

DIYARBAKIR

HAPİSHANE

RAPORU

cilt 1

rızgari

www.arsivakurd.org

"bunları birer birer anlattığımız
nice bir kavgaya girdiğini
bilesin diyerdir dost."

(RIZGARI)
KÜRDİSTAN KURTULUŞ ÖRGÜTÜ
Basın/Yayın Merkezi Yayınları
NO:1

DIYARBAKIR
HAPİSHANE RAPORU
1.Cilt

Dizgi-Baskı:
rızgari
basım/yayın merkezi

Basım Tarihi:
şubat/1988
(1.basım)

DİYARBAKIR

HAPİSHANE
RAPORU

cilt 1

rızgari

Bu eser, öncelikle; siyasi hareketimizin cezaevinde uzun süre yatmış olan bireylerinin vermiş oldukları RAPOR'dur. Geniş bir gözlem ve dene yi içermektedir. Böyle bir RAPOR'un yayınlanıp-yayınlanmaması ya da nasıl yayınlanacağı, elbette ki siyasi hareketimizin kararına bağlıdır.

Bu RAPOR, 1986 yılı sonlarında bitirilip tümü ile teslim edilmiştir. Yazımına 1985 yılı sonlarında başlanan bu eserin bir bölümü hemen basıma hazırlanabilirdi. Ancak, bu tarihlerde sıkıyönetimin devam ediyor oluşu, raporda yazılı olayların kahramanı kişilerin halen Diyarbakırda Cezaevinde (sıkıyönetim Askeri Cezaevi) bulunmaları ve aralarında "işkence ve zulme karşı asgari müştereklerde birlik" in devam etmesi gibi nedenler, polemige oldukça elverişli böyle bir yayının zamanlamasını i yi yapmayı gerektiriyordu. Ve sömürgeci devletin oyunları, türlü dalave reler, Türk Diplomasisi'nin Avrupa'da cezaevleri ve işkencelerle ilgili yalan ve yanlış kamu oyu oluşturmaları, Türk basını'nın kasıtlı haberleri vb. gibi birçok neden cezaevleri ile ilgili bilgi ve belgelerin yayının da çok titiz olmayı gerektiriyordu. Ya da biz böyle görüyorduk...

Çok değil, aradan iki yıl geçti. Ama, Diyarbakır Askeri Cezaevi yaşadığı süreç itibariyle güncelliğini koruyor. Eserin basıma hazırlandığı bu tarihler de bile Diyarbakır Askeri Cezaevi baskı ve işkence altındadır ve direniş sürmektedir. Ancak, siyasi hareketlerin yayın organlarında cezaevi ile ilgili parsaların toplanmaya devam etmesi, karalamaların ve iftiraların bilinçli biçimde sürdürülmesi; günlük, haftalık-aylık Türk basınına konu üzerine birçok yazıların çıkması ve konunun a kıllica çarpıtılması da devam etmektedir. Türk Burjuvazisi'nin uluslar arası siyaseti gereği, ABT'ye girme hazırlıkları, Kemalist İdeoloji'nin izin ve icazet sınırları içinde bir sosyalist hareketin "çoğulcu parlamententer düzen"de yerini alması ile birlikte, Avrupa kapitalistlerinin istekleri doğrultusunda "Kürt Sorununa da bir biçim" düşünülmektedir. Bu mizansen içinde Türk "sol" ve "demokratları" da aktif bir görev alarak, "burjuva demokrasisi"nin "sınırlarının" genişletilmesine senelerden sonra yeni bir keşifle katılıyorlar. Bu yapı içinde herşey tahrifata ve deformasyona uğratıldığı gibi, Kürt sorunu da uğratılmaktadır ve koşar adımla bu düzeye yer alma yarışı başlamıştır! İşte, bu yapının oluşturduğu "nisbi yumuşama" ortamını fırsat bilip, cezaevi yaşamlarında sadece kendi hayatlarını yaşamış, cezaevine hiç bir olumlu katkıları olmamış bazı kişiler, Türk basının da boy göstermeye, "cezaevi anıları" nı anlatmaya, yazmaya başladılar!

Cezaevi tüccarlığı bütün boyutları ile devam etmektedir. Cezaevinde ki yaşantısı nedeniyle adını açıklamaktan korkan, cezaevindeki yaşantısını gardiyanlara, subaylara yalvarmak, arkadaşlarına, örgütüne, devrimci lige küfretmekle geçirmiş, "bu işlerde ben yokum" diyenler; ekmeğini ve parasını en yakını ile bölüştürmeyen bazı tipler de "yazarlığa" başladılar. Okuyucu mektupları ya da "Açık Mektup" lar yazıyorlar. Ama, bunların kimliklerini bilmiyor değiliz! Kendi arkadaşlarının bile güvenmediği ve .. koğuştaki siyasi temsilci yapmadıkları kişi, bu gün.....' da siyasi temsil düzeyinde ve de "kahraman". Bu sahte kahramanları en çok cezaevinde yatmış kendi arkadaşları tanıyor elbette...

Daha önce Diyarbakır Cezaevi üzerine kitaplar yazılmadı değil.İlki Av.Şerafettin KAYA'nın "DİYARBAKIR'DA İŞKENCE"adlı kitabı.Bu kitap,sö mürgecilerin işkencelerini teşhire yönelik,ancak tek boyutluluk için- de ve kısa süreli bir hapislik dönemine aittir.Ve zor koşullarda ya- yınlanmıştır.Cezaevindeki baskı ve işkencenin boyutlandığı ve ihanet- lerin,iftirafların,direnişlerin gelişme ve düzeyleri ile 12 eylül ön- cesi durum bu kitap kapsamı dışında kalmıştır.

İkinci kitap ise,Av.Hüseyin YILDIRIM'ın "KÜRDİSTAN HALKININ DİRİ- LİŞ MÜCADELESİ""DİYARBAKIR ZINDANI" adlı "kitabı"dır.Kitabı sözcüğünü neden tırnak içine aldığımız merak edilebilir.Çünkü,bu kitap Hüseyin YILDIRIM tarafından yazılmamıştır.Bu,bizzat kendi beyanıdır."Diyarba- kır Cezaevi ve senin durumun kitabında yazıldığı gibi miydi?" diye so- ran bir arkadaşımıza "kitabı ben yazmadım,arkadaşlar -PKK'lıları kast ediyor- yazdılar.Ben,yalnız Şerafettin KAYA ile ilgili yazılanlara i- tiraz ettim ve değiştirilmesini sağladım" demiştir.Yalan-dolanla dolu olan bu kitabın muhtevası ve yayından hemen sonra Serxwabûn ve Ber- xwadan'da Diyarbakır Cezaevi üzerine yazılan yazılar bu durumu kanıt- lamaktadır.Kitap,Diyarbakır Cezaevi'nin anlatılması değil,bir grubun açık reklamını yapmakta ve cezaevini yalnız bir grubun insanları ile sunmaktadır.Gerçekler tamamen tahrif edilmiş,olaylar başka türlü veri- lerek,çok kısa süreli cezaevi yaşamı ve mevzi olaylar bütün cezaevi i- çin ve uzun bir dönemi yorumlamaktadır.Cezaevi bu kitaptaki gibi olma- dı,yaratığı "kahraman"ların orijinal sorgu(savunma değil) tutanakları da mevcuttur!

Yine,son zamanlarda takma isimlerle bir-iki yayın ve Türk basının- da çıkan yazı ve röportajlara tanık olduk..

Anlaşılan,Diyarbakır Cezaevi üzerine çok polemik yapılacak.Bu pole- mikler durulmadan da,Kürdistan siyasi hareketlerinin,devrimin temel ve güncel sorunları üzerinde düşünce yoğunlaştırmaları mümkün olmayaca- k..Bu nedenlerle daha ileriki dönemlerde yayınlanması düşünülmüş bu eser,zorunlu olarak yayınlanmaktadır.Meydan sinmişlere,korkaklara,es- ki itirafçılara,yalancılara,sahte kahramanlara bırakılmazdı..

Bu eser'in temel amacı,geçirilen bir deneyi nesnellik içinde dev- rimci kuşaklara aktarmak,sömürgeci devletin vahşi uygulamalarını teş- hir ederek,gerçeklerin kavranılmasını sağlamaktır.

Bir konuya da burada değinmek istiyoruz:12 Eylül öncesi olduğu gi- bi son bir yıl içinde de siyasetimize ve kadrolarımıza yönelik saldı- rılar,iftira ve karalama kampanyası çok yönlü sürmektedir,ancak,kapa- lı ya da açık bu komplo ve taarruz kitabın muhtevasını birtek harf bi- le etkilememiş,tamamen orijinaline bağlı kalmıştır.Aksini yapmak,gü- nübürlük siyaset yapmak olurdu.Ki,o da bizim harcıımız değildir."Bira- kınız yapınlar,birakiniz geçsinler".Bu panik ve telaş boşunadır.Geç- miş,gerçekler ortadadır ve hayat maddidir...

Bu kitap gerçek bir yaşam öyküsüdür ve ciddi bilimsel tesbitler ya- parak geleceğe somut bir mücadele klavuzu yaratacaktır.Binlerce insan- ın bu kitap muhtevasına teniklik edeceği inancındayız.Hapishane Rapo- ru basılacak olandan çok daha kapsamlıdır.Teknik nedenlerle tümü bası- lamayacaktır.Eu kitap 3.cilt olarak tamamlanacaktır.Teşhirinde sakın- ca görülen isimler ya başharfleri ile ya da...olarak yazılmıştır.Kita- bın belli yerlerinde()içinde rakkamla belirlemeler yapılmıştır.Bunun için gerekli açıklamalar rakkam sırasıyla kitabın arkasında verildi.

HAPİSHANE RAPORU ile Kürdistan'ın Ulusal ve Sosyal Kurtuluş Mücade- lesine ve Türk Devrimci Hareketine yararlanılabilecek bir eser sundu- ğumuz inancındayız.

Şubat/1988

rızgari
Basın/Yayın Merkezi

G İ R İ Ő

Dünya'daki bütün mücadelelerin tarihi, birçok kanlı ve acılı olaylar la doludur. Her olayın tek tek ele alınması mümkündür, ancak, bu tür inceleme, sorunu nesnel olarak açıklayamaz. Bu tür olaylar, tek tek de ele alınsalar, içlerinde önemli yanlar taşırlar, birçok yanlış ve zaaf lar da içerirler. Ancak, tarihsel süreç bakımından tek tek olayları ele almanın ya da bir olaydan kesitler sunmanın yerine, olayların bütünü, tüm bağlantıları ile ve sürecin tümünü kapsayacak biçimde değerlendirmek, daha geçerli ve doğru olur.

Türkiye ve Kürdistan'da da, yıllar süren ve birbirleri ile iç-içe bağlantıları olan birçok mücadeleler olmuştur ve bütün şiddeti ile devam da etmektedir. Bu mücadelelerin tarihsel boyutu, nesnel olarak, zulme, baskı ve işkenceye, sömürgeci tahakküme, her türlü gerici şiddete, emperyalist müdahalelere karşı başkaldırı ve protestolar biçimindedir ve süre rek gelmektedir. Bu mücadeleleri tek boyutta, daha çok özel seçilmiş bazı olaylara ve kişilere indirgemek, şu ya da bu siyasal görüşe yan tuta rak yontmak ve anlatmak, kamu oyuna sunmak, sorunu hiç bir bakımdan açık layamaz ve anlamsız da kılar. Ayrıca, bu büyük bir "günahdır" da. Geleceğe somut bir miras ve veri bırakmak yerine özel kahramanlar yaratır, bu nu sonradan kimse de ortadan kaldıramaz. Bu anlayışın kökeninin feodalizm ve osmanlı saltanatından kaynaklanan bir yapıdan geldiği artık bilinmektedir. Ve terk edilmesi gerekmektedir..

Artık efsanevi insanlar ve olaylarla mücadeleyi sunmak olanaksızdır ancak, her mücadele kendi içinde birçok yiğit savaşçının, isimsiz insanların cesareti, direnmesi ve kahramanlık olayları ile de doludur... Bunlara sahip çıkarak, genç milletlarımızın gelecekte ciddi deneyler elde etmeleri için uğraşmalıyız. Bütünsellik içinde olayları anlatmak, bize bu yanları da seçmemizi mümkün kılacaktır. Aynı zamanda ihanetin, yanlışın ve çaresizliğin, umutsuzluğun dolu dizgin boyutlarını da anlamamızı sağlayacaktır. Bunları gizlemenin bir yararı da yoktur..

Emperyalistler, sömürgeciler ve tüm öteki her boydan gericiler, hainler ve egemen güçler, tarihin hiç bir yerinde boş durmadılar. Yine görünen o ki, boş durmuyorlar. Anlatımın ve tarihe olgu kazandırmanın en önemli yanı; bu siyasal entrika, askeri müdahale ve savaşların içinde, istihbarat örgütlerinin atraksiyonları karşısında; direnmenin tarihsel süreç bakımından mevzilenmesinin en nesnel boyutlarını açıklayabilmektir. Gelecek kuşaklara kalacak en zengin ve canlı mücadele mirası bu olacaktır.

Kürdistan'daki olaylar da, yukarıdaki açıklanan boyutlar içinde ele alınıp, nesnel temellerine oturtulmalıdır. Bu aşamada utanmak ya da kaçmak tavırlar fayda vermez. "Korkunun ecele faydası yoktur". Oportünistçe kaypaklıklar, yalan haber yaymalar, iftira kampanyaları gerçekleri gizleyemez. Gerçekleri mutlaka teslim etmenin zamanı gelmiştir..

Kürdistan'daki mücadelenin bir geçmişi vardır ve geleceği de. Hailen yaşanan olayları anlamamızda buradan gelmektedir. Hiç bir olay, kişisel reklama ya da vitrin süsleyerek mal satmaya araç seçilemez. Seçilme melidir. Anlatılan acı ve gerçek olaylar, kimsenin, hiç bir siyasal gr-

bu canını sikkemalidir. Bunu, devrimci bir görev ve sorumluluk içinde ele almak durumundayız. Bunun zamanı gelmiş ve geçmektedir. "Dün erkekti ama bugün artık geçtir". Artık birçok şeyin desifrasyonu gerekmektedir. Ancak, bu iftira ve karalama ile olmamalıdır. Böylece, belki birçokumuzun akli başına gelebilir..

Bir halkın ya da sınıfın devrimci mücadelesi, yengi ve yenilgilerden oluşan uzunca bir süreci kapsar ve insan ömrünün tümünü içine alır. Bu süreçte ticaret mantığı mümkün değildir. Kârlılık diye birşeyde yoktur. Mücadele, birçok doğruya-yanlış, olumluluğa-olumsuzluğa ve hatta ihanetlere bile tanıklık eder, etmiştir de. Mücadele içindeki her olay, mutlaka, tüm nesnelliği ile sunulmak zorundadır. Ancak, böyle bir anlatım mücadeleyi nesnel olarak olgunlaştırır, yanlışlardan arındırabilir. Hani bir söz vardır: "bir musibet bin nasihattan evlâdır" (bir bela bin öğütten önce gelir). Devrimci mücadelenin yetkinliği, içindeki örgütsel yapıların ve kadroların hataları üzerinde eğitilmelerinden geçer..

Ne yazık ki, bugün Türkiye ve Kürdistan da dar grupçuluk mücadeleyi o hale getirmiştir ki, sanki bazı insanların ve grupların ortaya çıkışlarıyla -ki, ortaya çıkışta herkesin keyfine bağlıdır ve kolaydır-bağlar(!) olmuştur. Mirasçısı olduğumuz Kürdistan halkının yüzyılı aşan mücadelesi inkar edilmektedir, ettirilmiştir.. Ya da keyfi olarak işlerine gelen yanlar doğru ya da yanlış savunulmakta ve sahip çıkılmaktadır. -bu da çok az miktardadır-Gruplar adeta Kürdistan halkının yerini geçirilmektedir. Bu iş kolay da olmaktadır. Burjuvazinin kapılarında senelerce meslek sahibi olanlar, birden bire "vazgeçilmez" liderler olup çıkmaktadırlar. Bu, ne büyük bir tehlike ve ne cüretkâr bir "ticaret anlayışıdır". Birisi ideolojik ve siyasal mücadelenin kendisi ile başladığını iddia ederken, bir diğeri, bu iddianın doğru olmadığını ispat etmek için, Kürdistan Devrimi'nin ideolojik ve siyasal yapısının oluşmasına başkalarının katkılarına görmezlikten gelebiliyor. Kendi yaptıkları ya da yazdıklarını sayıp dökmektedir! Uluslararası bir örgütemi başvurulacaktır, o halde kendi ve kendine yakın gördüğü gruplar üzerindeki baskıları yalnız dile getirebiliyor ve bundan da utanmıyor. Örneğin; basın üzerindeki baskılara değinilirken, Kürdistanla ilgili yayınlarından Ötürü sorumlusu Recep MARAŞLI'nın bugün 36,5 yaşında olacağı KOMAL yayınevi'nin es geçilmesi, Türkiye için üzeri kapatılacak bir olay olur mu? Kişisel ya da grupsal menfaatler karşılığı, üzeri örtülecek birşey midir bu? Ayrıca, Recep MARAŞLI direnen ve Kürdistan Devrimi'ni savunan biridir. Direnmelerde de adı geçmemektedir.. Bu ve benzeri örnekleri çoğaltmak mümkündür. Neye yarar, "görünen köy kılavuz istemez".

Dar grupçuluğun beyinleri felç ettiği bir ortamda, Diyarbakır Cezaevlerini (1 nolu, 2 nolu, vb...) anlatma, yerli yerine koyma ve anlaşılmasını sağlama, işin diğer zor bir yanını oluşturmaktadır. Polis ve MİT -Mahkeme (askeri/sivil) -hapisane (soruşturma dahil) Üçgeninde (1) meydana gelmiş olaylar (ya da gelen olaylar) Kürdistan'da çok ciddi boyutlardadır. Türkiye'de de durum benzer niteliktedir. Bunları en nesnel biçimde açıklamak gerekmektedir. Bu anlatıma bir kılıf belki bulunacaktır.. Ancak, zaman her şeyi ortaya çıkaracaktır ve çıkarmıştır.. Şimdi işleri "arap saçına" çevirenler, geçmişteki olaylar açıklığa kavuşturulmuş kaçacak yer bulamayacaklardır. Biz, bu belirleme ile kimseyi kınamak ya da küçümsemek niyetinde değiliz. İnsan haysiyetinin, onurunun ve kişiliğinin rencide olduğu, çok yönlü ezilmişliğin derin acıları ayıp sayılmamalıdır.. Bu acınilası bir şey de değildir. Tarihsel süreçler de bu durumlara sık sık rastlanılmaktadır

Tüm bağlantıları, ara bağlantıları ve detayları, nesnelliği ve gerçekliği ile, kişisel, grupsal zaafı, toplu yanlışları, eksiklikleri ve

direnme, savunma ve yiğitliği de gerçek olarak ve abartmadan içine alan bir anlatım, geleceğe kazandırılması gerekli en önemli kaynak olduğundan, Diyarbakır zindanlarının anlatılması zor olsa da, bunu yapmak durumundayız.

"Dünyada en zor şey nedir" diye sorsalar, ilk cevap, Diyarbakır Ceza evini anlatmaktır olacaktır. İçinde altı yıla yakın bir süre ve en azgın zamanlarında, her yerinde ve tüm siyasal grupların lider kadroları ile yan-yana bulduğumuz, sırt sırta vurup yattığımız, bir baş soğanı ve bir dilim ekmeği bölüştüğümüz bu cezaevini düşündükçe;

-Ölüm ve yaşam, sağlık ve hastalık, doğru ve yanlış, ihanet ve yiğitlik, korku ve cesaret, yalan ve gerçek, gurur ve ahmaklık, bilinçlilik ve bilinçsizlik, örgütlülük ve örgütsüzlük, inançlılık ve inançsızlık, deneyimlilik ve deneyimsizlik gibi zıtlıkların hepsi birden kafamıza uşuşuyor...

Bu zıtlıkların hepsini yerli yerine oturtmak gerekiyor. Kimseyi kınamadan ve kimseye paye çıkarmadan.. Tüm bunlar, bir yanıyla birbirinden o kadar ayrı olmalarına karşın; diğer yanları ile o kadar birbirine bağlı ve iç-içe şeyler ki, ayrı ayrı ele alınmaları olanaksız. Bu olgu ve olaylar aynı zamanda, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, tıp, hukuk, vb... gibi bilim dallarını yakından ilgilendirmektedir. Diyarbakır Cezaevinin anlatımı, hem de iyi bir anlatımı, saydığımız bilim dallarının alanlarına giren iyi birer uzmanlıkla mümkündür. Ya da iyi bir romancının, günlük biçiminde bir anılar (bütünü içine almali, kişisel değil) demeti olarak da anlatılması mümkündür. Ancak, şunu hemen belirtelim ki, uzmanlık ya da romancılık ta yeterli olmamaktadır. Devrimci namus anlayışının da bulunması gerekmektedir. Sosyal olayların bugün yine her zamankinden daha çok sunulmaya ihtiyaçları vardır. Herkes, her şeyi enine boyuna anlatsın ve kimse yukarılarda "teori yapmasın", yalan kampanyaları yürütmesin diye..

Bu nedenlerle, siyasal konumu, yoğun entrika ve oyunların tezgahlanması, maddi ve manevi ilişkiler açısından SAĞ da bir düşünce ve davranışa itilen Kürdistan'daki mücadelede (bağlantı ve ilişkilerinin zorunluluğu), olan-biten, operasyonlar, sorgulamalar, hapishane ilişkileri savunmalar, itiraf, sinme ve direnme gibi yanları ile Diyarbakır zindanları önemli bir mevzidir. Direnmenin çok zaman örgütsüz ve kendiliğinden gelme, feodal ve daha çok küçük-burjuva yapısal durumun bağımlı yanları ile oluştuğu, çok önemli olguları ve olayları içinde taşıyan önemli bir perspektiftir Diyarbakır. Avrupa insanı ve Dünya Kamuyu, kendi sorunları içinde, Kürdistan olgusunu ve özellikle Diyarbakır'ı rahat kavrayamaz. Nihayet onlarında birçok ilişki ve bağlantıları, haber merkezleri vardır.. Avrupada'ki mülteciler de, sorunu sağından -solundan kırparak, bir-iki telefon görüşmesi, ya da burjuva basını'nın Türkiye'deki resmi bilgi ve belgeleri sansürle yayınlayan gazete haberlerini esas alarak soruna yorum getirmişlerdir. Herşeyde olduğu gibi, bunda da durum beş aşağı beş yukarı aynıdır. Sonunda yanlış bilgi üretilip, üzerinden zaman da geçince, "ah ve vah" la "günah çıkarılma ya" başlanmaktadır. Ama, herşeye rağmen; Diyarbakır cezaevi maddi gerçek tir, burada anlatılacaklar da gerçek bir yaşam öyküsüdür. Abartılmaması gerekirken, küçümsenmesine de olanak verilmemelidir. Önce de belirlediğimiz gibi, gelecek için önemli bir malzemedir. Amaç, şunu-bunu yermek ya da yüceltmek değildir. Bu yollar seçildi mi, zaten iş bağtan bozuldu demektir. Mücadele veren insanlar, nasıl yanlışlarını gizlemekte ısrar ederler. Hele hele, bu, örgütsel olarak nasıl yapılır? Bunun gibi övülmesi gereken de hakkı verilerek, teslim edilmelidir. Ancak, şu gru-

ba ya da bu gruba çıkar sağlamak amaç edinilmemelidir.Ama,zaman,özel-likle anıların(ki,yazılmasına rağmen)yazılacağı,kişisel anlatımlara o lanak verecektir,vermektedir de.

Bu yazılan bir roman mıdır?siyasal olarak hazırlanmış bir rapor mu dur?Belki de hiç biri,belki de hepsi..Amaç,tekrar tekrar vurgulayalım ki,gelecek kuşaklara ve mücadelenin gerçek sahiplerine,Kürdistan olgu sunu ve onun önemli bir mevzisi olan Diyarbakır zindanlarını ve orada ki uygulamaları,ciddi bir deney ve veri olarak sunmaktır.

Cezaevinden çıktıktan sonra,gerek Diyarbakır ve gerekse diğer ceza evleri ile ilgili olarak çok kişi ile konuşma olanağımız oldu.Değer-lendirmeleri ve olayların dışarıya yansımaya ve yansıtılma biçim ve muh tevasını öğrendik.Yazılan bildiri ve kitapları inceledik.Dünya'da bel ki de pek az olayın bu kadar çarpıtıldığı,bu kadar sömürü konusu yapı labildiğini üzülerek gördük..Ayrıca,Diyarbakır zindanları ve direnme-lerinin,Türkiye'nin diğer bölgelerindeki cezaevlerindeki yanlışların' da kalkını yapıldığını ibretle tesbit ettik.Bu da ayrı bir konu...

Bugün dünya kamu-oyu'nu çok ilgilendiren -sol ve demokratları daha fazla- Kürdistan sorunu;(bunun siyasal içeriğini tartışmak gerekir,ne den çok ilgilendiriyor?acıma duygusu mu,çıkar mı?ya da başka birşey mi?) artık,Üzerine ciddi biçimde,siyasal ve ideolojik bir çerçeve ile eğinilmesi gereken bir konu olmaya başlamıştır.Kürdistan sorunda te orik bir muhtevaya ulaşmayı sağlamak,somut öneri ve eleştiriler suna- bilmek için,özellikle,Diyarbakır hapishanesini başından sonuna kadar açıklamak gerekiyor.Bunu ,anı-hatırat niteliğinden çok,kişisel görüş ve belirlemelerden uzak,gerçek olay ve bilgilerle aktarmak,tartışmak, siyasal bir muhtevaya ulaştırmak zorunlu bir görev olarak ortada dur- maktadır.

Daha önceki kısa dönemleri içeren açıklamalar,birçok eksik ve yan- lışı içermekte ve kişisel bir düzeyi belirlemektedir.Siyasal ve grup- sal çıkar öne çıkarılmıştır.Veri vermektedir.Övme,yüceltme ön plan- dadır.Bazı gruplara malzeme olma niteliği taşımaktadır.Ve bu açıklama ların arkasına gizlenilmektedir.Nasıl olsa kimse işi farketmez! Ağla- yıp,sızlanarak,"acıları"ve "zavallılığı"ortaya getirerek,sorunu tica- rete dökmek,kolay bir yol olarak seçilmiştir.Eksik yanlar,yanlış olan lar,yenilginin odağı,difer hapishanelerdeki durum vb...hiç ortaya çık mamaktadır,çıkarılmamaktadır.Üç aylık,ya da beş aylık ve özel ilişki ler içinde geçirilen kısa dönemin,1 ya da 2 kogaşa ait anılar, soruna çerçeve çizemez.Ama,bu yazılanlar,anlatımlar da bazı doğruları içere- bilir,kahramanlıkları ortaya koyabilir.Buna da nisbeten saygı duyulma sı gerekir.

Diyarbakır zindanlarının ve Kürdistan'daki uygulamaların iyice an- laşılması,direnme ve zaafaların,yenilginin kavranması,difer bölgelerde ki olaylarla karşılaştırmalı bir anlatım,çok ciddi veriler verebilir. Askeri Harekât ve polis gücünün,istihbaratın durumu,devletin niteliği, taktik ve stratejilerini nesnel boyutları ile ortaya çıkarmak gerekli dir.Bugünü anmanın ve geleceğe doğru bakabilmenin yolu da,bu tür a- çıklamalardan ve anlatımlardan geçmektedir.Zaten,tarih karşısında han gi tür sahtekârlıklara başvurulursa vurulsun,bu yöntem ne kadar güzel ve dokunulmaz korunaklara alınıralsa alınsın,gizlensin fayda vermez.So- nunda gerçekler ortaya çıkar,o zaman bu yöntem sahipleri kendi-kendi- lerini yiyip-bitirirler..Diyarbakır'da güncel olan ve herkesin Üzerin den gülüp geçtiği olayları,baskı ve işkence bile sayılamıyacak bazıla rına yapılmış uygulamaları ,tesadüfen ortaya çıkmış olgu ve olayları, Cezaevindeki nesnel durumu bir kenara iterek;Avrupa'ya "işkence ve o- lay" olarak sunmak ve bunları bazı yayın organlarında kamu-oyuna rek- lam olsun diye açarak,gerçek olayları ve uygulamaları gizledikleri ib

retle gözlemlenmektedir.Bu durumdan utanmaktayız!Çok usta bir cambazlıkla,"eh işte biz de varız" demek için sorunu aşağı seviyelere indirmek ve olaylara çekmek,yontmak ve işine gelmediği için somut ve gerçek olarak bilinen olayları vermeye utanç vericidir.Avrupa'daki birçok insanı bu yanlış ve eksik bilgilerle oluşturmak,Diyarbakır zindanı ve Kürdistan sorununu basit olgulara indirgemek sahtekârlığının he sabı mutlaka verilecektir ve ağır faturalarla ödenecektir.Baylar!bahsettığınız olaylar örnek bile teşkil etmez.İş daha başka yerde durmaktadır.Bu sorunun açık sunulması konusunda inat ve direnmeniz boşuna dır.Gerçekler acıdır..Emperyalist ve sömürgeci pazarlıklar ve özel kurumalar altında "rahat ve özgür" olarak,grup çıkarları için yalan ve iftira ile,inkara başvurarak vitrin süslemek hiç bir işe yarayacaktır.Bu işi bugün için çok güzel biçimde başaranlar,sadece ömürleri biraz daha uzadığından sevinçlidirler!Böyle yöntemlerle olayları kavramak ve sorunları çözmek mümkün değildir.Bu,geçici ve günöbirlik amaçlar uğruna temel ve vazgeçilmez ilke ve amaçlardan taviz vermektedir.İçinde bulunulan curcuna ile sorunları kamufle etmek,toz ve duman bulutu içinde işi karambola getirmektir..Ama,nafile!

Diyarbakır Cezaevini tam olarak anlattığımız konusunda direnmiyoruz.Hiç kimse de bunu iddia edemez.Ancak,kısa dönemdeki tutukluluk süresi içinde gördüğü ve çoğu kendisiyle ilgili olayları,"dünya kamu oyununun ilgisini Diyarbakır cezaevine çekmek" gibi amaçla yazarların bu amacına saygı göstermekle birlikte,eksikliğini ve tek yanlılığını vurulamak da bir görevidir.Böylesine masum bir amacın yanında görünen odur ki,Diyarbakır cezaevinde zulüm,işkence,ölüm,açlık,sefaletle yoğun lan hamur,siyasal grupların sofralarında istahla yenilen bir pasta'ya dönmüş;Avrupalarda kalmanın rahatlığının kefareti olmuş!Herkes,kendi pastasının güzelliğinden ve lezzetinden bahsetmekte,diğerlerini kötülemektedir.Orada ise,durum bu değildir.Burada anlı-şanlı toplantılarda ve anma günlerinde ağıtılı ve tebrikli alış-verişlerin hepsinin içinde;oradaki insanın kanı,çığlığı,çektığı zulüm ve işkence vardır.. Bu böyle bilinmelidir...

Diyarbakır cezaevini anlatan ya da yazan açısından öncelikle zorluk vardır.Olaylardan nesnel sonuçlar çıkarmak,olayları nesnel anlatmak ve somuta indirgemek her babayığının kârı değildir.Belli bir ideoloji ve siyasal görüşü olan şu ya da bu siyasal hareket içinde bulunmuş kişi;acaba,anlatımlarında,düşüncelerinde nesnellikten ayrılıyor mu?ayrılması gerekir mi?Kendini ve grubunu temize çıkarma,siyasal bir çıkar sağlama düşüncesi ya da amacı ağır basıyor mu?İşte burada,cezaevini anlatan kişinin,siyasal dürüstlüğü,Kürdistan devrimine bağlılığı ve onu herşeyin üstesinde görme alışkanlık ve vazgeçmezliği önem kazanmaktadır..Ayrıca,bu işin yazım yanı sıra ayrı bir olay.Bir hikâyesinin,romancının allayıp-pullaması gibi bir yolu seçmek ya da ağlatan sıızlat anılarla işi kotarmak ve dolayısıyla acındırmak,ağlatmak da çok zor...

Dar grupçuluğun doğurduğu diğer bir sonuç ta,"benim adamım doğruyu söyler","benim anlattıklarım doğrudur","başkalarının anlattıklarına inanma","senin yaptıklarını küçümsüyorlar","kendilerini temize çıkarıyorlar" şartlanmışlığı ile yazdıklarımızın değerlendirilmesidir.Ayrıca,dedi-kodu atmosferinin egemenliği,teşhir ve deşifreyonun had safhada,nerede ise görev haline dönüştüğü bu ortamda;bir de,olanağı olanını yazıp-çizmede özgür oluşu da bunlara katılırsa,işin ne kadar zor olduğunu kavramak daha kolay olacaktır..

Peki,bizim yazdıklarımızın tümü doğru mu? Ya da hiç eksik bırakmamış mıyız?Böyle bir iddia da değiliz.Somut olaylarla ilgili hafıza ya nilgileri,değerlendirme farklılıklar olabilir.Yazdıklarımızın;Diyarba

kır cezaevinde yaşamış ve devrimci namusunu (devrimci olmayanlardan da namuslu olanlar) -cezaevi koşullarında- koruyabilmiş, gizlisiz-saklı -sız, işi zaman ve mekana uydurmuş, oradaki acıları derinden çekmiş ve bugün hayatta olan insanlarca en iyi biçimde değerlendirileceği inancındayız..Ve yine inanıyoruz ki, Diyarbakır Cezaevi ile ilgili daha da yazılıp-çizilecek ve yanlışlar düzeltilecek, eksiklikler giderilecek -tir.

Bizler, cezaevinden çıkmadan önce de, Diyarbakır cezaevinin dışarıda siyasal gruplar ve bazı kişilerce (daha çok olanağı olanlarca) istis -mar konusu yapılacağını, yalan-yanlış anlatımlarla gerçeklerin su yüzü ne çıkmasını engelleneceğini biliyorduk. Bu, her zaman böyle oldu. Kimler cezaevinin acısını çekiyor ve kimler parsasını topluyor biliyor -duk. Bütün bu nedenlerledir ki, 5 Eylül 1983 ve 4 Ocak 1984 direnişleri sonrası gruplara yaptığımız ve üzerinde ısrarla durduğumuz öneriler -den biri şuydu:

"Cezaevini dışarıda anlatma konusunda görüş ve ağız birliğine vara -lım, dışarıdakilere bu ortak anlatım iletilsin..." (ileride buna ve benzeri önerilere yeri geldikçe daha geniş değinilecektir.)

Bu öneri yapılırken, sadece cezaevi ve cezaevindeki direnişlerin is -tismarı ya da dar grup çıkarlarına araç seçilmesi konusu düşünülmemiş -ti. 28 Aralık 1978 de başlayan ve 12 Eylül Harekâtı ile devam eden, Sö -mürgeci TC devletinin, Kürdistan halkının Anti-Sömürgeci Ulusal Demok -ratik Mücadelesi'ni ve bu mücadele içerisindeki yapılarla, gruplar kad -rolarla ilgili imhaya yönelen genel uygulamalar içerisinde olduğu; bu nedenlerle, Diyarbakır cezaevinin özgün bir yerinin, Kürdistan devrimi -ne ve tarihe mal olmuş konumunun bulunmasının önemine de işaret etmiş -tik. Bu olguyu sömürmek, meta olarak piyasaya sürmek; ölen, direnen, acı -lar çeken, aç kalan, verem mikrobunun kemirdiği ciğerlerden kan tüküren -hayatı tanımadan, yar göğsüne baş komadan, düşlerini süsleyen sevgilisi -ni bir kez bile öpmeden idamını bekleyen genç insanlarımızın, militan -larımızın sırtından siyasal ticaret yapmak mümkündür. Böyle bir tica -retten de kısa sürede bol kazanç sağlamak mümkündür. Ama, gerçekler acı -dır ve o kadar inatçıdır ki, her zaman tarihteki yerlerini alırlar ve -tahtlarına otururlar.. Kendikendinize oluşturduğunuz tahtlarınız uzun -sürmez. Prenslikler, krallıklar kalıcı değildir. Hele bu türlüşü... Acaba -"tarihi kim yazarsa o mu haklıdır". Yoksa, tarih "haklı olanlarca" ya da -"haklı olanlarca mı" yazılacaktır. Ömrü yetenler bunu göreceklerdir...

"Cezaevini anlatmada görüş ve ağız birliğine varmak"ı isteyişimi -zin en önemli nedenlerinden biri de, bizimle ilgilenen devrimci-demok -rat dünya kamu-oyu'nun, yalan-yanlış haberler yüzünden cezaevi ile il -gilerinin azalması ve hatta kesilmesini önlemektir. Cezaevine gelen he -yetlere karşı takınılan tavırlar (ki, bunlara değinilecektir) ile dün -yaya yansıtılan haberler arasındaki çelişmelerin önlenmesi de önemli, -başlıbaşına sorunlardan birini oluşturmaktaydı. Nitekim, cezaeviyle il -gili o kadar uçurulmuş balon gördük ki, -belki de iyi niyetle- herke -sin anlattıklarımızı kuşku ile karşıladığını, hatta Metris ve Mamak ce -zaevlerinde yatanlar bile anlattıklarımıza inanmıyorlardı;

Tüm bu belirlemelerden, cezaevindeki olup-bitenleri küçük göstermek -gibi bir anlam çıkarılmamalıdır. Diyarbakır zindanları, uygulamaları ve -direnişleri ile, tarih de, Saygon zindanlarının, Haydari Kampı'nın, Nazi -toplama kamplarının yanında yerini almıştır. Diyarbakır'daki uygulama -lar, yer yer dünya'daki işkence kamplarının uygulamalarını aşmıştır. İ -lerideki anlatımlarımızda bunu bulmak mümkün olacaktır. Diyarbakır so -ruşturmalarındaki ve cezaevlerindeki uygulamalardır ki, TC. sömürgeci -devletini ve yöneticilerini dünya'daki işkenceciler arasında saygın !

bir yere, birinci sıraya oturttu. Zaten, buradaki işkenceleri dünya'da - ki yapılanlardan bir bütün olarak ayırmak değil, öznel olarak değişik- lik gösteren yöntemlerini açıklamak söz konusudur. Dünyada işkence sis- tematik bir bütünsellik göstermekte ve emperyalistler, kendilerine ba- ğımlı ülkelerin polis ve askerlerine, istihbarat örgütlerine bunun yön- temlerini öğretmektedirler. Ancak, Türkiye'nin, bunu daha ilkel ve kaba- ca kendi geleneklerine uygun olarak, değişik biçimler altında geliştii- rerek uyguladığı görülmektedir.

Burada bitirmeden bir konuya değinmek istiyoruz. Yunanlı yazar TE- MOS KORNAROS'un, birisi Yunan Halkının Nazi işgaline karşı direnişinin anlatımı olan "HAYDARI KAMPI" kitabı ile; diğeri, Yunanistan İç Savaşında devrimcilerin ve Komünistlerin direnişini konu alan "FIRTINA ÇOCUKLA- RI" kitabını Türkiye ve Kürdistanlı devrimciler yakından tanırlar. Biz de bu kitapları defalarca okumuş ve çok etkilenmiştik. Ama, şunu be- lirtelim ki, gerek Kornaros'un güzel anlatımı ve gerekse çevirilerinin güzel olması yanında, biraz da abartma olduğunu sanıyorduk. Bunun gibi, diğer ülkelerin devrimci ve komünistlerinin direniş ve anılarını oku-duğumuz zaman, bunların da abartma olabileceğini sanıyorduk. Fakat, Di- yarbakır zindanları ve soruşturmalarında yapılan uygulamaları, işkence- leri ve insanın işkenceci kılığında bu kadar alçaldığını gördükten ve özellikle Temos KORNAROS'un yazdıklarını abartma sandığımız için şim- di utanç duyuyoruz. Bu vesile ile şimdi KORNAROS'tan özür diliyoruz..

Yazının orijinalindeki kişi ve siyasi grup isimleri gerçek olarak verilmiştir. Yayın gereği duyulduğunda, kişi isimlerinin birçoğunun ol- duğu gibi verilmesi olanaksızlaşacaktır. Benzeri acı ve tehlikeleri ha- len yaşamakta olan ve bu kitap ele geçtiği zaman (ki, yayınlanan diğer bildiri, kitap vb. gibi şeylerden ve bunlardaki belirlemelerden ötürü- de çok şey yapılmış ve yapılmaktadır.) sömürgeci TC'nin hukuk mevzuatı- na göre "suç" ve dava konusu olabilecek (daha başka uygulamaları da getirecektir) olaylardan, gerçek kişiler soyutlanarak anlatmanın gere- ği olacaktır. Ancak, ciddi ve bilimsel çalışma yapan kişi ve gruplara , buradaki uygulamalar ve yapılan yanlış ve doğrularla ilgili her zaman geçerli ve gerçek bilgi ve belgelerin sunulması da bir görevdir..

B ü t ü n ö m r ü n ü v e h e r ş e y i n i , s a k l ı s ı z - g i z l i s i z m ü c a d e l e y e v e h a l k ı n ı n y a - r a r ı n a v e r m i ş o l a n l a r a , (s i y a s i n i t e l i k l e r i o l m a y ı p K ü r t v e E r m e n i o l d u ğ u i ç i n h a p i s h a n e n i n v e s o r u Ő t u r m a n ı n k a h r ı - n ı a y n e n ç e k e n l e r e d e)

Y i ğ i t v e f e d a k a r m i l i t a n l a r a ,

H A N Ğ I S İ Y A S İ G R U P T A N O L U R L A R S A O L S U N L A R , d e r i n s a y ğ ı v e s e v g i l e r i m i z i i l e t m e y i b i r b o r ç s a y m a k t a y ı z .

O N L A R I V E U Y G U L A M A L A R I (!) U N U T M A D I K . Y Ū R Ő K L E R İ M İ Z D E H E R Z A M A N T A Ő I - Y O R U Z V E T A Ő I Y A C A Ğ I Z .

Y A R İ N İ N G Ū Ç L Ū , O N U R L U v e B i r l e Ő i k , B a ğ ı m s ı z , Ö z g Ū r K Ū r d i s t a n ' ı B U İ N S A N L A R İ N O M U Z L A R İ N D A , Ö M Ū Ő L E R S E A N I L A R İ N - D A Y Ū K S E L E C E K T İ R . .

Diyarbakır Cezaevindeki madrabazların, hainlerin, dönekeilerin ve ken- di yreğinin kabuklarında yaşayanların, pislik üreticilerinin dışın- da;

S ö m Ū r g e c i l e r i n k o r k u l u r Ū y a l a r ı , K Ū r

d i s t a n ' ı n DEVRİMCİLERİNE, YURTSEVER ve DEMOKRATLARINA, KOMÜNİSTLERİNE, d a h a ö n e m l i s i MİLİTANLARINA, DİREKEN ve ACI ÇEKEN, SAKAT KALAN ve BU YOLDA ŞEHİT DÜŞEN İNSANLARINA b i n s e l a m o l s u n .

13 Kasım 1985

(...)

www.arsivakurd.org

1. b ö l ü m

A- KÜRDİSTAN OLGUSU.

Kürdistan'daki hapisşâne olgusunun dünya'ya anlatılması, onun somut bir siyasal içeriğe kavuşturulmasıyla mümkündür. Yoksa, çekilen acıların dökülen gözyaşlarının bir zavallılık içinde dünya kamuoyuna, ilerici ve demokratlara sunulması, Kürdistan'daki hapisşâneleri anlatma olmaz. Elbette bunlar da teşhir açısından gerekli. Ama, bu daha çok romancıların, film yapımcılarının, şairlerin ve diğer sanatçıların işidir.

Kürdistan sorunu, tarihsel ve siyasal bir çerçevede ortaya konulduğu zaman, O'nun bir parçası olan Diyarbakır Hapisşânesi anlaşılır. Onun için de, Kürdistan'ın siyasal konumu, Kürt halkı'nın haklı mücadelesi öne çıkarılmalı, bir yanı sıra sömürgeci uygulamalar teşhir edilirken; diğer yandan, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin dostları çoğaltılmalıdır.

Bugün, Kürdistan Sorunu'na, çeşitli devletlerin, uluslararası örgütlerin, diğer çeşitli kuruluşların ilgi duyduklarını görüyoruz. Ama, bu ilgi nin temelinde özel çıkarları, önemli ölçüde de devlet çıkarlarını görmek mümkün. AT-AED rekabeti, Orta-Doğu'da nüfuz yarışı, Kürdistan'ın jeopolitik konumu, petroler vb... gibi durumlar Kürdistan sorunu'na yaklaşımda ölçülerdir. Buna bir de, bu devletlerin kendi demokratik kamu oylarının baskısını da eklemek gerek.

Kürdistan sorunu, bütün bu karmaşıklık ve çıkar çelişkilerine rağmen yılmadan anlatılmalı, en sağlam ve çıkar ilişkilerine dayanmayan dostluklara indirgenmelidir. Bu da Kürdistan Sorunu'nun dünya halklarına ve proletaryasına kavratılması ile olanaklı hale gelir.

Kürdistan Sorunu, dünya kamu oyuna, somut bir siyasal içerikte ve şu ana başlıklarda sunulabilir:

-Kürdistan, Orta-Doğu'da bir ülkedir. Yüzölçümü, haritası, nüfusu belli dir. Ülkede çoğunluğu Kürt olan 22(yirmiiki) Milyon insan yaşamaktadır.

-Kürdistan, emperyalist ve sömürgecilerce dört parçaya bölünmüş, bu bölünmüşlük ise, Lozan Antlaşması(1923)ile "hukuki" statüye bağlanmış - tır.

-Bugün Kürdistan, Türkiye, Irak, İran ve Suriye'nin sömürgeleştirdikle ri devletlerarası bir sömürge dir.

-Kürt Ulusu'nun dili, kültürü ve hatta ulus olarak varlığı bile ya - sakanmış, tüm yer-altı ve yer-üstü zenginlikleri talan edilmiş ve edil meye devam etmektedir.

-Kürdistan, sömürgeci devletlerin işgali altındadır. Kürdistan 'daki baskı, işkence ve zulmün kaynağı işte bu askeri işgal ve sömürgeci ta - sarruflardır.

-Kürt Ulusu, üzerindeki emperyalist ve sömürgeci tasarrufları bir ol du-bitti olarak kabullenmemiş, sürekli direniş içinde olmuştur.

-Sömürgeci devletler, bazen tek başlarına, bazen ortak ve bazen de em peryalist devletlerle (Şeyh Mahmut Berzenci ve Şeyh Ahmet Parzani dire nişlerinde Irak'ın İngilizlerle, Şeyh Sait Direnmesi'nde Türkiye'nin F-ransızlarla işbirliği gibi...) işbirliği içinde Kürt Halkı'nın direniş leri kanla, zulümle, halkı yoketme(jenosid) eylemleriyle bastırılmıştır.

-Kürt Ulusu, topluca yokedilme eyleminin yanı sıra, toplu sürgün'lere tâbi tutulmuş ve bugün de aynı uygulamayla karşı karşıyadır.

-Bugün Kuzey-Doğu Kürdistan (İran) ile Güney Kürdistan (Irak)'da de vam eden Kürt halkı'nın silahlı direnişi ve özellikle Güney Kürdistan'

da yer yer genişleyen kurtarılmış bölgeler vardır.

-Kürt Ulusu bir Ulusal Kurtuluş Mücadelesi içindedir.Mücadelesi meşru ve haklıdır.Bu açıdan Kürt Ulusu'nun Kendi Kaderini Serbestçe Tayin etmesi ve sömürgeci devletlerden ayrılıp bağımsız devletini kurma hakkı'nın ikirciksiz savunulması gerekir.

Kürt Ulusu'nun bağımsız devletini kurması,Türkiye,İran,İrak ve Suriye'nin parçalanması demektir.Kürt Ulusu'nun bağımsız devletini kurması hakkının savunulması,aynı zamanda,sömürgeci devletlerin parçalanmasını da getirir.Eu,bir neden-sonuç ilişkisidir.Bunun kavgası her alanda açık seçik verilmelidir.Her Komünistin,her tutarlı demokrat'ın görevi;Kürt Ulusu'nun Kendi Kaderini Tayin Etme Hakkı'nı bütün sonuçları ile desteklemektir.Devletsel ya da örgütsel çıkarlar işe kılıf olamaz.

-Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi'nin başarısı,Orta-Doğu'da emperyalizm'e ve sömürgeciliğe büyük darbe indirecek ve Orta-Doğu'nun siyasal çehresini değiştirecektir.Kürdistan Devrimi'nin başarısı,ezen ulusların özgürleşmesini sağlayacaktır."Daşka bir ulusu ezen ulusların,özgür olamayacakları"örneğini en iyi şekilde Türk,Fars ve Arap uluslarında görmek mümkündür.

Bu kısa belirlemeden sonra hemen şunu belirtelim;Kürt halkı üzerindeki baskıların önemli bir halkası Diyarbakır soruşturmaları ve zindanlarıdır.Birbirine bağlı ve bağımlıdır.Eunu,devletin genel siyaseti çerçevesinde ele almak gerekir.Bugün,TC,Kürdistan'daki askeri yığınağı,askeri ve polisiye harekâtları ile,Diyarbakır zindanlarında uygulamış olduğu baskı,şiddet ve zulmün bir çeşidini tüm Kürdistan Halkı'na uygulamaktadır.

Kürdistan olgusu,hiç kimseyle başlamayan ve bitmesi de mümkün olmayan,toplumsal bir olaydır.Kürdistan Halkı'nın,proletaryasının amansız mücadelesidir.Bu,bir yaşam,özgürlük,bağımsızlık mücadelesidir.Bir Ülke nin kurtuluşu,topyekün kurtuluş mücadelesidir.Ülke çapında ciddi ve merkezi bir örgütlenme ile,bu zor ve çetin işin üstesinden gelinecektir.. Böyle bir öncünün örgütlenmesi,her yurtseverin ve komünistin bitmez tükenmez görevleri arasında en önemli ve ivedi olanıdır.

Kürdistan mücadelesinin dünü vardı.Bugünü de ortadadır.Ama,en önemlisi geleceği de olacaktır.Herkes,yerini,bu süreçte almalıdır.Düşmanların karşısında en geniş taarrüz cephesinin isimsiz neferi olunmalıdır.Küçük-burjuva yanlar,feodal ahlâk ve entrikalar,yerini birliktelik ve nesnellik olgusuna bırakmalıdır.Bu,hizi,ciddi bir yere getirecektir.Sorumlarımızı,baskı ve zulmü,işkenceleri daha rahat ve daha anlaşılır biçimde sunmamızı sağlayacaktır.

Yeri ve zamanı gelince,tarihsel olarak ve siyasal açıdan,birçok kaynak ve doküman ile mücadele daha detaylı irdelenecektir..

B- SORUŞTIRMALAR(Polis ve MİT),DEVLETİN SİYASAL TAVRI.

Diyarbakır Hapishânesini anlatmak,daha doğrusu bir bütün içinde Türkiye'deki hapishâneleri anlatmak ve bu olguyu nesnel olarak ortaya koymak için yol,öncelikle polisten,istihbarat örgütünden geçmektedir..Polisli ilişki sorgulamadan itibaren,kişinin ve örgütün suçlanmasıyla beraber başlamaktadır.başlangıç noktası sorgulamadır ve bu yüzden anlamda önemli bir yer tutmaktadır.Bu başlangıç,insanı,tüm tutukluluk ve hükümlülük boyunca takip etmekte ve peşini bırakmamaktadır..

12 Eylül Harekâtı'ndan önceki kısa dönemli ve parlamentolu Sıkıyönetim,Poliste işi hafife alan,üzerine pek gitmeyen ve hatta çekinen(Dev-Yol'dan en çok çekinilmekteydi)ve çokcası taraf tutan bir eğilim geliştirdi.

tirdi. Sanıklar da siyasal bağlantıları içinde sorunu idare ettiler. Ama yine de işkence oldu(!), baskılar oldu ve basına da yansıdı.. Biz, o dönem clanları, daha sonraki uygulamalar karşısında -belki de içinde bu - olduğumuz koşullardan ya da daha sonraki uygulamaların çok şiddetli oluşundan- anlatmak ve örneklemek istemiyoruz. Ki, o zaman da işkence ve adam öldürme olayları vardı.(2)

Polis olayı bir bütündür. Tümüyle ona karşı durmak, işkencenin her türüne karşı çıkmak bir insanlık borcudur.. Ancak, sorunu kavramak için 12 Eylül öncesi durumu da kısaca yorumlayıp geçeceğiz. Üzerinde durduğumuz genel olarak polis-Mit'in yapısı, 12 Eylül döneminin uygulaması ve özel olarak da Diyarbakır sorgulamaları ile cezaevleridir.

O dönem polisin bütünselliği parçalanmış, özellikle POL-DER'in(3) güçlü ve ciddi ilişkileri; yakalanmaları bile önüyor, polisten dışarıya istihbarat bile verilebiliyor ve birçok şey gizlenebiliyordu.. Velhasıl iş kılıfına yedirulüyordu.. Daha açıkcası, o zaman, devletin yekpare ve a çık bir siyaseti de daha oluşmamıştı. Bu dönem ki aşamayı; POL-DER'in ilişkileri içinde ve siyasal çevre müdahalesi ile ve en önemlisi kimse nin işlere sahip çıkmaması, korkması gibi nedenlerle belirleyebilir, sorgulamalarda buna bağlı olarak "bilinen" ve "rahat atlatılabilen" bir dü zeydi diyebiliriz(!) Bu dönem, yani, 26 Aralık 1979/12 Eylül 1980 arasında polis sorgulaması geçiştirildi. Ve şu önemli gerçek öğrenildi: GÖZALTINA ALINANLARLA İLGİLİ HİÇBİR VERİ VE İSTİHBARAT EDİNİLEMEMİŞTİ. Siyasal gruplarla ilgili olarak sadece kaba taslak bilgiler var. Bu bilgiler, kişileri suçlamaya ve olayları kamuoyuna sunmaya yeterli değil.. Öyle ise soruna yeni bir yöntem saptanmalıdır(!)

Zaten, bu ihtiyaç daha başından beri kendini duyurdu ve polis-Mit görevlileri ve yetkilileri soruna bir çare aramaya başladılar.. Bu konuda aralarında önemli ölçüde çelişki ve çatışmalar da vardı. Bu nedenle yukarılarında(!) yapılan hesaplar sonucu birçok polis ve MIT görevlilerinin yerleri değiştirildi ya da görevden alındılar. Bu uygulamaya en önemli engellerden biri de POL-DER'in yapısal durumu gösterilebilir. Soruşturmalara dolaylı da olsa müdahalesi, gözaltına alınmaları daha önceden haber vermemesi, tutuklamaları bildirmesi vb.. gibi nedenler ve polisin, kendi arasında "bölünmüşlüğü" sağ nitelikli polislerin de kendi adamlarını korumaları gerekçe sayılıyordu.. Ancak, tüm bunların altında en önemli neden, temel olarak, MIT'in görev yapamaz durumda bulunmasıydı. Ve yeniden reorganizasyonun düşünülmesiydi.. Polis ve MIT için düşünülen örgütlenme tamamlanamadığı için de(4) polis karmakarışık durumdaydı. Aslında yeni düzenlenen yasalara uygun olarak eski feodal(!) nitelikli unsurlar ayıklanarak, yerlerine, bürokratlardan ve daha çok sol'u gemlemeye yarayacak yeni bir yapı için uğraşlar sürerken, 12 Eylül gelip çatmıştı(!) Bu durum askerleri de tedirgin etmekte ve soruna kendi açılardan tek taraflı müdahale etmenin "meşru temelleri"ni oluşturmaktaydılar.. İstihbaratsız ve daradâğılık gelen ve oturmaya çalışan, altında daha çok ekonomik nedenlerin istenilen -başka yerden- çerçeveye otur - tulması yatan askeri müdahale; elbette kılıf bulmak zorundaydı ve buldu da..

Genel ve subjektif bilgilere dayanılarak soruşturmalar sürdürülmeye çalışıldı. Herkes belli bir suç'a ve örgüt'e zorla yamamaya zorlandı, kamuoyu "çok büyük bir tehlike"nin varlığı ile oluşturuldu. Hatta, "gecikme olsaydı komünistler gelip oturacaktı" gibi temeli olmayan tehditler belirlendi. Böylece, Sol'a karşı saldırı, anti-komünist "öz" ile ve askerlerin isteklerine uygun olarak başlatıldı. Eunu..la paralel Kürdistan'da da anti-Kürt kemalist saldırı yoğunlaştırıldı. Suç ve suçlu olgusu genel bir kavram içine çekilerek, "terörist", "bölücü" gibi çerçevelerden yükselindi.. Amaç belli olmuştu. Ama, Sol çaresiz ve örgütsüz olarak bu kez de yakayı ele vermişti.. Ne çare ki, mevzi ve göstermelik di-

renişler anlam kazanamadı.O koskoca "örgütler" 2 ay gibi bir zaman içinde yerle bir oldular..Daha doğrusu yerle bir edildiler.Sanki,yokmuş gibi ortadan silindiler.Kitleler ve militanlar moralsiz düştü.İşçi sınıfının önderleri olduğunu iddia eden ve bunu kimseye bırakmayan "sendikacılar" tutuklanmak için sıkıyönetim savcılarının kapılarında sıraya girdiler."Yöneticiler"in tutuklanmaları hiç kimsenin kılını bile kıpırtmadı..Göstermelik de olsa hiçbir şey yapılmadı.O 1 Mayıs alanları hayali resimler gibi kaldı.

Öyle bir ortam doğdu ki,asker kadrolar arasında ve hatta sivil kadrolarda,tehlikenin çok küçük olduğu ve buna askeri bir müdahalenin gereksiz olduğu gibidüşünceler yoğunlaştı.Askarlere karşı,eğer polis biraz desteklenseydi bu müdahaleye gerek yoktu gibi çıkışlar yapıldı ,dolayısıyla çatışma ve çelişkiler başladı.

Sorunun sunulduğu gibi olmadığını,iktidara aday ve tehlike gösterecek bir komünist hareketin var olmadığını,sağın daha örgütlü ve güçlü olduğu,ama,kadrolarını birdenbire geri çekerek ortalığı "güllük gülüstanlık",yaptığı ve "meşru müdafaa"durumuna geçtiği kanısı yaygınlaşmaya başladı.Ayrıca,temel sorunun ekonomik olduğu ve emperyalistlerin istek ve özlenerinin uygulanmasını zorla yapılması gerekliliği belli oldu,buna da bir neden uydurulması gerçeği ortaya apaçık çıktı.

Tüm bu gelişmelere rağmen,sol,hala kendi kavasında ve bölünmüşlüğü,dağınıklığı içinde,hatta hapishanelere bile ayrılık ve slogan yarışını sokarak işine devam etti..Tüm merkez kadrolar ele geçti,örgütler dağıldı ve sonunda"zehahiri kurtarmak"için başka yollar ortaya atılmaya,durum rasyonelleştirilmeye başlandı.."Demokrasi"kurma girişimleri"anayasaı koruma işlevleri"gündeme geldi.

Bu karmaşa içinde,halk,kavram kargaşalığına ve ne olup-bittiğine şaşırıp kaldı..Bu şaşkınlıktan,yani,askersel "psikolojik" savaş yöntemin den bu kez yeni bir oluşum çıktı;hem "örgütler çökertildi" hem de"ideoloji" yapılmaya ve yayılmaya başlandı.Tutuklamaların ve gözaltına almaların ve tüm operasyonların,hatta en önemlisi hapishanelerin bilinçbeyin silme ve yıkama işlevlerinin altında yatan tek olgu tarihsel süreçteki yıkmaya,ortadan kaldırma değil,aynı zamanda yeni bir ideoloji ile toplumu üstten ve yeniden oluşturmayı..Bu da Kemalizm'in yeniden ele alınarak inşası ve koşullara uydurulmasıydı..Artık Kemalizm,uygulama mada teknolojik çağın emperyalist oluşum ve gereklerinin yöneten ve yönlendiren,aynı zamanda iyiden iyiye kullanılan ideolojisi olarak yerini aldı,sıraya girerek,dünya ortaklığına aday olmaya başladı.Evet..,artık birçok rasyoneller sarsılmaya,söylenen ve anlaşılmayan,anlaşılması istenmeyen teorik belirlemeler karmakarışık oldu,tartışmalar duruldu.Yeni tezler,yeni uydurmalar ortaya çıkmaya başladı(!)Bu tozduman ve karışıklık içinde herşey gözden geçirilmeye başladı.Öyle ucubeler doğdu ki hapishaneleri etkileyen ve yılginlığa götüren de budur.Bu ortamı burjuvazi ve devlet yetkilileri çok başarılı kullandılar.Pazarlıklar,kamufleler,"devletle aynı şeyleri söylediklerini"iddia edenler,"demokratik" savunmalar başladı..Ki,bu savunmaların nerede olduğu belli olmayan"ideolojik ve siyasal" içeriği genç insanları bunalıttı ve şaşkına çevirdi. Ve daha neler neler!..

"Sol"un kimin çayırında otladığı artık belli olmuştu.Burjuva basını temel veri olarak alınmaya ve buna göre yönlenmeye başlanmıştı.Her küçük şeyden "derin" anlamlar çıkarılmaya,kuşku ve panik yaygınlaştırılmaya başlanmıştı.Herkes,herşeyden ve en yakın arkadaşından kuşkulandı yordu.Devlet psikolojik savaşta bile başarılıydı.

Bu ortamdaki en iyi biçimde yararlanılan devlet,uygulamalarını hızlı olarak gündeme getirdi ve uyguladı..Üzerinde tartışılmayan ekonomik ve sosyal kavramlar ortalığı sardı.Doğal kavramlar oldu..

12 Eylül yönetimi uygulamalarına polis ve jandarmadan başladı.Yönetime gelir gelmez polisin hiyerarşik bağına değiştirdi.Ve polisi Jandarmaya bağlayarak,3 ay sonra yeniden örgütlendirdi.Kamuoyuna da Polis te "solcuların ağırlıkta olduğu"tezini bazı akli-eyveller'in ağzından, açıklayarak -açıklatarak- sundu.Batı bölgelerinde biraz da olsa boşlukları sivil kadrolar ile doldurarak işini sürdürdü.Ama,Kürdistan'da tüm deni askeri kadrolar ile işe girişti.Kürdistan'da başkının biraz katmerli oluşunun bir nedeni de budur.

Askeri İstihbarat tüm kadroları ile Kürdistan'a el koydu.Göstermelik örgütleri darmadağın etti.Dengeli olarak her kanattan adam yakaladı.Gözüne almamak kimse bırakmadı.Fanatik,zorba yöntem ve eğitimle Kürdistan'daki uygulama çok daha kötü oldu.Sivil istihbarat kadroları işlerden uzak bırakıldı,ya da dolaylı olarak görevlendirildi..

Bu yapı içinde bir ayağını Kürdistan'a oturtan cunta,önceleri yavaş ve sonraları özel program ve yöntemlerle saldırısını geliştirdi.Bir süre sonra,Kürdistan,temel uğraşlarına haline geldi..Kendisine yardımcı olan birçok olay da işini kolaylaştırdı...Kürdistan'da kenli ve zalimce bir dönem daha başladı.Bu uygulamaların en büyük acısını da hapishaneler çekti.Hala da çekmektedirler.

Kürdistan'daki uygulamalarda,tüm Kürdistan'lıların geçmişleri soruşturmalarda gözden geçirildi.Herkese bir kılıf bulundu.Özellikle Ermenilik ilişkileri detaylandırıldı.Büyük araştırmalara neden oldu. Askeri savcılar,özel araştırmalarla Ermenilerle ilişkileri ele aldılar.Bu konuya yeri geldiğinde yeniden döneceğiz.

a-Genel olarak Polis'in Yapısı.

Türk Polisi'nin uygulamalarının daha iyi kavranabilmesi için yapısı kuruluş ve çalışmaları ile ilgili genel bazı kısa bilgiler vermek yararlı olacaktır.

Bilindiği gibi,polis ve ordu,egemen sınıfın baskı aracı olan devletin silahlı güçleridir.Örgütlenmeleri,çalışma yöntemleri,birimleri,teknolojik düzeyleri sistemin bütününe,gelişme düzeyine uygunluk arzeder.İleri kapitalist ülkelerde polislik bilinçli ve uzmanlaşmış bir kurum haline getirilmiştir.Geri ülkelerde ise,uzmanlaşma ilkel ve pratiktir.

Türk devleti polisine küçük yetkiler ve bir takım sosyal avantajlar sağlamıştır.12 Eylül'den sonraki dönemde devletin yeniden kurumlaşmasında bu yetki ve sosyal avantajlar daha da artırıldı.Polisin içinden geldiği sosyal çevre ve sınıf yapısı düşünülürse,bunlar onun için olağanüstü bir durum ve lütüftür.Bir de Türk toplumunun Uniformaya düşkün lüğünü de katarsak sorun daha iyi anlaşılır.Devlet polisinin sosyal yapı sından hareketle onu örgütlenmektedir.Örgütlenmenin temel şiarı anti-komünizm ve anti-kürdizm'dir.Anti-komünizm ve anti-kürtlük şiarlarının,Kemalizm'in temel unsurları olduğu akıldan çıkarılmamalıdır.Bu yapılan masından ötürüdür ki,polis bu dönem Komünizm'le Mücadele Dernekleri'nde,MHP'de ve 12 Eylül sonrası ise Kemalist Atılım Dernekleri'nde aktif görevler aldı.

Devlet polisin robot gibi yetişmesini ve davranmasını ister.Robotça davranışın dışına çıkılmasına hiç tahammül göstermez.Çıkanlar yargılanır.Öyle ki,polis şefleri,polisin sosyal yaşantısı için şu önermeyi ya parlar:"polis,öküz gibi yemeli,inek gibi uyumalı,köpek gibi....meli". Polis yorum istemez,tartışma yapmaz.O,devletin "polisi'dir.Görevi devleti korumak ve kollamaktır.Durum "Vatan,Millet,Sakarya" edetiyatı ile idare edilir.

Bu niteliğine karşın polisin rüsvet yemesine, kişisel çıkar sağlama-
sına ve Mafia ilişkilerine göz yumulur. Bunu en büyük görevliden sıra-
dan bir polise kadar herkes yapar. Polis içinde Mafia tipi örgütlenme-
ler vardır. Gümrük kapılarındaki rüsvetten, gümrükçüler ve sınırlarda gö-
revli subaylarla birlikte pay alınır. Kumarhaneler, genelevler, gazinolar
bar ve pavyonlar vb.. polise düzenli olarak haraç verirler. Polislerin u-
yuşturucu Mafiası'nın mallarını bizzat taşıdıkları da olur. (7)

Kürt sorununa karşı da polise sürekli telkinde bulunulur. Bu telkin-
de anti-komünizm devamlı olarak öne çıkarılır. Böylece Kürt Ulusal Soru-
nu kamufle edilir. Kendi açısından sorun hassastır. Çünkü, Kürt polisler,
iyi bir istihbarat kaynağıdır. Jandarmada da bu böyledir. Bu yan, dil so-
runu da üzerine eklendiği zaman, Kürdistan'da çok kullanılmaktadır. Sı-
nırlarda ve Gümrük kapıların da çok sayıda Kürt polise rastlamak müm-
kündür.

1970 sonrasında Türkiye'deki siyasal yaşamdan polisler de etkilendi-
ler. Daha önce 1965 de toplumsal olayları bastırmak için kurulan "Toplum
polisi" (1980 sonrası ise "Çevik Kuvvet" kuruldu) bir süre sonra İnk Arama
mücadelesine bağladı ve işe çıkmama da içinde olmak üzere toplu eylem-
ler koydu. Bu arada iş süresinin kısaltılması gibi bazı haklar da elde
edildi. Polis'te demokratlaşma eğilimi de gündeme geldi. Demokratlaşma e-
ğilimi de örgütlenmeyi getirdi. POL-DER bu dönemde kuruldu. Kürdistan'da
ki ulusal-demokratik muhalefet içinde yer alanlar da oldu.

1974 yılında Ankara Toplum Polisi, ekonomik ve demokratik talepler i-
leri sürerek, işe çıkmama eylemi yaptı. 24 saatlik direnişi, ilerici-de-
mokrat polisler organize ettiler. Direniş Türkiye genelinde destek gördü
Yetkililer çeşitli tavizlerle direnişin sona ermesini sağladılar. Daha
sonradan solcu olarak fiilen direnişin öncüsü oldukları iddia edilen
35 kişilik polis grubu çeşitli illere sürgün edildi..

1975-77 yılları polis arasında kutuplaşma açık olarak ortaya çıktı.
Bu yıllarda POL-DER'in yönetimi devrimci polislerin eline geçti ve ö-
rgüt polis içinde etkinlik kazanmaya bağladı. Saçıcı polisler de POL-BİR'de
örgütlendiler. Bu örgütte faşist nitelikli ve düşünceli polislerin ya-
nında, eski polislik anlayışını sürdürenler, lumpenler ve islamcılar da
vardı..

Devletin geleneksel polis anlayışını alt-üst eden gelişmelere taham-
mülü olamazdı. Özellikle POL-DER'in çalışmalarını engellemek için herşey
yepildi. MIT tarafından arşivi çalındı ve Genel Merkezi kundaklandı...

Polisler, ideolojik ve siyasal yapılanmalarına uygun olarak görev ya-
pıyorlardı. Aramalar yadaşlarına önceden haber veriliyor, kaçmalarına da
göz yumuluyordu. Ya da tersi oluyordu. POL-BİR üyelerinin devrimcileri sor-
gulanları çok ağır ve işkenceli geçiyordu. Yukarıda da belirttiğimiz gi-
bi birçok devrimci polis soruşturmasında yaşamını yitirdi. (8)

12 Eylül Darbesi polisi yeni bir organizasyona soktu. İlerici, demok-
rat unsurlar meslekten çıkarıldı. Koğuşturmaya uğrayanlar ve cezalandırı-
lanlar oldu. Polislerin kurdukları dernekler kapatıldı. Yeni dernek kurma-
ları yasaklandı. Polis siyasallaşmadan arındırıldı. Yeni araç ve gereçler
le donatıldı. Ancak şunu da belirtelim ki, POL-DER operasyonları çok giz-
li ve sezindirilmeyen yapıldı.

Tüm bu gelişmelere karşın polis, hiç bir dönem e karşılaştırılmaya -
cak derecede rüsvet, kaçağçılık, haraç, nüfuzu kötüye kullanma, adam öldür-
me, işkence vb.. gibi olaylara karıştı. Aynı şey Sıkıyönetim nedeniyle gö-
rev yapan Türk ordusunda da gözlemlendi. Öyle ki, 12 Eylül Askeri Cuntası
nın "Milli Güvenlik Konseyi" üyeleri (şimdi Cumhurbaşkanı Konseyi) Hava
Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA ile Deniz Kuvvetleri Ko-
mutanı Oramiral Nejat TÜMER dahi yolsuzluk ve nüfuzu kötüye kullanmakla
suçlandılar. Bilinmeyen ve açıklanmayan daha çok yolsuzluk vardır...

b-Emniyet Örgütü,
Kuruluş - İşleri

Şimdi, elimizdeki bilgi ve belgelere dayanarak, kısaca, Türk Polisi' nin örgütsel yapısı ve işlerliğini belirtmeye çalışacağız.

Türk Emniyet Örgütü, İç İşleri Bakanlığı bünyesinde, Emniyet Genel Müdürlüğü Ünitesidir. Genel Müdürlük yukarıdan aşağıya doğru hiyerarşik olarak örgütlenmiştir. Ana birimler Genel Müdürlük bünyesinde, Emniyet Genel Müdürü ve Yardımcıları devletin en iyi ve güvenilir kadroları arasından seçilir. Siyasal iktidar değişiklikleri ile bu kadrolar arasında değişmeler olur, ancak, mümkün olduğu kadar korunurlar..

Genel Müdürlük, Daire Başkanlıkları düzeyinde örgütlüdür. Bu daireler esas işlevleri yürütürler. Görevlerinde uzmandırlar. Şu başlıklar altında isimlendirilirler:

1- Personel Daire Başkanlığı, 2- Güvenlik Daire Başkanlığı, 3- İstihbarat Daire Başkanlığı, 4- Eğitim Daire Başkanlığı, 5- Asayiş Daire Başkanlığı, 6- Ulaştırma Daire Başkanlığı, 7- Laboratuvar Daire Başkanlığı, 8- Ana Komuta Merkezi, 9- Polis Okulları (Akademi-Kolej).

1-PERSONEL DAİRESİ:

Emniyet Genel Müdürlüğünde çalışanların özlük işlerine bakar. Terfi, tayin, sicil, personel alımı vb... Siyasal olarak önemli bir bölümdür. Emniyet örgütünün örgütlenmesinde önemli bir yer sahiptir. Siyasal iktidar değişiminde, öncelikle bu Daire reorganizeye girer. Eütün örgütün sicil dosyaları ve Bakanlığın genel arşivi bu dairece yönetilir. Daire'ye bağlı birçok şubeler görev yapmaktadır.

2-GÜVENLİK DAİRESİ:

Pratik olarak aktivitesi olmayan bir bölümdür. Geri hizmet görevi görür.. Dernekler, Siyasal Partiler, Sendikalar ve benzeri kuruluşlarla ilgili dosya tanzim eder. Güvenlik soruşturmasına uğrayanların işlemleri bu bölümden geçer. Siyasilerin dosyaları ya da sicil özetleri de bu dairede toplanmıştır. Buranın personeli genellikle değişiklik değildir. Değişiklik nadir görülür. Siyasal iktidarlar burayı az etkiler. Personelin % 95'i sağ tandanslıdır. Geri kalan kısmı ise, belli bir düşünceye sahip olmayan ya da Sosyal-Demokrat niteliktedirler.(...)

3-İSTİHBARAT DAİRESİ:

Emniyet Örgütü'nde önemli bir konuma sahiptir. MİT ile paralel çalışır. Özerk yapıya sahiptir. Örgütlenmesinde de özerkliğe sahiptir. Türkiye'nin büyük bir bölümünde örgütlüdür. Taşra örgütü direkt olarak Başkanlığa bağlıdır. Tüm teşhizatını daire başkanlığı karşılar. Yerleşim alanlarının büyüklük ya da küçüklüğüne göre, şube ya da seflik olarak örgütlenir. İlegaldir. Olaylara direkt müdahale etmez. Birinci Şubelere istihbarat kaynaklığı yapar. Sorgulamalara katılır (çok önemli). Halktan ajan ağı kurar. Personelini genellikle yetiştirdiği ve çok iyi bildiği alanlarda çalıştırır.

Personel almada çok titiz davranılır. 1. İlk vesleğe girenler, polis okulları, enstitüleri öğrencileri arasından seçer, 2. kurslar düzenler ve a linacak unsurların durumu her yanıyla araştırılır, uygunsa alınır. Bu eğitim 9 ila 12 aylık dönemleri içerir. Eğitim olarak; bilgi toplama, değişik cihaz kullanma, psikolojik ve sosyolojik dersler, spor, ajan-provokatör-sa botajcı vb.. gibi düzen lehinde şartlandırma yöntemleri uygulanır. Pratik yaptırılır. Okul sonrası unsurların özellikleri gözönünde tutularak, dağıtım yapılır.. Genellikle;

Göçmen Türkler, Gürcüler, İç-Anadolulular, Yörükler tercih edilmektedir

Kürt unsurlar da % 3,5 dolayındadır. (...)

Bu birim Kürdistan'da tamamiyle örgütlüdür.(Yalnız İl merkezlerin -de)İstihbarat Dairesi görevlileri örtülü ödenekten harcama yaparlar.Çalışmalarında yapılan masraflar için hesap sorulmaz.Muhasebeleri şifahi dir.Ekonomik olarak durumları oldukça iyi sayılır..

4-EĞİTİM DAİRESİ:

Örgütün eğitim işleri ile uğraşır.Personel dairesi gibi,emniyet örgütünün örgütlenmesinde önemli bir fonksiyona sahiptir.Öğrenci alımı , meslek içi kursları düzenler.Politik bir bölümdür.Sorunu siyasal düşünenler,eğitim dairesini örgütlemeye çalışırlar.

Ayrıca,basın/yayın ve tercüme işlerine de bakar.Taşra örgütü düzeyinde aktif faaliyeti yoktur.Pasif şube ya da bürolar durumundadır.

5-ASAYİŞ DAİRESİ:

(Merkez Mali Şube-Narkotik-İnterpol)

Merkez Mali Şube ve Narkotik birimleri,ülke genelinde görev yaparlar.Seyyerdirlar.Elemanları kendi çalışma alanlarında uzmandırlar. Uzmanlıklarını pratikte kazanırlar.

Narkotik Polisi,yurt dışına eğitim için gönderildiği gibi,ülke için de de eğitimci kurslara tabi tutulur.Ancak,ülke içindeki kurslar çok sınırlıdır.Bunlar,ekip halinde (3'lü,5'li) görev yaparlar.Narkotik Polisi uzmandır.İstese uyuşturucu ticaretini büyük oranda engelleyebilir.. Fakat,bu,onun işine gelmez..Rüşvet mekanizması çok iyi işlemektedir.Ve bu işi yapan (uyuşturucu ticareti) bizzatıhi devletle örgütlü olan insanlardır.Ya da Narkotik'deki unsurlar bu işlere ortakdırlar.-Mafia' -nın güçlülüğü -Bu işlerdeki güç;rüşvet,devletle örgütlü insanlar ve ortak Narkotik elemanlarından oluşan ittifakın gücüdür..

Narkotik Polisi,Kürdistan'da,sık sık operasyon düzenler.Kendi alanı dışında edindiği izlenim ve bilgileri ilgililere rapor eder.Büyük oran da ajan kullanır.Bu ajanlar içicidirler.Eroin ve esrar gibi ihtiyaçlarını Narkotik'den temin ederler.

Narkotik'de,genellikle,politize olmamış unsurlar çalışırlar.Sürekli güçlüden yana bir anlayışa sahiptirler.Ekonomik sorunları yoktur.Büyük çoğunluğu uyuşturucu kullanır.Bu bölümde Kürt polislerin sayıları kabardır.Nedeni de fiziki yapıları ve bölgesel özellikler taşımalarıdır. Asya tipine uygundur.Zaten,uyuşturucunun alanı da Uzak-Doğu ve Yakın-Doğu'dur..

Narkotik,illerde şube ya da şeflik düzeyinde örgütlüdür.Araç yönünden zengindir.(...)

INTERPOL;Türkiye'de büro düzeyinde görev yapar.Çok az sayıda personele sahiptir.Yaptığı iş kırtasiyeciliği geçmez.Elemanları yabancı dil bilir!

6-ANA KOMUTA MERKEZİ:

1980 öncesi kuruldu.Direkt Genel Müdürlüğe bağlıdır.Taşra örgütü ise,kendi bölgelerinde cereyan eden olaylarla ilgili tüm bilgileri anın da bildirirler.Özel hat telefonlar ile haberleşme sağlanır.Telsiz çok az kullanılır.Bültenler ilgili makamlara iletilir.Önemli bir merkezdir

7-TEKNİK DAİRE:

(Laboratuar,foto film)

Tamamiyle teknik işlerle uğraşır.Kriminalostik,teknik olarak en gelişkinidir.Sahte evrak,silah,mermi tahlili yapılır.Olaylarda kamera ve

benzeri araç kullanılır.Daha doğrusu her türlü cihaz kullanılır.Eleman ları yurt dışında eğitim görürler.Parmak izi eğitimi(kriminalistik) Bu eğitim,genellikle,İtalya'da görülmektedir.

Bu Daire'ye sözleşmeli teknik personel alınmaktadır..

8-EĞİTİM KURUMLARI:

Bu kurumlar,teorik ve pratik olarak polis yetiştiren kurumlardır.

POLİS KOLEJİ: Çakırdekten mesleğe adam yetiştirir ve buraya orta - kul mezunları alınır.Detaylı güvenlik soruşturmasından geçirerek öğren ci almaktadır.Polis çocuklarına öncelik verilmektedir.Dört yıllıktır.. Öğretim programının en güçlü ögesi disiplindir.Öğrenciler faşist yön - temlere göre yetiştirilirler.Müdürü, idare amiri ve personeli polistir. Öğretmenler ise sivildir.Bir kısmı emniyet örgütünden,diğer kısmı da , Milli Eğitim'den temin edilmektedir.Öğrenciler çok iyi yetiştirilir. Okulda hiyerarşik yapı çok güçlüdür.Dört yıllık eğitimden sonra,direkt, polis enstitüsüne aktarılırlar.Polis Enstitüsünde öğrencilerin statüsü öğrenci-memurdur.Artık aylık alırlar.Eğitimleri tamamıyla mesleki eği - timdir.Öğretim görevlileri Üniversite ya da Akademiden temin edilir ve tümü gericidirler.Örneğin,bir dönem Agah Oktay GÜNER (MHP Millitvekili idi) öğretim görevlisiydi.Okul yöneticileri ise polislerden oluşur..

POLİS OKULLARI:Askerliğini yapmış,orta öğretim mezunları alınır.Me - mur olmalarında sakınca olmayanlar(siyasal-adi)yapılan bir ön sınavla, polis okullarına alınırlar.Okul süresi 6-9 ay'dır.Eğitim genellikle po lis mesleği ile ilgilidir.Ve bunlara yoğun propaganda yapılır.Polisin, şartlanması,burada başlar.Okul bitimi,emniyet örgütünün değişik birim - lerine atama yapılır..

EMNİYET MÜDÜRLÜKLERİ.

İlin büyüklük ve küçüklüğüne göre faaliyet alanları genişler ya da daralır.Temel alanlar değişmez.Sematik olarak şöyle bir yapı göstermek tedir:

1-Emniyet Müdürü,(yardımcılarının sayısı ilin büyüklüğüne göre çoğalır)2-I.Şube 3- II.Şube, 4-III.Şube(Personel Şubesi), 5-IV.Şube(pa - saport), 6-V.Şube (Akaryakıt-lojistik), 7-VI.Şube(maaş-teçhizat),8- VII.Şube(narkotik), 9-VIII.Şube (Mali), 10-IX.Şube(eğitim), 11-X.Şu be (telsiz-radyo), 12-Trafik, 13-Toplum Polisi.

BİRİNCİ ŞUBE:

İki bölüm halinde çalışır; 1.Aktif bölüm,2.Geri hizmet(Büro)

A k t i f B ö l ü m :Dış görev yapar,bu,aynı zamanda sorgulama- so - ruşturma görevi de yapmaktadır.Ekipler halinde çalışır.Organizeli gö - rev bölümüne gidilmiştir.Sol ve sağ yelpazeyi kendi aralarında bölüş - müşlerdir.Görevleri legaldir,olaylara direkt müdahale ederler.Kısımla - ra bölünmüş olarak çalışırlar:A,B,C vb...kısım ya da grup halinde kod - landırılırlar.Uzmanlıklarını pratikte kazanırlar.Daha çok Askeri Yöne - tim dönemlerinde uzmanlıkları artar.Siyasi Polis özgün kurslardan geçi rilir.Kurslar modern anlamda bir eğitim taşımaz.Genellikle klasiktir.. Yoğun bir ajan ağına sahiptir.

Son yıllarda büyük şehirlerde "DAL" grupları oluşturuldu.(Derinleme sine Araştırma Laboratuvarı)Bu grupların görev alanları genişletildi.Bu gruplar özellikle Faşist nitelikli öğelerden oluşturuldu.Şube bünyesin de görevli bir özerkliğe sahiptiler.

Siyasi şube iki ana kadroya sahiptir.1-Temel Kadro,2-Değişken Kadro ki,değişken kadrolar,siyasi iktidarların değişmesiyle birlikte değişen kadrolardır.Temel kadrolar ise,olağanüstü bir durum olmadıkça değişmez..

İKİNCİ SÜBE:

7 kısımdan oluşmaktadır.

I.Kısım;Ağır suç masası,Cinayet,gasp,II.Kısım;Hırsızlık,III.Kısım ; Yankesicilik, IV.Kısım; Ahlak Zabıtası, V.Kısım;Parmak izi,fotoğraf,vb VI.Kısım;infaz,Gıyabi tutukluları yakalama... VII.Kısım;Asayiş,resmi olarak görev yapan ekipler.

En önemli kısım,I.Kısımdır.Siyasal olaylara bakar.Elemanları tama - niyle pratikte yetiştirirler.Sorgulama yöntemleri kabadır.Adi suç sorgula malarında uzmandırlar.Elemanları nitelik olarak biraz babacan tavırlı, ancak lümpendirler.Bu kısımda büyük oranda rüşvet mekanizması çalışır. Burada çalışan memurlar çok popülerdirler.Ekipler halinde görev yaparlar.Siyasal olarak kemikleşmemişlerdir.Vaziyete göre tavrı alırlar..

Diğer kısımlar ise,isimlerinden anlaşılacağı gibi "adi"olaylarla il gilenirler.

Asayiş ekipleri farklı bir yapıya sahiptirler.Yerleşim merkezlerine göre görevleri değişir.Küçük yerleşim merkezlerinde fonksiyonları fazladır.Büyük kentlerde ise,önleyici tedbir görevi görürler ve gözönünde cereyan eden olaylara müdahale ederler..

(...)

c- P o l i s i n (MİT ve Askeri İstihbarat dahil)

T a k t i k l e r i .

12 Eylül'de,tüm insanlar,yöntem olarak,poliste suçlanmaya başlandı. Eski Bölgelerinde,örgütlerin ilişkileri ya da kişilerin durumları bi - raz olsun araştırılarak,ve belli bir çerçeveyi aşmayan suçlamalar ya - pıldığı halde;Kürdistan'da değişik taktiklerle sorun ele alındı,ayrım - sız ve her istenilen gözültüne alındı.Herkes suçlandı ve işkenceye ta - bi tutuldu.Soruşturmalar,Kürdistan'da çok ağır geçti.Suç ve suçlu araş tırılması değil,imha,sindirme,ajanlaştırma vb..yöntemlerle hareket e - dildi.Acımasız ve saldırgan bir tavır takınıldı.Kürt olmaktan ötürü ni teligi ne olursa olsun,herkes suçludur anlayışı ile işgalci bir ordu - nun yabancı bir toplum üzerindeki jencid uygulamasının adı;Kürdistan - 'da "soruşturma""araştırma""suçlu arama" vb...oldu..

Ceza Siyasetinin oluşturulmasında soruşturmaların görevlerini ileri de daha detaylı vereceğiz.

Kürdistan'da Polis'te ve MİT'de,anti-Kürt olgu ve Türk Milliyetçili ği kendini gösterdi.Polisler,hatta savcı ve hakimler,sorgulamalarında; "...Oğlum Komünist Komünist,tamam,gerekirse biz de bu işte oluruz.Dev - letin bir polisi ve ordusu mutlaka olacak..Ama,bu Kürt meselesi nedir? bu bölücülük nedir?.....koyarız,bunu size yedirtmeyiz" tarzında,genel ve sık sık tekrarladıkları cümlelerle stratejilerini açıklıyorlar,yön - temlerini buna göre uyguluyorlardı.Dış Kamu Oyu ile halkın durumu,siya sal vb.. nedenlerden dolayı da hem tezlerini aynen uyguladılar,hem de işlerini "yasal bir çerçeveye" oturtmaya özen gösterdiler.Ancak,bu ö - zen tutmadan,iş kaba bir milliyetçiliğe ve jenocide dönüştü.Herşey so - ruşturmada başlatıldı.Biz,hapishanedeki kıyımın tüm boyutlarını bura - da vermeye çalışacağız..

Tüm uzman kadrolarını Kürdistan'a yığarak,askeri yönetimi de fırsat bilerek,baskı ve işkence en modern biçimlerde yapılmaya başlandı.Dışarı - ya bir "tehlike" sunuluyordu,ancak,bunun adı konmuyordu.Uygulamada , askerlerin taktikleri çok önemlidir.Polis ve MİT görevlilerine sorumlu luk yüklenerek,asker geride tutuluyordu.Gizleniyordu.Sanki,baskı ve iş

kence askerlerin dışında başkaları tarafından yapılmıyormuş havası veriliyordu..Oysa,tüm uygulamaya askerler ortaktı,hatta bizzat onlar tarafından yapılmıyordu.Ya da ücretli bazı "sivil zavallı kadrolar" kullanılmaktaydı.Subay ve askerlerin görünmesine azami dikkat sarfediliyordu..Polis de,yer yer gözü bağlı unsurların duyacakları biçimde "komutanım" ya da "emredersin"hitaplarıyla sorumluluğu askerlerin üzerine atmaya çalışılıyordu..

Operasyonlar,soruşturma,savcılık/Mahkeme,hapishâne hüçgeninde,önce -leri kendiliğinden,daha sonra ortak ve genel plân dahilinde yapıldı... Her ne kadar uygulanan yöntemlerde uygulayıcılara serbesti tanınmış olsa da,işe belli kurullar karışmaya,dış müdahaleler olmaya başladı.Baskı,zulüm,işkence ve özellikle hapishânedeki uygulamalar belli bir plân çerçevesinde ve kurullar eliyle yürütülmeye bağlandı..

"Vatan Kurtarma"operasyonu,temelde,sanık yaratmak,Kamu Oyu'na "vahim" bir mizansen göstermek ve bunun için suç ve suçlu oluşturmaya,katliam ve "yasadışılığı"nın ört-bas etmeye başladı.Bu oluşuma,basin ve TRT'de elinden gelen yardımı yaptı.Basin ve TRT,baskı ve işkencenin asal unsurları oldular..Bu da doğaldı..Basının durumunu ve 12 Eylül'ün temel nedeni ile göstermelik yanını,yeri geldiğinde açıkça belirteceğiz.

Peki,polis'te neler oluyordu..

Polis saptadığı bir stratejiyi aynen uyguluyordu.Her araştırma-sorgulamada "Komünist"bir tehlike ve "Bölücülük" olgusunu öne sürüyordu.. Her Polis'e düşen -Ki,Kürdistan'da istisnasız her aileden bir ya da daha fazla kişi düşmüş ya da düşürülmüştür- bu andan itibaren kişisel olan suç olgusundan çıkarılarak,ailesel bir suç olgusuna sokulmaktadır.Hatta,Kürdistan'da,kişinin suçlanması ailesel olmaktan da öteye,kentsel ve aşiretsel düzeylere vardiрилmiştir.Kılıfına uydurularak yapılan işlemlerde görünmese bile,araştırıldığı zaman bu durum hemen görülebilir.Zaten,en önemli saptama da budur..

Polisteki gözaltı süresi uzatılmış -MIT denilse daha iyi-,gözaltının neresi olduğu belli olmadan,kod isimlerle ve neyin adına bu işleri yaptıkları belli olmayan kişilerce soruşturmalar yürütülmüştür.İnsanların nereye götürüldükleri ancak,hapishâneye geldikleri ya da görüşüleri tarafından ziyaret edildiği zaman öğrenilebilmiştir.Eu,insanları istenildiği gibi ve ortadan kaybetme işleminin süresi de kesin değildir,bazen 6 aylara varabilmiştir.

Bu saklı ve gizlilik,"tehlike"nin bertaraf edilmesi ya da"suçlunun" ve "suç"un ortaya çıkarılması için değil,kendilerince birtakım şeylerin gizlenmesi ve yaptıklarının duyulmamasıdır.Bir de insanlar üzerinde psikolojik baskı,korkutma vb..söz konusudur.Soruşturmaların durmları artık tamamen ortaya çıkmıştır.Soruşturmaların yerini,biçimini mahkemeler,avukatlar da bilemezler,-bilenler var-bilenlerde açıklama yapamaz..

Kürdistan'da,resmi olarak 3 aya uzatılan gözaltı süresi bile aylarca geçmiş,5-6 ay ve daha fazla süreler,insanlar nerede ve nasıl oldukları bilinmeden soruşturmalarda kalmışlardır.Ya da ölüleri ailelerine,avukatlarına teslim edilmiştir..Bu kadar uzun sürede ve uygulanan insancılık dışı baskı ve işkence altında,insan iradesinin karşı koyamayacağı sonuçlar meydana gelmiştir.Bu kadar sürenin uzatılması,hem işi dışarıya "vahim" göstermek,hem de kendi taktiklerinin uygulanmasını ve olgunlaştırılmasını sağlamak içindir.Nasil olsa herkes "öster"telkini ile hareket ettikleri için,önceye kadar soruşturmada kalınmalı,ya da ölmeledir.Başka da kurtuluş yoktur!

Eu uzun süreler sonunda insanlar perperişan ve insanlıktan çıkmış o

larak, iradeleri ortadan kalkmış ve biran önce bu koşullardan kurtulmak için hergeyi kabullenmek zorunda bırakılmışlardır. Bunun adına da soruş turma denilmiştir! Sonuçta birçok tutanak imzalatılarak -gözü bağlı- kişiler istenildiği gibi suçlanabilmiş; kamu oyuna sunularak, yargılanmaları ve cezalandırılmaları sağlanmıştır. Üzerlerindeki izler, yara ve be reler de geçsin diye, soruşturmada sonra başka bir yere konulmakta ve daha sonra tutuklanarak cezaevine getirilmişlerdir. Savcılar da, kendilerine gelen sanıklara, istedikleri ifade tutanaklarını imzalamadıkları zaman, yine geri soruşturmaya gönderecekleri tehdidi yapmışlar, böylece, istediklerini elde etmişlerdir. Polis'teki ifadeler ile savcılık ifadeleri tümü ile birbirine benzemektedir. Hatta, direnen sanıkların birçoğunu nu savcılar yeniden soruşturmalara gönderip, istedikleri tutanakları im zalamalarını sağlamışlardır..

Böylece, birçok kişinin ismi tutanaklara yazılarak, suçlanmakta, olaylar genişletilerek, zorla suçlu kılınan birçok insan hakkında davalar açılmakta, mahkemelere çıkarılmaktadır. Her soruşturma sonrası geniş operasyonlar yapılmakta, sanki yeni bilgiler alınmış gibi davranılmaktadır. Öyleyse, saptanmış olaylar insanlara zorla ve komplolarla kabullendirilmektedir. Yeni gözaltına alınanlarda da bu durum aynen devam edecektir..

Bu uygulamalarda polisler ve MİT elemanları en yüksek düzeyde eğitilmişlerdir. İnsanlar bunların eğitimleri için bir kobay gibi kullanılmaktadır. Birçok deney kazanmışlardır. Her türlü uygulama yapılmış, her geçen gün "yanlışlar" daha da azaltılarak, "meşru bir zemin" oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu deney ve uygulamalar içinde, sık sık görevlilerin yerleri değiştirilmiş, bu uygulama da sonradan farkedilmiştir. Ya da rüşvet ve adam kayırma gelip işlerin içine oturmuş, bunun sonucu görev değişiklikleri ve hatta biçimsel yargılamalar bile yapılmıştır. Bunlar örneklenilebilir. İşkence iddiaları ile ilgili olarak da, yine, biçimsel olarak bazı zavallı insanlar kurban edilmiş, yargılanmış, cezaevlerine gönderilmiştir. Sonradan da beraat ettirilmişlerdir. Bu insanların ağızlamaları çok hazindir.. Böylece, işkenceye prim verilmediği kanısı, özüm ona yaygınlaştırılmak istenmiştir.

Yani, "suç" ve "suçluluk" poliste başlamış, başlatılmış; polis her kişiyi mutlaka bir suçta uydurmuş, başlamıştır. "Anayasal Düzeni Değiştir -mek, Komünistlik, Bölücülük vb. gibi". Bu suçlamalar giderek tekleşmiş "bölücü" olmuş, son zamanda da "bölücü çete" oluvermiştir. Bu kadar insan, aynı suç ve suçluluk olgusu içinde sunulmaya başlanmış; ayrı ayrı anlayış çalıştırma ve program öneren örgütler de tümünden aynı suçlama içine sokulmuştur.. Bu da göstermektedir ki, saptanan stratejiye uygun bir uygulama söz konusudur. Yoksa, denildiği gibi, "Anayasa'nın" ya da "Yasaların" uygulanması ve bunun için araştırılarak suç ve suçlu bulunmamıştır. Zaten, uygulamalara karşı suç ve suçlu da yoktur. Suç ve suçlu olgusu devlette dir ve Cuntadadır. Polis suçludur. MİT suçludur. Bunların yaptıkları insanlık suçudur. Ve dünya'nın en terörist devleti TC'dir.

Başta dönelim ve polisteki uygulamaları anlatmaya devam edelim.

Poliste sanık önce büyük gürültüler içinde psikolojik baskıya uğratılır. Kafasında ve bedeninde panik yaratılarak, fiziki olarak uygulanacak baskıların daha da ağırlaşması için koşullandırılır. Kişi, bir daha kurtulamayacakmış gibi bir sürece ve sonu gelmez bir boşluğa itilir.. BU AŞAMA ÇOK ÖNEMLİDİR. Burada gösterilecek, gösterilmesi gereken direniş fiziki baskıyı arttırır. Ama, son mutlak gelecekte olan bir düzeyi oluşturur. Herkes soruşturmalar ile ilgili, mutlaka birşeyler dinlemiştir. Herkese -devrimciler- beş aşağı beş yukarı soruşturmalar anlatılmıştır.. Buna rağmen, deneyimsiz ve bilingsiz olarak birçok kişi, genç insanlar, ilk olarak yaratılmak istenen psikolojik havadan kurtulamıyarak, polisin oluşturmak istediği düzeye girmekte

ve değerlerine yapılan saldırılara boyun eğmektedir.. Daha doğrusu eğdi rilmektedir.Birçok insan,bu değer yargılarını,daha kafasında tartışma-ya başlamadan;psikolojik saldırının arkasından,aç,suzus,uykusuz,sigara sız vb.. bırakılarak,işkence ve baskı maddi olaylara döndürülmektedir. Böylece,insanlar tercih karşısında kalmakta,doğal ve yapısal olarak da birçok yanlış eğilimi tercih etmektedirler.

Her kişi,birbirine çok benzer olan önce psikolojik ve daha sonra da maddi ve fiziki işkencenin oluşması aşamasına maruz kalmıştır.Bu dönü-şümün başladığı noktada,somut istekler olgunlaştırılmakta,kişi niteli-ğinden -ya da niteliği odur- alınarak,istenilene güdümlü kılınmıştır.. Daha sonra,bu ilk birkaç gün,psikolojik ve moral çöküntüsü yaratan ve bunu somut maddi işkence ile bütünleştiren,saptanmış soruşturma düzeyi ni yaratan ekip'le karşılaşmak mümkün değildir.Daha sonraları odalarda ve koridorlarda sizi görüp "hâl ve hatır" bile sorarlar..

Devamlı ikili ve ikircikli bir tavır görebilirsiniz.Bu ikili tavır-da birisi çok sert,diğeri yumuşaktır.Bu davranış bilinçlidir ve sanık-la ilgili veri toplamak,onun zaafalarını kontrol,ona nereden ve nasıl girileceğini saptamak için yapılmaktadır.Daha doğrusu istenilen ifade-yi sağlamak ve kişiyi çözmek için esas soruşturmacılar yaptırılmaktadır.Bu psikolojik ve aha sonra maddi ve fiziki baskı ve işkenceyi dışarı-dan takip ederek,sanığın reflekslerini bütün detayları ile incelemekte dirler.Zaten,sanığın gözleri bağlıdır,durumu sadece kendini ayakta tut-abilmek ve kontrol edebilmektir.

Kişinin,neye dayanıklı olduğu,neye olmadığı;sigara ve çayla ilişki-li zaafaları,uykuya karşı zaafı,kadın karşısındaki tutumu,yemek ilişki-si,örgütsel bağları vb..gibi konularda gözlem yapabilmek için genellikle askerlere uygulattırılan ağır ve kaba bir baskıdan geçirilmektesiniz.Eu arada çalınan bazı ses bantlarına karşı reaksiyonlarınız,atılan slo-ganlara kulak kabartıp kabartmadığınız gibi uygulamaları da ekleyebili riz.Böylece,soruşturmada bir arkadaşınız varmış ve o slogan atıyormuş,gibi bir hava verilmektedir..

İşte tam bu aşamada birçok kişiye büyük bir rahvet ve gevşeklik ve ren,en önemli tekilci bir yapı oluşuvermektedir."Gemisini Kurtaran Kaptan" tarzındaki bir anlayış,hemen egemen olmaktadır..Dolavısıyla,bu yapı içinde,anormal davranışlar ve biçimsel gösterişler başlamakta-dır.Çünkü,taviz'in arkasından nasıl davranılacağı ile ilgili nesnel olan bir yöntem yoktur.Ve kişi kendine has davranışlarla çaresizliğe dü-şerek ödüm vermeye başlıyor...Bu olağanüstü koşullarda kendini kurtar-ma sevdası,elbette,ardından en tehlikeli ve en olumsuz sorunları getir -mektedir ve getirmiştir de.Sonunda kişi,batağa batmaya çok gayret sarf etmektedir!

Bu ön k o ş u l l a n d ı r m a aşamasından sonra kişi,görevli esas ekipce alınmaktadır.Zaten,her siyasal grup için önceden saptanmış slo-gan ve yöntemler bellidir.Bu ekip,alır almaz sert bir a j i t e'ye ve ağır bir d a y a k 'a başvurmaktadır.Bu dayak genel ve konuşturmadan o lan bir dayaktır.Bu saldırı içinde sadece,"ulan ibne bu memleketi böle ceksin,parçalayacaksın","sen kim oluyorsun,komünist eşşeoğluesşek vb." tarzında küfür ve bağırılmalar vardır.Dayak arasında kişi bağırırken,ağ-lamakta ve "abi" gibi yalvarmalar ve daha birçok zavallı davranışlarda,kendini belli eden çözümlerde bulunmaktadır.Kişi,nasıl ele alınacak,bu,zaten daha önceki aşamada saptanmış ve bu aşama ile daha net bir halde ortaya çıkmaktadır.Bu saldırı içinde hemen bir "hızır" yetişmekte,yumu şakça "yahu ne yapıyorsunuz,yazık,bu iyi bir insandır,ben tanırım,bu -nun bu işle ilgisi yoktur,yanlışlık olmuş vb.. "gibi bir ses duyuluyor. Bu müdahale,fiziki saldırıdan daha çok,sizin kolunuzu ve kanadınızı kı rıyor ve polis'te"böyleleri de vardır" anlayışı ile,kafanız o bitmez-

tükenmez işkenceden sizi alıp onun kucağına atıyor ve ç ö z ü l m e ' - nin başladığı nokta burasıdır.

O "tatlı" ses, seni alıp hemen bir başka yere götürüyor başlıyor nasibata; "oğlum aklını başına al, ben seni kurtarıyorum"..Ya da "oğlum her şeyi biliyorlar, bak ..filan şunu da söyledi" gibi telkinlerle; takatsiz halsiz ve mecalsiz bırakıldığın ya da kaldığın bir yerde, sarılabileceğin(!) biri çıkmaktadır karşına..

Bu "iyi" insan gözlerini açarak, çay ve sigara veriyor. Bunları içtin mi zaten ...yedin sayılır. İşte bu ş o k ikinci aşamadır. Kişi bazı ön bilgiler vermekte, ancak kucağına oturduğun o "iyi insan", "boşver ben zaten ilgilenmiyorum" gibi belirlemeler ile, bu karşılaşmanın ve konuşmaların aralarında kalacak gizli birşey olduğu izlenimini veriyor.. Ancak, bu karşılaşma ve konuşmalar sonucu hem kendisi ile ve hem de diğerleriyle daha büyük çelişmelere düşürülüyor, bunun bedelini de bir sigara ile ödemiş oluyor.. Zaten, insanların istediği de o "aramızda gizli" kalsın dediği yerdeki konuşmalardır. Hemen bilgiler diğerlerine ulaştırılarak, hemen arkasından esas soruşturmacılar gelip, "ulan demek böyle.. namussuz, ananı..." gibi saldırılabilmektedir. Ve senin o "iyi" insana yaptığın zavallı belirlemeler karşına büyük sorunlar olup çıkar..

Böylece, kişiler niteliklerine göre ayrılarak, kime ve hangi ölçülerde baskı ve işkence yapılacağı saptanmaktadır. Sorgulamada sanıklar, böylece gruplara ayrılıp, işkenceye alınmaktadır. Diğer sanıklarda da pa-nik yaratılmaktadır.

Bu aşamadan sonra kişiler, tek tek alınıp götürülmekte, grup halindeki sanıklar birbirlerinden tecrit edilmekte, kimin ne yaptığı, ne dediği belli olmamaktadır. Arada bir gelerek, ani saldırı ve sorularla diğerleri üzerinde devamlı bir sızma sağlanmaktadır. İşte bu uygulamada sorulan sorulardan birilerinin çözüldüğü ve birçok şeyi söylediği belli oluyor ve oradaki tüm sanıklar büyük bir yıldınlığa düşüyorlar.. Aslında meydana gelen sonuç zaten soruşturmacılar tarafından saptanmış şeylerdir ve zorla, oyunla, dayakla buna varılmıştır.

Fakat, burada ciddi bir sorun ortaya çıkmaktadır: meydana getirdikleri ağır ortam ve suçlamalar sizden istenilenler değildir. Bunları yüklemeye çalışarak ve çok zor koşullarda tutarak sağlamaya çalıştıkları ve kişilerinde çok küçük görerek tercih ettikleri şeyler sizden istenilendir. Esasen kişiyi güme götürün de budur. Örneğin; Üç gün üç gece aralıksız döverek ve ceryana tutarak sana "sen... 'yı öldürdün" diyorlar ve bu na karşı direniyorsun, perişan oluyorsun, ardından hemen gelip, "yahu zaten bunun ilgisiz yok" deyip sendin vazgeçiyorlar.. Ve sen, kurtuldum sanıyorsun.. Zaten o olay, senin bilmenle rağmen çözülmüştür.. Bundan çok küçük gördüğün ve esasen seni aradıkları bir soru ile aniden karşılaşmıyorsun: "sen ... örgütün üyesisin ve ... tarihinde bildiri dağıtmışsın.. zaten bir iki yıl yatar karşın..." diyorlar. Sen de bu "küçük" soruya, "evet ben bildiri dağıttım, ama, o örgütün sempatiyanıyım" diyorsun. Ardından, "önemli değil, biz sempatiyan yazarsız", "gel bize bu örgütü ve na sıl bildiri dağıttığını anlat, kimler vardı, kim verdi vb.." deyip, istenilen düzeye seni çekiyorlar. Eğer biraz da geveze isen, başlıyorsun dökürmeye.. Adamlarla samimi oluyorsun.. "Aferin oğlum, bak bu akıllı çocuk tur" diyerek seni dağıtıyorlar. Bu noktada dökülmeler ve çözülmeler bütün boyutları ile başlıyor.. Oyun aynen böyledir. Üstelik polis isteme diği ve ummadığı biçimde ve eksik kalan yerlerde tamamlanıyor.

Cezaevine gelen birçok sanık, "bana ... öldürdün dediler, yutmadım! direndim, ama örgütü kabul ettim, zaten biliyorlardı" diyerek yukarıda anlattığımız olguyu çok açık biçimde gözler önüne sermektedirler. Hiç kim se çıkıp bu insanlara, "arkadaş o adamın öldürme olayı herkese sorulu -

yor, bununla ilgili birçok insan yargılanıyor vb..."demiyor..

Ancak şunu hemen belirtelim; poliste dökülerek ve belirlenme yaparak, kurtulamazsınız. Polis için zaman bol ve her grup için ayrı ayrı timleri var.. Bu nedenle sorgulamalar, gözlerden uzak, denetimsiz ve gayet rahat biçimde sürdürülmektedir. Bütün yapılanlar, sindirme, ezme, kişiliksizleştirme ve bunların birleştiği odak, ajanlaştırma'dır. Böyle dönemlerde kendi adamları ile organize ettikleri olay ve örgütler azdır.... Ancak, yine de birçok provakasyonu kendileri organize etmişlerdir.

Operasyonları, daha önceki kişilerden edindikleri bilgiler ile, ayrıca kendilerine "evet" diyenlerle sürdürmüşlerdir. Evlere, işyerlerine "karakol" kurarak; insanların kararlarını, baci-kardeşlerini, anasını, çocuğunu ele alarak, her şeyi kullanarak; -düşünebileceğiniz her şeyi- kişiyi, düşürmeye ve kendi yöbüngesine oturtmaya herhalükârda çalışmıştır. Sorun da budur. Türk Polisi'nin temel yöntemi budur. Bu yöntemlerle sarhoş olan, şaşkına dönen genç insanlar, militalar(!), -militanlık ile ilgili bir türlü anlayamadık-kadrolar(!) panik içinde, çok zaman kendileri gelip teslim olmuşlardır ya da teslim edilmişlerdir... Yani, "polisten kurtuluş yok", ya da "polis hiçbir şey yapmıyor, polis yasaldır" anlayışıyla..

Soruşturmada yapılanlar, Türk Polisi'nin ve MİT'nin kendisine özgü olan yöntemleri değildir. Evrensel boyutlarda ve dünyanın sayılı istihbarat örgütlerinin yöntemleri, daha despot, daha ilkel, kendi muhtevalarına indirgenerek uygulanmaktadır. Nihayet Türk Polisi ve ajanları da, dünyanın sayılı istihbarat örgütlerinde ve onların geliştirdikleri yöntemlerle eğitilmişlerdir. Çoğunluğu subay olan, geri zekalı, başnaz, fanatik, hiçbir yerde başarılı olmamış, hiçbir konuda tatmin olmamış, özellikle, cinsel olarak aşağılık kompleksine düşürülürken özel seçilmişlerdir..

Peki, tüm bu yapılanlar gizli odalarda kalmayacağına göre, bunu sistemli ve belli kurallarla yapmak, kamuoyu'na sunulmasını da sağlamak gerekmez mi? Nitekim, bazı sanıklar aynı suç ve iddia ile ele alındıkları, birlikte sorgulandıkları halde hiçbir somut nedene dayanmadan bazılarını salıverilmektedirler.. Bu salıverilme olayı da, çok önemli bir sorun olarak, karşımızda durmaktadır. Ya mahkemenin "özgün irade ile bu işlere karar verdiği" ya da başka nedenlerle, sorun legal düzeyde belli kurallara bağlanmaktadır. Bundan iki amaç elde edilmiş düşünölmektedir: Ya salıverilenden iş almak ve O'nu yem olarak kullanmak, ya da kamuoyu'na "işte bakın biz haklı olanı haksız olandan ayırıyoruz ve mahkemeler" bağimsiz" olarak çalışıyorlar!..

d-Sanıkların zaafıları.

Bu konuda şunu hemen belirtmeliyiz: Polis'te uygulanan yöntemler karşısında şu ya da bu biçimde zaaf göstermeyen, yani, kelimenin tam anlamıyla, direnen ve "devrimci tavır" koyan insan yok gibidir.. Sonuçta herkesle ilgili bir soruşturma tutanağı vardır. Bu, k i t l e s e l b i r z a a f ' t i r. Örgütlerin içinde buldukları konudan kaynaklanmaktadır. Bu, aynı zamanda, Polisin taktikleri karşısında bir yenilginin ifadesidir. Ve ağır bir yenilgi dönemidir. Tarihe de böyle geçecektir...

Cunta'nın iğbaşına gelmesinden 1985 yılına kadar olan dönem, Diyarbakır'da tahminen 45.000 kişi soruşturmadan geçmiştir. Bu rakam değişebilir. Genel olarak bu yekünü bulmuştur. Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Cezaevleri'nde kadınlı-erkekli 4.000'e yakın kişi bulunmuş, giderek belli oranlarda azalmaya başlamıştır. Tahliyeler ve davaların giderek sonuçlanmasına karşın, son zamanlara kadar yine de 1.500 mevcudu korumakta idi. (1985)

1983 yılı sonlarına doğru,sıkıyönetimin gevşemesi ve gözaltına alın malardaki azalma nedenleri ile,hapishâne mevcudu düşme göstermiştir.An cak,1985 yılından sonra gözaltına alınan ve tutuklanan sanıklarla bir-likte yine,mevcud yükselmiştir.

Bulduğumuz 5-6 yıllık sürede,polis soruşturmasında,yukarıda açık-ladığımız büyük mevcut içinde;ancak 5 kişinin tam anlamı ile ve isteni len düzeyde direnme gösterdiğini saptadık.Hemen hemen tüm tutukluların durumları ile ilgilendik ve polis'teki soruşturmalarını dinledik. Bun-ların içinde TIKKO davası sanığı 2,PKK davası sanığı 1,Rızgari davasın dan 1,Kawa davasından 1 sanığın polis soruşturmasındaki direnmeleri ol dukça önemlidir ve ciddidir.Bu sanıklar ya hiç konuşmamışlar,ya da po-lisi tüm bilgi ve belgelerde tamamen yanıltmışlardır.Bu sanıkların ba-zılarının,beyanları,daha sonra polise sezinlenmiş,yeniden soruşturma-ya alınmışlardır..Bütün direnmeye rağmen,bu sanıkların da soruşturma-da "vermiş" oldukları ifade metinleri vardır ve dosyalarına konulmuş -tur..Yani,polis tarafından düzenlenmiş ve konulmuştur..Bu sanıkların i-kinci ya da üçüncü kez soruşturmaya alınmalarının bir nedeni de diğer bazı sanıkların bunlarla ilgili itiraflarındaki beyanları ve polise,i-dareye verdikleri bilgilerdir.Aylarca direnip,sakat kalan bu insanların bazıları devrimci olduklarını bile kabul etmemişlerdir,adlarını açıkla mamışlardır.Diğer sanıklar da ise,şöyle ya da böyle bir kabullenme var dır.Ancak,sanıkların soruşturma beyanları arasında büyük oranda nüans-ları da kabul etmeliyiz.Bazı kabullenmeler olsa bile sanıkların büyük-çe bölümü polis önünde direnmiştir,en azından başkasını ele vermemiş -tir.Polis'in adamı olmamıştır.Bu sanıklarda büyük işkenceler görmüşler sakat kalmışlardır.Belirtmek istediğimiz polisin karşısındaki tavrı so-mut olarak saptamak,ileriye yönelik nesnel verilere ulaşmaktır.Bunla-rın adlarını tek tek burada vermek olanaksız.Sorunu,yönteme ve tarih -eel sürece kaynak olarak gereğinde sunmak mümkündür..

Bu belirlemeler dışında,soruşturmada ölenlere de büyük saygı duymak tayız.Bunların,orada ölmeleri,nasıl bir soruşturma yapıldığını göster-mesi bakımından oldukça önemlidir.Bu sanıklar ifade verdiler ya da ver mediler,bunu bilemiyoruz.Ancak,çok zorluk çektikleri,ağır işkence gör-dükleri kesindir.Fiz,bütün bunlara şunu da ekliyoruz,bu insanlar mutla-ka ve belli oranlarda da olsa direnmişlerdir de..

Bu konuda şunu söyleyebiliriz:sanıkların büyük bölümü zaaf gösterme lerine rağmen kişiliklerini korumuşlardır,ama ifade de vermişlerdir.Ta-bii bunları,ajanlaşan,kendiliğinden dökülen,çözülenlerden ayırtetmekle doğru olanı yapmış oluruz.

Soruşturma da birçok kişi polise yenilmiştir ve onun adamı olmuştur bu hayaletler şimdi ortalıkta dolaşmaktadır(!)iddianameler bu insan-ların ifadeleri üzerine kurulmuştur.Bu ifadeler dışında,iddianamelerde bir tek tutarlı şey bulmak mümkün değildir.

İstanbul Metris ve Ankara Mamak'ta da durum benzerdir.Metris'te po-lisin oyununa gelmeyen ya da ciddi biçimde direnen çok az sayıda,par -makla sayılacak kadar insan vardır.Ankara soruşturması ise,çok hazin -dir,büyük trajedilere sahne olmuştur..(9)

Özellikle Merkez Kadrolar açısından,bu davranışların mazereti ola -maz ve yoktur..Mücadelede bir konuda hep beraber evet demeliyiz:POLİS-TE BÜYÜK ZAAFLAR İŞLEDİK,HIÇ ÖNEMSEMEDİK VE HAZIRLIKSIZ YAKALANDIK.Za-ten bu,bizim,her seferinde "uydurduğumuz ve kendimizi de inandırdığı -mız" bir olgudur..60 yıllık tarih,bunun güzel örneklerini sunmaktadır. EVET,POLİSE DÜŞMEMELİYİZ..taktik ve örgütsel işlerde gerektiği zaman-lar hariç- Eğer düşersek,orada tek yöntem vardır: K O N U Ş M A M A K. Ama,hiç konuşmamak.Her konuşmanın,insanı başka yerlere götürdüğü açık. Poliste konuşmamanın tek ve en güzel örneğini Ankara soruşturmasınday-

ken gözlerimizle gördük.Sonunda,yine de önceden hazırladıkları tutanak elleri tutularak imzalatırıldı.Bu militan,günlerce elindeki küçük bir çakı bıçağı ile,oturma banklarının arkalarına "tek yöntem konuşmamak -tır" diye yazdı..Hiç konuşmuyordu.Sağ ayağı kütük gibi şişmişti.Tuta -nakları imzalatıldılar ve daha sonra hastahaneye kaldırdılar,orada öldü! Diz kapağının tam altında kurşun kalmıştı.Bu yarayı dışarıda gruplara -sı çatışmada almıştı.bakımsızlıktan ve işkenceden kangrene dönüşmüştü. Bu kurşunu çıkarabilmek için çok çaba sarfettik.Dişimizle çekip çıkar -mak istedik,gözü altına alınmış bazı "kızların"çantalarında bulunan cim -bizla çıkarmaya çalıştık,olmadı..Eğer çıkarılabilseniydi ya da bacağı o -radan kesilebilseydi,kurtulacaktı...Bu,hazin bir manzaradır!

Bir yanda,soruşturmaya "kontesler"gibi gelip-giden,kot pantolonları nın paçalarını diz kapaklarına kadar çekip,polislerle "işneyip-kışne -yen"ler,diğer yanda ise,"tek yöntem konuşmamaktır" yazarak ölen biri..

Gözüaltındaki kız arkadaşlardan çok tutarlı olanların bulunduğunu da burada belirtmek bir görevdir.Çantalarında esanslar,losyonlarla gelen, polislerle oturup,sabahlara kadar kähkaha patlatanlar olduğu gibi,er -kek arkadaşlara moral veren ve sapına kadar direnen,hatta arzlarına ge çilen kadınların da unutulmaması gerekir..

Folisteki zaafaların saptanmasına devam edelim.

Polis,herşeyden önce,sanıkları istediği zaman ve istediği biçimde a labilmektedir.Evinden,çalıştığı yerden,kahveden ya da başka yerlerden. Türkiye'de,polisin her an evine,işyerine geleceği,gelebileceği korkusu içinde insanlar psikolojik olarak zaten şartlandırılmakta ve tedbirli, tedirgin,kuşkulu birakılmaktadırlar.Bu nokta,polisin,baştan şartlı-ter cihli olarak seni yendiği yerdir..İş buradan başlamaktadır.Ve bunun ü -zerinde şekillenmektedir.Bu başlama noktasında,kişi kendisi ile ilgili olayları büyüterek ve olmadık vehametlere kapılarak,polisi gözünde ha -yalı de olsa abartmakta,onun yapacağı işe adeta hazırlanmaktadır..

Bir örgütsel çalışmanın ya da devrimci tavrın gerekleri,kısa sürede gözardı edilerek panik içine düşülmekte;davranışlar,ilişkiler artık po lise iş verecek bir düzeye gelmektedir.Polisin,serbestçe oluşturduğunu belirgin biçimde gördüğümüz bu ortamda panik,baştan büyük bir zaafi o -luşturmaktadır.Ve polis,istediği biçimde seni operasyona sokmaktadır.. Bu şartlanma ile durum aynen aile yapısına yansımaktadır.Aileler çocuk larının mutlaka arandığı kanaati ile harekete geçmektedirler.Eu psiko -lojik yapı dalga dalga yayılarak,yeni ve şartlandırılmış bir yapıya dö nüşmektedir.Gezerken,kahvede ve heryerde,herkes birbirine korku ve kuş ku ile bakmakta,şalbe altında kalmaktadır.Polis devleti yasalarını bü -tün boyutları ile hayata geçirmekte,her zerresi ile yüreklerde duyulan gözlerde korkusu dışarıya yansıyan açık-seçik bir yapının belirlediği toplum haline gelmiş,dönüştürülmüştür.İşte,"Anayasal,yasal,demokra -tik" yaftalar ile sunulan ve istenen bu korku ve kuşku dünyasıdır.Buna bir çerçeve çizmekte çok rahattır.Böyle bir olgu ile,zaten,kişi başın -dan büyük bir zaafı işe girmekte,aldığı tedbirler! bozulunca -ki,bo -zulması çok kolaydır- yenilmektedir.Bozulana kurtarayım derken,ardın -dan daha başka şeyler geliyor da geliyor..Polisin araladığı ve girmek -te çok kolaylık bulduğu çatlak burasıdır.

Devrimci kurullarla yaşamayı,toplumsal olgulara karşı tedbire(!) dö nüştürdüğün bu yerde,artık kaçmaya başlıyorsun..Ve aynen böyle de olu -yor.Nereye kaçıyor insan?Kuşatılmış olgular içinde polisin istediği ye re..Orada artık neyi ne kadar kurtarmayı hesap etmeye başlıyorsunuz ve bir de bakıyorsunuz ki,hiç bir şeyi kurtaramamışsınız!

Kendine "kamufle" adı altında aldığı tedbirler toplumsal yasalarla

değil, burjuvazinin yasaları ile çevrili olduğundan, birer birer dağılıyor ve ortada sipsivri kalıyorsun. Demek ki, polis in ikinci kez uyguladığı te c r i t siyasetidir. Ve polis bunda çok başarılıdır. Örneğin, seni evinde saklayan biri, bir süre sonra "kusura bakma" deyince ne yapacağını şaşırıyorsun.

Devrimci ve örgütlü bir insanın kullandığı araçlar bunlar olunca, el bette doğal olarak sonuç da böyle olacaktır. Bir zaman sonra "para vermem" dedikleri zaman ne yapacağını bilemiyorsun. İşte tam bu yerde, çaresiz ve yaşam koşullarının sana zırh olduğunu sandığın yerde, polis seni çırılçıplak(!) buluyor. "Sen kullanamadin, onlar seni kullandılar" oluyor ve yeni bir aşamaya varıyoruz : p i ş m a n l ı k . İşte, teslimiyetin başlangıcı da buradadır. Artık kurtulmak kolay değildir.

İşte, bu psikolojik ortam ve maddi hayat içinde tecritle yalnız başına kalınca -devrimcilerin işi bu değildir herhalde, yalnız kalınca da bir kolektiftir(!)- ve büyük bir pişmanlık başlayınca, yaşanan hayatın içindeki seni çevreleyen kuşak artık koruyucu değil, ele vericidir. Bura da başlayan zaaf çok önemlidir..

Devrimci, demokrat, yurtsever, komünist insan için "polis olabilir" olgusu ile, kuşku ve korku ile donatılmış bir ağır koşullandırma başlıyor ve bu da toplumsal bir "meğruiyet" olarak kabullendiriliyor..

Polis bu aşamalara nasıl geliyor? Neler yapıyor?

Polis, ilk olarak büyük bir gösteri biçiminde, evinizde ya da işyerinizde karakol kurarak, buralara baskınlar yaparak, sabahın alacakaranlığında umutsuz ve çaresiz bırakacak yolları denemektedir. Çocuklarınızdan, ananızdan, karınızdan ya da başka yakınlarınızdan ağlaşarak ve hazine bir törenle sizi ayırmaktadır. Filmlerdeki gibi, "vah, yazık oldu, öğlum niye bu işlere girersin" gibi belirlemeler ile, sanki elinde olmayan nedenlerle ve zorunlu bir görev yapıyormuş gibi haklılıklar ve nasihatlarla seni alıp götürmektedir. Bu sahnede kişi ister istemez kendini ele vermektedir. Polisin önceden hesapladığı ve istediği gibi, koyduğunu eli ile bulan ve çaresiz, zavallı bir "kuş" gibi avlanmaktasınız.. Hiçbir yere, hiçbir kişiye haber ulaştıramadan, aylarca nerede olduğunuz belli olmadan ortalıktan kaybolmaktasınız. Uzun ve sonu görünmeyen bir yolculuğa çıkıyorsunuz gibi bir izlenim içinde, ailenizden "hazin" vaziyette "koparılıp" alınıyorsunuz. Ayrılık sahnesindeki aile dramı, o çaresiz durumları, ağlamaları, insanı kahreden ve acılara boğan bir olgu olarak, başından sonuna kadar sizi izlemektedir.. Türk toplumunun "temeli olan aile" ve "anayasa ile güvence altına alınmış" olduğundan, daha başından bir trajedi ile büyük bir zaaf olarak kendiliğinden ve istedikleri biçimde sizi ambargo altına alan yapı oluşmakta, oluşturulmaktadır "Profesyonel" insanlar, "herşeylerini kaybettikleri" kuşku ve korkusu ile alınıp götürülmektedirler..

Polis, bu insanları, günlerce ve belli bir istihbarat ile takip ettiği halde; istediği yerden ve istediği gibi alabileceği halde, böyle bir yolu kasıtlı ve özellikle tercih etmektedir! buna çok dikkat edilmelidir.

Bu operasyondan sonra, kesinlikle hiç kimse ile görüşme kabul edilme melidir. Ama, gel gör ki, hemen görüşme istekleri belirtmekte, polis tarafından bu yapı geliştirilmekte, daha başından vurmak istediği düzey oluşturulmaktadır. Polis tarafından önerilen görüşme istekleri de kabul lenilmektedir. Şunu bilmeliyiz, böyle durumlarda kimseye haber verilmesini kabul etmemelisin. Bu çok büyük bir zaaftır. Eğer, senin örgütlü gücün ve yapın varsa, bunu kavrayacaktır. Zaten, kavranmıyorsa, senin ailesel düzeylerden gönderilecek haberler, herşeyi alt-üst edecektir ve etmekte-

dir. Polis bu aşamayı çok iyi kullanmaktadır. "Yumuşak" ve "insancıl" polisler yanaşarak, gereğinde sırtlarını dönerak, ailenle öpüşmene, sarılma na içlerini çeke çeke ve utanarak fırsat vermekte, senden başka yerleri ve isimleri alabilmenin, şaşkınlık ve olağanüstünlük içinde yeni adresle rin çıkarılmasına çaba göstermektedirler. Bu manzarayı görüp, sanki bil miyormuş gibi uzaktan bağırarak polislere -ki, bunlarda sözde serttir- ta mam, geliyoruz gibi sanki yardımcı bir anlayış içinde gözükmektedirler. "insancıl ve babacan" polisler, "gizli gizli" sanıkla operasyonu biraz daha genişletmeye, ne alırlarsa "kar" anlayışı ile hareket etmektedir ler. Örgütsel bir operasyon söz konusu ise, zaten ilişkili görülen yerle rin tümünde baskınlar başlamıştır. Senin birşey ya da haber iletmen ne ye yarar ki. Polis, baskın yaptığı değişik yerlerde, psikolojik ortamdan yararlanarak, çelişkileri hızlandırmaktadır. Elindeki verilere göre ken dine göre her ihtimali hesaplıyarak operasyon yapmaktadırlar. Böyle bir anda, bir yere telefon ettirmek, bir istekte bulunmak sadece sıkıntı nede niyle kendini tatmin etmektedir. "Elaş ve panikler. Kesinlikle bir aldan madır.

Emniyete ya da soruşturma merkezlerine götürüldüğünde, "herkesin" o rada olduğunu gören bir kişinin, büyük bir şaşkınlığa uğradığı ve ikinci olarak, bu kez en büyük paniği başlamaktadır. "Herkesi getirmişler!"

Artık, bir yerlere telefon ettirmenin, haber vermenin bir anlamı olma dığı anlaşılmış oluyor. Ama, iş işten geçmiştir. Zaten, polis tarafından, götürülme, insan iradesini aşan ve insanca bir korkunun oltuğu, her bi lebileceğin şeylerin kafanda birdenbire temerküz olduğu bir andır. Bu a şamada ciddi ve soğukkanlı olursan, durumu çok az bir zararla atlatabi lirsin. Tümünden zararsız atlatmak mümkün değildir! Yakalanmış olman zaten başından zarardır. "Zararın neresinden dönülse kâr" değildir. Yine de za rardır. Böylece, senden evvel alınan tüm insanların aynı aldatmacalar ve koşullarla alındıklarını, sana gösterilen "babacan" tavrın özel olma dığını ve bir anlama da gelmediğini, hiçbir işe yaramadığını görüyor, ta derinden anlıyorsun! Ve polis'in yaptığı baskın türünün psikolojik ve belirli amaçlara hizmet eden bir komplö olduğu ortaya çıkmaktadır. Ama, işin başında sen bunları bilmediğin ve kavrayamadığın için -ki, bilmek, kavramak zorundasın- şaşırıp kalmaktasın. Sanki, polis seni bir türlü bulamamış ve zar-zor gelip seni evde, iş yerinde yakalamış havasına ka pılmaktasın. Peki, sen "profesyonel" "militan" evinde ya da iş yerinde ne eriyorsun? Örgütlü bir yapının elemanları böyle bir sıkıntıyı neden ka bullenmektedirler? Sonuçta, kala kala anaya, kariya mı kalıyorsun? İşte, i- sin en ciddi yanı budur.

Toplumsal olarak polisle hemen bütünleşebilen, siyasetle ilişkileri, bağlantıları olmayan o zavallı insanların; seninle bir görüşme için olma dık tavizler verebileceklerini bildiğin halde, daha sonra da onları , suçlamaya başlıyorsun. Oysa, tüm suçlanacak yan sendir. Her militan bu yanı iyice bilmelidir. Bu, zorunludur. Bunun mazereti de olmaz. Meydana gelen sonucun adı, kimliği ve açık adresi ile ailesi yanında polisi bek lemektir. Açık adı budur. Başka nasıl izah edebiliriz? Yani, evde, iş ye rinde kafeslenmemelisin..

Peki, böyle ahmakça kafeslenmeler neden çok olmaktadır? Çünkü, bir ya nı ile "devrimcilik" yaparken, öbür yanı ile en yakınlarından bile giz lenen özel bir yaşamın içinde bulunuyorsun. Bu aile hayatı ve ilişkile ri kolay kolay vazgeçemeyeceğin bir yapıdır.

Kesinlikle hiç bir talepte bulunmamalısın. Suçlu kopmlekski ile hare ket edip şaşkına dönmemelisin.

Ne yazık ki, bu aşamada, tüm sanıklar, anlatılması zor birçok zaeflar

la doludurlar.Kendilerini ele vermektelerler.Anlatılması güç,birçok o-
layla dolu uzun devrimci geçmiş ortadadır!

Bu aşama biter bitmez,bu kez,bunu rasyonelleştirmeyi de iyi biliyo-
ruz:"Annem kapiya çıkmış..polisi uyandırmış..zaten 5 dakika sonra çı-
kacaktım..vb."Her yakalanma tesadüf(!) olmaktadır,ama,sonradan da piş-
manlık duyulmaktadır.

Poliste,hemen hemen tüm insanlar -bir iki istisna mümkün- başından
itibaren,bu ani şok karşısında; bir an önce oradan kurtulmak, herşeye
rağmen cezaevine gitmek istemekte,bu psikoloji ile acele etmektedirler
Bu nedenle de işi baştan savma yürütmektedirler.Bu ise,polisin istediği
ve çok ustaca uyguladığı bir yöntemdir.

Aslında,doğru olan,oradaki tüm vaveylaya,aç kalmaya,susuzluğa vb...
dayanmak ve bunların doğal olduğunu kabullenmek;biran önce oradan kur-
tulumak değil,orasının belli bir süre sonra biteceğini bilmektir..Böyle
ce,çok az şey söylemek,işi baştan savma değil bilinçli yürütmek gerekir
ki,bu da çözölmeyi sağlayan önemli bir tavidir.Direnme de böyle bağ-
layabilir.Polisin hesaplarının,işlerinin alt-üst olması da böyle ger-
çekleşebilir.Gel gör ki,durum böyle değildir..Biran önce oradan kaçmak,
kurtulmak temel alınmaktadır.Bireycilik,adam sendeci'lik,başkalarından
sorumluluk duymamak vb.. başını alıp gitmektedir.Bu yapı,polisin iste-
diği düzeyi kendiliğinden oluşturmaktadır.Böyle bir yapıyı polis sezin
ledimi,bu tür sanıkların bitkinlik içine sokacak herşeyi yapmaktadır...
Herşey bir olup-bittiye getirilmekte,polisin her ilkel ve kendiliğın-
den hareketi bile,usta ve yöntemli uygulamalar olarak kabul edilmekte-
dir.Insan bir kez buraya geldimi,artık ömü bulutlar ve sislerle kaplan-
makta,hayalleri gahlanarak dörtlünela koşmaktadır..Duygular,hasretler e-
le hiç geçmeyecekmiş gibi,uçup gidecek bir kuş olmaktadır.Uzaktan u-
zağa müzik seslerine iç çekenler,çok uzaklarda görünen yollara dalma-
lar ve yorumlar vb..Sanki,dışarıdayken yapamadığı birçok şeye pişman o-
lunmaktadır.Bundan sonra ise,iş kolaylaşmaktadır.

Polis,bu aşamada saldırısını şiddetlendirmektedir.İçeriye ani giriş-
ler,sağa-sola toplu olarak saldırılar,dayeıklar başlamakta;sanıklar ara-
sında "tamam abi" sesleri doğal olarak bir ayrımı ister istemez kendi-
liğinden ortaya çıkarmaktadır.Eu tantananın hemen ardından,tuvalete çı-
karmalar,su vermeler vb.. başlamaktadır.Bunlardan da "tamam abi"ler da
ha çok yararlanmaktadır.Bu ayrımdan sonra,polis ile bütünleşenlerin
çalışmalarından geçilmiyor.O kadar çirkinleşmektedirler ki,insanın bu ka-
dar çirkinleşebileceğini tahmin etmek mümkün değildir.

Bu uygulamalardan sonra sessizce herkes yerlerine oturuyor ve esas
TİM görevlileri düzenli teftişlerine başlamaktadırlar:

"siz hangi örgüttesiniz?" gibi sorular sormaktadırlar.Sanki,örgüt,
ilişkiler,kabul edilmiş gibi davranmakta ve yumuşak tavırlarla nasihat-
larına devam etmektedirler."Aile durumları nasıl?"soruları ile acıklı,
üzücü yanlar oluşturularak,daha sonra,"vah vah" lar çekilerek,ellerin-
den birşey gelmediğini ve çok acııklarını yaygınlaştırmaktadırlar.Böy-
lece,bazı sanıkların -çoğunlukla- hazır olan korku ve kuşkuuları örgüt-
lendirilerek ve biçimlendirilerek,pişmanlık baştacı edilmektedir..Bu
merasim uzayıp gitmektedir.Sessiz ve sedasız devrimcilik yapmış olan-
lar bu maddi koşullara daha çok dayanmaktadır...

Toplu dayazın paniği içinde birdenbire el-yüz yıkatma,tuvalete çı-
karma,su verme gibi bazı ihtiyaçların giderilmesi bir rahatlık getir-
mekte,yapılan"teftişlere"katkıda bulunmakta;polisin sorduklarına,şıma-
rık ve gerzek-gerzek cevaplar verilmekte,onların söyledikleri doğrulan-
makta ve "tamam" denilmektedir.Bu dökülüp-saçılma polisın işine çok ya-

ramaktadır.Kendilerine "komutanım" denilen ve önlerinde esas devuş gös terilen,cekot iliklenen bu adamlar,esas işkencecilerdir.Ki,bu "namuslu komutanlar"dan ilaç ve sigara talep edilmektedir.Yelken burada inmiş -tir artık.

Hatta,bu işkencecilerin sorduklarına cevap vermekten öteye,onlarla,tarihi,ideolojik,siyasal konularda ve Marksizm-Leninizm konusunda -e -ğer biliyorlarsaiki,bilmeselerde atıyorlar ve gizli birşeyler varmış izlenimi verilerek ne idüğü belirsiz şeyler söyleniyor- tartışmalar da yapılıyor.Bu durum da,yaralı ve hasta olan,suratını esas ya da tartışmaya katılmayan,sorulara cevap vermeyenler hemen belli olmakta,tecrite düşmektedirler.Polisin "teftiş"te aradığı da budur..Ayrım,kendiliğın -den olmakta,kimin ne kadar olduğu izlenmekte,her TİM kendi adamıyla il gili nesnel bilgi edinmektedir.Nitekim,biraz sonra,sorulara cevap ver memiş ve sessiz-sedasız kalmış ve bir talepte bulunmamış olanlar hemen alınıp götürölmektedirler..Birşey yapılmasa da,gözdağı verilmekte,tek-me tokat atılarak,içerideki ayırım bilinçli olarak belirginleştirilmektedir.Dökölüp saçılmış olanlar,bu uygulamayı görünce,başladıkları süre ci geliştirmekte,kendilerine yapılan "iyilikler"ın neçenini,davranışla rına bağlayarak,yerleri temizlemeye,polise gönüllü hizmet etmeye başla yarak,birbirleri ile adeta yarışa başlamaktadırlar.Ağızları ile kendilerini ele verenler,bu kez de ayakları ve elleri ile düşmektedirler...

Sanıklar arasında bilinçli ayırım konulmaktadır.Bu ayırım,konuşmamak,sataşmamak,dayak atmamak,talebini bildirme özgürlüğü tanınması,tuvalet vb.. ihtiyaçlarının giderilmesi gibi olanakların tanınmasıdır.Özellikle bazı grupların sanıklarına (siyasal gruplar) çok hoşgörü ile ve yumuşak davranılmaktadır.Bu baştan beri uygulanmaktadır!Bu siyasal grupların sanıkları adeta hiç önemsenmemektedirler.Bu sanıklar dolayısıyla polisle içli-dişli olmaktadır,difer sanıkların üzerindeki uygulamaları ağırlaştırmaktadırlar.Difer sanıkları suçlu pozisyonuna sokmaktadırlar Örneğın;polisin işini görme,yanlarına gitme-gelme,çay-sigara içme,şaka laşma ve hatta sevişmeyi getiren davranışlar(!)meydana gelmektedir. Bu davranışlar,aklı başındaki her insanın yıkımını getirmektedir.Sinirle rin tahribatına neden olmaktadır.Aslında,kadınlara sarkıntılık,onlarla sevişme teklifleri,cinsi münasebet vb.. gibi davranışlar hep düşünölen ve fakat kolay kolay uygulanmayan davranışlardır.Aynı düzeydeki kadınların bazılarının bu duruma sokulmalarının nedeni,polisle olan samimi,içli-dişli ilişkilerdir.Samimi ilişkiye girmeyen kadınların diğerlerinin davranışları karşısında kendi yanlarını gizleyerek davrandıkları i çin ve serbest olamadıklarından polis bu yanları rahatça kullanmakta -dır.Ya da kullanmaya çalışmaktadır.Örneğın;kot pantolonun fermuarını a çarık elini sokmakta,sert davranan kadınların popolarını elleyerek,"öf be..."gibi hayvani sesler çıkarak,sarkıntılık etmekte,bu davranışlar karşısında rahat olmayan kadınların diğerlerine göre durumları çok zor olmaktadır.bu davranışlara karşı rahat olunduğu zaman kullanma olanağı ortadan kalkmaktadır.

Polis'te buldukları sürece kadınların,makyaj,temizlik,heyecan ve sarkıntılık anlarında aşırı derecede kanama geçirmeleri gibi durumları çok zor konular yaratmaktadır.Eu gibi olaylar karşısında tek yöntem ; rahat olmak ve bunları doğal karşılamayı bilmektir.Böyle davranıldığın da,polisin bu yanlardan girmesi zorlaşacaktır ve diğer kadınlarla samimi ilişkileri etkili olmayacaktır...

Yemek sorunu da başlı başına bir olaydır.

Yemekleri kapışma,açğözölülük sanıklar arasında kesin bir ayrıma neden olmaktadır.Direnen ve akli başındaki insanlar,özellikle su ve ye -mek sorununda rahat davranmaktadırlar.Yemeyerek,içmeyerek ya da çok az

su içip yemek yiyerek, bu sorunu kullanılan bir araç olmaktan çıkarmaya çalışmaktadırlar. Aslında, az yemek yemek ve az su içmek, tuvalet ihtiyacını da azaltmak gibi bir olguyu yaratmaktadır. Yemekte saldırgan olanlar, biraz sonra elleri ile kışkırları sıkarak kapının önüne dikilmektedirler. Bu manzarayı tasavvur ediniz. Ne kadar zor bir durum. Böylesi talepler polisle ilişkileri arttırmakta, dışarı çıkınca da nelere zorlandıkları ve neler konuştukları bilinmemektedir. Adı, tuvalete çıkmak olmaktadır. Kadınların tek tek bu yöntemlerle tuvalete götürülmeleri kötü sonuçlar getirmektedir. Çünkü, tuvalet ihtiyacının giderilmesi görevi ile yetkisini kullanan nöbetçi, ilkel bir kişi ve olaylardan pek haberinin olmadığı bir asker ya da polistir. Her şey yapabilir. Böyle olaylara ve sanıklarla görevlilerin ilişkilerinin oluşmasına meydan vermek istemeyen TİM görevlileri, tuvalet ihtiyacının giderilmesini belli zamanlara bağlamaktadırlar. Bir de, tuvalet sorunu sanıkların haberleşmelerinin olanaklarını da yaratmaktadır. Bu olanağın kullanılmasını da engellemek istemektedirler.

Zaten tuzlu olan ve gerekli olduğu için bu aşamada bol verilen yemeklerin yenilmesinden hemen sonra, ortalıkta sıkınıp dolaşan insanlar türemektedir. Diğer direnen insanları zor duruma sokmaktadırlar. Her yemekten önce tuvalete çıkarmak, ama, yemekten sonra çıkarmamak yöntemi uygulanmaktadır. Eğer yemeklerin içine müshil gibi bir şey de konulmuşsa, elleri ve ayakları ile yemeklere saldıran ve kapışanların hallerini düşünabiliyor musunuz? İşkenceden yeni gelmiş bir insana birkaç damla suyu bulamazken, bu obur insanlara su yetiştirmenin olanağı yok. Şımarık, yüzsüz, insanı tiksindiren eğilimler. altına işiyen, sıçan insanlarla, diğerlerini deli eden görüntüler büyük bitkinlik yaratmaktadır. O daracak yerde, dayak ve işkence altında, meydana gelen durum polisçe istenen bir şeydir..

Daha sonra, içeriye toplu olarak giren timler, küfürlere başlamakta - dırlar ve dayak atmaktadırlar.

Birçok kişiye su ve yemek yasaklanmakta, kullanılmaktadır. Bazılarını tuvalete çıkararak, diğerlerini bunaltmaktadırlar. Bazı kadınları dışarı alarak, sesli ve duyulacak biçimde, kahkalarla gülmeye, hatta sevişildiği izlenimini vermektadırlar. Beşişmektedirler. Soruşturmaların bu durumları çok ciddidir..

Su sorunu da çok önemlidir. Su içmeyeceksin, içersen çok az içeceksin ve bunu kullanılan bir araç olmaktan çıkaracaksın. Buna bağlı olarak tuvalet sorunu da çözümlenmiş olacaktır. Zaten, heyecan ve işkenceden tuvalet ihtiyacı azalmaktadır. Sık sık tuvalete çıkmak isteyenlerin durumları ilginçtir. Su sorununda olduğu gibi yemek sorununda da azla yetinmek ve yemekleri kapışmamak gerekmektedir. İhtiyacı olanlara daha çok vermek ve tuvalet sorununda da onları öne almak gerekir. Bu, fedakarlık ve bilinç işidir, ayrıca zorunludur..

Bunlara benzer olarak, psikolojik ve biyolojik temel bir sorun olarak uyku meselesi de vardır. Yeme-içme gibi uykusuzluk sorunu da tam olarak bir derttir. Zaten polis uyutmamaktadır. Bağırma ve işkence altın da uyumak çok zordur. Bir süre sonra halsiz kalmak durumundasınız. Yer yok, ayakta kestirmek gerekiyor. Bir gün, on gün değil, bu, aylarca nasıl devam edecektir. Belli bir süre sonra önemli bir sorun olmaktadır. Buna rağmen, bu ortamda bile, fırsat buldukça ve kendini herşeyin üstünde, herşeyi kendine indirgeyenler sere-serpe yatıp, ortalığı daha da daralttırmaktan çekinmemektedirler. Bunu olanağın saymaktadırlar. Esas dinlenmesi gerekenlere fırsat verilmemektedir. İşkenceden gelen ve hasta olanlar ayakta kalmaktadırlar. Daha da yorulmaktadırlar. Seslerini de çıkarmamaktadırlar. Nöbetleşe yatıldığı zaman, en azından bir dinlenme fırsatı-

ti çıkmakta, polise karşı uyanık kalmaktadır. Ani saldırılara ve araya katılan adamlara karşı ayakta devamlı birkaç unsurun kalabilmesi sağlanmaktadır. Bu kollektif bir anlayıştır ve arkasından diğer ortak davranışları da getirir. Ama, bunu böyle bir içinden çıkılmaz duruma sokmaktadır ki, davranışları karşısında, dışarıdayken "elleri havada" bağırp çağırınları hatırlamamak mümkün değil! O zamanlar, nasıl ipe-sapa gelme yenileri, burada nasıl bireyci kesildikleri korkunç ve ibret verici hal almaktadır.. Sanki, analarının kucağındalar. Devrimcilik, sosyalizm, herşey insani değerler bile bir kenara bırakılmaktadır. Ortak davranmanın, ortak yaşamının zerresi kalmamaktadır. Bu, ciddi ve gerçek bir eğitimin zorunluluğunu ortaya koymaktadır. İnsanların aile yaşamlarını, değerlerini hiçe sayarak, dışarıda onları bağırarak çağırın unsurlar haline getirerek "devrimci" yapanların faturaları burada ağır ödenmektedir. Fakülteden e ve gidince "anasının kuzusu olanların" denetimsiz "devrimcilik"leri, iş te bu sıkı dönemde polis karşısında başımıza bela olmakta, dert açmaktadır. Buna çok ciddi bir çözüm getirmek zorunludur.

Herşeyi ile insanlarımızı bilmek ve denetlemek gerekir.

Poliste namuslu davrananlar ezilmekte, vurgun ve çaresiz düşmektedirler.. Bir de uykusuz bırakılınca, ani götürülmeler karşısında çok zor durumlara sokulmaktadır. Hütün bunlar diğerlerinin rahatlarının bozulmaması içindir. "Kendini kurtaran kaptandır" örneği, tatlı sohbetler ve aşklar da geri kalmıyor. Olan da ciddi insanlara oluyor.

Biz, uyku sorununu çözmek için, dayanıklı olan ve burada fedakarlığı gerekli biçimde yapabilecek, somut koşullara göre hareket edebilecek ve polis in oyunlarını bozabilecek düzeyde uzun süre direnebilecek unsurların yaratılmasına önem vermeliyiz. Bunu çok önemsemeliyiz. Uyku, iradenin çok zorlandığı ve insanca bir olaydır. Kabadayılığı kaldırmaz. Disiplini ve yöntemi gerektirir.

Seks sorunu da, devrimci kadroları yıpratın ve içinden çıkılmaz bir sorun olarak durmaktadır. Bu konuda da, polis her boyutta ve çok ciddi olan uygulamalar içindedir. İzzet sarkıntılık yaptığı gibi, bazı kadınlarla ilişki de kurmaktadır. Erkek unsurların bu yanlarını kullanmaktadır. Cop sokmadan tutun da, sanıkların kerilerini, analarını, bacılarını, vb, kullanarak, ya da kullanmak isteyerek baskı yaratmaktadır. Çok sayıda insanı biraraya sıkıştırarak, yakın ilişkiler içinde tutmakta, sürtüşme, koklaşma durumları yaratmaktadır. Bu yakınlaşma insanları bu yönlerde tavizi zorlamaktadır. Bazı kadınlar da, böyleleri yerlerde, giyim ve kuşamları ile polisin işlerini kolaylaştırmaktadırlar.

Kadınları soyundurma, ırzlarına geçme, elle sarkıntılık gibi işlemlere girişmektedirler. Ancak, bu istekleri rahatlıkla karşılayanlar vardır genellikle zor kullanılmaktadır. Seksi ilişkileri rahat yapanlar diğerlerinin durumlarını çok zorlaştırmaktadırlar.

Ayrıca, genç bazı insanlar, buralarda sanki ellerine büyük bir fırsat geçmiş gibi aşk ilişkilerine girmektedirler. Bu nedenle bazı kadınları, bu ilişkilerinden dolayı özel olarak korumaktadırlar. Buna "soruşturma aşk" denebilir. Bu, "soruşturma aşkı" nedeniyle dışarı ile ilgili anlatımlar hızlanmakta, adresler verilip alınmakta ve tavizi geliştirmektedirler. Kişinin polise karşı konsantrasyonunu bozmaktadırlar. Kafaları başka şeylerle meşgul etmektedirler. Hütün bu söylediklerimizi rahatlıkla gözlemlemek mümkündür. Hayatın başka yerinde, başka başka siyasal gruplardan olsalar da, buradaki "soruşturma aşkı" şöyle ya da böyle devam etmektedir.

Soruşturmada yerin darlığı, araç ve gereçlerin olmaması, çok sayıda insanın üzerine az sayıda battaniye örtülmesi zorunluluğu, yan yana yat

ma, birlikte tuvalet ihtiyacını giderme gibi olaylar karşısında bu yönde ilgi merkezleri olmaktadır. Kadınları korumak ve onlara şartlardan daha fazla yararlanmak imkanı vermek zorunda kalınmakta, onların yatmaları sağlanmaktadır. Giyimleri dikkat çekici ve seksi olan kadınlar yatma durumunda biçimsiz kalmakta, açıkca diğerleri tarafından seyredilmektedirler.

Bu, seks sorununda, kadınların kullanılmaları, ya da erkeklere karşı olarak kullanılmaları konularında çok zorluk çekilmektedir. Polis bu konuda çok yol almakta, soruşturmadaki birçok insanı dağıtmakta, çözümlerde bu yandan yararlanmaktadır. Örneğin; Ankara soruşturmasında bir sanık uzun dönem direnmesine karşılık, karısının getirilip, soyundurulması ve ırzına geçilmesi karşısında çözümlere, tüm bildiklerini söylemeye ve polise yardımcı olmaya başladı. Diyarbakır'da bir sanık ile karısı cinsî münasebete zorlandı. Bunun gibi birçok örnek vardır. Bu olaylar birçok şeyin ortaya çıkarılmasını sağlamaktadır.

Bu konuda kadınların eğitilmeleri, erkek unsurların bu konuları önem semmeleri, ciddi olarak eğitilmeleri, soruşturma merkezlerinde çıplaklık, teşhir vb.. gibi sorunlara dikkat edilmesi ve giyim-kuşaman düzgün olmasına dikkat edilmelidir. Özellikle devrimci kadınlarımızın her konuda kendilerine dikkat etmeleri, tuvalet sorununda ciddi olmaları, utanma gurur vb.. gibi yanlarını doğal bir süreç içine çekmeleri zorunludur. Ankara soruşturmasında, sanıcı çeken bir bayan arkadaşın, tuvalette çıkarılmaması karşısında, orada bulunan bir tenekeye işetilmesi önerilmişti ancak, bu, mümkün olamamıştı. Tenekenin bulunduğu yerin etrafı battaniyelerle kapatılarak yapması yine sağlanamamış ve zorla bu iş yaptırılmıştı. Bayanlık geçiren bir bayan arkadaş soyundurularak müdahale edilmiş, ayıldıktan sonra orada bulunanlardan küsmüştü. Ve benzeri birçok olay. Bu tür olaylarda beyin diğer organları kontrol etmesi gerekmektedir. Korku ve heyecan içinde, sinirsel bir durumda ve işkence altında bulunan insanların birbirleri ile bu tür yakınlaşma, cinsel ilişki, öpüşme vb.. durumları tıbbi ve bilimsel ciddi sorun olarak üzerinde durulması gereken bir sorundur. Korku ve panik yüzünden sidikliğin bile tutulduğu bir ortamda, bazı unsurların bu ilişkilere girebilmeleri, seksi davranışlar göstermeleri -kadınların tahrik ve teşhirleri hariç tutulabilir - tıbbi ve psikolojik bir hastalık olarak tesbit edilmelidir. Hayvansal bir dürtü, dışarıda eğitilmemişlik gibi bir olgu olarak durmasına karşılık, ciddi bir araştırma konusudur da. Kadınlarımıza çok görev düşmektedir. Samimi ve içten olmalıdırlar. Kadınsal yanlarını kullanmamalıdırlar. Bu tür ilişkilerin kullanılmasının bilincinde olarak, bazı davranışlarda bulunmaktan ve ilişkiler kurmaktan korkmamalıdırlar. Bunun kullanılmasına olanak sağlamamalıdırlar. Erkekler tahrik edilmemeli, teşhirdende kaçınılmalıdırlar. Erkek unsurlara yardım etmelidirler. Çok zorunlu olundugu da ve erkeklere karşı polisin bu yanları kullanmasına engel olmak, siyasal işlerin defrasyonunu durdurmak, örgütsel çözümlere karşı olmak vb.. gibi nedenlerle, gerekirse erkek arkadaşlara bazı yaklaşımlarda bulunmaları, ilişkiler içine girmeleri meşru sayılmalıdır...

Diyarbakır soruşturmasında, bir kadın arkadaş soyundurulduğu zaman, "konuşma, ne yaparlarsa yapsınlar" diyebilmiştir. Kadınlarımızın başına, bu ve benzeri olaylar geldiği zaman, bunu hiçbir halde onlara kullanmamalıyız, onlara sahip çıkmalıyız, güven vermeliyiz. Onları, polisin zorla-yarak ilişkiye geçtiği, ya da kadının bazı nedenlerle bilinçli yaptığı davranışlar sonucu, onlar "orospu" olmamalıdırlar..

Ankara soruşturmasında, o korkunç ortamda, yanında oturduğu kadınlarla çok kötü pozisyonlarda duran ve açıkca masturbasyon yapan bir insanın gözlerimizle gördük. Polis bu verileri "bilimsel" olarak ele almak-

ta ve ilişkileri buna göre düzenlemektedir..

Polis, önceden seks filmleri ve cinayet, miting, gösteri filmleri seyredip ve içki içerek konsantre olmakta, daha sonra azgın bir hayvan gibi saldırmakta, bilinçli işkence yapmaktadır. Irzına geçilen kadınların, cop sokulanların çılgınlıkları arasında ve çıplak polislerin penislerinin zorla tutturulması ve kadınlara arkadan sarılmalar, her yerlerine ellerini sokmalar vb..'nin varolduğu bir ortamda; elini kızların beline koyma sürtünme, onlara sokulma vb gibi durumlar kesinkes polise yansımaktadır ve böylece bir karmaşa içinde gelin için içinden çıkılmaz! Sanıklar nasıl, hangi biçimde direnmeye ve ifadeye hazır tutulabilir!

Gecelerin o aşılmaz sessizliğinde, ara koridorlardan içeriden duyulan cak biçimde sevişme sesleri -gerçek ya da banttan- ve havaları, kahkaha lar, çay-kahve fokurduları, bağırmalar, yemek kokuları, içki kokuları, hay kırıışlar, ağlamalar ve elektirik şoku altındaki insanların bağırmaları teyplerle konulmuş bantların kulakları yırtan sesleri, müzik...daha önce den banta alınarak sanıkların üzerinde etki yapmak için şindi çalınan, tanınmış insanların (siyasal grupların) sesleri ve çözülmelerinin yansı tıldığı bir hava içinde tam bir moral çöküntüsü, curcuna ve hiçbir şe yin netleşmesine fırsat verilmeyen durum...Düşününüz ve ne kadar dayanı klı, sağlıklı, disiplinli, duyarlı ve fedakar olunması gerektiğini ta - sarlayınız. İnsan iradesinin ne kadar zorlandığını düşününüz..Bu ortam da kişiliğinizi ve yalnızca kendinizi korumak ve kurtarmak için değil, kollektif ve insancil yanlarınızın önemini düşününüz..Hepsinin üstüne, tanınan biçimsel "hak"lar, ortaya konulmak istenen çelişmeler, hepsi, he men hepsi, uydurma ve yanlış eğilimlerin belirlenmesi içindir...

(...)

Sigara da önemli bir sorundur. Çok tehlikeli boyutlar yaratmaktadır ince bir ustalıkla kullanılmaktadır.

Genel olarak, sigara, serbest olarak kullanılmaktadır. Ancak, son o larak önemli bir araç olarak ele geçirilmiştir. Diyarbakır soruşturmas ında kesinlikli yasaktır ve önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Sanıkların, bu konudaki zaafıları, çok büyüktür.. Bunun ucu hapishanelere kadar uzanmaktadır. Kâh serbest, kâh yasak bir araçtır. Bazen de, "bu ne dir lan, ne dumandır..." tantanası ile yasaklanmakta, dayak için kulla nılmaktadır. Asker ve polislerin de "yollarını bulma" aracır da. Ser best-yasak olması, yukarıdan gelecek "emre" tabidir, parasal olarak bir paketi gerçek fiyatının 3-4 katı olmaktadır. Bazı sanıkların yüksek fi atlarla sigara almaları düzeyi oluşturulmuştur. Son zamanlarda Ankara, İstanbul soruşturmalarında da yasaklandı.. Zaten, soruşturmada kişile rin üzerlerindeki paralar alındığı için, otomatik olarak yasak oluşmak tadır. Ancak, bu yasak altında bir araç olarak kullanılması ve yüksekçe bir fiyatla satılması da sağlama alınmaktadır. Kesin olarak bir baskı a racı olmaya yönlendirilmiştir.

Çay'da böyledir. Sanıklara hem çay ve hem de sigara, kenarda-köşeler de zor anlarda srkıştirilerek "al iç" şeklinde sunulmaktadır. "Bir çek kimse görmesin" denilmektedir. Funu kabullenen, gitti gideceği yere ka der! Çünkü, bazı sanıklar tiyakiliklerini o düzeye getirmişlerdir ki, tüm paralarını verebilmektedirler. Ankara soruşturmasında bir paket si garaya 5.000 TL, Diyarbakır'da 70.000 TL verildiğini gözlerimizle gör dük.. Ancak, satıştan hemen sonra pazarlık başlamakta, pakete el konula rak birkaç tane verilmektedir. "Komutanım bana her yemekten sonra l'er tane verin" denildimi, "ne lan pazarlık mı ediyorsun" cevabı alınmakta dir. Bazı sanıklara askerlerin yanayarak "al lan iç" demeleri de polis

lerin denetimi altında ve emirleri üzerine düzenli yapılmaktadır. Askerler, etraflarına bakınarak ve kullandıkları izlenimini vermektedirler. Lu davranış karşısında, sunulan çay ya da sigara içenlere hemen talep getirilmekte, çok kötü biçimde kullanılmaktadır. Arada bir toplu olarak, "lan çay içermisiniz" denildiği zaman, "evet içeriz" denilirse, bunu büyük bir olaya büründürerek, dışarıdaki fiatının 3-4 katı para alınmakta ve arala rında bölüşmektedirler.

Kesinlikle, poliste, sigara olgusu talep konusu yapılmamalıdır. Bu konu da bütün militanlar özellikle eğitilmelidir. En önemlisi sigara terk e dilmelidir. Poliste kalındığı sürece bu konuda direnilmelidir. Çay ve ben zeri konularda toplu olarak dahi talepte bulunulmamalıdır. Hiç bir konu da fazla para verilmemelidir. Bu konulardaki "insancıl" efilimlere karşı çıkılmalarıdır. Bunun sonuçlarını, giderek, hapisanede de görmekteyiz, bir - çok arkadaşımız, çay ve sigara ile düşürülmektedir. 1 sigara için, her ele 5 cop vurulmasına rıza gösterildiği gibi olaylar ibret vericidir. Bu ko nular da daha çok şey var, ancak burada anlatılması mümkün değildir...

e-O p e r a s y o n'l a r ı n K a y n a ğ ı .

Türkiye ve Kürdistan'da, operasyonların kaynağı (tümü) polis soruşturma sından yükselmektedir. Alınan bilgilerin merkezi olarak yorumlanmasından yola çıkılmaktadır. İnsanlar, soruşturmada, mutlaka belli bir suçta, örgüte, ilişkiye ya da olaya uydurulmaktadır. Hiçbir kişi ya da örgüt hakkında , daha önceden belirli bir istihbarat ve veri (soyut olarak var) olmadan , suç ve suçluluk, devletin septadığı CEZA SİYASETİNE uygun olarak soruş - turmalardan başlamaktadır.

Polis, önce dünya'daki kamplaşmalara, daha sonra Türkiye ve Kürdistan' daki gruplarına, oradan özgül grup ve örgütlere ve o örgütlerin elindeki şemasına göre (kendisi saptamıştır) kişiyi, mutlaka bir yere oturtmakta - dır. Polis'te her zaaf ve konuşma, seni, daha derin bağlantılara sokar. Ki- şinin bir şemaya uydurulmasında, daha önce ifade verenlerin etkisi önem- li rol oynar.

Şaşkın, yorgun ve ani bir şokla yazı makinasının önüne geçirilirsiniz. Adınız, soyadınız ve kişiliğinizle ilgili bazı tesbitler yapılır. Bu, hiç- bir zaman tahmin etmediğiniz, en hazırlıksız ve kafanın dağınık olduğu an- da olmaktadır. Lu anı, polis kendisi hazırlamakta ve karar vermektedir...

Kimlik tesbitinden sonra, aile yapısı ile ilgili sorular sorulmakta - dır. Ve bazı şeyleri gizlemeye başlıyorsunuz. Polis, hemen, senin bildiğin şeyleri sıralamaya başlıyor. Aile fertlerinin nitelikleri vb... gibi... Sen söylüyorsun ve yazıyorlar. Hemen kâğıt ve kalem veriyorlar ve öz-geçmiş i ni yaz diyorlar. Arkasından "biz temize çekeriz, önemli değil" tarzında, ö- nemsizmiş gibi bir hava estiriyorlar. Hemen asker başına üşüşüyor. "Laksa na oğlum, gözünde ağık artık, uzun uzun yaz, vakit doldur", diyerek, seni a- jite ediyor. (Diyerbakır'da böyle) Hatta, ihtiyaçlarını soruyor, daha doğru su sorduruyorlar! Sigara veriyorlar. Verilen sigarayı içmeveceksin ve ol- dukça kısa yazım yapacaksın. En doğrusu hiç yazmamak. (birçok insan bu ko nuda yazım yapmamıştır) Ama, o an seninle ilgili bilgiler yoğunlaşmış, bir çok sanık bu aşamayı hiç önemsemiyor ve tereddüt geçirmeye başlıyor. Hat ta uzun uzun yazıyorlar. Polis yazılanı alıp götürüyor ve biryere atı - yor. Birkaç gün hiç ilgilenmiyor. Aniden birgün geliyor, "lan o ibne nere- de.. gel bakalım, bizi mi kandırıyorsun" ya da "hep bilinenleri yazmışsın biz bunları mı istedik", "ama önemli değil biz yazarken kısaltırız" diyor lar. Sanık bu merasim karşısında hemen rahatlıyor ve başka birşey sorma- yacaklar sanıyor. "Eir iki soru daha var, biz yazdıklarını temize çeker - ken söylersin, onları da yazarız, evraklarını hazırlarız, çekip buradan gi dersin" gibi bir yumuşama gösteriyorlar ve kişiyi büyük bir boşluğa dü - şürüyorlar. "Git oğlum, buradan kurtul" şeklinde, sanki yardımcı oluyorlar-

miş havası vererek,"insancıl" görünerek,oranın gidilip kurtulunması gereken bir yer olduğunu belirtmektedirler.Rahatlıyorsunuz!.

Bu aşamada,"benim söyleyeceğim başka şey yok" diyenler işkenceye,diğerleri ise,artık ardı-arkası kesilmeyen yazıma devam ediyorlar..ettiriyorlar.İlk yazılanlar,zaten onların işine yarayan şeyler değildir.Eğer ileride mahkemede bu ifadelere itiraz edilirse,bu el yazmaları orta ya çıkarılacak ve "bakınız sanık kendisi yazmış" diyeceklerdir.Ya da Askeri savcılar bu yazımları gösterip kullanacak ve ifade alacaklardır.Ki savcılık ifadeleri hemen hemen aynınsı olmakta,böylece hukuki bir çerçeve oluşturulmakta,bu da soruşturmadan yükselmektedir.

Eğer hiçbir şey yazmaz ve direnirseniz,bu kez sizi çapraz sorguya almaktalar.Buna aslında hiç gerek yoktur,ama,hukuki bir kılıf yaratmak ve seni toplu olarak tanımak,şaşkınlığa sokmak,düzenlenen mizansene uydurmak içindir.

Bu sorgulamada,birden fazla soruşturmacı dağınık şekilde oturarak ve senin üzerine gelir gibi yaparak(7-8 kişi),her biri ayrı yerden sorular sormakta,birine cevap yetiştireyim derken,öbürü istediğini yazdırmakta,karmakarışık bir ortam yaratılmaktadır.

Bazen,"boşver önemli değil" gibi sözler işitiyorsunuz.O arada da bazı ipuçları almaya çalışıyorlar ve alıyorlar.Bu soruşturma sırasında eğer ayakta durabilecek durumdaysanız ve kendinizi toparlayabilirseniz , yapacağınız şey:sorulara düzenli ve tek istikamette cevap vermelisiniz, ya da yazılanları imzalamamalısınız.7-8 kişinin hep birden soru sormaları karşısında bir ona bir buna cevap verelim derken,şaşırp başka şeyler de söyleyebilirsiniz..Bellii soruları cevaplayıp,diğerlerini cevapsız bırakmak gerekir.Bu sorgulama çok vahşi ve zor bir durumdur..Kendilerince yazılması gerekeni önceden saptamışlardır.Siz şaşırp kalıncada onlar istedikleri gibi yazmaktadırlar.Konuştuklarının birçoğunu yazmıyorlar,sen de söylemek istediğini düşünürken,yazılanların bazılarına ister istemez rıza gösteriyorsun..

(...)

Sanıklardan,bildikleri insanların isimlerini,işyeri ve ev adreslerini,niteliklerini zorla ya da karambola getirerek almakta ve bu tür insanların hemen tümünü soruşturmaya getirmektedirler."Kasıl olsa biliyorlar" mantığı ile birçok insanın isimleri verilmektedir.Bu insanlar ilgilili olsun olmasın önemi yoktur.Çünkü,bazen polis,o soruşturma ile ilgili olmadığını halde,gözdağı vermek için soruşturmaya getirmeyi düşündüğü insanların ya da akraba kişilerin de isimlerini yazdırmaktadır.Bunları gerekçesiz aldığı gibi,yine gerekçesiz bir süre sonra serbest bırakmaktadır.Böylece,"bakınız suçsuz olanlar serbest bırakılıyor" demektir! Bu na benzer birçok nedenle hareket etmektedir.

Polis tarafından"buradalar" denilerek isimleri alınan ve daha sonrada getirildiklerini duyunca çok üzülü olmaktadır.Sana öyle yansıtmaktadırlar.Oysa,tüm örgüt evleri ve işyerleri sanıkların belirlemelerinden sonra ve yapılan plana göre basılmakta,birçok insan soruşturmaya alınmaktadır..Orada olmayan isimlerle "konuşmalar" yapılmakta,"..nasilsiniz iyimisiniz.." gibi sözleri duyan insanların refleksleri ölçülmekte,birçok insan,ilişkili görüldüğü insanın adını duyunca,polisin istediği düzeye gelecek davranışlarda bulunmaktadır.Örneğin iç çekmekte,ah-of gibi sinden hayıflanmaktadırlar.Bu durumda hiç belli etmemek,umursamazdan gelinmesi gerekir.

Bunun gibi,bazen de kendi aralarında seni ilgilendiren şeyleri konuşarak,senin ismini geçirerek duyurmakta;başkalarının herşeyi anlattıkla

rı zannını vererek, panik yaratmaktadırlar. Bunun sonucunda hiç olmazsa , kendi bildiğiniz düzeyi anlatmaya zorlamakta ve sizde durumu rasyonel - leştirerek, sözde polisi aldatmaya çalışıyorsunuz. . Senin ismin kasıtlı o larak geçirilmekte, istenilen elde edilmektedir. Senden almaya çalıştıkları da budur zaten..

Polis devamlı olarak aşırı talep sunmaktadır. Bunun nedeni ise, daha a şağıdaki olgulara seni razı etmektir. Böylece, istediği olguları yakala - maktadır.

Örneğin; "Aldo Moro'yu sen öldürmüşsün" diyerek, senin reaksiyon göe - termeni sağlamakta, sana "hayır abi, haberim yok" dedirtmektedir. Arkasın - dan, "biliyoruz, sen bu işi yapmazsın" diyerek, birden bire, günlerdir anan dan emdiğin süttün burnundan geldiği bir sorundan vazgeçiyorlar. Bunun ar dandan çok aşağıda bir olayı hemen kabul ediyorsun. "Oğlum sen bildiri - ler dağıtmışsın" diyorlar, "evet dağıttım" diye kabul ediyorsun. Böylece, hem ağır bir işkenceden sonra "erkek" olup, "doğruluk meleği" kesiliyor - sun, hem de adam öldürme olayı karşısında "küçük" gördüğün bildiri dağıt mayı kabulleniyorsun. Zaten polis senden bunu istemektedir. .Ve kararını, çok önceden vermiştir. İsteddiği olmuştur polisin. . Soruşturma sırasında o luşacak bu tür "adam öldürdün vb. ." gibi olayları kabul edeceksin. "Evet, ben öldürdüm" diyeceksin. Çünkü, bu olay seninle ilgili değildir. Böylece, esas sorunu gözlemek ve vermemek mümkün olacaktır. Aslında bu tür olay - lar belki de sana gelinceye kadar birçok sanığa kullanılmıştır ve belki, adı geçen olayın şanıkları yargılanıyor ya da davaları sonuçlanmıştırda ...

Tüm dava dosyaları incelendiğinde ve sanıklarla ilgili iddia ve so - ruşturma ifadelerine baktığınızda şunu görürsünüz: Sanıkla ilgili bilgi, olaylar ve iddialar hemen hepsi poliste saptanmıştır (örgüt şeması ve so yut bilgi olsa da) ve bu durum soruşturmadan itibaren başlamaktadır. Daha önceki veriler ve bilgilerle dayanan bir operasyon yoktur ve olamaz da. Yani, operasyonun kaynağı POLİS SORUŞTURMASI'dır. . Bu durumun farkına her sanık savcılıkta ifade verirken varmaktadır. Oyse, savcılar kişileri so - mut bir iddia ile "tutuklamaya" sevk etmektedirler. Ama, savcı iddiasını , polisten sonra belirlemekte, daha önce belirlenmiş gibi davranmaktadır. İd dianame geldiği zaman da şunu görürsünüz:

"...sanığın soruşturmadaki beyanlarında belirttiği gibi, ayrıca savcı lığımızdaki ifadesinden anlaşılacağı üzere samimi ikrarı karşısında... Örgütün üyesi olduğu ve çalışmalarda bulunduğu anlaşılmaktadır. . Böylece bir suçlama ortaya çıkmaktadır. Bahsedilen tüm olaylar soruşturmadan son raki tarihte saptanmaktadır. Ama, daha önceki tarihleri içermektedirler. . İşte, bu iddianameyi gören sanıklar, operasyonun kendisi ile başladığının farkına varmakta, daha önce ellerinde somut bir şeyin olmadığını anlamak tadırlar! İşten geçmiştir artık! İnsan bu aşamada yıkılmaktadır. Bu kez psikolojik bir savaş ve çekiş başlamakta, utanarak, gizlenerek, hatta iddi anameyi göstermeyerek durumun kotarılmasına çalışılmaktadır. Durum bun - dan sonra rasyonelleştirilmeye çalışılacaktır. "Zaten herşeyi biliyorlar ya da... herşeyi anlatmışlardı" gibi, yine polisin istediği (çelişme) düzey oluşmaktadır. Bu durum burada kalmıyor ve iki önemli olguyu meydana geti riyor:

Birincisi; hapishanede sana bakiş açısını ve üzerindeki uygulamayı o luşturuyor. Bulunduğun durum, direnen ya da direnmeyen bir kişi olup - olmadığın vb. . ortaya çıkıyor. Zaafaların, çelişmelerin gündeme geliyor ve bu kez savunmaya başlıyorsun. Yanındaki arkadaşlarına karşı ezik, yıkık oluyorsun, bir suçluluk duy - gusu gelişiyor. Direnmeyenlerin bulunduğu koğuşlara gitmek eğilimi a - ğır basıyor. İdare zaten buna oynuyor. Ayrıca, hapishanede itirafın kaynağını bu yapı oluşturuyor. Bu, ciddi, ö

nemli bir sonuçtur. İdare, soruşturma verilerine göre senin üzerindeki oyununu hızlandırıyor. Polis'te hapis hanesinde üstlendiği için otomatikman bir işbirliği içine giriyorlar. Aile ilişkilerin, zaafının tümünden programlanıyor.

Soruşturma, Mahkeme/Savcılık, Hapishane Üçgeni içine sıkışıp kalıyor - sun. Doğal olarak Mahkeme de bu süreci sürdürecektir. Çünkü, aynı yapı - nın parçasıdır. İleride mümkün olduğu kadar, Ceza siyasetinde bunu incelemeye çalışacağız..

İkincisi; Soruşturma beyanları, (yazılı hale gelen ya da gelmeyen) mahallî polisin elinde evrilip-çevrilip, o alandaki birçok bağlantı ortaya çıkarılmaktadır. Kullanılmaktadır. Merkezi olarak dökümü yapılip, değerlendirilmekte, yeni talep ve verilerle, aşağıya yeniden soruşturmalar isteği ile bir süre sonra gönderilmektedir. Bu, böyle sürüp gitmek tedir. Sanki kesin saptamalar varmış gibi, "... hakkında yapılmış beyanlar ve edinilmiş bilgilerin ışığında en geniş soruşturmanın yapılarak gönderilmesi" istenmektedir. Bu kişi hapishanede ise, oradan salıverildikten sonra tekrar soruşturmaya alınmaktadır. Merkezi düzeydeki en son belirlemeler ve saptamalar sağlanmaktadır. Ya da yeni yeni operasyonlar gündeme gelmektedir. "Bilgi İşlem Merkezleri"nde üst bir değerlendirme yapılarak, kendi kurullarında yeni biçimlerin oluşmasına, gelişmesine neden olmaktadır. Bu işlemlerin oluşması ve yukarıya gidip gelmesi uzun bir zamanı almaktadır. Artık, soruşturmaya bir kez düşen adam fişlemeye girmiştir, bunun kurtulması çok zordur..

f-Polis in uyguladığı işkence yöntemleri.

1-Kaba dayak: Herkese uygulanmaktadır. Rastgele, tekme-tokat girilmektedir. Bu dayakta sakat kalmamak tesadüftür. Uzun süre komada kalarak, bitkin düşülmektedir. İlk anda büyük bir korku ve panik yaratmaktadır.

Birkaç kişi birden saldırmakta (göz kapalıdır) nerene ve nasıl darbe geleceğini bilmemektesin. Bu nedenle çok temkinli ve kendini koruyarak, hareket etmek zorunda kalmaktasın. Ve davranış biçimini ele vermektedir. Eğer direnme gücün yoksa, daha başından yalvarmaya ve tövbeler etmeye ve ağlamaya başlıyorsun.. Bu ilk çok çok önemlidir. Direnme olgusunun başlanıçıdır. Çok duyarlı olunmalıdır. Aynı zamanda ilk gelen kişiye, kimliğini tesbit edip, üstü arandıktan sonra yapılan "hoş geldin" dayadır. İfunun, özellikle bilinmesi gerekir. Kendinizi serbest bırakacaksınız, dişlerini sıkacak ve ses çıkarmıyacaksınız. Psikolojik olarak çok etkili olmakta - dir, ancak, kısa ve geçici olduğunu bilmek gerekir. Dayak hiç bitmeyecek - miş gibi gelmektedir. Arada yapılan küfür ve bağırılmalar da panik yarat - mak içindir. Dayaktan sonra külçe gibi alınır ve bir yere bırakılırsınız orada sana yaşananlar olur, hiç cevap verilmemelidir. Bu konuda çok zaaf - lar gösterilmektedir. İlk andaki bu dayak birçok kişinin düşürüldüğü önemli aşamalardan biridir.

2-Tek tek dayak: Bir kişi aniden sana saldırarak, nedensiz, ancak kendince seninle ilgili bir olayı öne sürerek "... ulan ibne, allahsız komünist, Kürtçü seni.." gibi küfürler ve suçlamalarla ağzını-burnunu kırma ve komaya sokma olayıdır.

Bu aşamada, küfürlere cevap vererek, dayak atana hamleler göstererek daha çabuk etkisiz hale gelmeyi denemelisiniz. O aşamada senden iş almalarına engel olmalısın. Tersine, çok kişi korku ve panik göstererek, karşıdaki tek kişi olduğu için de hemen ilişkiye girmektedir. Bu ilişkiye hiç bir biçimde girmek gerekir. Seni kurtaran, seni seyrederdir. Vuranın da farkı yoktur. Vuran seni tanır gibi yapmaktadır ve bu bir kandırma kadır.

3-Oturma halinde ellere

copla vurma:Bu,devamlı korku salmak,uyumayı engellemek,dinlendir - memek için yapılmaktadır.Eir şey neden gösterilerek yapılmaktadır. Örneğin;"...ulan niye konuşun vb.." gibi.

Eller açtırılarak,ikisine birden coplu vurulmaktadır. Belirli sayı- da yapanlar olduğu gibi,istediği kadar vuranlar da vardır.Bazı kişiler, copları yedikçe ağlamaktadırlar.Ellerin oğusturulması ve sağa-sola sür- tülmesi de mümkün olmadığı için,çok acı vermektedir.Hapishaneden gelmiş ya da direnen sanıklar önemsememektedirler.Eunu,diğer işkenceler için , ön bir alıştırma saymak,doz olarak da küçük görmek gerekir.Ve tedirgin olmamak zorundayız.Eğer,ağlar ve sızlanırsanız,tekrarlarlar.Sizi bıktır- rırlar.Bir kişiye copla vurunca diğerlerini de sıra dayeğından geçirmek tedirler.Ceza tümüne olunca,herkes birbirini suçlamaktadır.Oysa,kimseyi suçlamamak gerekmektedir.Ortada birşey yoktur,istenildiği zaman da yapı- lir..Arada çelişme yaratılmasına engel olmak ve bu dayağı istemek,devam- lı deşars olmak yönünde gereklidir.Daha zora hazırlanmak iyi olacaktır. Ancak,eller patlamakta,o yerelar üzerine yeni vurmalar acıyı arttırmak- tadır.

4-Ayaklara falaka:Soruşturmada ayakbabilarin arkasına bastırılmak- ta ve çoraplar alınarak yalınayak bırakılmaktasınız.Bu,sık sık a- yaklara falaka çekilmesini kolaylaştırmak içindir.Oturmaktan şişen ayaklara falak çok acı vermektedir.Yere yıkılarak ve ayaklar biri- si tarafından tutulmakta(sanıklara da tutturulmaktadır),gelişigü- zel,vargüçleri ile vurulmaktadır.

Falaka da ağaç,cop,tel,hortum vb.. kullanılmaktadır.Tabanlar patla- maktadır.Polisler tarafından sık sık tekrarlanmaktadır.Çok bağırmayı ge- rektirdiği için diğerleri üzerinde de etkili olmaktadır.Bir süre sonra- da yürüyemez hale gelmektesiniz.İlk falakaya dayanabilme,diğerlerini et- ki bakımından azaltmaktadır.Eunun için bir tedbir,ya da yöntem düşünme- riz oldukça zordur.Masaj olanakları yoktur,dinlenemezsiniz.Aciya dayan- malısınız.

5-Taş,çivi ve çakıl üzerinde dolastırma:Bu,ayakları şişen ve patla- yan kişilere uygulanmaktadır.Çok zordur.

Dolaşmaya gayret etmelisiniz,böylece ayaklarınız kân bağlamaz,şiş- me iner ve sakatlık oranı azalır.Ama,yine dayağa sıra beklersiniz.Zaten polis,tedaviyi işkence yapabilmek için sağlamaktadır.Özellikle tuzlu su üzerinde dolaşma çok acı vermektedir.Sağa-sola kaçtığınız zaman da geli- şigüzel vurmaktalar.Yürüme ile dayak arasında feci bir işkenceye tabisi- niz..Bu aşamada sık sık düşmek gerekir.Vurulacak dayak önemli değildir. Ya da acıya katlanacaksınız.Falaka yiyenlerin bu tür yürümeye hazır ol- maları gerekir.Ayakları şişmemiş,patlamamış olanlar da,çakıl,ham,çivi ü- zerinde yürütülmektedir.Bu da sırf işkence maksadıyladır.

6-İçeride dolastırmak suretiyle

psikolojik baskı:Gözünüz bağlı olarak,kafanıza,belinize bastıra- rak dolastırılmaktasınız.

Devamlı "...eğil lan,kafan çarpacak,amen aman..." gibi baskılar ya- pılmaktadır.Yerlerde ayaklarına dolışan şeyler vardır,ürkmektesin..Buna aldırılmak gerekir.Psikolojik baskıdır.Bir korkutmadır.Eğilseniz dahi , hiç sallanmadan yürümelisiniz.Tavrınızı,ürkmenizi sezinlerse,Üzerini- ze çok varırlar.

7-Aynı yerde dolastırma:Elinizden biri tutarak,aynı yerde dolastır- maktadır.

Siz,sanki uzun bir yürüyüş yaptığınızı sanıyorsunuz ve nereye götü- rülüyorum tedirginliği içinde kaliyorsunuz.Uzaktan başkalarına göster - mek amacını da gütmektedirler.Eunu,bilerek yapmaktadırlar.Bu yürüyüş,gö- zünüz kapalı olduğu için sizi halsiz bırakmaktadır.Rahatça yürümek gere-

kir.Hoşlandığınız intibainı vermelisiniz.Tersine,bunu sık sık tekrarlar lar.Sana,öldürmeye götürdükleri,biriyle görüştürecekleri,yok edecekleri ya da uzunca bir yerlerden geçirdikleri izlenimini vermeye çalışırlar.. Eunlara aldanmanak gerekir.Bu uygulama,aynı zamanda,soruşturmadan sonra burayı hayali olarak ve olağanüstü anlatmanı sağlamak içindir.Örneğin ; "beni şuradan buradan geçirdiler,dar yerler vardı,köprüler vardı vb"di-yerek abartabilirsin.Böylece,soruşturmada konsantrè olman bozulacak ve dışarıyı algılayarak aldanacaksın.Oysa, dolastığın yer hep aynı yerdir, bunu çok sonra anlayacaksın.

8-Kum torbası ile vurma:İçine kum doldurulmuş,sert,uzun biçimde o lan;ağır ve vurulduğu yerde iz bırakmayan,ancak çok fazla tahribat yapan cisimlerdir.Eununla gelişigüzel vurulmaktadır.

Özellikle,sırt ve kaba et kısımlara,böbrek üstlerine vurulduğu i - çin,iç kanama ve böbreklerde zedelenme yaratmaktadır.Bu uygulama nedeniy le cezaevlerinde çok sayıda sakat insan bulunmaktadır.Vurma biçimi ise; kişinin ellerinin bağlanarak,yüksek bir yere asılması ve soyundurularak ellerine geçirdikleri kum torbaları ile gelişigüzel vurulmasıdır.Çok ka ba bir dayak biçimi olarak görülmesine karşılık,"ince" bir uygulamadır. Buna karşı nasıl tedbir alınır saptamak zordur.Herkese uygulama yapılma maktadır..

9-Gözü bağlı bırakıldığın boş bir

alandan ateş etme:Gözü bağlı olarak,boş bir yere,tarlaya götürülmek te,saliverilmektesiniz.Elleriniz de bağlıdır.Etrafınızda kimse yok tur.Senden uzaklaşarak,sağına soluna ateş etmektedirler.Seni panik ve feryatlar içinde bırakmaktadırlar.

Bu durumu ağır olan ve genellikle direnen unsurlara uygulanmakta - dır.Öldürüleceğini kesin olarak bilerek hareket etmelisin.Rahat olmalı- sın.Yere düşmemeye dikkat etmek gerekir.Kasıtlı bir numaradır.Eğer seni öldürmek isteseler,zaten bu,senin iradenin dışındadır.Ama,öldürmeyecek- lerdir,çünkü,senden birşeyler almayı tercih etmektedirler.Kendine güven melisin.Birdenbire bağırarak yaşananlar olacak ve "yahu durun,ne yapı - yorsunuz,adam herşeyi söyleyecek" diyenlere aldanma."Oğlum ahmak mısın, bak bir sürü adam var,seni öldürecekler,konusu" diyerek baskı yapacaklar dır.Kesinlikle kararlı olmalısın.

10-Balkondan ya da yüksek yerden

sallandırma:Genel olarak direnen,özellikle çok kızdıkları kişilere uygulanmaktadır.Aniden karar vererek,elinizi ve avaklarınızı bağla yarak,ters-yüz yüksek bir yerden sallandırmakta ya da atma tehdî - dinde bulunmaktadırlar.

Bu uygulama direnmeyen bazı unsurlara da yapılmaktadır.Her an yere düşme,çakılıp kalma karşısında büyük bir korku oluşmaktadır."Gelin beni kurtarın" dememelisin.Fir süre sonra onlar indireceklerdir.Eğer,düşerde ölürsen,buna intihar süsü vereceklerdir.Bunlar iradenin dışındadır.Na - sıl bir davranış içine girmek gerektiği konusunda kesin birşey söylemek zordur,ancak,güçün yettiği kadar direnmenin gerekliliği vardır.

11-Helikopterin kapısından sallandırma

atma tehdidi:Yine,el ve ayaklar bağlı olarak,helikopterden aşağıya sallandırmakta ve atma tehdidinde bulunmaktadırlar.

Bu konuda nasıl davranılması gerektiğini kestirmek zordur.Bu,büyük bir tehdit'dir.Ancak,ölümü göze alarak durulabilir.Bu konuda uygulama - lar yapılmış ve çözümler olmuştur.

12-Soruşturma soruşturma gezdirme:Kişinin ezilmesi ve bıkması ana- cı ile ve çözülen sanıkların diğer soruşturmalardaki ifadelerinin alınması amacı ile yapılmaktadır.

Tüm Türkiye'deki soruşturmalar uzun süre gezdirilmektedir.Bu,yay - gınlaştırılmakta,herkese duyurulmaktadır.Özellikle,çözülmeyenler için

dan 7-8 aylık uzun sürelerde perişanlık yaratmaktadır.Bunu hiç önemsememek ve bıkmadan gelmeye devam etmek,direnmek gerekir.Ancak,sonuç olumsuz olmaktadır.Birçok kişi ele verilmektedir.Çözülenler ile karşılaşılmakta ve büyük bir moral çöküntüsü olmaktadır.Bu uygulama,aynı zamanda soruşturmalarda koordinneyi sağlamak ve çelişmeleri kaldırmak, ya da azaltmak amacıyla da hizmet etmektedir.Çok uygulanmıştır.

13-Yanlarında dolastırma:Bazı sanıklar,düzgün giyindirilerek,elleri kelepçeli ancak kamufle edilerek(kaşkol,perdesü vb..örtülerek) yanlarında dolastırılmaktadır.

Kişinin oturduğu,tanındığı mahalle,semt,kahvehane vb.. yerlere götürülmesi,onunla karşılaşanların ilişkilerinin tesbitine çalışılmaktadır.Böylece çok sayıda unsurun yakalanması sağlanmaktadır.Bazı sanıklar gönüllü bu işi yapmaktadırlar.Böyle gazdirilen kişilerin polisleri ters yere götürmesi,durumunu belli etmesi,kimseyi tanımaması gerekir.Dışarıdakilerin de bu konuda duyarlı olmaları zorunludur.

14-Aile fertlerini soruşturmaya getirme:Aile fertlerinden bazıları ya da tümü alınıp getirilmekte,kızlar,kadınlar soyundurulularak işkenceye sokulmakta,ırzlarına geçilmekte,sarkıntılık yapılmaktadır.

Bu çok kullanılan bir uygulamadır.Buna gönüllü aileler de vardır.. O koşullarda gelerek,nasihatlar vermekte,konuşmalar yapmaktadırlar.İnsanı çıldırtacak davranışlarda bulunmaktadırlar."Vatana bağlılık,polisin,askerin iyiliği üzerine"nutuklar atmaktadırlar.Bu işlerden vazgeçmeyi önermektedirler.Gerek bu davranışlar ve gerekse işkenceye alınan ve ırzlarına geçilen,geçilme tehdidi yapılanlar çözülmeyi sağlamaktadırlar... Çok korkunç bir baskıdır.O ana kadar çözülmeyen,dayanan,herşeyi tahammül eden kişiler,birdenbire feodal değerleri ile ve acıma duygusunun altında ezilerek dökülmekte ve çözülmektedirler.Çok acı bir durum..Bu konuda katı olmak,kararlı davranmak gerekmektedir.Bu da materyalist bilinci gerektirir ve bir eğitim sorunudur.Örneğin;3 ay herşey direnen birisinin,karısını getirip soyundurmaları karşısında "çözülme" gördük,Zor ve kötü..Ailelere işkence ise,daha dayanılmaz olmaktadır.Ancak,son ana kadar ailesini tanımayanlar ve direnenler de oldu.Sarkıntılık bu aşamada pek önemli değildir.Örgütlü olan aileler,zaten senin gibi düşünecekler ve bu işlerin içindedirler,örgütlü olmayanların ise,karşı-devrimcilerden farklarının olmaması gerekmektedir.Böyle düşünülmesidir.

15-Su ve yemek vermemek,ya da zorla vermek:Bu kesin bir araç olarak kullanılmaktadır.Ya hiç vermiyorlar ya da zorla tıka-basa yememiz için olmadık işkenceler yapıyorlar.

Dökülen,çözülen kişilere yemek ve su önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.Fazla verdikleri zaman tiksindirerek biçimde yenilmesi sağlanmakta,yenilmeme eğilimi ise,kişiyi açlığa ve susuzluğa mahkum ederek talep sahibi kılmak ve ona bazı şeyleri kabullendirmek,çözmek içindir.. Fazla ve zorla verilmesi direnenleri kötü duruma bırakmaktadır.Yemek -su sorunu başımıza bela bir sorun olmuştur.Kişiler arasında çelişme koymak,tuvalet ihtiyacı yaratmak vb..Burada kesinlikle yemek talebinin olmamasıdır.Yemeği kapışmamalısın.Suyu çok az ve ölmek için içmelisin.Zorla verileni yememelisin,içmemelisin.Tuvalet ihtiyacını azaltmalısın.Açlık ve susuzluk zordur,ancak buranın niteliği ve işin gereği dayanmak,direnmek zorunludur.Bu konuda çok duyarlı olan ve sonuna kadar direnenler olmuştur.Bunlardan kıvanç duymamak mümkün değildir.Ancak,az sayıda ki unsur böyle davranabilmiştir.Çoğunlukla utanç verici davranışlar gözlemlenmiştir.

16-Müşil içirme:İnsanı ishal eden ve suyun ya da yemeğin içine konularak verilen bir maddedir.

Genellikle yemeklerin içine konulmakta,ancak,bizzat içirilmektedir de.Daha sonra büyük bir tuvalet ihtiyacı doğmakta,sıkışmalar olmakta,bu na kahkahalar atarak gülmektedirler.Bu kez,tuvalete çıkarmayarak,üstüne

dayak atmaktadırlar.

Kendini tutamayarak, altına pisliğini kaçıranlara yapılanlar vahşiyane bir manzara arz etmektedir. Bu duruma düşmemek için gereken herşeyin uygulanması gerekmektedir. Az yemek yemeli, ya da hiç yememeliyiz. Hiç olmazsa bir öğüne indirgemeliyiz.

18-Tuvalet Sorunu: Tuvalet kullanılan en önemli araçlardan biridir. Bunun için zaten zaman belirlemektedirler ve bir tehdit olarak kullanılmaktadırlar. Ya hiç çıkarmamakta, ya da kişiler arasına ayırım koyarak çelişki yaratmaktadırlar. Büyük bir dert olarak duran tuvalet sorunu, başlıbaşına bir azap vermektedir.

Günde üç kere, birden ayağı fırlatarak ve orada bulunanları tek

sıraya koyup, dayakla, hızlı hızlı tuvalete götürüp getirmektedirler. İğeriye girer girmez, kapı tekmelenmekte (genellikle kapı açıktır) ve gir-menle çıkman bir olmaktadır. "İbne hadi çıksana, ne yapıyorsun, otuzbir mi çekiyorsun.." gibi küfürlerle insana işkence yapmaktadırlar. Bu ortam artık doğal bir hal almış ve sidik yarıda kalmakta, büyük abdest rastgele, pantolonuna kaçırınlar vb... Bütün bu uygulamalara rağmen, tuvalet sorunu çok kötü kullananlar da vardır ve diğerlerinin haklarına da uymamaktadırlar. Tuvalet sırasında çok duyarlı olan unsurlar, büyük bir fedakarlık yaparak, sıralarını hastalara ve çözümleri mümkün olacaklara vermektedirler. Bu uygulama dışında bir daha tuvalet ihtiyacının kullanılmasına fırsat verilmemektedir. Bunun için az yemek yemeli ve az su içmeliyiz ve altınaza kaçarmaktan da utanmamalıyız. Ayrıca, tuvalette su yoktur ve korkunç bir koku vardır, pislik diz boyudur, temizlenmesine de fırsat vermemektedirler. Bu durum da dayak için bir nedendir. Zaten, normal tuvalet ihtiyacının giderilmesi de mümkün değildir, heyecan, korku, dayak buna engeldir.

19-Masturbasyona zorlama: Orada bulunanlardan herhangi biri seçilerek, alınıp tuvalete götürülmekte (genellikle yaşlı ve çok kızdıkları unsurlar), tuvalet kapısı açık tutularak "hadî lan otuzbir çek.." denilmektedir...

Bu vahşetin, işkencenin içinde bu durumu düşününüz! Dayak atmaktalar alay konusu olmanızdır. Ama, bu işi yapanlar çıkmaktadır. Ezen de askerler gizli gizli yanaşarak "...lan kendini rahatlat.." demektedirler. Kesinlikle, ölüm pahasına olsa da bu işe girişmemelisiniz. Çünkü, arkasından nelerine geleceği belli değildir.

20-Penisin iple bir yere bağlanması: Ayakta, elleriniz bağlı olarak, penis bir iple sabit olarak bağlanmaktadır.

Herhangibir hareket yaptığınız zaman, ya da en ufak bir kıpırdanma, sağa-sola dönme gösterdiğinizde de çok acı vermektedir. Kopacak gibi olmaktadır. Bu korkunç bir vahşettir. Özellikle, sünnetsiz kişilere daha çok uygulanmaktadır. Ayrıca, yağı boya ile boyanmakta, boya kuruduktan sonra çıkarılması çok zor olmaktadır. Bakıp bakıp kahkahalarla gülmektedirler. Bu konuda, acıyı elinizden geldiği kadar, çekmeye gayret göstermelisiniz, önemsememelisiniz. Tersine sık sık tekrarlarlar. Çok sayıda insan bu uygulamaya ile çözülmüştür..

21-Çıplak olarak kucağa kadın oturtulması: Penisin, bağlanması, elektrik verilmesi ve üzerine buz konulup hissizleştirilmiş ve halsiz, bitkin halde olduğunuz bir zamanda soyundurularak kucağınıza biçim siz hareketlerle kadın oturtulmaktadır.

Özellikle, genç insanlara bu uygulama yapıldığı zaman, herhangi biçimde bir hareketlilik olmayınca, ağlamalar, sızlanmalar olmakta, bunun üzerinde amaçlarına ulaşmaktadırlar ve "oğlum boku yedin gitti seninki.." tarzında konuşmalar yapmaktadırlar. Bu uygulamadaki manzara anlatılacak, tahmin edilecek gibi değildir. Bunu önemsememe durumu yaratılmalıdır. Aslında etkili birşey de değildir. Hareketsizlik, korku ve heyecandan, yorgunluktur. Kişiyi ve gösterilen eğilemlere göre uygulama yapılmakta -

dır.Çözülme olmayınca ve direnenlere ise,tekrarlanmaktadır.

22-Gözü kapalı penis tutturma:Ani reflekslerle bazı unsurlar soyunmakta ve çıplak olarak penisini gözü kapalı insanlara uzatarak,elleri ile tutturmaya çalışmaktadır.

bu davranış karşısında özellikle genç insanlara"tuttuğun nedir?"diye de sorulmaktadır.Doğal olarak insanlar irkilmekte,bu kez de "bırakın bu ibneyi ..."denilerek,zorla insanlar yere yıkılmakta,soyundurulmaktadırlar.Pantolonu ve donu çıkarılarak çok kötü durumda bırakılmaktadır..Eu,çok çirkin bir durumdur.Aslında böyle bir işlem yapıp yapmayacakları önemli değildir.O an düşünme olanağın da yoktur.Eğer kendini serbest bırakırsan ve önemsemersen üzerine pek gelmezler.Ancak,utanma duygusu,değerler,teşhir vb.. hemen dediklerini kabule zorlamaktadır.Herşeye rıza gösterenler çok utanmaktadırlar.Böyle davranışlara ciddi önlemler alınmalıdır.Ne yaparlarsa yapsınlar kendini koyvermeyeceksin..

23-ırza geçme tehdidi:Özellikle,genç insanlara ve kadınlara uygulanmaktadır.Olduğuça büyük panik yaratan bir uygulamadır.

Köylü unsurların değerlerine çok acımasız saldırılmaktadır.Erkeklerden de genç olanlara kullanılmaktadır.Bunlara "oğlan" numarası yapmakta ve sulanmaktadırlar.Askerlerin bunlara saldırılarını oluşturmaktadırlar.Birden saldırıp,yere atmak suretiyle,çirkin el-kol,ağız hareketleri yapmaktadırlar.İçlerinden biri soyunmaya başlayıp,"şimdi seni iyice ..."yapacağım gibi sözlerle hazırlanmakta,digerleri "yapma,etme"gibi sözde engellemelerle karşı çıkmaktadırlar.Birçok insan bu davranışlar içinde baygınlık geçirmektedir.Çok zaman uygulamakta olan bu tehdit numarası,ileri düzeylere de varmakta,gerçekleşmektedir.İki olaya Diyarbakır ve Ankara soruşturmasında bizzat tanık olduk!Çok ağır bir durumdur ancak,bazı değerlere önem vermeyerek,etkisini azaltabiliriz.Bu tehditle birçok insan,daha teşebbüs etmeden hemen çözülmektedirler.Çözülmesi gerekmeyenler ve başkalarına karşı bir tehdit olarak kullanılmak istenenler,buna önem vermemelidirler.Ankara soruşturmasında bir kadın "benimle uğraşmayın,bu konuda rızam yok,zorla yapacaksanız buyrun yapın"dedi, ve soyunmaya başladı.Vazgeçtiler,Diyarbakır soruşturmasında ise genç birisi nişanlısına "bırak yapsınlar,ben her zaman seninim" diye bağıırıyordu.Ancak,çözülmei önleyemedi..

24-Cop sokma:Çok rahatça ve her zaman uygulanan bir yöntemdir.Cop , yağlanarak,zorla makat arasına,vajına ya da anüs'e sokulmaktadır..Bunu askerlere yaptırmaktadırlar.Çok vahşi bir uygulamadır.Bazen ,şişe de sokulmaktadır.Birkaç kişi tutarak-görülecek bir manzara değil-kan içinde bırakılmaktadırlar.Bu uygulamadan ölenler oldu.Hastahanedede tedavi görüp kurtulanlar da.Ankara'da bir genç unsur,psikolojik dengesizlik içine girdi.

Uzun ve yorucu bir mücadeleyle girenlerin,kendilerine polisin herşeyi kullanacağını bilmeleri ve bazı yerlerini korumalarının önemsiz olduğu bilinci ile hareket etmeleri gerekir.Böylece,polisin karşısında bazı yanlarını ele vermeleri yöntem olarak seçilmelidir.İnsanı,cop sokulmasının pek o kadar "namussuz" etmeyeceği ortaya çıkar.Tersine, çözülmek ve direnmek daha kötüdür.Bu soruna eğitim yoluyla gerekli önlem alınmak,kullanılan bir araç olmaksızın çıkarmak zorundayız.

25-Üzerine işeme:Gelişigüzel üzerinize işemektedirler.Ya da kendinize yakın arkadaşlarınızı işetmektedirler.

Günlerce o pisliğin içinde kalıyorsunuz,kokuyorsunuz.Bu konuda çok duyurılı olmalıdır ve bunun bir işkence biçimi olduğunu unutmuyarak,gu-rur sorunu yapmadan önemsememek gerekmektedir.

26-Arkadaşlarını dövürme,onlara küfür

ettirme,üzerlerine tükürtme:Bu,hemen hemen herkese uygulatılmak istenmektedir.

Kesinlikle arkadaşlarına küfür etmemelisin.Onlara tükürmemelisiniz

ve dayak atmamalısınız.Hele hele,direnen unsurlara bu tür davranışlarda bulunduğunuz mu,arkasından nelerin geleceği belli olmaz..Bu konuda kararlı olan unsurlara karışmamaktadırlar.Önce size hafif gelebilir,ancak ağır sonuçlar doğurmaktadır.Bu davranışlarla çok çirkin olanlar çıkmaktadır.Gerçekten utanılacak ve adi davranışlar içine girmektedirler..

27-Komünistlere ve Kürtlere küfür:"..lan komünistlerin ve Kürtlerin anasına,avradına küfür et.." demek dirler.Bazıları hemen Kürtlere ve komünistlere küfür etmeye başlamaktadırlar."Ne kadar Kürt ve Komünist varsa,anasını,avradını..."

Bu psikolojik ve kasıtlı bir uygulamadır.Panik yaratmaktadır.Kesinlikle küfür etmemelisiniz.Zaten,küfür ettiğiniz zaman onların dediğinin kabul edilmesini ortaya çıkarmaktadır.Bundan sonra direnmek mümkün olmaz..

28-Çıplak soğuk suya tutma,

dışarıda soğukta uzun süre bekletme:Bu işkence yöntemine,daha çok,artık birşey almaları mümkün olmayan unsurlar üzerinde uygulama yapılarak başvurmaktadırlar.Soyundurup dışarıda bekletmekte,soğuk suyun altında tutmaktadırlar.Ya da hortumla tazyikli su sıkılmaktadır.

Bunun en önemli amacı,kişiyi yıpratmak,tedavisi mümkün olmayan hastalıklara yakalanmasını sağlamaktır.Bu uygulama,işkenceden komaya giren unsurların ayılmaları için de uygulanmaktadır.Ancak,bu amaç dışında uygulanması başlı başına yıldırma,bıktırma amacına matuftur.Dışarıda uzun süre bekletilen ve ıslatılan insanlar,daha sonra hapishanelerde ağır hastalıklara yakalanmakta;ciğerleri zayıflamakta,bronşit,astım,tüberküloz vb.. gibi,tedavisi güç sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar

29-Karın içine gömme:Baş dışarıda kalmak üzere,çıplak olarak karın içine gömülen unsurlar,uzun süre bekletilmektedirler.Eller ve ayaklar bağlı durumdadır.

Bu,sık sık uygulanmaktadır.Kesinlikle bir hastalık yaratmaktadır..Bu unsurların artık ifadelerinin alınması zorlaşacağı için,daha çok,kızdırları ve direnen,artık birşey alamıyacakları unsurlara uygulanmaktadır.Korkunç bir manzaradır.

30-Eller ve ayaklar üzerinde sigara söndürme:Yanık haldeki sigaralar,ellere,ayaklara ya da başka yerlere bastırılmakta ve derin yaralar açmaktadır.

Çok acı vermektedir.Daha sonra cop ya da ağaçla vurulduğu zaman , dayanılmaz olmaktadır.

31-Uyutmamak:Genellikle soruşturmalarda devamlı uykusuz bırakma uygulanmaktadır.

Amaç,halsiz ve bitkin düşürmektir.Uykuya dayanıklı olunması gerekmektedir.En azından kaçamak da olsa,sık sık kestirmek gerekir.Uykusuzluk kişileri aptallaştırmaktadır.Uyku sorunu,direnen ve direnmeyen kişiler arasında da bir ayrımın belirtisidir.Direnmeyenler rahatça uyumaktadırlar..

32-İlaç kullandırma:Sık sık ve gelişigüzel,bayılanlara ve hasta olanlara uyuşturucu ilaç verilmektedir.İğne yapılmaktadır..Bunun dışında,konuşmayı kolaylaştırıcı ilaç da kullanılmaktadır..

Tabipler soruşturmada her zaman hazırdırlar.Bunların Tıbbi talimatlarına uygun uygulama yapılmakta ve bunlarca denetlenmektedir.

33-Saat'leri alma:Saatler alınmakta ve zaman kavramından soyutlanmaktadır.Zamanla aranızdaki ilişki ve bağlantı kırılmaktadır.Bir boşluk yaratılmaktadır.

Sonsuz bir zaman içinde,ne zaman dayak yiyeceğiniz ya da öleceğinizi düşünüp durmaktasınız.Her gün sizin için aynı gelmektedir.Bu,çok önemli ve psikolojik bir işkencedir.

34-Gözükleri alma:Gözükler toplanmaktadır ve dayak rahatlığı sağlanmaktadır.Gözleri bozuk olanlar için çok zor bir durum çıkmaktadır..

35-Ceplere ya da koynunuza

Yılan, kurbağa vb.: atma :Gözleriniz kapalı olduğu için, aniden cebi nize ya da koynunuza bırakılan yılan, akrep vb.. hayvanlar büyük oranda korku ve panik yaratmaktadır. Korkunç bir işkencedir.

Eğer bu davranış karşısında sarsılır ve tedirgin olursanız, tersini uygulamaktadırlar. İlk seferinde kendinizi sıkır ve önemsemezseniz uygulamadan vazgeçebilirsiniz. Bu uygulama sıçramalara, yerinden fırlamaya, paniğe ve bağırmalara neden olmaktadır. Bunu kahkahalarla seyretmektedirler. Çok zaman da uydurma maddeler atmaktadırlar. Ancak, bunu içinde bulunduğunuz, ve gözü kapalı olan durum karşısında fark edemiyorsunuz..

36-Bok yedirme, sidik içirme: Bu uygulama da çok kötüdür. Hem kendini zin yaptığınızı, hem de başkalarınınkini yedirmektedirler. Bok yemek ve sidik içmek çok zordur. Kusmamak mümkün değildir.

Bir yandan yemek için direndiğinizden, diğer yandan da kustuğunuz için dayak yemektensiniz. Sidik sorunu da aynıdır. Zor içilmektedir..

37-Betona yatırma: Soğuk ve ıslak betona yatırılarak, uzun süre bekletilmektesiniz.

Her yeriniz şişmekte ve kesinlikle romatizmal bir hastalığa yaka - lanmaktadır. Yazları belki sıcak olduğundan insana hoş gelebilir, ancak çok zordur ve hastalık edinmemek mümkün değildir. Ayrıca, yatırıldığı beton plik içindedir.

38-Parmak uçlarını duvara dayatıp bekletme: İki elin işaret parmağının uçlarını duvara uzatıp dayayarak, saatlerce bekletilmektesiniz.

Büyük bir işkencedir ve kıpırdadığınız zaman da dayak yemektensiniz tekme, tokat girişmektedirler. Bir süre sonra, elleriniz uyuşmakta ve feci bir işkenceye dönüşmektedir. Böbrekleriniz dayanamaz hale gelmektedir. İki elinizin uç kısımlarında sanki elektrik akımı var gibi olmaktadır..

39-Tırnak çekme: Tırnaklar kerpeten ya da pense ile çekilmektedir..

Uygulaması çok az görülmektedir. Çok fazla acı veren bir uygulamadır. Genellikle poliste adi suçlulara uygulanan bir yöntemdir. Bu deneme, daha fazla bilgi elde etmek için uygulanmaktadır. Azılı sanıklara ya da zavallı insanlara, sakat kalmaları için bu vahşi uygulama yapılmaktadır.

40-Gözlere yüksek dozda ışık verme: Gözlere yakın mesafeden yüksek dozda ışık verilmekte ve gözlerinizi açmanız mümkün olamamaktadır. Gözler kamaşmakta, giderek bozulmaktadır. Ayağa kalkınca da kafa dönmesi ve dolayısıyla düşmeler olmaktadır.

41-Tel-tel, bıyık ve sakal çekme: Bıyık ve sakallar tek tek çekilmektedir. Özellikle bıyıklar çekilmektedir. Bazen de yakılmaktadır.

Çok acı vermektedir. Bıyığın kitle içindeki niteliği, acının yanında psikolojik bir işkenceye dönüşmektedir. Bıyık ve sakallar gibi, kaşlar da yakılmaktadır.

42-Koltuk altına kızgın yumurta koyma: Suda pişmek durumunda bulunan yumurtalar, o haldeyken koltuk altına konulmakta, koltukları sı - kıştırılmaktadır.

Çok acı veren ve uzun zaman geçmeyen yanıklar oluşmaktadır. Dayanıl ması güç, çok acı veren bir uygulamadır.

43-Tuzlu hamur yedirme: Ekşimiş ve çok tuzlu olan hamur yedirilmektedir.

Bu uygulama ile mide bozulmakta, çok miktarda su ihtiyacı duyulmaktadır, ancak, su da verilmemektedir. Ekşime meydana geldiği için ve hamur da devamlı kabardığından kusmalar başlamakta ve çok eziyet çekilmekte - dir.

44-Bitlenme: Kasıtlı olarak pislik içinde tutulan insanlar aşırı de recede bitlenmektedirler. Devamlı kaşınma olmaktadır.

Bu durumda bit birinden alınıp diğerine salınmaktadır. Hatta, saçları az olan ya da olmayan unsurların kafalarının üzerine konularak, kaşınma fırsatı da verilmeden esas duruşta bekletilmektedir. Eller de bağlı o

larak durduğunuz için, çok acı çekmektesiniz. Bit ile çekilen acı yetmi - yormuş gibi, bu kez de "bitler çoğalmış lan, biraz dedete sürünün" diyerek bir kovaya su bırakmaktalar ve içine de bol miktarda DDT, herkes tek sıra olup elleri ile her yerine sürmeye başlamaktadırlar. Ya da soyundurup, tü müünün üzerine fişkırtmaktadırlar. Bu tamamen hayvanca bir muameledir..

45-Kaşınma yasağı: Her türlü pislik ve bit bulunduğu için aşırı derece de kaşınma ihtiyacı duyulmaktadır. Eunu bilmekte ve fakat kaşınmaya müsaade etmemektedirler.

Kaşınamayınca çok acı çekiyorsunuz. Fırsat bulup kaşındığınızı zaman da dayak yiyorsunuz. Kaşınmak isteyenlerin bazılarında şu şekilde izin imkanı veriyorlar. "Komutanım kaşınabilir miyim?" diyorsunuz. Asker de "kaşın lan.." diyor. Ve kaşınıyorsunuz. Biraz sonra, "ne lan hart hurt edip duruyorsunuz, kesin" deyip başlıyorlar dayaa..

46-Üzerine otomobil, jip sürme: Bu, en son uygulanan bir yöntemdir. Uygulama da sık görülmüyor. Elleriniz ve gözleriniz bağlı olarak açık araziye çıkarılarak, orta yere bırakılmaktasınız. Üzerinize jip yada otomobil, Cemse, pikap gibi araçlar sürülmektedir.

Sağa, sola kaçışarak, panik içinde kalıyorsunuz. Yere düştüğünüz zaman üzerinize gelerek, daha da yaklaşıyorlar. Tekerleklerle sürüklemektedirler. Bu uygulama, çok sanığı çaresiz bırakmaktadır. Daha çok çözülmeyen kişilere uygulanmaktadır.

g-Genel olarak Polis'in mutlaka uyguladığı işkence yöntemleri.

1-PSİKOLOJİK BASKI: Çok kapsamlı bir biçimde psikolojik baskı ve işkence uygulanmaktadır. Örneğin; yüksek sesle işkence bantları dinletilmektedir. Ya da tanıdığınız kişilerin sesleri bantlardan duyurulmakta, yine yüksek sesle müzik bantları çalınmaktadır. Özellikle oradakilerin ilgisini çekecek müzik ve pişmanlıklar, acılar, kahırlar vb.. dolu kasetler dinletilmektedir. Ses kulakları sağır edecek tarzdadır. Bundan başka, sık, sık panik yaratacak haberler yayılmaktadır. Örneğin; "... öldürüldü, hapis hane tarandı.." gibi. Ya da yakalanmalar ile ilgili haberler duyurulmakta ve yakınlarınızla ilgili yutuklar çekilmektedir. "Bittiniz, ananızı..." gibi sözlerle, arkasından nasihatlar gelmektedir. Çok zaman, bazı akıllı gençlerinle "sosyalist tartışmalar" da yapılmaktadır. "... oğlum biz de sosyalistiz, ama bu vatan bölmek ne iş, buna müsaade etmezler, size kazanızla ilgili mübarek olsun demezler, aklınızı başınıza toplayın, bu iş böyle gider sanmayın, daha akıllı yapmak gerekir..." demektedirler.. Eğer "sosyalizm gelirse, kendilerinin yine devletin polisi, askeri olacaklarını" belirtmektedirler. Teorik tartışmalar da yapmaktadırlar.

Bu psikolojik savaşa karşı çok duyarlı olmak, müzik seslerine tavır takınmamak, iç çekmemek, tartışmalara kesinlikle katılmamak, sorularına cevap vermemek, işkence bantlarına karşı soğukkanlı olmak gerekmektedir... Dinletilen bantlar (tanıdıklarınızın sesleri vb..) ise, tamamen uydurmadır. Bu, psikolojik savaştan topyekûn kurtulmak gerekir. Ciddi bir eğitim, disiplin, dayanışma alışkanlıkları kazanmak zorundayız.

2-DİNİ TELKİN: Soruşturmalarda devamlı olarak Allah gündeme getirilmektedir. DİNİ TELKİNler yapılmaktadır. Bu konuda çok duyarlı olunması gerekmektedir. Orada çalışanların çoğunluğu, askerlerin nitelikleri dinci olan bir eğilim göstermektedir. Kelime-i şahadet zorunludur. Allahın emirleri, islamin şartları, müslümanlığın kuralları gibi şeyler kullanılmaktadır. Hatta öğretilmektedir. Bilmeyenleri için ağır dayak cezası vardır. Bu, titiz bir konudur. Üzerinde ciddi olarak durulmalıdır.

3-HER TÜRLÜ DAYAK BİÇİMİ: Dayağın her biçimi uygulanmaktadır. Görünmesini istemedikleri için yüz bölgesine vurmamakla birlikte, dişlerin kırılması

rılması,kulakları sağır etmek için ağır darbeler,kalbin üst tarafına bi linçli olarak vurmak.Copla el ve ayak tırnakları üzerine vurma.Ayaklara falaka.El ve ayaklara 5X10'luk kalaslarla ya da coplarla,ağaçlarla iste dikleri kadar vurmak.El parmaklarını birleştirerek,üzerine vurmak,kaba etlere,kaburga üstlerine uzak mesafeden kalaslarla vurmak vb...

Dayağın her türüne karşı sıkı durmak,direnmek gerekir.El ve ayakla ra fırsat buldukça masaj yapmak,elleri soğuk betona ya da duvara sıkıca yaslamak acı ve sızıyı azaltır.Her dayaktan sonra neşeli tavır takınarak moral yükseltmek ve her dayağı orada hemen unutmak zorunludur.İlk günlerde dayağa karşı direndiniz mi,başka işlemlere geçeceklerdir.Dayağı belli ortam oluşturup,konsantr olmadan yapmazlar.Uygulamada hiç bir şeyden çekinmemektedirler.Uygulama sonunda gerekli verileri alacaklarına emindirler.Örneğin;100 defa bile aynı yere vurmaktadırlar.

İllere vurulan ağaçların mesafesini azaltmak için,elleri mümkün olduğu kadar yukarıda tutmak,ayakları gergin bulundurmamak gerekmektedir.Dayağın her anında saldırıya geçmelisiniz.(Eğer elleriniz bağlı değilse bunu yapabilirsiniz)Böylece,daha kısa zamanda seni komaya sokarlar.Bu -nun gibi birçok tedbir alabiliriz..

4-ASKI:Soyundurularak,T şeklindeki bir yere(ağaçtan yapılmış haç biçiminde bir direk..)kolunuzun biri bir tarafa diğeri öbür tarafa,ayaklarınız bitişik orta kısma sarkıtılarak bağlanmaktadır.T şeklindeki direk yukarıya kaldırılmakta ve öğlece bekletilmektesiniz.Bu halde elektrik de verilmektedir.Uzun süre kalınması zor olan ve çok acı veren bu uygulamadan ötürü kollarınız sanki kopacak gibi olmaktadır.Aniden çözebilirler ve bu halde de betona çakılıp kalmak söz konusudur.Bu çakılmada felç olma,bir yerinizin kırılması mümkündür.Vücut uyuşturğu için aniden geçirilen şokun etkisi büyüktür.Bu uygulama çarpmışa gerilmez.

Bu uygulamayı belli esaslarla yapmaktadırlar.Örneğin; belli aralıklar da ve sürelerde yapılmaktadır.Herkese uygulamazlar.Bunun için gözlerine kestirdikleri(deneyleri ile) ya da doktora gösterip,dayanıklı olup olmadığını öğrendikleri,ayrıca,askerler tarafından sınav çektirilen kişilerden 15 ve yukarısını çekebilecekler askıya alınmaktadır.Şınav çek de dikleri zaman kısa sürede kollarınızın dayanmadığını söylemelisiniz ve birkaç tane dışında çekmemelisiniz.Bu zaman elverişsizsiniz demektir.As kıya alınmış kişilerin çoğunluğu,uzun süreli felç olmaktadır.Bazen , bir-iki yıllık tedavi ile iyileşmek mümkün olmaktadır.Genellikle iki koldan felç geçirenler yanında,tüm vücutu ya da büyük bölümü ile felç olanlar hapishanelerde çok sayıda vardır..

5-KOLLARDAN KELEPÇELEME:Bir kolunuzdan sabit bir yere kelepçeleterek uzun süre bırakmaktadırlar.Ya da ayaklarınızdan kelepçelemek suretiyle bekletilmektesiniz.Ayrıca ayaklardan zincire de vurmaktadırlar.Bu uygulamayı genişçe düşününüz!Aşırı derecede sabırlı olmayı gerektirmektedir.Çok azılı gördüklerine,orada bulunanlara gözdağı vermek ve durumu abartmak için yapılan bu uygulamayı boşa çıkarmak zorundayız..

6-ELEKTRİK ŞOKU:Bu,birçok biçimlerde uygulanmaktadır.Özellikle askı halinde yapılmaktadır.İnsanlar tavuk gibi çırpılmaktadırlar.Çok acı çekmektedirler.Yüksek dozda elektrik akımı verilmekte,bazen de manyetolu uygulama yapılmaktadır.Şehir cereyanı azaltıcılarla düzenlenerek verilmektedir.Bunlar dışında,yatırılmak ya da tutulmak suretiyle de cereyan verilmektedir.Kablolardan vücudun penis,vajina,kulak memeleri,meme uçları kutup seçilerek,ağır çevresi,dil,burun delikleri ve el-ayak parmaklarına bağlanarak yapılmaktadır.Yani,vücudun iki merkezinden devre ta -mamlatılarak bir cereyan akımına bırakılmaktasınız.Cereyan verildiği zaman büyük bir titreme,sarsıntı geçirilmekte ve vücudun içi parçalanacak gibi olmaktadır.Dozaj arttırılıp,azaltılmaktadır.Belli bir süre sonrada aniden çözümlenerek bırakılmaktasınız.Su ihtiyacı aşırı derecede artmakta,

ancak su verilmemektedir.Aslında bu işlemden sonra su çok tehlikelidir. Ani göklara neden olmaktadır.

Elektrik şoku verilenler,önceden tabip kontrolünden geçirilmektedir Bu uygulamada çok sayıda ölüm olayı meydana gelmekte,en azından felç olunmaktadır.Bazı unsurlara,aralıklı ve birkaç kez üst üste tekrarlanmak tadır.Bunun somut verileri ve sonuçları onlar tarafından saptanmıştır , buna bağlı olarak hapisanelerde de uygulanması yapılmıştır.Örneğin;Diyarbakır Cezaevinde birkaç yerde elektrik verilmesi için tezgah kurul - muştur.Bunu uygulayanların bazı şeyleri iyi bilmeleri gerektiğinden,uzmanlaşan unsurlara bu iş yaptırılmaktadır.

Elektrik şoku'ndan çıkarların devamlı olarak gezinmeleri sağlanmak ta,kendilerine hiçbir durumda 24 saat su verilmemektedir.Bu şok'tan en çok ciğerler etkilenmektedir.Kalbe en yakın yer esas alınmaktadır.İlk o larak kalp ağır biçimde baskı altına girmektedir.Bu uygulamada bağırma k irade dışında bir olgudur..

7-RANZA DA CEREBYAN VERME:Özel olarak yaptırılmış,her tarafı genelikle saç ve benzeri maddelerden oluşan bir dar ranzaya insan bağlanmak ta ve kıpırdanması engellenecek biçimde anormal bir durumda bulundurula rak cereyan verilmektedir.Cereyanla birlikte çırpınmaya başlayan insan, buradan kurtulamamaktadır.Şehir cereyanına uyarlı olarak bir aletle vol taj yükseltiip,azaltılmakta,işkence sürdürülmektedir.Bu ranzalar karyo la biçiminde yapılmış,küçük,el ve ayaklar birçok yerinde kayış biçiminde halkalara takılan ve sonuçta insanın acap bir durum aldığı yapıda - dır.Son zamanlarda uygulaması yapılmaya başlanmıştır.

8-LASTİĞE BAĞLAMA:Eller ve ayaklar bağlanıp iki kat edildikten son ra,baş ve ayaklar bir oto lastiğinin içine sıkıştırılmaktadır.Lastik di şaridan vurulmak suretiyle biçim almakta,bağlı olan vücut çok acı çek - mektedir.Lastikten kurtulamadığınız için,sanki kemikleriniz kırılacak - mış gibi oluyor,çok zaman kemikler kırılıyor da.Sanıklar polisin bu uy - gulasına 69 adını vermektedirler.Polisteki adı da budur.

9-AYNA UYGULAMASI:Daha önceden düzenlenmiş aynaların arkasında iş - kenceci oturmakta,siz öbür tarafına geçmektesiniz ve arkada olanı görme maktesiniz.Sizi görebilen işkenceci birçok soru sormakta,daha önce ger - çekleştirilmiş olaylarla sizin durumunuz karşılaştırılmaktadır.Bulundu - ğunuz bölgedeki olayların bazıları ile ilişkili bulunmanız mümkündür.Bu konuda tutanak(matbu)tutulmakta ve imzalanmaktadır.İleride o olaylarla, ilişkili incelemede esas alınmaktadır.Bu uygulamada kişi çok etkilenmek te ve birçok olay sorulduğu için tedirgin olmaktadır.Bazı olaylarla il - gili sorumlu tutulmaktadır.Bu uygulama her yerde yoktur..

10-ASKERİ EĞİTİM:Bu,çok vahşi bir uygulamadır.Burada detaylandırıl ması mümkün değildir.Özetle,Soruşturma boyunca esas duruşta tutulmakta - sınız.Asker,akla hayale gelmedik uygulamalar ve çirkeflikler yapmakta - dır.Sabahtan akşama bu halde bir de marş söyletilmektedir.İstiklal Mar - şı,Gençliğe Hitabe,Türklük Andı,yeminler,küfürler vb.. ettirilmekte,pol - isin önüne gelinceye kadar halsiz düşmektesiniz.Dayak devamlı vardır.. Özellikle,Diyarbakır soruşturmasında,diger yerlerden ayrı olarak,askeri eğitim de vardır(İleride daha geniş vermeye çalışacağız).Polis,bu aske - ri eğitimi bilinçli yaptırmaktadır.Cezaevinden gelenler için önemli ol - masa bile,digerleri için çekilmez bir durum yaratmaktadır..

11-SAVCIĞA GÖTÜRÜLDÜĞÜNÜZ ZAMAN,

SİZİ GÖRECEK YERDE DURMA:Soruşturmanız bittiği ve evraklarınız ta - mamlandığı zaman savcılığa götürülmektesiniz.Savcı sizin ifadenizi tes - bit edeceği zaman(önceden bellidir),işkenceci tim tam sizin önünüzde du rarak,işaretlerle ve sert biçimde tehditler yapmaktadırlar.Eğer soruş - turmadaki ifadeni inkar eder ve işkence gördüğünü söylersen,yine geriye

götürülürsün.Bu durumu savcı da bilmektedir ve bu komplonun içindedir.. Amaç, aynı ifadeyi verdirmek ve işe"yasalite"kazandırmaktır.Bu baskı çok zor ve büyüktür, sanıkları kötü yerlere götürmektedir..

h-P o l i s f i ş l e m e s i v e i f a d e t u t a n a ğ ı n d a k i s i s t e m a t i k .

Her kişi ilgili bir dosya tutulmaktadır.Bu dosya da,kapak üstünde; kişinin genel durumu,zaafları,ilişkileri,örgütü ve görevi,önden ve yandan çekilmiş fotoğrafları(yapıştırılmıştır)vardır..Kodlama ile kişinin detaylı bir fişlemesi yapılmıştır.Herkes,bu fişten aranmaktadır.Ellerin deki dosya da,sizini ilgili Fiş NO'su ve tüm bilgiler vardır.Ayrıca,el ve ayak izlerinizi,öz-geçmişiniz,aile durumu,iş ve örgütsel ilişkileri -niz de bulunmaktadır..

Polis,elindeki bilgilere göre,kişileri,düzenlediği tutanaklar ve a rama zabıtları ile (emniyette düzenlenir) önce savcılığa,daha sonra mah kemeye gönderir(götürür).Bazıları da,soruşturmadan saliverilirler.Bunun birçok denleri vardır:Önce,kişiyi serbest bırakıp,kontrole almak,on - dan yararlanmayı amaçlamaktadır.İkincisi;kamu oyuna,"bakınız,suçsuz o - lanları ayırıyor ve birşey yapmadan saliveriyoruz" izlenimini vermektedir Üçüncüsü;Gözüne,hiçbir kanıtı dayanmadan,toptan ve gelişigüzel bir - çok kişi alındığı için,daha sonra bunlar arasında ayıklama yapılmakta - dır.Dördüncüsü;Bazı moral bozucu kişileri,saliverilme imkanı olanların, herşeyi kabullenme eğilimlerinden yararlanmakta bunları araya katmakta- dir.Daha sonra bunlar kaybolmakta,nereye gittikleri de belli olmamakta- dir.

Bazen,soruşturmadan saliverilen kişiler hakkında tutanak dahi dü - zenlenmemektedir.Bazı kişilerin ise,soruşturmaya girip çıktıkları dahi, belli değildir.Bir de,haklarında sabıka kaydı düşmesini istemeyenlerden rüşvet alıp salivermektedir.Dolayısıyla evrak düzenlenmemektedir.Poliste saliverilmek hiç sorun değildir,çok kez bırakılıp yeniden alınan unsurlar çok fazladır.Bunun gibi,ilgisi olmayan suçtan ya da örgütten a lınıp yargılananlar da vardır..

Bu anlattığımız genel durum dışında,mutlaka belli bir sistematige, yapıya dayanan ve biraraya getirildiği zaman bir bütünsellik oluşturan, ifade metinleri düzenlenir.Sorular,birbirini takip eden ve belli bir dü zen göstermektedir.İstisnasız,herkesin polis ifadeleri belli bir hiye - rarsı içindedir.Genel olarak seçilmiş 19 sorudan oluşmaktadır.Ya bu so - ruların karşılığı,kendi bildiklerince sorgu ekibi tarafından daktilo e - dilmekte,ya da sanık el yazması bir metin düzenleyip onlara vermektedir ifade tutanakları 5 suret çıkarılmaktadır,son zamanlarda 7 surete çıkar maya başladılar.Bu suretler şu yerlere gönderilmektedir:1 suret ifadeyi tesbit eden soruşturma merkezinde kalmakta,örgütlere göre klasörlenmek - tedir.Üzerinde işaretler ve işlemler yapılmakta,notlar düşülmekte,sak - lanmaktadır.1 suret Emniyet Genel Müdürlüğüne,1 suret MİT merkezine, 1 suret Genel Kurmay Başkanlığı İstihbarat Daire Başkanlığına,1 suret Sav cılığa gönderilmektedir.Son zamanlarda,sanığın nüfusa kayıtlı bulunduğu yerin Emniyet Müdürlüğüne ve Yeni kurulan Bilgi İşlem Merkezine'de 1'er suret gönderildiği için sayısı artmıştır.Bunun dışında gönderilen başka yerler de belki vardır!Amaç,bütün ülke çapında bir koordinasyon sağla - mak,sanığı her yerde takip edebilmektir.

Polis,her ifade tutanağını aynen daktilo etmemekte ya da tümü ile göndermemektedir.Aradan sahilere çıkararak,yeniden numaralamaktadır.Bu nun için de,yazım da her sahifeyi mutlaka biten cümleler ile sonuçlan - dırmaktadır,Yani,her sahife tek tek alınınca bağımsız olmaktadır..Sahi - felere numara konulmadığı için,sonradan aynen düzenlenen bir metin yeni

den numaralanmakta ya da aradan sayfeler çıkarılarak düzenlenmektedir. Ancak, esas alınan ifade metni, gerek kendi yazdıkları ve gerekse yazdırdıkları tutanaklar aynen bulundurulmaktadır. Savcılık dosyalarına ise, bazı sanıkların ifade tutanakları aynen girmekte, sanığın deşifrasyonu sağlanmaktadır. Bunlar, kötü, gönüllü ve ikrar şeklindeki ifadelerdir. Çok geniş tutulan metinlerdir. 200, 300 vb.. sayfelik ifade metinlerine rastladık.. Bu kadar kapsamlı ne yazılır, ne anlatılır, anlaşılır gibi değildir!

Herkese şü sistematik uygulanmaktadır:

1-Kimlik tesbiti(en geniş biçimde), 2-Aile yapısı, aile fertleri ve durumları, 3-sanığın öz-geçmişi, 4-bağlı olduğu örgütün adı ve yapısı 5-Örgütün tüzük ve programı, 6-Örgütün işlerliği, merkez yürütme ve yönetim kurulları, 7-Örgütün amacı ve ideolojik yapısı, 8-Örgütün çalışma yöntemleri ve belli başlı eylemleri, 9-Örgütün yan kuruluşları ve ilişkileri, 10-Örgütün alt organları ve çalışmaları, 11-Kişinin örgütte yeri, görevleri ve çalışmaları, 12-Örgütün yayın organları(organi), 13-Örgütün kod ve şifre sistematiği, 14-Örgütün mali kaynakları, 15-Örgütün yurt dışı ilişkileri, 16-Diğer siyasi gruplarla ilişkileri, o gruplardan bilinen isimler, değerlendirmeleri ve onların değerlendirilmesi, 17-Örgüt içinde kişinin tanıdıklarının isimleri, nitelikleri, adresleri, iş durumları ve nitelikleri ile ilgili açıklamalar, 18-diğer tanıdığı kişiler hakkında bilgiler, 19-kendisine hiçbir baskı yapılmadan ifadeyi rızası ile verdiğine ait beyan ve imza..

İmza işi çok karışıktır. Gözü kapalı ya da açık birçok insana, istedikleri kadar imza attırmaktadırlar. Boş yerlere imza koydurularak, sonradan istedikleri gibi doldurulmaktadır. Arama tutanakları, tesbit tutanakları da burada imzalatılmaktadır. Sanıklar daha sonra, "bana birçok imza attırıldı" demektadırlar. Ayrıca, ifade tutanaklarının her sureti ayrı ayrı imzalatılmaktadır.

Her yazım nasıl yapılırsa yapılsın ve ne kadar ara ile olursa olsun, biraraya getirildiği zaman bir bütünsellik ve sanki sanık tarafından sistematik anlatım yapılmış gibi görülmektedir. Bunlar, dava dosyalarında tek tek görülebilir. Hatta, "SORULDU" gibi eklemeler yapılmaktadır. Bu istisnadır ve ayrıca sorulmuş gibi yazılan sorular belli değildir, metinde yalnız sanığın cevabı vardır. Metin, sanki soru-cevap şeklindeki anlatım yapılmış havasına sokulmaktadır. Tüm bu oyunlara ve düzenlemelere, sahtekarlıklara rağmen, ifadeler çok karışıktır. Birçok ilişkiler, zaafılar içermektedir. Alınan ifadeler "SORUŞTURMA KURULU" denen üç kişilik olan "TİM" tarafından imzalanmaktadır. Bunların adları ve yetkileri belli değildir. Sadece kodları vardır. İmzanın kime ait olduğu belli değildir.. Kimlik ve nitelikleri açıklanmayan, yetki ve rütbeleri belli olmayan ne idüğü belirsiz bir "SORUŞTURMA KURULU" vardır.. Her an deşifirme ve inkar mümkündür. Üst kademe de birşeyler olunca, bu kişilerin yetkileri reddedilmektedir. Bu "TİM" mensupları, mahkemelere gelip ifadeyi aldıklarını, doğruluğunu da teyit etmemektedirler..

Soruşturmalarda alınan ifadeler, Emniyet Müdürlükleri ve MİT tarafından aynen tekrarlanarak, mahkemelere bilgi ve belge olarak gönderilmektedir.. Zaten, onların istedikleri bilgiler ifade olarak tesbit edilmiştir!

Bütün tedbirlerine rağmen, birçok işkenceci ve "TİM" görevlisi bölgede ve cezaevlerinde bilinmektedir!

(...)

Savcılar da soruşturmaya katılmaktadırlar. Bunlar arasında istisna bulmak zordur. İddianameler, bu tür elde edilmiş ifadelerle doludur.. Ve iddianameler bu ifadelere göre düzenlenmiştir. Ayrıca, cezaevi yönetici-

leri, özellikle cezaevi müdürü, İç Güvenlik amiri ve cezaevi tabibi, cezaevinden soruşturmaya götürülenlerin soruşturmalarını yapmak, onlar üzerinde baskı oluşturmak için soruşturmaya katılmaktadırlar. Bunlara işken ce yöntemlerinin tümü öğretilmektedir. Ki, daha sonra, bunlar, polise çok az şey bırakacak biçimde uzmanlaştılar! Cezaevlerinde soruşturma kurulları oluşturuldu, ifadeler alındı. Poliste olmayan birçok çözülme cezaevlerinde sağlandı. İtiraf lar başlatıldı. Soruşturmaya götürülerek, kendilerine sanıklar üzerinde uygulama yaptırılarak eğitilen bazı gardiyan askerler onbaşı ve çavuşlar da vardı. Bu "zavallı köylü çocukları" öğrendikleri yöntemler içinde kendilerine polis süsü vererek, işi daha canı gönülden yaptılar. Teskere aldıkları zaman da, "bonservis" biçiminde, "işe yarayacaklarına dair belgeler" alarak, polisliği ve diğer bazı meslekleri garantiledikleri "çoşkusunu" ile askerliklerini bitirdiler..

Böylece, Polis (MİT), Savcılık/Mahkeme, cezaevi üçlüsü oluştu ve koordineli olarak işken y yürüttüler. Eskiden poliste olup-bitenlere savcı ve cezaevi sahip çıkamaz ve birçok çelişme defre olurdu. Bu koordine li çalışmadan sonra, bu kalktı. Herşey "kalıbına" uydurularak, soruşturma da olmasa, savcılıkta, orada olmasa cezaevinde sorunlar istedikleri gibi, en azından bir "yasalite" içinde çözümlendi. Hakimlerin bazıları da bu işin içindeydi..

Daha önce de belirttiğimiz gibi, iddianameler tamamen bu soruşturma ifadelerine göre biçim aldı, mahkemeler de buna uyarlı olarak çalıştılar Tahliye edilmesi gerekeni polis belirledi. Herşeyden mahkemeler önce du yarlı kılınarak hareket ettirildiler ve polise haber vermeden kimseyide tahliye etmediler. Çünkü, tahliye işe yaramaz ve polis yine o insanı göz altına alabilirdi! Burada en önemli amaç, sanık üzerinde etki yaratmak ve polisi vazgeçilmez, aşılması bir yer olarak sunmaktır. İşin ilginç yanı da bazı sanık ve Avukatların soruşturmaya katılmalarıdır. Bunlar tesbit e dilmıştır. Hatta bazı Avukatların soruşturmada pazarlıklar yaparak, sanığı düşürdükleri, istenileni elde ettikleri ve alınacak parayı da polislerle bölüştükleri görülmüştür. Böylece, bazı sanıklar da polisten bira kılmışlardır. Polis de, güvendiği ve isimlerini dilinden düşürmediği Avukatları sunmuştur! Onların tutulmalarını önermiştir. Avukatların polisler le birlikte pazarlık içinde olmaları, bize çok pahalıya mal olmuştur! İleri ci ve "devrimci" olarak ad yapmış olan bazı Avukatların bizleri nasıl sattıkları ve Mahkemeleri nasıl meşrulaştırdıkları çok acı bir olay ola rak durmaktadır!

Soruşturmada önemli olan bir olay da şudur: bazı sanıkların ailele rinin ve Avukatlarının araya girmesi ile rütbeli subay ya da hakimlerin getirilip orada sanıkla görüşürülmeleridir. Bu, hazin bir manzardır. Hiç bir kurtuluş "umudu" nun kalmadığı yerde, bu tür görüşmelerin ne anlama geldiğini, derin derin düşünmek gerekmektedir. "Bak yavrum Hakim bey de söz verdi, seni kurtaracağız" denilerek, çözümler sağlanmakta, binbir re zillik ortaya konulmaktadır. Sanığa artık çay, sigara, elbise ve hatta içki de verilmektedir. Oysa, Diyarbakır soruşturmasında görüşmenin mümkün olamayacağı, buraya süren bin insanın ya ölüsü ya da bir süren sonra ceza evinde olduğu duyulur ancak..

İ-Bölgele rarasındaki farklı soruşturma merkezleri .

Soruşturma merkezleri, devletin işlerliğine uygun, Sıkıyönetim böl gelerinin ve komutanlıklarının yetki sahalarına ve genel olarak Sıkıyö netim Koordinasyon Daire Başkanlığının emir ve direktiflerine uygun ola rak, birçok yer de oluşturulmuştur.

Bu soruşturma merkezlerinin alt kademeleri de Emniyet Müdürlükle

ri siyasi şubeleri, 2. şubeleri, gasp masası, ekipler amirlikleri ve kara - kollardır. Ayrıca, merkez soruşturmaları dışında, Sıkıyönetim bölgelerinde bazı ufak ya da görülmeyen soruşturma grupları da vardır. Örneğin; Diyarbakır merkez soruşturmaları dışında Siirt'te, Mardin'de, Urfa ve Van'da askeri birliklerde (tümen ya da tugay karargahlarında) ve cezaevlerindeki askeri tim'ler ve soruşturma grupları da görev yapmaktaydı.

Diyarbakır'da KURDOĞLU KIŞLASI'nda üst düzeyde bir MİT merkezi bulunmaktadır.

Genel olarak, Sıkıyönetim uygulamasında, ilişkili görülen kişiler ön ce merkez TIM'leri tarafından alınmakta, ya da bunlara teslim edilmektedir. Bunun dışında yukarıda saydığımız soruşturma birimlerinde doğrudan doğruya işlemler tamamlanıp savcılığa gönderilmektedir. Ancak, tüm emniyet ilişkileri Diyarbakır Emniyet Müdürlüğüne ve Diyarbakır soruşturmasına gelmekte ve oralarda merkezileştirilmektedir.

Soruşturma grupları istedikleri kişileri, komutanlık ya da emniyet aracılığı ile alabilmektedir. Bunun için bir ölçü yoktur. Buna "davalar arası ve sanıklar arası irtibat" gerekçesi uydurulmaktadır. Bazı sanıklar cezaevlerinden nakil sureti ile başka bir yerdeki soruşturmaya alınmışlardır. En azgın yere havela etmek böylece mümkün olabilmektedir. Diğer illerden gelecek olanları soruşturma grupları gidip almaktadırlar. Gizli olarak ve TIM'lerin de birbirlerinden habersiz uyguladıkları bir yöntemle yapmaktadırlar. Kimse kimsenin adamına karışmamakta karışmamaktadır. Bir yerdeki soruşturma Tim'i başka bir soruşturmaya gidip, orada bazı unsurları soruşturmaya tabi tutabilmektedir. Zaten, haricrah bol olduğu için, görevliler bazı yerlere gitmek için gönüllü ad yazdırmaktadırlar. İşleri de kolaylaşmakta, aileleri ile görüşme, çocuklarına kavuşma fırsatında elde etmiş olmaktadır. Bu tür gidip-gelişler için torpil hızlı biçimde çalışmaktadır. Bunun dışında sık sık tayin ve nakiller de olmaktadır. Bazıları uzman olarak başka yerlere gönderildikleri gibi, sürgün edilmişler ve harcanaanlar da olmaktadır. Bölgedeki oteller Tim görevlileri ile dolup taşmıştır. (Tabii lüks oteller) Gerekli önlem alamadıkları yerlerde ise, özel koruma ile kalmaktadırlar.

Sorgulama işlemleri genellikle merkezileştirilmekte ve merkezi olarak uygulanmaktadır. Bunu daha çok Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi yapmaktadır. Bilgi ve belgeler arasındaki çelişki ve zaaf lar en aza indirgeyerek ya da tamamen ortadan kaldırılmaktadır. Ankara'da merkezi olarak oluşturulan bir "BİLGİ İŞLEM MERKEZİ" bulunmaktadır. Bütün Türkiye çapında bir kodlama ve işleme düzenlenmiştir. Emniyet alt kademeleri, kendilerine ait vermek durumunda oldukları bilgileri ve yapılması gereken işlemleri merkezi olarak sorup ve kontrol ederek yerine getirmektedirler. Tek başlarına herhangi bir işlem yapmamaktadırlar. Mahkemelere istenilen, sorulan bilgileri yerel emniyet örgütü yazmakta, ancak bu biçimsel kalmaktadır. Çünkü, gelen bilgiler merkezidir. Mahkemeler, bazen direkt olarak Emniyet Genel Müdürlüğüne yazarak bilgi edinmektedirler. Eskiyeye göre daha çabuklaştırılmış bir mekanizma görülmektedir. Aradaki çelişmelerin ise aza indirildiği ve hatta ortadan kaldırıldığı gözlemlenmektedir..

Birçok yerde soruşturma merkezi olduğu halde, bunların faaliyet alanları, yapıları, davranış ve yöntemleri farklılık göstermektedir. Çalışan unsurların yapıları, o alandaki siyasal grupların durumları, soruşturma madaki kişilerin nitelikleri bun da etkili olmaktadır. Aynı bölge içinde bile farklılık görülmektedir. Merkezler arasında da farklılık vardır. Uygulama, şiddet vb. farklıdır. Ankara ve İstanbul gibi yerlerde, soruşturma da bulunan kişi takip edilebilmektedir. Diyarbakır'da ise, bu mümkün değildir. Diyarbakır'da soruşturma çok azgın ve farklıdır. Sanki, yüksek yetkilerle donatılmış ve kontrolü mümkün olmayan bir yer gibidir! Her uygu-

lamadan tüm görevlilerin haberleri olduğu halde çıt çıkmamaktadır.Diyarbakır soruşturması tam bir pervasızlık içinde çalışmıştır.Her yöntem,Us telik bir deney olarak kullanılmıştır.Soruşturmaya alınanlara kobay gözü ile bakılmıştır.Ankara ve İstanbul'da sivil Tim'ler ve Emniyet MÜDÜR LÜĞÜ 1 ve 2. şube elemanları görüldüğü halde,Diyarbakır'da daha çok MİT ve askeri TIM'ler görev yapmışlardır.Sivil unsurların kullanılması çok az görülmüştür.Elki de bu unsurlar işkencede kullanılmışlardır..Bunlar da,polislikten başka hiçbir şey olamayan ve eline ancak polisliğin geçtiği,ne oldum delisi birçok serseridir..Diyarbakır'da,MİT ve Merkez Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı,Genel Kurmay olaylara hakimdir.Ortak, birbirinden haberli ve üzerinde ittifak ettikleri işlemler yapılmıştır.Sağcı ve Solcu olan herkesin soruşturmasında,hertürlü işlem sakınca görülmeden gerçekleştirilmiştir.Diyarbakır'daki uygulamalar Vatan dışı ve vatandaş olmayanlara yapılan işlemlerdir!Ve büyük bir kıvançla uygulanmıştır.Diyarbakır soruşturmalarına ve cezaevlerine başka yerlerden gelenler, durumu hayretle ve ibretle karşılamışlardır..İstanbul ve diğerlerindeki 2 aylık işlemler,Diyarbakır'da çok kısa sürede çözüme ulaştırılmıştır.Akla gelen her şey,en kötü biçimde ve denetimsiz yapılmıştır.

Bölgede dil olarak Kürtçe ve yine Kürtçenin bir şivesi olarak Zaza ca'ya ihtiyaçları olduğundan,bunları bilen elemanlar Kürt unsurlar arasından devşirilmiş;bunlar dışında,Orta-Anadolu,Balikesir,Bursa,Kütahya,Burdur,Isparta vb..yerlerden,Karadeniz havalisinden unsurlar görevli tutularak,olayların üzerine ırkçılıkla donatılarak gönderilmiştir...Diğer yerlerde bazı değerleri korumak,acımak,işleri savsaklamak,devamlı uğraşmamak gibi durumlar belki olmaktadır,Diyarbakır da ise,hiçbir mazeret olamazdı..

Diyarbakır'da sanıkların durumlarına ve davaların niteliklerine göre de uygulamalar çok farklı olmuştur.Özellikle Türk unsurlar,Türk görülen örgütler özel korunmuşlardır.Hangi örgütten olurlarsa olsunlar!Aynı örgütün aynı nitelikli sanıkları arasında bile fark konulmuştur.Aynı örgütün mensuplarından olan sanıkların Diyarbakır'da olanları perişan edilmişken,örneğin; Elazığ'da o örgüte ait sanıklar vaziyeti çok rahat olarak kurtarmışlardır.(Orası da Kürdistan değil mi?)Diyarbakır'da hücreden çıkarılmayan örgüt mensupları,Elazığ'a gidince,hiç dokunulmayan unsurlar olmuşlardır.Soruşturmalar da durum aynıdır.Biz,bu uygulamanın nedenini biliyoruz.Devletin Kürdistan siyasetinin ve Diyarbakır'da ağırlıklı olan Kürt örgütlerinin varlığı ve başlı başına Kürtlerin varlığının sonuçlarıdır..Kürdistan Sorunu'nun ve siyasal yapısının boyutlandırığı ve Devlet için bir tehlike gösterdiği içindir.Bunların uzatılması olanaklıdır.Ama, gereksiz!

Farklılığın en ağır biçimde hissedildiği yer Diyarbakırdır.Biz,Diyarbakır soruşturmasındaki farklılığın somut durumuna işaret ederek,sorunu anlatmaya çalışacağız..

Genel olarak Türkiye çapında bir bütünsellik gösteren polis,yapısı ve uygulaması ile Kürdistan'da çok farklı bir yapı göstermektedir.Bu,bu raya teşkilatın farklı bir yapı ile gelmesinden,uygulanan siyaset ve seçilen unsurların niteliklerinin farklılığından gelmektedir.Dolayısıyla,yöntem de farklı olacaktır.Yavaş yavaş,bölgeye daha farklı örgütlerinde getirilmesi zorunlu olacaktır.Her yerde,soruşturmalara,seçme polis geyleri ve subaylar getirilmekte,Diyarbakır da,bu seçme,daha da bilinçli olarak yapılmaktadır.Eskiden sürgünler yatağı olan Diyarbakır,şimdi seçkinler yatağı haline gelmiştir..MİT görevlileri,insan azmanı,kaba,man-tiksiz,siyasetten ve sosyolojiden pek anlamayan,Kürt düşmanı,ırkçı-geşven ve milliyetçi unsurlardır.Şimdi,bu nitelikleri belli ölçülerde değiştirilmektedir.Başlı,Kürt düşmanlığı,ırkçı-şöven olma ve milliyetçilikle ri ise,daha da bilinçlendirilmiştir..Diyarbakır'a kendileri açısından ,

hiç olmazsa güvenli unsurları,devletin asal görevlilerini göndermekte -dirler.Artık,buraya gelenlerde (aradaki gelişmelere rağmen) siyaset,sos yoloji ve ideoloji yapmaktadırlar!

Somut gözlemlerimizden,poliste ve ordu'da daha çok dinci eğilimli, ilkel unsurların çoğunlukta oldukları görülmektedir.Bu,gelişen yeni insan türü,Orta-doğu'daki akımın da etkisi ile güçlenmiştir.Ayrıca,MSP'nin 2. MC iktidarı döneminde İçişleri Bakanlığı'nı elinde tutması ve de devletin üst kadrolarına egemen olmasından kaynaklanabilir.Ya da taktik olarak,dinci eğilim ve öğeler kullanılmaktadır.Bu yapı gereği,soruşturmalarda belli günlerde işkence kesilmektedir.Örneğin;Ramazan ve Kurban bayramlarında,Cuma günlerinde...Perşembe akşamdan itibaren Cuma öğleye kadar sessizlik vardır..Bunu bilinçli olarak yapmaktadırlar.Dinci eğilim taşımayanlar ise, işlerini her zaman yapmaktadırlar.Bu yan,her ikisi tarafından da gösterilmek istenmektedir.Cumartesi ve pazarlar kaçamaklar vardır.Bazen,Cumhuriyet vb.. bayramlarda da işkence azaltılmakta ya da kaldırılmaktadır..Yani,hem din ögesi,hem de karşı görüş Diyarbakır'da önemli bir baskı aracı olarak kullanılmaktadır.Birbirlerine rekabetlerini mümkün olduğu kadar gizlemektedirler.Dinci öğelerin ellerinde yü zükleri vardır..Bu,onların karakterlerini belirlemektedir.Örneğin;burmalı tel şeklindeki ince alıyan takanlar ile ince gümüş alıyan takanlar ile üzerinde büyük kehribar taş bulunan gümüş yüzükleri takanlar gözlemlenmektedir.Bu,dincilerin hiyerarşisine göredir.Tesadüf değildir.Bunlar sözde dine göre haram ve günah olanları yapmazlar,ama,işkenceye gelince çok azgındırlar.Çünkü,"Kürtler ve Komünistler" işkenceye müstahaktır"..

Pazartesi günleri doktor,nakil,yazışma vb..işlemleri vardır.Yinede boş kalınca işkence sürdürülmektedir.Doktor,cezaevi revir doktorudur.Esas işkencecilerden biri de odur.Pazartesi günü genellikle sessiz geçer Ama,bazı Tim mensupları ifadesini aldıkları adamları ile ilgilenirler.. Sağlı sollu vurmalar,sataşmalar sürer.

Polis belli konularda ajite edilir.Bağnaz,cüsseli,yemekle doymayan lümpen,seks ihtiyaçları fazla,aile geçimleri zor,kişiliksiz insanlardan oluşan Tim'ler(hele hele subaylar) bol bol da içki kullanmaktadırlar.So ruşturmadan içki kokmaktadır.Yemek kokuları,çay sesleri vb.. bilinçli olarak duyurulmaktadır.Bu,aynı zamanda psikolojik bir baskıdır.

Önce,hırçın biçimde içeri toplu olarak dalarlar,hepsi bağıra çağır a ve içkili olarak gecenin geç saatlerinde,küfürle gelirler.Televizyon filmleri ve seks bantları ile,miting,gösteri,vahşet,cinayet filmleri ile köpürtülmüş,sarhoş edilmiş olarak insanların üzerlerine saldırırlar. Bu merasim,genellikle gece saat 9,30'dan sonra başlamaktadır.Gece saat, 03,30'a kadar sürmektedir.Sistemli ve vahşi bir saldırı ile,panik ve iş kence arasında,korkular dolu bir ortamda ne olduğunu bilemediğiniz,anla yamadığınız bir cehennem yaşatılır..Yukarıda açıkladığımız biçim ve yön temlerle herkes "adamını" almakla işe koyulur.Önce ortak işlemler yapılır.Bazı sanıklara ortak saldırırlar,elektrik verirler,askıya alırlar , işlerine sonra devam ederler..Psikolojik numaralar,baskılar,herşey de -vam eder.Komaya giren ya da ölmek tehlikesi geçiren olursa,hemen hastah aneye kaldırılırlar.Eğer ölmesi istenmiyorsa böyle yapılır!Eğer ölmesi ön emsenmiyorsa,ölüm olur ve biraz sessizlik başlar,dağılırlar..

Diyarbakır soruşturmasınının durumuna devam edelim.

Soruşturma için gözaltında bulunanlar(istihkam taburundaki yerde -dirler ve çok zor koşullar altında bulunmaktadırlar) belli sayıda,örne ğin 15 kişilik gruplar olarak soruşturma merkezine getirilirler.Zaten ,adını ettiğimiz yerler birbirlerine çok yakındırlar.Aynı askeri birlik içindedirler.Gözleri kapalı olarak buraya getirilenler,önce kapıda top-

lu ya da tek tek dayaya tutulurlar."Düz dur lan,..."hitapları ile, tekme tokatla esas duruşta bekletilerek, üst-baş araması yapılır. Her şeyleri alınırlar. Kayış varsa, "al lan, yoksa kendini boğar bu ibne" denir. Sözde biri tarafından uydurma tutanak tutulur, ne yapan bellidir ve ne de imzalayan ve sana verilmesi gerekirken, orada kalır. Bundan sonra, değerli ne varsa, hemen hepsi iç edilir. Biçimsel olarak yapılan tutanak, zaman ve mekana, koşullara göre her türlü suistimale açıktır. Düşününüz, gece yarısı gözleri bağlı olarak o koşullara getirilen, dövülen ve üzerinde değerli eşya varsa alınan ve bunun üzerine düzenlenen tutanak nasıl olur? Gözbağınız, hafifçe indirilip, yalandan bir yere imza attırılır. Bunun ne güvencesi vardır? Orada, namusumuz, haysiyetimiz, her değerimiz kaybolmaktadır, ayaklar altına alınmaktadır. Kaldı ki, paramız, saatimiz, eşyamız mı kaybolmasın? Herşey orada kalmaktadır. En sonunda askerler tarafından çar-çur edilmekte, talana uğratılmaktadır. Bu, Türk ordusunun yağmacı geleneğinden kaynaklanmaktadır. Bundan zevk de almaktadırlar. Bu açıkca bir hastalıktır ve tedavisi de yoktur. Söz de "milliyetçi" ve "vatanperver"dirler! Doğruluktan yanadırlar. "Namusludur"lar. Ancak, hiçbir zaman, vurgunu, talanı, rüşveti de ihmal etmezler..

Polis, Diyarbakır'da bu ön işlemlerden sonra, Ankara ya da İstanbuldaki gibi içeri atıp bırakmıyor. Yanındakileri görmüyorsun, kaldığın yeri bilemiyorsun. Seni askerlere teslim ediyor ve "alın lan... bu ibneyi" diyerek, onların da neye "ihtiyaçları" olduğunu belirliyor. Ve bitmek tükenmek bilmeyen işkence böylece başlamaktadır. Vurmaya başlayan askerlerin bağırma ve tantanaları içinde içeri alınıyorsun. "Eğil lan, çarpacaksın" korkutmaları ile ve yapılanları kendilerine göre bir zevke dönüştürerek aslında çok çirkin bir yapıda ve ne yaptıklarını bilmeden seni pestile, çevirerek bir yere atıyorlar. Bir süre sonra bir bankın üzerine oturtuluyorsun ve polisle ilişkin, biçimsel olarak kesiliyor. İşte, Diyarbakır, ve soruşturmasının farklı yanı buradadır. Ve çok önemlidir. Bunlar dışında Kürt olarak farklı işleme tabi tutulmaktasınız. Her türlü yetki kullanılmaktadır. "Bölücülüğe" karşı tam bir şartlanmışlık ile korkmadan davranışlarını da eklerseniz, Diyarbakır'ın durumu belli olur. Böyle zor ve vahşi bir dönem yaşanmıştır Diyarbakır da..

Diyarbakır'da o vahşi "köylü" çocukları, ne idüğü belirsiz askerler lümpen ve hayvanlaşan yanları ile seninle oynamaya başlarlar. Dayanılmazı zor, biktırıcı olan bu koşullar içinde bitmez-tükenmez işkence sürer, gider.. Her iki saatte 3 kişilik nöbetçi grubu değişir. Buraya bakan zaten 3 grup vardır, yani 9 kişi.. Her yeni grup, uykusuz kalınca, mektupları gelmeyince, paraları olmayınca gelir ve başınıza musallat olurlar.. Hele soruşturmaya yeni gelenler için uzun dönem büyük dert vardır. Ta ki, yeni gelenler oluncaya kadar.

Bütün işlemleri polis yaptırmaktadır. Onların önüne çıkıncaya kadar sizde hal kalmamaktadır. Takatınız kesilmektedir. Polisin yanına çıkınca, burası bir "kurtuluş" olmaktadır. Polis, sizi, hep geri askerlerin yanına göndermekle tehdit etmektedir. Böylece, daha için başında birçok şeyi kabullendirmeyi sağlamış olmaktadır. Diğer soruşturmalarda böyle değildir. Sıranız gelinceye kadar ve size bakan Tim gelmeden kimse karışmaz.. Asker olsada, günlük işleri yapar ya da sizlere yaptırır. Gözünüzü açtıkça konuşabilirsiniz. Esas duruşta değilsiniz. Dayak altında değilsiniz. vb...

Diyarbakır soruşturmasında süreç her gün daha da korkunç olur. Şimdi bu süreci izlemeye devam edelim:

Polislerin yanına giden birçok sanık, askerleri şikayet etmekte, bununla işkencecilerin dediği olmaktadır. Yapmak istedikleri budur. Böylece şikayette bulunanların koluna giren işkenceciler, onları askerlerin yanına getirmekte ve "buna karışmayın, su verin vb..." demektedirler. Gözleri-

niz bağı, sendeliyerek getirilip oturtulursunuz. Bunu taktik olarak yapı bilirler ve asker, "ibne bizi komutanlara şikayet ettin öylemi" diyerek, daha da baskıyı arttırır. Tüm işaret dışarıdan gelmektedir. Çağrılan askerlere ne yapacakları konusunda talimatlar verilmektedir. Bazen gerçekten karışmıyor ve "emredersin komutanım" diyorlar. Oysa, komutan filan ortada yoktur. Biraz evvel aynı adama "dayı" diye hitap edilmişti. Ve Komutanım dedikleri işkenceciler askerleri takme adları ile, unuttukları zaman da asker diye çağırırmaktadırlar. Göz, kaş hareketleri yapmaktadırlar, bu zaman işler daha da karışmaktadır. Bu iki yanyana kısmın birinden öbürüne gidip gelirsiniz. Yani, Tim, sorgulamadan önce sizi askerler aracılığı ile enine boyuna değerlendirmektedir..

Askerlerin bulunduğu kısımda 5 tane hücre vardır. Bu hücrelere, ancak ikiye katlanarak girebilirsiniz. Grup halindeki sanıkları birbirlerini görmemeleri (zaten göremezler), ilişkilerinin olmaması ve aralarındaki bağın soruşturma sırasında kesilmesi amacı ile bu hücrelere koymaktadırlar; Bazen de, sanıkların bir kısmına daha fazla eziyet etmek, ya da bazılarına korumak için (askerlerden) bu hücreler kullanılmaktadır. Bu hücrelerin arkasında, daha doğrusu hemen yanında yemek yemek için küçük bölüm yer vardır. Askerler, genellikle burada oturup, keyf çatmaktadırlar. Bu kısımda yazı yazılması için küçük bir masa da bulunmaktadır. Ayrıca, yerde tahtalar vardır, bunların üzerine koma halindeki, ağır yaralılar uzatılmaktadır. Bir de, polis gözlerini açtığı ve sigara içmelerine müsaade ettiği, kendi adamları oturmaktadırlar. Bunlar işkence ve eziyetten biraz uzaktırlar. Fakat, askerlerin çoğunluğu bu tür insanlardan hoşlanmamaktadırlar. Onlar için de tehlikelidirler. Oysa, bu küçük yer gözleriniz bağı olduğu için, kocaman bir yer olarak zannedilmektedir. Birçok kişiye "geçer oraya otur, rahat edersin" dedikleri zaman böyle daracık ve sıkıntılı olduğunu anlayamıyorsunuz. Burası tüm sanıklara kullanılmaktadır. Bir de o tarafa geçirilip, oturan ve polis istediğini vermeyen ya da orasının kullanılmasını gerektirdiği zaman, "alın lan bu ibneyi o tarafa" denilerek, aslında numara yapılmaktadır.

Askerler ne yapmaktadırlar, polis nasıl bir inceleme içindedir:

Askerlerin bulunduğu yerde, duvar diplerine yerleştirilmiş, sırtınızın hiçbir zaman duvara yaslanamayacağı, boşlukta bırakılmış, dar, yüksek, özel yapılmış, uzun boylu kanepeler vardır. Bu kanepelerin aralarına belirli boşluklar bırakılmıştır. Gözünüz kapalı olduğu için, kenarda oturduğunuz zaman düşebilirsiniz ve elinizi yan tarafa uzatamazsınız. Bu kanepeler devamlı sallanmaktadır. Sallandıkça da dayak yemektesiniz. Bunlar odanın dört tarafına yerleştirilmiş ve her birinde en fazla iki kişi (bazen tek, ya da üç kişi) oturtulmaktadır. Kanepeler dar ve oturduğunuz yer serttir. Dik ve esas duruşta durmak zorundasınız. Bu, büyük beladır. Bir de gil, beş değil, günlerce, bu işkence sürmektedir. Belki de dünyanın en zor, en çekilmez şeyi bu kanepelerde esas duruşta oturmaktır.. Sinek bile kovamazsınız. Kışın, daha önceden coplandığı için, bu kanepelere sürünmeden ve terden acayip bir yara olur ve çok sıkıntı vermeye acımaya başlar. Bu acı nasıl anlatılabilir! Bütün bu koşullarda, kıpırdamamak gerekmektedir. Kıpırdadınız mı, "noluyo lan, gotun mu kaşınıyo" "gelirsem s.... ..", "kimi arıyosun", "yana niye döndün" vb... tekerlemeleri ve manaları ile dövülürsünüz. Çok haysiyetsiz bir durumdur bu. Sanıyorsunuz ki, dışarıdan, orada olmayanlar bakıldığı zaman vahşi bir manzara arz etmektedir..

Böyle bir düzene gözünüz bağı olarak girip, bağı olarak çıkmaktasınız. Arada bir, öbür tarafta ifade sırasında ve sabah saatlerinde işken ceciler "aç lan gözünü, biz de adamız, kimseyi yemeyiz" vb.. gibi, birkaç saniyelik gözünüzü belki açılabilir.. Sonradan öğrenirsiniz ki, bu uygulama numara değildir. O an gözünüz kamaşır, etrafı karanlık, alaca-bulaca görürsünüz. Gözünüzü hiçbir zaman açmamalısınız.. Diğer soruşturmalar da i-

se, durum böyle değildir. Eğer, son zamanlarda uygulama değişmişse, bunu bilemiyoruz. Ankara, İstanbul soruşturmalarında yan-yana oturulmakta, gözler açık bulundurulmaktadır. Yanınızda bulunanlarla konuşabilmektesiniz. Soruşturma sıranız gelince alınıp götürülürken, belki gözünüz bağlanabilir. Geri getirildiğiniz zaman, eğer komada değilseniz, yine bu götürüldüğünüz yere konulursunuz. Aşağı kısımlarda bulunan hücrelerde, birkaç kişi birarada bulunabilmektedir. Yemek ve sigara ihtiyaçları karşılanmaktadır. İlaç verilmektedir. Birbiriniz ile konuştuğunuz zaman belki, nöbetçi polis size küfür edebilir. Zorluk çıkarabilir. Hatta, Ankara ve İstanbul soruşturmalarında "eylem" bile konulabilmektedir. Belli günler kutlanabilmektedir. Siyasi konuşmalar yapılmaktadır.

Göz bağı ile günlerce oturmak çok önemli bir olaydır. Böylece zaman ve mekandan soyutlanmaktasınız. Bu, yalnız polisin tanınması ya da başka nedenlerle alınmış bir önlem değil, sizin tüm düşüncelerinizin bir süre sonra yoğunlaşmasının sağlanması içindir. Göz altından kaçamak ve bula-nık gördüğün beton şekiller bile, acayip resimler olarak canlanmaktadır. Bu, aynı zamanda bilimsel olarak tesbit edilmiş bir mekân soyutlamasıdır. Uçsuz ve bucaksız, karanlık bir dünyaya girip batıyorsun, sanki sonu gelmez bir yolculuk gibi geliyor..

Polisten önce, askerin elinde, kaba bir biçimde tüm değerlerini yitirmeye, denemeye ve perişan olmaya zorlanıyorsun.. Halsiz kaldığın için ve siyasal olarak polisin önünde ifade vermeye gelince kafan durmuş oluyor.. Aptallaşıyorsun.

İşkence altında, siyasal olarak konsantre olmak mümkün, ama askerin, yaptıklarında mümkün değil..

Diğer arkadaşlarını görmemek, neler olup bittiğini düşündürüyor ve her türlü kuşku içinde kalıyorsun. Bu kez de onları düşünmeye başlıyorsun. Bu düşünce içinde kendine tedbir alamıyorsun. Dışarıdan hiç haber alamadığın için, tedirgin olmaya başlıyorsun...

Diyarbakır soruşturmasının ikinci ve en önemli farkı da şudur: Bura da çok zor askeri bir eğitimle karşılaşmaktasın. Bu askeri eğitim yalnız işkence ve yorgunluk değil, siyasal reflekslerini de ortadan kaldırıyor. Seni kişiliksizleştiriyor.. İdeolojik olarak başka yerlere götürüyor. Re-kabeti, bireyciliği, yağma-talanı, kuşku ve korkuyu en yüksek düzeye ulaştırıyor. Acemi askerlerin elinde ve bilinçsiz tavırları karşısında, nereden ve nasıl bir darbe geleceğini düşünürken, zaman akıp gidiyor. Kendini korumak ve kollamak eğilimi ağır basıyor. Diğerleri seni hiç ilgilendirmiyor. Diğer soruşturmalarda istesen böyle bir yapıya girmeyebilirsin... yüzüze bakmaktasınız, çözüme biraz zor olmaktadır. İşkenceye konsantrasyon içindesin, rahatsız ve en önemlisi dışarıdan haber alabilmektesin... Yan yana olduğunuz için, en azından utandığından bireyci davranamazsın, ni hayet bir dayanışma vardır.. Moral ile ayakta kalabiliyorsunuz..

Yukarıda saydığımız sonuçlar dışında, insanı başlı başına bıktıran askeri eğitim şöyledir:

Her iki saatte 3 er değişiyor, siz görmüyorsunuz, sadece uzaktan gelen sesler gibi ıslıyorsunuz. Adları takmadır. Örneğin; Kartal, Kobra, Arslan vb... Zaten Türk ordusunun geleneğinde, masalcılık, efsane ve abartma, oldukça fazladır. Sözde bu takma adlar tanınmamak içindir, nitelik belirlememektedir! Cılız cılız "zavallı köylü çocukları" arslan gibi, kobra-lar gibi olmaktadır. Adlarına ve Türk ordusunun "şanına" layık olmaktadır.. Bir süre geçtikten sonra adları ve hangisi olduğunu düşünmeye başlıyorsun ve öğreniyorsun. Bu askerler soruşturmanın tüm işlerini görmektedirler..

Bunların seks sorunları fazla, bu tür çıplak kadın dolu gazete ve

dergiler ellerinden düşüyor.Bağıra çağıra ve gülererek bunları konuşmaktadırlar.Nektuplarını yazmaktadırlar.Analarına,bacılarına;sevgiden,saygıdan,namustan bahsetmektedirler!"Emir kulu"durlar.Günlerini saymaktadırlar..

Burası,Sıkıyönetim Adli Müşavirliği'nin emrinde ve Cezaevine bağlı bir birliktir.Buradakilerin tümü aynı zamanda Cezaevinde de görevlidirler.Üstlerinde bir Yüzbaşı,bir Astsubay Çavuş vardır.Bunlar Cezaevinde,gözetli bölümünde sık sık görülürler.Özellikle Astsubay Çavuş "baba" diye anılmaktadır.Oradaki konuşmalara göre,burada görevli Yüzbaşı aynı zaman da dış bölükte görev yapmaktadır.Askerlerin ise,çok dertleri vardır ve bu dertlerini soruşturmadakilerin üzerinde gidermeye çalışırlar.Copları vardır ve işkenceciler bunlara hem eğitim yaptırmakta,hem de işkence ettikleri adamları tutturmaktadır.Hatta,işkenceye katılmaktadırlar.En az dört ay burada eğitilmiş bir asker,daha sonra Cezaevine alınmaktadır.Ayrıca,buranın personelinden sayılan azılı köpekler vardır.Bu,köpekleri Cezaevinde tutuklular yetiştirmişlerdir,onun için bizleri tanıtmaktadırlar.Yabancı gördüklerine hırladıkları halde,"geçmişin anısı ve namus belasına" bizleri yalamaktadırlar.Evet,köpek tanır,vefalıdır,unutmaz.Eğer,bizlerde en ufak bir namus varsa,ülkemizde yapılanları unutmuyoruz.Bunun üzerinde kini ve nefreti örgütlendiririz..Artık,duygusallığın para etmediğini öğrenmeliyiz...

Devam edelim.

Soruşturmada tüm gün kalan erler de vardır.Birbirlerinin nöbetleri ni"idare"ediyorlar.Daha doğrusu,bu işi severek ve bilerek yapanlar,gö-nüllü olanlar var.Diğerleri fırsat buldukça kaçıyorlar.Daha önce de belirlediğimiz gibi Cezaevi Tabibi de burada görevli,işkenceyi bir"Tabip" olarak yürütmektedir.Bunu "bilimsellik" ve dünyanın en önemli mesleği-nin adına yapıyorlilk önce o'nun eline düşersiniz.Civil,namussuz ve zavallı bir adam.Bu niteliklerin bir insanda birleşmesini düşününüz?Evinde karısından çektiği belli!(Zaten Türk ordusunda karısından çekmeyen mi var?Öyle olmasa,evlerinin,plajlarının etrafını kapatıp,etrafına da ıri kıyım ve karıların bakıp bakıp ağır şapırtıdan askerler koyarlar mı?)Bunlar korkak ve tatmin olmamış kişilerdir.Bunun en güzel örneğini de buradaki "Tabip" vermektedir!Tavırlarını görmelisiniz...

Soruşturmanın kapısında devamlı olarak bir ambulans durmaktadır.Et-rafi çok korunaklı bir yer olan soruşturma,üç - dört demir parmaklıklı kapılar ve tel örgülerle çevrilidir.Her yanında nöbetçi vardır.Kolordunun hemen aşağısındadır.(bakıldığı zaman Kolordu'nun su deposu buradan görülmektedir)Oradaki birliklerin hamamları soruşturmanın aşağısındadır ve yukarıda sözünü ettiğimiz İstihkâm Taburu'nun yanında bir yerdir.İşiniz bitip,sizi götürcekleri zaman,fırsat bulup buraları görebilirsiniz Arka kısmında ise,ağaçlar,soruşturmacıların masaları var.Burada iskam-bil oynamakta ve rakı içmektedirler.(Kumar masası)

(...)

İçerideki düzeni ise şöyledir:Yeni gelen biri oldu mu,askerlerden orada bulunan birisi,"yemekçi" diye bağırılmaktadır.Yemekçi,yemek işlerini yürüten,ortalığı temizleyen ve genellikle gözleri açık tutulan,oranın en kademlisidir.Ya da askerlerin beğendiği ve polislerin seçtiği kişidir..Bu yemekçi'nin orası için önemi büyüktür..İyi bir insan olursa birçok şeyi çözebilir,en azından haberleşmeyi sağlayabilir.Ki,sağlayanlar oldu ..Ancak,kötü biri oldu mu,işleri daha da kötüleştirir.Bu"yemekçi"nin adını ve siyasal niteliğini kısa sürede öğrenmek mümkündür."Yemekçi" aynı zamanda,askerlerin bulaşık ve çamaşırlarını da yıkamaktadır ve bu iş için yanına istediği kişi de yardımcı alabilmektedir.Temizlik,

yerleri yıkama vb... gibi işler için gidip-gelirken, tanıdığı insanlarla konuşabilir. Herşeye rağmen, bu ilişkilere güvenmemek gerekir. Haber getir me ve götürme kasıtlı olabilir. Bunun örneği de oldu. Gözleri açık olduğu için -belli zamanlarda - orada olup-bitenleri görebilmektedir.. Daha son ra Cezaevinde bu, "yemekçi"lerle uzun uzun konuşma fırsatı bulabildik... "Yemekçi"nin bir görevi de marş söyletmektir..

"Yemekçi", yeni gelene soruşturmayı tanıtır: "..burası askeri bir di siplin yuvasıdır. Burada bazı kurallar vardır; 1. Maddesi, göz bağı ile il-gildir. Göz bağı çok önemlidir. Gözünü hiç açmayacaksın ve açmaya teşeb-büs dahi etmeyeceksin. Göz bağı ile oynamayacaksın. Eğer gevşer ya da dü-şerse, elini yukarıya kaldıracaksın (sağ elini) 'komutanım' diyeceksin. Ko-mutan düzeltmene izin verir. Yatarken de bağ açılmaz. Geçenlerde birisi -nin göz bağını hafifçe gevşetmesi yüzünden hepimiz ceza yedik. Birimizin hatası, hepimizin hatasıdır. vb.. 2. Madde; günde üç kez yemek yenir. Bazen i ki defa da olabilir. Bu, komutanlarımızın emrine ve isteğine bağlıdır..." Yemek saatlerinde "yemekçi" yemekleri hazırlar, "kalk" deyince hepimizin kalkması gerekir. Eller dua biçiminde havaya kaldırılır ve esas duruşa geçeriz. Hep beraber, "Bismillahirrahmani rahim, Allahımıza hamdolsun, Aile-miz sağolsun, Ordu-Millet varolsun, Komünistler ve Kürtler kahrolsun, A -min" deriz. (Bazen siyasi gruplara da kahredilmektedir. Bu ve Komünistler -Kürtler ile ilgili 'kahrolsunlar' tekrarı, "Yemekçi"nin niteliğine bağ-lıdır. Burasını çok kişi söylememektedir. Görülür ya da duyulursa dayak o biçim atılır) Daha sonra, tek sıra olarak, öne doğru eğilerek, başını önde-kinin kışına koyacak vaziyet alınır. Öndeki elini arkaya uzatar, arkadaki onun elini tutar ve öbür elini arkaya uzatar. Zincirleme biçimde, önde "Ye-mekçi" olduğu halde konvoyu götürüp yemek masasının önünde durdurur. Bel ki şimdi bir çocuk oyunu gibi gelmektedir, ancak, çok vahşi ve anlatılma-sı zor bir durumdu.. Neyse. Oturma yeri bir tanedir. Buraya, elleri tutma -yan, felçli, hasta, komadaki ya da "yemekçi"nin niteliğine göre yaşlı ka-bul ettiği biri oturtulur. Ayakta ve esas duruşta uzun süre beklenir. As-kerin insafına ve o gün yemek sorunu'nun nasıl kullanılacağına göre "bağ-la" denilince başlanır. Acele etmek gerekir. Göz bağı hafifçe burun üstüne ya da kaşlara doğru kaydırılır. Sadece önünü görececek biçimde ve etrafına katıyken bakmamak koşulu ile, öndeki taşa birkaç kişi ile eğilip ye-mek zorundasın. Bu yemek işi hayvansal bir düzen içinde olmaktadır. Çok vahşidir. Bazen elini dahi uzatmadan süre bitmektedir. "Kalk" denince, he-men kalkıp, göz bağını yerine yerleştireceksin ve hazır bekleyeceksin. 5 kişiye bir kaşık verilmekte ve sırayla yemek yenilmektedir. Sen alıp bi-rakacaksın, öbürü alacak.. Zorla yedirme de vardır. Velhasıl bir vahşettir. Bazen, bol yemek geldiği ve süre uzatıldığı halde, istenildiği kadar ye-mek yeme fırsatı tanınmamaktadır. Genellikle yaralı ve hastalara, ölmeme-leri için yemek verilmektedir. Yemekleri asker yemiyor, bu yemekler güzel olmalarına karşın, çok tuzludur. Bazı hoşlarına giden, örneğin; kızartmalar verilemez. Çay hiç göremezsiniz. Ya da içine soğuk su boşaltılıp getirilir ve ne olduğunu anlayamazsınız. Bir iki bardak gelir.. Kim içe kim baka! Yu-murta, reçel, karpuz, iyi salatalar, zeytin, tatlıların bazıları hiç veril-mez. Genellikle bu tür şeylerin geldiğini belirtmek için de artıklar ko-nulur. Asker ve polislerin bulaşıkla kapları ile yemek yenilmektedir..

Bu merasim atlatıldıktan sonra (bitmesini herkes çok istemektedir , çünkü, büyük işkencedir) yine tek sıra olunur ve el-ele tutulur. Gözü kör ve geri zekalı çocuklar ya da hayvanlar gibi.. En öndekilerin yürümeleri ile gidilir, banklara oturulur. Genellikle herkes eski yerine gelmektedir gelmeyenler, gelemeyenler alınıp oturtulur. Ayaklar yukarıya kaldırılır , ayakbağlar ellere alınır, yana koyulur ve temizlik beklenir. Eh temizlik

Yemekten sonra tuvalet var. Tuvalete tek tek, ya da iki kişi gidilir

sağa sola bakılmaz.Orada fırsattan yararlanıp gözünüzü biraz açabilirsiniz.Penceresi ufaktır,arka taraf yalnız görünmektedir.Soruşturmacıların sesleri gelmektedir.Ağaçlar vardır..Tuvalet ihtiyacı çabuk giderilir ve dönlür..Diretenler,ellerini biraz yakayabilir,biraz fazla kulaabilirler.Bu gidiş ve gelişlerdeki tantana anlatılamaz!Tuvalete girer girmez kapı tekmelebilir,aldırmayacaksınız."Hadi lan ne yapıyon..."Zaten biyolojik olarak bu işi yapmak zordur.Kabızlık ve bazen de ishal vardır.Psikolojik olarak da yapılanlar üstüne..Daha önce açıklamıştık,su ve yemeği az kulanmak zorundayız.Tuvalet ihtiyacı hemen hemen olmamalıdır.

Su yok,olunca da gereği gibi kullanılmıyor.İçlerinde iyi olanlar var,onlar bazı şeylere müsaade ediyorlar.Ancak,onları desifre ve istismar etmek gerekir.Böylelerini görünce,artık bazıları tuvaletten ayrılmıyorlar..Zaman da önemli bir sorundur..Kimse bulunmaz ve tatil de olursa,işler biraz daha kolaylaşır. Pislüğünü altına edenler,işğini düşünme kaçırırlar,neden böylesi "iyi niyeti" suistimal ederler,anlaşılmaz Askerler halimize gülüyor!"o uygar insan,o milliyetçi vatan kurtaran aslan" bu işlerden zevk almaktadır.Yetişme tarzı bu..Bunlar,onun senelerce eğlencesi olmuş ve şimdi zevk almaktadır..Tuvalet çok dayak yenilen,ve eziyet çekilen bir iştir...

3.Madde;"Yatmak yasaktır".Sağolsunlar komutanlarımız,bizleri bazı geceler bir iki saat te olsa yatırmaktadırlar.Biz yataırken,onların bizleri beklemeleleri'ayıp'oluyor".Bu yatma denilen olay bir,bir buçuk saatir.Aslında,içerideki nöbetçi polisin izin vermesi ile olmaktadır.İşken ce varsa,yatma işi de olmaz.İzin verilince,asker "yemekçi" diye bağırır ve bir arkadaşın yardımı ile,içerideki bulunan kalaslar alınıp,betona u zunca sıralanır.Bu kalaslar yerde düz durmazlar ve mutlaka hangi başına ağırlık gelirse,öbür baştan oynarlar.Bu oynama işi de önemlidir. iç bir biçimde oynatmayacaksınız.Sonunda dayak yersin.Yatarken dayak yemek çok zor olmaktadır.Bu genel biliremelerden sonra "yemekçi" yatma kurallarını açıklar."Yatma,kalaslar üzerine,bir kişinin başı bu tarafa,digerinin öbür tarafa gelmek üzere dizilmek gibi olacak".İnsanlar birbirlerinin,kucaklarına gelecek biçimde dizilirler ve birbirlerine yaptırılırlar.Birinin kıcı dğerinin penisinin üzerine gelecek şekilde..Vahşi ve onursuz bir durum! Kıpırdamadan yatma vaziyetine geçilir.Horlama,gözle oynama,konuşma yasaktır.Ama,konuşmaya çalışılır.Pestil gibi düşer kalırsın.Ya işkenle ile uyanırsın,ama, kalkamazsın.Ya da aniden yeni nöbete gelenler saldırı ile seni kaldırır ve coplarlar."Hadi lan,hala yatıyorlar babanızın çifliği mi lan,orospu çocukları..."derler.Dayakla neye uğradığınızı bilmeden,sarhoş vaziyette kalkarsın."Yemekçi"bu kuralı da kısa ca belirtir."Sırayı bozmak yok,kalk denince kalkacaksınız,gözlerle oynamak yasak ve kıpırdamak yok,horlamak yasak,sağa-sola dönmek yasak,yattığın gibi kalkacaksınız".Hastaların durumları kötü olmaktadır.Uzellikle,bazıları uyanık kişilerdir ve bunlar sağ ve sol başta yatmaktadır.Çünkü buraların bir yanı boştur ve rahattır.Kalk denince dayak yemez,hemen kalkarsın.Bu,koyunlardan da beter bir haldir ve anlatılması zordur..Ayrıca,"yemekçi" şunu da belirtir : "Arkadaşlar,sağolsun komutanlarımız,önce yerde yatıyorduk,şimdi bize kalas getirdiler ve bunların üzerinde yatırılıyorruz" gibi minnet ve şükranlarını da belirtir ...

4.Madde;"Su içme"işidir."Arkadaşlar,su içme komutanın emri iledir. ikide bir su istemeyin.Ama,isteyenler olmaktadır".Bazen dayak yemektedirler.Ve bazen de su alabilmektedirler."Yemekçi" devam etmektedir anlatmaya:"su verilince baştaki kişi kabı alır(kab,ne kab,üzerinde herşey var,su irin gibi ve pislik dolu)bir yudum içer,fazla yok.İki eli ile uzatır ve hızlıca "su" der,yanıdaki bu sesi duyunca alır ve aynı biçimde içer ve hızlıca "su" der,böylece dolanı ve en sona gelince,sondaki içer ve "su işi bitmiştir komutanım" der,bunun üzerine komutan kabı, ayakla bir yerlere iteler."Su işi çok kötüdür.Ağzınızı bile ıslatamazsınız.Kabı doldurmazlar,mutlaka az içeceksin ki,digerlerine de kalsın...

ayakla bir yerlere iteler".Su işi çok kötüdür.Ağzınızı bile ıslatamazsınız.Kabı doldurmazlar,mutlaka az içeceksiniz ki,diğerlerine de kalsın..

5.Madde;en zor olan "Askeri Eğitim"dir.Tüm gün ufak tefek işler bitince marş söylenir.Marş işi bir alemdir.Gülse mi ağlasın mı?Önce "andımız" içilir."Ey Türk Gençliği" hitabesi okunur."İstiklal Marşı"nın on kitabı okunur.Bilen bilir,bilmeyenin vay haline!Askerler bilmezler ama, ne olduğu belirsiz cümleler kurup,"lan istiklal "arşını da mı bilmiyo -nuz.Komünist eşşeöğlü eşşek,bölücü..." deyip yapıştırırlar.Özellikle,ha pishaneden gelenler bu konuda rahattırlar.Çünkü,orada bu marşlar,günlük alışılmış ve olağan şeylerdir ve hemen hemen herkes,bilir.Ayrıca,hapishanelerden gelenlere asker kolay kolay karışmaz.Zaten onların ifadeleri kısa bir şey içindir ya da yüzleştirme gibi bir olaydır.Arada bir de ha pishaneden adam alarak,bu işi de gündemde tutmak,bir siyaset olarak işlenmektedir.Belli bir süre sonra,bir uydurma ifade ile tekrar geri götürülmektedir.

Aydına,tahsilliye,düşmanlık had safhadadır.Zavallı köylüler,Türkçe bilmezler,nasıl on kıta İstiklal "arşını okusunlar,nasıl ezberlesinler.Kendilerine saat verilir,değil saatler,günler boyu bile zor ezberlenir. Onlar için çok zordur.Ve devamlı dayak altında olmalarını sağlamaktadırlar.Tabii Türkçe bilmedikleri ve köylü oldukları için,kendilerine öğretilmek amaçları varmış gibi davranılmaktadır.Tahsilli olanlar bilmezler se neler yapıyorlar!Köylüler için biri görevlendirilir,sabahtan akşama,bu marşları ezberletir..Zavallılar-yine de yapamazlar.O şartlarda aslan da zor olmaktadır.Eurdur'lu,Trabzon'lu,Isparta'lı,Yozgat'lı askerler alay ederek,"Lan Kurkma deş,Korkma diyecen","Sünmez deş,sönmez olucak" "böyle deycen",hey gidi hey!aslını kimse bilmemektedir,ama,yine de işgal ettikleri ülkenin insanlarına,kendi marşlarını öğretmeye"özen" göstermektedirler.

"Yemekçi" sağ el diz üstünde,az yukarıda,sol el öbür dizin üstünde başlatır marşları..Herkes bu biçimde tempo tutar.Eller iner kalkar,curcuna...Bir alem."Yemekçi" söyler,diğerleri tekrarlar.Bazen arebeks olur bazen uzun hava,alır başını gider.Ta ki,"komutan,"kes lan" deyince,biraz dinlenilir..Sesi güzel olanlara başka şarkı ya da türkü de söyletilir.Daha doğrusu,herkese birşey söyletilir.Ve alay edilir.Sonu gelmez..Bitmez-tükemez bir yaşam.Dim dik otur,esas duruşta kal,çıplak,dayak altında kıyın soğuk,yazın hamam içinde,kal kalabildiğin kadar.Soruşturmanın Tim'leri öbür tarafta işlerini sürdürmektedirler.Ve gelip gidip kontrollerini yapmaktadırlar.Verilerini toplamaktadırlar.Herkes avazı çıktığı kadar bağırılmaktadır."Çünkü,ses az çıktığı zaman dayak var.Zaten askerde bu işi seessiz yaparlar,gönüllü olmayanlardır.Yüksek ses askerde önemlidir ve gönüllülük belirtisidir","yemekçi" bunu da anlattıktan sonra,yukarıdaki gibi,günlük yaşam sürer,gider..Yeni gelene biraz nasihat verilir.Ve bundan sonra,artık herşey onun başındadır.Öbür tarafa geçinceye kadar hali kalmaz,biter-tükendir.Böylece,buranın 6 kuralı ezberletilir.5'ini saydık,6. kural da;"Eurası Askeri bir Disiplin Yuvasıdır"...

Ayaklar zaten çıplak,arada bir asker yatırır ve faleka atar.Aniden "lan dayak düzeni al" der.Elleri öne ve dik tutucaksın.Ellere birkaç ta ne cop vurur,çekersin,biraz sonra yine.Eu durmaz.Ağlamalar,sızlamalar.Ama,elleri başka yere koyamazsın.Hapishaneden gelenler,bu konuda uzmandır.Ve ellerini yukarıya mümkün olduğu kadar kaldırırılar ve yukarıdan atılacak darbelerin gücünü kararlar,azaltırırlar,ayrıca ellerini geri çekmezler.Çünkü,birkaç cop onları etkilemez."Çek deyince" çekerler.Eur as kerler çok sinirlenmektedirler.

Arada bir spor yaptırırlar.Ayağa kalk emri verilir,"elleri sallama,es ne,gerneş"denilir.Biraz ayakta durursun,tekrar oturulur.Ayrıca, ayakta

gezmeler, sınav çektirmeler vardır. Betona uzanmak isteyenler. Komada ya -
tanlar, kusanlar, ağlayanlar, bağırانlar vb... Burası bir işkence makinası -
dır...

Burada görev yapan askerler seçmedir. Biri çok sert, küfürbaz, aman -
sız ve küll yutmaz geçindir. Diğeri "çok mülayim"dir. "İyi"dir. "Sosyalist a
çıklama"lar da yapar, olanak bulunca tartışır, su verir, onun olduğu zaman
işler "iyi" gidir. Bir diğeri de orta yolcu, "hem nalına hem mihına" vurur
ispiyoncudur. Zaten Türk ordusunun genel yapısında bu vardır. Tatlı -sert
bir siyaset! "Hem severiz hem döviziz". Aslında, burada sert olandan zarar
gelmeyeceğini bilmelisin, ancak, dayak yersin. O ispiyoncu ve mülayim olan
tehlikelidir. Geçici iyi niyetleri olsa da, zararlıdır. Seni "ayağa" geti -
rirler. Çünkü, onların iradeleri dışındadır olaylar... birisi su verir, bi -
raz sonra öbürü "al lan geri, bu imnelere su mu verilir" der. Diğeri "da -
yak düzeni al"dırır. Ve böylece işler gider. Kendi yöntemleri dışında, bir
de polislerin emirlerini uygularlar. O ispiyoncu ve sürük olan, arada ge -
lip koynunuza kurbağa atar, yılan atar. Bayanlar olur. Hiç tedirgin olma
yacaksın. Olursan bunu çok kullanırlar. Korkanların başından ayrılmazlar.
Birini çukarıp beline binerler, diğeri bir sanığı kaldırıp bindirirler...
Orada bulunanları birbirlerine tokatlatırlar. Bu uygulamalara girdin mi
işin bitiktir.

Askere ağaç kullandırmıyorlar. Cop kullandırmaktadırlar. Bunu da çok
az sayıda (cezaevine göre) kullanmaktadırlar.

Bu genel uygulama dışında, küfür, soyundurma, birbirlerine cinsi te -
mas yaptırma, çıplak penis tutturma işlemleri de uygulanıyor. Her şey yap -
ılıyor, ya da yeni yeni şeyler üretiliyor. Durup durup birşeyler buluyor
lar. Bunun dışında, bazı askerler teorik olarak tartışma açıyorlar. Katii -
yen buna katılmamak gerekir. Burası polisin kullandığı ve işkenceye ha -
zırladığı, tahrip ettiği ve biktirdiği, halsiz bıraktığı bir yerdir.

İşte, Diyarbakır soruşturması böyle bir cenderedir..

J-S o r u ş t u r m a d a n s o n r a k i u y g u l a m a .

Soruşturma sırasında ya da soruşturmanın sonunda, sanık, gelişigüzel
düzenlenmiş ve adına, gözaltı "denilen koğuş biçiminde bir yerde tutul -
maktadır. Burası, soruşturma merkezlerine yakın bir yerdedir ve Sıkıyöne -
tim Komutanlığı emrindeki Cezaevi Müdürlüğü'ne bağlı ve onun yönetiminde
sürdürülen bir yerdir.

Burada sanıklara ağır işkenceler yapılmaktadır. Polis karakollarında
dekilere benzer işkence ve askeri eğitim ile gün geçirilen bir yerdir..
Havalandırma ve görüş yasağı vardır. Burada sanıklar arasında çelişmeler
saptanmakta, özellikle soruşturmadan gelenler, kendi bildiklerini söyleme
mişlerse ve burada konuşurlarsa bunlar saptanmakta, yeniden geri götürül
mektedirler. Burada gözaltı süresi bitinceye kadar, hiç bir belirleme yap
mamak ve sanimiyet kurmamak gerekmektedir. Hem polisin, hem de idarenin a
damları sizleri kontrol etmektedirler. Örneğin; "yutturdum, şunu şunu bi -
lemediler, sormadılar vb..." gibi belirlemeler yapmamak gerekmektedir.. A -
ma, sanıklar kendilerini hemen koyverdikleri için, burada yeni yeni ipuç -
ları ele geçmektedir. Birçok sorunun ve birbirleri ile ilişkinin ve kav -
gaların sonucunda yeniden işleme girmektedirler.

Burada, en önemlisi askeri eğitim yaptırılarak, kişinin ezilmesi, bas
kı altında tutulması sağlanmakta ve cezaevine hazırlama yapılmaktadır..
Buranın yöneticileri, zaten cezaevinin yöneticilerinden oluşmaktadır. Ve
gardiyanlar, dönüşümlü olarak burada görev yapmaktadırlar. Direnmeyi bura
da başlatmak gerekir. Tüm sanıklar, burayı gel-geç hanı sayarak ve her de

nileni yapmaktadırlar. Ve böylece, Cezaevine güdümlü gelmektedirler. Hak - larındaki belirlemeler ile Cezaevi yönetimi, onları hangi yararlanacağını bu radaki verilere göre saptamaktadır. Gününü gün edip, biran önce buradan kurtulmak sorunu çözmez. Tersine, daha da karmaşıklaştırır. Burada herşeyi kabullenmek ve gardiyanlara rüsvet vermek, yağma ve talanı göze almak, sı zı, başından teslim eder.

Soruşturmadan önceki ve sonraki dönem çok önemlidir.

(...)

k-B a z ı s o n u ç l a r .

Polis karşısında, Türk ve Kürt Devrimcileri, Demokratları ve Komü - nistleri ağır bir yenilgi dönemini yaşadılar. Çok zaaf gösterdiler. Bu za afları kamufle edenler, işlerine gelmediği için, belirlemeyenler olabilir ya da yenilgiyi kabullenmeyenler de bulunabilir. Bunu, moral vermek açı - sından suskun geçirmek mümkün değildir. Bu, hazine bir manzardır. Öncelikle ele alınması ve çok büyük dersler çıkarılması gereken bir olgudur. Ama , gerçek budur, polis karşısında gereken yapılmamıştır...

Özellikle, Kürdistan'da, yenilgi daha çok kişilerin iradelerini aşan ve dışına taşan uygulamalar ile ortaya çıktı. Gerçekten çok zor uygulama lar gerçekleştirildi. Kişisel inisiyatif, hemen hemen hiç yer verilmedi. Verildiyse de bu çok az olmuştur. Bundan yararlanan kişiler de çıktı. Ama başarı oranı çok düşüktür. Hep kişisel düzeylerde kaldı. Bunun temel nede ni kanımızca örgütsüzlük'tür. (her ne kadar birçok örgütten "Söz" edilirse de) Böyle saptamalıyız. Ancak, o zaman doğru sonuçlara varabiliriz. Sorun , her aşamada küçümsendi. Ta ki, iş gelip içinden çıkılmaz boyutlar kazanın ca, pişmanlıklar başladı ve sorun örgütsel boyutlarına indirgenmeye ça - lışıldı, fakat kotarılamadı.. Zaten, kotarılaması da mümkün değildi!

Yenilginin birçok nedeni var.

Polis ve ördüya karşı örgütlenme slogan düzeyinde kalmıştır, "Kah - rolsunlar" düzeyine indirgenmiştir. Bütün bağlantı ve ara bağlantıları i le, kitleler içinde çalışmayan ve kitleleri ayaklandıramayan, yekpâre ve güçlü merkezi bir proletarya partisi'nin olmayışı; geniş cephe anlayışla rından yoksunluk; burjuvazinin hücrelerine sızmamak, illegal çalışmal a - rın önemsenmemesi, kadroların eğitim'inin olmayışı ve duyarsızlıkları gi bi nedenler yanısıra; bir de siyasi grupların ve kişilerin birbirlerini e le vermeleri ile bu rekabetten, polisin ve devletin çok güzel biçimde ya rarlanması sayılabilir.

Küçük-burjuva ve köylü unsurların, kasaba aydınlarının, zora ve bas - kıya dayanamazlıkları, kadrolar arasındaki çelişki ve parçalanmışlık , belirttiğimiz ağır yenilgiyi getirmiştir. Örgütlenmeler aşağıdan değil , tümü ile tepeden, pamuk ipliği gibi ve çok kolay çözülmüşlerdir. Bunu han gi mazeretle gizleyebiliriz? En azılı geçinen örgütlenmeleri bile, 40 gün lük operasyonla tümü ile ele geçiren polis, daha sonra "neden askeri mü - dahale yapıldığı" konusunda "gerekсіzlik" belirlemiştir. Bu konuda devle - tin yöneticileri de birbirleri ile çelişkiye düşmüşlerdir. En ince çalış ma yöntemlerini bile ele veren örgütler, polis karşısında dökülmüşlerdir bunun örneklerini vermeye gerek yok, tersini bulmak zordur. Öz-eleştiri i le de bunu geçiştirmek mümkün değildir. Bazı anlatımlarda ajitasyon düze yende övünmeler vardır, sloganlar atılmaktadır. Ama, bu sorunu kamufle et - mez.. Yarın tüm çıplaklığı ile sorunlar karşımıza dikildiği zaman, kamuf - lelerin ve yalanların başımıza neler açacağı ortaya çıkacaktır. Zorlaya - rak kahramanlar ilan etmek mümkündür, ama, bu sonu gelmez bir serüven ve işin kolay yanısıdır. Bu yenilgider dersler çıkarmak zorundayız...

(...)

Önüne gelenin rahatça ve kitlelerden uzak, oturup bir "tüzük" ile kurduğu örgütlerin, özellikle gençlikten legal olarak alınan (öğrenci gençlik) kadroların ve polislin çok iyi tanıdığı insanların "gizliliğe" dönüşürülerek - illegal değil- adına "proleter örgüt" dendiği bir aşamada; başımıza bu gelenler mukadderdi! Ve geldi de. Şimdi, kalkanı ta, "ben de medim mi" demek de sorunu çözmez, gereksizdir de. Bütün bunlar denilmiş - tir, ama, iki senede, üç senede Marksizm'in tepesine fırlayanların oturup ağlamaları gerekmektedir. O kocaman teorinin zaman ve mekan koşullarında yıllarca bile algılanmasının ve algılanması bile pratiğe geçirilmesinin ise, çok zor olmasına rağmen neredeyse ülke dışına "Marksist-Leninist" ihracına başlanılacaktı. Zaten, Türkiye'deki tarihsel süreçte, hep böyle kararlık yerlerden ve birdenbire türüyen, kitap sahibi kılınmaları çok kolay olan "liderlerin" önünde secde ve tapınma ile günler gelip geçmiştir. Oturup, açıp da bir geçmişe bakarsak, neler görürüz. Yenilginin kaynağını. O "topluların", o yayınların, o insanların abartılmaları ve adlarına örgüt kurulmalarının arkasında, burjuvazi ve onun oyunlarını görürüz. Legallite manyaklığından ve deşifreyondan, rekabetten sonra bu ağır yenilgi kapımızı çalmıştır. Ama, şimdi "ruhuna fatiha okumakla" işi yine geçiş tiriyorlar..

Bu dönem, yalnız yenilgi değil, aynı zamanda altından zor kalkılacak bir ihanet duvarı da örmüştür. Kadrolarımız kitlelere karşı düşürülmüştür. Ajanlaştırmaların boyutları çok yukarılardadır. Yeniden bir örgütlenmenin koşulları zorlaşmıştır. İyiden iyiye düşünmek zorundayız. İt dalaşından vazgeçerek şapkamızı önümüze koymak ve bazı gerçekleri teslim etmek zorundayız. Bunun üstünü örterek ve ticaret anlayışı içinde, şu ya da bu, siyasal gruba paylar çıkarmak, hiç bir anlam ifade etmez. Türkiye'ye bakınız; yenilginin gölgeleri caddelerde "deccal"lar gibi dolmaktadır. Alan içi kof bir yumurta gibidir!..

Bunların üstesinden ciddi bir askeri örgütlenme ile gelinebilir. Bizim tek güvencemiz, geçmişte yapılan hataları, yenilememek ve hareketimizi güçlü bir teori ile sarmalamak ve korumağa almaktır. Bu önemli bir sorundur. Devrim yapmak, devrimin gereklerini bilmek demektir. Kilmeden yola çıkanların kimin başına uğraşacakları belli olmuştur. Sıkı bir örgütlenmeye disiplinli merkezi bir yapı, esnek ve kararlı bir siyaset ile bu işlerin üstesinden gelinebilir.

Büyük bir fırsat kaçırılmıştır. Objektif ve subjektif koşullardan, yararlanılmadı, yararlanamadı. İran-İrak savaşıyorlardı. Suriye'nin başı Filistin sorunu ve İsrail ile dertteydi. Türkiye için çıkılmaz ekonomik ve siyasal bir keşmekeşteydi. Daha ne olsun? Ama, subjektif olarak bunu pratiğe geçirecek bir örgüt yoktu. Evet, sorun bu kadar açıktı. Bunları bu yazının içine sığdırmak mümkün değil, ama, başka yerlerde tartışmak ise mümkün olacaktır. Burada sorun bir bütün olarak anlaşılmasını diye, kısaca geçiyoruz. Keler yazmış ve konuşmuşsak, onların görüşlerini gösteriyoruz. Ezberden yazılmadığını ve ezberden konuşulmadığını göstermek için.

Kadrolar ciddi ve bilimsel olarak eğitilmelidir. Marksist öğretiyi tüm boyutları ile temel alınmalıdır. Eskisi gibi, işi kılıfına uydurmak, sorunu çözmez. E" böyle olmadı, yenildik ama, işi gözden geçirip" aklavvellerin bohem ve isteri nöbetleri içinde "yeni yeni teorilere" vardırırmak yerine, elimizdeki teorinin ülkemiz pratiğine uygulanmasını, hiç olmazsa gereği gibi bir kere uygulanmasını başarmalıyız. O zaman eksikliklerin ve yanlışların değerlendirilmesini yapabiliriz. Başka bir ideolojiyi, başka sınıfsal menfaati uygulayıp, sonradan Marksizm'i "günahkâr" ilan etmek anlamsızdır. Uygulandı da mı sonuç alınmadı? Hayır uygulanamadı. Materyalist bilinç kadrolara hakim olmadı, feodal geleneksel tavırlar hakim oldu. Küçük-burjuvazinin istikraksizliği hakim oldu. Zaafılar giderildi mi? Hayır

zaaflar affedildi, gözden uzak tutuldu. Neden? Çünkü, "mevlanacılık" oynandı Dergah genişti. Polise açıldı. Aynı aksaklıklar, aynı yanlışlar bir kez daha tekrarlandı. Her gelen yerini aldı. Kasabalara tayin edilen memurlar ile, doktor ve Avukatlar, bağlı oldukları siyasetin tepelerini otomatiktan geldiler. Yaşlılar öne geçti. Yukarıdaki köylü liderler parke ve postalları ya da özenti kasketleri ile, kafalarına geleni örgüt faaliyeti olarak sundular. Buna, teoride gerekçeler de buldular. Nasıl olsa "bir cümle" bulunabilir! Kürdistan'da bu kolay bir yoldu... Burjuvaziye karşı örgütlenmeyi olup-bittiye getirdiler. Bunun kolay olmadığı görüldü. Türk Devletini yenmenin, polisi alacağı etmenin, çalışmamaz halde bırakmanın kolay olmadığını, sakat bırakmak, ajanlaştırmak. Bunun için ağır bir soruşturma sürdürüldü ve başarılı oldu.

(...)

Polis bu yenilgiyi gündeme getirirken; Kürdistan'da, "suç ve suçlu"-yu başından kabul ederek işe başlamıştır. Kürt olmak, Kürdistan'lı olmak, yeterliydi. Sorun Kürdistan'lı ezmek, genç ve militan insanları öldürmek, sakat bırakmak, ajanlaştırmaktır. Bunun için ağır bir soruşturma sürdürüldü ve başarılı oldu.

Soruşturmada tüm maddi işkenceler uygulandığı gibi, özellikle, Kürdistan'da özel ve bilinçli uygulamalar da yapılmıştır. Bu, devletin senelerden beri uyguladığı bir siyasettir. Soruşturmalarda, tümü ile ve herkesçe detaylı olarak rapor edilmelidir. Bu, utanılacak bir şey değildir. Bu, tarihsel ve örgütsel zorunlu bir görevdir. Soruşturmalarda ve Cezaevlerinde olup-bitenleri gizlemek ya da kendi çıkarlarına uygun değiştirmek, feodal bir mantıktır. Kamu-oyu'na sunulacak, çıkarları doğrultusunda kullanılan, kişilerin soruşturma ifadeleri ve bağlı oldukları örgütsel yapının soruşturma süreci tümü ile verilmelidir. Böylece, bilimsel bir sonuca varmak mümkün olur. O zaman, direnmis birkaç insana da, saygı büyür ya da ken diliginden bir-iki olayı anlamış oluruz. Geleceğe yöntem de saptanabilir ...

Soruşturmadaki zaf ve uygulama pratik bir tavırdır, bunun için pratik bir eğitim zorunludur. Soruşturmada herşeye dayanılmaz diye bir belirlenme yanlışdır. Özellikle "tehlikeli ve üzerinde çok durulan kişiler" soruşturmalarda açıklık grevleri yapmalıdır, özellikle ölüm orucu orada de nemmelidir. Bu başarıya da götürür. Eizce, soruşturmada tek yöntem konuşma maktır. Düşmana düşünmek gerek. Her duygusallık ve her zaf bir yenisini getirir. Taktikler örgütsel olmalıdır. Kişisel taktik sizi kurtarmaz.

İşkence olağan sayılamaz. Militanlar bu konuda şartlandırılmamalıdır. Soruşturmada işkence nasıl olsa yapılır ve sonunda konuşma doğal bir anlayış ile hareket, baştan polisi kabul etmek ve bu konuda polisin yaratmak istediği psikolojik baskıyı onarmaktır. Halk arasında yaygınlaşan "faydası yok, nasıl olsa bildiğini söyleyecek, bizi de ele verir" gibi bir mantık böylece yerleşmiştir. Soruşturmada konuşanı öldürme, kendini intihar, ya da konuşması mümkün olacak ve tehlike yaratacak biri soruşturmaya alınınca, bilinçli olarak daha önceden belirlenen taktiklerle adam yakalatarak, soruşturmaya sokmak (ikrar, vüzeleştirme ile girilebilir) ve orada konuşana "birşeyler" de düşünülmalıdır. Yapılmayacak şey olamaz. Yeterki, bu işleri bilimsel ve örgütsel düşünelim.

Polis, özellikle kişiyi, zaman ve mekandan soyutlamaktadır. Bu konumda ciddi eğitim gerekmektedir. Orada, soruşturmanın sonsuzda olduğu paniğine kapılmamalıyız. Zaten polis bunu yapmaktadır. "Oğlum ananı... buradan kurtuluş yok, 90 gün düşün, gidersen yine gelirsin" gibi baskılarla, psikolojik olarak sonsuz bir durum yaratmaktadır. Tersine, soruşturma süreci -

dir ve mutlaka biter,ölümle de biter,sağ olarak da!..Ama,biter." Sonucu olmayan"bir sürece kendinizi bırakarak,ne olursa olsun mantığı ile hareket,polisın istediği bir düzeydir..

Bu bölümde sonuç olarak;soruşturma bize,işkence denilen bir olayı,bütün boyutları ile göstermektedir.Bu olay ,katlanılması zor,ancak,Üzerinde durulması gereken bir olaydır.Evrensel boyutları içinde ele alınarak incelenmesi gerekmektedir.Özellikle,işkenceci bir kişi bulunarak ya da ele geçirilerek,gerekirse,zorla incelenmeli,(rüşvetle kolayca ele geçirilebilir)bilimsel olarak araştırılarak,bu konuda geçerli verilere ulaşılmalıdır.Bu önemlidir...

Biz yenilgiyi,ancak yenmekle alet edebiliriz diyoruz.Bu da,polise karşı ciddi bir karşı istihbarat örgütünün kurulması ile mümkün olacaktır.

(...)

2. b ö l ü m

www.arsivakurd.org

TÜRK DEVLETİNİN ceza siyaseti, KÜRDİSTAN'DA UYGULAMALAR.

Biz, Türk Devleti'nin ceza siyasetini Kürdistan'ın, Türkiye'de kalan bölümü ve uygulamaları bakımından ele alacağız. Bu, bir aşağı bir yukarı, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki uygulamaları da ortaya koyar nitelikte olacaktır.

Kürdistan'daki Türk Devleti'nin ceza siyaseti, bağlı başına bir özellik taşır. Her şeyi rededebilecek bir boyuttadır. Yeri geldiği zaman, olağanüstü yasalara başvurularak hukuk geri itelenmektedir. Gizli olarak da hukuk, polise işlerin ve istihbaratın gerisinde kalmaktadır. Bu ceza siyasetinin açıklanması, aynı zamanda Türkiye'nin tümü için geçerli hukuk sistematığının de ele alınmasını; sorgulama -yargılama- hapisane olgularının genel hatlarını açıklamamızı gerekli kılmaktadır. Böylece, Kürdistan'daki farklı durum hemen gözlemlenebilir.

Sorunu açıklayabilmek için, Türk hukuk sistemine kısaca da olsa göz atmak gereklidir. Bu sistem dikkate alınarak, uygulamalar anlatılmak zorundadır. Türk hukuk sistemini burada detaylandırması, tartışılan konu açısından da olanaksız. Biz, hiyerarşik olarak, hukuk sistemi içinde karşışık sığa olduğumuz, müesseselerin, yapı ve davranışların Kürdistan'da yansımalarını, görevlerini ve yapılarını inceleyeceğiz. Yeri geldiği zaman vevut laka yapılmalı- Türk hukuk sistemi bilimsel olarak ve tarihsel bağlantıları içinde ele alınmalı, incelenmeli ve tartışılmalıdır. Bu, başlıbaşına bir sorun ve önemlidir.

Türk hukuk sistemi, burjuva bir sistemdir. Osmanlı despotizminin geleksel sopa anlayışının ve tamar zihniyetinin, Kemalizmin ırkçı -baskıcı yanları ile sentezleştirilmesi ve batılı ülkelerin hukuklarının bu sentez içinde biçim alması ile ortaya çıkmıştır. Bir konuyu kısaca açıklayarak konumuza girmek gerekiyor:

Türk hukuk sistemi, örneğin; Fransız idare ve anayasa hukukunu, İtalyan ceza yasalarını, Alman ulusal hukukunu, İsviçre medeni kanununu, İngiliz ticaret hukuku anlayışını aynen alarak; Kemalist formlarla ve Osmanlı anlayışı içinde topluma uygulanan bir sistemdir. Bu yanı ile tamamen eklektiktir. Senelerdir uygulamaları ile gelişme gösterememesi ve yerine oturamamasının altında bu eklektik yapı yatmaktadır. Bu nedenle, "batılı olma" övünmesi içinde bir türlü "çağdaş" lığa kavuşamamaktadır. En önemli etken eklektizmdir. İkincisi; her toplum hukukunu yaparken kendi toplumsal yapısının üstüne oturur ve bir hukuk felsefesi yaratır. Hukuk bu felsefeye göre biçim alır. Türk hukuk sisteminin bir felsefesi yoktur. Batılı ülkelerin hukukları getirilirken, onların felsefeleri yerine, karakol anlayışı ve talancı anlayış uygulanmaya eğemen olduğu için; hukuk, ne batılı anlamda bir yapıya ne de ülkenin toplumsal yapısına oturamamıştır. Üçüncü ve en önemli neden de, Kürdistan olgusunun varlığıdır. Bu olgu, ihhak ve işgal gibi siyasal devlet uygulamasını kendiliğinden getirdiği için, Kürdistan'da yazılı metinlere, antlaşmalara rağmen hukuk, iskence olarak varlığını korumak zorunda kalmıştır. Türk hukuk anlayışı ile Kürdistan olgusu bizzat çelişmektedir. Sömürgeleştirme, ayrı bir toplumsal yapı vermedilen bir ulus olayı; hukuk anlayışını Türkiye'nin batısındaki baskıcı, despot yanından daha da öteye götürerek, vahşileştirmektedir. Uygulama, hukuk mantığını kenara iterek, ideolojiyi öne çıkarmakta; mahkemeleri, hakimleri, giderek demokratları ve komünistleri de devletin yaptıklarını o saylamaya götürmektedir. Yani, Kürdistan'da hukuk müessesesi olarak polis ve ordunun elinde durmaktadır. Önemli bir araçtır. Yapılanlar, bunlara kılıflandırılmaktadır. Hukuk yapan profesörlerin gözlerinin içine bakıla bakıla, "batı için demokrasi," Kürdistan için vahşet ve köleleri tamar

etme anlayışı, bizzat bilim adamlarınca savunulmaktadır...

Bu sorunlar ciddi ve önemlidir. Gerek mücadelemiz açısından ve gerekse Türkiye'de "demokratik" bir toplum kurması düşleyenler açısından, üzerinde durulması gereken bir sorundur. Türk hukuk sisteminin papucu dama atılmadığıdır. Bunu yapan ve yoran bilim adamlarının da.

Hukukun üstünde duran anayasa ise, bütün yapısı ile zaten "Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak" ülkeyi yönetmeyi programlaştırıyor. Eğer bu bilinse sorun rahatlıkla anlaşılır.

Kürtler için hukuk yoktur, Türk "oldukları" ölçüde belki vardır. O da; baskıcı, zalim, polis ve ordunun elinde her yana çekilebilen ne olduğu belirsiz değildir.

Şunu da ekliyelim; Parlamento her ne kadar yasa yapar görünsede; bunlar yukarılarda, MIT'te biçimlenir. "Demokratik" olmayı "Parlamentar" olmayı değil, askerel bir anlayışı ve toplumu zaptu-rapt altına almayı amaçlayan bir anlayışla, emir ve komuta ile "Anayasa Profesörlerine" yaptırılmaktadır!..

Bu konuyu burada keserek esas konumuza devam edersek:

(...)

a- Genel olarak devletin Kürdistan'da ki ceza siyasetinin çerçevesi.

Türk Devleti, geleneksel yapısıyla, yıllardır; Kürdistan'daki yargılama ve "ceza siyaseti"ni; baskı, işkence, zor yöntemleri ile elde edilmiş verilere bağlı olarak yürütmektedir. Yargılamaya ve "ceza siyaseti"ne en önemli kaynak olarak polis ve orduyu öne sürmektedir. Bu, soruşturma ve kaşkol uygulamasının yasal çerçevesini ise savcılıkta oluşturmaktadır, "mahkemeler"de kılıflandırmaktadır. Hukuk anlayışı ve ceza siyaseti böyle bir yapı göstermektedir.

Türk Devleti'nin adalet anlayışı, "Adalet Mülkün Temelidir" tezine da yandırılmıştır. Tüm mahkemelerinde yargıçların arkasında büyükçe ve süslü olarak birer pano vardır ve bunda "Adalet Mülkün Temelidir" yazılıdır. Feki, adalet hangi mülkün temelidir. Burada mülk, devletle eş anlamlı kullanılmaktadır. Toplumsal bir içeriği yoktur. Devlet hakim sınıfların ellerinde olduğuna göre; () "mülk" diye burjuvaların, toprak ağalarının, generallerin malları ve mülkleri korunacaktır. Tüm yasal düzenlemeler, malın ve servetin korunmasına ve güvence altına alınmasına yöneliktir. Bu "mülk" geniş bir polis örgütü ve kocaman bir ordu ile güvence altına alınmıştır. Bu yapının yasal çerçevesi ise Türk hukuk sistemidir..

Devlet burjuva bir devlettir, hakim sınıfların devletidir. Geleneksel bir tarihsel süreci vardır. Bu süreç işgalci, ilhakçı, baskıcı, zorba vedes pot bir süreçtir. Devlet herşeyin önündedir. İnsan önemli bir olgu değildir. Devletin yasal çerçevesi yukarıdan verilen emirlerle ve iletilen mektuplara uygun olarak meclislerde hakim sınıfların temsilcileri tarafından yapılır. Hakim sınıfların sözcükleri bu yasal çerçeveyi savunur ve korurlar. Kemalistler ve demokrat geçinenler bu çerçevenin teorik muhtevasına biçimlendirirler. Devlet temel olarak bir yasaklar devletidir. Ceza siyaseti bu olgu üzerinde oturmaktadır. Devlet karşısında zaten "suç" ve "suçlu" bastan varsayılmaktadır. Yaşama bu varsayım dışında mümkündür. Zaten çelişme de buradadır. Yani, hukuk mantığı içinde taraflar bellidir. Mahkemelere gelen dosyalar bu sistematik ve amaç doğrultusunda suçlanacak ve sonuçlandırılacaktır. Bu yapı karşısında savunmanın ne anlamı vardır. Eğer bir savunma varsa, bu sistematige uygun olduğu ölçüde, izinle ve yasal çerçeve oluşsun diye yapılmaktadır. En geniş anlamda savunma, bu yapı

ya uygun ele alınmakta, ideolojik savunma ise; zaten var sayılan suçlamayı ağırlaştırarak bir delil olarak kabul edilmektedir. Yargılama hakkı ile haksızın ayrımı, suçun tesbiti değil; suçlu olarak kabul edilen insanların cezalandırılmaları ve kamuoyunda teşhiri söz konusudur. Bu yapı anayasa ile kabullenilmiştir. Bunun karşısında, ideolojik olarak görüş açıklamak ve "mahkemeyi propaganda kürsüsü" haline getirmekten başka çare yoktur. Kürtler için zaten bu zorunludur. Kürt olmak ve Kürdistanlı olmak zaten başlıbaşına suçtur. Bunun inkarı da mümkün değildir. Hukuk bu mantık üzerindedir. Tüm bunlara rağmen, yargılananlar Kürt olmayı, Kürdistanı açıkladıktan sonra, illegal faaliyetini ve ilişkilerini açıklamamak gibi zor bir konuma gelmekte; mahkeme ve savcılar bu davranış karşısında, kişinin ilişkilerini defne etmek için soru üzerine soru sormaktadırlar. İraden ve düşüncenin zorla açıklatılması yoluna gidilmektedir. İdeolojik açıklamalar, Kürt ve Kürdistan olgusu dışında, örgütsel faaliyeti inkâr ettiği zaman sonuç kişisel bir düzeyi, teklifi yaratmaktadır. Birçok çelişmeyi ortaya çıkarmaktadır.

Anayasa, "Türk devletinin bölünmez bir bütün olduğunu" kabul ettiğine ve "Türk milliyetçiliğinden hız ve ilham alarak" yetki belirlediğine göre; Kürt olmak, Kürdistan'dan bahsetmek zaten Anayasaya karşı suçtur. Mahkemeler bu zemindedirler ve bunun bilinçli taraftarlarıdır. Tarafsızlık madeten mümkün değildir. Zaten, bu mahkemelerde görev yapanlar, özellikle Kürdistan'dakiler ideolojik olarak anti-kürt'türler, anti-komünisttirler. Özel olarak seçilmektedirler. Bunun seçimi zor da değildir. Anayasaya uygun tüm yasal düzenlemeler, yukarıdan aşağıya aynı yapıdadır. Usul hükümleri, mahkemelerin yapısal durumları, işlemleri, hakim ve savcılarının konumları vb.. bu yapısal durum içinde belirlenmiştir. Sıkıyönetim mahkemeleri de "sıkıyönetim komutanının nezdinde kurulu" mahkemelerdir. "Türk milleti adına yargılama yapmaya yetkili"dirler. Ama, bağımsız olduklarını söylerler. Bunlar ne bağımsız ne de tarafsızdırlar. Bu açık ve net bir durumdur. Özellikle, Kürtlere karşı bağımsız ve tarafsız hiç olamazlar.

Ceza yasaları ise, tümüyle "malî" koruyan, güvence altına alan bir sistemdir. Küçük bir gasp eylemi ağır cezaları gerektirir. İşçilerin haklarını istediği gibi yiyen patron, işi ucuz atlatır. Kasadan 500 lira gasp eden işçi en ağır cezaya çarptırılır. 20 yıl 30 yıl ağır hapis alır. Gördüğü gibi, her şey çitlerle çevrilmiştir. Ve bekçilerle beklenmektedir. Hukuk mantığı budur. Mülk için adalet anlayışı budur. En büyük beklenti de Türk silahlı kuvvetleridir. Rüşvet yemek ucuzdur, çabuk atlatılır. Hep hal kın, hep yoksul insanların cezalandırılmaları temelinde bir yasal düzenleme yapılmıştır. "Sorun kader kurbanları"nın çoğaltılmasıdır. Siyasal suçlarda da durum budur. "Anayasayı değiştirmek ve silahlı örgütlenme oluşturmamak" ağır cezalarla sonuçlandırılmaktadır. Düşünce suçlanmaktadır. Düşüncesinden ötürü, düşüncesini söz, yazı ya da resim ile dile getirenler en ağır cezalara çarptırılmaktadırlar. Düşünce, suçun başlangıç noktası tayin edilmektedir. Oysa düşünce de suç oluşmamaktadır. Bu açıdan emin yanın en ağır ceza yöntemi Türkiye'dedir.

Türk devletinin ceza siyasetinin psikolojik, pedagojik yanları da yoktur. Suçun işlenme nedeni, suçlunun durumu dikkate alınmamaktadır. Bütün müesseseler dejenerasyona uğramış, uğratılmıştır. Biçimseldir. Bu sorun geniş bir inceleme ve araştırma konusudur. Ancak, burada yargılama, devletin hukuk siyaseti, hapisaneler ve soruşturmalar bütününün anlaşılması ve kavranılması açısından kısaca da olsa bazı belirlemeler yaptık. Bu ceza siyasetinin ve aşağıya doğru hiyerarşik yapısının, mahkeme, sorgulama, hapisane üçgeninin Kürdistan'daki yansımalarını, özellikle Diyarbakır cezaevindeki durumu inceleyeceğiz. Diğer bölgelerdeki durumun Diyarbakır ile farklılığı da böylece ortaya çıkmış olacaktır.

Devlet, dışarıya dönük olarak, olağanüstü durumu da, yukarıda bahsettiğimiz anayasal çerçevede göstermeye çalışmaktadır. Ancak, her olağanüstü durumda Kürdistan ve Kürt sorunu temel bir sorun olarak gündeme gelmekte, çok ağır uygulamalar tabii olmaktadır. Kürt halkı ve Kürdistan inkar e dilmekle birlikte ceza siyasetine; anti-Kürt, anti-komünist olgu yerleşmektedir (anti-Kürt olgu ağırlıktadır). Devleti korumak ve kollamakla görevli Türk ordusunun tek görevi, Kürt meselesini en ağır biçimde bastırma ve imha etmektir. Tarihsel süreç bakımından çok nesnel bir olgu olarak durmaktadır. Dünya ve iç kesimlerine, sorunu, Türk silahlı kuvvetlerinin psikolojik bir savaş stratejisi olarak büyük ve boyutları belli olmayan biçimde getirmektedir. Basın ve TRT ile ortaklığı velveleye vererek, tehlikeyi abartmakta; geniş tutuklamalar, gözaltına almalarla baskı ve terörü sürdürmektedir. Sonunda da "Türk devleti güçlüdür" denilerek sonuçlandırılmaktadır. İsin ilginç yanı ise, gerek sağ iktidarlar ve gerekse "sol" iktidarlar olsunlar, hepsinin Kürdistan ceza siyaseti budur vehiç bir değişiklikte göstermemektedir. Kürdistan'daki operasyonlar hep bu "ceza siyaseti"nin yörüngesinde olmakta, olaylar yaratılarak, sahte kişiler ve örgütler ortaya çıkarılarak, Kürdistan "askeri harekâta" sokulmaktadır. Doğaldır ki, bu durum, kendisine "güçlü bir hukuki kılıfta" gösterecektir. Batı bölgelerinde ise, durum tamamen farklıdır.

b- Ceza siyaseti'nin görünür uygulayıcıları.

aa- Hakimler ve mahkeme:

Hakimler ve hakimlerin oluşturdıkları (hakim olmayan üye de var) mahkemeler, Üçü kararnama (Cumhurbaşkanı, Başbakan ve M.S. Bakanı) ile atanmış kişilerden oluşmaktadır. Bu konuda uygulama da komutanın isteklerine göre, çok özenli seçim yapılarak kişiler saptanmaktadır. Genellikle kişiliksiz, rüsvete açık, üçü özellikleri olan, hiç bir düzeyde tatmin olamamış vb. insanlar seçilmektedir. Zaten hakimler ve onların oluşturdıkları sıkayetin mahkemeleri "sıkayetin komutanlığı nezdinde kurulu" bulunan organlardır. Komutana bağlı ve bağımlıdırlar. Atama, terfi, özlük işleri ile tüm yasal güvenceleri komutanın elindedir. Özellikle, sıkayetin devrelerinde bu konu biraz da "eklenme" tahtasıdır. Tehlikelerden uzak olmak, daha önceki siyasal yanlışları kapatmak vb. gibi nedenlerle buraya atanabilmek, hakimler arasında tercih konusu olmaktadır. Ama, bir iki namuslu kişi için ise, zordur. Tüm yapisal konularına ve görevlendirme biçimlerine rağmen "bağımsızlıklarından" bahsedilmektedir. Bunlar hiç bir bakımdan bağımsız değildirler ve ayrıca da taraflıdırlar. Biliçli çalışmaktadırlar. Bunların rahat olmaları, önlerinde sessiz sanıklar ve avukatlar, askeri disiplin içinde eli coplu inzibatlar vardır. Uzun menzilli silahlılar altında "yangılama" yapmakta ve "adalet" dağıtmaktadırlar. Hapishanelerde tüm baskuların büyük bir yanı, mahkemelerin önünde sanıkların zada tutmaya yöneliktir.

Hakimler ve mahkemeler, devletin ideolojisini yapıp yayan bir organ gibi çalışmaktadırlar. Bütün işler burada kalıfa büründürülmektedir. Onun için, yapılan işkencenin, hapishanelerdeki olup-bitenlerin, savunma hakkının ortadan kaldırılmasının, polis ve MİT uygulamalarının, rüsvetin vb... yasal çerçeveye oturtulmasıdır. Kamu oyuna istenilen düzeyde ağıllık yapılması, basın ve TRT'ye aktarılacak muhtevanın biçimlendirilmesi, hepsi, bu hakimlerce ve mahkemelerce düzenlendiği için, bunlara özel önem vermektedirler. Bir de, kamu oyuna "işte yargılıyoruz ve suçlu ile suçsuz ayırıyoruz, işler yasal" görüntüsü için; bu süslü ve dübbeli, yüksek yerde oturan, hukuk fakültesi mezunları tarafından güvence altına alınmaktadır. Yalnız askeri mahkemeler değil, sivil mahkemeler de bu amaç içinde çalışmaktadırlar. Hele son uygulamada aralarında pek fark da kalmamış-

tir. Bu yapıyı kabul etmeyen zor çıkar. Ama, tüm baskı ve sıkıyaştırmaya rağmen, taktik olarak bazı "demokrat" görünümü, ya da işlerden hoşlanmayan hakimler görülmektedir. Ya da gerçekten namuslu diyebileceğimiz bir iki hakime rastlamak da mümkün olmuştur. Zaten bu konuma girmeyen hakim istifa etmek zorunda kalmak ve tez elden geriye itelenmek, işten uzaklaştırılmakla karşı karşıya bırakılmaktadır.

Askeri yapıda ki taktik, tatlı serttir. Birisi köpürünce, diğeri ılımlı davranmaktadır. Taktikte olsa, ılımlı nitelikte gördüğümüz bir iki hakimi unutmamalıyız. Sadece kendi koydukları kurala eşit ve genel uyan bir biçimde de olsa, yeterli ve namuslu davranmış sayılmaktadırlar. Küfür etmeyen, bağırmayan, söyleneni ciddi ve eksiksiz zabta geçiren, salonda sanıkların dövülmelerine karşı çıkan, vb. gibi. O koşullarda asgari davranış gösterenler, ideolojik tavır belirlemeyenler yine de iyi sayılmalıdır.

Genel olarak sıkıyönetim mahkemelerine seçilenler, istenileni en iyi biçimde yapmaya gönüllü, hatta ileri götüren; ırkçı-faşist muhtevada ya da dinci duygularla dolu olan fanatiklerden ve kemalistlerden oluşmaktadır. Hakim demeye bin şahit ister. Bunlar, işkenceye de, polis sorgulamasına da katılabilen, kişisiz nitelikte insanlardır. Daha önce soruşturma tutanaklarında hakim üyelerinde komisyonda imzaları vardı. Ama, bu kaldırıldı. Demek ki, soruşturmada bile hakimlerle sanıklar muhatap edilmekteydiler. Gizlenmiş olsa bile, bunu çok sanık görmüştür. Görmese de, mahkeme soruşturmadan pek de farklı değildir. Adalet, hukuk, insanlık adına; siyasal suç işlediği iddia edilerek mahkemeye çıkarılan ve oradan başka hiç bir yer de güvencesi olmayan genç insanların ağızlarına mühür basan bu hakimlerin, eski zamandan kalma kadılar gibi davrandıkları apaçıktır. Biz, bu hakimleri, mektepten, meslek yapılarından, aile ilişkilerinden, çok yakından tanımaktayız. Bunlar genellikle iki tiptirler: Birisi askeri, diğeri sivil hakimler. Her mahkemede genel olarak duruşma hakimleri sivil olmaktadır. Bu iki amaca matuftur. Birincisi iş usulü iyi bildikleri ve işi kararbolca getirmede usta oldukları için. İkincisi işi dışarıya sivil görünüm verip; suçu, eksikliği ve muhataplığı askeri hakimlerin üzerinden kaldırmak, askeri hakimleri sivil hayatla yüz-göz etmemek. Gerek taktik, gerek uzmanlık için olsun her halükârda hakimler bu mahkemelerde kullanılmırlardır. Ve hukuk anlayışıyla yüz karası bir yapı göstererek, gelecekte ibret ve nefretle anılacak bir yere oturmuşlardır. Davranışları, kararları, ilişkileri, rüşvetçi yanları, adam kayırmaları, ideolojik baskı ve belirlemeleri, gözlerinin önünde dövülerek ifade veren insanları yargılamaları ve bir çok nedenden; bunlar hakim değil, olsa olsa padişahın kaddısı olabilirler. Bunlar dışında bir subay üye de, mahkemelerin kuruluş yasasına göre bulundurulmaktadır. Bu hakim değildir. Ama, onun da kararı alınmaktadır. Bu mahkeme başkanları ve bütün bağlantılar bununla sürdürülmektedir. Hukuki işler duruşma hakimine, salonun inzibati işleri de buna aittir. Sert, haşın ve o oranda içinden hesaplı, devamlı oturduğu yerde uyuyan, dışarıdan rahat yönlendirilen ve rüşvete açık zavallı bir subay bu lunup getirilmiş ve oraya oturtulmuştur. Hep "zavallı" adamlardan seçilmektedirler. Kişilikli bir insan zaten bu konumu sürdüremez. "Evladım o adam bayıldı mı, biraz su verin, evladım dışarı çıkarın..." demekle işleri götürmektedir. Dışarıda yine dayak ve baskı devam etmektedir. Gerektiği zaman da dayak emri veren budur. Duruşma hakiminin ona sormadan karar vermesi görülmemiştir. Bu aynı zamanda mahkeme devam ederken savcı ile sohbet eden bir adamdır. Sık sık önüne yazılı kağıtlar koyulur.

Diğer mahkeme üyeleri, ya subay ya da sivil hakimlerdir. Son zamanlarda sivil hakimler çoğunlukta idiler. Mahkemeler. 200 sanığa kadar 3 kişiden 200'ü asan davalarda ise 5 kişiden oluşmaktadır. Bu, son zamanda yapılan yasal değişiklikle oluşturuldu. Asıl amaç ise, işlerin çokluğu filan değildir. Rüşveti önlemek ve tahliyeleri daha zor hale getirmektir. Çünkü

sanıkların çoğunluğu ilk anda tahliye edilir haldedir.5 kişilik heyetlerde tahliye çok zor olmaktadır.Bir savcı bunu bizzat söylemiştir. "ne yapıp ne edip davayı 200'den fazla sanıklı bir dava edeceğim,böyle duruşma başlasa da ileride yapacağım ve heyet 5 kişi olunca da ... tahliye edilirsiniz."

Buna rağmen rüşvet daha da kapsamlaştı ve önlenemedi.Bu kezde,sık sık heyetler değişmeye başladı.Bir ara hakimler ve savcılar özel korumaya alındılar ve kaldıkları yerlerden helikopterlerle getirilip götürüldüler.Ama,nafile!Yine önlenemedi rüşvet.Bu söylediklerimizin örnekleri saymakla bitmez.Gerektiği yerde örnek verilecektir.Davalardan adam gösterilerek,delil benzerliği tartışılarak,cezaevindeki konum ele alınarak bu ispatlanabilir durumdadır.

Bir dikkat çekici durum da (çoğunlukla) mahkeme başkanlarının hep havacı subaylardan seçilmesidir.Belki de işleri az olan ve işe yaramayan bir kesim oldukları içindir! (10)

Mahkemelerin nitelikleri sağ-kemalist bir yapı göstermektedir. Böyle bir karma yapı içindedirler.Bu hakimler,cübbesinin altından rütbesini gösterme sevdalısı,kenarda kögede kalmış,istifa edip avukatlık yapmış basarlamamış ,kişiliksiz,her istenileni yapabilecek;dinci,ya da faşist ideolojinin daha gençlik yıllarından beri savunucusu hakimler burada görev yapmaktadırlar.Bunlar okulda ve önceki avukatlık ve hakimlik hayatlarında korkak,fanatik,MSP ya da MHP yanlısı (çoğunluk MSP) adamlardan devşirilmiştir.Asker üyeler ise,çoğunlukla kemalisttirler.Aralarında anlaşıkları tek olay sıkıyönetimden korkmak,gelecek güvencesi ve önemi,anti-kürt,anti-komünist olmalarıdır.Mahkemeler sık sık değiştirilmektedir.Dolayısıyla davayı götürülen hakim önemli olmamaktadır.Gelen de aynı şeyi yapmaktadır.Aynı mahkemeye bağlı olan birden çok heyetler vardır.

Mahkemeler kuruluş yasalarına göre, "tarafsız ve bağımsız" olmalıdır lar.Oysa,yasa üzerinde bağımsız olduğu belirlenen mahkeme ve hakim tamamen bağımlıdır.Yukarıdan beri açıkladığımız gibi,ideolojik-siyasal ve çalması bakımından,hem sıkıyönetim komutanına,hem de bir bütün olarak devlete bağımlıdır.Başkası da düşünülemez.Bundan ayrı olarak,sağ bir düğünce de olduğu için aynı zamanda siyasal suçlarda taraflıdır da. Kemalist ise yine taraflıdır.Yani,mahkemeler ve hakimler hem taraflı ve hem de bağımlıdır.Bu sonuç bile yargılanmanın niteliğini ve uygulanan ceza siyasetinin özünü anlatır kanısındayız.Ciddi bir hukukçu, ciddi bir hakim bu yapı içinde bulunamaz ve hakimlik yapamaz.Esas duruşta,perişan yaralı,copların altında dövülerek,askerlerin sıkı baskısı ve hapishane-nin zoru ile ifade vermeye mecbur edilen insanları ciddi bir hakim nasıl yargılayabilir?Bu mahkemeler orta çağdaki yargılamalardan daha ilkel dir ve bunların uyguladıkları ceza siyaseti irkçi-faşist ve kemalist bir devlet düzeninin uygulamalarını kılıflandırmaktadır.Hakimlik,başlıbaşına bir iş ve başlıbaşına bir görev alanıdır.Sanık özgürce savunmasını yapmalı,etki altında kalmadan konuşmalı,doğal insan haklarının kendisine tanıması gerekir.Cezaevinden baskı ile getirilen ve kendisine durumu,söyleyeceği şey tembih edilen,yerine getirmedeği zaman başına gelecekleri düşünen sanık,bir de böyle hakimler önünde nasıl davranacaktır?

Mahkeme önünde yapılanlar,uygulanan ceza siyasetinin muhtevasını belirlemektedir.

Ancak,mahkemenin sanığı nasıl karşıladığı şu sorusu ile belirlenmektedir:

"...sen Türkiye'nin Doğu ve Güney-Doğu Anadolu bölgesinde bağımsız, Marksist-leninist temele dayalı bir Kürdistan Devleti kurmak fikrine katılıyor musun?" "...Kurmak fikri!" İşte,işin ilginç ve can alıcı noktası

buradadır. Mahkemenin niteliğini, uygulanan siyaseti tümü ile bu soru belirlemektedir. Düşünün ve bu soruya bir bakın! Bu soruyu kabul etmeyen sanıklar, vanı, burada sözü edilen "... Kürdistan devleti kurma fikrinin" havalı olduğunu söyleyen sanık hemencecik tahliye edilmektedir. Bu belirleme tahliye için dosyada ne olursa olsun yeterlidir. Tüm davalar incelendiği zaman durum açıkça görünür. Bu "... fikre" katılıyorum diyen sanık için, dosyadaki durumu ne olursa olsun, suçlamayı kabul etmek anlamına gelmez. Onun tahliyesi artık mümkün olamamaktadır. Bu tesbit, sanığı bir de veni soruşturmalara ve hapisanede ayrı bir uygulamaya götürmektedir. Mahkeme böyle hukuksal olmayan ve insan haysiyetine aykırı bir yöntemi seçmektedir. Düşünün iddia karşısında bir sanık suçlamayı nasıl kabul edebilir. Ayrıca, kabul etse bile, böyle bir belirleme devletin tezi tarzında nasıl kabul edilebilir. Dernek kurmuş, bildiri dağıtmış, ya da herhangi bir nedenle mahkeme önüne çıkmış sanığın suçlamayı kabul etmesi düşünülebilir mi? Susarak ya da böyle bir sorunun sorulmasının yanlış olduğunu hukuken düşüncenin zorla açıklanması demek olduğunu söyleyenler ise, zaten dolaylı olarak suçu kabullenmiş olmaktadır. Çünkü, kararlara bu belirleme "... sanık mahkememiz önünde de ikrarında ... Kürdistan devleti fikrini belirterek" denilmektedir ve gerekçe sayılmaktadır. Susanlar için ise, sükut ikrardan gelir gerekçesi eklenmektedir. Oysa bir mahkeme, sanığa suçunu, suçun davandırıldığı delilleri göstermek ve onun kendisini savunmasına olanak tanımak zorundadır. Zorla düşüncüyü açıklamaya zorlamak, hukuk mantığı değildir. Diyarbakır'da sanıklar Kürt oldukları için ve yaptıklarını da -mahkemenin belirlemesi içinde ya da MIT'in belirlemesi içinde değil- inkar etmiyorlar. Ama, suçlama bu değildir. "Vatan ve bunun bölünmesi diye" bir suçu kabul etmiyorlar. Sorun Kürt halkının varlık ve örgütlenmesi koşullarının ortaya konulmasıdır. Bu da bir gerçektir ve mesrudur. Tersine, Askeri savcılar ya da diğer mahkemelerdeki savcılık ve iddia makamları, Kürt halkının olmadığını ya da onun temel sorunlarının savunulamayacağını ve örgütlenmesinin olamayacağını "ispatlamak" zorlandılar. Ama, bu ispatı sanıklara bırakmaktadırlar. Herkes iddiasını ispatlamakla yükümlü olduğu halde, sorunu tartışmadan suçlama yapılmaktadır. Sanık ise, savunmasını yapamamaktadır. Ve mahkemeler mahkeme olmaktan böylece çıkmaktadırlar. Toplum sınıfsal olarak bölünmüştür. Toplumun birçok sınıfsal kesitlerinin varlığı ve sorunları açıkça ortada durmaktadır. İşçilerden bahsetmek hiç bir zaman komünizm propagandası gibi bir suç olarak ortaya konulamaz ve Kürt halkının varlığı ve sorunları da ırkçılık değildir. Tahakküm başlı başına güdümlü ve bağımlı Türk burjuvazisinin -dir. Ama, her seferinde ceza siyaseti içinde burjuvazi ve egemen sınıflar yargılamaya tabi tutulamazlar ve paçayı sıvırırlar. Üstelik yargılama siyasetinin üzerine oturarak, yasaları yapan mercilerde, meclislerde akıl babalığı yaparlar. Burjuvaların örgütlenmeleri korunur ve devlet siyasetinde söz sahibi olan kuruluşları varlıklarını sürdürürler. Örneğin; işveren dernekleri Cumhurbaşkanı ile seyahatlere çıkar, meclislere üye verir, hersevi çöze, söz sahibi olma konusunda vazgeçilmez örgütler oluverirler. Kitleler, olayları göremezler ve olan biten Türk devrimci hareketinin ve Kürt hareketinin başına yıkılır. Birkaç yıllık Cuntadan, bütün vaveyla ve rağmen "devletimiz güçlüdür, bölücülerin ve anaristlerin üstesinden gelmiştir, huzur ve güveni sağlamıştır" denilerek, sonuç çıkarılır. Neden bir türlü anlaşılamaz. Ceza siyasetinin temelinde yatan bu olgu, gösterme lik olarak büyük penoların altında zavallı hakimleri gösterir. Onlar suçlu ile suçsuzu avıran yerler olarak, gazetelere ve TV'ye verilip, göz boyanır. Ama, esasarkada, daha başka şeyler ve güçler sonradan yavaş yavaş ortaya çıkınca; bu kez de, kimse sorumluluğu üzerine alamadığı için, ölenler ölmüş, ağır cezayı alanlar almış ve hakimler sipsivri ortada kalmışlardır. "Demokrasi" adına bir kaç "yargıç uygulamayı" olduğu söylenerek, iş rasyonelleştirilir ve o "dönemin arkada kaldığı", "hatasız kul olmayaacağı" gibi, uydurma sevdikle memleket "ileriye ve atılma geçirilir!".

Mahkeme, sanıklara, özellikle, Kürdistan'da bir işgal mahkemesi gibi, bir "istiklal mahkemesi gibi" davranmaktadır. Çünkü, bu yalnızca saptanmış sivasetten değil, Türkiye'deki felaketten de kaynaklanmaktadır. Örneğin; sanıklara "sen Kürt müsün? Türk müsün" diye sorular sorulmaktadır. Bu soru varılmanın ve hakimın esas görüşünü ve yönelmesini belli etmektedir. Sonuç, bütün biçimsel işlemlere rağmen bu soruya bağlı ve bağımlı olarak ortaya çıkmaktadır. Mahkeme, hiç kimseye düşüncesini zorla açıklamamaz. Kimsevi düşüncesini açıklamaya davet edemez. Bunu ancak, askerlerin dinçlik ve coplari ile sağlamaya çalışmakta ve mutlaka açıklamaya zorlanmaktadır. Yapamadığı zaman, sorgulamalar ve hapishaneler yoluyla sağlamaya çalışmaktadır. Böyle mahkeme ve hakim olur mu?

Kürdistan'da suç ailesel, asiretsel ve toplumsal bir öze kavusmaktadır. Hakim, niteliği ne olursa olsun, bunun şartlanmışlığı altında kararlar vermaktadır. Kürdistan'da bu durum çok vahşidir ve çirkindir. Kürt olmak suçtur ve veterlidir. Yapılan işlemler hepsi biçimseldir. Devletin ve polisın, Millî istihbarat örgütünün saptadığı kalıba insanı uydurmaktan ibarettir. Kamu oyunu oluşturan genel siyasetin sürdürülmesi için seçilmiş en iyi araç, nöbetçiler arasında, kral gibi tahtına oturmus zavallı birkaç hakime yaptırılan istir. Sanık, bu ortamda sonu bilmektedir...

Mahkeme ve hakim, sanığın kişisel eyleminden ötürü suçlayan bir iddianın doğru olup olmadığını araştırılmalıdır. Suç dünyanın her yerinde ırka göre ve ailesel değildir. Şahsidir. Ama, Kürdistan'da tam tersinedir. Çocuğuna Kürtçe ad koymuş bir sanık, cezanın en yüksek haddini almaktadır. İd diyanameler ve mahkeme kararları böyleli olaylarla doludur. Kürtçe isim, karar delil olarak tartışılmaktadır.

Mahkeme ve hakim kararları tehdit niteliğinde de olamaz. Kürdistan'da verilen cezalar tehdittir, kararlarda, sanığın sıkı takip edilmesi önerilmektedir. Ailesi ile ilgili soruşturma açılmaktadır. En yakınları hapishanelere doldurulmaktadır. Soruşturalara karısı, kızı, çocuğu vb.. getirilerek, sanığa istenilen suç zorla kabul ettirilmektedir. Her mahkeme ve hakim kararı bir tehdit ve soruşturma yapılması için nedendir. Memur olanın yakını isten atılır, ailesi perisan edilir.

Mahkemeler ve hakimler tahliye vermede de özgür olamazlar. Sanıklar arasında belirsiz ve gerekçesiz ayırım koyamazlar. Kürdistan'da tahliye, hapishane raporlarına ve soruşturmanın isteklerine, ya da yüksek oranda rüşvete bağımlı olarak, hakimlerce özgürce verilmektedir. Dosyaları inceleviniz, avnı düzeyde sanıkların bazılarının gerekçesiz tahliye edildiklerini ve sonuçta da beraatlerine karar verildiğini göreceksiniz. Tahliye, göstermeliktir.

Hakimler, duruşma tutanaklarını da kendi isteklerine göre tutmaktadır. Oysa, tutanaklar özet olsa bile sanığın söylediklerini içermelidir. Sanık, ben bu suçu işlemedim devince, hakim "ben Kürt değilim, bunu redederim, ırkçılık ve bölücülüğü de karşıyım vb.." gibi eklentiler yaparak, işi yargılamanın dışına çıkarmaktadır. Keyfi olarak tutanak tutulmaktadır. Sanığın, bunları, inceleme olanağı da olmadığından, iş "Allaha" kalmaktadır. Daha sonra, tutanaklar anlaşılınca, hiç bir itiraz hakkı da yoktur.

Mahkemeler ve hakimler anti-Kürt ve anti-komünistler. (11) Bu muhtevası onları belirleyen en önemli yandır ve özellikle böyle seçilmektedirler. Davranışlarında, küfür ederek bile bunu göstermektedirler. Hepsi, zavallı unsurlardan seçilmişlerdir. Hayattaki hınçlarını, görmemişliklerini tatminsizliklerini buralarda görev alıp iveden iyiyi sergilemektedirler. Açıkcası, tatmin olmaktadır. Psikolojik hastadırlar. Yüzelerinden bunu görmeniz mümkündür. Sanık konuşurken ya da tanık dinlenirken, avukatlar konuşurlarken "ya, öylemi," gibi terimlerle gıcık vermeye, dalga geçmeye, "vararken aklın neredeydi" gibi kesin belirlemelerle sonuçta ne olaca-

Eni ortaya koymaktan hiç çekinmemektedirler.İçlerinde sinsî olanları da vardır.Ama,hepsi de -bir iki istisna- aynıdırlar.Seçimleri bilinçli yapılmıştır.Hedef sasırtmak için araya bir iki gülen ya da sanığın lehi ne işler çıkardığı izlenimi verenler de vardır.Bazıları işi daha ileriye vardırarak "sus ulan,..." gibi de olmaktadır.İşte,böyle hakimlik yapmaktadırlar.Bunların kararları "adalet" olabilir mi?Bunların yansız,bağımsız olmaları mümkün mü? "Eşit"likçi olmaları mümkün mü?Bunlar olsa olsa,bir KADI olabilirler.Aynen de kadılara benzemektedirler.Geleneksel olarak dede ve babalarından getirdikleri yapıyı,daha bağnaz ve daha "çağa uvarlı" sürdürmektedirler.Daha fanatik ve katı olarak,"demokrasileri ne" ceza adaletini ve yargılamayı uydurmada çok başarılıdırlar.Bir heyet olarak böyle davranmaktadırlar...

Kürdistan'da,bu mahkemeler ve hakimler tarih boyunca anılacaklardır. Bunları çocuklarımıza unutturmamak ve dünya'ya teşhir etmek gerekir. Ve örnekleri ile edeceğiz. Bunlar zavallı ve usaklığı meslek edinmiş, kişiliksiz insanlardır. Ama, adalet adına "kadı"lık yapmaktadırlar. "Ne Mutlu Türküm Diyene" siarı ve panosu altında "Adalet Mülkünü Temelidir" demektedirler. Ama yaptıkları adaletsizlik, onursuzluktur. Fıtıl fıtıl burunlarından gelecektir. Sıkıştıkları zaman kuyruklarını altlarına alan ve emekliye ayrıldıktan sonra da "demokrat" kesilen; "sosyal demokrasinin" siyaset pazarlarında boy gösteren bu hakimlere, Türkiye'nin büyük yargı kuruluşları diye isim geçiren "Yargıtay"larında", "Danıştay"larında", "Anayasa Mahkemelerinde" üst görevler de verilecektir!...

bb-Savcılık Müessesesi ve Savcılar:

Savcılık, başlıbaşına bir müessesedir. Tek tek kişilerden, savcılardan değil, birçok savcıdan bir kurul olarak oluşmaktadır. Bunlar, yasa gereği Üçlü kararname ile atanan (son zamanda daha çok sivil) asker ve sivil hakim ve savcılardan oluşmaktadır. Bunların başında sıkıyönetim savcısı vardır ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığını temsil etmektedir. Diğerleri ise, Sıkıyönetim Askeri savcı yardımcılardır. Sıkıyönetim savcısı Albay ya da Binbaşı rütbesindedir. Diğer yardımcı savcıların asker olanları, genel olarak Yüzbaşı ve daha alt rütbededirler. Yardımcı askerî ve sivil savcılar arasında işbölümü yapılarak, her biri yargılanan bir grubun ve da birkaçının işini yürütmektedir.

Savcılar, özel seçilirler. Genel olarak kişiliksiz, tatmin olmaması, her düzeye rahatça kullanılabilen, "Kral'dan çok kralcı" olan, MİT mensubu, ya da onun onayını alabilen insanlardır. Çevresinde ve okul hayatlarında, çoğunluğu sağ eğilimli unsurlardan olmaktadır. Sözde, Sıkıyönetimde "sağ"da yargılanmaktadır. Bu savcılar tahsil ve meslek hayatlarında başarı gösterememiş, avukatlık yapamamış, sonunda sıkıyönetime yamamış insanlardır. Bazıları uzun bir meslek hayatından sonra askerliklerinde rütbe bırakarak, subaylığa geçmişlerdir. Giyim kusamları geri nitelikli, tatmin olmaması, hınçlı ve kindar insanlardır. Savcılığı, denetimsiz ve rahat bir yer olarak alabildiğince kullanmışlar, hayatlarında hiç bir yerde, kendilerine, biçimselde olsa, "böyle saygı" gösterilememiştir. Herkesi korkutarak işlerini götürmüşlerdir. Fanatik sağ ya da aşırı ırkçı görüşe yanlısı ve yer yer bunların vuruçu gücü niteliğindedirler. Bu yapılarını savcılıkta rahatça kullanmışlardır.

İlk başta, askerî savcılar çoğunlukta olmalarına karşın, daha sonra -sorumluluğu dağıtmak ve bazı işleri kamufle etmek için- siviller çoğunluğa geçmişlerdir. Asıl amaç ise, askerlerin kitle üzerindeki durumlarının insansılmasıdır. Sivilleri kullanarak, her dediklerini daha iyi yaptırılmışlardır. Gelecekte de, nasıl olsa, sivil savcılarla aynısını uyguluyorlar vermeyi amaçlamışlardır. Daha sonra, bunlar, yüksek verilere atanmışlardır.

Son zamanda rüşvet ve adam kayırma işleri arttığı için, yerleri sık sık değiştirilmiştir. Ama, devamlılık arz edenler kalmışlardır. Zaten, aldıkları ve sürdürdükleri davalar uzun sürmüştür. Bu savcılardan, yardımcılarından en önemlileri Turgay Çağlar, Oktay Yüksel, Mustafa Yüksel, Cahit Aydoğan, Kadir İspiridir. Turgay Çağlar, Genel Kurmay Askeri idare mahkemesine Oktay Yüksel başka bir bölge sıkıyönetim Adli müsavirliğine, atanmışlardır. Rüşvet olayı desifrasvonu getirmiştir...

Burada, askeri savcılarla ilgili bazı kısa bilgiler de vermekte yarar vardır. Bunların bazılarını tanıdığımız için, ancak, onlarla ilgili bilgiler aktarabileceğiz.

Askeri savcı Turgay Çağlar; Van'lıdır ve askerlik öncesi Van'da Devlet Su İşleri (DSİ) Bölge Müdürlüğünde Avukatı. Mizmız, geveze ve kişisiz biriydi. Mus Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan ve daha sonra Danıştay'a giden bir tazminat davasında; Avukat Rusen Arslan ile Şerafettin Kaya davacı Hüsamettin Asar, Avukat Turgay Çağlar ise, davalı DSİ vekili idiler. Bir keşif sırasında Rusen ile takışmışlardı ve Rusen kendisine "senin yaptığına avukatlık denmez" demisti.

Bu olay Turgay'ın üzerinde çok etki yapmış, üstelik, Hüsamettin Asar'ın o günkü belediye başkanı'nın abisi olusu, korkusunu daha da arttırmıştı. Turgay'ın bu korkusundan Rusen ve Şerafettin'in haberleri yoktu. Bu olayla ilgili etkilenmesini, ilk defa, sıkıyönetimde savcı iken ve Rusen'in i fadesini alırken ortaya koymuştu. "Avukat iken, hayatımın en büyük davasını size karşı takip etmistim. Sıkıyönetimde savcı olarak, su işe bakın ki yine havatımın en büyük davasını size karşı takip ediyorum" demisti.

Polis'in, MIT'in ve sıkıyönetim komutanının baskıları yanında, Turgay'ın bizlere karşı olan kişisel kin ve sartlanmışlığı, savcılık soruşturması zamanında işlerin uzatıldıkça uzatılmasını sağlamış ve Adalet ve Teflis Kurulu'na yapılan şikayet ile, uzun zaman sonra, hiç bir değişiklik olmadan davayı nihayet açmıştı. Aslında, bizleri yargılayacak delil yoktu elinde, bunu kendisi de itiraf ediyordu. Bazı kişilerin tutuklanması ile, onlardan zorla ifadeler alınıp ve yalnızca bunlara dayanarak dava açtı...

Avukatlarımızın, Milli Savunma Bakanlığı "Askeri Adalet ve Teftiş Kurulu'na yaptıkları şikayet, Turgay'ı çok kızdırmıştı. "Cimsit'i bir daha odama soğmayacağım" demisti. (Cimsit BİLEK, Siirt Barosundan ve bizim Avukatımızdı) Bize, baskı yaparak, "sizde bu Avukatları Avukatlığınızdan azl edin" diye ufak volla "tehdit"te yapmıştı. Bu atraksiyonlarına karşı ken disini ciddi olarak uyararmıştık:

"Sıkıyönetim ve baskılar ilan haysürmez, geçicidir. Şimdi, sana durum hep böyle devam edecek gibi geliyor. Onun için hissi davranıyorsun. Böyle davranma. İnsan, mutlaka yaptıklarının hesabını verebilmelidir. İleride he sap vermek zor olabilir. Senden özel bir isteğimiz yok ve olamaz. Yalnız, bizim isteğimiz sudur; kendi mevzuatınıza uymalı ve işgüzarlık yapmamalı sını".

(...)

Fakat, Turgay davanın bütün süresi boyunca ve davanın bitiminden sonra bile işgüzarlıkta bulundu. En uzun savcılık soruşturması bizim davada oldu. Cezaevinde bile özel baskılar yaptırıldı. İdareye, özel bilgiler aktararak, bizleri ezdirdi. Esas hakkındaki mütalaasında; "takkiren ve tesdiden" ceza istemediği halde, bir çoğumuz hakkında hukuk tarihinde görülme mis bir örnek vererek, mahkeme kararını "cezanın yüksek haddten verilmesi" yönünde temyiz etti. Ergül ve Mümtaz gibi arkadaşların cezalarını birtirmelerine rağmen, savcının tavrından ötürü, uzun zaman bedavadan yatmalarına neden oldu.

Kendisinde hukuki ahlak yoktu, iddianameye söyle bir belirleme bile

kovdu: "...geçmişte bu işlerle uğraşmışlar, şimdi de uğraşmaktadırlar ve gelecekte de uğraşacaklardır". Düşünün devamlı kontrol takip işareti veriyor ve iddianameinde "bizim cezaevinden yine çıkarsak, takip edilmeziz" istiyor ve "bu işlerden vazgeçmeveceğimizi" belirterek, "Rızgari Kür distan'da bütün davaların ve siyasetlerin anası görevini görmüştür ..." diyor. Delil ve belgelere değil, sıvası görüşüne ve özel kinine göre "hu kuk" yapıyor. Bu adamın insanî değerleri de çürümüştü. Kendisinde insanî bir ahlak da yoktu. Mümtaz ifadeye gittiği zaman kendisine o zor zamanda ve aş'erin, subavin yanında; "... (kahkahalar) yahu Mümtaz, nasıldı, sende atledin mi?..." gibi, satasmalar yapıyor. Arkadaş diklenip avağa kalkıyor ve "böyle ifade alacaksan, ben ifade vermem" diyor. Bunun üzerine yine kahkahalarla, "yahu saka yaptık, herkes böyle diyor, Polis de böyle diyor, kızma... otur" devip işi aşağıdan almaya ve ifadeye geçmeye başlıyor. İstedığı gibi ifade vermeyenlere küfrederek, (bize etmedi), tehditler savuruyordu. Söyledikleri ifade tutanağına geçirilmeyen İ. TEKİN'e çok hakaret etmiş ve İ'de ifade tutanağını imzalamamıştı. Bazı sanıkların ifadelerini aldıktan sonra, kol işareti yapıp, "..... yedin, bu ifade ile en aşağı 8 yıl ceza alırsın" diye kahkahayı patlatıyormuş... (12)

Bu özelliklerine, çok korkak ve rüşvetçiliği ile seçici bir düşüncede olduğunda ekleyelim. Özellikle Bitlis, Van, Hakkari bölgesindeki sanıklar dan bir çoğundan rüşvet almıştı. Bazı rüşvet olaylarına da aracılık etmişti. Bizim davada İ. DELEN'den, (ki, tahliye oldu), T. BİNGÖL'den (beraat etti), M. ERDEM'den (tahliye oldu), daha birçoğundan büyük paralar aldı...

Rusen, mahkeme savcısı Turgay ÇAĞLAR'ın durumunu desifre etti ve duruşmada tantana çıktı. Avağa kalkıp bağırdı. Hakim Rusen'i yerine oturtma' istedi, ikaz ve tehdit etti. Fakat, söylenenleri tutanağına geçmedi. Avukatlar da "yatıyorlardı" ve hiç bir girişimde bulunmadılar. Hatta, Rusen konuşurken Turgay güldü, Rusen'de "niye sırıtıyorsun" dedi. Bunun üzerine ortalık karıştı.

Bu adam hakkında daha çok şey söylenebilir. (...)

Askeri savcı Oktay YÜKSEL; Mardin'in Araplarından'dı. Mardin'in içinde bulunan Araplar'daki Kürt düşmanlığı aynen buna da geçmişti. meslek te venivdi ve dili ağır bir Arapça çalıyordu. Adana'da ilk kez görev yapmış ve sonra Diyarbakır'a tayin edilmisti. Mardin, Diyarbakır'a bağlı bir sınıvönetim bölgesi olduğu ve bunun da Mardin'li olmasına rağmen Diyarbakır'a atanmış olması gayet ilginçtir! Çünkü, Türkiye'de, hakim ve savcıların doğdukları yerlere gönderilmeleri ve oralarda görev yapmaları yasaktır. Bu konuda "Hakimler Kanunu"nda hüküm de vardır. Demek Oktay YÜKSEL, muteber bir adamlarıydı! Böylece, bu bölgeye tayininde sakınca görmediler. Aynı zaman da cezaevi savcılığına, daha doğrusu cezaevi işlerine baktı ve çok baskı yaptı. Cezaevindeki direnişlerde, ölüm olayları ve intiharlar da, bir çok kez ifadeleri bu alıyordu. Sanıklara küfür ediyor, bağırap çağırıyordu. Sonra "kedi" gibi oldu..

Oktay, üzerinden acemiliği atınca, istedikleri biçimde görev yaptı. Sa- niğin lehine hiç bir delil toplamadı, lehe olan delilleri de ortadan kaldırdı. Sanıkların söylediklerini tutanaklara geçmedi ya da yanlış geçti. Çok sanığı savcılıkta suçlu durumuna soktu. Turgay gibi, o'da soruşturma- va katıldı. Devlet, O. YÜKSEL'in bu "hizmet"lerine karşılık, onun rüşvet ve vesine göz vurdu. Oktay, müthiş bir rüşvetçi olarak "ün" yaptı. Kıpını dol durdu! Diyarbakır'daki soruşturma ve yargılama işlerindeki rüşvet olay- larına, kimse birsey söylemiyordu. Çünkü, polis, Savcılar ve Adli Müsavir, Mahkeme gibi ilgili makamların hemen hepsi rüşvetin içindeydi. Bu durumu dolaylı da olsa, mahkemede birkaç kez açıkladık, dosyalardan, sanıkların durumlarından örnekler vererek ortaya koymaya çalıştık. Bazı savunmalara da bu konular geçirildi. Eğer dosyalar incelenirse, bu görülebilir. Bu ne- denlerle, ilgili makamlar arasında, rüşvet icine karıştama konusunda, "giz

li bir centilmenlik anlaması" vardı...

Askeri savcı Kadir İSPİR; Yukarıda açıkladığımız savcılar vüzbası rütbeli ve askerlikle rütbe bırakarak, askeri savcı olmuşlardı. Kadir ise, si vildi. Önceleri Adana'nın bir yerinde savcılık ya da yardımcılık yapan Kadir İspir, Diyarbakır'a savcı yardımcısı olmuştu. Bütün işler eline bırakılmıştı. Aslen (tahminen) Kozanlı'dır. Turgay gibi öğrencilikten tanınmaktavız. Okulda da bir "MHP"liydi. Önde gelen militanlardan biriydi. Sıkıyönetim "sağ ve sol"a karşı gelmiş! Ama, "MHP"liler ve "MSP"liler, gelip bizi vargilayan insanlar olmuştular. Bu kaderin garip cilvesine bakınız, aslında garip değil, doğal cilvesi... Böylece, avrı avrı verlerde karşı karşıya geliyorduk...

Kadir İspir, 1971'de Mus'un Bulanık ilçesi savcısıydı. R. SEFFEROĞLU (sonradan TÖB-DER Genel Yönetim-Kurulu üyesi oldu), Y. KIZILKAYA (sonradan Bulanık belediye başkanı oldu), T. KOROĞLU adlı öğretmenler, birara "Atatürk'e hakaret ve komünizm propagandası" suçlarından tutuklanmışlardı. Avukat Rucen ve Serafettin bunları savunuyorlar ve Kadir İspir'de davanın savcısı idi. Kendisi gibi Süleyman adlı hakimle birlikte arkadaşlarımız arasında çok sert tartışmalar olmuş, hatta arkadaşları tutuklanmak istemişlerdi. Ama basaramamışlardı!.

Kadir, ideolojik yapısından ötürü, Bulanık'daki "Terekeme" dediğimiz ve Kürt düşmanlığı yapan bir kesim ile, içli-dışlı olarak birçok komplolar düzenleme ve çalışıyor ve halka da baskılar yapıyordu. Özellikle, yurtsever unsurlara nefes aldırtmıyordu. Olur olmaz nedenlerle evlerini, arabalarını gözaltına alıyordu. Bu adam, Diyarbakır'da da rüşvet olaylarına katıldı. Kumaracı ve içkici olan, biraz da geri zekalı biriydi. İdeolojik olarak ta yine düşüncesini sürdürdü, bizim dava bozulunca da, davanın savcısı oldu. Mahkemede çok takıştık. Bu adamın yapısını, ideolojik durumunu, es'li durumunu vb. tümünü, Mümtaz son savunmasında açıkladı. Bu duruma çok kızmıştı. Biraz da ahmak bir atardı. Özellikle, buradan önce Van'da görev yaptığı için, Vanlı ailelerle tanışıyor ve bu yörenin sanıklarına rüşvet karşılığı çok tahliye verirdi... Bu adamın usûlden, hukuktan haberi yoktu. Yüzü gözü sis, uyukulu gelin otururdu ve aynen Mafya'nın adamlarına benzerdi. Ama, mahkeme üzerinde çok etkisi vardı.

(...)

Savcılarla ilgili sındılık bu kadarla yetinin, kısaca işlemlerine de değinelim. Bu savcılık ve savcılar, sıkıyönetim komutanı adına iddia makamını oluşturlar. Devlet ve komutanın temsilcisidirler. Tahkikat komutanıktan Adli müsavirlik aracılığı ile, emirle yaptırılmaktadır. Askeri savcılar, bu işlemleri, polis ve MİT'le birlikte, uygulamalara katılabilirler, hanişanelere gelecek yaparlar ve uzun zaman içinde bir iddianame hazırlarlar. Ama, iddianame, savcının işe vakıf olmasından sonra, sanıktan zorla alınan ifadelerden oluşmaktadır. Önceden bir suç delili öne sürülecek yapılmamaktadır. Sanık sonunda tutuklama talebi ile hakim önüne çıkarılmakta, ancak bundan sonra ailesi, tanıdıkları ve avukatları haberdar olmaktadır. Hakim, savcının talebinden sonra sanığa "seni tutukluyorum bir diyeceğin var mı?" diyerek bir "ini" yerine getirmiş olmaktadır. Önce sonra, savcı, çalışıp çabalayıp bir iddianame hazırlamaktadır. Sanık hakkında, ikişer aylık uzatmalarla "koğuşturmaya yer olup olmadığı incelenmekte", bu süre içinde de sanığın tutuklama durumu gözden geçirilmiştir. Sanığa her eferinde yeniden uzatma gönderilmektedir. Eğer "koğuşturmaya yer olmadığı kararı" verilirse, komutan buna itiraz etmekte, yeniden koğuşturma başlatılmaktadır. Tutuklama kaldırılırsa, komutan bunu da itiraz ile yeniden sağlayabilmektedir ve da sallanan sanık yeniden gözetim altına alınmaktadır. Bunun sonu, teminatı da yoktur...

Askeri savcılar, tüm iddianamelerde genel savcılık müessesesinin belirlenmelerini aynen almaktadırlar. Suçlama hep aynıdır. Sadece her sanıkla ilgili sevk maddeleri ve cezalandırma talebi yazılarak, iddianame hazırlanmaktadır. İddianamede olması zorunlu şeyler, bulunmamaktadır. Siyasi bir suçlama olduğu halde, siyasi bir içerik ve tartışma yoktur. Örneğin; "Kürt diyerek ülkeyi bölmek.." denilmekte, Kürtlerden bahsedilmemektedir. Bu halk varsa, suç olmaktadır. Yoksa, zaten olmayan birşeyden bahsetmek, suçu oluşturmaz. O zaman, suç önceden saptandığı için, iddianameler biçimsel olmaktadır. Savcı, soruşturmayı aynen tekrarlamaktadır. Sanığın zor ve başka altındaki ifadesini, aynen yazarak, savcılık beyanını IKRAR olarak ele almakta, suçlamayı buna dayandırmaktadır. İfade alırken, sanığı sövmekte, dövmekte, sanığa polis beyanını aynen kabul etmesi için herşeyi yapmaktadır. Kabul etmeyenleri yeniden soruşturmaya geri gönderme tendidi yapmaktadır. Oradan perişan gelen sanık, şaşırıp kalmaktadır. Sanığın işkence iddiası, üzerindeki yaralar, bereler, hastalığı hemen doktorca rapor edilmesi gerektiği halde, bunları hiç yazmamakta ve tersine sanığı, bunları beyandan vazgeçirmektir. Sanık hakkında sadece aleyhdeki delilleri yazarak, leyhtekileri yazmamaktadır. sonuçta, sanık, soruşturmadaki beyanını, aynen vermiş olmaktadır. Sanık, savcı karşısında, esas duruşta bekletilir. Orada hiç kimse yoktur. Sanık kime, ne anlatabilir. Asker, "lan komutanım de -zaten soruşturmada bir süre bu sağlanmış, eğitim yaptırılmıştır- esas duruşta dur, ibne vb.." demekte, dipçikle sağına-soluna dürtmektedir. Savcıda, gerile gerile "hukuk" yapmaktadır. Savcı, soruşturmayı dahada genişleterek ve "ince hukuki laflar"la süsleyerek, okuyana soruşturmayı aran bir çerçeve vermekte, böylece soruşturma olayını kamufle etmektedir. Cezaevinde binlerce sanık, savcı ile mahkemenin, polislin ayrımını bilememiştir. Ve gerçekten de öyledir. Böylece savcı, "kısmen ikrar", ya da "ikrar" ile sanığın beyanını belirlemiş olur. Bu da, onun yargılanması na yeter. Eğer rüsvet varsa, adam kayırlıcaaksa, bunlar hiç önemli değildir. İdamı istenen yargılanmaz, beraat eder ve etmiştir de.

Örneğin; savcı sanığa öz-geçmişini sorar, aynısı olduğu için iddianame ye soruşturma beyanını "ikrar" olarak geçirir. Yani, savcılığın delilleri tüm sanıklar için belirlidir; 1-Soruşturma beyanı ve 2-Savcılık ifadesi Oysa, savcı kendi önüne çıkarılan sanığın durumunu tutanağa geçirmeli, ta leplerini yazmalıdır. Lehindeki delilleri öne sürmelidir. Raporu gönderme lidir. Tehdit etmemeli, askeri içerden çıkarmalıdır. Yalnız, Polis beyanı o lan sanık derhal salıverilmelidir ve kendisine yeniden polise alınmaya cağı güvencesi verilmelidir. Ölüm, işkence, yaralama, sakatlama ihbarları hakkında hemen tahkikat açılmalı ve soruşturma yapılmalıdır. Gerekli gü venlik görevlileri tutuklanmalıdır. Hele küçük yerlerdeki işgüzar Jandar ma ve "güvenlik" görevlilerinin ilkel davranışları, hemen soruşturma ko nusunu yapılmalıdır. Toplu gözaltı, irza gevme, aile baskısı, para talebi, da yak vb. hemen ortaya çıkarılmalıdır. Nerede? İşte, böyle "savcılar" "kanı yu ve devleti" temsil etmektedirler. Sanıklara "... falan kızla vattınımı" "...mektepe öyle-böyleydi.." gibi sarkıntılıkta yapmaktadırlar. Sonuçta suç ta, suçlu da bellidir. Ve iş bunu kılıfına uydurmaktadır.

Savcı, aynı zamanda siyasal baskı da yapmakta, sanığı düşüncesinden va zgeçirmek, onun ajanlaşmasına sağlamak içinde . hapishaneyeye telefon ede rek; "bu sanığı suraya, sunu buraya koyun"da demektedir. Ne başarılı, ne haşmetli bir görev! Savcı, cezaevindeki tüm uygulamaların ortağıdır. De lil ortaya çıkarmak için, her savcı cezaevine gelmekte, özel baskı ve iş kence yapmaktadır, bunu görmeyen sanık yoktur. İtirafçıların yanlarına di ğer sanıklar getirilerek, kendileri itirafa ve ifadeye zorlanmakta, bunda başarılı da olunmaktadır. Binlerce sanık, böyle bir uygulamadan geçmiştir. Ayrıca, cezaevi sorumlusu bir ya da birkaç savcı, her zaman gelerek, ceza evindeki uygulamayı, yukarda adını ettiğimiz kurul ile bizzat yapmakta dırlar. Ama, kendilerini göstermemekte, geride kalmaktadırlar...

Savcılar, usul hükümlerine de riayet etmezler. Cezaevinde koridorlarda askerlerin dayakları altında ifade alırlar. Sanıklara iddianame tebliğ etmezler, iddianame mahkemede okunur. İtiraz eden sanık, cezaevinde dayak ver. Diğer resmi evraklarda tebliğ edilmez, süreleri geçirilir. İmza atılır, evrak verdirilmez. Daha, neler neler! 100 kişilik sanık grubuna, bazen bir iddianame verilerek, anlamsız hale getirilir. Çünkü, iddianameden korkulmaktadır. Hepsi sahtedir. Sanık, suçu ve suçlamayı bilmeden yargılanır ve bu iste böyle biter. Bütün direnişler boyu, sanıklar, evrak tebliği süre verilmesi, savunma, iddianamenin verilmesi, tutanakların verilmesi, suç olarak gösterilen delillerin verilmesini istemiş, durmuşlardır. Verilen iddianameler de hapishanelerden çıkarılamaz. Tahliye olan, ya da başka yere giden sanık bunu götüremez. Bizzat, savcı, telefon ederek, bunun ve rilmemesini ister ve sık sık yapılan aramalarda, bunlar toplanarak, savcı lağa gönderilir.

Mahkeme kurulunda, sağ başta, o şaşaalı ve tüm hayatını içeren "gururlu" bakışıyla kübbeli (eşşeğe altın palan vur, eşşek yine eşşektir misali) oturur, uyur ve kendinden emindir. Mahkeme, hep kendisinden ricada bulunur. Mahkeme heyeti ile konuşur, onların tam yanındadır. Onlarla birlik te girer çıkar. Aradasert müdahalelerde bulunur. Sanıkları, Avukatları tehdit eder. Sözde, savcı iddia, sanık savunma (Avukatta) ve Mahkeme yargılayıcı olarak bir üçgen oluşturlar. Bunlar eşit haklara sahiptirler. Nere de? Tüm söyledikleri ve talepleri mahkemeye aynen kabul edilir, onun önerdiği kişiler durumları ne olursa olsun tahliye olurlar. Bazen danışıklı oyunda olur, bir-ikisi reddedilir. Biçimsel kararlar alınır, ama, onun dediği olur. Kendisi, söylediklerini tane tane yazdırır. Sanık ise, söyleme diklerinin yazılmaması için çaba harcar. Ara kararlarında içeride kalabilir...

İste, savcılık böyle bir müessese olarak, hem suçlayan, hem cezayı verdiren, hem soruşturmayı yapan, hem tehdit makamı, hem korku makamı, hem rüşvetçi hem de devleti ve komutanı temsil eden bir müessese, işkenceci bir kişidir.

(...)

cc-Adli Müsavirlik ve Adli Müsavirleri:

Adli Müsavirlik Müessesesi, Komutanlıkta oluşturulan ve komutanın daha önce adli subayı olan ya da daha başkasının atandığı ve yanında birçok görevlinin bulunduğu, bir müessesedir. Bu, komutanlığın ve sıkıyönetimin hukuki işlerini, ceza, hapishane, adliye, vb. siyasetini düzenleyen bir organdır. Görünürde bu olan ancak yukardan aşağıya, polislin ve MİT'in istediği tahkikatlar, arama ve baskılar, yargılamaların biçimini tayin etmektedir. Adli Müsavir savcılara emirler vererek, (ki, bunu komutanın adına vermektedir) soruşturmaları oluşturmakta, polislin talebini yerine getirerek, kişilerin soruşturmaya alınmalarını sağlamaktadır. Aşağıdan yukarıya da komutana önerilerde bulunarak, onun siyasi davranışını oluşturmaktadır. Komutanın yukarıda oluşan "hukuki durumu" uygulanması için kullandığı en önemli organdır.

Diyarbakır'da, bunun başında, daha önceki (1971) döneminde Sıkıyönetim Mahkemelerinde görev yapmış havacı bir yüzbaşı (şimdi yarbaydır) görevlendirilmiştir. Diyarbakır'ı çok iyi tanıyan, eşşakla ve iş adamları ile samimiyet kurmuş olan, yargılama düzeyindeki savcı ve hakimleri çok iyi tanıyan biridir. (13) Diyarbakır'ı yiyip bitirmiştir. Rüşvetçinin "Allah"ıdır. Kendisi Ağrı'da bir Kürt ailesinin yanında büyüdüğü halde (14), her vesile ile Türklüğünü ortaya koyarak övünür. Cezaevin'deki uygulamaların kaynağı olmuştur. Geçen dönemden edindiği tüm deney ve tecrübelerini kullanmıştır. Bizzat işkencelere katılmış, iddianamelerin oluşmasında katkıları büyük olmuştur. Sık sık cezaevinde görülmüştür. Her şey buna bağlı ola

rek gelişmiş denebilir.Birçok komutan değiştiği halde,bu çok sonra de-
ğişmiştir.Adı Ahmet Beyazittir.

Diyarbakır cezaevlerindeki direnişlerde ve pazarlıklarda başı çekmiş-
tir.

(...)

c-Ceza Siyasetinin Görünmeyen Uygula- yıcıları :

Ceza siyaseti görünürde mahkemeler kanalı ile uygulanmakta ve Askeri Savcılık ile Adli Müsavirlik bu konuda komutanı temsil eder görünmekte-
dirler.Yazışmalar yapmakta,tahkikat sürdürmektedirler.

Yalnızca Askeri değil,Sivil Mahkemelerde ceza siyasetini götüren mü-
esseseler haline gelmişlerdir.Aslında,Kürdistan'da,herzaman böyleydi.As-
keri ve sivil mahkemeler,genel olarak 3 Hakimden oluşmaktadırlar.Birini
Askeri yargıtay,digerini Sivil Yargıtay denetlemektedir.Hiyerarşi için-
de,kıdem ve terfi yönünden bunlar içiçedirler.Bir yerde karar veren Hak-
im,daha sonra o kararları yargıtayda inceleyen hakim olmaktadır ve dü-
şüncesi de değişmediğinden,karar aynı doğrultuda çıkmaktadır.Artık, tek
Hakimli mahkemeler ve yeniden kurulan Bölge Devlet Güvenlik Mahkemeleri
de,tamamen aynı siyaseti uygulayan ve daha çok sivil yönetimde gerekli
önlemi almak,ipin ucunu kaçırmamak için alınan bir sıra tedbirlerdendir
Ama,bu görüntünün arkasında,siyaset saptanması ve uygulama başka yerden
yönetilip,yönlendirilmektedir.Burası neredir? Aslında devlet adına suç-
lamayı yapan Askeri Savcılar ya da uygulamayı yapan ya da yapar görünen
Mahkemeler olsa da,bunların işbirliği yaptıkları MİT ve polistir. Genel
Kurmay tüm bunların üstesindedir ve işleri daha düzenli götürmek için
de,Sıkıyönetim Komutanlıkları arasında bir "koordinasyon" oluşturulmuş-
tur.Genel Kurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi.Cumhurbaşkanı,etrafın
daki konye de bunun arkasındadır ve en ileri geçinen "demokrat" unsurlar-
dan akıl alınmaktadır! Yanlarında çok "yüksek bilim" adamları vardır
MİT-polis,Savcılar,Adli Müsavirler,Sıkıyönetim Komutanları,tümü; iç-içe
ve birbirleri ile koordineli çalışmaktadırlar.Olay,kamu-oyuna görünürde
yutturulmaktadır.Bu yargılamanın,kamu-oyunda kabulendirilmesidir...

Suç ve suçlu poliste saptanmaktadır.ve fişlenmektedir.Bu,onu, hayatı
boyunca,"sakıncalı","her şartta sakıncalı" olarak,derece-derece takip
etmektedir.Savcı ve MİT'in saptanmasına uygun olarak..."örgüt şu madde-
den yargılanmalı,...şu cezalar verilmeli,şunlar beraat etmeli, şunlara
takipsizlik verilmeli..gibi"biçimlendirilerek,mahkemeler de kararlara
geçirilmekte; Basın ve TRT yoluyla kamu-oyuna açıklanmaktadır.Savcı, id-
dianamesini,bu mizansene uygun düzenler.Ortada,o görülür.Ama, toplantı-
lar görülmez mahkemeler de işi hukuki kılıfa sokarlar.(15) Mahkemelere
biraz esneklik verilmektedir!Bunun iki amacı vardır;Birincisi;Kamu-oyun
da "bağımsız mahkeme ve yargılama" vardır dedirtmek,ikincisi; Sanıkları
derecelenmeye tabi tutmak.Tahliyesi gerekli sanıklarda üç türüdür: Bi-
rincisi;Polisin saldığı ya da salmak zorunda olduğu yemlikler.İkincisi,
hapisanelerde terbiye olan itirafçılar,polise geçenler.Üçüncüsü;Rüşvet
ve adam kayırma ile bırakılmaları zorunlu olanlar.Bu nedenle,her dosya-
da,mahkemeye belli bir sayıda tahliye olanağı bırakılır.Mahkeme,seçil-
miş bu adamlarla birlikte,bir-iki tane de,kendine göre kişileri salar
ve kamu-oyunda iş "kamufle" edilir...Bütün bu uygulamalara karşın, iş
yargıtayda da biraz "vontulur".Orada,rüşvet daha da hızlıdır. Siyasal
tercihler hızlıdır.Birazda "aklı başında adamlar" vardır.Genel siyasete
uygun,toplumsal yapıda üst mahkeme niteliğini göstermek için; 4 yıl 5
yıl yatmış ve kararları onaylanınca hiç yarar sağlamayan sanıklar,orada
salıverilir.Amaç,rüşvetli salınan sanıkları "Kamufle" ve "yüksek mahke-
menin gücünü" göstermektir.Bu da planlıdır.Ba nız,yargılanmalar sonun-

da, bazı sanıklar yeniden tutuklanmaktadır! Bunlar, kontrollü sanıklardır. Hiç önemleri yoktur. Gidip, evlerine-barklarına bakmaktadırlar, okullarına gitmektedirler. Hayatla mücadele arasında tercih karşısında bırakılmaktadırlar. Ve mutlaka, polisin önerdiği yolu seçmek zorunda kalmaktadırlar.

Sıkıyönetim, direkt Genel Kurmay'dan emir almakta, uygulama bir anda istediği gibi değişebilmektedir. Böylece, hiyeTarsı bellidir: Genel Kurmay Genel Kurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi, Sıkıyönetim Komutanı- MİT polis, Adli Müsavir, Savcılar ve Mahkemeler. Bir de hapishaneler ve burada ki "kurul"lar. Böyle bir yapı içinde cezalandırma yapılmakta, görünür yanı ve görünmeyen yanı ile iç-içe isi kurtarmaktadırlar! Bakınız, bu siyasi seti iyice anlamak için, Ankara'daki DEV-YOL, MHP davalarına, İstanbul'daki TKP, BARIŞ DERNEĞİ DAVALARINA, Diyarbakır'da TKP ve PKK davalarına vb.

Yani, ceza siyaseti direkt askeri yönetimin bir uygulamasıdır. Görünüşün uydurma yanısıdır. Tamamen polise ve MİT tarafından yönetilip yönlendirilmektedir. Bu, Sivil Mahkemeyi, sivil savcıyı, basını, TRT'yi de, hep kendi tekeline ve denetimine almıştır. Gazetelere özel yazılar gönderilerek ve sayı ile belirli satır haberleri yayınlanmaları zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla, ortada bir yargılama gören vatandaş ve dünya, hele hele "0 Barış Derneği Demokratları"da olunca, sanki mahkemeler hatırı ile haksız avırıyor. Herkes Avukat tutma ve mahkemelere yağ çekme yarışına giriyor. Tamamen boş, çünkü, Avukatların büyük bölümü de ise ortaktır. pazarlığın içindedirler. Bu öyle bir hal almıştır ki, sivilden gelen Savcı ve Hakimler daha da bağımlaştılar ve "Ulufe" gibi ceza dağıtılar. Bugün, yüzlerce sanık idam ve müebbet cezalara çarptırılmıştır, Diyarbakır'da. Cezanın asgari haddi 10 yıldır. Batı bölgelerinde, bir örgüt üyesi 4 yıl 2 ay ceza alırken, Kürdistan'da 10 yıl 8 ay almaktadır. Neden? Bu mahkemelerin değerlendirilmesi midir? Hayır. Sivil Hakim ve Savcılar için sıkıyönetimde çalışmak daha da (son değişikliklerle) güvenceli ve rahattır. Birçok ek gelir de kazanmaktadırlar. Ve buralarda görev yapanlara sıkıyönetim kalktıktan sonra Devlet Güvenlik Mahkemelerinde görev almaları garanti gibi birseydir ve bu nedenle buralarda görev yapanlar canla başla çalışmaktadırlar. Sıkıyönetimde başarılı olan Asker, Hakim ve Savcılara, Adli Müşaveirlere, yargıtay yolu acılmaktadır. Tabii, "kışlalara" talim yapanlar da var...

aa-Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı:(Kurmay Başkanlığı)

Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı, Türk ordusunun genel konumu içinde doğal bir birlik ve garnizon olarak görülmeğe ise de, tarihsel süreci ve bölgenin özel niteliğinden dolayı, diğer ordu birliklerinden ve kolordulardan çok farklı bir yerde durmaktadır. Görünmeyen yanı ile Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanı, Türkiye'nin genel konumu içinde bazı işleri görmek dışında, özel ve bölgeye has işleri de görmek durumundadır. 7. Kolordu, yapısal olarak ta, görev alanı bakımından da tüm sıkıyönetim komutanlıklarından farklı ve Kürdistan'ı bekleyen bir ordudur. Sayısal durumu da buna uyarlıdır. Ayrıca Polis ve Milli İstihbarat güçlerinden, diğer bölgelere nazaran çok fazla destek alan, sıkıyönetim uygulamalarında tabiri caizse "astığı astık, kestiği kestik" bir birliktir. Açıkça 7. Kolordu ordu görevi gören bir birliktir. Yanında da, 2. Taktik Hava Üssü vardır, bunun başında da bir Korgeneral bulunmaktadır. Sıkıyönetim zamanlarında, bu da, 7. Kolordunun emrindedir. Bu, Kürdistan'a göre konumlandırılmanın bir nedenidir. Tarihte de 7. Kolordunun durumu farklıdır. Türkiye'de Milli İstihbarat teşkilatının 2 bölgesinden birisi ve en önemlisi Diyarbakır'da dir ve kolorduya bağlıdır. (16)

Yukardaki nedenlerden dolayı, böyle bir kolordunun başına da seçkin generaller getirilmekte, buradan giden generaller için, terfi imkanları çoğalmaktadır. Buradan giden general, en yüksek kademede görevlendirilmek

tedir.

Diyarbakır sıkıyönetim komutanlığında gözlenen en önemli nitelik, Anti-Kürt olmasıdır (ki, diğerlerinde öyledir), 7. K. lordu bunu açık koyar ve böyle bir eğitim yapar, bölgedeki ideolojik yayılmanın merkezidir, araç ve gereçlerini bu yolda kullanır. Püstler açar, törenler yapar, toplantılar düzenler vb... Örneğin Kürdistan'ın diğer bölgelerinde de sıkıyönetim vardır ve bunlarda genel kurmaya bağlıdır ve Anti-Kürt türler. Ama, Diyarbakır'la mukayese edilemeyecek niteliktedirler. Bunun başka nede-nide olabilir. Kürdistan'daki diğer sıkıyönetim bölgeleri isyan bölgele-ridir. Büyük oranda asimilasyon gerçekleşmiştir. Çelişmeler hızlıdır, Artık bunu küllendirmek ve uyandırmamak gerekir anlayışı ile de uygulamalar biraz üstü örtülü geçmektedir. Diyarbakır bölgesi böyle değildir. Azgın, baskılı, hesapsız kitapsız, aynı zamanda toplu imha ve tutuklamaların olduğu bir yerdir. Biraz da, devrimci potansiyeli ağır bastığı içindir...

Diyarbakır'da bütün uygulamayı, işkenceyi, baskı ve zulmü tamamen Kolor du ve onun komutanı yönetmiştir. Bu komutanlar seçmedir, işlerinden en iş kenceci olanı bugün Ege ordu komutanıdır. Kemal Yamak adındaki bu adam bizzat cezaevine gelerek ve elinde kamçısı (17) işkenceyi denetlemiş, yapmış ve emirler vermiştir. Ondan sonrakilere öyledir. Bütün buradan gelip geçmiş olanlar, en yüksek yerlerde idirler. Kemal Yamak bir zaman Genel Kurmay Başkanlığı sıkıyönetim koordinasyon dairesi başkanlığına getirilmiş sıkıyönetim uygulamalarını denetlemiş ve sürdürmüştür. Hain, hırçın, ilkel ve çok kötü bir insandır. Bu adam Kara Kuvvetleri komutanlığı ve hatta Genelkurmay başkanlığı yolundadır. Bunun dönemi Diyarbakır'da çok çetin geçmiştir. Her görevli ve er, ondan emir aldığını övünçle söylemiştir.

Diyarbakır sıkıyönetim askeri tutukevinde olaylar olunca, bunu bastır-mak için, Kemal Yamak bütün birlikleri teker teker gezmiş, bana bölücüle-ri, ezcek ve tam yetki ile herşeyi yapabilecek bir-kaç yüzbaşı gerekli demiş, Askeri birlikler içinden, (Devegeçidi denilen yer) serseri bir yüz başı bulmuyor, o da Esat Oktay Yıldırım'dır. Bunu tüm askerler bilmekte ve açıklamaktadırlar.

Sıkıyönetim komutanı bütün isini polis ve ona iyice güvenmediği ve birazda kullandığı için, MİT ile, daha çok da, Askeri İstihbarat elemanları ve yetkin subayları ile yapmıştır. Hiç bir konuda yazılı belge bira-kılmamış, emirler sözlü getirilip ve götürülmüş, talimatlar asılmamış, sonu-da olan olmuş ve isbatı olmayan vahşi bir uygulama yapılmış, kimsede sorumlu tutulmamıştır. Esrar, eroin işleri ve irza geçme, rüşvet gibi olay larla ilgili gizli bir kaç gariban yakılmış, sonunda onların da beraatle ri verilmiş, subaylar temiz çıkmışlardır. Bu komutan zamanında yapılanla rın anlatılması çok tutar... Ondan sonrakilere bir aşağı bir yukarı aynı şeyi uygulamışlar, ama onun kadar başarılı olmamışlardır.

bb-Milli İstihbarat Teskilatı ve Polis :

Cezaevinde İstihbarat elemanları ve polis üstlenmiş, Cezaevi Müdürünü önde gösterip bütün işleri yönetmişlerdir. Cezaevi Müdürü Alaattin Bayar ve daha sonra Birol Sen işkenceyi bizzat yönetmişlerdir. Bunlarda İstih-baratla birlikte çalışmışlardır.

Polis Memurları, sivil sube elemanları, cezaevine bir odaya yerleştiri lerek, kullanılır unsurlar durumuna geçirilmişlerdir. En azgın soruşturma elemanları (ki, kısa boylu esmer biri ile uzun, iri kıyım olanı çok zulum-kardı) cezaevinde yatar-kalkar hale gelmişler, iki yere soruşturma merke zi kurularak ve her türlü işkence aleti getirilmiştir. Bu unsurlar ifade almaya ve işkence yapmaya, erleri, subayları dayak ve işkence konusunda e gitmeye başlamışlardır. Bunların önüne çıkmayan unsur az gibidir. İşçende yi bizzat Cezaevi Müdürüne yönetmişlerdir. Özellikle, Alaattin Bayar

denen Binbaşı, elinde sopa ile ortalıkta adam döver hale gelmiş, ara sa- lonlarda "komutanım bir alem yapalım mı, güzel bir eğlence var" gibi laf larla, Cezaevi Müdürlüğüne dayak fasılları hazırlanmıştır. Her gece polisler le subaylar, içki içerek ve geç saatlere kadar eğlendikten sonra, geç sa- atlerde koşuylardan adam çıkarıp ya da yeni gelenlere hücrelerde işken- ce yapmışlardır. Ayrıca, idarede bu işleri yönlendiren kısa saçlı, esmer ve yüksek rütbele bir subay (havacı olması gerekir) işleri planlayan ve yürüten kişi olmuştur. Bunu soruşturma da ve her yerde bütün tutuklular görmüşlerdir. Cezaevi uygulamalarında müdürleri ve polisleri, uygulamala- rı inceleyeceğiz. Burada konunu bütünlüğü açısından bu açıklamaya gerek duyduk.

MİT ve polis, Kürdistan'da iç-içe çalışmaktadır. Ama, Kürdistan'da MİT in askeri kanadı daha bağımsız ve daha bağınaz olarak isin içindedir. Hat ta diğerlerini kenara atan bir niteliktedir. Ama, kendini de göstermemeye özen göstermektedir. Her seye hakimdir.

Bölgede, ağa, seyh, bürokrattakımı istihbaratta özel olarak görev almak ta, cezaevine kadar gelerek bazı unsurları teşhis, onlara işkence yaptır- mak, bu konuda iftira vb.. olaylarına gönüllü katılmaktadırlar.

Kürdistan'da uygulanan siyaset bir devlet siyasetidir. Somut olarak MİT ve polis uygulamaktadır. Bunda herkes ittifak halindedir. Kimse bura- daki siyasetle ilgili "demokrat" olmaz, kimse buradaki siyasetle ilgili "insan haklarından söz etmez". Bölge işgal altında olduğu ve askeri hare kât söz konusu olduğu için işler polisçe ve MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI tarafından yönetilip, yönlendirilmektedir. Her kararda, her davranışta, bir "SORUP", öğrenelim" eğilimi sezilenebilir. Nereden sorulacak, nereden öğ- renilecek? Bu her kademe de böyledir...

Nerede rastlarsanız rastlayınız, her MİT görevlisi (bu bölgede açıktır), sizin karşınızda gözleri uzaklara ve yeşilliklere dalarak, "şu dağ- lara, ovalara ve yeşile bakınız, memleketin güzelliğini, buraların vahsi verlerini korumak için telef ediyoruz. Biz bu memleketi böldürtmeyiz. Kan la irinle bırakır gideriz ancak, oğlum ordu kararlıdır. Her şey düz olur, kanımızın son damlası akar ve ondan sonra gideriz, aklınızı başınıza al- lın, kimse bu memleketi böldürtmez, ... adamı vb..." gibi, hayali şeyler söyler. Ama, hayali değil, bu muhtevadır. Dışarıya karşı da " bu memleket bir bütündür, her yeri birdir" derler. Aslında temelde buraları hiç sevmeye ven ama, yer-altı ve yer-üstü kaynaklarını telan etmek için buldukları nın bilincinde olan bu unsurlar, hep seçmedir. Soy bir Anti-Kürt eğitim i le şartlandırılmış ve bunu diri tutmak için her şeyi yapan bir yapıda - dırlar. Bütün unsurlarını burada eğitir, çünkü buradaki insanların onlar için hiç önemi yoktur. Bütün çelişmeleri canlı tutarlar, aşiretleri dalaş tırarlar, siyasi grupları çelişmeye ve çatışmaya sokarlar, diğer ülkele- rin istihbaratları ile ortak çalışırlar. İtirafılar ve mahkeme dosyaları incelenince görülecektirki, birçok devrimci "devrimci geçinen hareketi" de kurmuş ve yönetmişlerdir, yönlendirmişlerdir! Birçok harekete adamları nı sokmuşlar, bu adamlar maalesef oralarda el üstü ve kafa üstü yapılmış tır!..

Kürdistan'daki eylemleri; işkenceler, toplu kıyımlar, cezaevi siyasetle ri hemen hepsi ciddi bir örgütlenmenin kurulup gelişmesini engellemek, Kürdistan'ı kurtulusa götürecektir örgütün yerleşmesini ortadan kaldırmak- tır. Amaç, budur. Arkada ise, başka şeyler yapılmakta ve söylenmektedir: "memleket", "vatan", "bütünlük" hepsi laftır. Onlar da böyle olmadığını bi liyorlar. Kürtleri Atatürkçü yapmanın hayal olduğunu biliyorlar. Ama, ser- seri bir vüzbasiya bunu yaptırıldıklarını göstermeye çalışıyorlar. Ama, iç- lerinde "akıllı" olanları, daha "teorik düşünenleri" var. Uygulamayı yumu şak geçirmek isteyenleri var. Zaten, bu iki kanat, Türkiye'nin genel siya-

setinde de bölünmüştür. Üzerine varmak, sindirmek, uyutmak isteyenlerle; üzerine gitmek, ezmek, yoketmek isteyenler; stratejik olarak da çalışmaktadırlar. Siyasal örgütlenmede de birbirlerini tasfiye etmeye çalışmaktadırlar. Biri sağ, fanatik yapıda kümelmiş, diğeri, liberal ya da sosyal demokrat yapıda. Bu, her kademeğe yansımaktadır.

Soruşturma merkezleri, cezaevi ve tüm uygulama da "nurcu ve namazcı" lar çoğunlukta. Birçok subay, içerdeki "namazcılara" "selam" göndermektedir. İçerdeki "namazcılar" her bakımdan korunmaktadır. Biraz da ırkçı ve fanatik elemanlar varsada azınlıktalar. Ama, genel olarak kemalist, liberal ve sosyal demokrat olanlar biraz fazlaca.

Öz olarak, Kürdistan'a düşman yapı, böyle yetiştirilmiş elemanlar, ve subaylarla oluşturmalarıdır. Birbirlere ile koordineli çalışan MİT ve polis; suç ve suçluyu bastan tayin etmiş ve bu anlayış ile hareket etmiştir. Hala da öyledir. Uygulanan siyaset; yargılamalar, suçlamaların, tümü, baştan Kürdistan'ın "suçluluğu" anlamındadır. Kürdistan bir bütün olarak "suçludur" ve Kürt olmak başlıbaşına "suçdur". Kürt ve Kürdistan olgusu, kapı arkalarında, devlet kademelerinde vardır. Ama bunu söylemek yasak ve suçtur. Kürt dili yasaktır, Kürt kültürü yasaktır, gelişmesi, güçlenmesi her türlü araç ve gereçle engellenir. Ama, her türlü araçla da bunun üzerine gelinir. Peki, var olmayan bir şeye neden saldırılsın? Kürt yoksa, Kürdistan yoksa "bölücülük" nasıl olur? Bu baskı, bu zulüm, bu işkence niye? "kardese, karsese" işkence edermi? "vatan bir bütünse, neden bölünmekten" bu kadar korkulmaktadır. Başka yöntemler uygulanmasını isteyenler var "cezaevlerine birçok insanı tıkayıp, masraf yapmak, onlara işkence uygulayarak kamu-oyunu, dış ülkeleri ayağa kaldıranın gereği" yok. Ama, yavaş ve uzun vadeli asimilasyon politikası "gerekli" diyorlar. Bunada ordu "evet" demiyor. Omuzu apoletli godoşlar, Kürt denilince bir yerlerine batırılmış gibi oluyolar. İçlerinde Kürt olanlar, daha da hırçın ve başarılı. "Türk" türler...

Kürtlerin Kendi Kaderlerini Tayin Etmeleri önemli değildir, ama, 100 bin "Türk"ün bulunduğu Kıbrıs için kıyametler koparılmaktadır. Filistinliler için (araplardan dilenmek) toplanmalar, yardımlar yapılmaktadır. Bulgaristan'da bir avuç Türk'ün adı değiştirilmiş (miş), diye neredeyse savas açacaklar. Koskoca Kürdistan'ı, yıllardır aç ve sefil bıraktıkları, hersevini sömürerek yok etmek istedikleri; asimilasyon, jenosit ile tümünden ortadan kaldırmaya uğraştıkları hiç önem taşımamaktadır. Buna kim gözüne kapar. Bu halkın Kendi Kaderini Tayin Etmesi hakkı değil mi?

Kürdistan'da tüm irza geçme, soy kırım, toplu tutuklamalar, baskılar, köy boşaltmalar, cezaevlerine sorgusuz sualsiz insan doldurmalar, rüşvet almalar, işkence vb. hepsi serbesttir. Buna kimse ses çıkarmaz, ama, duyulmasını diye, ortak tedbirler üzerinde kafa yorurlar. İstedikleri yere asker indirmekte, bunun adını "plânlı tabikat" koymaktadır. Gerçek bombalarla ortalığı kasıp kavurup, sonrada "buna mecburuz, barış zamanında olmazsa, sonra ordu nasıl düşmanları ile savaşır" denilmektedir. Bölgedeki tüm kuruluşlara, TRT ve basın başta olmak üzere, herkese, bu devlet ideolojisi ni yapıp yaymak görevi düşmüştür. Bunu başarı ile yerine getirmektedirler. Buna katılanların işi iyi, katılmayanlar hapisaneyi boylarlar. Ayrıım buradadır. Satılanlar ve satılmayanlar. Böylece "biz anaristlere ve komünistlere" baskı yapıyoruz, bu "allahın da emridir" demektirler. Zavallı öbür dünyada kendisine yer ayırtmak isteyen halkta, "eh ne yapalım sorun Kürtlerle ilgili değil", deyip geçmektedir. Olay ise, aslında, toplumsal, ailesel ve aşiretsel bir imhadır.

İleride, cezaevindeki uygulamanın daha iyi anlaşılması için, bir iki be-lirleme daha yapmak gerekmektedir. MİT, Kürdistan'da son zamanda çok ciddi örgütlenmeye başlamıştır. Çok radikal bir örgütlenmedir bu. Legal olarak polis önde gösterilerek, geride, tamamen çoğunlukla subay unsurlardan

ve yeni girişimlerle bürokratlardan oluşan bir yapıya yönelmiştir. Bu yapı hem örgütlenmekte, hem de mahkemeleri, yargılamayı, cezaevini, tüm siyasi hayatı yönetip, yönlendirmektedir.

Bir zaman evvel, 1977 yıllarında MİT örgütünde gelişmeler üzerine, belki bir yeni düzenleme öngörülmüştü. O zamanın basınında da yer almıştı. Kontr-gerillanın üzerine gidilmediği için, buna başvurulmuş, gücü zayıflatmak ve giderek dönüştürülmek istenmişti. Ve bu başarılmak durumundaydı. Olmadı, dosyalar ortadan kaldırıldı, yeni örgütlenme yapılmaya başlandı, vasalet değiştirilmek istendi. O zamandan sonra bu askıda kaldı ve 12 Eylül istihbaratsız bir yapı içine düştü, herkes hakkında istihbarat soruşturmadan başlatıldı. Birde polis içindeki örgütlenmeler bunu engelledi ve istihbaratsız bıraktı. 12 Eylül gelir gelmez, polisi hemen feshetti 3 Ay sonra Jandarmaya ve Genel Kurmay'a bağlı olarak tekrar faaliyete geçirdi. Ancak, tasfiye zor oldu... Tüm bu nedenlerden dolayı, 12 Eylül yönetimi, istihbaratsız olduğundan, çok sert uygulamalara girişti. Askeri istihbarat elemanlarının ağırlıklı olmaları, bunu daha da sertleştirdi ve en önemlisi yeni istihbarat toplama ve örgütlenme işini şiddet ve işken ceyle sağlamaya çalıştı. Bütün istihbarat 12 Eylül sonrasıdır. Ama, siyasetler kendilerine pay çıkarmamalıdır. "Soruşturmada dökülmeler yetmedi, cezaevlerinde de döküldükçe döküldüler". Eğer ciddi bir istihbarat olsaydı, o zaman işler daha da başka olurdu! Bu nedenle, Pol-Der'in durumu, CHP iktidarının 77 uygulamasını ve Süleyman Demirel dönemini iyice değerlendirmek zorundayız. (Daha önce polisin yapısı ile ilgili bölümde gerekli açıklamalar yapmıştık.)

(...)

cc-Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi ve Genel Kurmay :

Kürdistan'da görünmeyen ama, her yanı ile sezilen en önemli ceza siyasetinin uygulayıcısı ve yönlendiricisi Genel Kurmaydır ve onun emrindeki, işi bizzat yapan SIKIYÖNETİM KOORDİNASYON DAİRESİDİR.

Sıkıyönetim bundan önceki dönemlerde (1971 uygulaması) bıraktığı etkileri ve yaptığı yanlışları bu kez ortadan kaldırmak istedi. Daha "akıllı" uygulamalar yaptı. Çelişkileri azalttı. Böylece, sıkıyönetim uygulaması merkezileştirdi. Zaten, tüm ülkede sıkıyönetim uygulaması vardı ve merkezi bir "el koyma" olayı söz konusu idi. Herseyi yukarıdan aşağıya örgütlenilerek, sıkıyönetim uygulamasını KOORDİNASYON ile yürüttü. Cezaevlerindeki uygulamanın da arkasında yer aldı. Ceza siyasetinin arkasında da, Genel Kurmay ve sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi vardır. Bu dairenin başında Genel Kurmay 2. Başkanı bulunmaktadır, bildiriler merkezi yayınlanmaktadır. Devletin ve ordunun Kürdistan Politikası ayrı olduğundan, buraya da ayrı bir örgütlenme ve uygulama getirildi. Bu da yukarıda, plânlandı...

Geçen sıkıyönetim uygulamalarında, sıkıyönetim komutanları arasında uygulamada bir çok gelişmeler ortaya çıkmış, polis ve istihbarat çok seviye desifre etmişti. Bir yanlış uygulama olmasın diye bu kez işleri merkezileştirdiler. Genelde ortak uygulama yapıldı ve her yerin özelliğine göre de ayrı, ve esnek yetkiler verildi. Komutanlar belli zamanlarda toplanırlar giderek, aralarında var olan uyuşmazlıkları giderdiler. Yargılama-larda ve mahkemelerdeki, cezaevlerindeki değişik sonuç ve veriler değerlendirilerek, bunlardan vaz geçmek ya da sürdürmek, hiyerarsik olarak yukarıdan aşağıya plânlı uygulandı. MİT ve polis, her seye egemen olarak Askeri Cuntanın Genel Sekreterliğine bağlı kurullarda, bütün işler "sivil adamlara" plânlattı...

Genel Kurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi'nin bütün emir ve talimatları avnen, harfiyen ve fazlası ile sıkıyönetim bölgelerinde uygulanmıştır. Diyarbakır'da ise, (her yerden daha başarılı, çünkü, ses çıkaran

yok".Sıkıyönetim komutanının emriyle de çifte uygulama olmuştur.

(...)

d-Mahkemelerin durumu ve yargılamadaki uygulamalar.

Mahkemeler, tüm saldırı ve rahatsızlıktan uzak, her türlü olanaklar ta nınarak ve büyük bir sorumsuzluk içinde çalıştılar. İstediklerini istedikleri gibi uyguladılar, yaptılar. Çare bulamayınca öneri yaparak, yasal değişiklikler bile getirdiler. Askeri hareketin uygulamalarının kılıfını bu mahkemeler "adalet" ve "eşitlik", "hukuk" adına topluma giydirdiler, kamufle ettiler.

Devletin ideolojisinin savunucuları, taraflı ve bağımlı insan ve kurullardan oluşan bu mahkemeler, ideolojinin yapılabildiği, yayılmasının en önemli araçları oldular. Bu görevi gönüllü olarak hem niteliksel hem de nicel olarak yerine getirdiler. Mahkemelere seçilenler buna göre seçildiler, arada bir yanlışlık yapıldığı anlaşıncaya, hemen değiştirildiler. Tatlı-sert, "hem döven hem seven" asker politikası uygulandı. Böyle biraz ılımlı unsurlar, belki de bilerek ve uygulanan politika gereği, araya kaydırılmaya çalışıldı!

Herşey Mahkeme ve Hakimlerin rahat olmalarına göre kontrol altına alındı. Genel güvenlik onlar içindi. Ve en önemlisi bunun için yapıldığıdır. Çünkü, yapılanların desifre edilmemesi ve devrimcilerin mahkeme kürsülerini bir platform haline getirmemeleri içindi. Burada savunma yapılmaları ve propaganda kürsüsü olarak buraları kullanmalarını içindi. Tüm telas bunun içindi ve tüm tedbir bunun için alınmıştı. Bu, önemliydi. Mahkemelerde her şey bitiyordu, gerisi önemli değildi. Orada büyük bir "hasmet" ile oturmuş ne idüğü belli olmayan kübbeli ve üniformalı adamların görünüşünü bozmamak için, ne varsa yapılmıştı. Mahkemeler ve hakimler de durumu kavramış olduklarından, her şeyi defneler etmek ve çarpıtmak için ellerinden geleni geri bırakıyorlardı. Terimleri yanlış yazıyorlar, lita ratürü marçalıyorlar, nedalet getiren sözcükleri sıralıyorlar, savunmayı kırmak için her şeyi yapıyorlardı. Başardılar da! Hesabı nasıl sorulacak

Önceleri mahkemeler 3 hakimliydi. Kararlarda rüşvet ve adam kavırma - lar, MİT ve polis in salıverme işine girmeleri komutanlıkları yasa değeri - sikliğine götürdü, 200'den fazla sanıklı davalar için mahkemeler 5 hakime çıkarıldı. Bu, aynı zamanda tshliye olanaklarının da kırılıyordu. 5 hakim a rasında anlaşma zordu, ama, bu biçimdi çünkü, bunun kolay olduğu da görül - dü. Böylece, hakimlere güvenmeye ve hem de tahliyelere engel olunmaya çalışıldı...

Bu hakimler çok korunaklı yerlerde kalıyorlardı. Özel araçlarla (hat ta helikopterlerle) getirilip götürülüyorlardı. Buna güvenlik önemi deniliyordu! Özel yerlerde ve toplu kalıyorlardı. Nöbetçi bekliyordu kapıları. kimseyle görüşürülüyorlardı. Bir savcı sunu belirledi: "Yahu ne oluyor eşimizle de mi görüşmeyeceğiz?" Bu savcının (savcılar ile hakimler aynı yerde kalıyorlardı), esi ile akrabaları kaldığı yer olan Ordu e vine gelmişler görüşmek istemişler, aşağıya indiği için hemen engellenmiş ve komutana da bildirilmiş. Bunun nedeni ise rüşvet ve sivillerle ilgilenmeyi azaltmaktı.

(...)

Önce bir sıkıyönetim mahkemesi vardı, sonra bu üçe çıkarıldı. Hepsine - de birden fazla heyet kuruldu. Son zamanlarda sivil hakimler çoğunluğa geçtiler. Artık, ihtiyaca askeri hakimler cevap veremiyorlardı. Savısal olarak, usul bilmediklerinden vb... en önemlisi de, kamu-oyuna sivillerin varsatılıp, orduyu korumak amaçlanıyordu...

aa-Genel olarak güvenlik önlemleri,
"Adalet" ve "Hukuk Yargılaması"

Gerek soruşturmadan ve gerekse cezaevinden sanıkların getirilip götürülmelemleri, uygulamayı ve ceza sivasetini çok açık biçimde belirlemekte - dir. Bu övie bir manzaradır ki, eski çağlarda, Roma'da kölelerin kamçılar altında ve prengelerle, zincirlerle çalışma kamplarına götürülmelemleri a nınatmaktadır. Herkes seyre çıkmaktadır. Hakimler "hukuk adamları" ola rak zevk almaktaydılar. Getiriliş ve götürülüşlerde, o kadar büyük bir gü venlik önlemi alınmaktaydı ki; Yollar trafiğe kesiliyor, iki taraflı kari yerler ve üzerinde tüfekli askerler ve ağır makineli tüfeklerle ta kol orduya kadar ve orada yine büyük bir güvenlik önlemi ile salona alınmak ta, salonda da bir o kadar kolluklu, silahlı, coplu askerinin arasında dorus malar sürdürülmektedir. Nedir, ne olmaktadır? Bu "güçlü devlet"e ne olu vor? Bu, her şeyc "kâdir" devlet, eli ve kolu bağı tutuklulardan bu ka dar mı korkuyor, yoksa 'bir başka neden mi vardır ?

Mahkeme şöyle açıklar:

"...Sanıklar getirilip bağı olmayarak yerlerine alındılar. (Yoklama yok, listeler gizli, gelmeyenlerin neden gelmedikleri belli değil, sorul duğu Zaman 'raporlu efendim' denir. Halbuki, tutuklular mahkemenin güven cesindedir.) Oğlum, avukatları, dinleyicileri alın. Basın yok mu? " ve da ha sonra alırlar. "Basın" yerine oturur ve orada pıneler. Savcı eline ne verirse gider onu yazar.

Siz şu "adalete ve yargılamaya" bakan! Dünya'da hiç kimse hakkında savunması sorulmadan karar verilmismidir? Diyarbakır'da verilmistir. Mah keme cezaevinde bas edememiş, komadaki insanları soramamıştır. Zaten sanık ta hal yoktur ve hiç bir bakımdan mahkeme yapılanlar denetlenemez. Sa dece, daktilo sesleri arasında, ne olup bittiğini bilemeden, geri gelip, ko mada üç gün, bes gün yatıp kalırsınız. Ta ki, idare ikinci duruşmaya çık arıncaya kadar. Hehal olsun böyle "adalete ve yargılamaya".

Son zamanlar artık "ilgili olmayan" sanıklar da götürülmedi. Bir kaç sanıkla yargılama yapıldı. Örgüt suçlaması var, merkez yürütme kurulu üye leri dışında yargılama yapıyorlar. Avlarca mahkemeye çıkılmayan ya da hiç çıkmadan hakkında karar verilenler var. Ama, kararda hep getirilmiş gibi gösterilmiştir. Tutanak "sanıklar getirildi" demektedir! Beraber koğustan çıktığımız bazı sanıklar komaya sokulduğu için getirilmezler. Haklarında "hasta kağıdı" gelir. Mahkeme araştırmaz. Siz hastayım giremem deseniz, bu mümkün değildir.

Gelişte askerler dalgaya bağlarlar: "...lan o karı kimindi, nive göz ettin" gibi. Halbuki hiç kimseyi görmek mümkün değildir. "lan ona bi...." tabi ses yok. Ne yapsın adam. "...lan o öksüren kimdi" ses olmayınca tümü nü dövmeye başlarlar. Biri üzerine alır ve kurtarır. Mımliler, koğus gardı vanına ispiyon verilercek, koğus önünde perişan edilir ve içeri atılır. Ba hane çoktur. Ve olmasada bulunur. (İlerde daha geniş olarak mahkemeye gi diş-gelisler açıklanacak).

Bu vaziyetin yargılama, hukuk, adalet ile ne ilgisi var? ne güzel mah keme ve ne güzel ceza sivaseti!

bb-Mahkemelerde Aleniyet (açıklık) :

Mahkemeler kapalı olarak yargılama yapmışlardır. Evet, salonlarının ka pıları açıktır. Zaten, sıkıyönetim Mahkemeleri, bunu aleniyet olarak kabul etmektedirler. Oysa, aleniyet (açıklık), kamu-oyuna açık olmak, toplumsal a çıklıktır. Yani, Mahkeme kararları (Bunlar en son hüküm değildir), kamu otunda tartışılır, yazılabilir olmalıdır. Gazetelerde, TV'de, radyoda sanı ğın (avukatının da) söyledikleri ile birlikte verilmelidir. Adaletin toplumdaki verleşmesi ve şimin, neden yargılandığı, hakik ve savcılarının, ida

renin, polislin haklı ya da haksız olduğu, işe, siyasal etkenlerin katılıp katılmadığının anlaşılmamasıdır. Bu aleniyettir. Ancak bu zaman mahkeme ale nidir denilir ve güven duyulur. Bu kamu vicdanında rahatlatıcı bir önlem dir de. Yoksa, silahlar ve dipçikler altında, Mahkemenin kendi kendine yap tığı şev aleniyet değil, kapalıdır ve kamudan gizlenmedir. İşin altında bir gizlilik, bir katakulli var demektir.

Dişarbakır'da tüm yargılamalar kapalıdır, kapalı yapılmıştır. Mümkün olduğu kadar kamu-oyundan gizlenmiştir. Sanık ve avukatı dışlanmış, Savcı larla Mahkeme taraf olarak ve yukarıdan gelen emirlerle, kişilere ceza- lar yağdırılmıştır. Basın da güdümlü ve kişiliksiz insanlardan oluştđu için, eline ne verilmişse onu yazmış, bir anlamda savcının iddia ve kara- rı olmuştur...

Sabahın erken saatinden itibaren gelip bekleyen ve içeriye dahi gire meyen insanlardan ne gizlenmektedir. Avukatlarla sanıkların görüşmesi bi- le mümkün değildir. Bu gizlilik devletin Kürdistan'daki ceza siyasetinin en önemli parçasıdır ve uygulanmıştır.

cc-Delil ve belgelerin verilmemesi ve değerlendirilmesindeki yöntem:

Mahkemeler, Askeri Savcının iddianamesine dayanarak tebliğ ettiği de- lil ve belgeleri, sanıklara vermemektedirler. Sanıklar kendi paraları ile suret alamazlar ve dolayısıyla, bunların nasıl değerlendirildiğini de an lamamaktadırlar. Aslında, Mahkeme dava dosyasına girmiş olan tüm delil ve belgeleri sanığa ve vekiline vermek, bunların suretlendirilmesini en- gellemek zorundadır. Sanık, kendi hakkındaki delilleri görmek, bunların sahte olup olmadığını, nasıl elde edildiğini ve düzenlendiğini davaya et kisini araştırabilmeli ve karşı görüşleri bizzat delil üzerinde ileri sürebilmelidir. Neden dosya kapsamından habersiz bırakıldığı kuşukulu bir durumdur. Bütün bu çabalara rağmen bu deliller verilmez. Dosyada delil sı rası ve kaydıda olmadığı için, istenilen delil süreci içinde değiştirile- bilmekte ya da ortadan yok edilmektedir. Yerlerine sahteleri konabilmek- tedir. Mahkemenin tavrı tamamen kasıtlı ve "kabadaayı" cadır. Neden mahkeme böyle davranmaktadır? Bunda belli amaçları vardır:

Birincisi; Bu delil ve belgeler poliste düzenlenmiş ve her zaman ter sinin isbat edilebilir oluşundan korkmaktadırlar. Bunlar, genellikle, po- lis soruşturmasındaki ifade tutanakları (imza yoktur, aradan çıkarma var dır, ekleme vardır, sadece polis kod isimleri yazılmıştır vb..) ile savcı nın zorla buna uygun aldığı ifadelerdir. Bu nedenle, Mahkeme sanığa, " so- rusturma"dan bahsetmez, "karakolda" ve "As. Savcılığa ifade vermissin ", "ne divorsun" der. Sanıkta: "evet verdim" diyecektir. Kabul ya da red et- mesi önemli değildir. İfadeenin muhtevası ve üzerinde konuşma açıklanmaz. Böylece geçiştirilir.

İkincisi; Bu belgelerin cezaevine girmesi istenmez. Sanık hazırlanma- sını bilmesin ve mahkeme önünde sasırsın, çelişkiye düşsün istenir. Ve ce- zaevinde propaganda unsuru olmasını istenir.

Üçüncüsü; Dosya'da gizli MİT raporları, Mahkemelere gelen telimatlar vardır. Bunlar da diğer delillerle alınmasını istenir. Birçok Mahkeme, dos- yalardan suret alınmasını yasaklamıştır.

Avukatlar da suret alamazlar, kendilerine çok zorluk çıkarılır. Aldık- ları da ancak kendi vekaletnameli müvekkilleri ile ilgili bölüm ve bazı evraktır. Başkası verilmez. Avukatın sanıklar hakkında tüm delillere ve - kif olmaları zorunludur. Davanın aynı zamanda savunma Avukatıdır. Müvekki li bir örgüt suçlaması altındadır. Nasıl "diğerleri" onu ilgilendirmez ! İddianame delilleri sayar, ama, tartışmaz.

Mahkemeler delil ve belgelerin değerlendirilmesini de aşırı özgürlük

içinde yaparlar.Bazı okunmayan deliller ile ilgili olarak bile "okundu, dosyasına konu"denilir.Örneğin; Sanıkların soruşturma ifadeleri okunmaz.Sanık ısrar etse de,atlayarak ve ne olduğu belli olmayan hale getirilerek okunur."Ne olacak bir şeyler söylemişsin,ne diyorsan onu söyle" denir.Savcı da soruşturmadaki ifadeyi okumadan ifade alır.Okutmadan imlatır.

Örneğin: İtirafçılar özel celseler ile ifade verirler.Bu ilgili sanıklara duyurulmaz,"seninle ilgili sunu şunu söylüyor ne diyorsun"denir.Halbuki, yüzüne karşı ifade verilmektedir.Bu konularda hem sanığa,hem de Avukatına söz verilmeli ve soru sorma hakkı tanınmalıdır.Diyarbakır yargılamaları "delilsiz ve belgesiz" yargılamalardır.İddia, yargılayan ve karar veren hep aynıdır.

İddianame ve Tebligat :

Diyarbakır'da işler her şeyde tersvüz edildiği için,iddianamede de böyledir.Dünyanın her yerinde,herkes"iddiasını isbatla sorumludur" ilkesi,Türkiye'de "sanık suçsuzluğunu isbatla yükümlüdür"e dönüştürülmüştür.Diyarbakır'da ise,"Kürtler her halükârda suçludurlar,suçsuzluklarını da isbatlayamazlar" biçimindedir.İşte,bu nedenle iddianame,suç ve suçun un surlarını,sanığın suçluluğunu delil ve belgeleri ile göstermesi bakımından çok önem arz etmektedir.İddianame,sanık açısından,yargılama süreci bakımından da çok önemlidir.

Hangi suçlamanın yapıldığı,bunun dayanaklarını gösterir olması gerekir.Diyarbakır'da bir kişi,kendi hakkındaki tutuklama nedenini ve en önemlisi suçlamayı,soruşturmada söyledikleri ve iddia olunanları EN ERKEN İDDIANAME ile öğrenecek; ve büyük ölçüde de sasıracağı için,iddianame ayrı bir önem göstermektedir.Ama,Diyarbakır'da iddianame sanığa verilmmez.Mümkün olduğu kadar az sayıda ve okunması mümkün olmayan, bozuk ve teksirleri silik olanlar gönderilir.Her koğuşa 1 adet verilir ve hemen de alınır.1-2 Tane iddianame tüm dava sanıklarına dolaştırılarak haberdar edilir.Biçimsel olarak verilmiş olur.Ama,sanıkların tümünün adları yazılıp,imzaları alınır ve onların tümüne iddianame tebliğ edilmiş gösterilir.Tarih yeri de boş bırakılır.Genellikle Mahkemeye bir ya da iki gün kala olmasına karşın,eski bir tarihte verilmiş olduğu yazılmaktadır.Diyarbakır'da mahkeme ve yargılama süresince iddianame görmeyen sanıklar çoğunluktadır.

Bu,birçok amaca yöneliktir:

1.Basta,iddianameler sanığa verilmemek ve hapishaneye sokulmamak istenmektedir.Bunun nedeni,uyduruk bir iddianamenin karşıtı hazırlanmasının savcı etkinliğini korusundur.Ya da sanıklar habersiz bırakılsınlar.

2.Hakkındaki suçlamayı ve öne sürülen delilleri bilmeyen sanık,Mahkeme önünde tavırsız ve sessiz kalsın,diğer sanıklarla arasında çelimler oluşsun,sasırıp,bu şaşkınlık içinde,kendisine yapılacak tekliflere de e vet diyebilsin,diyedir.

3.Avukatından bir şey istemesin ve ona bazı bilgileri veremesin,(ki,veremez)olur belki bir gün konuşma fırsatı bulur ve bazı şeyler aktarabilir.Kaygusu önemsenmektedir.

4.Soruşturma beyanını değiştirme olanağının olmamasını sağlamak istemektedirler.Sanık bazı şeyleri değiştirmesin ve diğerleriyle anlaşmasın diyedir.

5.En önemlisi,örgütsel ilişkilere vakıf olmasını,okuma yazma bilme ve Türkçe'yi bilmeyen sanıkların,dava dosyasından haberdar olmamaları sağlanmakta; Devletin olayları görüş biçimi,polisin taktikleri,savcının neyi soruşturmak istediği gibi şeyler bilinmesin istenmektedir.

Ama,tüm bunlara karşılık,Askeri Savcı iddianamesini baştan sona ka-

dar, Mahkemede okur ve basına verir. Tabii, basın ondan savcının istediği yerleri alır. TRT bu iddianameyi büyük bir şamata ile kamu-oyuna yansıtır. Savcılığı görüntüler.

Avukatların büyük bölümü iddianamelerden habersizdirler. Geçen (71)de nemde iddianamenin büyük önemi vardı ve savcılarının iddianameleri didikdidik edildi. Onlara hukukun birer metin demeye bin sahit isterdi. Rezil oldular. Tüm iddianameler çürütüldü. İddianamelere ondan kalın cevaplar ve rildi. Hazırları ve çelişmeye düşüldü. Delil ve belgelerin sahtelikleri açıklandı. Mahkeme önünde savcı, dayanaksız kaldı ve kötü duruma düştü. Bu kez, buna girilemezdi! Ve onun için, iddianamelerle ilgili özel önlemler alındı. Bunlar cezaevlerinde yasak yayın oldular ve sanıklara verilmeler. Toplatıldılar. Her aramada özellikle, iddianameler alındı, bir daha araki bulasın!

Tebliğat işi de bir curcuna. Ama, bilinçli. İddianameler de olduğu gibi bütün evraklarda sürelerinden sonra tebliği edilirler, ama, önceki tarihler atılır. Bazen yanlışlık olur, bazı sanıklar, iddianame tebliğ edilmeden mahkemeye çıkarılır. Sanık "bana iddianame gelmedi" devince, Mahkeme önünde tebliğ edildiği açıklanır ve 10 günlük bir süre duruşma ertelemesi. Çünkü, en az 10 gün evvel sanığa tebliği gerekmektedir.

Tebliğat işleri çok kötü idi. Tüm evraklar süreleri geçirilip verilmekteydi, daha doğrusu gösterilip geri alınmaktaydı. Zor ve davakla imzalar attırılmaktaydı. Atmayanların hali haraptı. Bir çok insanın mahkemelerle, PTT ile, resmi dairelerle, bankalar vb. ile ilişkileri bozulmakta, bir çok insan kasıtlı olarak "hak" kaybına uğratılmaktaydı. Bu tür evraklarda verilmiş ve her nasılsa alınmışsa, iddianameler gibi her aramada toplanır ve bazen de yırtılırdı.

(...)

ee-Sorgu, Savunma, Avukatların durumu :

En ilginç uygulama sorgu ve savunma meselesinde olmaktadır. Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemelerinde SAVUNMA denen olay yoktur. Sanık ve vekili duruşmalardan dışlanmış. Mahkeme tutanakları bir şeyler yazmaktadır ama, tek kelime söylemek mümkün değildir. Tüm direnişlerde, en bas istek SAVUNMA HAKKININ özellikle YAZILI SAVUNMA HAKKININ verilmesi olmuştur. Son direnişlerde yazılı savunma kabul edilmek zorunda kalmış, ama, (direnişleri hep başka nedenlere dayalı göstermişler) büyük bölümü ile sanıkların duruşmaları bitmiş, ya da savunma aşaması atlanmış. Savunma yapabilenler olduysa da, bu kezde ne yapıldığı ilginçtir. Hiçbir delil ve belge verilmedi, daktilo isteği rededildi, sahifa tahdidi getirildi. Ayrıca idarece incelema ve sonra mahkemeye götürülme şart koşuldu. Hükre koşullarında, dizlerinin üzerinde, sanıklara, kağıt kalem bulmadan ve baskın, işkencenin altından yeni çıkması (maddi olanın) kafaları silik, vücutları perişan olduğu bir zaman da yazılı savunma nasıl olur ki! Ancak, hikâye gibi bazı şeyler yazıldı, bir çok çelişme oldu. Yinede "iyi" idi bu, düzeye bile engel olmaya büyük çaba gösterdiler...

Diyarbakır Sıkıyönetim bölgesinde küçük bir yazı parçası bulundurmamak yasaktı. Bundan ödleri kopuyordu!

Dünyüde, hakkında bir suçlama olan ve özellikle siyasi tutukluya SAVUNMA hakkı verilmeden ve onun ne diyeceği sorulmadan hakkında karar ve rildiği ender görülür. "Demokrasi" olduğu iddia edilen yerlerde bu nasıl olur? Ama, Türkiye'de bazı yerlerde ve bazı sanıklara, özellikle Kürdistan'da Kürtlere, haklarında suçlama yapıлып. Ama, diyecekleri sorulmadan, savunma hakkı tanınmadan ceza yağdırılmıştır. Sorun "Ulkenin Bölünmesi ve Kürtlerin Varlığı, Ulusun Kendi Kaderini Tayin Meselesi" ise, bunların tartışılması ve bizlere bu konuda SAVUNMA hakkının verilmesi gere

kirdi.Ondan sonra da ceza verilmesi hiç önemli olmazdı.Bize "siz vatani bölüvorsunuz,suçlusunuz"diyorlar,ama kendileri söyleyip kendileri ceza veriyorlar.Bunu tartışmamak için her şeyi yapıyorlardı.İşkence ,zulüm ,katakullı,gizleme,kaçırma her sey.."bu ne tas,bu ne hanam"."güçlü bir devlet" hiç suçludan korkarmı ? "Senelerin eşitlik ve kardeşlik" aşığı bir devlet hiç korkar mı? "Desifre olacak" diye düşünür mü? Evet düşünür,çünkü ,çok şeyi desifre olmaktadır.Tarih bir bütün olarak,kan ve ırınle ortaya gelmektedir.Bunu gizlemenin olanağı yok,ancak bu tür uygulama ile engellenebilir...

Mahkemeye ilk çıkışta ki sorguda da,aynı yöntemler kullanılmakta ve sanık ne olduğunu anlamamaktadır.Burada Mahkeme sanığın kimliğini tespit etmekte,suç ve suçun unsurlarını açıklamakta,hakkındaki iddiaya göre sanıktan sormakta,sanık bazı şeyler açıklamak istese,"şimdi bunları cevapla,ileride savunmada söz alırsın" demekte,bir türlü savunmadada söz alamamakta ve bu iş böylece karambola gelmektedir.Sorgu vermeyen ve kimlik açıklamayan sanıklara yapılmadık kalmamakta,sonunda da sorgu yapılmadan hakkında karara gidilmektedir.En azından,hakim,habersiz "sanık suçlamayı reddetti" diye yazabilmektedir.Halbuki sorgu aşaması sanık için çok önemlidir.Surada sunu,surada şunu söyle denemez.Sanık burada iddianameyi istediği gibi cevaplandırır ve yapılan işkenceyi anlatır, soruşturma ifadesini rededer vb.. her şeyi sunabilir.Kendini aklayabilir, ya da kabullenebilir ve savunur.Tahliye olmak durumunun en somut olduğu aşama burasıdır.Ama,Mahkemeler bunu istedikleri gibi geçirirler:

Avukatlar ise,Mahkemelerin kamu-oyuna karşı "demokratikliğinin"birer parçasıdırılar.Hep paralı Avukatlardır.(İçlerinde ezilen ve ciddi olanları,bu belirlemeden hariç tutuyoruz) Bunların,sanıklar üzerinde, ikinci bir görevleride vardır: "Caydırıcılık".Ceza Siyaseti'ni bazen direkt,bazen de dolaylı uygulayıcılarıdırılar.Sanığa "yapma,konuşma,seni kurtaracağım" diye diye,mahkeme sonunu getirirler.Üçüncü bir görevleri de rüşvetin aracısı olmalarıdır.

Velhasıl Diyarbakır'da sorgu ve savunma olayı ortadan kaldırılmış,Mahkemenin istediği gibi tutanağa yazılıp sonuçlandırdığı bir aşamaya getirilmiş,sanık ve Avukatı tamamen duruşmadan dışlanmış ve Mahkeme,iddia ile karar verenler tarafından işgal edilmiş iki ögeden oluşmuş, biçimsel bir duruşma sürdürülmüştür...

ff-Tanıklar ve Tercümanlar :

Tanıklar,polisin ve savcının hazırladıkları insanlardır. Sanıkların ve Avukatların önerdikleri ve kendilerini çok yakından ilgilendiren tanıklar ise,dinlenmezler,dinlenseler bile,kararda hiç dikkate alınmazlar.Tanıklar,eğer,Mahkemede sanık lehine bir şey söylemeye kalkarsa, hemen tehdit edilirler.Polise götürülür (aslında bir tanık dinlenirken polis görevlileri sivil kıyafetle gelip arkada yerleşirler) ve " tutuklanma tehdidi" ile mahkemede baskı altına alınırlar.

Tanıklar,genellikle polis,memur,subay,karşı-devrimci kişilerden seçilirler.Tanıkların görgüye dayalı bilgileri genellikle yoktur. "duyduklarını" açıklarlar.Çok tanık"korku" belası tanıklık yapar,yapmadıkları zaman,onlarında aynı suçu işledikleri zanni ve ortaklıkları ya da ideolojik yapıları ortaya çıkar diye "korkar"lar.Düşmanlıklar,aşiret çelişmeleri önemli ölçüde kullanılır.Yemin de kolaydır..."...namusun üzerine"dedimi,işler halolur.Zaten Kapikalizm'in ilişkileri ve aşiretler arası çelişmeler "namus" kavramını inceltmiş ve değiştirmiştir.Hiç de önemli değildir.Yalan beyan kimseye "zarar" getirmez.Bir beyan ile,birçok insan hiç yere senelerce yatırılır.Yalnız tanık beyanına davanılarak dava açılan insanlar olduğu gibi,bir tek beyanla ceza alanlar da vardır. Bu tanıklar,Mahkeme huzurunda,soruşturmada sanığın söylediği iddia edilen-

ler ile, savcılık ifadeleri doğrultusunda açıklama yaparlar, cümlelerde avnıdır. Ki, Mahkeme de kararlarında, "...tanığın beyanından da anlaşılacağı gibi suç işlediği kanaati hasıl olduğundan" deyip cezayı bastırır...

Tercümanlar, enteresan insanlardır. Bekçi, polis, hazır bulunan güvenlik görevlisi ereler (gardiyanlar da olabilir)'den oluşur. Bellidirler. Ne so rulacağı ve ne söyleyecekleri önceden saptanmıştır. Türkçe bilmeyen çok sayıda sanık olduğu ve gelen tanıkların büyük bölümünün Kürtçe konuşma- ları nedeni ile, tercüman aracılığı ile ifade alınır. Sanıkların ifadele- ri alınınca, tercümanlar, söyleneni istedikleri gibi çevirirler. Müdahale edilince de, dayak ve baskı olur. Kimse de müdahale etmez. Soruları Mahkeme istediği gibi sordurur: "Sen bu anlamda sor" der. Tercümanlarda sorula- rı, istedikleri gibi sorarlar. Bu çok acı veren bir uygulamadır. Dil bilmi- yorsun ve senin söylediklerinin tam tersi seyler geçiyor. Tanıkların be- yanları da tercümanın insafına kalmıştır. (Bir keresinde bir Avukat itir- az etmiş, mahkeme ile birbirlerine girmişlerdi). Tercümanlara para da ve- rilir. Bunlar avnı zamanda bilirkisiler için de böyledir. Onlar da iste- dikleri gibi bilgi verirler.

gg-Mahkeme Kararları ve Gerekçeleri:

Mahkeme kararları kesinlikle iki delile dayandırılmaktadır: (Ki, bunla ra delil demek biraz zordur).

1. Soruşturmada polis tarafından iskence ve zor ile elde edilmiş be- yanlar, Ki, mahkeme kararında, bunları sanığın İKRARI olarak saymaktadır . Ve savunma olarak adlandırılmaktadır.

2. İddianamedeki savcının önerileri, aldığı ifadeler.

Mahkemelerin kararlarında, yargılama sonucunda araştırılmış, bulunmuş delil yoktur. Sanığın söyledikleri ve Avukatının söyledikleri ise, kararlarda birer cümle ile geçirilmektedir. Sanık savunmasında; denerek, " so- ruşturma ifadesi" verilmektedir.

Mahkeme kararları genel olarak şu cümleyle dayandırılır:

"...Kanaatine varılmıştır". bu kanaat meselesi çok kolay varılan bir sey(!) ya da, "...delillerin toplanmamış olduğu, davanın içinde bulunduğu, aşama(!) ve suçun ağır cezalı bir suç olması nedeni ile sanığın tahli- yesinin reddine oybirliği ile karar verilmiştir". Denmektedir. Bu oybirli- ği de hiçbir zaman nedense bozulmamaktadır. Bu tekerlemeler hiçbir aşama da değişmez. Sonunda da cezaya gider. Böylece, mehkeme kararları, aslında, i- sin başından verilmiştir ve hakimler her konuda şartlıdır. Yaptıkları işin kılıfını hazırlamak ve biçimsel olarak yargılama yapıldığını ve hu- kuki bir durum olduğunu kamuoyuna göstermektedir. Arada bir tekerlemeler bozulur, "...deliller toplandığından ve tutukluluğundan elde edilmesi ge- reken gave elde edildiğinden, sanığın tahliyesine karar verilmiştir" de- denilir. Bu torpilli sanıklar için bazen oluyor. Ya da bazılarını tahliye edip, "kamufle" sağlamak için, veriliyor.

Gerekçeler de kolaydır. Büyük büyük "gerekçeli kararlar" basılır. Bun- lar "ne kadar zor işler yapıldığı ve ne ince eleyp sık dokunduğunu" gös- termek numaralıdır. Genel Kurmayda basılırlar. Ayrıca, her Hakim ve Sav- cı (askeri) iddianame kararlarından dolayı terfi ettirilirlere. Bunun i- çin de sisirdikçe sisirirler..

"Kocaman ciltlerle GEREKÇELİ KARAR";

Suç u yazar. Unsurlarını hukuki olarak belirler. Bunları ve ceza madde- lerini tahlil eder (Ki, her Mahkemenin tahlili ayrı ayrıdır) İddianame - nin geniş bir özeti (her sanık için ayrı ayrı) alınır, sanığın soruşturma ifadesi uzunca verilir, sanığın ve avukatının savunması "sanık ve ve- kili suçlamayı redetmişlerdir" tarzında bir cümle ili verilerek, hüküm

fıkrası açıklanır.(Mahkemenin ceza verip gerekçesini bilahare yazacağını bildirdiği kararı) ve sonuç olarak bütün Mahkemede olan bitenden sonra vukarıdaki nedenlerle kanaata varılmış ve sanık suçu işlemiş sayılır.Hakkında uygulanan madde ve ceza açıklanır.Gerekçe budur.Yargılamanın ve iddia ile savunma arasındaki tartışmanın ve varılan noktanın gerekçesi yazılmaz.Beraat kararları ise,kısaca geçirilir.Aslında en uzun gerekçe bunlara yazılmalıdır.Böylece,Mahkeme,gerekçesinde polis soruşturma ile savcının önerilerini inceleyip,onlara kurul olarak kılıf giydirmek ve tastik etmeyi kamufle ederek,GEREKÇELİ KARAR demektir.Mahkeme kararları alınıp incelenirse neler görülebilir,neler! (tabii bula bilerseniz,ancak inceleyebilirsiniz)

Mahkeme Gerekçeli Kararları da,diğer evraklar ve iddianame gibi tüm aramalarda toplanır.Bir daha da bulamazsınız.Direnişlerde tümünü bir yerde yağılı halde bulduk,aldık.Ama,tekrar aramada toplanı.Bunun nedeni de var.Yazılı belge bırakmamak,bunlarla haberleşme yapılabilir.Sanıklar olana biteni anılar ve bazı delillerden haberleri o'ur vb..

Mahkeme,bizleri "böbücü","komünist" olarak suçlamakta,kanaat getir -mekte,ama,hiç bir zaman da bunları tartışmamaktadır.Kendisi de GEREKÇELİ KARARINDA bunları tartışmaz,ama mahkûm eder...

hh-Rüşvet ve Tahliyelerin Keyfiliği:

Diyarbakır sıkıyönetiminde en ilginç olan konulardan biri RÜSVET ve buna bağlı SALIVERMELER,(KARARLARDA "gerekçeli") BERAATLER VE TAHLIYE-LERDİR.

Rüşvet iki yerde işler:

Birincisi,soruşturma aşamasında polisde ve savcılıkta olandır. Kimse ne olduğunu bilmez.Bunun araçları,Avukatlar,bazı "büyük iş adamları",bürokrat takımı,askerler ve polis yetkilileri vb..'dir.Aynı düzeyde ve aynı delillerle soruşturması yapılan,hatta bazan salıverilenler hakkında,daha ileri düzeyde iddialar olduğu da gözlemlenir.

(...)

İkincisi,en büyük rüşvet olayı,mahkeme aşamalarında işlemektedir.Mahkemeye çıkılan ilk sorgu,tahliyenin en çok"karambole"getirildiği aşamadır."Yeterli deliller toplandıgından.." denilerek birçok kişi bırakılır.Hem kamu-ovuna tahliyeler olduğu,suçlu-suçsuz ayrımı yapıldığı izlenimi verilir,hem de rüşvete bağlananlar kamufle edilirler.Bu arada, bazı "garibanlarda"araya sıkıştırılır.Eğer,komutanlık itiraz eder ve durum desifre olursa,o zaman yeniden tutuklama ya da yeniden gözaltına alma da mümkündür.Bu sanıklar,Mahkemeleri devam ederken,yine tahliye edilirler.Bir celşeliğine tahliye pazarlığında oluyordu.Eğer,hiçbir çare bulunmazsa,sonunda beraat ettirilir.(Polisin salıverilmesini istediği ya da bizzat kendisinin salıverdiği YEMLİK sanıklar bu söylediklerimizden harıftır).

Diyarbakır sıkıyönetiminde korkunç bir rüşvet ağı vardı ve her zaman çalışmıştır.Bunun,en önemli aracısı da,CEZAEVİ İDARESİDİR.

(...)

Rüşvet,yalnız salıverme değil,aynı zamanda cezaevinde iyi itibar görme,iskence görmeme,rahat etme ve görüş serbestisi vb.gibi nedenlere de bağlı olarak çalışmaktadır.Bunu,Bucaklar ve bazı siyasi sanıklar da çok iyi başardılar.Ayrıca,hastalık sorunlarının çözümü ve hastahaneye yatma gibi sorunlarda da rüşvet çok işletilmiştir.

Ayrı gözle görünecek kadar kesindir,dosyaları inceleyip görmemek mümkün değildir.Bu ayırım,sanıkların idarenin kucağına düşmesine yardım

ci olmakta, her şeyden vazgeçmesini getirmekte, büyük şehirlerden getirilen "büyük avukatların" işlerine yağ sürmektedir.

Rüşvet olayı ile ilgili, biçimsel de olsa, bazı görevliler tutuklanıp vargılandılar, ancak, hiçbir sonuç çıkmadı. Bu, göz boyamak için yapıldı!

11-Basin ve TRT :

Basın ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, sıkıyönetim'in ve özellikle Mahkemelerin, tam birer parçasıdır. 2 temel görevleri vardır:

1. Cezaevlerine sık sık gelerek, yazı serileri hazırlamak (resimli), ya samin normal olduğunu göstermek ve cezaevi uygulamasını öven programlar düzenlemek ve bunları büyük tantanalarla kamu-oyuna sunmak. Dışarıda, fotoğraflarla "bölücüler" ve "komünistlerin" "vahşet tablolarını", gazete ve televizyonda göstermek.

2. Mahkemeleri tek vanlı olarak (Sanık ve Avukatı dışlanarak) kamu-oyuna sunmak. Düzenli ve "adaletli bir çalışmanın" yapıldığını duyurmak.

Bu bölgedeki basın mensupları, zaten, sıradan birer kişilerdir ve "konunun olmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler" misali kötü birer amatördürler. Özel olarak seçilen ve genel olarak polis ve MIT'le dirsek temasları olan, bölgenin en sinsi, en hain unsurlarından oluşmakta dır. Satılık birer "mahluk" turlar.

Hanışhaneye gelip gittiklerinde, fırsat buldukça kendilerine " içinde bulunduğumuz durumu" gösterdik, anlamadılar! Dışarı çıktığımız zaman ken dileri ile görüştükümüzde, "bize çok çattınız" dediler. Bir keresinde cezaevinde, Mümtaz, Kemal Pir, Mehdi, Paşa Uzun vb. arkadaşların resimlerinin çekilmesi ve basına verilmesi (nedenini bilmiyoruz) nedeniyle, cezaevine geldikleri zaman, Mehdi herseyi göze alarak kendilerine isimleri ile hitap ederek "ulan bunlar hep göstermelik ve yalandır. Durumumuz hiç iyi değildir, vazmayın, avıptır vb.." şeklinde ikazda bulunmuş, Yüzbaşı görüp yanına gelmiş "ne konuşursun Mehdi Zana" demisti. Diğer arkadaşlar da firsat buldukça durumu açıklamışlardı.

Dışarıda gazete idarehanelerine gittiğimiz zaman, bölgede yine seri o perasyonlar vardı. "Niçin yalan yanlış şeyler yazıyorsunuz, bunun hesabını ödersiniz" dedik. Çoğunluğu iç geçirerek ve ellerinde bulunan resmi Yazıları göstererek dert yandılar. Biz de "o zaman basın mensubluğu yapılmaz. Yapıyorsanız namuslu yapmalısınız" dedik. Elllerinde birçok resim vardı, basılması yasaktı. Merkeze gönderdikleri zaman da alıp basmıyorlardı. Gazetelerin merkez büroları, zaten, tam gangaster tiplerden oluşan ve devletin 1 numaralı adamlarıyla dolup taşıyordu. İçlerinde namuslu, dürüst ve gerçekten basın mensubu olanları saygı ile anmak ve hiçbir zaman unutmamak gerekir...

Resmi yazılarda, sıkıyönetim, gazete haberlerini belli puntolara indir gemekte ve yavına kurallar getirerek, bunun dışındakileri kesinlikle tehdit etmekteydi. Fotoğraf olarak da, ancak, Sıkıyönetim Foto Film ve Basın Merkezinden verilenler basılabildi. Bütün bunlar anlaşılıyordu. Ama, Diyarbakır'daki basın mensupları gönüllü görevler yapıyorlardı. Zaman değiştiğinde de "o gün böyleydi" deyin geçeceklerdi. Gazetelerin liderleri ve etkin yazı adamları, basyazırları, artık devlet ricalinin emrinde ve güdü münde, onun sofralarında, ona akıl veren, yazıları ile "bölücülerini" ve "komünistleri" alacağı etmenin yollarını gösterenler olmuşlardı. "Ne yapsın Diyarbakır'daki zavallı çocuklar"! Mehmet Barlas, Uğur Mumcu, Hasan Cemal Cüneyt Arcayürek'ler ve daha bir çoğunun hali ortada! Hepsi şaibeli, hepsi belli... Diyarbakır'da birkaç kuruşa çalışan insanların, emir baskı altında "bir şey yapmaları" mümkün değildi! Ama, içlerinde özel ve seçil mis olanlar vardı, bunları da herkes biliyor!

(...)

Basın ve TRT başımıza çok şey açtı...

ii-Ziyaretçiler ve Dinleyiciler:

Bize nasıl işlem yapılıyorsa, mahkemeye gelen ziyaretçilerimize de aynı ve daha fazlası yapılıyordu. Sabahın erken saatlerinden itibaren gelip sıkıyönetim komutanlığı önünde sıraya girerler, her yerleri en ince teferruatına kadar aranır, bekletilirler, daha sonra, dış kapıda tek sıra haline konulup, uygun adımlarla ta mahkeme salonuna kadar yürütülürler. O rada mahkeme başkanının emrini beklerlerdi. Bu, bitkinlik yaratan ve çok zor bir uygulamaydı. Amaç, kimsenin gelmemesi ve mahkemelerin ziyaretçi olmadan geçistirilmesi idi. Nasıl olsa, bazı adamlar bulunup, arkaya oturtulur ve "Mahkeme kamu-oyuna açık hale" getirilirdi. Neden bu adamları ("Kürtler, pis mahluklar") içeri alıp o "asaletli, gösterişli, ihtisamlı" mahkemelerin havasını bozsunlardı! Zaten, bir bütün olarak, hepimiz "suçlu" idik. Belki, "tesadüfen" bazılarınız dışarıda kalmıştı! en önemlisi, ziyaretçilerimize ne yaparlarsa yapsınlar, onlar bizi takip etmekten ve desteklemekten geri durmuyorlardı, bu onları çıldırtıyordu..

Bu zorluklara rağmen, gelenlerin içeri alınmaması da söz konusu idi. Kevfi bir işleme, bir de bakarsınız içeri alınmadılar. Haydi, oradan geri dön! İkincisi, orada uydurma gerekçe ile gözaltına alınanlar oluyordu. Üçün çüsü, bazılarını içeri alınıyor, diğerleri için "yer yok" deniyordu. İçeri alınanlar, esas durusta ve hiç çit çıkarmadan duracaklar. Sık sık Mahkeme başkanı "konuşma, sağa sola oynama, atarım dışarı," ya da "oğlum nöbetçi çıkar" diyor. Ve dışarda bi günel dayak yiyorlardı. Vahşetki, anlatılması mümkün değil. Çektiğimiz bunca acınan üstüne, ziyaretçilerimizin çektiğine rine daha çok üzülmüyorduk.

Bu konuda, önemli bir yan da, kim oldukları ve niçin geldikleri belli olmayan bazı "ziyaretçilerin" bulunmasıydı! bunlar gelip oturur ve giderlerdi. Ya polis ya da MİT görevlisi olabilirler. Ya da sıkıyönetim subavları da olabilir. Bunların varlığı da ziyaretçiler ve sanıklar üzerinde büyük bir moral çöküntüsü ve baskı idi.

e-Kürdistan'daki toplu uygulamalar.

Türkiye'nin genelinde sıkıyönetim uygulaması yapıldı. Bu, belli bir merkezi anlayış ve uygulama idi. Çünkü, Tüm Türkiye'de yönetime el konulmuştu. Uygulamalar koordinasyonu bağlanarak, Cunta Genel Sekreterliğinde merkezileşti. Kürdistan'daki uygulama ise genel olanın içinde, fakat çok özeldi! Kürdistan önemli gelişmeler göstermiş, Türk ordusunun senelerdir sürdürdüğü sivaset, nerede ise, "güme gidecek" boyutlara gelmişti. Bu, özel uygulama ile, Kürdistan'da "toplu bir uygulamaya" giriştiler. Olayların gelişimi, geçmişteki durum, bölgenin stratejik konumu vb... nedenlerle, Kürdistan, ayrı uygulamaya sokuldu..

Bu, "toplu uygulama", Kürdistan'da herkesi suçlu gören, kitlesel, bir sindirme ve baskıya yönelik; asimilasyon ve jenositte birlikte sürdürülen askeri bir harekât ve işgal eylemidir. Topyekün bir taarruzdur. Devlet taarruzudur. Askeri savaş yöntemleri işletilmiştir. Bunun hukuki kıtlığı, cezaevlerinde ve mahkemelerde glydirilmiştir. Bir "başkaldırı ihtimaline" (her zaman devletçe düşünülen ve varsayılan) göre, uyarlanmış Kürt ve Kürdistan olgusuna yönelik, sömürgeci bir siyasetten kaynaklanmaktadır. Yılların birikimi üzerinde yürümektedir.

aa-Operasyonlar, askeri bir harekâttir:

Kürdistan'daki operasyonlar, gizli, kararlarla verilmiş ve askeri harekât olarak gerçekleştirilmiştir. Baskınlar her yere, her zaman yapılmış, hiçbir kısı ya da kurum dışarda bırakılmamıştır. Bu operasyonlarda, tartışma, değerlendirmeye yapma özgürlüğü yoktur. Herkesin sartsız tercihsiz katılacağı bir eylemdir. sorun, "ülkenin kurtarılması, vatanın birlik ve be-

haberliğidir."

Kürdistan'da arama ve taramalar,devletin ve ordunun genel devlet sıvasetine uygun bir strateji ile yürütülerek,planlı bir askeri harekât olarak yapılmıştır.Ve yapılmaktadır.Bu olaylarkamu-oyuna "silah arama,eskiya avı,bölgeye huzur ve güven getirme"tarzında vansıtılmakta, bunun propagandası yapılmaktadır.Ama,sıkıyönetimi gereklere olsun olmasın Kürdistan'in her yerine asker yağılarak,varolan askeri birliklerin sayıları artırılarak,desteklenerek,komando indirerek,bütün devlet araç ve gereçleri seferber edilerek gerçekleştirilir.Asimilasyon ve jenosid olarak uygulanır.Seyyar hastahaneler kurulur,film gösterileri yapılır, nutuklar verilir,bölge toplantılarında ermeni kıyımı,devlet sorunları tartışılır,televizyon programları hızlandırılır,bildiriler dağıtılır vb..Hersey,uygulamaya sokulur.Hiçbir sey sezinletilmez ve kamu-oyuna vandaslarımız ordudan memnundur,bölgede huzur ve güven sağlanmıştır demidir.Bu uygulama bölgede ajanlık olgusunu,ihbarcılığı hızlandırır.Polis yeniden örgütlenir,istihbarat güçlenir.Komşu ülkeler ile ilişkiler sıklaştırılır.Asimilasyon hızlanır,bölgede okuma-yazma seferberliği (görünüşte Tüm Türkiye'de) başlar.Türkçe konuşma zorunlu hale gelir,Kürtçe yasaklanır.Radyo yayınları hızlanır.Birçok aşiret ve aileler bir birlerine düşürülür,kısırtıcılık alır yürür.Bilinçli olaylar, cinayetler,adam öldürmeler,askeri gösteri ve tatbikatlar yapılır.Bunların tümü "bölücülerin" üzerine yıkılır.Kürt halkı üzerinde baskı,işkence,zulüm alir basını gider.Zorla silah teslimi istenir.

Bu askeri harekât,coğrafi olarak,bölgeyi detay kısımlara böler. Her yerde karakollar olusturulur.Sıkıyönetim boyunca devam eden uygulama,da ha sonra da bozulmaz.Sık sık "Askeri tatbikatlara" dönüşür.Gerçek mermi ve bomba atılır.Ormanlar köyler yakılarak,bundan övünç duyulur. Köyler bosatılır...

Askeri tatbikatlar,belli ve eskiden "isyancı" olmuş bölgelerde,özellikle yapılır ve gözdağı verilir.Tatbikatlarda,askerler açıkça terör ya ratırlar.

Sıkıyönetimde en etkin devlet kadroları bu bölgeye taşınır.

Radyo ve televizyon özel programlar yapar.

Her yerde sokağa çıkma yasakları uygulanır.

Son gelişmeler ve Kürdistan'daki bilinçlenme orduyu korkutmaktadır.Artık,eskisi gibi değil,deha geniş askeri birliklerle bu bölgeyi kuşatmaya başlamışlardır.Bölgedeki en etkin güç olan,7.Kolorduyu daha da genişletip,hatta "5.Ordu" durumuna geçirmeye başlamışlardır.Batı bölgelerindeki birlikler,3-4 aylığına ve zorunlu olarak buraya gelir-gider duruma getirilmiştir.Her subay ve er burada görev yapacaktır!

Bölge,en küçük harita birimlerine ayrılmıştır.Tek tek ve en ince teferruatına kadar aranmaktadır.Yakılıp yıkılmaktadır.Amaç,her yere askeri araç idirebilmektir.Karayolları,DSİ,YSE tüm araç ve gereçleri ile askerin rahatlaması için faaliyet yapmaktadır.Yeni projelerle, bölgeye büyük barajlar yapılmaktadır...

Hudutları yeni düzenlemelere sokmaktadır.Büyük beton direklerle, tel örgüler,bu tel örgülerin önüne çukurlar kazılmakta,danzerler yerleştirilmekte,her yan aydınlatılmaktadır.İç kısımlarda da araçlar için yol yapılmaktadır.Sık sık seyyar karakollar,hastahaneler kurulur.Ve tam bir savaş durumu içinde bulunmaktadır.Bu,uygulama sıkıyönetim için değil,devletin Kürdistan siyasetinin bir parçasıdır.Olaylardan ve sıkıyönetimden yararlanılmaktadır.

bb-Topyekün suç ve suçluluk:

Kürdistan'da suç ve suçluluk sıkıyönetimin gelişi ya da genel uygulama ile ilişkili değildir. Bir iki genel uygulama içinde, yazı yazarlar, dernek kuranlar ve kişiler yargılanabilir, suçlanabilir. Ama, Kürdistan'da Kürt halkı topyekün "suçlu"dur. Bunun "suç"u Kürt olmaktadır. Devlet bunu kasıplar ardında kabul ve dışı karşı ise redetmektedir. Bizim en temel haklarımızı bile kabul etmemektedir. Ancak, "Türk olarak haklardan yararlanmak" mümkündür. Kürdistan'daki durumu sömürgecilik ile bile izah mümkün değildir. Doğuştan "suçlu" doğmaktasın. Sömürgecilikten de geri bir durum vardır!

Bu topyekün "suç ve suçluluk" içinde, nerede olursan ol, ne durumda bulursan bulun, seni ararlar, hakkında bir soruşturma yaparlar, mutlaka bir polis ziyareti yaparsın. Ya da bu yerleri bırakıp "çekergidersin" "Sen zamanlarda göçler çok fazlalasmıştır. Şehir merkezlerinde ve bazı sınır köylerinde adam kalmadı! Cumhurbaşkanı "Herkesin yerine dönmesi ve vatan daşların can ve mal güvenliğinin mutlaka kendi yerlerinde kalarak sağlanacağını" bildirdi, ama, yalandır!

Kürtçe yasaktır, Kürtçe yayın yoktur. Radyo dinleyemezsin, toplanamazsın. Bir siyasal grupla "ilişkin" mutlaka kurulur. Köyünde ya da bulduğun yerde herhangi bir nedenle arama yapılmıca, sorgusuz sualsiz gözaltına alınırsın. Senin belli olmaz. Durum, senin toplumsal konumuna, aile ilişkilerine bağlıdır.

Kürt halkı "suçlu"dur, isyancıdır. "vatani bölecektir". Kürdistan her ne bahasına olursa olsun, Türkiye'nin "bir parçası" gibi kalmalıdır. Zengin yer-altı ve yer-üstü kaynakları talan edilmelidir. Bunun arkasında "bölücülük" "komünistlik" gösterilir, Kürtlerin asimilasyonu ve jenosidi daha hızlanmalıdır. Ancak "Türkleşirlerse" bu yapılmaz. İşte, devletin ceza anlayışı, suç ve suçluluk siyaseti budur. Bir tek yol vardır, topyekün suçlamaya karşı topyekün baskaldır. Topyekün örgütlenme ve gerçekten bölücü olup, ülkemizi tasalluttan kurtarmadır. Bunun başka çaresi yoktur...

cc-Aile ve asiret suçlaması:

Kürdistan'da bir kişi arandığı ya da ilişkileri kurulduğu zaman, onun kövü ve kasabası tümünden basılıp ailesi hepsi içeri alınır. Uzun zaman bekletilir. Böylece, "esas kişinin yakalanması sağlanmak" istenir. Bu arada aileden bir çok kişi de suçlanır. Suç kapsamı devletin siyasal içeriği ile genişler. Kişinin ve ailenin bağlı olduğu asiret toptan baskıya uğrattılır. Çelişmesi ile ilgili diğer asiretlerle kavgaya dönüştürülür. Adı "suçluya çıkan" birçok aile vardır. Adı "bölücü aile", "bölücü asiret" olanlar çoğunluktadır. Devlet bunlardan böyle bahseder. Dolayısıyla, asiretler adamlarına dağlara ya da komşu illere gönderirler. Yerlerini satar savar terkederler.

dd-İhbarcılık, siyasal tercihlere göre bölünmeler:

Polis bu baskı ile, asiretler ve aileler arasında, köylerde, kasabalarda yoğun bir ihbarcılık baslatmıştır. Bu "zorunludur" ve herkesin kendisini koruması için devlete ihbarcılık yapması gerekmektedir. Kimi ihbar edecektir? Bölücüyü mü, komünist'i mi? Evet. Ama, esas olan karşı asireti, düşman olduğu ailevi ihbar ederek, bu vesile ile onu harcamak, ezmeektir. Bunu devlet bilir ama, ihbarı da değerlendirip, istediğini yapar. Sıkıyönetime milyonlarca ihbar gelmiştir.

İnsanlar ailelere ve asiretlere göre, mevcut siyasal partilerin herhangi birini tutarak, örneğin; bir kısmı CHP'yi bir kısmı AP'yi tutarak, aralarında kıyasıya bir mücadele ederler ve polis bundan alabildiğine yararlanılır. Siyasal tercihler Kürt halkının kendi temel sorununu geriye itenler ve gündemden düşürür. Fakat, devletin baskısını azaltmaz, daha hızlandırır.

ee-Sorgulama, işkence, dayak topludur:

Kürdistan'da gözaltına alınma, kişi ile sınırlı değildir. Alındımı top luca bir köy ve aile hepten alınır. Bunlara toptan işkence edilir. Bir sü re sonra aralarından bazıları salıverilir, diğerleri toptan hakim önüne bilmedikleri ve hiç anlayamadıkları belge ve tutanaklarla çıkarılır. Uzun süre yatırılır. Perisan edilir. Komando, köy baskınlarında, kızların ve kadınların sırzına, köy halkının önünde geçer. Asker kendini tatmin eder. Erkekler sıraya konularak, her türlü işkence yapılıır. Köy halkına toplu dayak atılır. Sindirme ve korkutma işlemi öndedir. Bir yerle ilişkileri kurulur, suçlanır, silah vermeye zorlanır. Yoksa alıp verir. Köyden uzak yerlere çukur açılıp içine gömülür, birbirlerini ihbara hazırlanır. O köy soruşturmadan çıkınca, kendisine düşmanı yaptı diye bu kez, o onu ihbar e der. Bu böyle devam eder. Kürdistan'da aramadan geçmeyen, bakına uğramayan aile ve köy kalmamıştır.

ff-Basının kamu-ovu olusturması:

Basın ve TRT yapılan işlemleri ustaca gizleyerek, kamu-ovu olustururlar. Büyük büyük manşetlerle ve haberlerle "komando arama yaptı, eşkiya yakalandı" gibi haberler verirler. Köylülerle röportajlar yapıp "devletimizden memnunuz, bizi koruyor, namusumuzu koruyor eşkiyaya, bölücüye pabuç bırakmayız" gibi minnet ve şükran duyguları aktarılır. Komutanların, devlet büyüklere nin gezileri ve köylerdeki konuşmaları verilir. Kürtçe konuşan ve bir seyden haberi olmayan insanlara, konuşmalar yaptırılır! Türkçe, birçok sey, kurulmuş makina gibi anlatırılır. Köylere sivil giyim li polisler ve askerler sokularak, onların resimleri konuşmaları verilir...

Basın bölgede asayişsizlik, hırsızlık, kaçakçılık olaylarının olduğunu bunların sıkıyönetimce bastırıldığını anlatır durur. Altındaki temel olguyu, Kürdistan gerçeğini mutlaka gizler. Üstaca kamu-ovu olusturur. Bakar sınız ki, "bölge sıkıyönetimce huzura kavuşmuş" "yollar yapılıyor, okullar açılıyor, halka ekme k dağıtılıyor, üst baş veriliyor". Kimse de "Bu za mana kadar neden bunlar yapılmadı da, şimdi yapılıyor" demez..

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK: Kürdistan'da, devletin, somut ve yıllardan beri uyguladığı bir temel siyaseti vardır. Bütün işlemler buna adapte edilirler. Devlet, Kürdistan ve Kürt gerçeğini gizleyerek, üstünü örterek baş ka şeyler gösterir. Baskı işkence ve zulüm Kürdistan'a yöneliktir. Bu uygulamalarının cezaevlerine yansması ve oradan mahkemelere çıkarak, kılıflandırılmasının altında "bölücülük" değil, Kürdistan'ın Ulusal ve Top lumsal mücadelesi yatmaktadır.

Bu bölümü kavradıktan ve siyaseti anladıktan sonra, cezaevlerindeki uygulamalar daha da iyi kavranır. Bundan sonra sıkıyönetimdeki cezaevle rinin durumunu somut olaylarla anlatarak, daha sonra, uygulamayı örnekler le belirteceğiz. Ve nasıl DİRENiŞLERE GELİNDİĞİNİ göstererek, somut ve ö nemli 2 direnişi açıklayacağız.

3. b ö l ü m

www.arsivakurd.org

H A P İ S H A N E L E R (S O R G U L A M A - M A H K E M E - C E Z A E V İ Ü Ç G E N İ N İ N O L U Ş M A - S I / U Y G U L A M A L A R .)

Hapishanelerin anlatımı ile, Diyarbakır'daki uygulamalar daha da somutlaşacak, böylece, Soruşturma, Mahkeme (yargılama) ve cezaevleri üçgeni ta mamen açığa çıkacaktır. Daha önceleri, soruşturmayı şöyle ya da böyle giz leye bilen sıkıyönetim, yargılamada daha bağımsız görmeye çalışmaktaydı. Ama, sıkıyönetimin dalbudak salması; Kürdistan'daki hareketin boyutlanma sı ve tutuklamaların çoğalmasıyla bölgesel bir operasyona dönüştü, için den çıkılmaz duruma geldi. Sıkıyönetim, tüm gücünü cezaevlerine bindire rek, uygulamasını, adı geçen üçgen içinde somut ve açık bir duruma getir di. Buralar, artık birbirinden farkı kalmayan, tersine birbirlerini tamamlayan yerler olmaya başladı. Aşağıdaki gelişmeler ve anlatımlarda, durum nesnel olarak ortaya çıkacaktır. Amaç, bu benzerliği, genel siyaseti ve uy gulamaları bütünsellik içinde ortaya koymaktır.

A - G Ö Z A L T I .

a - E s k i d u r u m u :

Cezaevlerinin bir parçası sayılan ve uygulamada önemli yeri olan gö zaltını, aslında, soruşturmada biçim olarak ele almıştık. Ama, burada ceza evlerini anlatımın bütünlüşmesi açısından somutlaştırmak ve eski ile ye ni durumunu ortaya koymakta yarar vardır.

Diyarbakır'da ilk dönem, aslında Türkiye'nin genelinde gevşek bir ya pı ile girilen sıkıyönetim zamanlarında, gözaltı oldukça basit bir konum daydı. İstihkâm Taburu adı ile anılan ve 1971 yılında Sıkıyönetim Merke zi Cezaevi olarak bilinen yerde (biraz değişiklik var), yine bir cezaevi vardı ve 3 nolu olarak anılıyordu. Bu cezaevinin yanında (daha öncede öy leydi) küçük bir yer gözaltı olarak kullanılıyordu. Yanında cezaevi, daha doğrusu tutukevi (tamamen birbirinden farklı olması gerekir) olduğu ve baskı da somutlaşmadığı için oldukça rahattı. Soruşturmaları tamamlan mış olan sanıklar tutuklandıktan sonra buradan tutukevlerine gönderili yorlardı. Ya da "dinlenmeleri" sağlanarak salıveriliyorlardı. Küçük bir yerd, görüş yasağı vardı. Ama, idare ediliyordu, en azından kağıt yazıla larak görüşme sağlanıyordu ve yandaki tutukevinden haberleşme olanağı da vardı. Eyya verilmesi mümkündü. Askeri eğitim yoktu. Havalandırma belli za manlarda vardı. Kantinden alışveriş, su, banyo gibi şeyler genel askeri ola namlar içinde veriliyordu.

b - S o n r a k i g e l i ş m e l e r :

Sıkıyönetim uygulamaları sonradan dal budak saldı, kapsamlaştı. Ve 12 Eylül harekâtından sonra ise saldırı hızlandı. Askerler herşeye el koy dular. Gizli, kapalı uygulamalara geçtiler. Bir süre sonra gözaltı yanında ki İSTİHKAM CEZA VE TUTUKEVİ tamamen boşaltıldı. Burası tünden GÖZALTI oldu. Gözaltı süresi 90 gün gibi çok uzun bir zamana çıkartıldı. Tutuk lamalar da çok geniş boyut alınca, hem gözaltı genişletildi, hem de soruş turma merkezleri çoğaltıldı. Kurdoğlu Kışlası, Emniyet Müdürlüğü binası, Kolorodunun altında İstihkâm Taburuna yakın yer, (es iden hamamdı) bir ta rafı kapalı ve nöbetçili esas soruşturma merkezi ve daha bilinmeyen çok yer oluşturuldu. Sıkıyönetimin uygulandığı il ve ilçelerde, örneğin; Mar dın, Urfa, Siirt, Van, Tatvan vb... Askeri Alay, Tuğay ve benzeri yerlerle, Em niyet Müdürlüklerinde soruşturma merkezleri ve askeri birliklerde Göz alti merkezleri oluşturuldu. Denetimsiz, habersiz binlerce insan buralar da işkemelece yatırıldı. Gerekli görülenler merkeze soruşturmalara ya da mahkemelere sevedilerek, tutuklanıp cezaevlerine (ya da tutukevlerine) ko nuldular. Oralarda neler olduğu, anlatımlar dışında kapalı kaldı. Her tür-

lÜ vahşet,rüşvet aldı yürüdü.Toplu tutuklamalar,gözüaltına alınmalar ve daha pek çok şey yapıldı...

Bütün bunlar dışında,Sıkıyönetim bölgelerinde Diyarbakır soruşturmasına ya da buradan diğerlerine adam götürüldü.Bunları soruşturmadan gelen kişilerden öğrenmek ancak mümkün oldu.

Soruşturma merkezlerinden gözaltılarına yaralı,bereli,perişan ve hasta halde birçok insan (tabii ölmemişse) getirilmekte ve burada uzun zaman tutuklandıktan sonra iyileşmeleri beklenmekteydi.Cezaevlerine hiçbir şey olmamış gibi getirilip teslim edilmekteydiler.Gözaltındaki uygu lama,ceza ve tutukevlerinin konumu ve işleyişi bakımından çok önemli ve etkileyici işlemlerdi.

Diyarbakır gözaltı ve soruşturma merkezleri (buralar da gözaltıdır) 90 v e daha çok gün gibi uzun süreler içinde baskıcı,zulümkâr yerlerdi. Buralarda bir süre sonra askeri eğitim başlatıldı.Görüş,eşya alımı vb.. her şey yasaklandı.Kişiler arasında çelişmeler hızlandırıldı.İftira ve jurnaller yoğunlaştırıldı.Kavgalar başlatıldı.Sanıklar cezaevine alıştırıldı ve hazırlandı.Cezaevi müdürlüğü ile Adli Müşavirin denetiminde,sanıklar her türlü olanaklarla MIT ve polis emirine verildi.Cezaevi gar diyanelarının ve personelinin eğitimleri buralarda sağlandı.Cezaevlerinde işler kızışınca,buraları kamufle edildi ve geri plana itildiler...

B-H A P İ S H A N E L E R (Askeri Ceza ve Tutukevleri).

a-Ceza ve Tutukevlerinin durumu ve oluşmaları :

Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Ceza ve tutukevlerinin başlı başına özel bir durumu ve ayırtedici özellikleri vardır.Buralarda tamamen ayrı uygulamalar yapılmıştır.Bu uygulamalar zaman zaman (ileride tamamen) kuralsal ve plânlı olmuş,zaman zaman da kendiliğinden bir süreç göstermiştir.

İlk dönemlerde 1 NOLU özel Askeri Ceza ve tutukevi vardı.Daha sonra başkaları da oluşturuldu.Buralarda birbirinden diğerine gidip gelmeler oldukça rahattı ve ilk dönemlerde büyük bir zaafila bu hoşgörüyü çok kötü kullanan tutuklular,kimin kiminle ilişkisi olduğunu da polis eline verdiler.Gidip gelmeler artık keyfi bir durum aldı.Ceza evi otel gibi bir havaya,turistik yere dönüştürüldü.Sonunda görüldü ki, buraların ayrı ve tamamen ciddi bir önemi var!Ama,iş işten çoktan geçmişti...

1 NOLU ceza evi,Askeri "CEZA VE TUTUKEVİ" olarak yapılmıştı.140 kişilik ufak bir yerdi ve korunaksızdı.Havalandırması ortada,içerdeydi.Çok küçüktü.Ama,zaman zaman 280 kişi kaldı.Yer yoktu,aralarda,yerlerde yatılmaktaydı.Souraları boşaltıldı ve Askeri subay suçluların doldurulduğu bir yer oldu.Ama,ceza evi olarak devam etti,hatta,belli bir süre Cezaevi Müdürü buradan cezaevlerini yönetti.Daha sonra buraya bir yardımcı Müdür atandı.Subayların nitelikleri ve oraya konuluş nedenleri somutlaşmadı.Söylenen odur ki,sıkıyönetim uygulamasında suçlanan "subaylarda" var,ıdare yolsuzluk yapanlarda.Ama,genel olarak siyasal nitelikli subaylar çoğunlukta!

Bunun dışında 2 NOLU bir Askeri Ceza ve Tutukevi daha vardı.1 Nolu'nun Üzerinde idi ve 1971 döneminden kalma askeri bir tutukevi idi.Buradada çok insan vardı.Koşulları iyi değildi.Uydurma bir yerdi,ama,rahatı.Yani,dışarı çıkma olanakları vardı.Havalandırması dışarıdaydı. Daha sonra boşaltıldı ve tamamen boş bırakıldı.Bunlar dışında,İSTİHKAM'da, 3 nolu bir Askeri Ceza ve Tutukevi oluşturulmuştu.Buranın koşulları iyiydi.Meydana gelen kavgalardan sonra birçok insan yer değiştirme durumunda kaldı.Yanında da gözaltı vardı.Dışarıda somut bilgi almak mümkündü.

Sonraları burası boşaltıldı ve tamamen gözaltı oldu. Bir de, 1 Nolu'nun altında 4. nolu diye geçen ve er tutukluların bulunduğu, koşulları çok kötü olan bir yer vardı. Burası yalnızca lümpen askerlerin değil, siyasi erlerinde bırakıldığı bir yerdi. Şimdi de sürmektedir. Niteliğini iyice bilmiyoruz. Oraya gidip gelen erler olduğu için, ilk zamanlar bilgimiz vardı. Sonra tutuklamalar kapsamlı ve durum gerginleşti. Kaçma teşebbüsleri artınca, korunaklı ve büyük bir yer bulmak gerekti. Yapılmakta olan ve henüz tamamlanmamış "Diyarbakır Bölge Sivil E/ TIPI (Bağlar semtinde) ceza ve infaz Kurumu"; 5 NOLU ASKERİ CEZA TUTUKEVİ OLARAK açıldı. Burası, tamamen hücre stilinde ve Amerikan tipine uygun yapılmış, 80 hücresi olan, (8 de kör hücre) aslında tüm hapisanenin hücre gibi birbirinden tecriti mümkün olan bir yerdi. Askeri durum alınca ve içindeki olanaklar da kullanılmayınca, 4000-5000 kişiyi tıka basa doldurdular ve ne olduğu belli olmayan bir vahset merkezi oldu, çıktı... 5 Nolu daha sonra "2 NOLU BAĞLAR ÖZEL ASKERİ (SIKIYÖNETİM) CEZA VE TUTUKEVİ"ne dönüştürüldü ve başlıca da asıldı. Tüm uygulama işkence ve direnişin yoğunlaştığı yer burasıdır. İleride temel alınacak CEZA VE TUTUKEVİ (H A P İ S H A N E) burası olacaktır.

Hapishane anlatılıp bitirildikten ve somutlaştıktan sonra, diğer bölgelerdeki hapishaneler ile karşılaştırılacaktır. Bu bilgiler oralara gidip gelen kişilerin anlatımından aktarılacak ve kamu oyuna yansıyan bilgilerden çıkarılacaktır,

b-Siyasi Cezaevlerinin içerikleri ve KÜRDİSTAN'DAKİ özgül konuları :

Siyasal cezaevleri ya da tutuklevleri, genel siyasal mücadelenin vazgeçilmez birer parçasıdır. Genel siyasal mücadeleden ayrılmaz ve ona tabidirler. Siyasal mücadelenin niteliği ve ulaştığı boyutlar, cezaevlerinin durumunu bilirler. Bu genel doğru saptamadan yola çıkarsak Diyarbakır ya da diğer yerlerdeki cezaevlerini, dönemin özellikleri içinde yerli yerine koyabiliriz. Tersine ise, bir sonuç vermez ve yanıltıcı olur, gelecekte kuşaklara ters bilgiler aktarılmasını getirir. Bu konuyu, bilimsel temeline inerek ele almak gerekir. Korkacak bir şey olmadığı gibi, rekabete, grup çıkarlarına da indirgenmesi gereksizdir. Ama, bunu indirgeyenler ve nesnel olmayan bilgilerle ortalığı bulandıranlar vardır ve olacaktır da. Kürdistan'ın mücadele tarihini yakından ilgilendiren ve enine-boyuna incelemeyi gerektiren konulardır. Kaba bir belirleme ile geçilemez.

Bilindiği gibi, 60'lı yılların sonu, Türkiye ve Kürdistan genelinde devrimci hareketin gelişip, serpiildiği ve yoğunlaştığı yıllardır. Ama, içinde de birtakım çarpık yanları ve eksiklikleri de getiriyordu. İşte, bu yıllarda Irak'ta Baas askeri rejimine karşı mücadele eden Molla Mustafa Barzani önderliğindeki Kürt ulusal direniş hareketi de en parlak dönemi yaşamaktaydı. Böyle görünüyordu. Güney Kürdistan'daki direnişin başarılı olması, ülkenin diğer parçalarını da derinden etkilemişti. Sömürgeciliğe karşı olma bilinci uyanmaya başlamıştı. Bu dönem, aynı zamanda Kürdistan sorununun -o zaman ki, ele alınış biçimi ile Kürt sorununun- Türk solu içerisinde tartışmaya (çarpık da olsa) başlandığı, Kürdistan'da legal ve illegal örgütlenmelerin de olduğu yıllardır. Bu, Devlet polis ve istihbarat örgütünün de karşılaştığı önemli bir durumdu. Genel siyasal tesbitine ve programına uygun olarak, onu da yakından etkiledi ve siyaset değişikliğine girmesine, yeni yeni tedbirler almasına neden oldu. Devlet gelişmeler karşısında bir dönem şaşkınlık geçirdi, sarsıldı. Sonunda işin üzerine değişik ama var gücü ile gitti. Eğer sıkıyönetim gelmişse, bunun en önemli nedeni Kürdistan sorunudur, diğer nedenler göstermeliktir... Ve bu ortaya çıkmıştır. Kürdistan sorunu büyük korku ve panik yaratmıştır..

Güney Kürdistan'da OTONOMİ atlaşması ile silahlı direnmeye ara ve rildiği dönemde, Türkiye'de 12 Mart müdahalesi gerçekleşmişti. Bu müdahale ile birlikte Türkiye ve Kürdistan'daki devrimciler büyük bir saldırı

ve soruşturmaya uğradılar.Mücadele içindeki unsurlar ağır cezalarla karşı karşıya kaldılar.Halk ta sömürgecilerin terörü ve baskısı karşısında sindirildi.Örgütsüz yakalanan mücadele dağıldı,kadrolar telef oldu.Oluşmalar yıkıldı.

Ama,ne ceza,ne terör Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin gelişmesini engellemedi.Yetmişli yıllarda,özellikle legal ya da illegal basın yoluyla ideolojik mücadele geniş kitleleri etkiledi,derinden bilinçlendirerek,hareketin içine doğrudan kattı.Halk,artık soruna sahip çıkmaya başladı.Yeni yeni kadrolar oluştu,hareket daha değişik boyutlar aldı.Bunun üzerinden "gelinmeli"ydi.Baskı ve terör başatmıyordu.Mutlaka başka yöntemler geliştirilmeliydi!

Ne var ki,sosyalist hareketin dünya düzlemindeki evrensel bunalımı ve içine düştüğü kaos,kamplaşmalar,Türk solunu olduğu gibi Kürdistan solunu da etkiledi.Kamplaşmalar,Kürdistan devrimci hareketinin içine,olduğu gibi taşındı.Kızıştırıldı ve ustaca kullanıldı!Bu durum, Kürdistan'daki Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Hareket'in hem gelişmesine,hem de bölünmesine neden oldu.

(...)

Sömürgeci burjuvazinin öteden beri en çok korktuğu şey,Kürdistan sorunudur.Kürdistan'daki gelişmeyi ezmek için her bahaneyi arar ve bulur,kullanır.Bu konuda Türk solu'nu,demokratlarını da kullanır ve defalarca kullanmıştır.Onlara,Kürdistan hareketi için "bölücülük" suçlamasını söylemiştir.Kürdistan'ın ülke olarak tanınması ve bilimsel olarak Kürt Halkının Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nın teslimi,zaten Kürdistan'ın ayrılıp bağımsız devletini kurmayı gerektirir.Bu,eğer "bölücülük" ise,bunu Türk "komünistleri" teslim etmek durumundadırlar.Ama, nerede?

Sömürgeci burjuvazi Kürdistan hareketini ezmek için bahane bulamayınca,bunu bizzat yaratır.Nitekim,her defasında öyle olmuştur. Son olarak yine bir bahane yaratarak,önce sezinletmeden,genel bir durum gibi göstererek,sonradan açıkca Kürdistan'a yüklenmiştir.Çok önceden hazırlanmış bir plan,1978 yılının Aralık ayında uygulamaya konuldu.Mezhep ayrılığı ve çatışmalarının en yoğun olduğu yerde,Maraş'ta;Kürt halkı birbirine kırdırıldı.Türk solu da bunu gericilerin saldırısı olarak nitelendi ve meşhur "anti-faşist" mücadele olduğu yerde eyleme geçti.(18) Ardından 26 Aralık 1978'de Maraş,Urfa,Gaziantep gibi Kürdistan'ın önemli merkezlerinde ve Ankara,İstanbul,İzmir,Adana gibi Türkiye'nin büyük illeri ve sorunda direkt etkilenen,işçi hareketlerinin yoğun olduğu bölgelerde sıkıyönetim ilan edildi.Sessiz ve derinden işlemeye başladı.Mayıs 1979'da,Diyarbakır'da düzenlenen tören ertelenerek,Diyarbakır,Siirt,Mardin,Hakkari,Erzurum ve Ağrı illeri de sıkıyönetim kapsamına alındılar.

Burada bir parantez açarak,tarihin karanlıklarına gömülmesini istemediğimiz ve ortaya çıkması gerekli bir olayı aktarmak istiyoruz:

Bilindiği gibi,Maraş'taki faciadan sonra,yargılamalar Adana Sıkıyönetim Askeri mahkemesinde yapıldı.Bu dava,Türkiye Cumhuriyet tarihinde en kapsamlı ve üzeri örtülmek istenen bir davaydı.O tarihe kadar bu boyutta bir dava,-sanık sayısı fazla olan davalar 12 Eylül'den sonra mahkemelerde görülmedi ve bunun kontrolü çok zordu.Sanıkların çoğunluğu kod adlı idi.Ve Türkçe bilmiyordu.Mutlaka bu dava ile ilgilenilmeliydi.Bu bir görevdi.Bir çok devrimci bu davada sanık olarak yargılandığı gibi,olaydan mağdur olan birçok kişinin haklarının korunması da gerekiyor du.Davaya sahip çıkmak gerekliydi.

TIKP,kendi örgütsel anlayışına uygun olarak davayı ele almış,ama,davanın kapsamı TIKP'in boyunu aşıyordu.Ki,kendileride,bu davanın yalnız onlar tarafından yürütülmesinin imkansızlığını itiraf etmişlerdi. Diğer

siyasi gruplarda TIKP'in katılmasını kabul etmiyorlardı. Acaba tüm devrimci ve demokratlar bu dava için güçbirliği yapabilecekler miydi? Rızgari olarak durumu değerlendirip bu davanın çalışmalarına katıldık, programlayıp, diğer gruplarla ilişkiye geçtik ve öneri sunduk.

İlk toplantı Adana'da Makina Mühendisleri Odası'nda oldu. Toplantıya katılan arkadaşımız ilk önce şu belirlemeyi yaptı: "Türkiye ve Kürt grupların birbirleri ile ilişkileri belli. Birbirlerini karşı-devrimcilikle suçlayan gruplar var. Ama, mücadele içinde birbirlerini bu şekilde suçlayan grupların Maraş'ta aynı safta karşıtıklarını gördük. Grup şartları mışlığından değil, maddi gerçeklerden hareket ederek, bunu baştan belirtelim ki, ileride havanda su dövmeyelim. Bu iş ucuz atlatılmaz, riskleri vardır. Şimdi planlanmalıdır vb." Bu görüşe karşı çıkmadı. Nitekim, bir araya gelmesi mümkün olmayan legal ve illegal grupların çoğu toplantıya katılmışlardı.

CHP'de, kendi işine uygun olarak sorunu ele almış ve götürüyordu.

Genelde Maraş olayı, faşist/anti-faşist mücadele olarak görülüyordu. Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesine yönelik bir komplo olduğu gözardı ediliyordu. Bu konuda epeyce mücadele ettik. Toplantılarda şu önerilerde bulunduk: "bu dava siyasi bir davadır. Siyasi savunmalarla komplo teşhir edilmelidir. Biz, ancak siyasi savunma yapmak koşulu ile bu davaya katılabiliriz. Ama, şu da bir gerçek ki, olaya bakış açımız farklı. Aynı savunmayı yapmamızda olanaksız. Örneğin; Kürdistan'ın sömürge olduğunu -o zaman- etmeyenler çoğunluktasınız. Ama, biz davayı siyasi olarak, ancak Kürdistan'ın sömürge olduğunu savunarak açıklayabiliriz. Ancak, baştan böyle bir koşul ileri sürerse, bir sonuç alınmayacak. Onun için siyasi savunmalara özerklik tanınmalıdır. Bu ilke olmalıdır. En azından kamu oyuna bunun bir jenosit olduğu açıklanmalıdır". Uzun tartışmaların sonra, önerimiz prensip olarak kabul edildi. Pratik olarak neler yapılabileceği üzerinde tartışıldı. Çoğunluğu bize ait olmak üzere, pratik öneriler şöyle kabul edildi:

- 1-Siyasi savunmayı yapabilmemiz için, sanıklardan ya da müdahillerden çok sağlam müvekkiller bulunmalı. Yoksa, biz Kürdistan sorununu mahkemede savunurken, çıkıp birisi avukatlıktan azletmesin. Bunun çok örneklerini gördük. Böyle bir savunmayı kabullenecek müvekkillerden, savunmanın içeriğiyle ilgili yazılı belge de alacağız. Bizim tanıdığımız yoktur. (aslında bizi bu işe sokmaya diğerleri çok çaba sarf ediyorlardı. Hem denge olarak, hem de bunu bizim arkadaşların sonuna kadar götürebileceğini biliyorlardı) Davaya girişimiz, böylesi müvekkillerin olmasına bağlıdır. Bu bizim için bir ilke sorundur. Davanın götürülmesi de buna bağlıdır. Bu da diğer grupların çözmeleri gereken bir sorundur. Mutlaka böyle müvekkilleri bulmalısınız.
- 2-Dava, Adana-Maraş-Ankara ve İstanbul'da kurulacak BÜROLAR eliyle yürütülmeli. Adana Bürosu, doğrudan doğruya davayı yüklenmelidir. Maraş bürosu, bilgi ve delil hazırlama, tanık bulma işlerini yüklenmelidir. Ankara ve İstanbul büroları ise Basın ve Yargıtay, Barolar Birliği, partiler ve diğer demokratik kuruluşlarla ilişkilerimizi götürecektir. Bu zorunludur. Davanın kamu-oyuna mal edilmesi gerekmektedir.
- 3-Adana ve Maraş'ta bulundurulacak en az üç profesyonel avukat arkadaş olmalı, bunlara yeterli kadar Avukat arkadaş yardımı olmalıdır. Bu avukatlar diğerleriyle birlikte geniş bir işbölümü yapmalıdır. Avukatlar iki statü içinde bulundurulacaktır. Birinciler dava ile ilgilenecek profesyonel Avukatlar, diğerleri ise, görev bölümüne uygun olarak dava ile ilgilenecekler. Ve kendi davalarını da takip edebilecekler. Profesyonel Avukatlara maaş verilecek, diğerlerinin ise, masrafları karşılanacak. (19)
- 4-Bürolara gerekli olan araç ve gereç, personel, siyasi gruplar ve de-

mokratik kuruluşlarca sağlanacaktı.

5-Büroların,davaya girecek Avukatların,davacı ve sanıkların (müvekkillerimiz olan sanıklar),tanık olacakların can güvenliklerinin sılahlı olarak sağlanması gerekiydi.

Çalışmalar epeyce ilerledi.Adana'da bir büro yeri de bulunmuştu.Adana Köy-Kop bize geniş imkan,bir büro ve bazı malzemeler verecekti.

Bu arada bazı değişik ilgilenmelerde oluyordu.Istanbul'da alaviler aralarında para toplayarak -orada çalışanlar olabilir- davaya girebilecek nitelikteki bir Avukata vermişler ve yine destekleyeceklerini bildirmişlerdi Bu Avukatlardan Hüseyin adlı -olumlu bir arkadaştı-Maraş'lı olan bir arkadaş ile temasa geçtik,yapılması gerekli olanları bildirdik Bize DISK'in 5 avukat ile davaya katılacağını söyledi.Bunlarla,Mersin'de ilkeler ve yapılması gerekli olanlar üzerinde tartışmalar yaptık.Istanbul'da toplanan paralarla,bu avukatlar gelip git me işlerini halletmişler.Zaten bu para ancak onların geliş ve gidişlerine yetmişti. Bunlara,kamu-oyuna bir bildiri ile konuyu duyurmayı önerdik.En azından "olay bir jenosit tir,Kürt halkına yönelmiştir" gibi mütevezi bir belirleme yapmayı bile kabul etmediler..Bu,ayrılık nedeni oldu.Gelme işini aksattılar.

Bu arada İstanbul'daki ve Ankara'daki Avukatlarla,Çağdaş Hukukçular Derneği'nden Avukatlara durum iletildi,önemi anlatılarak,davaya katılma rını istendi.Prensip olarak kabul etmelerine rağmen,gelmediler,Mazeretler sundular.Hüseyin arkadaşları ile görüşme yapıp durumu bildireceğini söyledi,o da gelmedi.Bu arada,CHP'de 5 avukat görevlendirip,bunlara verilme üzere Adana Belediye Başkanı Selahattin Çolak'a para göndermişti 4 kişi ayarlanmış,5.adam olarak da bizim bir arkadaşımıza haber gönderilmişti.Çok sert biçimde reddettik.

(...)

Bu arada MHP ve TİKP de avukatlarını davaya gönderdi.Özellikle, Gaziantep'ten birkaç azıllı MHP'li avukat işi ele aldılar ve sonuna kadar da götürdüler.Diyebiliriz ki,MHP davaya sahip çıktı.TİKP avukatları da kendi başlarına işe koyuldular.Zaten CHP ve DISK avukatları bunlarla ça lışmak istemiyorlardı.

Biz ilkelerimizi herkeşe sunuyorduk,kıvırtıyorlardı.Istedığımız nite likteki müvekkilleri de böylece bulamadılar.Öneriler hayata geçmedi,ilkel bir biçimde ilgilenme düzeyi oluştu.Davayı siyasi içeriğe kavuşturmak ve özellikle kamu-oyuna "Kürtlere yapılmış bir jenosit" olarak sunmak olanağı olmadı.Ancak,bizim arkadaşlar sorunu bildirilerinde açıkladılar.Artık bu işten zorunlu olarak çekildik.Bunu isteyenler çoğunlukta ydı.Özellikle devlet bütün güçleri ile,bu davanın kapalı kalmasını ve çok sıkı güvenlik önlemleri içinde geçmesini istiyor,sistemli bir ilgilenmeyi kabul etmiyordu.Bizim çekilmemiz ile durum istenildiği gibi oldu...

Biz çekilince,diğerleri arasındaki ilişki zayıfladı.Davaya bireyselya da belli gruplar adına girildi.Para toplanıp kendilerine verilen Avukat lar da,arada bir biçimsel olarak mahkemelerde göründüler.Korkarak işleri götürmeye çalıştılar.

Barolar Birliği Maraş olayları ile ilgili olarak olağanüstü toplantı yaptı.Toplantıda Muş Bürosu delegesi olarak Avukat Şerafettin Kaya katıldı ve genel kurula bizim görüşlerimiz doğrultusunda eleştirilerle bir konuşma yaptı.CHP'yi suçladı. -o günkü iktidar- Konuşması büyük bir ilgi gördü.Bu konuşmadan da korkulmuştu.

Eğer,Maraş davası ile ilgilenilseydi,ortaya çok önemli olaylar çıkacaktı.Bazı belgeler açılacaktı.Kapalı olarak gitti ve sonuçlandı. Üstü örtüldü.Sonuç olarak,birkaç kişi cezalandırıldı.O da bozuldu.Sonucu kesin bilmiyoruz...

Bu olayla ilgili olarak, Mersin'de bir avukatın yazıhanesinde eski CHP milletvekili ve alevi dedesi olan; (kendisi müthiş alevi sövenidir) ağa bir avukat bizimle tartışmaya girdi.Şunu belirledi: "artık sorun belirlenmiştir,aleviler sunnilerle birarada yaşayamaz.Kardeşim,öyle bir düşmanlık besliyorlar ki,sormayın.Ellerine bir alevi geçirseler hemen öldürmek istiyorlar.Çok acı bir durum,bize hayat hakkı yok vb.." Duygusal ve biraz da kendi yapısına uygun olarak,sözde siyasal olarak bizi alt-etmeye yeltendi.Kendisine durumu,anlattık ve onun belirlediği gibi olmadığını açıkladık.Aramızda sert bir tartışma geçti:

(...)

Bu olay önemli sonuçlar ortaya koymuştu.B i r i n c i s i ,bu bölgede siyasal çalışmalarını hızlandırmıştı.Bunu sıkıyönetimden sonra yargılanan davalarda gördük.Bazı siyasal gruplar bunu kullanmışlar ve alana girmişlerdi.İ k i n c i s i ,devlet bu olayı kendisi tezgahlamış ve başarılı da olmuştu.İstihbarat bunu sıkıyönetimi getirmek ve müdahale olayını güçlendirmek için yapmıştı.

Herşeye rağmen,önemli bir fırsat,kişiliksiz ve grup çıkarları hava -sındaki insanlar ve mazaret bulmada çok usta olanlar yüzünden elden kaçırılmıştı.Bu dava,Türkiye'nin en önemli davası idi ve sağ bunu çok ustaca kullanmıştı...

Sıkıyönetim ile birlikte Türkiye ve Kürdistan Devrimci hareketlerine yoğun bir baskı uygulanmaya başlandı.Tutuklanmalar,işkenceler,sorgulamalar,adam öldürmeler,yayınların toplatılması ve basım yasakları birbirini takip etti.Daha 12 Eylül Askeri Harekâtı olmadan önce dahi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'daki örgütler ve kadrolar büyük bir darbe yemişlerdi 12 Eylül'e örgütsüz,hazırlıksız yakalandılar..

"Perşembenin gelişi çarşambadan bellidir".Maraş olayları sonrasında, T ürkiye ve Kürdistan'daki devrimci hareketlere karşı imha plânının uygulanacağı açıktı.Örgütler ve kadrolar geri çekilmeli,uygun bir saldırı dönemine kadar illegal çalışmayı hızlandırmalıydılar.En önemlisi,bu geri çekilme de örgütlü olacaktı.Devrimi gerçekleştirmek için öncü bir örgüt içinde sosyalistlerin birliği ve ittifakçı güçlerle beraberliği pekiştirmeli ve kadroların gelecek zorgünler için bilinçlendirilmeleri gerekliydi.Herkesin kendisini dev aynasında ve devrimin merkezinde gördüğü,siyasal rekabetin (bilerek-bilmeyerek ve devletçe dürtüldüğü oranda) alabildiğine boyutlandığı bir dönemde,kimseye söz anlatmak" mümkün değildi!Çok çaba sarfedildi.Ama,sonuç vermedi.Şimdi,boynu bükük ve ah'larla o zamani yad ediyorlar!(20) için en ilginç ve acıklı yanı da;en çok birliğe ihtiyaç olduğu zamanda,bölmeler ve ufalanmalar yetmiyormuş gibi,bir de gruplararası mücadeleler,adam öldürme düzeyine vardı,vardırıldı.Bu dönemî hazin ve o kadar da gerçek olarak yaşadık.Bunlar Hapishane duvarlarının diplerinde ve hücrelerde,"günah çıkararak" birbirimize anlattık.Ama,boş...Dost olması gereken güçler arasındaki ideolojik mücadele,yerini silahlı mücadeleye bırakmıştı.Şimdi olanları o günkü bilgi ve deneylerimizle daha açık-seçik görüyoruz.Kimler işleri dürttü ve nasıl kullandı,anlıyoruz...

İşte,böyle dumanlı ve curcunalı dönemde,1980 yılının ilkbaharında Diyarbakır 1 Nolu Askeri Ceza ve Tutukevi'ne getirildik.

C- 1 NOLU DİYARBAKIR ASKERİ CEZA VE TUTUKEVİ

1 Nolu Sıkıyönetim Askeri Ceza ve Tutukevi,Diyarbakır'da,sigorta ve Numune Hastahanelerinde 7.Kolordu Karargâhı'na giden yolun üzerinde ve Askeri Garnizon içindeydi.Tek katlı,üç genel ve birer sübyan ve kadın koğuşu,beş hücre ile idare odalarında oluşan,azami 140 kişilik bir yerdi.Bağlar'daki esas 2 Nolu cezaevi açılmadan önce,burası merkezi cezaevi olarak kullanılıyordu ve diğer cezaevleri buradan yönetiliyordu.Biz

o zaman varolan cezaevlerinden (Bağlar'dakine taşınmadan önce) 1 Nolu olanı, bu bölümde anlatacağız.

1 nolu cezaevinin çoğunluğu PKK'li sanıklardı. Yani, PKK'den yargılanan sanıklar üçte ikiyi, diğer sanıklar ise üçte biri oluşturuyorlardı. PKK'den yargılanan sanıklar arasında merkez yürütme kurulu üyeleri M. Ha yri Durmuş, ve yine MK üyesi olduğu tahmin edilen Mazlum Doğan da vardı. Ayrıca PKK'nin birçok önemli sayılabilecek kadroları burdaydı. Diğer siyasi grupları, sayılarına göre, şöyle sıralamak mümkündür: KUK, DDKD, Rızgari, Dengé Kawa, Halkın Kurtuluşu, TKP-ML, İGD, Özgürlük Yolu, Kawa, Dev-Sol, Devrimci Yol. Bu cezaevinde, Rızgari'den önce bir kişi vardı ve sonraları 4 kişiye yükseldi. Bu siyasi gruplar dışında, hiç bir gruba mensup olmayan, silah yakalatan, zabıtaya karşı koyan, firara neden olan (KUK'tan, idamla yargılanan Celil'in, kaçmasından suçlu görülen iki er) erler, casusluk gibi suçlardan sanıklar ve PKK'nin "anti-feodal mücadele" dedikleri olaylarda çatıştığı ve "t i r ş i k ç i" diye adlandırılan Bucak ve Süleymanlar aşiretlerinden kişiler de vardı...

Çocuk koğuşu ve 24. koğuş (bu cezaevinde koğuşlar yatak sayısına göre isimlendiriliyordu)'nun tamamı ve 48. koğuşun yarısından fazlası, hücrelerin büyük bölümü (hücreler açılıp yatak atılarak koğuş gibi kullanılmaktaydı) PKK'lilerden oluşmaktaydı. Yine, kadınlar koğuşunun tamamı PKK sanıkları idi. (bir iki istisna dışında) Salonlarda da birçok yatak vardı. KUK çuların çoğunlukta olduğu 28. koğuşta ise HK'liler, Dengé Kawa'cılar, birkaç Ala Rızgari'ci ve bir Rızgari'ci ve Dev-Sol'cu kişilerle, değişik kişilerin yargılanan ve hiç bir gruba bağlı olmayan, cezaevindeki deyimle "halktan unsurlar" ile PKK'den tecritli ya da ayrılmış gösterilen unsurlar kalmaktaydılar. Kawa ve Partizancılar (TKP-ML) birlikte "D e p o" da kalmaktaydılar. Özgürlük Yolu'ndan bir kişi hücreler bölümünde kalyordu diğerleri İstihkâmdaydı. Daha sonra bir kişi daha geldi. Yaz aylarında sa yı arttığında ara koridorlara yataklar serildi. Hasta ve yaşlı olanlarda şında tek yatan kimse yoktu.

a - İ d a r e - T u t u k l u İ l i ş k i l e r i :

2 N o l u (ilk önce adı 5 nolu idi) Askeri ve Tutukevi açılıncaya kadar, 1 Nolu cezaevinde, içeriye yayınların ve kitapların sokulmasını engelleme dışında, idarenin önemli bir baskısı yoktu. İçeriye tutuklular eğemendi, koğuşlararası ilişkiler serbestti. Koğuş sorumluları tutuklular tarafından seçiliyordu.

İdare, kalabalıktan dolayı, yeni gelen tutuklulara yer sağlayamıyordu. Özel ya da siyasal ilişkilerden ötürü yer bulabilenler ancak kalabiliyorlardı. İdare, "bu kişi, bu cezaevinde kalacak" diye bir zorlamada bulunamıyordu. Dolayısıyla, sıkışıklığı tutuklular canlarına çekiyorlardı. İstenseydi buradan diğer tutukevlerine adam yollanarak, azaltma olabilirdi İdare, gelenler için engel çıkarınca, tutuklular karşı çıkarak, kabul etmiyorlardı. Aslında, buradan da bazı insanlar diğer yerlere gönderiliyorlardı. Bu, genel olarak siyasal amaçlıydı. Ya da buradaki bazı tutuklular arasındaki çelişmelerin geçici olarak bastırılması için gönderme işini siyasatler yapıyorlardı. Daha çok PKK'liler diğer ceza evlerine adam yollarak oraları kontrol etmek ve adamları arasındaki çelişmeleri durdurmak istiyorlardı.

Uygulamada, 28. Koğuşta kalabilmek KUK'çuların, diğer koğuşlarda kalabilmek de PKK'lilerin iznine bağlıydı. Bu izin çıkmayınca, yer durumu daha elverişli olan İstihkâm, ya da 2 nolu (5nolu değil) tutukevlerine gitmek zorunlu ydu.

Sonuç olarak, 1 N o l u Tutukevine s i y a s i b i r c e z a e v i demek için bin şahit gerekirdi. Burası İstihbarat kampı gibi bir yerdi ve apolitikti.

b- Gruplararası çatışmalar :

aa- PKK-KUK çatışması :

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Diyarbakır Askeri Tutukevi'ne getiril-
diğimiz 1980'in baharında Kürdistan'daki siyasi gruplardan bazıları ara-
sında dışarıda silahlı mücadele kıyasıya devam etmekteydi. Özellikle, KUK
-PKK arasındaki çatışmanın boyutları çok büyümüştü ve Kürdistan için ol-
dukça tehlike göstermekteydi. Günlük basın, bu çatışmalar sonucu hergün
adam öldürüldüğünü yazmaktaydı.

Bunun gibi, yine, Dersim yöresinde PKK-HK çatışması da yoğun biçimde
sürüyordu.

Dışarıdaki çatışmaların cezaevlerini etkilememesi mümkün değildi. İlk
gözlemlerimiz bunu açıkça çıkardı. Dışarıda birbirleriyle çatışan gruplar-
ın aralarındaki gerginlik, içerdeki kişilere de aynen yansımaktaydı, i-
çeride büyük bir güvensizlik cezaevinin tümüne hakim, korku ve tedirgin-
lik açıkça ortadaydı. Tüm ilişkileri etkiliyordu. Öyleki, çoğunlukta olan
PKK'lilerden çekinen KUK, HK ve bizim gelmemizden önce PKK ile araların-
da kavga çıkmış olan Dengé Kawa'cılar -ki, PKK ile çatışması olan grup-
lar aynı koğuştaki kalıyorlardı- havalandırmaya çıkamıyorlardı, sadece ken-
di koğuşlarının önünde dolaşabiliyorlardı. Bazı unsurlar, korkularından ko-
ğuştan bile dışarı çıkmıyorlardı. Ama, tersine PKK'liler bu grupların bu-
lundukları koğuşa ve oturma salonuna girip çıkıyorlardı. Bu, grupları çok
tedirgin ediyordu. PKK'lilerin kaldığı çocuk koğuşundan su almaya (su ko-
nusunu Belediye ile ilişkiler konusunda yeniden ele alacağız) gidemiyor-
lar. Çocuk yaştaki kişilerin dışında, alışveriş için öbür tarafta bulunan
kantinden alış-veriş yapamıyorlardı. Kimseyi de gönderemiyorlardı. Adeta
hapishane içinde ayrı bir hapishane yaşıyorlardı.

Bizim tüm korkumuz, KUK ile PKK arasında hapishane içinde bir çatışma
çıkmasıydı. Böyle bir çatışma çok vahim sonuçlar doğuracaktı, kötü boyut-
lara ulaşacaktı. İdare bu çelişkileri çok iyi biliyor ve dürtüyordu. İlk
günden itibaren kafamızı en çok yorduğumuz olay, böyle bir çatışmanın en
gellenmesi idi. Sömürgecileri en çok sevindiren bu anlamsız çatışmanın
durdurulması, hiç olmazsa çatışmaların cezaevine yansımalarını önlemek i-
çin ne yapabiliriz? Dışarıda tüm arkadaşlarla vargüçümüzle böyle bir ça-
tışmanın önlenmesi için çaba harcıyorduk, ilişkiler oldukça hızlanmıştı
Beş kişinin ölümü ile sonuçlanan ilk çatışma çıktığı zaman, Mamak ceza-
evinde bulunan PKK'liler de durumdan çok tedirgindiler. (21)

PKK ile KUK'un cezaevindeki en yetkili unsurları ile yoğun bir ilişki-
kiye geçtik. Bu aynı zamanda dışarıdaki ilişkilerin de devamı idi. Her
iki grupta konuşmalarımızda onlara durumu anlatmaya çalıştık. "Gruplara-
rasındaki dışarıda meydana gelen çatışmaların ve çelişkilerin cezaevle-
rine aynen taşınmayacağını, cezaevlerindeki ilişkilerin, muhtevade fark-
lılıklar oluşturduğunu, daha önce bilgi sahibi olduğumuz bazı cezaevleri-
nden somut örnekler vererek, idarenin baskılarına ya da faşistlerin sal-
dırlarına karşı birbirine "sosyal faşist" ya da "maocu bozkurt" diyen-
lerin bile, ortak davrandıklarını ve davranmak zorunda olduklarını, hapis
haneyi iyice anlamaları gerektiğini" vurguladık. (22)

Grupların etkin unsurları, kendilerine anlattıklarımız karşısında, pr-
ensip olarak öneriyi olumlu karşıladılar. Görüşmeleri PKK adına Merkez
Komite Üyesi Mazlum Doğan ile yanında Mustafa Karasu, KUK adına ise Zeki
Bayrak ile yürüttük.

PKK ile görüşmemizde Mazlum bize şunu belirtti:

"Dışarıdaki çatışmayı durdurma kararını -kendileri açısından cezae-
vinde alabiliriz. KUK'ta aynı kararı almalıdır"

Biz de kendisine şunu söyledik:

"Örgüt içindeki pozisyonunuzu bilmiyoruz, be iki de siz, böyle bir kararı alabilecek yetkiler kullanabilirsiniz. KUK illegal bir örgütlenme -dir, bu örgüt mensubu olan bir kişiye, örgüt içindeki 'görevin, yetkin nedir?' diye sormayız, böyle bir yetkisi olup olmayacağına da bilmiyoruz".

KUK adına görüşmeleri yürüten Zeki Bayrak'ta; "içeride de dışarıda da böyle bir çatışmaya taraf değiliz. Ancak, bu konuda PKK'ye güvenmiyoruz. Bu güvensizlik düşüncemizi belirterek ve gözönünde tutarak, cezaevi için anlaşmaya hazırız" dedi.

Yapılacak işle ilgili somut öneriyi biz yaptık. "KUK ve PKK taraftarları olarak çatışmaların durdurulmasını isteyen ve Rızgari'nin de gözlemci olarak imzalayacağı ortak bir metin cezaevinden her iki örgütün merkezine ulaştırılmalı". Öneri kabul gördü. Her iki grup ayrı ayrı metin hazırlayıp, bu metinleri getirecekler, ortak yapılacak bir toplantı da tek metin haline dönüştüreceğiz. Biz, her iki grubun birbirlerine bakağı açısını çok iyi bildiğimizden ötürü, bunların hazırlayacakları metinlerin ortak bir metin haline getirilmesinin çok zor olacağını tahmin ederek, bunun için ayrı bir metin hazırladık. Nitekim, toplantı günü, her iki taraf da metinlerdeki cümlelerden bile fedakârlık etmek istemediler. Söz de muhtevada bir temel sorunu çözecekler, ama biçimde yine düşmanlıklar sergileniyordu. Bu açıkcası muhtevada bir düşmanlığı gösteriyordu ve birara ya gelmelerinin biçimde olduğunu anlatıyordu. Ama, sorun önemliydi ve çözümlenmeliydi. Grupları aşan ve Kürdistan'ı ilgilendiren bir olay vardı ve boyutları büyüktü. Biz, tarafların metinleri üzerinde anlaşma sağlanamayacağını gördüğümüz zaman, hazırladığımız metni çıkarıp okuduk. Bir cümle değişikliği dışında, metin kabul edildi. Üç suret olarak düzenlendi. PKK adına "azlum Doğan, KUK adına Zeki Bayrak ve Rızgari adına Ruşen Arslan -gözlemci olarak- metni imzaladılar ve örgüt merkezlerine iletildi. (23) Ki, dışarıda da arkadaşlarımız bu konuda çok yoğun çabalar göstererek, hatta bizzat örgüt yetkililerine giderek konuyu çözmeye çalışıyorlardı. Ve bu ilişkilerden haberimiz vardı.

Birkaç ay sonra, Kurtuluş dergisinde, "Kurtuluş'un girişimiyle KUK ve PKK'nin aralarındaki çatışmayı durdurdıkları" yolunda bir haber çıktı. Böylece birçok yurtseverin ölümüne, yaralanmasına ve yüzlerce kişinin cezaevlerine düşmesine, birçok ağır cezaların alınmasına -idam da içinde olmak üzere- neden olan bu talihsiz çatışma, Kurtuluşun aracılığı ile "son bulmuş" oldu. Bu, geçici bir son bulmaydı.

PKK ile KUK arasındaki bu ilişkinin oluşturulması kararı -ki, bizim girişimimizle sağlandı- "dışarıdaki çatışmaların cezaevine yansıtılmaması" içeriye rahat bir nefes aldırdı. Bu konuda içeride de çok önemli çalışmalar sürdürdük. Bıkmadan çalıştık. Arada güvensizlik de olsa, KUK'çular da PKK'nin kendilerine saldıramıyacağı yolunda bir inanç yavaş yavaş yer etmeye başladı. Baza KUK'çular havalandırmaya çıkmaya başladılar. Bu yumuşamadan Dengé Kawa'cı da yararlanarak, havalandırmaya çıktılar. Bu konuda biz, oldukça çaba sarfettik ve yardımcı olduk. Olay olmasın diye adeta nöbet tutar olduk. Havalandırmaya çıkanlara eşlik ettik. Ve alıştırmaya başladık...

"Siyasi tutuklunun siyasi tutukluya işkencesi" başlığı altında işleyeceğimiz olay dışında, KUK ile PKK arasında 1 Nolu cezaevinde tek bir kavga oldu. Salonda bir PKK'li ile KUK'çunun sürtüşmesi PKK'li Maşallah Öztürk tarafından "vurun ulan bunlar zaten bizim arkadaşlarımızı öldürüyorlar" diye bağırması üzerine, bağırmanı duyan birkaç PKK'li saldırıya geçince olay kısa bir sürede denetim altına alındı. Elverişli hale geldi. Orada bulunan arkadaşımız M. KUK'çuları koğuşa sokarak, kapıyı kapatıp, kapının önüne geçerek, PKK'lilerin yetkililerine "içeriye giremezsiniz, bu bir provakasyondur, aklınızı başınıza alın" demesi üzerine, PKK'lilerin de yetkililerinin müdahalesi sağlandı. Böylece iki grubun da provakasyona gelmemeleri sonucu, olay büyümeyen önlendi. Bu olay KUK'çuları yine korkuttu ve bir süre çok soğuk davranmalarını getirdi...

bb-KUK-HK Çatışması:

"Ne umuyorduk, ne bulduk". Biz, PKK ile KUK arasındaki çatışmalardan en diye duyarken ve bunu önlemeye çalışırken, KUK ile HK arasında kanlı bir çatışmaya tanık olduk. Yukarıda idare ve tutuklu ilişkileri bölümünde açıkladığımız gibi, 28. koğuşa yeni adam alınması KUK'çuların, diğerlerine alınması ise, PKK'lilerin iznine bağlıydı. HK'liler bu "kurala" uymamışlardı. KUK'çuların çoğunlukta oldukları koğuş sorumlusunun (KUK'çu T. Aydın) izni olmadan, 28. koğuşa kendi adamlarından birini almaya karar vermişler. Ki, HK'liler de bu koğuştaki kalıyorlardı. Konu HK'liler ile KUK'çuların arasında tartışmaya ve çatışmaya dönüşmüş. KUK'çular bu olay üzerine HK'lilere "ders" vermeye karar almışlar.

PKK ile HK birbirini karşı-devrimci ilan edip, devamlı olarak birbirlerinden adam öldürdüklerinden, HK'liler güvenlik nedeni ile koğuştan dışarı çıkamıyorlardı. Gündüzleri koğuşun yatakhane kısmı تنها olduğu için ve HK'lilerin yatakhane çıkmadıklarını bilen KUK'çular, yatakhane nin kapısını kapatarak, aniden saldırıya geçiyorlar. Bağırma üzerine i çeride büyük bir kavga olduğu anlaşıldı. Hemen herkes yatakhaneye doğru koşmaya başladı. PKK ile KUK'çuların kavga ettikleri zannedildi. Kapıyı, gelen arkadaşlarla birlikte açmaya çalıştık ve zorladık. Ama, açmak mümkün olmadı. Onbeş dakika kadar süren kavga, içeride Dengiş Kawa'cı ve DEV-SOL'cuların araya girmeleri ile, veya kendiliğinden son bulmuştu. Çünkü, yaralama çok fazlaydı. (Herkes kan- revan içinde kalmıştı) Kavga sonucu 3 HK'li bıçakla yaralanmış, kavgaya ayırmaya çalışılan, cezaevinin tek DEV-SOL'cusu A. Aydın'ın yüzüne, KUK'çularla kalan ve lümpen bir kebaçı olan Topal Ahmet tarafından jilet atılmıştı. Ama, jilet izi çok korkunçtu. Bu i şingiyasal olarak açıklanacak bir yanı yoktu. A'nın suratı felaketti. Ha la, böylece, yara boydan boya durmaktadır. Öte yandan, her zaman PKK'lileri saldırgan olarak lanse etmeye çalışılan KUK'çular için büyük bir siyasal zaafı. (24)

Ayrıca, olay, siyasal tutuklular olarak bizleri düşman karşısında çok küçültmüştü. Nitekim, içeriye, inzibatlar girerek idare ile birlikte duruma el koydular. Yaralıları (KUK'tan da yaralılar) hastaneye götürdüler.. Ve orada yüzü çok kötü olan A. Aydın'a doktor: "sivil cezaevlerinde lümpenlerin birbirlerine jilet atması çok görülür birşeydi. Ama, siyasilerin birbirlerine jilet atmalarını ve bıçaklamalarını çok görmedim" demişti Doktorun bu sözlerini bizlere ileten A. Aydın, "bu sözler bana öylesi acı geldi ki, yüzümdeki vahşeti unuttum. Bu sözler karşısında utandım, küçüldüm ve hiçbir şey söyleyemedim, halimizi bir görseydiniz, anlatılacak gibi de ğildi" dedi.. (A. Aydın'ın yüzündeki iz kötü müdahale ile daha da korkunç oldu. Her traşta büyük acı çekti.

(...)

cc-Esrarcılık ve Hapçılık Olayı:

Uyuşturucu madde ve hapçılık olayı cezaevleri için büyük bir tehlike dir. Bu tehlike siyasal cezaevleri için de söz konusudur. İdare bu işe zemin hazırlamakta ve bunu geliştirmeye çalışmaktadır. 2 Nolu (5Nolu) Cezaevindeki vahşi uygulamanın önemli bir parçası olarak daha sonra ele a lacağız.

Devrimci hareketten ya da bağlı olduğu örgütten umudunu kesen, yete - rince bilinçlenmemiş kişilerin ve işkencedeki acının unutulması, vb. nedenlerle içinde buldukları boşluğu giderme alışkanlığı edindikleri ve bu nedenle esrara, hapa sarıldıkları geçmişte de çok görüldü. Ama, bu dönemki kadar boyutları yüksek olmadı. Bu durumda olanlar, ya da bunu yapma ya başlayanlar, idareye ve arkadaşlarına karşı daima Temaruz - hasta olma

yan birinin kendini hasta göstermesi hali- gösterirler. Amaç, uyuşturucuları, hap ve esrarı temin etmek ve çevreden ilgi görerek, işi meşrulaştır maktır.

Uyuşturucu alışkanlığı ve kullanılması tehlikesine karşı uyanık ol - mak ve bilinçli mücadele etmek gerekir. Düşmanın kadrolarımızı -bir çok unsur böyle oldu- uyuşturucuya alıştırma, beyinlerimizi, en temel şeyleri mizi, düşünme duygularımızı ortadan kaldırma hesabı her zaman vardır ve olmuştur. Düşmanın bu hesabını gözönünde tutmak gereklidir.

Bu konuda duyarlı olmak, kendi siyasi yapılarımız içindeki insanları, daima korumak ve kollamak, denetlemek, çevremizi uyarmak gerekir. Uyuşturucu ili bilinçli mücadele, Cezaevinde, temel bir görevdir. Hele hele, yukarı dan bilinçli ve sistemli bir biçimde kullanılması ve alışkanlığa dönüş türülmesi istenen yerlerde -Diyarbakır Cezaevi gibi- görevi de aşmaktadır.

Bu açıklamayı, bir dövme olayı ve sonra da varılan yer açısından ge - rekli gördük. İleride, daha genişçe, 2 Nolu (5 Nolu) Cezaevi sistematığı i çinde ele alacağız.

1980 yılında Diyarbakır TIP Fakültesinde okuyan ve 4. sınıfta olan A. adında Ağrılı ve ÖY. siyasi grubundan olduğu söylenen bir arkadaş hücrede ki koğuş yapılmış bölümde kalıyordu. Burası serin ve rahattı.

PKK'liler bir gün esrar içtiğini iddia ederek ve merkezli bir kararlar a- PKK Merkez Komite Üyesi M. Doğan kendilerinin emri ile dövüldüğünü R. ar kadaşa bizzat söylemiştir- dövüldü. Olay cezaevinde hemen duyuldu. Zaten, A. olayı bütün siyasetlere teker teker anlatıldı. Bunun üzerine siyasetle rin temsilcileri toplandılar. Toplantıya A.'da katıldı.

Toplantı da daha önce PKK'nin iddiası sonra da A. Dinlendi. Esrar içti ğini kabul etmiyordu. Esrar bahane edilerek dövüldüğünü iddia ediyordu.. Toplantı da PKK temsilciliğini yapan M. Karasu'ya, "A.'nın esrar içtiğini kim görmüş" diye bir soru soruldu. M. Karasu; "birçok arkadaşımızı görmüş", diye cevapladı. İsim sorulunca da, örnek olarak E. Polat'ı verdi.

Daha sonra, E. Polat çağrıldı ve kendisine olay soruldu. E. Polat;

"Ben ne şimdi ne de başka zaman A'nın esrar içtiğini görmedim. Kaldı ki, ben önceleri çok esrar içtin, şayet hücreye gelip gittiğimde esrar i çilmiş olsaydı, anlardım. Benim bulunduğum zaman içmedi, bulunmadığım za - man içmiş ise, bilemem" dedi.

Olay önemliydi. Esrar içmişse, A'nın durumu somutlaşmalı, yoksa, esrar i çen birisi gibi töhmet altında bulunan siyasi bir insan" temize" çıkarıl malıydı. Toplantıya katılan arkadaşımız R. şöyle bir öneri de bulundu; "A- ramızda TIP Fakültesinde okuyan ve bu işlerden anlayan arkadaşlar var.. (DEV-YOL'dan Ferda vardı) A'dan biraz kan alarak, Tıp Fakültesine göndere lim, kime ait olduğunu belirlemeyelim. Gıvendiğimiz bir doktora tahlil i çin verelim, sonucu bize bildirsin. Uyuşturucu almışsa belli olur".

A öneriyi derhal kabul etti. Ve ken vermeye hazır olduğunu açıkladı.. PKK temsilcisi M. Karasu ise: "bilimsel inceleme aksini de söylese, bizim, iddiamız doğrudur" deyince, toplantının anlamı kalmadı ve hemen dağıldık.

PKK'nin devşirdiği ve birçoğunu cezaevinde tanıdığımız, özellikle Ur fa yöresinde olan kadrolarının önemli bir kısmının, yöredeki gençler a- rasında yaygın olan esrar içme alışkanlığına, devrimci olmadan önce bu - laştıklarını da biliyorduk. Zaten, özel sohbetlerde bu arkadaşların birço ğu itirafıta da bulunuyorlardı. Kendi kadrolarının özelliğini bilen PKK'- nin, uyuşturucu konusunda hassas davranması doğaldı. Doğal olmayan üye ve sempatanlarını uyuşturucudan korurken seçtiği yoldu. O, üyesini bilinç-

lendirecek,moral değerlerini yükseltcek ve uyuşturucuya karşı böyle mü cadele edeceği yerde,başka siyasetlerden olan birilerini döverek,bundan sonra uyuşturucu kullanacak ya da buna ilgi gösterecek -bu kadrolarının gitmesini de getirebilirdi-özellikle gözdağı vermeye kalktı.

(...)

Olayın iki sonucunu aktarmak gerekiyor:

Birincisi;sonraları öğrendik ki,(Cezaevinde de tartışıldı)A'nın dövülme olayının arkasında,kendi adamlarını korumaktan başka,bir de A'nın idare aramalarda-kadınları- bulundurduğu bayan Polis memuru ile olan ilişkisi de varmış.Bu,kadınlar koğuşundan aktarılmış.Bayan Polis'in bir kardeşi de Üniversitedeydi.Ve birkaç kişi tarafından tanınıyordu. Daha çok devrimci sempatizan olan bu bayan Polis ve kardeşi ile A'nın ilişki leri giderek,bayan polis'le cinselliğe bulaşmış ve boyutları da bilinmi yordu.Dedi-kodu düzeyindeydi.Ama,kendisi bunu açıklamış.Evet,bize göre- de bu polis memuru gerçekten çok hanımdı ve devrimci sempatizandı.Ayrı ca,kadınlar koğuşundan ayrı tutulan iki tutuklu bayan vardı.Birisi Sive rekliydi.Tecrit olduğu ve"ajanlık"ile suçlandığı söyleniyordu.Bir de ay rıcaBatman'dan bir bayan vardı.Ve Siverekli bayanla kalmayı göze almış, onun hakkında dedi-kodular yaygınlaştırılıyordu.Bunların da bayan polis le ilişkileri ve A'nın bu aracılığı da kullandığı söylendi.Böylece,baş ka ilişkilerin kesilmesi de,bu dövme olayında istenmekteydi.Detaylandır maya gerek yoktur..Olayın kavranması açısından bu kadarlık yeterlidir..

İkincisi;de şudur.2 NOLU Cezaevinde her siyasetten tutuklular arasın da hap ve uyuşturucu alışkanlığı önemli boyutlara vardığı zaman,A olayı nı hep hatırlamak zorunda kaldık.Acaba A yı dövenle ve onun esrar içip- iğmediğini yargılayanlar 2 Nolu(5 Nolu) Cezaevindeki durum karşısında , ne düşünüyorlar?Hep merak ettik.."Siyaset yöneticileri 2 Nolu'da meyda na gelen uyuşturucu salgınına gözleri ile görüp ve yer yer bazı insanla rın alışkanlık edinmelerini dolaylı da olsa sağladıkları"zaman ne düşü nüyorlardı?İster istemez,bazı unsurların bunalımlarına ve hastalıklarına- na,hemen uyuşturucu ya da bilinmeyen ilaçlar yetiştiriliyordu!

dd-Siyasi Tutuklunun siyasi tutukluya cezaevinde işkencesi:

Bir sabah erkenden Kuk'çular bizi yemekhanenin bulunduğu kısma çağır dılar.Koğuşun yanındaki yemekhaneye gittiğimiz zaman,yüzü gözü morarmış yara-bere içinde,kısa boylu,yeni bir tutuklu ile karşılaştık.KUK'çular, "bu arkadaş Batmanlı'dır.M.Nezir'dir,kendisi arkadaşımızdır.Yeni tutuk- lanmıştır.Dün gece cezaevine getirildikten sonra,çocuk koğuşunda sabaha kadar,PKK'liler tarafından işkence ve sorgulamaya tabi tutulmuştur"dedi ler.

Durumu bir de kendisinden dinlemek istedik:

"akşam geç vakit cezaevine getirildim.KUK'çu olduklarını ve beni ta- nıdıklarını söyleyen birkaç kişi beni alıp bir koğuşa götürdüler.Biraz sonra da,dövmeye başladılar.KUK'la,KUK-PKK çatışması ile ilgili sorular sormaya başladılar.İşkence ve sorgulama sabaha kadar sürdü.İşte,beni bu hale getirdiler",dedi.

Olay çok acı ve kötüydü.Hemen arkadaşımız R,M.Doğan'a giderek,durumu sordu.M,işkence ve sorgulamayı inkar ederek,"kendisini tanıyan ve yakın arkadaşları öldürülen birkaç kişi tahrike gelerek,birkaç tokat atmışlar başka birşey yapılmamıştır"dedi.

Arkadaşımız R ise M'ye "cezaevinde böyle şeylerin hiç de hoş olmadı- ğını,çok zararlı sonuçlar doğuracağını,Ortak Yönetim ve Ortak Davranış,, yakınlaşma için çalıştığımız bu günler de -bu konuya Ortak Yaşam ve Or-

tak Yönetim bölümünde değinilecektir- çalışmalar provake edilmektedir. O lay her halükârda örgüt olarak aleyhinize kullanılacaktır" demişti. (25)

Zamanla durum daha da detaylı olarak öğrenildi. M. Nezir, Yusuf adlı PKK'li birini öldürmekle suçlanıyordu. Cezaevine geldiğinde, hemşehrisi olan PKK'li M. Öztürk kendisini tanıyor ve arkadaşlarına haber veriyor. (26) Plânlı olarak bir mizansen hazırlanıyor ve uygulanıyor. İşkence de, sorgulama da doğrudur. M. Doğan'ın kaldığı çocuk koğuşunda sabaha kadar işkence yapılmıştı. PKK'lilerde zamanla bu olayı doğruladılar. Geçmişte yapılmış "hatalardan biri" olduğunu söylediler. Ama, iş isten geçtiği zaman.. (27)

Yine, buna benzer bir olay daha oldu. Önerilerimizin kabul edilmediği, "Cezaevi Ortak Platformu ndan çekildiğimiz dönemde, bir gece KUK'tan Z. Bayrak gelerek, "çocuk koğuşunda yeni gelen HK'li birine PKK'lilerce işkence yapıldığı ve sorgulamaya alındığı, bunun önlenmesi gerektiği, bu nedenle girişimlerde bulunmamızı rica etti". Biz de kendisine "Cezaevinde, Ortak Yönetim ve ilkelî Yaşam olmadığı zaman, bu tür olayların önünün alınmayacağını" bildirerek, "hem önerilerimizi kabul etmiyorsunuz, hem de olayların önlenmesini bizden istiyorsunuz. Biz, burada birkaç kişiyiz, siz çoksunuz. Birlikte hareket ettiğiniz ve UDG'yi oluşturduğunuz -sırf bizim için cezaevinde yeniden hortlayan- gruplarla (28) böylesi işkenceleri önlemeniz mümkündür. Niçin ortaklarınıza gitmiyor, bize geliyorsunuz?" dedik.. Z. Bayrak çekip gitti. Giderken, "bizi değil, sizi dinliyorlar, onun için geldim" dedi..

Böyle bir olaya göz yumulamazdı. R. hemen M. Doğan'ın yanına giderek "çocuk koğuşunda yeni gelen bir HK'liye sorgulama ve işkence ediyormusunuz? Böyle olaylara son veriniz. Hapishanede bir dedi-kodu var" dedi. M. "böyle birşey yok" deyince, arkadaşımız, "madem yok, adamı ortaya çıkarın, serbestçe dolanışın, herkes kendisini görüp konuşsun, şayet işkence yapılmamış ise, cezaevindeki söylenti ve kuşku da ortadan kalkar", diyerek, geri gelmiş ve bir süre sonra da HK'li arkadaş serbest bırakılmıştı. Ama, kendisinden sorulunca da "bana işkence ettiler ve HK'lilerle ilgili sorulara yaptılar" demişti. Olay gerçekten çirkin bir biçimde kapanmıştı...

ee-Haraç alma olayları:

Bu başlığa bakınca, hemen kendi kendinize şu soruyu sorabilirsiniz;

"Siyasi tutuklu ların bulunduğu hapishanelerde de mi haraç?" Evet. Diyarbakır 1 Nolu Sıkıyönetim Askeri Tutukevinde iki haraç alma olayı oldu.

Birincisi; Süryani asıllı olan, Midyat'ın Mızêzax köyü muhtarı Gevré'den alınan 500 bin TL haraç. Olay şöyle: Mızêzax köyünde PKK'li olduğu belirtilen bir genç öldürülür. Olaydan adını ettiğimiz muhtar ve yeğeni sorumlulu tutulurlar. Süryani muhtarın sorumlu tutulmasına ön-ayak olanlardan biri de, Midyat ağalarından Şexmuz Çelebi'dir. Amacı, Süryani muhtar Gevré'yi ve varlıklı olan diğer Süryanileri göçe zorlayıp, mallarına el koymaktır.

Kürdistan'da yaşayan azınlıklardan olan Süryanilerle siyasal ilişkiler, Kürdistan devrimcileri açısından, onlara bakış ve mücadele bakımından çok önem taşımaktadır. Özel olarak yaptığımız araştırma da, muhtar ve yeğenin öldürme olayı ile zerrece ilişkilerinin olmadığını ortaya çıkardı. Şexmuz Çelebi, Süryanileri kovarak, mallarına konmayı; öldürülen gencin dayısı M. Akgül, yeğenin cesedini ihtilaflı bir altın alacağı için bir pazarlık konusu yapmak hesabındaydı. PKK'de öldürülen adamın, "kan parası"nın peşindeydi. (29)

Olayın gerçek biçimde mahkemede anlatılması halinde, muhtar Gevré ile

yeğeni beraat edeceklerdi. Biz, olayla ilgilendik. Burada sunu da belirtelim ki, adı geçen muhtarın olay dışında herhangi bir nedenle savunmuyoruz. Olayın kapsamı, cezaevi ilişkileri, devrimci hareketin kitle üzerinde etkileri ve Süryani insanların ezilmemesi düzeyindedir. Örneğin; adı geçen muhtarın sağ düşüncede olup olmaması, Kürt meselesine karşı tavır ya da çevresinde "ihbarcı bir kişi" olması vb.. Cezaevinde önemli bir olay değil di. Ayrıca, bu adamın ihbarcılık niteliğinin olduğuna da inanmıyoruz.

Önceden tanıdığımız M. Akgül ile İA' e haber gönderdik. İ, olumlu tavır taktını. M ise, muhtarın "700 bin liralık alacağını ödediği takdirde işini halledeceğini" bildiren haber gönderdi...

PKK de pazarlık işini tehdit ve korku salarak ve hatta cezaevinde onu öldürme tehdidini açıkca belirterek, ilişkisini götürüyordu. Muhtar PKK' lilerin bir-iki sataşması ve tehdidi karşısında çok korktu. Zaten, yaşı olduğu ve senelerce bölgede ezildikleri için, acayip tavrılara giriyor, hastalanıyordu... Sonuçta, PKK' nin tehditleri ağır bastı ve bir aracı ile (kanımızca aracı, "casusluk" ile yargılanan ve idarenin de aracılığını yapan, rüşvet olaylarında çok başarılı olan H' dir) muhtar PKK' ye 500 bin lira cezaevinde verdi ve olayda böylece çözümlendi (!) (30)

İkinci olay: Ceylanpınar çiftliğinde çalışan ve sendikacılık yapan M. Ş. adındaki kişiden alınan 50 bin liradır. Bu olayda şöyle cereyan etti:

MŞ' in bir Renault marka taksisi vardır. Bu taksi Ceylanpınar' da PKK' liler tarafından alınır. Bu sırada MŞ. PKK üyesi olmaktan şüphelenilerek tuğlu bulunmaktaydı. (Söylentilere göre KUK' çu) Çok kaypak biri olduğu için tavrı pek belli değildi. Ve PKK' den çok korkuyordu. Bunu da belli ediyordu... Taksisine el konulma olayını ailesi haber verdi. PKK' liler ile hemen görüşmeye başlıyor ve taksinin idaresi için Ceylanpınar PKK görevlilerinden F. Dumlayıcı' yı (Cezaevinde tutuklu) araya koyuyor. 50 bin lira ödeyerek dışarıda taksinin ailesine teslimini sağlıyor.

Hapishanede cereyan eden butür olaylar ve özellikle haraç alma, tehdit vb.. bizce çok kötü olaylardır. Duyduğumuz zaman reaksiyon gösterdik. Süreci içinde de birçoğuna engel olduk. Sonuçta, zaman geçti hapishane de yenilgiye düştük ve PKK' liler bu olaylar konusunda "günah" çıkardılar. Pışmanlık duyduklarını belirttiler. Direnişte bir araya gelmesini engelleyen bir etkenin de, hapishane de kişilerin böylesini tehdit edilmesinin olduğunu söylediler...

ff-Hapishaneler ayrılısın görüşü:

En ilginç olan olay da budur. Hapishaneler ayrılısın da ne demek? Baba dan kalma miras mı paylaşılacak?

PKK' nin, Kürt ve Türk solundan olan gruplara bakış açısı, örgütsel yapısı, içinde bulunduğu durum ile kadrolarının ikelliği açıktı. Bizzat ta nığı olduğumuz ve önemli bulduğumuz için yazdığımız ya da belirterek geçtiğimiz olaylar (ya da bilemediğimiz için yazmadığımız olaylar) cezaevinde büyük tedirginlik ortamı doğurmuştu. Gruplar arası ilişkiler, saygı güven pamuk ipliğine bağlıydı. Bu "iplik" te sık sık kopuyordu! PKK " benim ben Bağdat'ta halife", "her şey benim için" anlayışı ile hareket ediyordu. Ve en önemlisi sözünde durmuyordu. sorumluluğu hep birbirlerinin üzerine atıyorlardı. Ama, diğer gruplar tam tamına doğru ve ciddi miydiler? Hayır! Esasen diğer grupların tavrı PKK' yi bu duruma getiriyordu. Diğer gruplar işi gelip geçici, olsa da olur, olmasa da tavrıyla idare ediyorlardı. Bu zaman geçtikten sonra "kafalarına dank dedi".

Nezir' e yapılan işkence ile, aradaki "pamuk ipliği" yine kopmuştu. Kopan ipliği yeniden düğümlemek için, siyasi grup temsilcileri, KUK tarafından toplantıya davet edilmişlerdi. Toplantıya tüm grup temsilcileri gel-

dikleri halde,PKK gelmemiştir.PKK'nin gelmediğinin anlaşılması üzerine gelenler arasında bir durum değerlendirilmesi yapılması kararlaştırıldı.

Toplantıya DDKD temsilcisi olarak katılan,"Devrimci Demokrat" gazetesini sorumlu müdürü (sahibi de olabilir) Medeni Marşil gayet heyecanlı biçimde şu görüşü ortaya attı:

"Arkadaşlar,kendimizi ya da birbirimizi aldatmanın gereği yoktur. Bu adamlar -PKK'liler- ile diğer siyasetlerin burarada kalmalarının olanacağı yoktur.Cezaevi toplamının 2/3'nü onlar -PKK'liler- geri kalanını da diğer siyasetler yada insanlar oluşturmaktadır.Cezaevi idaresine başvurarak;bizi PKK'lilerden ayırmasını isteyelim.Şu anda üç cezaevi vardır. Birinde bizi,diğer ikisinde de PKK'lileri toplamalarını söyleyelim.Bu mümkün olmazsa,bulduğumuz cezaevinin, Örneğin; belli kısımlarında bizi diğer kısımlarında da PKK'lileri tutsunlar ve kısımlar arasında tecrit uygulaması için koridor kapıları kapatılsın".

Buyrun,bu talebe bakın ve düşünün!

Bir zamanlar,Mamak Askeri Cezaevinde de tutukluların böyle bir talebi olmuştu.Devrimci tutuklular hapisханelerin ayrılması için açlık grevleri ve görüş boykotları yaptılar.Ama,bu talep aynı amaç için mücadele edenlere karşı değil,faşistlere,karşı-devrimcilere karşı ileri sürülmüştü.Burada ise,talep,sözde "Kürdistan"ı ve Türkiye'yi kurtarmayı amaçlayan"ve "halk adına yola çıkmış" olduğunu iddia eden diğer bir siyasi gruba karşıydı.İşin en acı yanı,mücadelinin hedefi içinde bulunan sömürgeci Türk ordusundan medet umularak,önümüze çıkmış ve her zaman çıkacak olan bir sorunun çözümü için,ondan yardım isteyerek ve onun hakemliğine başvurularak isteniyordu.Hapishanede şu ya da bu siyasetin adamı olmak önemli değildi PKK'nin tabanında birçok insan,Kürdistan için ciddi sayılabilecek kadro niteliğindedi,bu ayırım bunlara yapılır mıydı?Ve böyle bir ayırım,PKK yöneticilerini çok sevindirirdi.Çünkü,taban baskı altında tutuluyor ve gerekleri her gün öğreniyordu!Bu öneri onları kendi örgüt yapılarında kemikleştirirdi...

Öneri her yanı ile tüylerimizi ürpertmişti.Çok korkunçtu.Yinede slogan kanlılığını korumak zorundaydık.Çünkü,diğer grupların düşüncelerini öğrenmek gerekliyordu.DDKD'li M'nin önerisine hiç kimse karşı çıkmadı.Bu,onun tarafından söylenmiş olsa da,söyletilmişti."Sen söyleyene değil söyletene bak!"Muhteva,bu önerinin de ötesinde,daha başka şeylere de hazırdı.İş başka yerlere çekilmek isteniyordu!Bu toplantı da(bu çok önemli bir toplantıdır!),arkadaşımız R.Arslan söz alarak,özetle şunları söyledi:

"Arkadaşlar,bizler Kürdistan halkının (!) ulusal ve toplumsal kurtuluşuna amaçlanmış ve bunun için mücadele ettiğimizi iddia eden ve mücadeleniz sonucu sömürgecilerin zindanlarına tıkılmış (şöyle ya da böyle) insanlarız.Kürdistan siyasi kadrolarıyız.Bir anda herşeyi bitiremeyiz. Elbette ki,hepimizin de birtakım siyasi bağları ve siyasi ilişkileri vardır.Ve yine bugün aramızda birliği engelleyen önemli ideolojik ve siyasi ayrılıkların varolduğu da birgerçektir.Gönül arzu ederki, ideolojik mücadele-politik dostluk zemini oluşsun.Hiçbir olay,düşmana,aramızdaki sorunları çözmek için hakemlik payesi veremez.Jiz,düşmana bu payeyi vermeyeceğiz.Veren varsa buyursun!.."

Devamla;

"İşin bir gerçek yanı daha var.Kürdistan'da olsun Türkiye'de olsun siyasi gruplar arasındaki ilişkilerde şiddete başvurma,her ne kadar PK K'de daha yoğun ise,yalnız PKK'ye özgü bir şey değil,genel olarak her

siyasetin fırsat buldukça kendi lehine uyguladığı bir yöntemdir.Örneğin güçlü olduğunuz yerlerde,siz DDKD'liler de şiddete başvurduunuz.Siz DDKD liler,bizim arkadaşlarımıza,Diyarbakır Eğitim Enstitüsüne kaydolma fırsatını vermediniz.Yine,aynı okulda Rızgari Yayınlarının satılmasını engellediniz.Hem de kaba kuvvetle,şiddetle.Istanbultaki Bitlis Yurdu Seçimlerinde,sorumluluk duyarak geri adım atmasaydık,Biz,PKK ve KUK çatışmasından daha kapsamlı bir çatışmaya girebilecektik belki. (Sayılan bu somut olaylar M tarafından doğrulandı) Peki,diyelimki hapishaneleri ayırdık,gittiğimiz yerde çoğunlukta olacaksınız ve bize baskı yapmaya kalkarsanız ne olacak?Bir kez daha mı sömürgecilerin hakemliğine başvuracağız?Şunu iyi biliniz ki,biz böyle bir önerinin içinde olamayız. Ve olmayacağızda.

Arkadaşımızın bu önerisi,hapishaneleri ayırma isteği önerisini gündemden çıkardı.(Ama, "gönüllere"de çıkarmadı) Bu konu,artık cezaevindeki hiçbir toplantının gündemine de girmedi.

c-0 r t a k y a ş a m - 0 r t a k y ö n e t i m .

Günlük yaşam denince ilk akla gelen,yatma ve kalkmadır.İdarenin uyguladığı bir yat-kalk saati yoktu.İsteyen istediği zaman yatıyor,istediği zaman da kalkıyordu.Yatma ve kalkma işini düzenlemek,kişilere ve siyasi gruplara kalkıyordu.

Bizim yatma ve kalkma saatimiz belli idi.Gece saat 11'de yatar ve sabah saat yedide kalkardık.PKK'lilerde belli bir saatte kalkarlardı. Bizim ve PKK'lilerin ve Ala-rızgari'cilerin dışındaki gruplarda yatma ve kalkmanın disiplin altına alındığını görmedik.İsteyen sabahlara kadar oturur ve gündüz de akşama kadar yatardı.Bu konuda her türlü disiplinsizlik yapanlar,görüş günlerinde erkenden kalkarlardı.O gün "önemliydi" ve "pencerenin önünden"de eksik olmazlardı.

Bu zamansız yatma ve kalkma işi cezaevinde çok büyük düzensizlikler yaratıyordu.İdarenin denetimini artırıyordu.Kazı idareye iş veren sanıklar denetlenemiyor,laubali ortam bunları ve keyfine bakanları kamufle ediyordu.Ayrıca kimin kiminle görüştüğü belli değildi.Dengesiz ve liberal bir ortam oluşuyordu.Yemek saatlerini de bozuyordu.Bundan rahatsız olanlar arasında huzursuzluk baggösteriyordu.İleride,baskıların arttığı dönemlerde,bu dayanılmaz bir hal aldı ve disiplinsiz olanlar çok sıkıntı çektiler.

(...)

Sabah kalkıştan sonra,isteyenler spor yapıyorlardı.PKK'lilerin tümü kalkmamakla birlikte,spor yapanlar birlikte yapıyorlardı.Biz de, çoğunlukla bu toplu spora katılıyorduk.

Biz,her sabah belli saatte ve düzenli kalktığımız için,kahvaltımızı da düzenli yapıyorduk.PKK'lilerde topluca ve birlikte kahvaltı yapıyorlardı.PKK'liler için toplu hareket her bakımdan önemliydi,bunu yöneticiler denetim kurmak ve diğer gruplarla ilişkilerini kırmak için yaptıkları gibi,maddi olarak ortak yaşam onlara yarıyordu.Kalabalık ve birçok adamını maddi olanaklarının olmadığı bir grup,toplulu olmayan ve herkesin kendi başına davrandığı zaman,onlara yiyecek ve içecek yetiştiremeyecekti.Kalkma zamanları belli olmayan,diğer gruplarda ise,kim ne zaman kalkarsa o zaman kahvaltıya otururdu.Cezaevinin her yerinde,kendi keyfine göre,birçok insan,yere kağıtlar,naylonlar serip ve kahvaltı yapmaktaydı dar bir yerde sorunun ciddiyetini,bu açıdanda kavrayınız.Karavana olarak gelen şeyler genellikle yenmiyordu.Biz ise,mutlaka kahvaltıya kalkılmasını ve özellikle karavananın yenmesini istiyorduk.Bunun bizim için önemini daha ileride gördük.O karavana dert oldu ve zorluklar yaratı.

Öğlen ve akşam yemekleri yenirdi, tek-tük, buna da uymayanlar vardı. Birde, yemeklerde de keyfine göre düzenlemeler yapanlar vardı. Siyasal gruplar, birbirlerine rekabetle adam kaçırmamak ve çelişkilerini göstermek için bu tür eğilimlere başvuruyorlardı. Bazı unsurlar, çok zorlanınca hastalık bahanesi uydurarak, özel gıda rejimi istiyorlardı. "Nazlı... ana kuzuları" daha sonra neler gördüler neleri!.. Ortak yiyen gruplar olduğu gibi, öğlen ve akşam yemeklerini ayrı yiyen gruplar da vardı. Yemekler az ve kalitesizdi. Dağıtımında da adaletsizlik vardı. Askerler karavaneları kapı önüne bırakırlar, koğuş ve yemek sorumluları alır bölüşür, koğuşları na getirirlerdi. Dağıtıma PKK'liler egemendi. Diğer koğuşlar onların verdikleriyle yetinmek zorundaydılar. Bu yüzden yemek bölümünde, sık sık tartışmalar oluyordu. Genellikle öğlen ve akşam yemeklerinde, kantinden alınan gıda maddeleri ve salata malzemeleri ile destek şeyler yapılıyor ve bir de yemekler yenecek düzeye getiriliyordu. Bu yemek dağıtım işine müdahale ettik ve PKK'lilerden bir sorumlu ile, Bağımsızlardan (DEV- SOL CU) birinin katılımı ile ortak bölüştürme işleri düzene koyuldu. Bunlar aralarında bazen az gelen yemekleri toptan bikaç gün bir yere, diğer günler başka yerlere vererek bölüşümü dengeliyorlardı. Bölüşüm adam sayısına göre yapılıyordu. İş, kavga döğüşten kurtuldu. Ama, tartışmalar, yine, arada bir oluyordu. Örneğin: tatlı gelmiş, az, bir koğuşa toptan veriliyor. Çün kü, hepsine dağıtılsa hiçbir şeye yaramaz. Daha sonraki günler gelince de öbür koğuşlara verilecek ve veriliyordu. Bunu bazıları kabul etmiyorlardı. Velhasıl kavgadan döğüşten, saygılı ve efendi bir yapıya, eşitliğe ulaşınca da, bu kez böyle rahatsızlıklar oluyordu. Düşünün, yemek almayıp aç kalmayı şikayet konusu yapanlar, bu kez işbölümü ile görevlendirilen bir ekibe, adaletli davranışlarına rağmen itiraz ediyorlardı. Bu aşamada PKK'den gelen arkadaşta çok olumluuydu. (2 Nolu'da şehit düştü)

Cezaevinin temizliği son derece kötüydü. Hiçbir siyasi cezaevi bu kadar pis olamazdı. Koğuş sorumluları arasında didişmeden başka bir şey olmadı için, temel sorunlarımız ortada kalmıştı. Örneğin; günlük yaşamın en ciddi yanı olan temizlik sorunları bile çözömlenemiyordu. Sinekten boğuluyorduk. Sular akıyordu. Sıçak Diyarbakır gibi Koleranın yoğun olduğu bir yerde, içinde bulunduğumuz şartlar imhamıza neden olabiliirdi. Bunu idare de istiyor ve önemsemyordu. İşin en önemli yanı devrimci insanlaların yaşadıkları cezaevi bu kadar pis olamazdı. Bu, sorumluluk duygusunun, gelişmediği ve kimsenin sorumluluğu üzerine almak istemediği ve en önemlisi de herkesin hemen tahliye bekler olduğuydu. Ayrıca, siyasetler arası gelişmeler de etkili idi. Ama, PKK'lilerin bazılarının kaldığı taraflar, biraz temiz sayılırdı. Kadınlar tarafı ise, temiz tutuluyordu.

Kaldığımız koğuşta R. arkadaşta nöbete yazmadılar, çünkü, ağır bir bronşit geçirmişti, hala sürüyordu. Öte yandan koğuş sorumlusunun nöbete yazma niyeti de yoktu. M. arkadaş gelince nöbete yazılmayı hemen istedik. Temizliği sağlamak, işlere çeki düzen vermek, ilişkileri düzenlemek ve en önemlisi kaldığımız yerde hayata katılmak zorunluuydu. Siyasal niteliğimiz de bunu gerektiriyordu. Köşemize çekilip ve bazılarının istediği gibi, kaptılmadan ve karışmadan olmazdı. İşin içine girilmeden onu düzeltmek madeten mümkün değildi. Günlük yaşamı kurallı ve hergün işleyen bir düzene koymak gerekiyordu. Bu da, en azından, temizlik nöbetine yazılmakla mümkün dü. Hem yapacak, hem de gösterecektik. Böylece, birçok genç adam da etkilenenekti. Bizim nöbete yazılmamızın "eşit haklar ve görevler" için siyasi bir içeriği de vardı. Biz, ağı değildik. Bazı "ileri" ççinin unsurları, yan gelip yatmaktaydılar. Bunları da, bizim durumumuz harekete geçirebiliirdi. Mücadele içinde olan bizler, imtiyazlı konumda olamazdık.

Nitekim, nöbete yazıldık ve iyi de oldu. Hastalıktan dolayı R. "misafir olmaktan" dolayı da M'nin nöbet tutmaması -misafirler bir hafta nöbetçilik yapmazlar, yeni gelenler cezaevinde böyle "misafir" olarak nitelendi

rilir- Üzerine,Dengê Kawa'cılar "siyasetlerin lider unsurları nöbet tut maz" anlayışıyla N.El-hüseyni'nin nöbet tutmaması için koğuş sorumlusuna (T.Aydın) başvurdular.. Nöbete yazılarak temizlik ve düzenleme işlerine bizzat katılmaya müdahale etme yetkilerine ulaştık.

(...)

Kaldığımız koğuştakiler,PKK'lilerden korktukları için,suyun daha çok aktığı çocuk koğuşuna gidip su alamıyorlardı.PKK'liler bazen de gidenleri boş döndürüyorlardı.Biz yanlarında olunca,kendilerine güvenerek ve korkmayarak su almaya gidiyorlardı.Biz gidince su da veriliyordu.Onun için su taşıma işine bizzat katıldık.Suyumuz da bollaşdı.Yaşımıza saygıdan ya da niteliğimize ve ilişkilerimize saygıdan olacak,PKKliler -özellikle çocuk koğuşundakiler- elimizdeki bidonları alıp,suyu bizim koğuşa karad kendileri taşıyorlardı.

Cezaevinde haftada iki gün görüş yapılırdı.İsteyen herkes görüşe gelebiliyordu.Görüşe gitmekte serbestti.Soyadı ve akrabalık aranmıyordu .Yiyecek ve kitap dışında herşey alınıyordu.Görüşler çok kalabalık oluyordu.Görüşçüler yüzlerce metre kuuyruk oluşturuyorlardı.Bölgenin niteliği ve kan bağlarının halen varlığını koruduğundan; (feodal özellikler) yakınlarımız bizi en zor koşullar altında bile,yalnız bırakmadılar.Varlıkları ve yokları ile geldiler.Yalnız serbest olduğu zaman değil,baskı dönemlerinde de cezaevinin önünü doldurdular.Bu,bize moral veriyordu.Ayrıca,koğuşlardaki bazı unsurlar için çok geçerliydi.Ama,ne yazıkki biz bu görüşleri siyasal amaçlarla kullanamıyorduk."Alış-veriş" işleri ilkeldi PKK'liler bazı şeyler yapabiliyorlardı! (31)

1 Nolu cezaevinde görüşlerin dıştaki düzenlemesi idareye aitti.içte ise,PKK'lilere aitti.Bunu kendileri böyle geliştirmişlerdi.Diğer siyasi gruplarda ses çıkarmamıştı.Bu hapisnedenen rahatsızlığın önemli bir nedeni de,bu baskı altındaki görüştü.Duygusal olanlar kendilerini dinleme işini hazmedemiyorlardı."Asker dinlesin ama,devrimciler dinlemesin."Biz denetlenmeden yanayız,ancak,PKK'lilerin 1 nolu da yaptıkları gibi değil.

Biz cezaevine gelince durum şuydu,PKK'liler görüşçülerin isimlerini alıp bağıryorlardı ve görüşleri dinliyorlardı.Böyle de devam etti.Aile meselelere dahil.Dinleme,hem kendi unsurlarına ve hem de diğer siyasetlerin unsurlarına yönelikti.Böylece hem uyeleri ile ilgili ve hem de diğer siyasetlerle ilgili "istihbarat" elde etmiş oluyorlardı.Akşam görüşten sonra,bunu, "yetkili unsurlarına merkezileştiriyorlardı". Nasıl kullandıklarını bilmiyoruz;Avukat görüşlerini de çoğunlukla dinliyorlardı.Hemen şunu belirtelim ki,bunu,bize uygulamadılar.Ama,biz bu konuya itiraz ettik ve itirazımız üzerine oldukça gevşettiler.Görüştüğümüz ka-binlerde, -zaten 1 nolu'nun görüş yeri ufaktı ve birisini dinlemek çok kolaydı- kimse arkamızda kalmıyor,Avukat görüşümüzde de orası tamamen terk ediliyordu.Bir kez,o da B.Batê görüşümüzü dinlediler.Diğer siyasetler,bu işten çok rahatsızdılar ve yakınıyor,korka korka,gidip geliyorlardı.

bb-Belediyeden gelen yardım:

Günlük yaşamı düzenlemek için bazı olanaklar gerekiyordu.0 günlerde, herkesin "karşı devrimci","işçi düşmanı","hırsız" olarak ilan ettiği ,aleyhine her gün bildiriler dağıtılan devrimci ve yurtseverlerin adayı olarak bağımsız Diyarbakır Belediye Başkanlığına seçilmiş ve eski arkadaşımız Mehdi Zana'ya bir yazı gönderip,bazı isteklerde bulunduk. Bunun nedeni,aynı zamanda kendisinin Ankara'da böyle bir yardım yapmak isteğinde bulunmasıydı.Arkadaşlarımızdan gelen haberlerde hertürlü yardımı yapacağını bildirdiği belirtiliyordu.Ve daha önce de Diyarbakır cezaevlerine birçok yardım yaptığını biliyorduk.Biz geldiğimiz zaman hala be-

lediyeden ve bazı yurtseverlerden tutukevlerine para yardımı yapıldığını söylediler.Bu yardımı daha düzenli hale koymak ve belediye ile ilişkileri olumlu götürerek, ihtiyaclarımızın karşılanmasını sağlamak için bazı taleplerde bulunduk.Şu istekleri yazılı olarak mehdi'ye bildirdik: 1-İtfaiye araçlarının günde bir iki kez gelerek,cezaevi su deposunu dol durmaları,(istihkâmın bu talebi yoktu,su boldu) 2-Altı adet kapaklı çöp bidonu (çöpleri yemek karavanalarının içinde tutup dışarı çıkarıyorduk) 3-Dört adet musluklu su küpü, 4-Voleybol ağı ve top 5-Cezaevlerine gö-üş günleri gelebilecek otobüs temini...vb. (32)

Mehdi isteklerimizi derhal yerine getireceğini bildirdi ve getirdi . Bu ihtiyacların cezaevinde dağıtılması ve gönderilecek paranın da tutuk lulara verilebilmesi için belli yöntem de istedi.Daha sonra yardımcısı- nında cezaevine göndererek,isteklerimizi karşıladığını ve daha başka ist- teklerimiz olursa onlarda bildirmemizi istedi.Bizim isteklerimiz yanın da;birkaç çuval çay şekeri,ve bir miktar para da gönderilmişti. Elbise gibi ihtiyaclarında karşılanmasını önerdiler.Biz,küpleri su kablari ol- mayan koğuşlara dağıttık.Kadın koğuşuna da bir adet verdik.Voleybol ağı nı ve top'u,toplu spor yaptırın PKK'li bir beden eğitimi hocasına tes- lim ettik.Zaten bir tek yerde oynamak mümkündü,orası da ortak kullanılı yordu.Para ve şeker'in bölüşümü ise sorun oldu.Para bir avukat aracılı- ğı ile (H.Bozçalı) gönderilmişti.Bu avukat belediyenin avukatıydı.Geldi ği zaman siyaset temsilcilerini çağırarak,gönderilen paranın "kime ve nasıl teslim edileceğini" sordu.Siyasetler arasında büyük bir tartışma çıktı.Aslında bu tartışma,görünüşte başka şeyler yansıtıyordu ama, alt- tan alta,paranın çoğunu almak isteyen grupların,işi yokuşa sürdükleri belliydi.Mehdi'yi hain ilan eden,aralarındaki sürtüşmeleri bu konulara indirgemek isteyen,ama,onun gönderdiği,suyu,küpü,çöp bidonunu,topu, ağı kullanan,ÖY ve DDKD gibi siyasal gruplar,parayı almayaçaklarını bildir- diler.Aslında daha önce de bu tür para yardımları gelmiş ve alınmıştı . İstihkam da ,kaç kez,gelen paralar bölüşürülmüş,hem de siyasetlere böl- üştürülmüştü.Bir kişi ile bulunan siyasetle,50 kişi ule bulunan siya- set aynı miktarı almışlardı.Bu,aynı zamanda yurtseverlerin de bir yardı mıydı.Ve ortak bir yardıma dönüştürülmüştü.Ama,işi Mehdi yapıyordu.

Bir kısım siyasetler eşit dağıtılsın,bir kısmı da ortak bir komite dağıtıns diyordlardı.Altında başka amaçlar hemen belli oluyordu. Yüzeyle ise, "keskin devrimcilik ve kan davası" sürdürülmek istenerek,Sözde dev rimci tavır takınılıyordu.Deli olmak içten bile değildi.

Ülke yönetimine yön vermeyi kafasına koymuş,ya da öyle olduğunu söy leyen ve ülkemizin zenginliklerini sömürden uzak ve eşit biçimde dağıt maya soyunlar (yani bu cezaevindekilerin!) Mehdi'nin 45.000 liralık mütevazi yardımına (283 kişiye bölüşürülecek)paylaşmıyorduk.Binbir de reden su getiriyorlardı.Istemeye istemeye son öneriyi biz yaptık ve ço- gunlukla kabul edildi.

"Para ve şeker,karşı-devrimciler dışında kalan tutuklu sayısına bölü nerek,bulunacak sayı koğuş mevcudu ile çarpılıp,koğuş sorumlusuna tes- lim edilecek.Koğuş sorumluları da verileni kendi koğuşundaki yararlanac ak unsurlara göre bölüp,gerek tek tek,gerekse grupların sayısı kadar yetkililerine verecekti."

Paylaşma için komite filan oluşturmaya gerek yoktu.Dağıtım doğal ola rak çoğunlukta olan gruba verilmeliydi.Bu PKK idi.Tutukevindeki o zaman sayısı üçte ikiyi de aşıyordu.Ve çok sayıda adamı olmasına karşılık olanakları da yoktu.Ama,yine de paylaşımın onlar tarafından yapılması gerekirdi.Bu gibi işlere alışmalı,tutukevinde ki "yüksek önerilere" de böylece işlerlik kazandırmalıydık.Hem ortak yönetim tartışılıyor,Hem de

böylesi ufak bir sorun için,herkes kendi menfaatini öne sürüyordu...Hem almayız deniliyor,hem de almak için yöntem öneriliyordu!

Para ve şeker,PKK Merkez Yönetim Kurulu Üyesi olduğu söylenen M.Hayri Durmuş'a teslim edildi.

Hayri,namusslu ve dürüst bir insandı.Dağıtımı en uygun biçimde ve biz zat kendisi başında durarak /ki,hastaydı/ yaptı ve dağıttı.Bizim koğu - sun payını da ayırarak,bize vermek istedi.Kendisine,koğuş sorumlusuna i letmesine bildirdik.Bu arada,ilginç bir olay oldu:

Biz,toplu olarak,28.koğuşun yanındaki yemekhane gibi kullanılan yerde oturuyorduk.O sırada şekeri getirip sorumluya teslim ettiler.Alıp ke nara koydu.Zaten dağıtmaya gerek yoktu.Koğuş çay işlerini toplu yapıyor du.Bir-iki bağımsız adam vardı,ama,onlara da zaten gerekli yardım yapı - lıyordu.Ancak,para dağıtılacaktı.Aslında aynı komüneydik.Zorluk çıkarmak istenmese,paranın tümü sorumluda kalsın denebilirdi.Zorluk çıkarmak kafaya konulduğu ve bir de biz"yumuşak" davranmışımız için;PKK'den"ödü" patlayanlar bize gelince"kahraman"kesiliyorlardı.Saygılı olmak bunları, şımartıyordu.Aslında,ne kadar korkak olduklarını biliyorduk.Neyse...Pa - rayı saptanan yönetime göre,sorumlu bölüdü ve o sırada oturan ÖY'den N.Ka leli'ye adam sayısı kadar (kanımızca iki kişilik) 175x2=350 lirayı verdi(her adama 175 lira düşüyormuş).N,parayı M'nin olduğu tarafa fırlata - rak "ben işçilerin emek terlerini içinde taşıyan parayı alman"dedi.M,ya nına giderek"arkadaş terbiyeli ol,bu işlere,ta başından beri,sen'yetki li olarak'ortaksın.Şimdi mi 'işçilerin emekleri'oldu?"dedi.Sert tartış - malar yapıldı ve M'nin üzerine bastonu ile yürüdü.Kendisini eskiden iyi teniyorduk!M bu davranışı için ona sert reaksiyon gösterdi."Sen adam dö vecек biri misin"dedi.Orada bulunanlar kendisine karşı çıktılar ve yeri ne oturttular.Mümtaz,paraları yerden toplayıp,sorumluya "arkadaş cezae - vine alıacaksınız,yoksa biz alıştırırız" dedi.Parayı götürüp,Hayri'ye, ya da ihtiyacı olan koğuşlara aktarmasını önerdi.M,çok kızmıştı.N'ye hi taben şunları da söyledi;"İstihkâm'da gelen parayı tek başına alabili - yordun,yüz kişiye 5.000 lira,sana tek başına 5.000lira!'Siyaset'lere gö re 'taksim' iyiydi!Şimdi ne oldu?Bunu,yeri gelince sana sorarlar"..Ara - dan birkaç saat geçti ve yanıma gelip,"Kekem,biz hamşehriyiz,kardeşiz ...olursun,kusura bakma...vb.."dedi.Hiç üstüne varmadık ve "arkadaş bu işler böyle gider.Hıncın ya da siyasal bir derdin varsa,bunu dilinle an lat,zaten birbirimize herşeyi söyledik.Zaman kimin doğru kimin yanlış o lacağını gösterir ve gösterdi de..Korkma,sana her türlü yardımı yaptık,yeparız da.Bu olay da önemli değildir..."dedi.(33) Bu olaya KUK'çu Hüsa mettin,Z.Bayrak,M.Can Azbay,A.Aydın,PKK'li (tecritli)Nihat ve birçokkla - rı tanıştır.Hayri de bu olayı duyup çok üzölmüştü.Daha sonra,Mehdi'ye o layı anlattık ve belediyeye de neler olduğunu,uzun uzun açıkladı..

(...)

cc-Kadınlar Koğuşu:

1 Nolu Tutukevinde kadınlar koğuşunda kalanların çoğunluğu PKK'liydi yaşam koşulları büyük ölçüde bizimle aynı idi.Yalnız,onların dış bahçeye havalandırma için çıkartılmaları farklıydı.

Çocuk koğuşunun önünde,iç tarafta küçük bir havalandırma vardı.Bura - sı genel olarak kullanılmıyordu.Çünkü,kadınlar çıkıyorlardı.Ve onların koğuşlarının yanındaydı.Orada kadınlarla her zaman görüşmek mümkün olu - yordu.Bunu,PKK'liler yapıyorlardı.Ancak,belli kişiler dışında kimse gö - rüşürülüyordu.Nitekim PKK'den yargılanan bir bayanla (Eski bir arkada şımız olan Y.Yaman'ın baldızı) Y'nin ilgilenmemizi istemesi üzerine gö - rüşmek istedik,kadınlar koğuşundan çok tepki geldi.Yasemin adlı bu ba - yanla Mümtaz arkadaş görüşmek istedi ve kendisine bir ihtiyacı olup ol -

madığını soracaktı.Y'nin,mektup yazdığını ve isteklerini iletenekti.Avu kat sorunları varsa,onları çözecek,para ve benzeri sorunlarını halledenekttik.Kızın görüşme ile ilişkiler içine gireceği,belki,onlardan ayrılacağı korkusu egemendi.Çünkü,bu kız onlarla ilişkilerinde çok tereddüt - lüydü ! (daha sonra 2 Nolu Tutukevinde de görüşmemizi engellemek istedi ler).Görüşme A.Balta aracılığı ile sağlandı.Görüşmeye gidince,koğuş soru - rumşusu A ve G arkadaşlar,çocuk koğuşunun havalandırmasına gelerek,Yase min in görüşmesini engellemek ve dinlemek istediler.Mümtaz arkadaş,"ben gizli kapaklı birşey söylemiyorum,bu suç da değil,sizin davranışınız iy i değil ve yanlışır.Ayrıca,sizden izin aldık ve kabul ettiniz.Arkada - şımızın baldızıdır,bize mektup yazarak kendisi ile ilgilenmemizi iste - miş,o kadar"dedi ve çok kızarak oradan ayrıldı.Kız da bu koşullarda bir şey konuşmak istemedi,sonra durumu açıkladı.Yesemin'den"kuşkulaniyorlar dı".Durumu Mazlum'a ilettik ve ÜzÜldüğümüzü bildirdik.Mazlum kızlara çı kıştı ve bizden özür diledi.Görüşebileceğimizi iletti.Ama,görüşmedik.Ta 2 Nolu'ya gelinceye kadar..Yalnız ailelerimiz gelince,onları oraya gön derip,ihtiyaçlarını topluca sorduk.Kendisine bizimle görüşmesi için,ö zel olarak baskı yapmışlardı.Bunu da,kendisi,daha sonra bize söyledi.

Kadın erkek ilişkilerinde,feodal yan ağır basıyordu.Kadınlar ilişki - lerinde çok ilkediler.Kıskançlık duygularını açığa vuruyorlardı.PKK'li ler kadınlarla ilişkileri ve aralarındaki kadın-erkek ilişkilerini gizli tutuyorlardı.Devrimci ahlak ve kardeşliğin yerine,feodal ahlak anla - yışı ile hareket ediyorlardı.Tamamen işleri cinsel yanlara indirgiyor - lardı.Bunun dışında bir ilişkinin olamayacağı anlayışı egemendi.Ama,bu ilişkiye de hepsi hazır duruyorlardı.Tatminsiz,gösterişe meraklı,kendi - lerine üstte bir yapı koyan anlayışları,daha sonraları başımıza dertler açtı.Örneğin;havalandırmaya çıktıkları zaman,(bahçe 28.koğuşun önünde ydi) arkadaşların tuvalet pencerelerinde durmalarını,orada traş olmama larını,soyunuk bulunmalarını istiyorlardı.Sert,kaşları çatık bakışlar la,havalandırmada gezip duruyorlardı.Birçoğu çok kötü koşullarda soruş - turmaya tabi tutulmuşlar,ve başlarından "herşey" geçmişti. Arkadaşlara karşı samimi olmaları gerekirdi."bu koğuşakilerin,kendi siyasetlerinden olmamaları nedeni ile,onlara daha saygılı davranmaları gerektiğini bil - miyorlardı!Aralarında Türk polisi ve askeri tarafından ırzına geçilmiş, olanlar vardı!İşte,feodal anlayış ve siyasal yanlış yüzünden,duygu ve u tanmsa ile hiçbir şey tartışılmıyor ve belirlenemiyordu.Onlar havalan - dırmaya çıkınca,28. koğuş tünden içeri giriyor,tuvalete gizli gizli gi - diliyor,yanlış bir yapı oluşuyordu.Ayrıca,içeride volta salonda atılı - yordu ve 28. koğuşun salonu ile kadınların salonu karşılıklı idi.Arada, idare ve asker vardı.Birbirimize sert sert bakıyorduk.Orada oturuyorlar gülüyorlar ve acayip bir"haremlik-selamlık"oluşuyordu.Bu sorun ciddi ydi hem davranışlarını,hem ilişkileri eleştirip belli bir ölçüye getirmek , gerekliydi.Karşılıklı saygı ve güvene dayanan bir yapı oluşturularak,ge nel siyasal mücadelemizde kadının yeri ve önemini,devrimci bir anlayışa indirgemek için eleştiride bulunduk.Sorunu PKK'lilere ve KUK'çulara i - lettik.PKK'liler eleştiriler üzerine onlara daha olumlu davranmalarını, ilettiler.Ama,Kürdistan açısından sorunu çözmek zorunludur!Bu,ancak,dev rimci bir siyaset ile çözümlenebilir.Kadınlar koğuşundaki hastalıklara, müdahale ettik,bazı arkadaşları doktora gönderdik,ya da doktoru bizzat, oraya getirterek ilgilendik.Sorunları,kapalı olmaktan ve ayrı bir yere koymaktan çıkarmaya çalıştık.Ama,olmadı.Bunun cezasını da çok fazla çek tik.İleride bunu açıklayacağız...

Kadınlar koğuşu ile ilgili bir olay da,"Cellat"Remziye ve Saadet Sa - ka adlı bayanların durumuyla ilgilidir.Bunlar tecritliyidiler ve ayrı ka lıyorlardı.Haklarında çok dedi-kodu oluşturulmuştu.Diğer kadınlar onlar la konuşmazlardı...

"Cellat"Remziye lise de öğrenci iken,Komünizm ve Kürtçülük propagandası yapmaktan hakkında sivil mahkemelerde dava açılmış ve daha sonra -dan dosyası görevsizlikle Sıkıyönetime gelmiş biriydi.Genç bir kızdı.De li-doluydu.Birçok sorunu vardı ve ilişkilerinin bize zarar vermesinin o lası olduğu sezinleniyordu.Akli yönden de biraz dengesizlik gösteriyor-du.Belki de bu yüzden kendisine "Cellat" diyorlardı...

S.Saka ise,Batmanlı olup,PKK'den yargılanıyordu.PKK'nin silahlarını saklamaktan suçlanıyordu.Soruşturmada ağır işkence gördüğü ve ırzına ge çildiği belirtilmişti.Kardeşi bizimle birlikte olduğu için,daha sonra o nunla ilgili geniş bilgi aldık.Güzel bir kızdı.Remziye'nin yanında kalı yor ve PKK'lilerle kalmak istemiyordu.Biraz da,siyasi bir yapı gösterme diği ya da hukuki durumu için böyle davrandığı söz konusu idi.

Bu iki genç kızın,ayrı bir koğuştta kalmaları ve idaredeki asker yada polislerle ilişkiler içinde olmaları ilgimizi çekti.O sırada bizim yanı mızda bulunan M.Özkahraman'ın abisi ordu pazarı satış bölümünde görevli olduğundan,Astsubaylar ve hatta idaredeki Subaylar tarafından tanınıyor du.Abisi arada bir geliyor ve hatta koğuşun bazı çay ve benzeri istekle rini onun aracılığı ile koğuş sorumlusu aldirtabiliyordu.Dolayısıyla id aredekiler Muharremlerle samimi idiler.Yukarıda da belirttiğimiz gibi,tu -tukeyinde ilişkiler zaten rahattı.Idare işlerimize karışmıyordu.Durumu öğrenme görevini Muharremlere verdik ve kızlarla konuştuk."Diğerlerinin ken dilerini koğuşa almadıklarını,onun için ayrı yerde kaldıklarını" söyle mişler.Bu kadınlar 2 Nolu Tutukevinde de yine kadınlar koğuşuna kabul e dilmemişler ve ayrı kalmışlardı.Zaten,kadınlar gerek 1 Nolu'da ve gerek se 2 Nolu'da çok özgürdüler ve idare de kendilerine çok olanak tanıyord u.Saygılı da davranıyordu."Cellat"Remziye tahliye olduktan sonra,S.Sa ka genel kadınlar koğuşuna alındı.

Durum,büyük bir zaaf ve tehlikeli sonuçlar içeriyordu ve o zaman ra hatlık vardı ve bu sezinleniyordu.Ayrıca,rahatlık başlıbaşına bazı kötü olayların olması nedeni.Tecrit,cezaevlerinde hiçbir çare kalmayınca, en son başvurulması gereken bir tedbirdir.Tecrit,çoğunlukla,bu tür un -surları,idarenin,düşmanın kucasına atar.Nitekim,Diyanet İşleri Tutukevleri, bu tür olayları çok acı biçimde yaşamıştır.İçinden çıkılmaz boyutlara u laşan bu tecrit olayları,idarece çok ustaca kullanıldı.

Diğer bir tehlike de,idare içinde askerlerin hemen yanbaşında yal nız kalan bu kadınların birinin -olur ya- askerlerle cinsel ilişki kur ması,duygusal bağlantı içerisine girmesi mümkündü.Çünkü,haklarında di ğer arkadaşların kanısı "güvenilmez","polisle ilişkilidirler ve ahlak sızdırlar" idi.Eğer,bu değerlendirme doğru ise,tehlike büyüktü ve denet lenmeleri gerekirdi.

Bu düşüncelerle ikisi ile de ilgilenmeye başladık.Bunu bazı arkadaş lara da anlattık ve onları ikna ettik.Önce S'nin yeni tutuklanan karde şi Z,Saka'yı yanımıza aldık.Z,bir ara Kawa'ya sempati duymuş ve bir ar kadaşına yazmış olduğu tebrik kartındaki belirlemelerden dolayı TCK'nun 142/3.maddesine aykırı davranmaktan tutuklanmıştı.Şair olan ve ince,i -natçı biriydi.Duygusalı,ilkokul öğretmeni idi.Ve bu Z arkadaşın aracılı ğı ile S'yi denetim altında tutmaya başladık.Epeyce yardımcı oluyordu.. Ve bize kardeşinin PKK'lilerden biriyle duygusal ilişkisinin olabilece ğini ve bu nedenle bu işlere katıldığını söyledi.Siyasal niteliğinin ol madığını açıkladı.Polisler Z'yi ararlarken kendisini almışlardı ve böy le bir ilişkiye sokmuşlardı.

R'nin durumunu ve dosyasını da öğrenmek için,davasına Av.Şerafettin Kaya'nın girmesini ve ilgilenmesini istedik.Tüm bilgileri elde ettikten sonra,kadınlar koğuşuna bu arkadaşların kendi yanlarında kalmalarına ik na edilmeleri için,PKK yetkilileri ile görüştük.Sorunun çözümü,nakil do

layısıyla 2 Nolu Tutukevine sarktı.M.Karasu,bu kızlarla ilgili olarak , ne düşündüğümüzü öğrenmek için 14. koğuşa (2 Nolu'da) geldi ve Ruşen'le görüştüler.Ruşen kadınlar koğuşunu ziyaret ederek durumu doğrudan kendileriyle görüşmek istedi.PKK'lilere şu görüş iletildi:

"Biz bu iki kıza şu ya da bu nedenle savunmuyoruz.Bunların güvenilmez,ahlaksız olup olmadıklarını da bilmiyoruz.Genel menfaatlerimize uygun hareket ediyoruz.Şayet,yarın bunlardan herhangibiri tutarda bir er,subayla ilişkiye girerse (böyle bir durum dedi-kodu olarak dahi çıkarıl sa) konuyu nasıl savunacağız ve dışarıya ne diyeceğiz?Bu'kadınlar koğuşundan birisi askerler ve subaylarla yatıyor' diye yansır.Kimse buradaki durumu bilmez.İki koğuş var,'bunlardan birinde bulunan şu isimli bir kız bunu yapıyor' demezler.Genel bir suçlama oluyor ve çok kötü sonuçlar doğurur.Üstelik,siz feodal yanlarınızla bu ilişkilere daha bağnaz olarak bakıyorsunuz.Aslında,biz doğal görebiliriz.Ama,siz hem doğal görmüyorsunuz hem de böyle bir tahlikeyi umursamaz davranıyorsunuz.Bu yanınız anlaşılabilir.Böyle bir olaydan tüm tutukevi yara alır.Bunların güvenilmez oldukları ise,önemli bir olay değildir.Birçok insan var,bunların ne kadar güvenli oldukları şimdilik hesaplanamaz.Burası tutukevidir uzun zaman burada kalınacak ve sonunda altından nelerin çıkacağı hiç bilinmez.Devrimcilerin güvenilmez insanlara nasıl davranacakları bellidir.Bunun yöntemleri vardır.Tecrit çözüm değildir.Bu,öncelikle bizim kendimize güven sorunudur.Kız arkadaşlar neden bu kadar kesin ve katı konuşuyorlar.Siyasi tutukevinde düşman mutlaka aramıza adamını sokacak,sokmaya çalışacaktır.."

Girişimlerimiz sonuç vermedi ve maalesef ileride çok hazin(!)olaylar la karşılaştık.Oysa,bunları görmek için kahin olmak gerekmiyordu!

2 Nolu tutukevinde en çok çile çeken ve kendi duygusalıklarından ötürü başlarına gelmedik kalmayan grup kadınlarımız oldu.Düşman,kadınlık yanlarını çok ustaca kullandı.Eğitimsiz ve duygusal olan kadınlarımız çok tercihler karşısında kaldılar.Dedi-koduları bırakınız,askerler gözler önünde arzlarına geçtiler...Bağırta bağırta yaptılar bu işi...kadınları silah olarak kullanıp siyasetlere saldırdılar.Aralarında çelişmeler yaratıp,güzelliklerinden yararlandılar.Annesini,bacısını,karısını ve nişanlısını herkese kullandılar.Kadınları getirip erkeklerin yanlarında soyundurdular ve istediklerini elde etmeye çalıştılar.Düşenler de oldu,düşmeyenler de..ama,S ve R tahliye olup gittiler.Devrimci gururları ile direnerek,varlıklarını sömürgecilere kabul ettiren kadınlar koğuşundaki arkadaşlarımızı minnet ve şükranla anmak bir görevidir.Yeri geldiği zaman direnenlerin anlamlarını anlatmak gerekir.Diyarbakır zindanlarındaki,analarımızı,bacılarımızı ve kadınlarımızı saygı ile anıyoruz.Ama,gönül arzu ederdi ki,burada feodal yanlarla değil,devrimci yanlarla duralım,sömürgecileri iyice tanıyalım...

d-Siyasi çalışmalar.

1 Nolu tutukevine getirilişimizde buranın 11 aylık bir geçmişi vardı.Üç ay gibi kısa bir dönem kaldıktan sonra,2 Nolu'ya nakledildik.Sıkıyönetim Askeri Tutukevleri sıkıyönetimle birlikte oluşuyordu.11 Aylık bir süre siyasi bir cezaevi için uzun bir zaman olmasına rağmen,hiçbir şey,yerine oturmamış,siyasi bir yanı bulunmuyordu..Tutuklular kendilerini,gelip-geçici sayıyorlardı.Yapılan şey gün doldurmaktı.Kötü bir durumda bulunuyorduk.Yazılan bildiriler,verilen demeçler ve yapılan bütün "hagmetli gösterilere"rağmen,burada hayal kırıklığına uğradık!Örgütsel ilişkiler,kadroların durumu acıydı.Ne için tutuklandıklarını bile bilmeyen,bir sürü insan vardı.Bu nasıl düzeltilmeliydi?

Bazı işlerin "siyasi" yanı vardı.Örneğin;PKK'liler akşamları özellik

le Govende kalkanlardı.Çeşitli türküler söylerler ve bu arada,"Bavê İdris Cahşe"de söylenirdi.Böylece,ideolojik mücadele yapılmış olmaktadır. KUK'ta bundan geri kalmıyordu.Örgütlerin ideolojik ve siyasal yapılarının daki yalpalanmalar ve nereye,nasıl oturacakları "Allaha kalmış"tı.Zik -zaklar ve şaşılacak ölçüdeki faydacı anlayış egemendi.Genel görünümü anlatması bakımından küçük bir animızı nakletmek gerekecek;

Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde,R.Encü adında,65 yaşların da birisi;"Türkiye'nin dostu olan bir devlete karşı savaşmak" suçundan, yargılanıyordu..İşin açığı;Peşmergelik yapmak ve Irak devletine karşı savaşmak ile"suçlanıyordu".Kendisi ise,"suçlamayı"reddediyordu.Peşmerge olduğu ve Irak devletine karşı savaştığı saptandığı takdirde,birçok Peşmerge gibi Irak'a teslim edilecek ve Baas Rejimi tarafından hemen idam edilecekti.R'nin gerçekten bir Peşmerge olduğu açıktı.Sahte adı da buydu!Yüzbaşı rütbesindeydi.65 yaşında olmasına rağmen,30 yaşındaki bir insanın direngenliğini taşıyordu.Yıllarını Kürt halkının özgürlük mücadelesi için savaşla geçirmiş bu yiğit Peşmerge,daha yıllarca savaşacak güce ve inanca sahipti.Nitekim,Hakkari de bağlandığı karyoladan kurtulmayı başarmış ve kaçmıştı..3-4 kilometre sonra,kar izlerinden takip edilecek yakalanmıştı.Kendisi ile çok yakından ilgilendik,birçok sorunu ve en önemlisi hukuki sorunlarını da çözmeye çalıştık.Birgün R'yi ağlarken gördük.Kendisine neden ağladığını sorduk (kimseye sorunlarını açmazdı);"söylenen türküyü duymuyor musunuz?" dedi."Ömrünü bir halkın kurtuluşuna adanmış Serok Barzani'ye Cahş diyorlar,bunlar ne biçim Şoresşgêrdir?" dedi(34).

Kendisini teselli etmeye çalıştık;"bizim Barzani Hareketine karşı eleştirilerimiz olduğu halde,kendisini bir yurtsever olarak kabul ettiği mizi,genelde Kürdistan halkının da,Barzani'yi böyle değerlendirdiği ve Melle Mustafa Barzanın tarihte yerini aldığı" söyledik.

Şimdi Mustafa Barzani hayatta değil.Ama,onun siyasal mücadelesini,aynı ideolojik ve siyasal yapıyla oğulları sürdürüyor.Irak Kürdistan Demokrat Partisi var.Örneğin;KUK uzun zaman burada kaldı,siyasal çalışmalarını yürüttü.Üç yıl sonra PKK,hain ilan ettiği KDP'nin kamplarına gitti.Para ve silah aldı,Onlarla ittifak ilişkisine girdi.Ne hazin bir manzara! Demek ki "özgürlük" bazı insanların ellerinde önemli bir araç.Onlar ne yaparlarsa "doğrudur".Ya da bekleyeceksin gerçekleri öğreneceğiz.Bizleri,"milliyetçilik"ile "gericilik" ile suçlayanları,tarih onları nasıl evire çevire oynuncak haline getirdiğini görünce,şaşmamak mümkün değil! Acaba bunlar bir özelleştire verdiler mi? Bilmiyoruz.Ama,vermeye gerek yoktur.

KDP ile ittifak yapılır.Ama,I-KDP'nin siyasal mücadelesini karartıp,umursamazdan gelerek,yenilgisine alkış tutarak;daha sonra doğru belirlemeler yapanları suçlayarak,kadrolarına bunları hain gösterip kendilerinin "sosyalizm" yaptıklarını ilan edenler,sonradan hangi gerekçelerle,KDP ile ittifak içine girdikleri açıklanmalıdır.Bu,Kesinlikle oportünist bir rahatlıktır.Daha niceleri var! Biz bu pragmatist ve oportünist rahatlığı kavrayamıyoruz.Seneler geçiyor,doğrular hep "kapak altı" oluyor. Herkes istediği zaman istediğini yapıyor.Ne kadar ucuz ve kolay bir yol

aa-Ortak platform:

1 Nolu tutukevinde gruplararası ilişkiler "ortak platform"lara götürülüyordu.Büyük isim verilmesi büyük işlerin yapıldığını göstermemeli.Evet."ORTAK PLATFORM" gerek duyulduğunda,her siyasetten bir temsilcinin katıldığı ortak toplantılar düzenleniyor.Toplantı da gündem tartışılıp karara bağlanıyordu.

Ortak platform,sorunları çözmeye güçsüz,yarar ve içinde birçok sakın

caları taşıyordu.Bu sakıncalar şunlardı:

"...

PLATFORM FİYASKOSU:

Hapishanede Platformdan kastedilen şudur;Hapishanedeki siyasetlerin temsilcilerinin biraraya gelmesiyle oluşan ve tüm sorunların tartışılıp çözümlendiği bir kurul.

Platform toplantısı için öneri,KUK aracılığı ile bize ulaştırıldı.On lara şu gerekçelerle katılamıyacağımız söyledik;

1-Hapishanedeki siyasetlerin geri çekilmesi,Hapishane ile ilgili işlevlerde Komün ve Komün Yönetiminin öne çıkarılması -siyasal kadroların korunması ve sömürgecilerin hedeflerini şaşırma açısından- gerekir.

2-Siyasetin tanımı ve sınırları nedir?Hapishanede kendisine siyaset diyen ve bazılarının niceliği tek kişiden ibaret olan 20'ye yakın (Tırşikçiler:Mehmet Celal Bucak'ın adamları,Süleymanlar:Hilvan'da Apo'cularla çatışan Süleymanlar aşiretinden olanlar/ hariç) siyaset var.20'ye yakın kişiden oluşan bir organın pratikliği var mıdır? Sizler,Komünü büyük bir siyasal birlik saydınız.Halbuki,Platform daha üst düzeyde siyasal bir birliktir.Aralarında bunca siyasal ayrılıklar -düşmanlığa varan- bulunan siyasetler nasıl siyasal platform oluşturacak?Kaldı ki,geçmişte uygulanmış,fakat başarı sağlamamıştır.

3-Platform,oportünist bir önermedir.Bizim Komün önerimizi gündemden düşürmek için yeniden öne sürülmüştür.

Yine de,bizim dışımızda hapishaneyi ortak yönetime kavuşturacak bir çözüme varılırsa,Platform kararlarına uyacağımızı peşin olarak bildiriyoruz.

...". (35)

Adını ettiğimiz bu"Ortak Platform"lara her siyaset katılmıyordu,birbirlerini karşı-devrimci olarak gören siyasetlerden bazıları bu nedenlerle toplantılara gelmiyor,örneğin;PKK,HK ile Denge Kawa'nın katılması ni istemiyordu.

Sakıncalarını açıkladığımız bu düzey aslında biçimseldi.Fonksiyonsuz ve gelişmeye kapalı böyle bir organ yerine,canlı,gelişebilen ve cezaevi sorunlarını çözecek yetenekte başka bir organa geçilebilir miydi?Bu,yarı-legal yanları korunarak oluşturulabilir miydi?bu konuda çok kafa patlattık!

bb-İlkeli Ortak Yaşam ve İlkeli Ortak Yönetim:

Cezaevindeki ilişkiler ilke ve kurallara bağlanmamıştı.Deyim yerindeyse,ilişkilere "adabi muâşeret" -terbiye- kuralları egemendi.Çeşitli sınıflardan gelme nitelikler,köylü ve kentli oluş,bölgeler arasındaki yapısal farklılıklar,yaş,tahsil farklılıkları vb...değişik davranışlara isteklere neden oluyordu.Örgütsel somut bir yapı yoktu.Komün olayı yenden burada öğreniliyordu.Ne olduğu henüz belli değildi..Sorsanız"dışarı da hep komünsel" yaşanmıştır!Eöylesi farklı istek ve davranışlar,cezaevi gibi dar bir yerde tartışmalara ve dolayısıyla idarenin uygulamalarında rahatsızmasına neden oluyordu.

İnsani ilişkiler çok önemli olmakla birlikte,siyasi bir cezaevinin , bu ilişkiler yanında,ilkeli ve kurallı bir yapının içinde olması zorunluluğu vardı.Bunu yerli yerine oturtmak ve buna uygun yaşamak gerekiyor du.Daha insanlar ellerindekini bile bölüşemiyorlar,kolay kolay tatmin olamıyorlardı.Bu söylenenleri 2 Nolu.cezaevinde tek tek gördük ve yetki-

li olanlara da gösterdik.Kuralsız olarak bizi bu kez de yakaladılar ve ilkesiz bir birliği "toz-duman" ettiler..Rekabeti kullanarak,aramızdan, birçok insanı çekip aldılar.Insanın aklına geldiği zaman tüyleri ürperiyor.Bir sigara için,bir parça ekmeğin için neler olmadı.Bunun hesabı nasıl ve kime çıkarılacak!

Bu düşünceler içinde,tüm siyasal grup yöneticilerine ve tek tek kişilere durumu açıklığı ile anlattık.Uzun vadede ortaya çıkacak sorunları,belirledik.Cezaevinin hergün değişebileceğini söyledik."İlkeli Ortak Yaşam ve İlkeli Ortak Yönetim"in gerekliliğini ve kurallı yaşamın önemini belirledik.Herkesin bilebileceği ve gelişip,yetiyeceği bir kurallar sistematüğünü-yazılı olarak-önerdik.Yeme-içme beraberliğinin sonunun olmadığını,siyasetlere Komün'e geçmelerini önerdik.Herşeyin birlikte kullanımının gerekliliğini açıkladık...

Başlığı,"BURJUVAZİNİN ZINDANLARINDA ASGARİ MÜŞTEREK ORTAK YAŞANTI VE DAVRANIŞTIR" olan,yazılı önerimizin Giriş kısmı genel olarak teorik bazı açıklamaları içermekteydi.Bu açıklamalardan sonra Komün yaşantısının gerekçesi ve kuralları şöyle belirtilmekteydi:

"...

Sınıflı bir toplum olan Kürdistan'da şu ya da bu programla birçok hareket boyutlanmıştır.Burjuvazi bu hareketleri ayırım gözetmeksizinbas kı ve tahakküm altına almıştır,tüm ilerici ve devrimci hareketlere , topyekün bir savaş ilan etmiştir.Bu hareketler arasında siyasal ve ideolojik tartışmalar için ayrı bir yöntem saptamak üzere (ki,gerekli -dir.Sonuçta Tek ve Merkezi bir Proletarya Partisi'ne ulaşacaktır.) Tüm hareketlerin içinde buldukları koşullar açıktır.Evrensel ve özgül her yanı ile açık.Zor ve baskının bütün biçimleri,her türlü iş-kence,sömürgeci bir zulüm;topyekün bir imha...Büyük diri ve canlı olan unsur ÖZELLİKLE KÜRDİSTAN İHTİLALİ'nin gelecekteki temel kadroları ve bir bütün olarak Kürdistan İhtilali tahrir ile karşı-karşıya -dır.Kadrolar (sözü edilen birçok hareket açısından) hapishanelere tı kılmıştır.Kısaca hareketler kendilerini büyük çapta ele vermişlerdir.Konu güncel ve berraktır.Artık Hapishaneler,siyasi hareketin bir parçası haline gelmiştir.Hapishaneler üç açıdan önem taşımaktadır.1-Siyasi olarak burjuvazi önünde (her türlü baskı karşısında) d i r e n m e k , ideolojik s a v u n m a ve saldırı.2-Kamu-oyunu lehimize güçlendirmek,yılginlığı kırmak,dayanışma ve güçbirliğini yaratmak.3-Kadroları eğitmek ve canlı tutmak.

Bu iç işlerlik dışında bir sorun da;Türk Devrimci arkadaşlarla dayanışma ve birlik için önce grup çıkarlarını bir tarafa bırakmak gerekiyor.(Onlarda aynı baskı ve işkence altındadırlar ve burjuvazi aramıza pek büyük ayırım koymuyor.İleride biraraya da geleceğiz)

Tüm bu nedenlerle hapishanelerde ortak bir platform gerekir.Bunu geliştirmek ve ileride daha güçlü siyasal birliklere varabilmek için , devrimci çabaları çoğaltmak gerekir.

İŞE İÇİNDE BULUNULAN KOŞULLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SOMUTU İLE BAŞLAMALIYIZ.HER İŞİMİZDE DEVRİMÇİ YÖNTEMLER EGEMEN KILINMALIDIR.ÇIKIŞ YOLU KOMÜN'DÜR.İLK ÖRNEK KOMÜNİER OLMALI,GELİŞTİRİLİP TÜM HA' - PİŞANEYE KAPSAMALIDIR.

-Komün ortak yaşantıyı ve ortak davranışı gerektirir.Komün yaşantısı zor bir yaşantıdır.Her ortak yaşantıya komün denemez!Biçimde Komün olmaz,Bu bir muhteva sorunudur.Yanlış bir Komün deneyi ileride içinden çıkılmaz sonuçlar doğurur.Bizim başvuracağımız yöntem,uzun bir eğitim (devrimci),dayanışma (yoldaşça güvenle) ve temel uyulması gereken kuralları içerir.

-Herhangibir nedenle (bizim nedenimiz açık) birlikte yaşamak zorunda kalan insanlar,ortak davranmayı,birçok olguya karşı koymayı tercih ederler.Aralarındaki menfaat gelişmesi ortak hedef karşısında kal - kar.Ya da tali duruma düşer.Birlikte yaşamak belli kurallara bağlan - mayı gerektirir.

-Komün yapısal olarak sosyalist bir embiriyon'dur.Bu nedenle sosya - list üretim ilişkilerinin kollektif -kuralsal bir davranış modeli - dir.

-Belirli kurallarla donatılan Komün,bir süre sonra (önce mekanik)vaz geçilmez bir işbölümü yaratır.Bu işbölümü;yönetim,denetim ve göze - tim organlarını kurar.Bu işlerlik belli bir hiyerarşi içinde ve be - lirli kurallara göre çalışır.Tüm bu yapı ortaya kollektif-kuralsal bir yapı çıkarır.Ne yapacağını,nasıl yapacağını bilen unsurlar yara - tır.Eleştiriye açık olan her devrimci kendini kuralların denetimine verir.Bu,bir devrimcinin gelişme koşullarından en önemlisidir. Özel davranışın kalkmasıdır.

-İçinde bulunulan üretim ilişkileri kapitalist üretim ilişkileri ol - duğundan ve koşullar zor ve kısıtlı (irademizin dışında saptandığın - dan,anti-demokratik muhteva)bulunduğundan,"özgür"bir gelişme içinde olunamaz.Zor ve kısıtlı koşulların "tehlike" ve "saldırıları"nı aza indirmek,giderek Tek ve Yekpâre kurallara bağlanmış bir yönetim ; Daha güçlü dayanışma ve direnme yaratır(Hapishane açısından).

-Kapitalist üretim ilişkileri sonuna kadar zorlanacaktır.Toplu davran - manın belirgin kuralları saptanmalıdır.Bu işin üstesinden Komün ku - ralları gelebilir.Modelin uygulanması için,bir süreç ve devrimci ku - ral ve yöntemler seçilmelidir.Model olarak Özerk (koğuş) Komünler e - sas alınmalıdır.

-Bu yapının oluşturulması için özgül engellerde vardır.Ayrı siyasal yapılar ve görüşler.Bu yapı doğal olarak kendisi ile birlikte de ği - şik davranış biçimleri ve alışkanlıklar da sunacaktır.Doğaldır.Yine üretim ilişkilerinin zorunlu sonucu olarak değişik sınıf ve katman - ların talep ve özlemlerini yansıtmakta ve buna uyumlu davranış ve a - laşkınlıklar da beraber gelmektedir.Özellikle küçük-burjuva bir ya - pının egemenliği de gözardı edilemez.

Ortak davranmak ve ortak yaşamak için ilk adım,tüm alışkanlıkları (devrimci olmayan)birakmak,grup çıkarlarını geri çekmek gerekir.

ORTAK YAŞAMDA KURALLAR NE OLMALI.

1-Komün modeli hapishanede esas alınmalıdır.

2-Kuralsal-kollektif yapı ve yaşantı esastır.

3-Birlik rızaya dayanmalı,gönüllü olmalıdır.

4-Ortak yaşantı esastır.

5-Özel mülkiyet kaldırılmalı,herşey Komün'ün malı sayılmalıdır.

6-Her koğuş bir Komün olmalı.

7-Komünler tek dereceli ve demokratik onayla kendi yöneticilerini seçmeli.

8-Hapishane ilişkileri koğuş başkanlarının ortak yönetimine verilme - li,bu kurallara bağlanmalıdır.(Yönetmelik)

9-Komünlerle ilgili ortak bir işlerlik kuralları belirlenmelidir(Yö - netmelik).

10-Eşit ve genel katılım esas alınmalıdır.

Anlaşma halinde detaylı işlerlik kuralları belirlenmeli, Komünlerde a çık onaya sunulmalıdır.(sunulmayabilir) "(36)

Geniş düşünülürse, binlerce kişinin yatıp çıkacağı bu hapishanede ortak yaşam ve dayanışma, Kürdistan Devrimi'nin geleceğine; ortak ve yan-ya na yaşayabilen, aralarında dayanışma olan, düşmana karşı ortak mücadele - ler vermesini bilen, kadroların yetişmesine epeyce hizmet edecekti. Ortak yaşam, aynı zamanda tekil yaşamasını seven ve devrimci hareket içinde ola lamıyacak unsurların açığa çıkmasını da sağlayıcı önemli bir araçtı...

Ortak yönetim, cezaevini, yetkileri belli ve ilkeli olan, olaylara ve davranışlara kurallar uygulayabilen bir organa kavuşturmuş olacaktı...

Öncelikle PKK'nin ikna edilmesi, böyle bir Ortak Yaşam ve Yönetim içi ne sokulmasını gerektiriyordu. Çünkü, cezaevinin çoğunluğunu -Üçte ikisi- onlar oluşturuyordu. Onların katılmamaları ve görev almamaları halinde , önerimizin pratik olarak bir anlamı kalmayacaktı. Bütün bunlar gözönüne alınarak, ilk görüşme PKK ile yapıldı. PKK önerimizi genelde olumlu ve uy gun buldu.-her zaman genel tavırları budur- Böyle" bir ortak yaşamı arzu ladıklarını ve içerisinde olabileceklerini" söylediler. Ancak, HK ve Dengê Kawa'nın kendilerince "karşı-devrimci" kabul edildiğini ve "platform"ada katılmalarını engellediklerini belirterek, bunların ortak yaşam ve yöne tim içinde bulunmalarına karşı çıktılar. Uzun tartışmalardan sonra ikna edildiler..

Ortak yaşamı kabul eden siyasetlerden, diğer siyasetleri ikna çalışma larına katılmalarını talep ediyorduk. PKK'den "önerilere sahip çıkmasını, ve diğer gruplarla görüşüp iknaya çalışmasını" istedik. Aynı zamanda "olu şunun gerçekleşmesi için, cezaevindeki gruplar arası ilişkilerde bir dü zelme ve yumuşama olması gerektiği; bu konuda en büyük fedakarlığın PKK' ye düştüğünü, diğer gruplara tahakkümü ve dargrupçu davranmıyacağına da ırde güvence vermesini"de istedik.

PKK, bunları kabul etti. Kawa, DEV-YOL, Partizan ile görüşebileceklerini diğer gruplarla bizim görüşmemizin daha verimli olabileceğini belirtti - ler. Ne var ki, biz tam bu çalışmalar içindeyken, PKK'lilerin KUK'çu M. Ne zir'e işkence yapma olayı patladı. Bu, PKK ile aramızda sert tartışmalara neden oldu. Merkez Komite üyesi M. Doğan'a "M. Nezir'e yapılan işkence, gi rişimimizin sabote edilmesi anlamına geliyor" dedik. Nitekim, böyle bir or taklık içinde olmak istemeyen her siyasal grup, bu işkenceyi karşımıza çıkardı.

KUK, öneriyi genel anlamda olumlu karşıladı. "PKK'nin güvenilmez bir siyaset olduğunu, bunlarla bu işlerin yürümeyeceğini" söyleyerek; "bize gü vendiklerini, girişimin bizden gelmesini ve bizim bu için içinde olmami zi güvence söylediklerini, sırf bu nedenle ortak yaşam ve yönetime evet de diklerini" belirttiler.

Özgürlük Yolu'nun bu konudaki tavrı oldukça ilginçti. Öneri görüşülme ye başlandığında, cezaevinde Özgürlük Yolu'ndan iki kişi vardı. Biri Mer kez Komite üyesi olarak yargılanan Y. Çamlıbel, diğeri ise, PKK'lilerin es rar içtiği gerekçesi ile dövüklüleri (bak: "esrarçılık ve hapçılık olayı" bölümü) Abdurrahmandı.

Öneri Y. Çamlıbel ile görüşüldü. Y. Çamlıbel öneriyi olumlu karşıladı.. Ve katılacaklarını söyledi. Yalnız aynı günlerde, diğer bir Merkez Komite üyesi olarak yargılanan ve hastahanedен taburcu edilen M. Kaleli (biz , bunların Merkez Komite Üyeleri olduklarını iddianamelerden ve daha son- raki açıklamalardan öğrendik) 1 Nolu Cezaevine ve bizim koğuşa geldi. Du rumu öğrenince bizimle görüşme isteminde bulundu. Görüşme sırasında bize

"PKK, karşı-devrimci bir polis örgütüdür. PKK ile hiçbir düzeyde ittifak içinde olamayız. Bu önerinize göre PKK'nin yönetimde ağırlığı olacak. Biz böylesi bir karşı-devrimci ajan örgütlenmesine bizleri yönetme fonksiyonunu veremeyiz. Onun için bu ortak yaşam içinde olamayacağız. Ve ayrıca, karşı-devrimci olarak gördüğümüz MAO'cularla da ittifak yapamayız" dedi.

N. Kaleli'ye "sorunu arkadaşınız Y ile görüştük, olumlu tavır takınarak, katılacağınızı bildirdi. Senin taban tabana zıt olan bu tavrını nasıl açıklayabiliriz" dedik. N, "Özgürlük Yolu'nu O değil, ben temsil ediyorum, siyaset olarak tavrımız benim söylediklerimdir" diye cevapladı. Çok ilginçti. Önemli olan sunun ya da bunun temsili değil, önemli olan aynı düzeyde iki insanın bu kadar farklı düşünceleriydi. Acaba, diğer "Merkez Komite" üyesi siyasetin tavrını bilmiyor muydu? Ayrıca, N'in tavrında PKK'ye karşı olan yandan çok, bizim öneri sahibi oluşumuz daha etkili idi. O, devamlı bu işi kendi yanına çeken bir anlayışta kaldı. Ama, gelişmeler onu yerle bir etti. (İleride göreceğiz)

N. Kaleli'nin 1 Nolu Cezaevine gelmesi ile UDG gündeme geldi. Bu, ÖY, DDKD ve KUK tarafından oluşturulmuş "Güçbirliği" idi. Çok önceden oluşması na rağmen bir fonksiyona sahip değildi. Adı olan, ama, kendisi olmayan bu UDG'nun hortlatılması, N'nin gerçek amacını ortaya koydu. Biz, ittifak değil, cezaevine yöntem öneriyorduk ve siyasetleri de iç-işlerliklerinde özerk bırakıyorduk. UDG hortlayınca işi sezinledik, ama bu işten vazgeçilemezdi. UDG'nun "etkinlik" kazanması ile, sorun KUK, DDKD ve ÖY tarafından, "yeniden hatırlanır" oldu. Neden? Yeri ve zamanı olmayan bu öneri için bu gün gündeme geliyordu? Her üç siyaset cezaevinde birlikte davranmaya, muhabbete, çığ köfte partilerine başladılar. Girgır, satranç oynama, gend ve gününü gün etme aldı yürüdü. Bu, PKK'nin işine de yaradı. Kadrolarına kapalı duran diğer siyasetleri teşhire yöneldi ve önerimize de evet dediği için, ona göre davranıyor ve oldukça da etkinlik yaratıyordu. Cezaevindeki her olumlu girişimin başarılmasında için bu UDG yanlısı siyasetler büyük "başarı" gösterdiler. Sonunda bin pişman oldular...

Denge Kawa ve HK N. Kaleli'nin (ÖY'nun) görüşlerine benzer -PKK ile ilgili görüşler ileri sürerek, öneriyi kabul etmediler. Ayrıca, "sosyal-emperyalist kamplaşma içinde olan gruplarla ittifak yapılamayacağını belirttiler. DDKD ise, "önerimizi olumlu bulduklarını ve PKK'nin tahakkümü olduğunu, PKK'ye güvenmediklerini, bu yüzden ortak yaşam ve ortak yönetim önerimizi kabul etmediklerini; sayet tüm siyasetler bu öneriye olumlu tavır koyar ve evet derlerse, kendilerinin de katılacaklarını" belirttiler. Bu siyasi gruplar ki, korkularından içeriden çıkamayan ve hapishanenin içinde bulunduğu nesnel durumun düzeltilmesini (!) en çok isteyen gruplardı ve ÖY ile ters kutuplarda olmalarına karşılık aynı yerde birleşiyorlardı. Siz işe bakın!

Ala Rızgari' den olan arkadaşlar da; "önerimizin PKK'ye yönetimde ağırlık vermekle, irademiniz onlara teslim edilmesi anlamına geleceğini, başkalarının iradelerini PKK'ye teslim etmeye rıza gösterebileceklerini, Ala Rızgari'nin ise, böyle birşeye asla rıza göstermeyeceğini" söyleyerek, önerimizi reddettiler. Ya! "iradelerini başkalarına teslim edemeyenler". Fakat, asıl olan önerinin bizden gelmesiydi. Eğer iradelerini teslim etmeye razı değillerse, uygulamada tamamen PKK'nin emrindeydiler. O zaman niçin teslim ediyorlardı? Yemek yemek saatini, herşeyi PKK tanzim ediyordu. (yukarıda anlatmıştık)

Ve entrikalar, kulisler, kasaba eşrafının mimiklik, jestli göz-kaş hareketleri, başladı. Öyle çirkin, öyle çirkin ki, o zamanı hatırlamak istemiyoruz. İki olay açık ortada, 1. böyle bir ortak yaşama bazı unsurlar gelemiyor, (İleride gözlerimizle gördük ve teslim oldular) ve gruplarını PKK'yi öne sürerek teselli edip, kendilerini kamufle ettiler. 2. Öneri bizden,

geldiği için bazı gruplar bunu,hazmedemiyorlardı.Onlar da bunu kamufle etmek için olmadık yollara girdiler.Böylece öneri havada kaldı.Cezaevi,yönetimsiz,basız kaldı.Direnişler,baskılar hep örgütsüz bizi yakaladı.Sorumluları utanmadan yüzümüze bakıp bakıp,yine de entrikalarına devam ettiler...

Biz,PKK'den ötürü önümüze çıkarılan eleştirilerin maddi temelini ol madığını,ve bu konu ile ilgili görüşlerimizi şöyle ilettik:

"PKK'ye karşı yönelik ithamlarınıza cevap vermeyeceğiz.Bu ona düşer.Zaten,konumuz kimin ne olduğu değildir.Böyle birşey altından çıkılmaz , birçok sorunlar yaratı .Özel ilişkilerinde kim PKK'yi nasıl değerlendirirse değerlendirsin.O da bazı siyasi gruplarla ilgili belirlemeler yapıyor.Biz bir önemli olgudan hareket ediyoruz.Bu cezaevinde PKK' liler vardır,çoğunlukta dırlar.Zaten herşey onların yönetimindedir.Herşeye onların iradesi hakimdir.Şimdiye kadar da bu eleştiriliyordu.Bunu görme-mek,kendi kendini aldatmak ve deve kuşu gibi başını kuma gömmek olur.Ya şemin ve yönetimin ortak hale getirilmesi,belirli ilkelere ve kurallara bağlanması,en başta,PKK'nin "mutlak"iradesine sınırlama getirir.Bunu on lar kabul ettikten sonra,siz nasıl kabul etmezsiniz?Bu iddia edildiği bi,irademizi PKK'ye teslim etmek değildir.PKK,cezaevindeki gücü ile,yap tıkları ile zaten kimsede irade bırakmadı.Siz hale kendinizde"irade" mi var diyorsunuz?Yıkenmanız bile onların izniyledir.Siz rahatlık istiyor, ama,bunu kamufle ediyorsunuz.

PKK'nin oluşacak yönetimde ağırlığını duyurması da doğal birşeydir.. Biz,tek üyesi olan siyasetlerle,ikiyüz üyesi olan siyasetleri,oluşturu-lacak yönetimde eşit olarak temsil ettirirsek,bu demokratik olmaz,işin maddi yapısına da aykırı olur.Hayat böyle bir eşitliği zaten dışlar.Bu,gerçekçi değildir.Yarın,başka bir yönetim burada ikiyüz üyesi olan siya seti nasıl emir ve kumandaya alır.

Ayrıca,cezaevindeki durumu,dışarıdaki yapının aynısı olarak görmekte sizin,bu yanlıştır.Evet,cezaevinin siyasi yapısı,dışarıdaki siyasi yapı lanmaya bağlı ve onun bir parçasıdır.Pakat,cezaevlerinin ve içindeki mü cadelenin hesaba katılması gereken,ayrı yanları da vardır.Kendine özgü yanları da vardır.Sizlerin görmek istemediğiniz yan budur.Cezaevi,hérza man bugünkü gibi kalmaz.

Peki,PKK ile ortak yaşam ve ortak yönetim içinde olmaktan niçin kor- kuyorsunuz!Bir an için dediğinizin doğru olduğunu kabul etsek,'PKK'nin bir ajan,bir polis örgütlenmesi olduğunu'varsaysak,bu hareketin tabanın da,inanmış ve yurtsever duygularla hareket eden ve samimi olan birçok , militan var,bunları neden görmüyor sunuz?Bunları,sizlerin deyiminizle , 'karşı-devrimeci,ajan-polis örgütünün'etkisinden kurtarmak,onlara gerçek leri anlatmak ve göstermek,onları değiştirmek ve dönüştürmek bir görev olarak karşımızda duruyor mu?Bu da dışarıdan gazeli okumakla değil,kit- lenin içine girmekle olanaklıdır.İçine girmeden hiçbir şeyi değiştire - mezsınız.Bu yapıyı kabul edip,tavir alırsanız,tabanı kemikleştirirsiniz idarenin kucağına itebilirsiniz.PKK'nin kitlesinin içine girmenin yolu- da,onlarla birlikte yaşamaktan geçer.Bu bir güven sorunudur.Ortak yaşa- mı ve ortak yönetimi kurallara ve ilkelere bağlayarak,bunun üstesinden gelebiliriz...(37)

Önerimiz,Dev-yol,Dev-Sol ve Partizan ile Kawa (Kawa/Red) tarafından olumlu bulundu.

Sonuçta,PKK dışındaki ve sayısal olarak etkinliği olan bazı grupla - rın katılmaması ile girişimimiz sonuçsuz kaldı.Daha nicelerinin sonuç - suz kalacağını da biliyorduk!

Ömerilerimiz sonuçsuz kalınca,havanda su dövmekten ibaret olan "or -

tak platform'dan çekildik.Bir daha da bu biçimsel toplantılara çağrılma mamız istedik.Şayet cezaevinin lehine kararlar alınırsa ve bu yönde ta viralar geliştirilirse destekleyeceğimizi bildirdik...

cc-Komün kurma girişimimizi:

Yaptığımız siyasal çalışmalar olumlu olmuş ancak sonuç vermemişti.Bu nun arkasını bırakmamak gerekirdi.Herkes kendini bir yana çekmişti.Bun larla mücadele ancak ciddi bir yapı oluşturmakla mümkündü.Ne yapılmalıyd ı?Bunun tek somut hedefi bir komün kurmaktan geçiyordu.Ve buna kararlı idik.2 Nolu'ya gitmeye de az bir zaman vardı.Hemen programını oluşturd uk,katılması gereken kişilerin nicel önemi yoktu.Birkaç kişiydik ve he men başlayabilirdik.

Kendi anlayışımıza uygun,nesnel ve bilimsel bir komün oluşturabilm ek ve gelecekteki bizleri bekleyen tehlikeleri göğüsleyebilmek için 28.ko ğuş içindeki KUK ve Özgürlük 'olu ile olan "yemek yeme ortaklığından"ay rıldık.Ayrı yemek yemeğe başladık.Bize ayrılışımızda bir bardak dahi ve rilmedi.Gelip de bir ihtiyacımızı sormadılar.Oysa paraya,araç ve gereçle re tamamen ortaklık.

Bir masa bularak oraya oturduk.6 kişi idik.Dışarıya haber gönderip , bazı ihtiyaç maddelerini istedik.Ve geldi.Bize birçok insan katılmak is tiyordu,ama, bu aşamada gereksizdi...

Bazı özel davranışlara da red cevabı verdik.PKK'liler bizlerin kendi leri ile kalmamızı ve her türlü yardımı önerdiler,bunu da siyasal zaaf olur diye kabul etmedik!Başka siyasetlerden olanlarla ve bağımsız bir - kaç kişi ile birlikte,kurallı ve ilkel olarak komün oluşturduk.Zaten , herşeye sıfırdan başlamaya alışmıştık.Bu bizim kaderimizdi!Kısa sürede , örnek bir yapı oluştu.Bizim karşımızda çok sıkıştılar.2 Nolu cezaevine gitmemize yakın oluşturulan bu komün,2 Nolu cezaevinde de,en baskılı or tam içinde,yasaklara ve en şiddetli cezalara neden olmasına rağmen,hüce reye alındığımız 18.7.1982 tarihine kadar devam etti.Bizden sonra da ko ğuştakiler devam ettirmişlerdi...

Bir komün yönetimi oluşturduk.

Özetle,komün yönetimi üç kişiden oluşacak,bunların biri komün başka- nı,biri sayman,diğeri de eğitim işlerine bakacaktı.Bunların görev ve iş bölümünü,yetki ve görevlerini belirledik.Üç kişiyi seçtik ve bizi yönet meye başladılar.Bunların görev ve yetkileri ile ilgili işlerlik oldukça geniş tutulmuştu.Buraya şimdi aktarmak mümkün değil...Uzun vadeli ve ge niş bir programdı.

Kısaca şunlar belirtilmişti;

Komün en önemli sosyalist bir birliktir.Belli bir yönetimi vardır... Komünü komün başkanı temsil eder.Komün kendi iç işlerliği dışında koğuş yönetimi ile karar alır(bu ilke üzerinde sonuna kadar direndik ve önemli çelişmelere de neden oldu).Belli siyasetler,koğuşlarda kim olursa ol sun kendilerinin yöneteceklerini ve kararları başka yerlerde oluşturabi leceklerini öneriyorlardı.Biz koğuşların birer komün birimi olmasını ve herkesin kendi komününde karar almasını öneriyorduk(Daha önce açıklanan Cezaevi ile ilgili genel Komün önerimize bakınız).İlk kuruluşta bunun temelini attık ama,bizim komün koğuşu temsil edemiyordu.Bunlar dışında ,komüne girme ve çıkmayı rızaya dayanan gönüllü bir birlik ilkesine bağ ladık.Komün'ün temsil işini ilkel ve kurallı yönetime bağladık.İlk anda kitap ve yayınların içeri alınması ve çoğaltılması işi ile eğitim soru- nunu saptadık.Buna çok önem verdik.Komünün,ilk dönemde işlerliği yavaş gelişti,diğer gruplar işi savaştırmaya ve alaya almaya başladılar.Ama , bu örnek üzerinde direnmeliydik.Ve direndik.Onlar da kendilerine çeki -

düzen verdiler. Dışarı ile ve içerideki siyasetlerle ilişkileri hızlandırdık ve Avukatlık işlerini çözmeye başladık. Zaten o sırada arkadaşlar dışarıda bir Avukatlık bürosunun açılmasına karar vermişler ve faaliyete de geçmişlerdi. İçeride dilekçeleri yazmaya, yardıma başladık. Komün biraz serpildi, kendini koymaya ve kabul ettirmeye başladı.

Günlük yaşamda, zamanında kalkmak ve yatmak işlerini, karavanayı mutla ka yemek, düzenli yaşamak, spor yapmak, tüm araç ve gereçlerin herkes tarafından kullanımı sağlamak, malların ortaklığı ilkelerine sarıldık. Bir-iki arkadaşın hastalık nedeni ile ilaç ve benzeri dışında tüm eşyaların ortak kullanımı başladı. Bu davranışımız diğer siyasetleri çok sıkıştırdı. Daha sonra 2 Nolu'ya gidince, durumu daha da somutlaştırdık. Koğuşta, ortak yaşam ile ilgili ortak karar almayı önerdik, kabul edilmedi. Birçok arkadaşın katılması ile, başka bir koğuşa geçerek, ilkeli yaşamaya devam ettik. Ama, hiçbir zaman ne 1 Nolu'da ve ne de 2 Nolu'daki ilk komünümüzü bozmadık. Ayrıca, diğer gruplara da siyasetlere de komün anlayışını taşımayı devam ettirdik.

Bu komün kurma işi süreç bakımından ciddi ve önemli bir olaydır. Eğer o günlerin yazılı belgelerine ulaşırsak (bir kısmı elimizdedir) bu daha iyi anlaşılacaktır...

dd-Cezaevinde eğitim ve yayın meselesi:

Burjuvazi, kendisine karşı mücadele edenleri cezaevine koymakla yetinmiyor. Onların haberleşme, okuma, öğrenme olanaklarını da ellerinden alıyor. Felçli bir duruma sokarak, imhaya yoneliyor. Önemli olan bunjuvezinin bu baskısına rağmen, haberleşme olanaklarını yaratmak ve her türlü yayını elde ederek, eğitimi en zor şartlar altında dahi devam ettirmektedir.

En çok hayret ettiğimiz şey, 11 aylık bir geçmiş olan -28 Mart 1980 itibariyle- cezaevinde (özellikle Kürdistan açısından önemi daha da büyük) kitap bulmak mümkün değildi. Hiçbir yayın ve haberleşme olanığı yoktu. Kimse de önemsemiyordu. PKK'lilerin birkaç tane kendi yayınları vardı ve o da kısıtlı olarak okutuluyordu. Hiçbir grubun yayını yoktu. Cezaevinde eğitim yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı için olacak, kitaba da gereksiz şey olarak bakılıyordu! İdare de eskiden kalma deneyleri ile bunu vermeme için her yola başvuruyordu. Kime sorsanız, kitap sorunu çözülemez diyorlardı...

Durumu, ikili olarak siyasetlere götürdük. İçeriye bol miktarda yayın sokulmasını, özellikle Marksist klasiklerin getirilmesini, yardımlaşma ile bunların çoğaltılmasını önerdik. Ve girişimlere de başladık.

Bu girişimimiz, kısa dönemde meyvesini verdi. Bu konuda "korkuluklarını alan" diğer gruplar da (biraz da gereksinme ile) yayını sokmaya başladılar. İçeriye birçok yayın sokuldu.. Kitaplar hemen suretlendirildi. Ayrıca Rızgari'nin düzenleyip yayınlamış olduğu "Marksizmi öğrenelim Kampanyası" eğitim notlarını da getirdik. Bu eğitim notları genel olarak hazırlanmış ve herkesin okuması ve eğitimi yapması gereken ciddi metinlerdi. Temel kitaplar yanında, grupların çıkarmış oldukları periyodik yayınlar ve bildiriler de cezaevine girdi. Kitapları ve eğitim notlarını kısa zamanda zulalara aldık... Çoğaltılması gereken yayınlar, sabahlara kadar çalışılarak çoğaltıldı. Eğitime başlayabilmek durumuna geldik. Ancak, 2 Nolu Cezaevine gidiş tarihimize yaklaştığından, giderken buradan çıkışta ve yeni cezaevine girişte yapılacak aramalara karşı, yayınları ele vermeme için zulalarımızı sağlamlaştırdık. Ayrıca, taşınabilecek zulalar yaptık. Eğitime ancak 2 Nolu Cezaevinde başlayabildik..

Biz, beğensek ya da beğenmesek, grupsal yapımız içinde olsa ya da olmasa, Kürdistan Devrimi'nin kadrolarının büyük kısmı cezaevlerindeydi. Dışarıda olanların durumu da genel olarak aşağı yukarı aynıydı. Bu insanla -

rin teorik olarak sorunları kavramalarını ve beyinlerinin felç hale gelmemesini istiyorduk. Bunların durumlarını gördükçe acı çekiyorduk. Genç, dinamik, namuslu, ama birşey bilmeyen insanlardı. Kürdistan Devrimi'nin geleceği açısından, bu genç insanlara dar grup kısıncılığı ile yaşamamız dık. Kadrolardaki genel bilinçlenme ve yetkinleşme, devrimin niteliğini olumlu yönde etkileyecekti.

Bu düşünceden hareket ederek, diğer grupların okumasında sakinca olmaları, tersine yarar gördüğümüz grup için kadrolara yönelik yayınları da siyasetlere verdik. Örneğin; "Polis'te-Mahkeme'de ve Cezaevinde Devrimci Tavr" başlıklı teksir edilmiş, geniş (en az 5 sahifeden ibaret) ve ciddi olarak düzenlenmiş yazı da siyasetlere verildi. Bunda yazılanlar herkesi, ilgilendiriyordu. Bu yazı, PKK'liler tarafından, eğitim amacı ile (Rızgari'nin olduğu belirtilmeksiz) koşullarda okundu. Bunu biz ve diğer arkadaşlar gördük, PKK tarafından gizlice okunan bu yazı, daha sonra kendi durumlarına uyarlanmış. Avrupa'da yayınlanmış ve PKK'lı M. Doğan'a ait olduğu belirtilen "Direnmek Yaşamaktır" (tersine kendisini astı) adlı küçük olan bir broşür elimize geçti. Ve bir baktık ki, adını ettiğimiz metin de değiştirilerek kitap haline getirilmiş. Ve Mazlum Doğan imzasını taşıyor.. (38). Zaten, Kürdistan'da çalıp-çırpma her zaman var, ama, kaynak da gösterilmiyor, dipnot'da belirtilmiyor. Bir de bakıyorsunuz başınıza birçok "bilim adamı" türemiş, zorla ve siyaset amaçlı birçok kitap yapılmakta, "liderler" türetilmektedir. İleride bunun altından nasıl kalkılacaktır? Bazı adamları zorla kabul ettirmek ve onları "bilimsel" çalışma içinde göstererek, lanse etmekten; Türkiye ve Kürdistan siyasetleri neler çekti! Tahribat kaldırılmadığı gibi, doğrusu da söylenmiyor. Örneğin; İ. Kaypakaya sorunu, M. Çayan meselesi ciddi olarak gözden geçirilmelidir! Bir-iki yıl içinde çok yakından tanıdığımız bu arkadaşlar ne kadar da çok şeyler incelemişler! Temel klasiklerin hepsini "dökerek", "Toplu Yazılar" koymuşlar ve "Lenin'in yanında yerlerini almışlar. Şimdi, bunların ortadan kaldırılması çok zor! Karşılaşılacak yaratmak ve militanları bunaltmak için, zaten, burjuvazi herşeyi yapıyor.. Bazı insanlar durmadan Üretiyor ve geceli-gündüzlü çalışıp-didiniyor, bazıları da ellerini yüzlerine koyarak, "müritlerinin" yaptıkları karşısında, ister istemez "bilim adamı" oluyorlar! Hayat bu insanları her zaman tekzip ettiği halde, bunu açık yüreklilikle söylemiyorlar.

Yine, bugün de ortaya sürülen benzer unsurlar var. Onlar da "bilim adamı"(!) işin kolayını bulmuşlar. İnsan, yazdığı mektuplara bile bakıp utanmıyor! (M. Çıkman;... "Devrimci-Demokrat" dergisinde yazdığı yazılar için, 'onları hatırlatmayın, utanıyorum'diyordu, ama, hangi koşullarda!) Hapishane, burjuva gazetelerinden aldığı bilgileri okuyup ve yorumlayarak, eğitim yaptırınlar, temel eserlerin okunmasına özellikle karşı çıkanlar ve bizim verdiğimiz metinleri arkadaşlarının ellerinden alanlar, şimdi piyasa sürülüyorlar...

Ala Rızgari'cilere de aynı biçimde her yayını veriyor ve ayrıcalık-sız ilişkileri düzenli götürüyorduk. Nihayet, hala aynı kökende duruyorlardı ve yazılanları da kabul ediyorlardı. Onlar ise, tüm yayınlarını yalnız bize verilmemek üzere başkalarına veriyorlardı... Biz de "utandıklarımız" için böyle yaptıklarını sanıyorduk...

Bu gelişmeler içinde, yayınların çoğaltılması ve okunması başladı. Bu da hoş gitmedi, çünkü, kadrolar eleştirici olmaya başlıyordu. Siyasetlerinin yazdıklarının yanlışlığını kavıyorlardı. Artık, herkes uyanmıştı. Dışarıda sırtları pışışlananlar, hiçbir şeyden habersizdiler. Ve burada liderlerini, yazılan-çizilenleri görüyorlardı! Bir de temel kitaplar gelince, muhabbete zaman kalmamıştı. Yılmadan, usanmadan eğitimi devam ettirdik herşeyi kullanarak içeriye yayın soktuk, çoğalttık. 2 Nolu'da askerler a-

racılığı ile de bunu yaptık..

e-C e z a e v i n d e k i a j a n l a r .

Tüm cezaevlerinde, idare ve polis, içeride olup bitenleri öğrenmek için adam elde eder ya da içeriye adamını sokar. Bu kural siyasi cezaevleri için daha da geçerlidir. Siyasi cezaevlerinde, idarenin adamlarının yanı sıra, polisin ve MİT'in de adamları vardır. Bilhassa, soruşturmada, çeşitli vaadlerle -örneğin; beraat ettirme ya da az bir ceza ile kurtarma- eli de ettikleri siyasi tutukluları bu işte kullanırlar. Özellikle, baskının, yoğun olmadığı dönemlerde idare ve polis, daha fazla iş alır.

İdarenin ve polisin adamlarını tesbit etmek, etrafını kuşatmak ve yalıtmak zor, o kadar da ustalık isteyen bir iştir. Bunu başarabilmek için birlikte hareket etmenin zorunluluğu vardır.

Ne varki, siyasi gruplar; "içimden çıkan bir ajanın varlığını diğer siyasi gruplara haber vermek utançtır" gibi, feodal bir utanma duygusuyla, içlerindeki ajanları diğer gruplardan bilinçli bir biçimde saklıyorlardı. Bu durum 2 Nolu Cezaevinde baskılar çok yoğunlaşmış, örgütsel hiyerarşi kalkıncaya kadar devam etti. Birçok grupta bunun somut örneklerini gördük. Bu konuyu, 2 Nolu'nun anlatımı sırasında daha geniş ele alacağız.

Biz, 1 Nolu Cezaevinde de ajanların var olduğunu, mutlaka varolacağı düşüncesindeydik. Bunlar kimlerdi? Daha önce adını duyduğumuz ve casusluk -tan yargılanan MİT ajanı H. Zeyrek'i herkes tanıyor ve kendisine karşıda gereken tedbir alınmıştı. Başkaları bu işte kullanılmıyordu! Ajanları bulup ortaya çıkarmak, ve onlar hakkında belli yöntemler kullanmak, çalışmalarını olanaksız hale getirmek ve hedef şaşırtmamız gerekiyordu... Diyarbakır'da askerlik yapan arkadaşımız C. İmdedimize yetişti.

Birgün Cezaevinde bizi ziyarete geldiğinde yanında yeni göreve başlaayan bir gardiyan er de vardı. Gardiyanı bize tanıştırdı ve devrimci olduğunu bildirerek, "bana ne kadar güveniyorsanız, o'na da o kadar güvenmeli siziz" dedi ve gitti.

Gardiyan olan er'le anlaştık. Belli günlerde ve saatlerde gelişmeleri bize haber veriyordu. Ayrıca, önemli olan, aramaları ne yapıp-edip önce -den bize bildiriyordu. Çoğunlukla arama yapacağını biz, diğer arkadaşlara bildiriyorduk. Ayrıca, cezaevinde görevli başka devrimci gardiyanları da biliyorduk. Fırsat buldukça, onlar da aramadan önce güvendikleri insanları haberdar ediyorlardı. Öyle ki, 1 Nolu Cezaevinde, tutukluların önce -den haberdar olmadıkları hiçbir arama yapılmadı ve somut birşey de bulunamadı.

Birgün C'nin tanıştırdığı Gardiyanı "cezaevinde idarenin adamlarının olup olmadığını ve varsa, bize bildir" dedik. Bize, sonraki görüşmelerimizde üç isim verdi. "Bu üç kişi, ayrı günlerde ve saat 03.00'de raporlarını idareye veriyorlar" dedi. Bunlar, PKK askeri kanat sorumlularından F. Yılmaz, PKK Batman grubundan yargılanan O. Ergin ve Siverekli Şexmuz adında, PKK'lilere yardım etmekten tutuklanmış bir ilkokul öğretmeni idi.

Bunlardan Fehmi Hoca kod adı ile PKK askeri kanadında çalışmış olan F. Yılmaz, Ordu'lu ve 12 Mart'ta Mamak Askeri Cezaevinde yatmış bir resim öğretmeni idi. Hilvan bölgesinde ve bir ara da Mardin'de askeri kanat sorumlusu olarak çalışmıştı. PKK'lilerin içinde tecrübeli bir durumda kalyordu. Biz, PKK'lilerin adamlarının diğer siyasetlerdeki kişilerle ve özellikle bizimle özel görüşmelerini hoş karşılamadıklarını bildiğimizden, bu şahsın çevremizde dolmasını ve her fırsatta yanımıza, sokularak konuşmak istemesinden zaten kuşulanmıştık. Gardiyan bunun adını verince, kuşularımız haklılık kazandı. Bu adam, konuşunca da kesmek bilmezdi. Karısı ile de sık sık görüşme yapıyordu. Zaten karısının da pa

zarlık içinde olduğunu biliyorduk!Avukatlardan da durumu sormuştuk.Ceza evine gelişinde ağlar,çoluk-çocuğundan bahsederek ve F.Yılmaz'ın belli davranışları içinde olmasını istedi.Biz,buna tanık olmuştuk.

F.Hoca'nın durumunu PKK Merkez Yönetim Kurulu Üyesi M.Hayri Durmuş'a sorduk.Hayri bize;"Nusaybinde öğretmen olan karısının kocasını kurtarmak için ahlaksızlıklar yaptığını,Savcı ve Hakimlere kocasını kurtarmaları karşılığında kendisini peşkeş çektiğini ve cinsel ilişkilerde bulunduğunu ve Fehminin de karısının etkisinde kalarak bu duruma karşı olmadığını,bu nedenle hareketimizden tecritli olduğunu"söyledi.Bu ikna edici değildi ve soruna çözüm de getiriyordu.Karısı ile ilgili soruyu ilişkilerinden dolayı biz sormuştuk...

Arkadaşımız M,PKK Merkez Komite Üyesi Mazlum'a Fehmi Hoca hakkındaki öğrendiklerimizi anlatarak,"kendisini takip ettiğimizi ve gece saat 3'te idareden gelirken gördüğümüzü,nereden geliyorsun diye sorduğumuzda : 'cezaevi müdürü yazılı kağıtlarını öğretmen olduğum için bana verip okumamı istemişti -Cezaevi Müdürü Yrb.Lütfü Güner lise'ye askerlik dersine gidiyordu- ben de onları verdim'dedi.Bu çok manidar bir durumdu!..Resim öğretmeninin Millî Güvenlik Dersi imtihan kağıtlarını okuması nasıl olurdu!Ayrıca,kağıtları idareye gece saat 3'te vermek için gitmeye gerek yoktu".Mazlum hiçbir yorum yapmadan dinledi.Ve bir daha da bu konuyu bizimle konuşmadı.Fehmi ile ilgili KUK'u da duyarlı kıldık.(39)

İkinci ajan O.Ergin'di.Onu tanıyanlar Batman'da "devrimcilerden"birini olduğunu söylüyorlardı.PKK'den ayrılmış'-ya da tecrit edilmiş-ti.O.Ergin koridorla volta attığımız sıralarda yanındakilere yüksek sesle teorik belirlemelerde bulunurdu.Bizim dikkatimizi çekmeye çalışırdı.Birkaç gün bu dikkat çekme şovundan sonra,karısının sınıf arkadaşı M.Özkahra-man'a başvurarak,"bizimle kalmak istediğini"bildirdi.M,"onun bu isteğiyle ilgili ne düşünüyorsun" sorumuza şöyle cevap verdi:"iyi olur"Biz de,kendisine "ulan,onun bunun döktüntülerine mi kaldık,nerede bir döktüntüyü bulsan bize getiriyorsun,bak bu kadar bizimle kalmak isteyen var,hepsine hayır diyoruz,elbet bunun bir nedeni vardır"dedik.O'nun durumu sonradan ortaya çıkınca,her seferinde M,"abi ben bilmeden ne büyük bir yanlış yapacaktım" diye yakınırda..

O.Ergin'de çok az bir ceza olarak paçasını kurtardı.Hapishanede(2 No lu'da)O'da çok rezillikler yaptı...

Şexmuz ise,PKK ile ilişkisi olmayan,fakat,evinin telefonu,PKK'li M.A yata tarafından örgütsel işler için kod'lu olarak kullanıldığından PKK'lilerle birlikte tutuklanarak gelmişti.Bu,Siverekli olup,orada öğretmenlik yapmaktaydı.İlk okul Müdürü idi,Hareketlerine bakıldığında,akıl yönünden normal sayılmazdı.Tutuklanmak onun için büyük bir yıkım olmuştu.Eu durumu herkese anlatıp,şikayet edip ve yakınmaktaydı.Herkesten ve de herseyden medet umuyordu.Sık sık Avukat arkadaşların yanına giderek,hep kuşkulu olarak hukuki sorunlarını dile getirir,çözüm isterdi.Oturmak ve görüşmek olanağı elde etmek için elinde bir demlik çayı ile koşturur ve tekrar tekrar durumunu anlatarak,sorardı.PKK'liler,meyve adlarını kod ile sim olarak kullanıp,bazı şeylerin getirilmesi işini bunun telefonundan halletmişler ve bir kağıda "...Kg elma,Kg portakal vb... gönderin,gibi.. Bu kağıda onun karısına vermişler.Ne olmuşsa,bu kağıt mı yakalanmış,telefon mu deşifre olmuş,birşeyler olmuş.En sonunda tutuklanmış,Eğer telefon gelirse böyle cevap verecekmiz".Velhasıl hergün bu Şexmuz'un hikayesi sinif usanmadan dinledik,hem de acıdık.Öyleki,durumu sanıyoruz PKK'liler tarafından görüşlerde karısına söylenmiş ve karısı ise,kendisini ikaz ile (dayanıklılığı),moral vermiş,bunu da anlatıp,karısının metanetini , ağır olmasını överek ağlardı...utandığını söylerdi!

Polis ve idare Şexmuz'un durumunu bildikleri için, kendisine kanca atmışlar, O da F.Yılmaz gibi, Cezaevi Müdürü'nün imtihan kağıtlarını okuyor du! Bu bahane ile de raporlarını veriyordu.

İşin ilginç yanı, 2 Nolu Cezaevinde Şexmuz da bizimle kalmak istedi, gelip koğuşun kapısına dayandı. Biz, kabul etmedik. Hukuki durumu pek de ağır olmayan, yoksul ve belengaz biriydi. Kısa bir süre sonra da tahliye edildi. Kendisine her türlü yardımı yaptık. (Zaten, özel olarak aramızda iş bölümü yapmış ve bu tür unsurlarla uğraşıyorduk)

1 Nolu Cezaevindeki ajanlara değinirken H.Zeyrek'e özel bir yer vermek gerektiğini yukarıda açıklamıştık.

H.Zeyrek, 12 Mart'ta Türkiye Kürdistan Demokrat Partisi'nden yargılanan ve bir süre tutuklu kalan A.Zeyrek'in kardeşi idi. Şimdi, Irak Baası'na casusluk yaptığı iddiasıyla, kardeşi M ve F adındaki başka birinin suç ortağı olarak tutuklu bulunuyordu. Aslında H.Zeyrek'in adını ettiğimiz suç ortaklarının hiçbir şeyden haberleri yoktu. Onlar kullanılmışlardı. İşkence de bazı şeyleri zorla kabul etmişlerdi.

H.Zeyrek, kendi isteği ile "hücre"de kalıyordu. (Yukarıda da belirlemiştik, bu hücreler, koğuş halinde düzenlenmiş, iki katlı ranzalar konulmuş, rahat ve serin bir yerdi. Arka taraflarında tuvaletleri ve banyoları da vardı)

H.Zeyrek'i şahsen tanımyorduk. Ama, ismen tanıyorduk. Bölgede Mit ajanı olarak ünü vardı. Kendisi de bizleri tanıyordu. Geçmişte MIT'e ajanlık yaptığını bizlerden saklamıyor, "İslah-ı nefis"ettiğini -tövbekâr olduğunu- söylüyordu. Hapishane koşullarında, bunu başka türlü de söyleyemezdi. Herkes kendisi ile "tövbekâr bir ajan" olarak görüyor, konuşuyordu. Onun, gerçektense artık MIT'e ajanlık yapmadığına inananlar da vardı...

Güney Irak'ta 1975 yenilgisinden sonra, BAAS, KDP'li eski yurtseverlere "el atarak" ve bol para karşılığında onları ajanlaştırmaya, kendine hizmet etmelerini sağlamaya çalışıyordu. Kuzey Kürdistan'da, Güney Kürdistan'daki hareket ve örgütlenmelerle ilişkili birçok kişiye de "el atmıştı". Eskinin birçok flaş adı maalesef satın alınabilmişti...

H.Zeyrek'te, MIT ajanı olarak elde ettiği bilgileri, BAAS'a yüksek para karşılığı vermek konusunda anlaşmıştı. Kürdistan halkının özgürlük mücadelesinde düşman olan her iki devletin istihbarat örgütleri arasında, zaten yakın bir işbirliği, geniş bir bilgi alış-verişi vardır. H.Zeyrek'in ikili oynayışına ve işi kişisel çıkar aracı yapmasına MIT izin vermek istememiş, Zeyrek'i casusluk suçundan tutuklatmıştı.

Zeyrek'in, sonuçta MIT'le işini tatlıya bağlayıp, bu ağır suçtan yakasını kurtaracağı muhakkaktı. Ancak, daha başarılı ve MIT'e yarıyacak bilgiler toplaması ve yeniden onun vereceği bir görevi kabul etmesi gerekiyordu. Ayrıca, kendisinde Türk ve Irak istihbarat örgütlerine ve geçmişte ki olaylara ait geniş, birçok bilgi de olduğu açıktı. Onun durumunu öğrenmemiz ve çok akıllı bir taktikle, ona da iş vermeden ve hedefi de şaşırtarak bazı bilgiler almamız gerekiyordu.

(...)

Bir sohbet sırasında durumu M.Doğan ile değerlendirdik. O da aynı kandıydı. Bu konuda işbirliği yapmak ve alınacak yararlı bilgilerin birbiri rimize aktarılmasına karar verdik. Avukatlık pozisyonu bazı arkadaşlara, avantaaj da sağlıyordu. Çünkü, herkes dileğe yazdırmak, Avukatlık işlerini, mahkeme durumlarını getiriyor ve dilekçe yazabilmek için de, ister istemez durumlarını detaylı olarak anlamak olanağı elde ediliyordu.

Fakat, bunlar yetmezdi. Öncelikle dosyasında ne var ne yok, öğrenilme -

liydi.Bunun için de güvenilir bir Avukatın H.Zeyrek'in davasına girmesi gerekiyordu.Avukat Şerafettin Kaya'dan bunu istedik.H.Zeyrek'i tanıyan, Şerafettin Kaya önceleri girmekte tereddüt etti.Durumu anlattık ve ikna ettik.Sonra girmeye karar verdi ve kendisi ile ilişkiye geçti.

Kendisinden MİT ile ilgili bazı bilgiler aldık..

(...)

MİT'in kuruluşu ve Kürdistan'daki örgütlenmesi ile ilgili bilgileri, M.Doğan'a da aktardık.Aynı biçimde BAAS'ın Kuzey Kürdistan'a yönelik çabalarını hakkında bilgiler de verdi.(...)PKK'ye bu bilgileri de verdik.Bazı özel isimleri ve belirlemeleri PKK'lilere bildirmedik.Bu arada 12 Mart'taki yargılamaları, o zaman ile ilgili bilgiler aktardı.T-KDP 'nde "kuryelik yapan M.Şebap'ın,başından beri MİT ajanı olduğunu,gelen ve giden mektupları önceden MİT'e getirip sonradan yerine ulaştırdığını,aldığı cezanın taktik olduğunu,tutuklu kaldığı süre içerisinde,MİT tarafından ailesine her ay 750 TL aylık verildiğini"söyledi...

Yine,12 Mart'ta Diyarbakır Sıkıyönetim Dava'larına giren Avukatlar , R.Arslan ve Ş.Kaya'ya finanse için,M.Barzani'nin yüklüce bir para gönderdiğini,fakat,KDP'lilerin bu paranın üzerine yatıklarını,iletilmediğini de"söyledi(40)..

"Sınır boylarındaki bazı ağaların durumları,Hakkari'deki A.Adiyaman'ın öldürülmesi olayı,aşiretin dağı çıkışı,aşiretin yatıştırılması için,Türk Devletinin N.Yılmaz ile Ş.Elçiyi görevlendirdiğini,bu olayın'kahramanı'olan savcının (Adı Abdurrahman'dır,soyadını hatırlamadık) anlaşma üzerine,Ahmet Ağa'nın aşiretince öldürülmesine gözyumulacağını (nitekim,bu savcı Sivas'ta öldürüldü ve katili de yakalanamadı)" ve daha bir çok şeyi teker teker anlattı...

(...)

Biz,H.Zeyrek'ten bunları öğrenmeye ve daha önemli bilgilerin alınmasına devam ederken;PKK'liler,H.Zeyrek'i tehdit ederek,haraç istediler.. Deli olmak elde değildi.Bu haraç olayı,H.Zeyrek'i bizlere karşı çekin gen duruma getirdi.Verdiği bilgilerin yansıdığını ya da yansıyabileceğini düşünerek tereddüt geçirdi.Durumu hemen Mazlum'a anlattık,kendisine "ne biçim siyaset yapıyorsunuz,böyle siyasi çalışma olmaz.Sözlerimiz de durmalıyız,önemli bir durumla karşı karşıyayız.Bu fırsat bir daha da çıkmaz.Bu haraç olayı H.Zeyrek'i bizlere karşı oluşturdu.Bir işe girişip tam kıvamına getirdiğimiz zaman hemen bozuyorsunuz"dedik.O da bize, "kendisinin olaydan haberi olmadığını ve çok yanlış bir iş yapılmış olduğunu" söyledi.Nasıl haberi olmazdı!

Bu haraç meselesinden birkaç gün sonra,H.Zeyrek ile yakınları eski 2 Nolu Cezaevinin bağımsız bir bölümüne taşındılar.Sonradan bir arkadaşımız yeni 2 Nolu'da mahkemeye giderken kendisi ile karşılaşmış ve H.Zeyrek önemli bir belirleme yine yapmıştı;"durum iyi değil,cezaevindeki olaylar daha da sertleşebilir, -ki,yeni yeni başlamıştı- sizlerin durumu nuz iyi değil,hep sizin başınıza oynuyorlar,lütfen biraz daha sabırlı olun ve bu durum üzerine gidilmezse,kısa sürede atlatılır,tehlikeyedesiniz ben sizler için çok üzülüyorum,işler kıskırtmaya dönüşüyor vb..."Bundan sonra da görüşemedik.Daha sonra H.Zeyrek'in beraat ettiğini öğrendik!

Dosyasındaki belgelere bakılırsa,işi MİT'le yine "tatlıya" bağlamış, onun yeni önerisini kabul etmişe benziyor!Şimdi,kanımanızca Mardin'de Şirnak Kömür Ocağı'nı çalıştırmaktadır.Zaten Hapishaneden önce de kömür ocağı işlettiğini bildirmişti...

Cezaevlerinde bu konuları bir öğrenebilsek.Bu tür insanlarla ilişkilerin nasıl götürülmesi gerektiğini,hedefin şaşırtılmasını,bazı somut o

lan bilgilerinin alınabilmesini, asıl önemlisi, gerçek "iş yapan ajanların" ortaya çıkarılması... Bağıırıp çağırarak, bu tür "ajanların" öne sürerek, esas sorunları kamufle edenleri bir bilebilsek! Aslında bu olayların çözümü kolay ve yöntemi de vardır. Ancak, bunun dik kafalı ve "öğrenci" liderlerine anlatılması çok zordur. Cezaevlerinde bu işlerin lehimize çözümü, temel görev sayılmalıdır...

f-1 Nolu Cezaevinde bazı

özel ilişkiler.

Bu ilişkileri 1 Nolu Cezaevinin anlatılmasında gerekli görüyoruz. Böylece, cezaevlerindeki pratiklerin daha iyi kavranması ve ilerideki sürecin, anlaşılması kolaylaşacaktır. Burada bazı kişilerle ilişkiler ve onların özel durumlarını kısaca belirleyeceğiz.

aa-Y.Çamlıbel Olayı:

Bu arkadaşın geliş ve onun durumuna müdahalemi, kendisinin özel niteliği bir yana, Kürdistan Devrimci Hareketi açısından oldukça önem göstermektedir. Bu arkadaşın durumu gerçekten ilginçti. Ya da bizim daha önceki değerlendirmemiz, bizi ters-yüz etmişti. TKSP Merkez Yürütme Kurulu üyesi olduğu söylenen, fakat hiçbir şeyden haberi olmayan biriydi! Çok ilkel'di ve dayanaksızdı..

Y.Çamlıbel, 1980 Nisan'ındaki genel operasyonda Adana'da gözaltına alınmıştı. Yakın zamanda Diyarbakır'a getirileceği söyleniyordu. Bir gece, saat 22.00'de Ruşen'e "bir arkadaşın kendisini beklediği" haberi verildi. Koğuş kapıları devamlı açık olduğundan, istenilen saatte koridorlara çıkabiliyorduk. Ruşen koridora çıktı ve demir parmaklıkların arkasında Y.Çamlıbel'i gördü. Ruşen'e "bu akşam tutuklandım, şayet yer bulabilirseniz sizin yanınıza kalayım" deyince, arkadaş hemen kabul ediyor ve onu derhal içeri alıyorlar. Usulen geçmiş olsun ve hal-hatır faslından sonra, yüzü buruşuk ve üzüntülü olarak herşeyin başına "korkunç" lafını ekleyerek bizlere durumunu anlatmaya başladı: "N. Kaleli'nin ifadesi üzerine alındığını, Adana'da çevresinin genişliğinden polis'in soruşturmayı yapmak üzere kendisini Urfa soruşturmasına getirdiğini, çok işkence gördüğünü, ardından Diyarbakır'a getirilip tabut şeklindeki hücrede bir süre tutulduğunu, dayaklandığını, dayanamayıp herşeyi anlattığını, zaten N'in herşeyi söylemiş olduğunu" belirledi...

Soruşturmada ve gözaltından gelen her insanın bitkinliği ve şaşkınlığı içindeydi. Bize dayak sonucu morarmış kalça ve baldırlarını göstermişti. Kendisine, "ifadeye, işkenceye aldırmasın, yılanıp istirahat etmesini, herşeyin halledilebileceğini" söyleyerek, teselli ettik. Mümtaz ve Ruşen aynı yatağa geçerek, yerlerini ona veriyorlar ve Kuk'ular da her tür lü yarımları yapıyorlar. Su ısıtıldı, banyo yaptırıldı, çamaşırları değiştirildi. İstirahatı her yeni gelen gibi sağlandı. Ertesi gün daha da sakinleşmiş bir biçimde bilgi verdi. Polisteki ifadesini As. Savcıda ve tutuklama hakimi önünde de kabul ettiğini açıkladı. Korkutulduğunu ve yine geri soruşturmaya götürüleceği için bunu yapmıştı, yapmayabilirdi...

Ruşen, "Y.Çamlıbel'in işkence görmüş olduğuna ve görünen işkence belirtilerine dair" bir tutanak tuttu. Kendisi ile birlikte birkaç kişi de ha bunu imzaladılar. Ardından "işkenceciler hakkında soruşturma açılması ve kendisinin doktora sevk edilerek durumunun tesbiti için bir dilekçe yazarak, tutulan tutanağın bir suretini de buna ekleyerek, Sıkıyönetim Komutanlığına göndermesi için" kendisine verdi. Bu dilekçe gönderildi. Ama hiçbir sonuç alınmadı. Ayrıca, tutuklamaya itiraz dilekçesi de yazıldı, bu dilekçe de "önceki ifadelerinin işkence ve tehdit sonucu alınmış olduğunu, gerçeği yansıtmadığı" belirtilerek, gönderildi. Aslında, kendisi böyle

işlemleri yapmak da bile hala tereddüt geçiriyor ve korkuyordu.Şaşkın -
dı.Tehliye edilmesi konusunda çok çaba sarfedildi.Her türlü rüşvet ve
torpil çalıştırıldı.Ama, sonuç alınamadı.

Kendisine cezaevinde nasıl bir yaşam sürmek istediği,bir önerisinin,
olup-olmadığını sorduk,bizimle kalabileceğini belirtti.O sıralarda ko-
ğuştta biz,KUK'çular,bireysel yargılanan bazı yurtseverler ile siyasi ol-
mayan bir-kaç kişi "yeme-içme birliği"içindeydik.O da aynı statüye gir-
di.Zaten,başkasını yapması da olanaksızdı.

Bir süre sonra,Özgürlük Yolundan Abdurrahman adlı(41) hemşehrisinin
yanına,hücreye(yukarıda bu"hücrelerden"bahsetmiştik,bak;H.Zeyrek ile il-
gili bölüm)gitmek için Ruşen'e isteğini açıkladı.PKK'liler bir yıl önce
Doğubeyazıt'ta yeğeni M.Çamlıbel'i öldürmüşlerdi.Her iki grup birbirle-
rine ağır suçlamalar yapıyordu.Öte yandan,Ruşen'e anlattığına göre,"ye-
ğeni'ni öldüren kişilerden bu cezaevinde bulduklarını"da vardı.Üstelik,
bunlardan bazılarının "MIT ile ilişkili" oldukları,bunu Doğubeyazıt'ta
"bilmeyenin bulunmadığı"da iddia ediyordu.Ruşen,bu anlattıklarını kendi
sine hatırlatarak,"böyle değerlendirmelere girmemesini,cezaevinde bunla-
rın yanlış olduğunu ve Abdurrahman'ın dövülme olayını"da belirterek,git-
mesinin "sakıncalı" olacağını bildirdi.Burada bizim yanımızda kalman da
na "güvencilidir" dedi.Kendisi de ikna oldu ve gitmedi...

Kendisine gösterilen yakınlık ve saygıdan çok memnun kalmış ki,bir -
gün Ruşen'e "yahu,Ruşenciğim bu Mümtaz hiç de anlattıkları gibi değil,
insane gayet samimi davranıyor.Üstelik çok da şakacı" deyince,Ruşen de;
"böyver abi,onun kaderi bu,hep olduğunun tersi anlatılır"demmişti.Bu sö-
zünün altında Özgürlük Yolu'nun görmeden ve bilmeden bazı kişilere an-
lattıkları ile Kadrolarının Mümtaz hakkında şartlanmışlığının itirafı a-
çıkca yatıyordu..

N.Kaleli,Y.Çamlıbel'in yanına gelir gelmez,işkililerde grupsallık ha-
kim olmaya başladı ve Y.surat asıp,bize şartlı davranmaya ve hatta se-
lam bile vermeye başladı..İç işlerlikleri olacak ki,N'in dediklerine
uyumla kendini zorunlu hissediyordu.Nitekim,ortak komüne girmeyi kabul
lenmiş,N'in gelip karşı çıkışıyla önermelerini geri almışlardı.

Daha sonra gelişmelere uygun olarak 1 Nolu'da hiçbir şeye karışmadı,
bizlerle arada bir havalendirmeye çıkarak,PKK'lilerden korkusunu da an-
latmayı ihmal etmedi...

Birçok devlet kademesinde görevde bulunmuştu.Bu,ona bürokratik bir
yapı kazandırmıştı.(...)

Hiçbir direnişe katılmadı.Cezaevinin tüm kurallarına uyarak,cezaevin
daki yaşamına da bir bürokrat olarak nasıl başladıysa,bir bürokrat ola-
rak devam etti.Ama,ceza almaktan da kurtulamadı...

bb-N.Kaleli ile ilgili bir belirleme:

1 Nolu'da KUK'çulardan ayrılıp ayrı bir komün kurduktan sonra,Diyar-
bakır Belediye Başkan Yardımcısı L.Kaya'nın kardeşi olan ve ÖY'nun mili
tarlığını yapmış,daha sonraki ilişkilerinde PKK'den tutuklanmış ve yar-
gılanan Ş.Kaya'yı yanımıza aldık (bu konuda abisinin isteği vardı). Çok
dutyusal,ama iyi bir insandı.Mümtaz ile ilgili ÖY'nun "ölüm kararı"nın
uygulanması görevi kendisine verildiği için çok üzülüyordu ve utanıyordu
(bu konuyu 2 Nolu Cezaevini anlatırken belirteceğiz).

Belediye çevresine çok yakın olan Ş,birgün N ile ilgili bir belirle-
me yaptı (aslında çok şey anlattı).

"...abi,N'in ilk Diyarbakır'a gelişi olaylı oldu.Siyaset tarafından

atanmış ve Belediye'de kendisine özel bir iş verilecekti.Özel Ücret ala rak çalışacaktı.Bu arkadaşın durumunu görüşmek üzere,Belediye'de, Mehdi ile birlikte bazı siyasetten adamların da katıldığı bir toplantı düzenlendi.Bu toplantıya N'de katılmış ve ilk başta koşullarını öne sürmüştü.Buna göre;kendisine'15 bin lira aylık ücret verilecek,özel bir odası olacak ve buraya büyük bir masa ile dönerli koltuk konulacak,Ofis sem-tinde;banyosu olmak koşulu ile -küvet olacak-bir dayalı-döğeli ev'istem-işti.Mehdi,hepsini kabul edip uygulamaya koyacağını belirtmişti(nite -kim uyguladı da),ancak,kendisi ile tartışmalarından olacak çok kızmıştı Belediye'den çıkarken ben ve M.Yokuş ile kargılaştı.Abi niye üzgünsün.. birşey mi oldu,diye sorduk;'kardeşim burayı ben mi idare ediyorum,yoksa başkası mı?Anlamıyorum.Adam gelmiş,özel statü istiyor.Ne yapalım,biz de kabul ettik..Ama, adamı gözüm hiç tutmadı'dedi.Ve daha sonraları arala-rında yetki meselelerinden birçok tartışmalar çıktı.Çünkü,N'in istemedi ği birşey olmuyordu!..Örneğin; tayin sorunları...Birgün faşist birisi e-linde mektup ile Bitlis'ten gönderilmişti.İş verilmesi isteniyordu.Meh-di almak istemedi,kıyametler koptu.Sonunda da Bitlis'ten gelen bir mek-tup leri gündeme geldi...Ve Belediye yöneticisi işçilerin başına geçti.." demişti.

Bu belirlemeden çok sonraları,Mehdi ile 2 Nolu'da 12. Koğuş'ta karşı laştığımız zaman,Ruşen kendisine yukarıda anlatılanları sormuş ve Mehdi birkaç kişinin önünde"Ş' in söyledikleri doğrudur,kes,beni konuşturma.. daha neler neler var!" demişti.Belediye'deki tüm olaylara,daha sonra ÖY na muhalefet eden Z.Adslz'da en yakın tanktır ve dahildir..

(...)

İşte böyle bir dünya..Bütün ilişkiler pazenlik konusu yapılmış,sonra da,1 Nolu'da,Mehdi Zana gönderdi diye,paralar yerlere fırlatılmıştır!

'cc-Mehdi'nin belirlemeleri:

Burada yeri gelmişken,Mehdi'nin durumu ile ilgili geniş bir açıklama ya gerek duymaktayız.

Mehdi ile,Belediye Başkanı olmasından sonra ilk karşılaşmamız(Ankara da bir görüşme dışında) cezaevinde oldu.Özellikle rahat görüşmemiz ise, 12. koğuşa birlikte gittiğimiz zaman gerçekleşti.Hücre de ve Ocak dire-nişinden sonra birlikte olmamız bile rahat konuşmayı mümkün kılmıştı. Mehdi ile 12. Koğuşta aramızda geçen görüşme aynen şöyledir;

Özellikle,seçimlerde onu niçin desteklemediğimizi Ruşen şöyle belir-le-di:

"...

Mehdi,bizim seçim siyasetimiz,bildiğin gibi,mahalli seçimlerde dev-rimci-demokrat,yurtsever bağımsız adayları,ilkeli olarak destekleme-yi öngörüyordu.Bu doğru bir saptama idi.Hayatta bizi doğruladı.Sen,ö zellikle o günkü durumun ile bu ilkemize uygundan ve tarifimize giri-yordun.Kendi adayımız olmadığı için,seni desteklememiz gerekirdi.Ön-lümüz bundan yanaydı.Ama,iki engel vardı:Birincisi;sen.Özgürlük Yolu nun adayı idin.Özgürlük Yolu'da bizim 'Bağımsız Seçim Siyasetimizi'e leştirirken,'bu siyasetin ağaların,şeyhlerin işine yaradığını,AF,MSP ve MHP gibi partilerin ekmeğine yağ sürdüğünü ve ister istemez onla-rın yanında yer aldığını' yazmıştı.O zaman,hemen çark edip -huyları-dır ve hesap da vermezler- bizim siyasetimize uygun olarak,seni ba-ğımsız aday gösterdiler ve desteklediler.Öncelikle,bu politika de ği-şikliğinden ötürü,Özgürlük Yolu'nun açık bir öz/eleştiri yapması ge-rekirdi.Ancak,o zaman bir Özgürlük Yolu adayı olarak seni destekleye bilirdik.İkincisi;Senin tavrındır.Yapın gereği,her işi hafife alıyor

sun.Adaylığının desteklenmesi teklifini,O zaman,Diyarbakır'da bulunan i.Güçlü'ye ayak üstü yapmışsın.İG ise,bunu'genişçe görüşelim,ilkeleri saptayalım' demiş,önerisini geçiştirmişsin...

İşte,biz bu iki nedenden dolayı seni desteklemedik.Bunu da dergimizde açıkca yazdık.Ama,aleyhinde çalışmadık.Tarafsız kaldık.Eğer 'tarafsızlık'sayılırsa..Bireysel olarak seni destekleyen birçok arkadaşımız vardı ve hiç birine engel olmadık..."

Mehdi ise,çok ilginç cevaplar verdi:

"Arkadaşım sizin bilgilenmeleriniz tümünden yanlıştır.Birincisi;ben,ÖY'nün adayı değildim.Evet,ben Özgürlük Yolu siyasetindendim.Fakat,adaylığım,kişisel bir girişim ve gayret ürünüdür.Hatta benim adaylığım,Merkez Komitesinde (TKSP) tartışılırken,...Kemal(K.Burkay'ı Mehdi'nin anısı ile):'Mehdi Diyarbakır'dan iki oy alır;birisi kendisinden,diğeri de karısından' diyerek,karşı çıkmıştı.Ben,seçimlerden çok önceleri,halk arasında,özellikle,Silvan'liler,Derik'liler,Ergani'liler Ömer'liler arasında çok çalıştım.Yurtsever eğilimleri olan bu kasabalılardan (Diyarbakır'da yaşayan çoğunluğundan) destek sözü aldım.Aralarında ekipler oluşturdum.Çalışmalar epeyce ilerleyip ve güçlü olduğum anlaşılınca,Özgürlük Yolu sahiplenmeye ve desteklemeye başladı..Yoksa,senildiği gibi,ben,Özgürlük Yolu'nun adayı değildim.Ben,Diyarbakır'da emekçi-yurtsever halkın adayı idim.Üstelik,Özgürlük Yolu'nun seçimde bana bir kuruşluk yardımını da olmadı.Ben,kazanınca,kendilerinin başarıları olarak gösterdiler.Nihayet bende,o siyasi hareketin bir mensubu idim(TKSP'nin ilk kurucusu ve ilk Merkez Komitesi üyesi olarak yargılandı,cezalandırıldı).Kazandıktan sonra kalkıp,'bu Özgürlük Yolu'nun değil,kişisel başarımdır'diyemezdim.İkincisi;İG,düpedüz sizleri yanıltmış ve yalan söylemiş,Kaç defa kendisine görüşmek için bagurdum.Amacım,devrimci-yurtsever hareketlerin tümünün beni desteklemesini sağlamaktı.Fakat,sizin i gelip benimle görüşmedi,konuşmadı.Postahane de ayak-üstü ve tek taraflı olarak 'beni destekle yin'diye bir önerim de olmamış,bu da yalandır".

Mehdi'nin bu son sözü,geçmişin çağrışımını yaptı.i'nin verdiği yalan raporları tümünden hatırladık.Nasıl aldatıldığımızı bir kez daha acı ile düşündük.Dost bir insan olan ve içinde bulunduğumuz koşullarda Mehdi'nin bize yalan söylemesine neden yoktu,söyleyecek biri de değildi.Ayrıca bizim tesbitlerimizle bu belirlemeler çakışıyordu..

Kendisine şu soruyu sorduk:"senin başkan seçilmiş olman,biz destekle memiş olsak da,devrimcilerin ve yurtseverlerin başarısıydı.Sana, hemen bir kutlama ve başarı telgrafı gönderdik.Bunu Ruşen adına çekmiştik,ancak bu siyasetimiz adına seni kutlamaktı.Cevap vermek tenezzülünde bulunmadın".

Mehdi şöyle cevapladı:"Biliyorsun,okumam-yazmam pek iyi değildir..N.Kaleli'yi baş danışman yapmıştım.Tüm tebrik telgraflarına O cevap veriyordu.Senin gönderdiğin telgrafı da aldım ve kendisine özel olarak cevaplamasını söyledim.Emin olun,şu ana kadar bile,size cevap verilmiş olduğuna biliyordum".

Daha sonra Ruşen bir genel değerlendirmede bulundu ve bunun arkadaşlarımızın tümünün değerlendirmesi olduğunu ilettiler:

"Senin Diyarbakır Belediye Başkanlığına seçilmen,Kürdistan'daki ulusal-demokratik ve sosyalist mücadele açısından çok önemliydi.'Bağımsız Seçim Siyaseti'nin en somut pratiği yaşıyorlardı.Çünkü,sen yurtsever ve sosyalist olarak halkın önüne çıkmıştın.Halk senin belirlemiş olduğun niteliğine oy verdi.Eu seçim sömürgecileri,sömürgeci burjuva

partilerini yenilgiye uğratan ve önemli bir olaydı..Bu,Mehdi Zana'nın ve Özgürlük Yolu'nun çok üstesinde,onları aşan bir yerde duruyordu.. Kürdistan'lı her devrimci ve yurtsever'in seni desteklemesi ve sana sahip çıkması bir görevdi..Bu konuda dar grupçu düşünülemezdi.Senin,yenilginin faturasası ise,doğrudan doğruya devrimci harekete çıkarılacaktı.Hatta Diyarbakır'a gelişimizde,bu düşüncelerimizi başkanı yaradıcılığı yapan Ş.Arıttıcı'ya (Şemsi Usta) da aktarmıştık.Fakat,Özgürlük Yolu,seni öyle bir kuşatmıştı ki, yanına bile varılamıyordu.Senin gözün de birşey görmüyordu..Sana yardım edebilmenin yollarını bile bulmak çok zordu...

Sömürgecilerin senin belediye başkanlığını hazmedemeyecekleri açıktı Çeşitli oyunlarla karşı karşıya kalacaktın.Devrimcilerin ve yurtseverlerin desteği,iyi bir belediye başkanı olmak ve ciddi bir çalışma seni halka sevdirecek,onları arkana alacaktın.Ancak,bu seni ayakta tutacaktı.Pakat,dönüp bakınca neler olduğunu görüyoruz.Tüm siyasetler -bizden başka- sonunda sana cephe aldılar(42).(KUK'un durumunu , bilmiyoruz,almamış olabilir)Seni düşman ve hain ilan ettiler.Aleyhin de yayınlar ve bildiriler yayınlandı.Sen cezaevine bir taraftan yardım ederken,DDKD'liler senin 'hain ve hırsız' olduğunu rakamlarla açıklayan bildiriler yayınlıyorlar,bu bildirileri cezaevinde dağıtmaya çalışıyorlardı..Sendika ile sürtüşmeleriniz,grevler,Özgürlük Yolu nun sana cephe alışı,işveren vekili olan N.Kaleli'nin birdenbire Genel-İş Sendikası başına geçip,grevleri başlatması vb...seninle arkadaşlarımızın ilişkisi işte böyle bir zamanda oldu.Bunun ne demek olduğunu anlıyor musun?Bu büyük bir siyasal cesaret ve fedakarlık işiydi..Zaten,biz,hep zor ama doğru olan şeyleri seçtik.Hep te böyle ola cağa benzer..Çıkar düşünmeden siyaset yapmaya çalışıyoruz.Bu da zor oluyor.Binbir saldırı ve zarara rağmen,doğruları inanç ve inatla savunduk.Hatalarına rağmen,seni savunmak da bir görevdi.Biz,bunun bilincindeydik.Ama, eleştirilerimizi de yaptık,yaparız.Eleştiri yapmadan katılmak ve savunmak mümkün değildir..Çünkü,senin pozisyonun devrimci hareket açısından çok önemliydi..."

Bu açıklamalar Mehdi'nin "bam teline" basmıştı.Başından gelip geçen, birçok olayı anlattı.(...)Özetle şöyle dedi:

"Belediye başkanlığından düşürülmem için,Ecevit'in,Diyarbakır CHP il örgütü başkanı H.Değer'e özel bir emir verdiğini biliyor musun?Bu konuda elimde belge (telgraf) var.Daha birçok komplolar oldu.Şimdi nasıl anlatayım.Ben dostu da düşmanı da anladım.Yanılığlarım çok.Özgürlük Yolu'nun tavrına gelince,aramızdaki çatışma para meselesinden ötürüdür.(M.Ş.Kaya'da aynı şeyi belirlemişti)Belediye için alınan istihkak'taniçin 3 milyon gibi bir para istediler.Belediye'nin parasını nasıl verebilirdim?Veremeyince de aramız bozuldu ve siyaset he men havaya uçtu..Bana cephe aldılar.Düşürülmem için H.Değer ile işbirliğine girdiler.Hükümet bir taraftan bana istihkak vermezken,Özgürlük Yolu'nun elinde olan sendika,olur olmaz greve gitti.Amaçları,işçinin hakkını almak değildi.Beni yapratmak ve düşürmekti.Grev,ücretini alamayan işçinin hakkıdır.Bunu kabul ediyorum.Hiçbir zaman karşı da çıkmadım.Ancak,Özgürlük Yolu'ndan olan sendikacılar,devrimcilerin ve bazı saygın kişilerin araya girmesine(C.Yıldırım gibi) rağmen uzlaşmaya yanaşmıyorlardı.Kolordu,MIT ve polis te benzer komplolar içindeydi..Beni devamlı tehdit ediyorlardı.Hatta,12 Eylül öncesinde , bir keresinde Ankara Esenboğa Havaalanında karşılaştığım Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin (12 Eylül'den sonra Cunta ve gindi de Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi);'dünyayı tas gibi kafama geçireceklerinden' dem vurdu..."

Tüm bunlar yetmezmiş gibi, bazı siyasetler de beni öldürme kararı aldılar. Özgürlük Yolu devamlı öldürmekle tehdit ediyordu. Ben, N. ve Z' de ki yüreği bilirim. Belki, başkaları öldürebilirlerdi, ama, bunlar hayır! Yine beni öldürecekleri tehdidinin yapıldığı bir gün çok kızmıştım. O gün grev de vardı. Belediye önünde davul zurna çalıyordu. Z. ve N.' de oradaydılar. Korumacılarımı da yanına almayarak, aşçıya indim ve grevci işçilerin yanlarına gittim. Mendilimi elime alıp, grevci işçilerle oymaya başladım. Z. ve N. sasırılmışlardı. Bir köseye çekildiler. Sonradan öğrendim, bir evde toplanıp gece sabaha kadar tartışmışlar. Marks ve Lenin'in bütün kitaplarını karıştırıp (evet, yalnız karıştırırlar), 'kendisine karşı grev yapılan biri gelip işçilerle birlikte govende durur sa ne olacak?' Arastırılmışlar, ama, birşey bulamamışlar. (Mehdi olayı biraz da hicvediyor, şakacı bir insandı!) Sonunda şöyle bir karara varmışlar: 'Eğer bir daha da başkan oynamaya gelirse, davul zurna susacak ve böylece oyuna son verilmiş olacak...'

Hayatta hiçbir şeyden pişmanlık duymadım. Ama, birkaç işçiyi ve hem de yolların işçilerini, tazminatsız işten çıkarmam, bana büyük acı veriyor...

İşte, tüm bunlarla mücadele etmek ne kadar zormuş meğerse. Başkan seçilmeden önce bu kadar zorluklarla, ayak oyunları ile karşılaşacağımı bilmiyordum. Daha doğrusu bilemiyordum. İşin doğrusu teorik bilincim de buna elvermiyordu. Ama, yılmadan mücadele ettim. Her gelişkiden yararlandım. CHP'lilere karşı MSP ve AP'li Belediye Meclis Üyelerini yanına aldım. Güven oylaması yapıldığı günler, aleyhime oy verecek bazı meclis üyelerini tehdit ettim. Kaçarttım. CHP'ye geçeceğinden kuşku duyan Süleyman Demirel'in bu kuşkusundan da yararlanarak, O'nun Başbakanlığı döneminde önemli miktarda tahsisat aldım. Bazı görevlilere rüsvet verdim vb.. Başka türlü gitmiyordu. AP'li ve MSP'li Kurt olan milletvekillerinin yakalarına yapıştım. Bu arada dış ülkelerle de ilişkilerim oldu. Özellikle Fransa ile ilişkilere girdim, bana çok yardımcı oldular. K.'ın da etki ve yardımı var. Başkanlığımın ilk dönemlerinde, büyük bir makina parrkı kurdum. 12 Eylül'den sonra benim yerime görevlendirilen subay belediye başkanı da itiraf ederek; 'nüfusu gözönüne alınırsa, Türkiye'nin en büyük makina parkına Diyarbakır Belediyesi sahiptir'demiş. Doğrudur. Makinaların birçoğu dış ülkelerden hibeydi. Diyarbakır'ın şim diye kadar el atılmasına cesaret edilmeyen su, yol ve kanalizasyon sorunlarına el attım. Esasverimi de son iki yılda alacaktık. Çünkü, yeni seçilen Belediye Başkanlarının ilk iki yılı hazırlıkla geçer. Esas çalışma son iki yılda belli olur. Fakat, 'felek yar olmadı'. Özgürlük Yolu ve 12 Eylül bırakmadı. Ben, başkan olarak, halkıma verdiğim hizmetler den dolayı müsterihim. Öte yandan, kararınca kaderince yurtseverlere ve devrimcilere karşı olan vefa borçlarımı da yerine getirdim. Çalışmadıkları halde maaş verdirdiklerim oldu. E. KARAHAN'ın karısı bunlardan biridir. Bu yaptıklarımın ötürü Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanıyorum. Mahkemede de inkar etmedim. 'Bu, benim bir vefa borcumdur, bana istediğiniz cezayı verin, müsterihim' dedim. Ayrıca, E. KARAHAN'ın ve N. TATLICI'nın (Niyazi usta) sokaklara adlarını verdim. Bunu, 12 Eylül'den sonra, sanıyorum deştirdiler. Belediyenin ve kendi imkanlarım ile K.L.'nin yürüttüğü harekete de yardım ettim..."

Mehdi'nin bu anlatıklarından sonra kendisine şunu söyledik:

"Senin bu anlatıkların çok önemlidir. Kisiliğini asan bir durum var ve doğrudan doğruya Kürdistan Devrimci Hareketini ilgilendiriyor. Bu, anlatıklarını mutlaka yazmalısın. İlk fırsatta burnu yaz. Çünkü, bu deneyleri ve başından geçen olayları devrimci harekete iletmek bir görevdir.

Yazma kabiliyetinin olup olmaması (Mehdi'nin böyle yanları yoktu, bir keresinde okuma-yazma yok! demisti) da önemli değildir. Bu anlatıklarını nesnel ve geniş bir biçimde banta okursun, bunu arkadaşlar kitap olarak düzenlerler. Biz, bu konuda sana her türlü yardıma hazırız" (Bu konuşmalardan sonra prensip olarak aramızda anlaştık).

Mehdi kişiliği itibarıyla her şeyi sakaya alan, bir anda üç beş kişiye birden laf yetiştiren biridir. Mühtiş pratik bir zekası vardır. Teorik olarak yetişmediğini kendisi de itiraf ediyor. Her şeyi bu zekası ile halledeceğini düşünmüş, ama, hayatın maddi yanları onu ters yüz etmişti. Her şey böyle halledilmiyor. Bu, bilimsel ve uzun vadeli bir siyasal mücadele ile, en önemlisi ciddi bir örgütlenme ile olacaktır. Belki, o da, bunları yavaş yavaş kavramaya başlamıştır. Bizlere eskiden beri olan "düşmanlığı" somut gelişmelerle ortadan kalktı, bizimle ilişkilerinin olmamasından da üzgün olduğunu, defalarca belirledi. Arkasındaki siyasetlerin kadro ve teori düzeyleri, ilişkileri, pragmatizmleri onu nerelere getirmisti!.. Yine de, ucuz atlattı! Fakat, inatçı ve kararlı biridir, bunu, devrimci bilinci değil, feodal gurur sekilendirmektedir. Zaten Kürdistan'da feodalizm ile sosyalizm karıştırılarak ortaya sunulmaktadır. Bunun sonucu ortaya çıkan "ucubeyi" siyasal mücadele ve sosyalizm sanan birçok insana ve hatta siyasi gruplara rastlamak olağandır. Mehdi de, bunun en yüksek derecesini görebilirdi. Örneğin; eski bir yurtsever ve Mehdi'nin terziklikten ustası olan Ş.A'yı, sırf vefa borcunu ödesin diye başkan yardımcılığı görevi vermiştir. Yaşlı, hasta ve kompleksleri kendini asan, sınırlı ve kırıcı bir adam olan Ş.A., üstelik bu görevi yapamıyacak biridir. Böyle bir görevi getirilmesi nasıl açıklanabilir? Mehdi, 'zorunluluklar beni mecbur etti' diyor. Ama, inandırıcı olmuyor. Karşıda dev gibi bir sömürgeci devlet, Kürdistan sorunu'nun inceliği, zorluğu vb. var. O, hala bu sorunları kafasında dükkan çalıştırır gibi düşünüyor. (...)

Mehdi'nin başkanlık döneminde hataları olmamış mıdır? Elbette olmuştur. Bu hataların savunması bize düşmez. O'nun eski durumu bu hataların devamının bir başka biçimidir. Esas sorun başka yerde durmaktadır. Ama, hatanın "büyüğü" "devrimci" hareketlerindir. Onlar, Mehdi'nin seçilmesinin anlamını kavramadılar ya da kendi siyasal görüşlerine uydurmak isteyerek, pragmatizmlerini çalıştırdılar ve dar grupçu anlayışlarına, peşkeş çektiler. Mehdi yalnız bırakıldı. Yalnız bırakılan insan, hatalara karşı daha açık olur. Yalnız olunca, aile, hemşehri, siyasi olmayan dostluklara sığınmak doğaldır. Bu ilişkiler ona daha da hata yaptırdı. Çıkarları için kendine bağlı olanlar, onu birbir terk edip, aleyhine döndüler. Yardımcılarından M.YOKUŞ (43) ve Y.UGUR, sıkıyönetimde Mehdi'yi "bölücülükle" suçladılar...

Sömürgeciler, "devrimci" siyasetlerin -özellikle DDKD ve ÖY- bildirilerine konu ettikleri yolsuzlukları didik didik araştırdılar (44). Ama, tüm araştırmalara rağmen, iddia edilen yolsuzlukları bulamadılar. Bulunan şeyler, "sosyal sigortalara ve vergi kesintilerini süresi içinde yatırmayan Mehdi'nin, Belediyeyi zarara sokması"ydı. Bunu da, çaresizlik içinde olan her belediye yapmaktaydı. Ama, başka bir şeyler varsa, karşı taraf bunları açıklayarak, sorunu netleştirebilir. Mehdi ileride bunları yazarsa, sa nıyoruz, önemli dialoglar ve katalokiller de ortaya çıkacaktır...

Mehdi'ye göre yatırılmayan paralar, "işçi ücretlerinin verilmesinde" kullanılıyordu. Her belediyenin durumu "beş aşağı beş yukarı" buydu. Mehdi'nin bu yüzden birçok davası yürüyordu. Bir keresinde, üç milyon tazminata mahkûm edildi. Sivil mahkemelerde görülen bir davalardan bir gün dönünce, "buğün ne davası vardı" diye sorduk -zaten devamlı öyle derdi- "dızoluk" (hırsızlık) diye cevap verdi. Böylece, kendisini önceden hırsızlıkla suçlayanlara "taş" atardı.

Mehdi'yi hırsızlıkla suçlayan siyasetlerin liderleri, cezaevinde bir bir döküldüler. N., Y. ve Ö. Ç'nin durumları, bu siyasetlerin tabanındaki unsurları Mehdi'nin yüzüne bakamaz duruma getirmişti. Hırsızlık ve hainlik le suçlayan Mehdi'nin direnişi, bu "büyük liderleri" Mehdi karşısında çok küçültmüştü. İşin açacağı, Mehdi kişiliği ile bunları ezdi, desifre etti. Bunların nasıl "liderlik" yaptıklarına herkes hayret etti... DDKD'nin ve ÖY'nun tabanı, cezaevinde Mehdi'ye sempati duyuyorlardı...

Biz, Mehdi'nin Diyarbakır Belediye Başkanlığı fonksiyonundan ötürü sömürgecilerin hedefi haline geldiğini gözönünde tutmalıyız. Kendisine sahip çıkarak, yardım etmeliyiz. Direnen bir arkadaş olarak, sömürgeciler karşısında saygın yerini korumasına, sürdürmesine her türlü olanak hazır lamalıyız. Mehdi, uzun vadeli Kürdistan Siyasal Mücadelesi içinde olabile cek bir insandır. Kendisi ile görüşmelerimiz, hep olumlu olmuş ve eski du rumundan ötürü ciddi öz-elogstiriler yapmıştır. Bizimle, her zaman birlik- te olacağını, defalarca belirtmiştir. Özellikle, gitmemiz halinde K. ile de görüşmemizi ısrar etti. (...)

Biz, yayınlarımızda ona yer vermeliyiz ve ailesine de gerekli yardımı yapmalıyız. Mehdi ile ilgili genel bir siyasal değerlendirme ve ilişki ki çimi saptanmalı, bunun için bazı arkadaşların özel olarak konu üzerinde çalışmalarını gerekmektedir. (...)

dd- Soruşturmanın rapor edilmesi:

1 Nolu cezaevine geldiğimizden bir süre sonra, gözaltına alındığımız- dan tutuklanmaya kadar geçen zamanı, özellikle polis soruşturmasına he- men rapor edip, düzenli ve geniş bir metin olarak dışarıya gönderdik. Me- lerin sorulduğu, nasıl ifade düzenlendiği, soruşturmada bazı arkadaşların tavırları ve diğer siyasi gruplarla ilgili belirlemelerin tümünü kapsa- yan bu rapor önemli bir metindir. (45)

Durumu diğer siyasetlere bildirerek, onları da duyarlı kıldık. Özellikle le, PKK hakkında o sırada operasyon vardı ve bazı sanıkların karşılaştı- rılmış, bazılarının da ifadelerini görmüştük. Operasyon Urfa'da hızla sürü- yordu. Kendilerine bilgi verdik ve bazı önlemlerin alınmasını önerdik...

Bir uyarı da Ala Rızgari'ye yapmayı tasarladık. Dışarıdaki arkadaşları- mız Avukat Ş. Kaya'ya haber yollayarak İ. Güçlü'yu bulmasını ve mümkünse bizimle görüşmesini istedik. Bu mümkün olmazsa kendisine bir metin verebileceğimizi; operasyonun, onları da direkt ilgilendirdiğini ve ö- nemli olduğunu söyledik. İ. G., Diyarbakır'daydı ve 1 Nolu'da görüşme de zor edildi. Aranan birçok insan bile gelip görülebiliyordu. En sonunda kendisine bilgi verilmesi için, Avukat G.'yi bulmuş o da "ne görüşecek - lerse benimle görüşsünler, siyasetin bölge sorumlusu ve yetkilisiyim" de- mişti. Eskiden birbirlerini tanıdıkları için Ş. Kaya gırgır olarak, ".... terfi ettin. Senin böyle olduğunu bilmiyordum" demisti. G. ile görüşmek is tedik ve görüşe geldi. Mümtaz kendisi ile görüşmek istediğini bildirdi . Ama, sorunu İ.'e bizzat iletmek gerekiyordu...

G. ile Avukat görüşmesi yapılan yerde görüntük. Sert tavır takındı, Siyasal olmayan birçok sorunu açıklamak istedi. Bizim, bu konuları tartış ma niyetinde olmadığımızı bildirdik ve söylediklerinin de asılsız oldu- ğunu kısaca açıkladık. (...)

"Ben yetkili ve görevliyim, ne varsa bana söyleyin" dedi. Biz de bazı konularda onu duyarlı kıldık!

Soruşturma meselesi çok önemli idi...

ee-Avukatlık Bürosunun oluşması :

Aramızda, 12 Mart 1971 döneminin tutuklu ve hükümlüleri ve aynı zaman da da Avukatları vardı. Oldukçe dency sahibi idik. Sömürgeci mahkemeler ö nünde, bir blok olarak durup, devrimci-demokratik bir düzeyde; "Kürdistan' daki Anti-Sömürgeci Ulusal Demokratik Mücadele'yi" savunabilmeliydik. Bu konuda gruplararası asgari müşterek'e varılmalıydı. Bundan geri adım at- mak mümkün değildi(46). Ve Kürdistan Devrimi'nin genel çıkarları da bunu gerektiriyordu.

Bundan kasıt, mutlaka herkesin aynı düzeyde, her sanığın mutlaka siya- si savunma yapması değildir. Bu, dogmatik'lik olurdu. Önemli olan grupsal olarak soruna sahiplenmeydi. Yoksa, grup'taki bir ya da birçok sanık, tak- tik olarak hiçbir belirleme de yapmayabilirlerdi.

Bu düşüncelerimizi, Kürdistan'daki diğer gruplara götürüp, tartışarak, onlara empoze etmeye çalışıyorduk. Aynı biçimde, savunmaları organize et- mek, dışarı ile bağlantı kurulmasını sağlamak açısından bir müesseseleş- meye ihtiyaç vardı. Bu, yurtsever ve demokrat Avukatlardan oluşacak ortak bir Büro ile olabilirdi.

Dışarıdaki arkadaşlara; "Avukat Şerafettin Kaya'nın gelip Diyarbakır da büro açmasını ve bizimle ilişkiyi götürmesini" önermiştik. Zaten, arka- daşlar bizden çok önce bu temaslara başlamışlardı. Karar alarak Ş.Kaya' - yı göndermiş ve faaliyete geçmişlerdi. Bu Büro, bazı yeni elemanlar ala - cak ve genişleyecek, ayırım yapmaksızın tüm grupların davalarına girerse, hukuki ve siyasi ağırlığa sahip olacaktı. (Önceden yapılan temaslara ve ö nerilere de birçok Avukat buna katılmamayı ve gereksizliğini söylemişler di) Niteliği ve tecrübesi ile, oluşacak büro'da, etkinlik Ş.Kaya'da ve do- layısıyla biz de olacaktı. Bizim Diyarbakır'a getirilmemiz, sorunu daha' - da kapsamlı olarak gündeme getirdi. İçeriden bunu her şartta destekleme- miz gerekiyordu...

Böyle bir Büro, amacına uygun çalıştığı zaman şu yararları olacaktı:

1-Hukuki savunmalar sistemleşecek, hukuki ve siyasi ağırlığı olan bir Büro ve Avukatlar topluluğu, mahkeme üzerinde etkinlik kurabilecek, a- çık haksızlıklar önlenebilecekti. İşbölümü, işlerin pratik gitmesinide kolaylaştıracaktı.

2-Uluslararası Kamu-Oyu'nun ve demokratik kuruluşların Kürdistan'da- ki davalara ilgilerini çekecekti. Zaten bu davalarla ilgilenen kişile rin ilk başvuracakları Avukatlardı.

3-Davalara basının ilgisini çekmek ve Kamu-oyu'nu lehte yönlendirmek sağlanırdı.

4-Dava dosyaları, Ülkede olan-biten olayları, örgütsel ilişkileri, yan- lışları ve doğruları içinde taşıyan bilgi kaynağı ve zengin bir hazi neydi. Bunu tarihsel olarak düzenli hale getirmek ve eksiksiz tutmak, ileride Kürdistan Hareketi bakımından çok önemliydi.

5-Kürdistan Devrimi'ni örgütlendirmek iddiasında olan kişi ya da g - rupların amaçlarını gerçekleştirmek için, devrimci kadroları ve kitle yi toparlama zorunlulukları vardır. Çeşitli gruplar içinde olsalar bi le, Kürdistan'daki devrimci kadroların ve sempatanların bir kısmı - nın cezaevlerinde oldukları açıktır. Bunları etkilemek ve siyasal ola rak kazanmak için herşey yapılmalıydı. Bunun yolu da, sorunları ile, so mut pratik sorunları ile bizzat ilgilenmekten geçmekteydi. Böylece, i- lişkiler içine girmek, bu ilişkiler içinde siyasal birşeyler verebil- mekti. Karşılıklı etkilenecek, doğruların tesbitine çalışmaktı. Bu ça - lışma zor, çok sabır isteyen ve meyvelerini 10,15 yılda ancak verecek bir çalışma olup, sabırsız Küçük-burjuva devrimcilerinin işi değildi.

6-Son bir yararı ise,grupsal ilişkiler içinde siyasal örgüt ve grupları doğru bir devrimci çizgi içinde etkilemek ve hareket etmelerini sağlamaktı(...)

Birçok insanın yanlış ve günübirlik etkilenmelerden arındırılmaları, çok önemli bir olay olarak durmaktaydı.

Büro'yu oluşturacak arkadaşlarla bizlerin uyumlu olarak çalışmamızla istenilen sonuç elde edilebilirdi.

Ş.Kaya dışarıda devrimci-demokrat nitelikte bilinen Avukatlarla ilişki kişiyi götürüyordu.Bu Avukatlardan cezaevine gelip bizi ziyaret edenlere, biz de öneri yapıyorduk ve empozelerde bulunuyorduk.

DDKD ve ÖY öneriye yanaşmadılar.Zaten,mahkemelerde " Anti -Sömürgeci ilkede direnilmesi ve savunmanın bu çizgiden geri düşmemesi" önerisini de sektör bulmuşlardı.Aslında,hiçbir konuda bizimle birlikte davranma -ma "ilke"leri vardı.DDKD ve ÖY ile ilişkili Avukatlar,"Anti-Apo'cu"ilke leri olduğunu,"Apo'cuların davalarına"giremeyeceklerini ve bu yüzden de "Avukatlık Bürosuna katılmayacaklarını"Ş.Kaya'ya bildirmişlerdi(sonra -den ne Apo'cular kaldı,ne kaçakçılar,tüm davalar yüksek ücretlerle ta -kip edildi)...Hatırladıklarımız,ZA,FG,HT vb...(47) gibi Avukatlardı.Ama 12 Eylül'den sonra yoğun tutuklamalar karşısında,siyasi davalar büyük o -randa gelir getirmeye başladı.Sıkıyönetim'de,sanıkların şu ya da bu ol -masını hiç önemsemiyordu.Çünkü,bir bütün olarak Kürdistan'ı ve Kürt hal -kını suçluyordu.Paranın tatlı yüzü de aşka gelince "Anti-Apo'cu"ilke de ortadan kalktı.Ve savunmalarda da,hem sanıkları ve hem de Kürdistan ' ı suçlayan ve adi sanıkların savunmalarını bile geride bırakan bir düzey -de -yanlarındaki diğer Avukatlarla da rekabetleri yüzünden- H.Bozçalı , K.Meral gibi "Avukatlar"da davalara girdiler...

G.Güçlü ve yanında staj yapan,daha sonra Avukatlığa başlayan M. Özer "yeni burjuva milliyetçileri -bizi kastederek- ile Büro oluşturamayacak larını" beyan etmişlerdi.Üstelik bizimle konuşmuyorlardı da(48).

KUK önerilen böyle bir büro'nun gerekliliğini savunuyor ve bundan ya -na olduklarını belirtiyordu.Dışarıda da bu ilişkileri biliyor ve yardım -cı oluyorlardı.Ş.Kaya'ya da her konuda destek olacaklarını bildirmişler -di.Yetkilileri ile ilişkiler götürülüyordu.

PKK ile de biz görüştük.Çünkü,iki Merkez Komite Üyesi -M.Hayri Dur -muş ve Mazlum Doğan- cezaevindeydiler.Dörtlü bir görüşme yaptık ve soru -nu oldukça detaylı anlattık.Görüşmede,"savunmaların organize edilmesi i -çin bir Avukatlık Bürosuna ihtiyaç olduğunu ve böyle bir Büro'ya maddi olanak ve varsa Avukat arkadaşlarının Büro'da görev alıp çalışmasını ve bu suretle katkıda bulunmalarını ve tesbit edilecek ilkelerde savunmala -rın yürütülmesi" gibi konuları belirledik,Kanımızca savunma sorununda A -vukatlık meselelerinde en çok ihtiyacı olan grup PKK idi.Bu,onun işine ,çok yarayacaktı.Hem olanakları yok,hem de sayısal olarak fazla tutuklu -su var.İşleri karmakarışıktı.Sanıkların soruşturma ifadeleri kötüydü.A -damlarının çoğunluğu köylü ve sağdan-soldan devşirilmiş unsurlar olduk -ları içinde,sallantıdaydı.Onlara bu konuda güvence vermek işlerine ge -liyordu.Bu önemlisi kimse onların davalarına girmiyordu...

Bizim görüşmedeki belirlemelerimiz karşısında,M.Hayri Durmuş;

"Siz bize sömürgecilerin sivil jandarması diyorsunuz.Bu öneriniz ile bundan vaz mı geçmiş oluyorsunuz?"dedi.O zamanlar PKK'lilerin burunla -rından kılı aldirtmadıkları dönemdi.Biz de Hayri'ye;"sorunları birbirine karıştırmamak gerektiğini,grupsal düzeylerde iken ve teorik,ideolojik o -larak yapılmış bir belirlemeyi öne çıkarmak,yapılan ciddi öneriyi orta -dan kaldırmı.Apolitik bir tavır olur.Bugün önemli olan,sömürgecilerin e

linde ve zindanlarında, aynı durumda bulunuşumuzdur. Ki, burada siyasal olmayan unsurlar da bulunabilir ve vardır da. İlişkiyi buna göre şekillendirmeliyiz. Biz, bu tür belirlemelere de karşıyız, gereksizdir. Kaldı ki, tu tuklama öncesi Adana Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılanan arkadaşlarımızın savunmalarını da biz yüklenmiştik. Öte yandan böylesi bir büro, en çok size yararlı olacaktır" dedik (49). Sonuç'ta prensip anlaşmasına vardık.

İyi-kötü, Ş. Kaya'nın öncülüğünde C. Bilek, E. Uzunoğlu, M. Bilgili (50)'den oluşan bir Büro faaliyete geçti. Daha sonraları buna, H. Akyol ve H. Yıldırım'da katıldılar. H. Akyol'a, bu işlerde yardımcı olmasını Ruşen arkadaş, cezaevinde önermişti. Kendisi De -Maden/Sen'in bölgedeki davalarına baki yordu. H. Yıldırım ise, Elazığ'dan bir davasının Diyarbakır'a gelmesi ile büroya katılmak istemiş. Bilgilerimiz bu kadardır. Ama, bu Avukatların hepsi büroda çalışmadılar. Ş. Kaya'nın tutuklanmasından sonra dağılan ve Üye leri birbirine giren büro, amacına ne denli hizmet etmişti? Başarılı oldu mu? Yoksa olmadı mı? Bu ayrı bir konudur. Bunu Ş. Kaya'dan dinlemek ve tari he bırakmak gerekir. Ancak, bu büro çok zor koşullarda ve çok büyük fedakarlıklarla (kimsenin çıtının çıkmadığı dönemlerde) Diyarbakır'da çalış tı. Görev yapan Avukatlar dayak vediler, horlandılar, gözaltına alındılar, peraları olmadı, herşeye göğüs gererek çaba sarfettiler. Biz, bu arkadaşla rı minnet ve şükranla anıyoruz. Kendilerine tüm Sıkıyönetim zindanlarındaki sanıklar adına saygılarımızı bildiriyoruz. Bu, bir borçtur. Bu arka daşlar, dışarı ile ilişkileri, yurtdışına bilgi aktarımını, ailelerimiz ve bize yardımı, velhasıl birçok şeyi çözmede yardımcı olmuşlardır. Bizce, Bü ro amacına ulaşmıştır. Bizim arkadaşlarımızda içeride bir büro gibi çalış tıyor ve dışarıya çok yardımcı oluyorlardı. Herkese hukuki yardım için , didinip-durulmuştur. Koşullararası ilişkilerin olduğu dönemlerde, gerek , dilekçe yazmak, gerekse danışanlara bilgi vermek ve sorunları büro'daki arkadaşlara iletmek, onlara bazı yapacakları işleri önermek, soruşturmada ki beyanlarla ilgili bilgi vermek, Avukat tutmalarında sanıkları bu büro ya yönlendirmek -çünkü, bu büro sömürmüyordu, çok az ve göstermelik ücret alıyordu, bu da masraflar içindi- gibi konularda yardımcı olmadığımız in san kalmamıştır. Birşeye yaradı mı? Bunu da zaman gösterecek...

ff-Ala Rızgari'ye ortak savunma önerisi:

Ala Rızgari ile soruşturmalarımız birlikte yürüyordu. Daha doğrusu ay nı dava kapsamına alınacaktık. Davanın birlikte açılacağı belli olunca , sömürgeci mahkemelerde, birlikte yapılacak bir savunma ile daha da sesi miz çıkabilirdi. Böylece, çelişmelerden de daha az yararlanabilirlerdi! Bö lünmemiz ve arada geçen olaylar ortak savunmaya engel olmamalıydı. İddia ortaktı ve çalışmalar aynı şeyleri kapsıyordu. Ala Rızgari'nin fazladan bir faaliyeti olmamıştı. En önemli faaliyeti, "ayrılığını anlatmak" olmuş, po liste de oldukça bilgi ve doküman oluşmuştu. Kaldı ki, biz, Kürdistan'daki siyasetlerin savunmalarının bir blok oluşturmasını ve ortak olmasını sa vunuyorduk. Özel yanları, ayrıca savunulabilirdi ve bu konuda da özerklik tenimmalıydı...

Birlikte yapılacak bir savunma, ayrıca savunmalara bilinçli bir müda hale olanağını da getirirdi. Bu, her iki taraf için de böyleydi. Biz, siya sal ayrılıkları ve çelişmeleri hiç bir zaman sömürgecilerin mahkemele rinde tartışmayacaktık. Bunda kesin kararlıydık. Poliste de böyle yaptık. Cezaevinde de hiç bir zaman gündeme getirmediük. O arkadaşların "havalarda uçtukları dönemdi", sonraları "yerde oldukları dönemde" bile biz tenez zül etmedik! Çünkü, gereksizdi. Bizim uzlaşmaz çelişkimiz sömürgecilerle i di. Bölünme ve ayrılıklar da onun eseri idi. Cezaevin'de "ortak düşmana karşı ilkeli birlik" sonuna kadar şiarımız oldu.

(...)

Ala Rızgari'nin aynı biçimde davranıp davranmayacağını bilmiyorduk.. Kuşku duymuyor da değildik.Bu açıdan da birlikte savunma yapmakta yarar görüyorduk.

1. Delen'e görüşme önerdik.M.Erdem ile birlikte geldiler.Kendilerine, gerekçelerini uzunca izah ederek,"birlikte savunma yapma"yı önerdik.Fakat,hiçbir gerekçe getirmeksizin,önerimizi hemen oracık da reddettiler. Biz,"ayrı savunma yapacağız"dediler.Ve çekip gittiler.Artık her horlanmaya ve her kebedayılığa alışmıştık.Ama,sonunun da olmadığını biliyoruz.Ayrılıkların getirmiş olduğu "düşmanca" bir tavrın,üzerlerinde kabuk gibi durduğunu ve davranışlarının bundan kaynaklandığını biliyorduk bu düşmanlık"kan davası" idi ve feodal hesaplaşmaya dönüştürülme istenmekteydi.Zaman işleri netleştirecekti.Bunu kesin biliyor ve süreçten de kesin emindik.Ardını bırakmadık...

2 Nolu'da mahkeme açıldığı zaman,ne yapılacağı -baskılar karşısında sorulup duruldu.Çil yavrusu gibi dağılmışlardı.Biz kendilerine "örgütü, polis beyanlarına reddederak,kişisel olarak ideolojik savunma yapabilirsiniz"dedik.Bazı arkadaşlar da bunu yaptılar.

Rızgari'deki ayrışmadan,Kürdistan Hareketi çok büyük yaralar almıştı.Zaman geçmişti,günah da çıkarsalar,artık fayda etmiyordu,"zararın neresinden dönülse yine zarardır".

gg-Ruşen'in tutuklanmasındaki kasıt ve bir ihanet örneği:

Rızgari ve Ala Rızgari operasyonu,3 Eylül 1979 günü Ankara'nın bir semtinde -Ayrenci olacak-,sıkıyönetimce,ev ev genel arama yapılırken;K. Sümblül,T.Bayraktar,ve Ömer...'lerin yakalanmaları ve evlerinde "ellibin adet"Ala Rızgari'ye ait Siverek Bildirisi'nin (51) ele geçmesi ile başlar.K.Sümblül ve arkadaşları gözaltına alınıp,Ankara Emniyet Müdürlüğüne götürülürler.Sorgulamada; İ.GÜÇLÜ,İ.Delen ve H.Yaşar'ın ayrılıktan sonra "Burjuva Milliyetçiliğini Teşhir Kampanyası" adı altında,dernek lokallerinde yaptıkları ihbarcılık sırasında edinilen bilgileri polise anlatırlar.Başkaları da yakalanır.Soruşturma da böylece genişlemiş olur..

Yaklaşık 15 günlük gözaltıdan sonra mahkemeye çıkarılanlarla birlikte,Ankara ASDK-DER yöneticilerinden bazıları,tutuklanırlar ve İ.GÜÇLÜ,H Yaşar,İ.Delen,M.Kotan,R.Arslan,O.Kotan vb...haklarında da "gayabi tutuklama"kararı verilir.İlk operasyon sırasında vicahî tutuklanırlar ise,Matmak Askeri Cezaevine konulurlar.Tahminen 19 Eylül 1979 tarihidir..

R.Arslan'ın tutuklanma tarihi ise,3 Ekim 1979 'dur.Yani,diger sanıkların tutuklanmaları ve Matmak Cezaevine konulmalarından 15 gün sonrası bir tarih.Bu 15 günlük zaman içinde,iki kez görüşme olanağı elde eden, dışarıya Ala Rızgari'ye haber yollayabilen tutuklu sanıklar,her nedense bizlerin bu konuda duyarlı kılınmaması istememişler.Komal'a da haber bırakmamışlar.Oysa,ev adreslerimizi,telefonlarımızı ve arkadaşlarımızı ta niyorlardı!Fakat,grupsal olarak topluca tutuklanmamızdan bir dar grupçu yarar ummuş olacaktı ki,bu ihanet örneğini göstererek,bize,bildikleri hâlde,"gayabi tutuklamamız" da bildirmemişler.Sömürgeciler bizi yakalamaları için fırsat vermişlerdir.İşin ilginç yanına bakın ki," gayabi tutuklaması" olan ve haberi bulunmayan Ruşen,Bitlis'e,Ecevit'i protesto gösterisinde yargılanan arkadaşların davalarını girmek için gider,dönüşte Avukat Ş.Kaya ile birlikte Diyarbakır Sıkıyönetim Mahkemesine ve Cezaevine uğrayarak Adana'ya döner ve 3 Ekim'de yazıhanesinden alınır.Polisçe gözaltına alındığını anlayınca,elindeki dilekçenin bitirilmesini,bahane ederek zaman kazanmak ister,bir operasyonu sezinlediği için,Ankara'daki arkadaşlara haber yollar,İzmir'de olan Mümtaz'a durumu iletir.. Böylece,onlarında kuzu gibi ele geçmelerini engeller...

Ruşen, Adana Cezaevinde üç gün yattıktan sonra, Ankara'ya Mamak Cezaevine nakledilir. Ala Rızgari'ciler Ruşen'in konulduğu A blokta değildir. Kendisine tebliğ edilen evraktan tutuklanan sanık adlarına baktığı zaman M. Erdem dışında kimseyi tanımamaktadır. Onların da kendisini şahsen tanıdıklarından emin değildir. Nihayet tutuklu Ala Rızgari'ciler ile Diyarbakır'a nakledildikleri gün Cezaevinin kapısında karşılaşır. Selam verir ama, hiçbiri karşılık vermez! Sabahtan akşama dek süren uçak yolculuğu (52); ne Ruşen onlarla ve ne de onlar Ruşen'le konuşmadan, Ruşen'in tek başına bırakılması ile biter.

Diyarbakır 1 Nolu Askeri Tutukevine getirildikleri zaman, ayrılıktan beri karşılaşmadıkları İ. Delen - kardeşi "Mürsel'in öldürülmesi ve harekete timizi ağır suçlamasına rağmen - Ruşen'i gayet saygılı bir biçimde karşılar ve hatta misafir olarak, birlikte kalmalarını teklif eder, Ruşen, teşekkür ederek, başka koşturmacı kalacağını söyler.

Gelişimin ertesi günü, dosya hakkında bildiklerini ve kendi ifadesini İ. Delen'e anlatır. İfadesinde, "kendisini tanımadığını belirttiğini" söyler. Ardından da şu soruyu İ. Delen'e sorar:

"Sizin arkadaşlarınız 19 Eylül'de yüzlerine karşı tutuklama kararı verilirken, bizim hakkımızda da giyabi tutuklama kararı verilmişti. Dolayısıyla bizim tutuklama kararımızın olduğunu biliyorlardı. Ben, 3 Ekim'de tutuklandım. Arkadaşlarınız bu arada iki görüş yapmışlar, dışarıya durumu ilettiler, bize durumu niye haber vermediler. Gerçi sen o zaman tutukluydun (53), haberin olmaması olabilir. Ama, bu olay bizim için çok önemlidir. Bize mutlaka sonucu bildir. Bu konu tartışılmalıdır". İ. Ruşen'in sözlerine ve sorusuna karşılık: "ben, Van Cezaevinde üç gün sonra öğrendim. Dışarıya iletilmiş ki, ben haber alabildim. Nesnel durumu öğrenip, sanada haber veririm" dedi. Uzun süre sorun açıklığa kavuşmadı ve bize birşey de söylemediler.

Söz de, "Zafer pesajında kitapçılık yapan ve bizim de kitaplarımızı sattığı için ilişkilerimiz olan, çok eski ve sevdiğimiz bir arkadaşımız Ü. Fırat'a haber verilmiş, o da, bize iletilecekti" söylentilerini çıkardı. Bunun üzerine Ü. Fırat'ı Diyarbakır'a davet ettik. Görüşme olanaklarımız vardı ve görüşümüze geldi. İ. Ruşen'in çağrılarak, yanında olayı Ü. Fırat'a anlattık: "Ala Rızgari'den hiç kimse bizim giyabi tutuklanmamızı gelip sana bildirdi mi ve sana, bunu bize iletmeni söyledi mi?" diye sorduk. Ü. Fırat: "bana sizin giyabi tutuklanmanız ile ilgili hiç kimse bir haber bırakmadı ve bilgi vermedi, bir yere de iletmemi söylemedi. Olsaydı, mutlaka bunu iletirdim. Bunun şakası olmaz ki. Benim de haberim yoktu. Yalnız birkaç Ala Rızgari'cinin gözaltına alındıklarını duymuştum. O zaman Komal'ın sahibi olan Z. ile yolda karşılaştığımda, birkaç Ala Rızgari'cinin gözaltına alındıklarını duyduğumu ilişkili olmasını hesaba katarak bildirmiştim, o kadar" dedi.

Durum açıklı. İ. Ruşen'in cevabı suskun kalmak oldu. Bu sorumuza halen cevap vermiş değildir. Ama, bu sorunun cevabı çok daha açık bir biçimde, Ala Rızgari'nin 4. adamı olarak Merkez Komitesine girip, sonradan muhalefet yaptığı iddiası ile ihanetle vb... suçlanarak ayrılan -ya da ihraç edilen- Ankara ASDK-DBR başkanı, (Anti-Sömürgeci Demokratik Kültür Derneği) Y. An'ın dışı alınmıştı. Y. An'ın, 2 Nolu Cezaevinde, direnişlerden sonra karşılaştığımız ve birçok sorunu günah çıkardığı gibi anlattığı bir zaman, bu olayı da (54) kendisine ilginç olduğu için sorduk ve şunu belirledi:

"Sizin tutuklanmanızdan, daha doğrusu giyabi tutuklanmanızın olduğundan haberimiz vardı. O sıra ben Adana'daydım. Bir arkadaşla büronun önüne geldik, sizlerle konuşmadığımız için, yanımdaki arkadaşları göndererek haber verecektim. Fakat, arkadaş sizi bulamamış. Biz de bir daha size uğramadık,

daha doğrusu önemsemedik.Evet,bunlar büyük yanlışlardır",dedi.

Ruşen'de kendisine "not bırakabilir,telefon edebilir ve hatta komşu,Avukata bile söyleyebilirsiniz.Bundan önce ilişkilerde bir haberi bizle re ileteliyordunuz" deyince; Y.'da,"abi,anla işte,sizinle aramızda çelişkiler ve düşmanlık vardı.Öyle davranıyorduk.."dedi.

Durum açıktı ve bu konuda büyük bir kasıt ve ihanet örneği ortada idi.Ama,ne yapılabilirdi ki.Öyle önemli sorunlar var ki, bunu öne çıkararak yanlıştı.Ve öyle de yaptık.Hiç önemsemedik.Ama, deşifre de ettik.İlişkilerimizi de çok iyi götürdük.Akılları çok sonradan başlarına gelmişti...

Zaten,Kürdistan'da,ihanet çemberi senelerden beri,aşiretçiliğin göğüs rozeti gibi parlamaktadır.Devlet,bu ilişkilerin arasından ve ihanetin iyi organize edilmesinden,her zaman yararlanmıştı ve hala yararlanmaktadır.Devrimci duyarlılık,devrimci tavır ve düşmana iş vermemek,ayrı ve önemli erdemlerdir.Böylelerinde bu erdemler allerji yapmaktadır!Elle rine verilmiş "kleşler"le ortalığa salınmış,çoluk-çocuğun hazmedemediği şey,kendilerinden üstte ve ciddi olan unsurlardır.Bu,çok sistemli kullanılmaktadır.Bu arkadaşların gençlikleri,bilgisizlikleri,onları affettirebilir,ama,işin arkasından olanlar,asıl onlar hiçbir zaman Kürdistan'da silinip süpürülemiyeciklerdir!Ölünce kurtulduklarımız hariç...

hh-Vekaletname işi:

Ala Rızgari'ye sorduğumuz soru cevaplanmamış ve henüz biz birçok te-reddütler içindeyken,noter askeri tutukevine bir vekaletname getirdi.Bu vekaletnamede Avukat Z.Acar ve Avukat V.Zeydanlıoğlu Ruşen ve İ'in Avukatlığını yüklenmek istiyorlardı.Tutuklanma konusu açığa çıkmadan,Ala -Rızgari yöneticilerinden biri ile ortak bir vekaletnameye yazılmanın uygun olmayacağı açıktı.Ruşen,vekaletnameyi imzalamadı.Z.Acar'a da bir yazı yazdı...

Ancak,bu olaydan bir süre sonra,Y.Çamlıbel ve N.Kaleli'nin eşleri ile birlikte,Avukat Z.Acar'ın eşi de cezaevine ziyarete geldi.Bizi de çağırdı."Yazınızı evde ,bana ilettiler.Z'nin gelme olanağı yok,bunu biliyorsunuz" demişti...

Biz,ortak büro oluşmasını ve savunmalarda tek vücut olmayı,dayanışma yı istediğimiz için,böyle bir davranış bizi üzmüştü.Ama,sorun pek önemli de değildi.Zaten,zaman içinde de Avukat Z'nin davalara girme ve uğraşma olanağı kalmadı.Aynı biçimde V'nin de olanağı olmadı.Aslında bu Avukatlarla ve özellikle V ile aramızda Bitlis duruşmasında çok sert ve kavgaya dönüşen ilişkiler gelişmişti.Buna karşılık böyle bir jest göstererek bizim davamıza girmek istemeleri de anlamlıydı.Belki de düzenlenen vekaletnamelere ister istemez,belli isimler yazılıyordu.Yine de sorun önemli bir yan taşıyordu.Burada şunu belirtelim ki,bu tür davranışlar biçim değil,her zaman muhteva olmalıdır.Ve devrimci tavır içinde olmalıdır.

ii-PKK'lilerin oynadıkları piyes:

PKK'liler,senaryosunu kendilerinin yazdıkları ve genel olarak ağalar la kasaba ilişkilerini anlatmaya çalışan,o zamanın koşullarında Kürt in sanının yaşantısından kesitler veren bir piyes oynadılar.Çoğu genç unsurların yer aldıkları piyes,çocuk koğuşunun havalandırmasında,günlerce gizli tutulan provalarla hazırlanmıştı.

Piyas'e,tüm siyasi gruplar ve cezaevinin geneli çağırılmıştı.48.koğuşun yemekhanesinde,uydurma bir bölme ile ve araya çekilen bir çarşafa,oturma yerinden ayrılan yerde oynandı.Bizler de gittik.Y.Çamlıbel de o-

radaydı.Fakat,N.Kaleli ve N.El-hüseyini ile HK'liler gelmemişlerdi.Piyesi Kürtçe bir konuşma ile başlattılar.Türkçe şiirler okundu.Kürtçe şiir ve türkülerle fon müziği yapılarak,bir ağanın zulmünü,kasabada diğer bü rokratların ona karşı tavırlarını ve öğretmenin ilişkilerini anlatan,ba sit ama,cezaevi için yapılması gerekli bir çabaydı.Oyunda PKK Batman gr rubu sanıklarından A.Zengin ile B.Akdağ iyi birer oyun çıkardılar.(55).

Bu piyes'te ilgi çekici yan,PKK'nin stratejisinin uygulanmasıydı.Ha la sorunu Siverek'teki olaylara indirgeyen bir eğilim vardı.Bu dikkat çekiciydi.Daha sonraları,bu konuda aralarındaki tartışmalarda ,savunma ların bu perspektiften çıkarılması düşünölmekteydi.Bazıları ise,iritaz ederek,mücadelelerinin temelini bu olayların oluşturduğunu,bildiriyor ları.

Piyes,gelenlerin beğenisini kazanmıştı.Bir yenilikti,bir faaliyetti, geliştirebilirdi.Ama,PKK bunu reklam olarak ve üyelerini tutmak için yapıyor ve kimseyi de işe karıştırmıyordu.Orası ayrı bir değerlendirm e.Ama,oyuncuların emekleri,militanlıkları,gençlikleri,samimi oluşları ö düllendirilmiş,bolca alkışlanmıştı.Tebrik de edilerek,daha iyi oyunla rın ve faaliyetlerin yapılmasını önermiştik.İyi bir gece geçirmiştik(ka nımızca KUK'tan da ileri gelenler gelmediler).Ama,piyes'in "salonundan" içimiz buruk ayrılmıştık.Çünkü,cezaevinde bu tür çabalar bizim üzerinde durduğumuz "Ortak Yaşam ve Ortak Yönetim"in de gerekliliğini ortaya ko yuyordu.İlişkiler ve muhtevası nasıl olursa olsun,temel sorunu gündeme getirmesi bakımından,bunun protesto edilmemesi gerekirdi.Bu tür çalı şma lar alttaki militanların kendilerini ortaya koymalarıdır.Üstteki hesap ları farketmezler ve protestodan alınırlar,üzölürler.Aradaki duvarlar yük selir.Eğer liderler yanlış uygulama yapıyorlarsa,hesapları varsa,bunu kemikleştirir.Bu protesto ,bize çok ters geldi...

Koşu döndüğümüz zaman,bunu dinlemek bile istemediler,başka şeyler, uydurularak sorunu önemsemezden geldiler ve bize de sitem ederek,burun kaldırdılar.

11-Fotoğraf makinası ve işkence ile tutukevinin

tesbitine çalışma:

Askeri Cezaevlerine fotoğraf makinası sokmak yasaktır.Buna karşın,ce zaevlerindeki bazı olaylar,tarihsel ve diğer açılardan belgelenmek zo rundadır.Bu nedenlerle küçük bir fotoğraf makinasını -sigara paketi bü -yüklüğünde ve çok güçlü olan bir makina- cezaevine sokmaya karar verdik ve arkadaşlara bildirerek,bize iyi bir makina göndermelerini istedik.Kı sa sürede gönderdiler.Bunun iyi korunması gerekiyordu.

Özellikle,işkence izlerini yeni getirilenler üzerinde tesbit etmek , mahkeme ve basında kullanmak,dışarıya arkadaşlara göndermek,uygulamala rı deşifre etmek gibi birçok nedenden bu gerekiyordu.Ancak,makinanın çok gizli ve disiplinli bir biçimde kullanılması gerekiyordu.

Fakat,gruplararası ilişkiler öylesine başıbozuk ve laçkaydı ki,hemen deşifre olacaktı.Onun için,hem idareden hem de diğer tutuklulardan giz liyorduk.Çünkü,bir süre sonra "hatıra fotoğraf" çektirmek istekleri bol laşacaktı.

1 Nolu Cezaevinde birçok fotoğraf çektik.Makina bazen de tehlike ge çirdi ve bir seferinde devrimci bir gardiyana verip saklanmasını sağla dık.Binbir fedakarlık ile 2 Nolu'ya getirebildik.Burada da yine fotoğ raflar çektik.Cezaevini ve işkenceleri tesbite başladık.En son M.Şahin getirildi.Bunun durumu çok kötü idi ve izleri tesbit için,erken saatler de kalkıp,kimse uyanmadan kendisini soyundurup,bazen de dışarıda kimse ler olmadığı zaman işkence izlerini tesbit eden resimleri çektik.M.Şa -

hin çok sallapati bir unsurdu.Kawa'dan yargılanıyordu,kanımı zca,"Seyyar Gerilla" idi.Kawa'nın bölünmesinden sonra oluşan yeni bir örgüt üyesiydi ve epeyce de eylemleri vardı.(Bunun gibi başka bir örgütte"Kızıl Peşwergeler"di.(Hatırladığımız kadarı ile İddianamelerde belirtilen kısa isimleri ile bu örgütler; PPSK ve KPSK olarak adlandırılıyordu)M,kısa sürede bizi deşifre etti.Bir keresinde havalandırma da ve daha sonra koğuşta sesli "abi,bizim fotoğraflar ne oldu,bir tane de bana verin eve göndereyim" demez mi?Daha sus demeden birçok kişi meseleyi çaktı... Herkes "anasının gözü".Bir süre gizlemeye başladık ve "böyle birşey yok makina başka koğuştan ödünç gelmişti,çektik ve filmlerle birlikte dışarı verdik" dedik.Banyo için dışarıya bir film göndermiştik ve zuladan içeriye de bir film soktuk.Filmin sokulmasında az daha yakalanıyorduk... Zor kurtardık.Ancak,dışarı gönderilen film yanlış çıkarıldığı için yanlıştı.Euna Üzülük...

Saldırıları başlayınca,makina içinde filmle kaldı ve kullanamadık.Ele geçmesini istemiyorduk.Acemilikler hapisanede ne kadar zula varsa deşifre etmişti.Ama,makinayı sonuna kadar sakladık.Ancak,bir ara o kadar,sıkıştık ki,Yüzbaşı bizim koğuşu baskın yeri haline getirip "Avrupa 'ya rapor vb.. gönderiliyor,buradan gittiğini biliyoruz" demeye başladığında makinayı iyi bir soktuk.Filmin sokulmasında az daha yakalanıyorduk... ve orada öylece duruyor...Ortalık iyi olduğu zaman,yanına gittik,bakamadık(56).

Velhasıl cezaevinde gerekli birşey yapmak mümkün olmadı.Yaptırmadılar.Tutuklular ve gruplararası ilişkiler bunu hep engelledi.Yoksa çok önemli tesbitler yapabilecektik.Ama,sonunda,herkes pişmandı.Neye yarar..

kk-Nurettin El-Hüseyni:

Silvan'lı olan ve Eski Kawa'nın ileri gelenlerinden "Mülkiyeli",nazik,utangaç ama,sinsi bir insandı.Ferit Uzun ile birlikte ilk dönem çalışmış ve onun "ruhu"na saygılı olan bu adam ile aramızda bazı ilişkiler oldu.Bunu kendisi istedi.

1 Nolu'da kısa bir görüşme yaptık.Daha sonra 2 Nolu'da ilişkilerimiz devam etti.Birgün,bizimle çok ilgilenmesi ve saygılı davranması nedeniyle yena giden Mümtaz arkadaşına,özel bazı sorunların konuşulmasını önermişti.Arkadaşta,kendisine ilişkilerimizin sürmesini söylemişti.Hukuki olan sorunlar anlatıldıktan sonra,arkadaş"sizin Kawa ile ilişkilerinizin boyutu nedir?"demmişti.F.Uzun ile ilgili bazı sorular sormuştu(özellikle öldürülmesi ile ilgili)...Arkadaş kendisinin Kawa ile ilişkisinin kalmağını,"ben TIKP ile ilişki içindeyim ve onlarla çalışmaya kesin kararlıyım.Ama,bu aramızda kalsın"demmişti.Ve aramızda kaldı,hiçbir zaman bunu ona kullanmadık,öne de çıkarmadık...

Zaten,arkadaşın davasına TIKP Avukatları,özellikle N.Senem ve A.Kallan gelip-gidiyorlardı ve bu Avukatlar cezaevine geldikleri zaman Mümtaz arkadaş da çağırıp görüşüyorlardı.Eski arkadaşlıktan ya da Nurettin'in isteği idi...Sonuna kadar da gelip gittiler.

İşin ilginç yanı şu:Bu arkadaş böyle olduğu halde,kendisini "ağır saarak"TIKP'e tek başına gitmek istemiyordu.Bir grup oluşturup,sayısal olarak arkasında adam toplamak gerekliydi.Eu da,olsa olsa Kawa'cılar olabirdi.Ve topladı da.2 Noluda anlatcağımız için kısaca değinelim;bir-ara korkup,ortada görünmemesine karşılık,başına adamları topladı ve grup oldu.Hem TIKP'li olacak,hem de Kawa grubu,bu oluyordu!Birara gizlice kendisine "neler oluyor,Kawa ruhunu mu hortlatıyorsun" demistik.Çalışmayı anlatmıştık.Bizimle tartışmak istemişti.Hatta keskin keskin ve koğuş önünde "Aydınlık"gazetesini savunmaya başlamıştı.Biz de,polemige,

giremezdik, gereksizdi de. Son da iki kişi ile kaldı (57). Yazık oldu. Şimdi TİKP kadrosu içinde ve hatta yine eski "ideoloji yapıcısı" görevini de "teorisyenliğini" yerine getirmektedir. Son haberlere göre, "Polonya Sorunu" diye bir kitap ta yayınladı...

1 Nolu da onunla ilgili bir olayda şudur: Birgün koğuşa "kleş Fahri" diye TİKKO'dan tecritli olan ve "ajanlıkla" suçlanan birisiyle Nurettin ve takımı kavgaya giriştiler. Mümtaz araya girdi. "Kleş Fahri"nin Kawa ile de ilişkisi olmuş ve bazı "suçlamalar" yapıyorlardı. Nurettin araya girerek "ulan seni şöyle ederiz, böyle ederiz gibi tahrikte "bulununca, Mümtaz "otur sen yerine, sende mi kavgaya ediyorsun. Bu işlere karışma ve tahrik de etme" demişti. Hemen yerine oturup "liderliğine" devam etmişti...

Bu arkadaş, Kürdistan için üzerinde durulması gereken ilginç bir örnektir. Tam "Mülkiyeli"dir. O kadar naziktir ki, küfür bile yapılmaya yüzü kızarır. Tam bir entellektüeldir. Gazete kültürü çok gelişkindir. Nasıl te ori yapmış olduğuna hayret ettik! Üzülerek ve utanarak, Kürdistan'a acıdık. Birçok genç insan da bunu gördü ve kendisine de çıkıştılar. Oğluna i çeriden "Ferit" adını koydu ...Yaptıklarından sonra hakkında yüzümüze bakamıyordu. Yine de koruduk. Kürdistan'ın selameti ve cezaevinin güveni i çin bu zorunluuydu...

11-Bir örnek: Cezaevindeki durumun ve gruplararası ilişkilerin yurtsever nitelikte birisi tarafından değerlendirilmesi:

Sözünü ettiğimiz kişi yurtsever nitelikli A. Tank'tı. Hakkari'nin Uludere kasabasının bir köyündendi ve yıllarca peşmergelik yapmış biriydi. Bitlis'te bir arama sırasında arkadaşı Hacı ile birlikte yakalanmışlardı. Üzerlerinde bildiriler çıkmıştı. Ve bildirileri üstlenmemişlerdi.

A. Tank, hoşsohbet, açık sözlü biri idi. Karakolda geçirdikleri gece ile Bitlis Cezaevinde kaldıkları süreyi anlata anlata bitiremezdi. Karakolda gözaltında tutulduklarında, Bitlis Genelevinde çıkan kavgaya yüzünden birkaç Genelev kadını da gözaltına alınmış. Gözaltında buldukları zaman, kişi ve soğukların fazla oldukları bir zamandır. Genelev kadınları battaniye getirtmişler ve giderken de battaniyeleri onlara bırakmışlar. Bundan dolayı ve ilgilenmelerinden çok memnun kalmış, kadınlara büyük saygı duyuyordu. "Hapisten çıktığımda, mutlaka onları ziyaret edip, hediyeler götüreceğimi" söylüyordu. Biraz da cezaevi psikolojisinin verdiği bir "kadın olayı" da üzerinde egemendi. Kendi karısını anlatma olanağı yoktu. Ama, "orospu" dediklerinin böyle davranmalarından da, bir köylü olarak etki lenmişti...

Bitlis Cezaevi başgardiyanı meşhur İSO (58), O'na ve arkadaşı Hacı 'ya "işkence edip, lağım farelerinin çirit atıklarını bir hüseye kapatmış ve bir hafta burada kalecakeranını söylemiş. Birgün kaldıktan sonra, ikibinli ra para ve bir de Dupont marka çakmağı Iso'ya rüğvet verip, koğuşa gitmişler". Bu kez, koğuş ağası Borbor Sıdo kendilerine zulmetmeye başlamış. "İkide bir sigarasının külünü başlarına silkeleyerek, komünistlerin ve Kürtçülerin anasını "diyerek, bunlara sataşmış. Ne zaman ki, "B. Şeref hanoglu ziyaretlerine gitmiş, artık ne kimse küfretmiş, ne de karışmış. Zulümde görmemişler" artık. B'a ve babasına çok saygı ve minnettarlık duyuyorlardı. B'ı tanıdığımızı öğrenince, bize daha da ısındı ve güven duymaya başladı...

A.1 Nolu Cezaevinde yapılan üç günlük açlık grevine bizimle birlikte katılmış ve hem dayanamadığı hem de anlamını kavrayamadığı için, iki de bir Ruşen'e "anamızı, bu açlık grevi nedir başımıza açtınız" diyerek başımızın etini yemişti.

Cezaevinde siyasi ilişkileri götüreren kişiler belliydi. Bizden de ilişki kileri Ruşen götürüyordu. Ruşen'le görüşmeye gelenler, bizim yattığımız yatakta görüşürlerdi. Çaylar getirilir ve uzun uzun görüşülürdü. Tam karşımızda da A kalardı ve birçok görüşmeye tanık olurdu. Çay filan ister - sek gidip getirirdi. Daha doğrusu, bu kişiler kapıdan görülür görülmez, gi der çayı söylerdi. A, siyasi ilişkileri götürüyor ve görüşmelerden de tedir gin oluyordu. Hele ilk açlık grevinin M. Karasu'nun Ruşen'in yanına gelip sık sık konuşmalarından sonra başlamış olmasından ötürü M'nin her gelişi - nde A, daha bir tedirgin olmaya başladı. Ayrıca, M. Karasu'ya çok kızıyor du. Kişisel kızgınlığının yanı sıra, ayrıca PKK'lilerin "Davut İdris Caha - ş" diye govend tutmalarından ötürü de PKK'ye ve dolayısıyla, adamlarına , kızgınlığı vardı. M gelip gittikten sonra, Ruşen'in gözlerine bakarak bir anlam çıkarmaya çalışırdı. Ruşen'de gölünce, gelerek, "Allahını seversen , söyle, açlık maçlık grevi varsa gidip kantinden birşeyler alayım ve zula ya koyayım. Ben bu sefer katılmayacağım" ve ardından, "seninle M anamızı." derdi.

Biraz mizah yanı olan bu anlatım, gruplar dışı, yurtsever ve apolitik insanların siyasi grupları değerlendirmeleri ve güven sorunları, olayla rı kavrama ve dolayısıyla devrimcilerin kavratma biçimi açısından önemli idi. Aslında birçoğu, belki de hepsi böyle düşünüyorlardı. Utanma ya da korku kılasından kimse A. Tank gibi düşüncelerini ve duygularını açıkla - yamıyordu. Çünkü, hiçbir konuda siyasi çalışma yapmış, belli bir zemin ya - ratma, katılımı gönüllü ve rızaya dayanan hale getirmek düşünülüyordu.. Hep kabadayılık, zora koşma, rekabet vb... gündemdi.

Daha önceleri PKK'nin temsilcisi S. Çürükkaya idi. Rovi namı ile anı - lırdı. Gerçekten Rovi! (yani, tilki) Bu arkadaş dışarıda PKK'nin Kuzey Böl - gesi, (Muş-Bitlis, Ağrı, Bingöl, Van) sorumluluğunu yapmış ve buralara gire medikleri için (59) ki, bize çok kızındı, bu halinden belliydi. Sık sık gel - lip yatağa oturup, tartışmak isterdi, biz de tartışmaya girmezdik. Çünkü , tartışılacak birşey kalmamıştı. Birgün yine gelip, "Ümtaz'a sataştı, tar - tışmak istedi...

Ali bu olaya da tanık oldu. Ayrıca, KUK'çu İsmail yatağının üzerinden aşağıya sarkarak, tartışmaya diledi. Birden bire gelip "Ooo! Kotan ne ya - pıyorsun, iyi misin" diyerek kendisini yatağa attı. Hep soyadı ile hitabe derdi. Tam da Cebinde Cumhuriyet gazetesi olan bir kasaba öğretmeni idi. Dik, provakator bir tip, sıkıntı verici bir insandı. Bütün Hapishanenin bu nun hakkında görüşü buydu. Arkadaş yüz vermedi, daha önceden duyarlı kı - lınmıştı. Siyasi görüşmeleri Ruşen götürdüğü için, ona sevk etmek istedi..

Aramızda rahat bir konuşma sürüyordu, dağdan-bağdan konuşurken, birden bire "siz derginizde bize neler demediniz" dedi. Konuşmasının nereye gele ceği belliydi! Bunun üzerine "onlar önemli değil, geçti" dedik. Arkasından, bize sataşmaya başladı, "siz, Troçkist'siniz, siz Stalin'i eleştiriyorsu - nuz... Ulusların Kendi kaderlerini Tayin meselesi şöyledir, böyledir, Le - nin şurada şöyle demiş, Stalin burada böyle... "Mümtaz arkadaş, kendisine, "sen ne yapmak istiyorsun, eğer provakasyon yapmak istiyorsan ben yokum. Arkadaşımız görüşmeleri götürüyor, git onunla görüş. Yok böyle daldan da - la atlayıp, bizi eleştirmek istiyorsun, ona da yokum. Ama, şunu söyleyeyim ne Lenin, senin gibi söylemiş, ne de Stalin... Sen hepsini birbirine ka rıştırıyorsun" (...) ve söylediklerinden pasajlar alıp eleştirdik, sadece teorik olarak belirlediklerini düzeltmek istedik ve buna gerek vardı. De vamlı, "sen, Marksizm - Leninizm'i, Kürdistan sorununu vb... bilmiyorsun " diyerek, epeyce çıkmış ve hemen geriledi, biraz sustu ve "yanlış anlaşıl dı" dedi. Diş batıramadı ve yutturamadı! Aalkıp gitti. Burjuva basını bile, sorunları böyle koymazdı. Üstelik hiçbir yayınıımızı da okumamıştı. Sonra - dan yakın ilişkiler, onu daha iyi tanımamıza neden oldu ve ilerideki an - latımlarımızda sık sık ismi geçecektir...

Rovi kalkıp gidince, Ali yanımıza geldi. "Abi, demek hep yalan söyledi. Halbuki, bu, kimseye söz hakkı vermiyordu. Ben de hepsini biliyor ve doğru söylüyor sanmıştım" dedi. Biz de "Ali kardeşim, bu işler gevezelik ile olmu yor" dedik... Ali onu ne kadar gördüyse, "yalancı anlamına gelen işaretini yapar" dı. Bu olaya tanık olan Kuk'çu İsmail'in de durum dikkatini çekmiş ti, bizi somut olarak tanıdığı için, daha sonra kendisi ile birçok önemli meseleleri konuşma fırsatımız oldu.. Olaya bir yurtsever olan Nusaybin'li bir arkadaşta tanık olmuş ve çok etkilenmişti.. Çünkü, tartışmanın bir ya nı da, Barzani'nin durumuna kaydırılmıştı...

Ruşen, sorunu öğrenince, hemen PKK'lilere gitti. Ve siyasi temsilcileri ni değiştirmelerini önerdi. Rovi'yi alıp yerine M'yi verdiler. Bizim dışı mızda da herkes ondan şikayetçiydi, bu değişiklik iyi olmuştu.

g-P K K' ye yazılı eleştiri - öneri ve cevap sızlık.

PKK'ye ciddi ve önemli bir metin verdik ve suretini de dışarıya gön- derdik. Aklımızda kaldığı kadarıyla, PKK'nin ilişkilerdeki bozukluğuna ya pılmış eleştiriler, olayların yorumu, içinde bulunduğumuz dönemin BİR YE- NİLGİ DÖNEMİ olduğu belirlemesi ile, bazı siyasi saptamaları içeren ge- niş bir yazıydı. Sonunda da yapılması gerekli olanlar sıralanmış, Komün i çin ısrarımız belirlenmiş, gerekçesi konularak, Komün programı da yazıl - mıştı. İapishane'de Ortak Yönetim ve Ortak Yaşamın zorunluluğu ve bunun ilkeleri de sıralanmıştı (60).

h-1 Nolu'da direnişler.

1 Nolu Cezaevinde; Üç a ç l ı k g r e v i, i k i g ö r ü ş - b o y k o t u v e b i r d e s o r u ş t u r m a y a a d a m v e r m e - m e k d i r e n i ş l e r i y a p ı l d ı. Ş u n u h e m e n b e l i r t e l i m k i, b u a r a d a y a p ı l a n, d i - r e n i ş l e r m u h t e v a d a n y o k s u n, ç o k b i ç i m s e l o l a n v e b i r a z d a z o r l a m a i ş l e r - d i, ö r g ü t s ü z d ü. A m a, ö n e m l i s a y ı l a b ı l ı r. Ç ü n k ü, i l k t i v e b ö y l e a d ı m a t m a k y a r a r l ı o l d u...

Bizim, cezaevine getirilişimiz sonrası ilk direniş Üç günlük açlık g- reviydi. PKK, başta kitap olmak üzere, başka bazı hakların genişletilmesi için, kendi içinde üç günlük açlık grevine karar almış ve gününü de ta - yin etmişti. Diğer gruplar da, yapacakları kesin olan açlık grevine ikili görüşmelerle davet edildiler. Bu bir dayatmaydı. Demokratik yanı yoktu. Do ğal olarak açlık grevi sırasında görüş boykotu da yapılacaktı. PKK'nin bu dayatması karşısında, diğer siyasetlerin kabul etmeleri ve katılmala - rı dışında başka bir seçenekleri yoktu. Katılmama halinde, otomatikman g- rev kırıcılığı, eyleme karşı olma durumuna düşürüleceklerdi. Cezaevinin yapısı ve görüş yerinin durumu, koşulların iç-içeliği zorunlu olarak ka - tılmayı gerektiriyordu. Buna katılmamak, kişi ve grupları yıpratıcaktı. Ö - te yandan da hak istekleri konusunda, idareye karşı parçalı, bölünmüş gö - rünmemek gerekiyordu. Ama, bu cezaevinde hak isteminin anlamı bir türlü tutuklu kitlesi tarafından kavranılamıyordu. Her şey vardı. Kitap da önem - senmiyordu. Ayrıca, idarenin elinde de değildi. Müdür birkaç istek üzerine yukarıya yazdığı yazıları ve gelen cevapları okumuştı.

Direniş genel oldu. PKK ile "ortak hiçbir yanlarını olmadığını" belir - ten siyasi gruplar da, açlık grevine katıldılar. PKK'liler tarafından ida - reye, tutuklu isteklerini bildiren dilekçe de verildi.

Görüş günü görüşe çıkılmadı. Görüşçülerimiz sabahtan akşama kadar "bel ki görüş açılır" diye beklediler. Görüşçülerin buldukları yer bizim ta rafımızdan görülmüyordu. Ne yaptıklarını görüyor ve hatta konuşmaları bi - le işitiyorduk. Küçük bir cezaevi ve görüş kapının önünde sıralanarak

içeri alınmak sureti ile olduğundan,28.koğuşun penceresinden konuşmak -mümkündü.Bazen görüşçülerin arkasından bağırarak,istekler bildiriliyordu.

Görüşçülerin oluşturdukları komiteler ile tutukluların -tabii PKK'li lerin -oluşturduğu komite görüşmeler yaptılar.Neden açlık grevine gidildiği onlara anlatıldı.PKK,tam kendine göre eylem koymuştu.İstedığı zaman istediğini yapıyordu.Ne içerdekiler ve ne de dışardakiler "açlık grevinin neden yapıldığını" bilmiyorlardı ve sonradan öğreniyorlardı.

Görüş yapılmadığı için,dışarıda beklemler uzadı ve içerdekiler kendi görüşçülerini biraz olsun görüp,onlara selam atmak için kendilerini göstermeye başladılar.Arka koğuşlardan gelip,pencereler önünde durulu -yor;nişanlısı,karısı,annesi,kardeşi ya da babası ile kaçamak selamlaşmalar yapıyordu.Bu kaçamak selamlaşmalar,görüş boykotunu kırıyordu.Kendi koğuşumuzdakileri ve PKK'yi uyardık.PKK adamları için nöbet tutturmak zorunda kaldı ama,başedemedi.Bu arada,Mümtaz ile N.Kaleli,F.Dumlayıcı ve M.Güvenç arasında tartışmalar oldu(bunları daha sonradan isimleri ile tanıdık).

M.Güvenç ve F.Dumlayıcı,28. koğuşun penceresinden(tuvalet tarafındaki)dışarıda M'nin nişanlısı ile "tamamen özel" durumlar üzerine konuşuyorlardı.Oysa,görüşçülerin bizleri görmemeleri gerekirdi.Ayrıca, M'nin nişanlısı da yargılanan biriydi!Bu işleri bilirdi..Evet,uzaktan gelmişti -Türk bir unsuru- ama,ne yapalım!Mümtaz yanlarına giderek,"kardeşim bunu yapmayın,görüş boykotundayız,olmaz"dedi.Önce hiç aldırmadılar.Sonra ikinci kez ikaz edilince -zaten kimse ikaz dahi yapamıyordu- dönüp "ne var yani,önemli mi,bir iki kelime konuştuk işte"dediler.Tartışma olunca,yanımıza "KİU" dediğimiz,PKK nöbetçisi F.Yiğit gelerek durumu gördü ve hemen gidip bizzat Hayri'yi çağırdı.Hayri gelip çok sert biçimde çıkışarak,onları oradan alıp götürdü.Ama,biraz sonra yine gelip aynı duruma geçtiler.Söz de,biraz" gizli" konuştular.

İkincisi;N.Kaleli ile 28.koğuşun yemekhane kısmında oturuyorduk.Kendisine içeri kısımda oturmasını ve görüşçülerin onu görmemesini söyledi.Kirara N.dışarı bakıyor olacak ki,yükseldi ve bastonunu kaldırdı,işaret verdi.Bu sırada Mümtaz "kim var dedi" ve eşi S'in gelmiş olduğunu gördü.Bakılmaması konusunda C'da ikazlar yapıyordu.Biraz sonra kalkıp o rayı boşalttı,tekrar dönünce bu kez yine N,elinde baston ve pencerinin önünde,"S,üzülme ben iyiyim" dedi.Çok sinirlenen Mümtaz,hemen yanına giderek,"kardeşim sen yaparsan,biz diğerlerine,bu gençlere ne diyelim.Ayrıca,sen rahatsızsan,eğer görünmezsen daha da anlamlı olur.Sadece biraz beklerler o kadar..."dedi.Çok kızdı,ama birşay söylemedi ve çekip gitti.Euna rağmen,bir kez daha geldi ve yine işaret etti.Ve karısı gitti.Zaten görüşçüsünü görenler gidiyordu.

Eu circuna içinde ,görüş boykotu devam etti.Ayrıca,hasta olanlar ve bazı siyasi olmayanlar dışında,tüm tutukluların katıldığı bir de açlık grevi yapıldı.Eu grev sırasında yalnız şerbet içildi,-şekerli su- PKK ,diğer siyasetlerden "ayrı" ve daha "militan" bir yapı içinde olduğunu göstermek için,adamlarına şerbetli su'da içirmedi!Ama,sonunu da getiremedi...Tualetlerden bisküi sesleri gelmeye başladı.Kaçak şerbet içmeler başladı vb...

Açlık grevinin bitimine iki saat kala,pide ısmarlanacağı için,koğuşlardan PKK'li bir görevli sipariş aldı.Siz,bu pide ısmarlama işini bir çeyretseydiniz?Fundan biraz sonra da M.Kerasu gelerek "grevi iki gün daha uzatmak istediklerini" söyleyerek,düşüncelerimizi sordu.Sen su işe... bak! Adamları dökülüyor,yine de sorumluluğu başkalarına atmak ve kendilerini "eh,işte,biz yaparız" dedirtmek için,işe,bir de katakulli soku -

yorlar.Kendisine ;"biraz önce arkadaşınız pide siparişi alıyordu.Ardından sen de açlık grevini iki gün uzatmak istediğinizi bildiriyorsun.Bu, samimi bir tavır değildir.Dayatmacı olmayın ve işi tadın da bırakın,sulandırmayın.Zaten adamlarınızın durumu ortada.Birçok siyaset istemeye gerek,utanma belasından bu işe girdiler.Şimdi uzatırsanız,onlar grevi kırarar.İdareye karşı durumumuz zayıflar"dedik.Anlaşıldı mı bilmiyoruz!Bizden başka diğer gruplara da öneriyi yapıp yapmadıklarını bilmiyoruz.Neyse,pideler zaten gelmişti "uzatmanın" sözü bile edilmedi!

Bir keresinde de,Hilvan'lı M.Eryılmaz adında bir ilkokul öğretmenine İstihkâm Cezaevinde nakledileceği sırada "işkençe yapılmış olduğunu" ve bu yüzden görüşü boykot edeceklerini,PKK'lilerin diğer siyasetlere bildirdiklerini öğrendik.Haberı nereden ve nasıl almışlardı.Bu belli değil di.Tabii diğer siyasetlerin böyle bir karara fiili olarak "itirazları"o lamazdı.Boykotun kırılması halinde,çok nazik dengeler üzerinde yürüten ilişkiler bozulup,büyük kavgalara dönüşebilirdi!

"İradesini başkalarına teslim edemeyeceklerini"(!)söyleyen grupların tümü,herzamanı gibi görüş boykotuna katıldılar.Cezaevi Müdürü böyle iş kencein olmadığını ısrarla söylüyordu.Durumu görüşçülere de söylüyordu görüşçülerden oluşan bir heyet İstihkâm Cezaevine gidip M.Eryılmaz ile görüşüyorlar.M.Hoca,"kendisine işkençe yapılmadığını" söylüyor.PKK'li ler görüşçülerin sözlerine inanmadılar.Görüşçülerin sözcülüğünü yapan , F.Aydın'ı tanımadıklarından polis olabileceğini söylediler(Dev-Sol'cu A Aydın'ın babası)...

Bu kez,Cezaevi Müdürü gidip,M.Eryılmaz'ı getirdi.Tüm tutukluları bavalandırmaya toplayarak,hepimizin önünde M.Hoca'ya "sana işkençe yapıldı mı" diye sordu.M.Hoca'da,"işkençe yapılmadı" deyince,görüş boykotunu sona erdirdiler.

Bu boykot bizim için büyük bir zaaf oldu.Bundan sonraki eylemlere,bu "uydurduğumuz nedenlerle eylem yaptığımız"kanıısı egemen olacak ve görüş çülerimiz böylece bizleri desteklemeyeceklerdi.Inanmayacaklardı...

Cezaevinde diğer bir direniş te,soruşturmaya adam göndermemedir.O olayda şöyle oldu:

Nusret adında PKK'den birisi -çocuk koğuşunda kalyordu- tahliye oluyor.PKK,Nusret'in yerine Ali Ereğ(Cin Ali)'i(61) geçirip tahliye ettirmek istiyor.İdare bunun farkına varıyor.Durumu Sıkıyönetim Komutanlığına bildiriyor.Sıkıyönetim de tahliye olan Nusret'i,gözetimine alıp,soruşturmaya götürmek istiyor.PKK'liler de vermek istemiyorlar.

Bu durumdan diğer siyasetlerin haberleri yoktu.Akşam üzeri,Cezaevi -nin polis ve asker tarafından kuşatılması üzerine,durumu öğrendik.İhtar yapıldı ve ihtar'dan sonra,içeriye sis bombaları ve göz yaşartıcı bombalar atılarak girilmeye çalışıldı.Büyük bir panik oldu,kapı önünde toplanarak bağırıp çağırınlar,büyük telaş ve panik içinde terliklerini,ayakkabılarını bırakıp kaçtılar.Ortalık toz duman oldu.Millet sağa-sola sığılmaya ve bayılanlar dışarı çıkarılmaya başlandı.Kendimizi dışarı atmak zorunda kaldık.Cezaevinde görülmemiş ve tutuklular için yabancı bir şeydi,ama,biz bu işleri çok görmüş ve biliyorduk.Ve çok zor bir gece geçirdik.Daha sonra da harpten çıkan "kahramanlar" gibi oturup anılarımızı anlattık..

Burada iki önemli olay var,birincisi;Cezaevi Müdürü'nin ve bazı su -bayların işi yavaştan alıp,buna girmemeye çalışmaları karşısında,dört ö zel ve sivil adamanın birisinin(küfürlü olarak işi kızıştırdığı ve elindeki tüfeğini çekerek,içeriye patlayıcı vb...atan tüfek)panığı erken ve bizzat yarattığıdır.İkincisi,göz yaşartıcı bomba ve sis bomba-

sı karşısında tutukluların tavırlarındaki bilgisizlikti. Özellikle, ıslatılmış bez ya da havluları gözlerine koyan ve su akıtabilenler, ucuz kur tuldular. Uzun süre direndiler. Bir de acemi bazı kişiler de gidip hücrelere girmiş ve saklanıyorlardı! Burası, her yanı kapalı bir yerdi ve üstünde bacaları vardı. Bu kez, yukarıdan, bacalardan bomba atılırken, içeride boğulmak tehlikesi geçirdiler. Hatta oralardan (daha çok olma üzere) ve cezaevinden, koku uzun zaman gitmedi.

Bu olayda, en çok paniği ses bombası yarattı. Gelişigüzel her yere atıldılar. Çok ses çıkarıyordu.

Bu bağırımlar, panik ve boğulma tehlikesi içinde dışarıdan küfürlerle geliyordu, "birazdan ananızı, siz görün, bayılın bir dışarı alalım" diyorlardı. Bu arada PKK'li S. Cayanak gelip Ruşenle görüşmek istedi. "Kendisini Hayri ile Mazlum'un gönderdiklerini, Nusret'i teslim edeceklerini, ve bombaların durdurulmasını Cezaevi Müdürüne söylemesini istediklerini" bildirdi. Ruşen'de onların gelip söylemelerini istiyordu. İsrarımız üzerine, pencereye gidip, Yarbayla, (Cezaevi Müdürü) görüştü.

Müdür, derhal, hareketin durdurulmasını emretti. Buna rağmen, polis ve o sivil elbiseli adamlar, bomba atmaya devam ettiler. Cezaevi Müdürü, bizzat gidip bunları engelledi. Ardından Nusret'in teslimi üzerine polis ve asker kuşatması kaldırıldı.

Cezaevi Müdürü yarbay Lütfü Güner(62) olaya çok üzülmüştü. Bombaların etkisini azaltmak için havalandırmayı sabaha kadar açık tuttu. Kendisinde bir sandalye atarak, sabaha kadar bahçede oturdu.

Görüşme günü olayın propagandası yapıldı. Atılan bombalar görüşçülere gösterildi. Biz de elde ettiğimiz bombaları zulalayıp, Avukat Ş. Kaya'ya iletтік.

2 Nolu Cezaevine taşınmamız gün meselesiydi. -Nitekim 1 hafta sonra da taşınmaya başladık- PKK, ortak platformda diğer siyasetlere süresiz olarak açlık grevi ve görüş boykotu önermişti. Biz ortak platformdan çekildiğimiz için toplantıda yoktuk. Diğer siyasetler böyle bir toplantıya ille da bizim de katılmamızı istemişlerdi ve gelip davet ettiler. Gitmek istemedik ve "alınacak karara uyacağız" dedik. İsrarlarından vazgeçmemeleri üzerine toplantıya katıldık, çünkü, çok sıkışmışlardı!

Toplantıya katılan arkadaşımız görüşlerimizi şöyle açıkladı:

"Arkadaşlar, bir hafta sonra yeni cezaevine taşınacağız. Askerlik yapanlar bilir, böyle bir taşınma olayı 'Askeri Harekât'tır. Nasıl taşınacağıımızı ve nelerle karşılaşacağımızı bilemeyiz. Bu böyle iken, kalkıp ta açlık grevini ve görüş boykotunu tartışıyoruz. Biz, belli oranda böyle sine biraraya gelme olanağı da bulamıyabiliriz. Bu birarada olma son fırsat olabilir. Örgütlenip diğer cezaevine gidelim. Şayet örgütsüz gidersek sonradan bunun acısını birlikte çekeriz. Aklımızı başımıza toplayalım. Bu toplantının gündemi eylem değil, örgütlenme olabilir. Durumumuz ortada, renişlerde neler oldu gördünüz. Örgütlü bir gücün eylem koyp yürütme zor bir iş değildir. Kaldı ki, orası da cezaevidir. Eylem kaçıyor " zım sorunlarımız da bitmedi. Siz temel ile değil, çatı ile uğraşın. Bugünlerde görüşe en çok ihtiyaç olduğu bir zamanı yaşıyoruz. Nas günler de görüşü kapatarsınız vb..."

Örgütlenmenin gereğini keşfeden (!) diğer gruptan arkadaşlar, ce hiç tartışılmamış ve sanki hiç öneri yapılmamış gibi; hemen s zı yakalayıp gündemleştirdiler. Aslında bizi ısrarla oraya taşı nın nedeni de, bir yol bulmaktı. Ortada bir "hinoğlu hınlık" vardı bunların hiçbir tavrı siyasal değildi ve olmadı da... PKK'nin öneri açık-seçik tavrı takınamayan siyasetler bir haftalık oyalama sonucu, ta-

şınmanın başlaması ile açlık grevi ve görüş boykotunu gündemden düşürmüş olacaktı. Günler lak lak ile geçiyordu. PKK'de eylem için eylem öneriyordu. Dağılıma onu korkutuyordu. Büyük bir sağduyudan yoksunluk sergileniyordu. PKK Merkez Yürütme kurulu üyesi M. Hayri Durmuş (63) ile özel i kili bir görüşme yapma gereğini duyduk.

Görüşme sert, ama samimi bir hava içinde geçti. Hayri, bize "istemeler istemeseler de Kürdistanı da, bu cezaevini de, diğer siyasetleri de biz yönetiriz" diye çıkış yapmıştı. Biz de kendisine "diğer siyasetleri bilemeyiz, ama bizi siz yönetemezsiniz, Kürdistan'ı da yönetemezsiniz" demiştik. Karşılıklı çıkışlardan sonra, sorumuz üzerine eylemin esas amacının şöyle olduğunu bize aktardı:

"Biz, PKK, eylemci ve militan bir tabana sahibiz. Biz, tabanımızın militan yapısını korumak ve canlı tutmak için eylem yapıyoruz".

Biz de Hayri'ye "eylem için eylem yapılamaz, eylemin belli amaçları olmalı, ve bu amaçlar için eylem yapılmalıdır. Bir hafta sonra yeni cezaevine taşınacağız, bu taşınma öncesi birçok belge alışverişi ve dışarı ile ilişkiler gereklidir. Örneğin; bizim bu gereği duyduğumuzu ve doğal olarak kendilerinin de gerek duyabileceklerini, bu olanağı kendi elimizle ortadan kaldırmamak gerektiğini; Örgütlenip, öyle 2 Nolu cezaevine gide lim şeklindeki temennimizin bugünlerde tartışılmasının samimiyet olmadığını, diğer siyasetlerin zaman doldurmak istediklerini, bunu göremeyecek kadar aptal olmadığımızı, daha bir ay önce ortak yönetimi reddedip, bugün tartışmalar yapmaları, kendilerini teşhir açısından yarar sağlamıştır. Ayrıca 2 Nolu cezaevinde de eylem konulabilir" dedik. Anlattık, anlatık (64)...

Özellikle, tartışma öncesi "alış-veriş'in" gerekliliğine ikna olduğundan, "eylemin ertelenmesini arkadaşlardan isteyeceğim" dedi.

2 Nolu cezaevine gitmeden önce örgütlenmeyi sağlayacak olan ortak platform, taşınma başlayınca kadar "hareketli" tartışmalarına devam etti. Diğer siyasetler de kasaba politikalarına devam ettiler...

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK :

Evet, üç aylık kısa bir dönem, gelip geçen 1 Nolu cezaevi burada bitiyor... Daha nice detaylı yanları var. Ama, artık bunlar özel anılar olmaktır. Anılarımızı başka yerlerde anlatmak üzere 1 Nolu'dan 2 Nolu'ya geçiyoruz. Bu üç aylık kısa zamanda didindik, durduk. Bir an durmadık ve çalıştık. Yan gelip yatan ve gününü gün edenlerle ne o zaman başedebildik, ne de şimdi edebiliriz. Ama, Kürdistan'a bırakılan önemli tarihsel bir deney kaldı. PKK'liler de önlerine çıkan sonraki sorunlarda, o günlerden önele bahsettiler. Biz onun bunun pişmanlığı değil, genel siyasi hareketimizin yararları açısından, o gün her şeyi görmüş ve ona göre davranmış - tük. Pazi önemli yanlışları önledik, bazılarını ise azalttık, ama, kataliz - bliyi kaldıramadık.

(...)

www.arsivakurd.org

4.b ölüm

2 N O L U S I K I Y Ö N E T İ M A S K E R İ T U T U K E V İ

(Bu tutukevi, önce 5 nolu olarak açıldı)

Yukarıda da kısaca belirtmiştik, daha önce askeri garnizon içinde bir kaç tutukevi vardı. Sonra Diyarbakır'ın Bağlar semtinde, Siverek karayolu na yakın bir yerde, Bölge cezaevi olarak inşa edilmiş, E/tipi (hücre stili) Amerikan vari 5 bloktan oluşan geniş bir cezaevi, -henüz tamamlanmadığı halde- sıkıyönetimce el konularak, 5 nolu olarak açıldı. Öncelikle kor san biçimde yerleştirme oldu, ama, kısa sürede bütün askeri tutukularını buraya topladılar. Şimdi buraya getiriliş ve buradaki gelişmeleri, bazı önemli olaylarla birlikte anlatacağız. Daha sonraki ilişkileri ve cezaevinde meydana gelen direnişler ile günlük yaşam ayrıca anlatılacaktır. Burada, yer alıpta ilerideki anlatımlarımız arasında, günlük yaşam konusunda, tekrarlar olabilir. Ancak, bunların zamanı değişiktir ve baskı döneminde öncesi ile baskı döneminden sonrasını içermektedir.

a-N a k i l .

27 Haziran 1980'de 1 nolu cezaevinden 2 nolu'ya (5 nolu) taşınma başladı..

Cezaevi müdürü, "herkesin yeni açılan cezaevine nakledilmeyeceğini, bir kısmının 1 nolu'da kalacaklarını" söyledi. Bu söz, tutukuların bazılarında tedirginlik yarattı. "Herkes, acaba kim gidecek, kim kalacak" sorusunu sormaya başladı.

Bizim değerlendirmemize göre, bu ilk belirleme, tutukular arasında panik yaratmak ve gitmelerini sağlamaktı. Önce, yeni cezaevi için "menfaatlerimiz için bir-çok temaslar yapılarak sağlandığı, aslında henüz tamamlanmamış olduğu halde, acele hazırlandığı, çok elverişli olduğu vb.." söylendi. Bu nakil sırasında sanıkların tepki gösterecekleri hesaplanmıştı, sessiz ve tümünün nakli düşünüldüğü için, bir taktik kullanılıyordu. Bu, bizim, daha sonra ki tesbitimiz değildi! Ve yarıbay, -cezaevi müdürü-büyük bir tantana ile gitmeyi genel isteğe dönüştürerek, cezaevlerinin büyük bölümünü taşıdı ve geri kalanları da daha sonra getirdiler...

Birinci günü taşınma, idarenin saptadığı isimlere göre ve karma olarak yapıldı. İkinci gün ise, "aramızda yirmişer-otuzar kişilik gruplar" oluşturmamızı önerdiler. Ve "olusturacağınız grupları biz kısım kısım naklederiz" dediler. Yalnız bir bölümü, özellikle "ağır cezalıklar burada kalacak" denildi. (65)

Biz, komün olarak gitme yanlısıydık. Zaten ilk gün, bir arkadaşımız nakledilmişti.

Gidecek olanlar, idarenin yanındaki bir odaya alınıp oradan naklediliyorlardı. Nakil için, belirttiğimiz gibi, o odada 20-30 kişilik gruplar oluşturuluyordu.

Hemen belirtelim, bu taşınma olayı bir seferberlik gibiydi. Çok büyük zaafırları içeren ve korkunç bir panik içinde oldu. Günlerdir söylediğimiz seyler nihayet gelip çattı. Bu bir askeri harekattı. Bizce siyasi tutuklu olarak ve devletin bizimle ilgili siyasi tavrını da bildiğimiz için, suya da bu cezaevinin pek farkı yoktu, önemli olan örgütlü olmaktı. Ama, biz, bu kez de örgütsüz yakalandık. Bu nakil durumunda Kürdistan'a acıdı, bizi çok üzdü...

İkinci günü taşınmada herkes ağırdan almaya başladı. Birbirlerini ve daha doğrusu, özellikle bizi kolluyorlardı. Çünkü, sayısal durumumuzun az-

lğına rağmen, 1 nolu'daki çalışmalarımız ve siyasal ağırlığımız, birçok siyaset ve kişi için güvence olmuştur. Şimdi bu güvenceyi yine kendi yararlarına yontmaya ve küçük hesaplar yapmaya başladılar. Nitekim, gitme için idareye başvurup, nakil için beklenen kısma alındığımızda; cezaevi birden bire hareketlendi. (66) Herkesin gitmek için başvurduğunu gördük ve şaşkırdık. Bir kısım PKK'li, DDKD'li ve KUK'çular, koridordaki demir parmaklıkların ve kapının demirlerine yapışarak, cezaevi müdürüne bağırma başladılar! Durum çok hazin ve üzücü idi. Bütün ilişki, bağlantı, rezillik ve zayıflıkları deşifre ediyorduk!.. "Yarbayım, ne olur bizi de alın, burada can güvenliğimiz yoktur" diye bağırıyorlardı. İbretle izlediğimiz bu olay karşısında, biz de şaşkırdık. Cezaevi yaşamımızda, bizi, en çok etkileyen olaylardan biri budur. Bunlar ki, "iradelerini kimseye teslim etmeyen, ortak platformlar düzenleyen, sözüm ona, siyaset yapanlardı." Anlaşılıyordu ki, bunların siyaseti hemen her yanı ile göstermelikti.

Olayları mümkün olduğu kadar çıplak nakletmek gerekiyor. Romansal olmaya gerek yok, ama, arada bir, havasına girmekten insan kendini alıkoyamıyor!

Neyse, bekleme yerinde, nakledilecek sayı bulamadığımız için diğer gruplar nakledildikleri halde, biz bekletiliyorduk. Bu arada KUK'çuları da toptan nakil için bizim bulunduğumuz tarafa aldılar. (67) Hemen, KUK'çulara "birlikte bir liste yapıp, nakil için idareye verelim" dedik. Artık can güvenliklerine "kavuşmuş" olan KUK'çular, önerimizi reddettiler. UDG ortakları, ÖY ile birlikte gitmeyi tercih ettiler. Yeni yerde neler olacağı önemli değildi. Gün oldu, önemli oldu.. -Fakat, bizim duygusalığımız ve Kürdistan'ın genel menfaatleri varya, olmuyor!..-

DEV-SOL'cu Aydın, bizimle gelmeye karar vermiş ve çıkmıştı. Sayı tamamlanmayınca devreye girerek, bilhassa özel arkadaşlığı olan ve daha öncece birlikte yemek yedikleri, PKK'den tecritli -ya da ayrılmış- N.Kaya'ya teklif götürdü. Zaten N.Kaya'da Kendisi ile gelmek istiyordu. O da A.Aydın'a "yakın arkadaşlarımız olan E.Yavuz ve kardeşleri benimle birlikte gelirlerse, geliriz" demişti. Bizim su ya da bu siyaset, ya da kişi ile özel olarak kalma tercihimiz yoktu. Sorun cezaevinde kalma sorunu idi. Bu nesnel bir olaydı ve kurallara, ilkelere dayalı olmalıydı. Onun ötesinde cezaevi babamızın dergâhi değildi. (68) Biz, ilkelermizden taviz vermemek koşulu ile herkesle kalabilirdik. Yeter ki, ajan olmasın (olabilirde), karşı-devrimci olmasın, ilk anda bu tercihi yapabiliydik. Bu da önemli değil di! Kendimize güveniyorduk. Onun için teklifleri A.Aydın yaptı.

E.Yavuz -PKK'den tecritli idi- (69) ve iki kardeşi, N.Kaya ile onun amcası oğlu olan F.Kaya, akraba ve hemşehrileri H.Ayan, sendikacı M.Şıkak birlikte bir grup oluşturarak -hiç kimse ile gidemedikleri için-bize katıldılar. Sayımız yine yetmedi ve beklemeye başladık. Adam pazarı gibiydi ortaklık. Biri çıkınca, kalkıp hemen bakıyorduk. Kawa'cılar ile Partizandan ayrılmış olan A.Balta ve tecrit edilmiş Kleşinkof F'de bize katıldı. Sayımız yirmiye bulduğu için, nakledildik.

Nakledilmeye hazır başka gruplarda bizimle birlikte bahçeye çıkarılmıslardı ve bekliyorduk. Herkes ayrı koşu gideceği için, kafalarında oluşturdıkları yeni "özgür ortama" biran önce kavuşmanın rahatlığı için-deydiler. Ancak, ortak eşyaları da kendileriyle götürmenin kapsılması bu yük bir cosku ile devam ediyordu. Biz, manzarayı seyrediyorduk! "Devrimci lafların, yapılacak işlerin ardında bu mal ve mülk kavgası da çok üzücüydü. "Aynı koğuşta kalıp ta ayrı grup oluşturanlar arasında bir su küpü ihtilaf konusu oldu. Her biri bir tarafından çekştirirken, su küpünün tu tacak sapı bir tarafta değeri öbür tarafta kaldı. Mahalle kadınlarının e şya paylaşması gibiydi. Küp kırılınca çekişme de "bitti." Bu küpler bele

diyenin armağanları idi ve "işçilerin haklarından gaspedildiği için" istenmiyordu. Tam bir zabıta görevi yaparak, milleti anlaştırmak, "baba" gibi, susun, ayıptır, yapmayın "nasihatları" arasında arabalara bindik. Millet, arabanın deliklerinden, fırsat bulduğu yerlerinden, o kapıştı eşyaların üzerinden yürükler, strafi gözetlemeye ve iç geçirmeye başladı. Biz de, "zula" ların hesabına düşmüştük ve ne yapacağımızı yavaştan tartışıyoruz. Uyanıktık, ve bizim gibi "çok namuslu" ve uyanık adamlar da vardı. Bu curcuna içinde geldik ve o "muhteşem yapının, o anıldığı zaman dikenli ken tülerimizin ürperdiği cezaevinin" içine girdik...

Yolda giderken, birlikte gittiğimiz arkadaşlarla "yer ve yatak dağılımı" konusunda anlaşmaya varılmasını ya da kurayla tesbitini saptadık. Böylece 2 nolu cezaevi "macerası" başladı...

Bizden önce gelen gruplar yerleri paylaşmışlardı, pek yer kalmamıştı. Bir yedeksubay (çok namuslu ve dürüst bir insandı, devrimciydi) bizi bir koğuşun önüne getirdi. Cezaevinin koridoru göz alabildiğince büyüktü, içinde küçük kalmıştık. Bize, "burası iyi değil, daha iyi bir yer var, pek yerde kalmadı, orasının yatakları da iyidir, sizi oraya götürüyüm" dedi. Ve o zaman 10. koğuş olan ve daha sonra 14. koğuş olan yere getirildik. Daha önce büyük salonun önünde, demir parmaklığın yanında tüm eşyalar boşaltıldı ve arandı, hiç bir şey çıkmadı, bir iki kitap ele verildiyse de, bunlar da kamufle ettik. İdare de o zaman pek önemsememi. Eşyalar ve torbalar la koğuşa geldik, içeri girdik ve kapıyı kapatıp gittiler. Buna kimse alışık değildi. Epeyce moral bozuldu. Bir çok insan neye uğradığını ve sanki "tahminlerinin aksine bir şey olmuş havası ile" üzülüyor. Yalnız mazgal lar açıktı ve diğer yerlerle konuşmaya, kımlerin nerede olduğunu ve namal olduklarını sormaya başladılar. Kapalı yer oldukça sıkıcı geldi. Ama, ceza evi buydu ve bunu bilmeli ve alışmalıydık!

b- Koğuş Yönetimi ve İlişkiler.

Geldiğimiz arkadaşlarla ve üzerlerindeki moral çöküntüsü konusunda şakalaşarak ve gülüp konuştuktan sonra, yerleşme konusunu gündeme getirdik ve hiç bir sorun çıkmadan hallettik. Herkes yatağını düzeltti. Diğer koğuşlar gibi tantana etmedik! Ve bizim koğuşu tam bir cezaevi koğuşu gibi düzenledik. Düzenini bozarak ve daha sonra gördüğümüz diğer koğuşlar gibi halılarla, süsleyemedik. Çünkü, yoktu. Düzenli ranzalar ve düzenli yataklar, sırayla duruyordu. Her yer açık ve görülebilir vaziyeteydi. Çünkü hapishaneyi biliyorduk. Burada her şey olabildi. İyi hesap yaparak düzenledikten sonra, koğuş yönetimi ve ilişkilerini çözmeye koyulduk. Önce bazı unsurları bunu ertelemek istediler. Diğerlerine sormaya ya da bir etrafa bakmaya gerek duydukları kanısındayız. Ama, bunun gereksizliğini anlatarak, hemen yönetimi oluşturduk. A. Aydın geçici olarak koğuş sorumlusu oldu, ilişkiler, ilkelere ve yaşam kurallara bağlandı. Buna göre:

- Yeme ve içme ortak olacak,
- Koğuş sorumlusu oy çoğunluğu ile seçilecek ve oy çoğunluğu ile düşülecek,
- Diğer koğuşlardan gelen hapishane ile ilgili öneriler, koğuşta tartışılarak, oylamadan sonra kabul edilirse onaylanacak. Ya da rededilerek bildirilecek ve ona göre tavır takılacaktır. Bu koğuşun sorunları bu koğuşta kişiler tarafından kararlaştırılacaktır. Cezaevi ile ilgili olarak, siyasetler değil, koğuş yönetimi olarak öne çıkılacaktır,
- Kisiler ya da siyasetler ilişkilerinde özerk olacaklar. İç eğitim ve dışarı ile ilişkilerini sürdüreceklerdir.
- Bütün yaşam ve yönetim ilkelere ve kurallara bağlanacaktır. Tartışma konusu, bu ilkeler düzeyinde olacaktır.
- Diğer koğuşlara da öneri götürülecek ve cezaevi ortak yönetime zor-

lanacaktı,haberleşme sağlanacaktı.
(...)

Bu ilkelerle koğuş yönetimi oluşturuldu,dengeli bir temsil sağlandı ve koğuş dışı ve idare ile ilişkiler götürülmeye,ihtiyaçlarımız gideril meye başlandı.Düzenli bir durum yaratıldı.Diğer koğuşlardan gelenlerin dikkatle izledikleri bir durum ortaya çıktı.

2 nolu cezaevi,ilk oluşumunda yeni bir durumdu ve özellikle koğuş ka pıları kapalıydı ve belli zamanlarda havalandırma söz konusu idi.Böyle ce koğuşlararası tecrit vardı.Bu bazı grupları sevindiriyordu,rahat bir hayatı kurmaya ve tabir caizse dergâhlar oluşturulmaya başladılar.Bütün bu kendini koyvermişlik,tecrit ve yeni durum ilk çıkışta çok kuvvetli bir yönetim ile çözümlenebilirdi.İlk anda ne yerleştirilirse, -idarenin de gözü açılmadan ve tedbirlerini almadan- yerleştirildi.Yoksa,sonradan işler karışacaktı.Komünümüz,durumu tartıştı,değerlendirdi ve R.Arslan' ın koğuş sorumlusu olmasını uygun gördü,önerdi.Bu arkadaş,zaten, diğer cezaevinde de ilişkilerimizi götürmüştü.

Bu arada diğerleri de N.Kaya'yı koğuş sorumlusu olarak gösterdiler. Koğuşta genel görüşme açıldı.Tartışmalar başlatıldı.En iyisini bulmanın ve mutlaka rıza ile ve gönüllü bir arada olmak zorunluuydu. R.Arslan'ın neden aday olması gerektiği -kendisi karşı idi- herkese anlatıldı.N.Ka ya ve onu aday gösterenler ikna oldular ve geri çektiler.R.Arslan oybir liği ile sorumlu oldu.Zaten,konulan kurallara da uygun bir seçim oldu.

Gelip yerleştikten sonraki duruma kısa bir göz atmak gerekiyor:

Siyasetlerin her biri ayrı koğuşa yerleştiler.Sayıları bir koğuşdol duramayacak kadar küçük olan gruplar ise,anlaşabildikleri ile aynı koğuş a yerleşmişlerdi. -Koğuşlar 20 kişilik,30 kişilik ve en çok bir iki ko ğuşta 40'ar kişilikti.Aslında buralar normal olarak 12,20,35 kişilik ol ararak yapılmıştı- Sayılarının çokluğundan dolayı PKK'liler birçok koğuş u doldurdular.

Daha 2 nolu cezaevine gelmeden ve 1 nolu da iken,diğer siyasetlere birçok öneri arasında en önemlisi şunu da önermistik:nakil olduktan son ra 2 nolu'da mutlaka "karma" kalınmalardı.Bunda iki amaç vardı:ahmak ol mayan ve siyaset yaptığını iddia eden herkes bunu anlardı.Ayrıca,cezaevi bunu gerektiriyordu.B i r i n c i s i ;aynı düşman,sömürgeci TC devle ti ile sömürgeci Türk burjuvazisi ile mücadele eden bizler,birarada ka labilmeliyiz.Buna zorunluluk olmadığı zaman kendimiz karar verebilmeliyiz.Bunu öğrenmeliyiz,zorluk bizi buna mecbur edebilir...

İ k i n c i s i ;deşifrasyonu engellemek,önlemektir.Siyasetler belli koğuş larda toplanınca,kişilerin siyasi nitelikleri konusunda yeterli bilgi ler olmadığı halde,polis cezaevindeki duruma göre ilişkilerin deşifras yonu konusunda,soruşturmasını yoğunlaştırabilirdi.Diyelim ki,genel ola rak devrimci sempatanın olan biri,tutuklandıktan sonra,kendi isteği ile ...ların koğuşuna gittiğinde,bu polis için önemliydi.Bu ipucu olabilirdi.Daha sonra yakalanarlara o kişi hakkındaki duruma göre kişinin ni telikliğini,örgüt içindeki yerini ve katıldığı eylemleri ortaya çıkarıyor du.Söz gelişi ...için verilen bu örnek,tüm siyasi gruplar için de doğ ruydü.Zaten polislin daha önceden saptadığı döküman ve belgeler çok azdı,bilgisi kısıtlıydı.Tüm bilgi soruşturmadan kaynaklanıyordu.

Bir önemli sorunda,güçlü bir cezaevininyaratılması birlikte kalmakla mümkün olacaktı.Önemliydi,üzerinde durmalıydık.Birarada kalabildiğimiz, birbirimizden etkilenip,aramızda bazı sorunları tartışmadan kaldırmarak, ilkeli ve ortak yaşam kurabildiğimiz zaman,direnme olanakları artardı . Bunun sonuçlarını ileride tartışacağımız için,burada kısaca belirtip ge

çelim.

Kimse değerlendirmeye ve önerimizi ciddiye almadı. Henüz birşey görülmediği için ve büyük ölçüde rahata kavuşulduğu, yemek-içmenin bolladığı dergâhların kurulduğu bir zamanda, "can güvenliği"de sağlanmıştı. 12 Eylül'den önce burunlarından kıl ardırtmayan siyasal grupların durumu göz önüne alındığında, önerilerin ciddiye alınması olanaksızdı. Hele "hem hapishaneyi ve hem de dışarıyı yönetiriz" diyenlerle, uzun vadeli ve ciddi bir sorunun tartışılması mümkün değildi. Görev doğrusu belirleyip mücadele etmekte ve peşini bırakmamaktı. Bırakmadık. Ama, ne yapabiliriz, az kişi ile ne yapılabilir? Her şeye rağmen, uğraştık, akli başında birçok kişi de gördü. Döndü, ama, iş isten geçmişti. İlerideki olayları ve direnisleri hiç olmazsa etkiledi. Yoksa, geçmişte bırakılan yanlış ve zarar, yerinde duruyordu. "Faiz"de artmıştı. Öneriyi kabullenen PKK ise, çoğunluğuna güvenererek, diğer siyasal grupları sindirip, eritmeyi amaçlıyordu. Ortak yönetim ve demokrasi anlayışı, grup çıkarı ve kabadaylıkla özdeş tutuluyordu!

Herkes korunacağına çekildi. Şimdi her siyasal grubun bir "şato"su vardı. Etrafı zırhlarla çevrilmiş ve diğer siyasal gruplara karşı "can güvenlik leri"de sağlanmıştı! İdare de bu durumu teşvik ediyordu, kolaylaştırıyordu. Çünkü, devlet, Kürdistan'da mücadele veren siyasal gruplar arasında ki bu kalın duvarı bir kere örmüştü, feodal yanlarının organizesini sağla - mıştı. Kilitli demir kapıların, siyasal olarak da devam edeceğini biliyordu ve bunun bilincindeydi! Bunu kapalı da yapmıyordu, açık bir tutum için deydi. Koğuşlarda herşey bollamıştı. "Millet" birçok seyir "hasretini"i- çinde büyütmüş ki, görmeyin. Etler, çiğ köfteler, günlük lahmacun ve torba- lar dolusu piring, bulgur, tatlılar, yerlere serilmiş halılar ve kurulmuş divanlar, demlikler kaynıyor, kitap var, tavla, satranç (devrimci yanını oy nuyorlar!) sazlar, ehh! gel keyfim gel! Misafirlikler, hep beraber . . . ayağa kalkmalar, bellere dayanıp yastıklar, hepsi birer metre uzunluğunda. Tam köy ve tam divan. "Ne de olsa Kürdistan toplumunun geleneklerini yaşatı yor ve Kürt halkının mücadelegi onun gibi yaşamayı gerektirir". (Buna rahatlık desek ayıp olacak) Velhasıl insanı kahreden bir yapı. Biz, hiç- birini yapmadık, kısa sürede de aramızda ayrılık oldu.

(...)

İdare işi geliştirmeye ve iyiden iyiye işlemeye başladı. Yeter ki, ses çıkmasın! Gelen her tutukluya "hangi siyasettensin, söyle seni onların ya nına verelim" deniyordu. Gözaltı ve soruşturmadan yeni gelen birisi, o pi sikolojik durum içinde, genel olarak, hangi siyasetten olduğunu pek söyle mez. Böyle olunca da idare bu kez: "doğrusunu söyle, çünkü, birkaç gün son ra baş vurup, amcam veya dayım bilmem teyzemin oğlu ya da köylüm filan ko ğustadır deyip, bağılı olduğu siyasetin koğuşuna gideceksin. Bari baştan söyle de bizi yorma. Bir işi iki iş yapmış olmayalım" demeye başlıyordu. İdare ve devlet işini yavaş, ama ciddi olarak güdümeye getiriyordu. Alehi- mize her şey işliyor ve geliyordu. Kimse almıyordu. Büyük bir " sar- hoşluk" vardı. Bunu biz gözlerimizle görüyor ve kulaklarımızla duyuyor - duk. Önerimizi yer yer yine güdümeye getiriyorduk, rahatlarını bulanlar her seferinde "yüzümüze bön bön bakarak, içlerinden belki yahu bu ibne- ler ne diyor" gibi eşeğe yüzlerini ekşitiyorlardı.

Nitekim, onların dedikleri -idarenin- doğru çıkıyordu. Yeni tutuklanan biri, üzerindeki şaşkınlığı atınca, bağılı olduğu siyasal grupla ilişkiye ge çiyor -biz rahat olunca ve legal olunca şaşırırız, siyasal bağlılığımız . . . hemen hortlar- ve siyasetinin olduğu koğuşa gitmek için "akrabalıkla- rını, aynı köylüleri olduğunu vb.." neden göstererek, koğuşunu değiştirmek istiyordu ve bunu acele de yapılması için idareye baskı yapıyordu. Her seferinde idarenin adamları "yahu sana baştan demedik mi?" diyorlardı.

Bağlı olduğu siyaset de, onu bu konuda teşvik ediyordu... O günlük rahat, onlara yetiyordu. Her şey gününbirlikti. Herkes, koğuşunu, kendi hayatına bakış açısı ve kafasındaki rahatlığa uygun düzenlemişti. En ilginçide KUK ve ÖY'nun kaldıkları koğuştu. Tam bir köy divanı haline getirilmişti. Büyükler devamlı oturumda ve gençler hizmette! Nöbet tutmak ya da ortalığı düzeltmek bile "büyüklere" ayrıptı! Bunu her namuslu insan mutlaka teslim eder ve sunu da bilir ki, yenilginin en önemli nedeni KUK'un tavırları ve ÖY'nun adamlarının yönlendirmeleri olmuştur...

En "güzel" günlerimiz de dini bayramlardı. Dini bayramlarda yemek alınması dışarıdan serbest bırakıldığı için, "keyfimize diyecek" yoktu. Diyarbakır'lı olanların çoğunlukta oldukları koğuşlara taşındığı kadar taşınıyordu. Bitmiyordu. Garibanlar ise, genel karavana "fazlasıyla" verilirdi. Diğer koğuşlar almadığı için bayramlarda "keyf ediyorduk" çok karavana geliyordu. Çünkü, askerde de yemek bayramlarda çoktur. Yalnız Diyarbakır'dan değil, yakın yerlerden de aynı taşımaya işi sürüyordu. Siverak, Urfa ve Mardin, Batman ve diğer yerlerden olanlar bu konuda çok "şanslı" idiler. Bu günlerde, idareden koğuş önlerine kadar tencereler sıralanıyordu. Gözünüzün alabildiği kadar. Tabii herkes, kendi tenceresini biran önce yıkayıp ailesine teslim konusunda da başarılı idi!

Cezaevinin hep böyle devam edeceğini sanıyorlardı, ama aldanıyorlardı. Hayat kısa sürede hiçte öyle olmadığını gösterdi. Hayat maddiydi ve gerçekler acıydı. Ufak bir baskı rüzgarı, iskambilden olan şatoları yıktı, yerle bir etti. Kimse kimseyi korumadı. Ortada ne şatolar, ne divanlar kaldı. Şimdi işler nasıl rasyonelleştirilecekti... Bunun da yolunu bulurlardı!

c-Bazı koğuşların hücreye gitmeleri

v e h ü c r e l e r i n t a h r i b i .

2 Nolu cezaevinde koğuş (bundan sonra cezaevi olarak geçireceğiz, çünkü, burada tutukluluk değil açıkca ceza çekmeye başladık) kapılarının, halalandırma saatleri dışında kilitli oluşu, yeni bir protesto türü yaratmıştı. Ufak bir olayda, koğuş kapıları demir keçeler, yumruk ve diğer araçlarla vrularak, dayanılmaz bir ses çıkartıyordu. Bu yolla idare isteklerimizi "yerine getirsin" isteniliyordu.

Birgün Dev-Yol'cular, cezaevinde buldukları boya ile kaldıkları yerin bir kısmına kendi sloganlarını yazarak ve bir de amblem çizmişlerdi. Bunun üzerine, Cezaevi Müdürü, Dev-Yol'cuların kaldığı koğuştaki tüm unsurları (Partizan, PKK ve Dev-Yol) hücreye almak istemiş. Altındaki koğuştaki (eski 17. koğuş), çoğunluğu Ala-Rızgari'ci olanlar ise, Cezaevi Müdürü'ne "onları götürmek istiyorsanız bizi de götür" demişler. Cezaevi Müdürü' de iki koğuşu birden hücreye davet etmiş ve topluca gitmişler, hücrelere dağıtılmışlar. (hücreleri ileride ahlatacağız)

Akşam üzeri meydana gelen bu olaydan, biz ancak sabah, kavaltı yapmak üzereyken bilgilendik. Diğer koğuşlardan durum bize anlatıldı. İdareyi protesto için yemek boykotu -idarenin verdiği yemeği almamak/zaten çoğunluk almıyordu- başlatıldığı söylendi.

Daha birkaç gün önce, "diğer koğuşlardan gelen önerilerin koğuşta tartışılıp ve oylama sonucu bir kararlandıktan sonra gereken tavrın konulacağı" konusunda ilke anlaşmasına varmıştık. Bu sabah gelen de, diğer koğuşlardan gelmiş bir öneriydi. Kuşkusuz, tartışılıp ona göre davranılacaktı. Sorumlu olan Ruşen arkadaş sofraya oturmuş olan koğuştaki tüm unsurlara, "kahvaltınızı yapın. Kahvaltı sonrası sorunu hemen tartışıp, karara varalım" dedi. Amaç, her zaman olduğu gibi işi emri vakiye ge-

tirmemektir. "eylem için eylem yapmaktan", artık vazgeçmektir. Başta kleşin kof Fahri (70) olmak üzere bazı "hızlılar" (ileride çok yavaşladılar, kayboldular) "arkadaşlarımız eylemde iken, biz neyi tartışacağız" diyecek, "eylem" e başladılar. Eylem kapı vurmaktı. Böylece, bu insanlarla bir arada kalmamızın tek güvencesi olan, temel ilkemiz ortadan kalkmış oluyordu.

Kapı vurmanın çıkardığı gürültü sorunu çözemezdi. Cezaevi yöneticileri ayrı bir blok olan idare binasında idiler. Kapı sesleri onları rahatsız etmiyordu. Bizi ise çıldırtıyordu. Çünkü, cezaevlerinde, gürültü kadar insanı rahatsız eden bir şey yoktur. Birşeyler yapılmalıydı, kendi kendimizi kandırıp ve bilinçli olarak rahatsız ediyorduk. Koğuştaki "eylemciler" ilkeyi çiğnediklerinden, durumu kömünde görüştük: "Hücredeki arkadaşlar çıkartılincaya kadar yemek boykotuna katılmayı, sorumlunun ise, idare ile görüşmesine" karar verdik.

Rusen sorumlu olarak "Cezaevi Müdürü ile görüşmek istediğini ve Müdüre haber verilmesini" gardiyana ilettili. Biraz sonra kendisini idareye çağdırdılar. Cezaevi Müdürü yoktu. Nöbetçi subay olan asteğmen Bülent ile görüştü. Asteğmen'e;

"bazı arkadaşlarımız hücreye konulmuşlar, bu haksız bir işlemdir. Dolayısıyla arkadaşlarımızda haklı bir tepkiye neden olmuştur. Yemek boykotu var. Kapılar devamlı vuruluyor. Sloganlar atılıyor... Bu, Sorunun, tüm koğuş sorumlularının ve Cezaevi Müdürü'nün katılacağı bir toplantıda ele alınıp çözüme bağlanmasını istiyoruz" dedi. Asteğmen durumu telefonla Cezaevi Müdürü'ne ilettili ve Cezaevi Müdürü öğleden sonra sorumlularla toplantı yapmayı kabul etti. Durumun, hücredekilere ve diğer koğuş sorumlularına anlatılması için izin istendi. Nöbetçi subay izin verince, önce hücreye gidilip, oradaki arkadaşlarla görüşüldü. Sigara ihtiyaçları giderildi. Ardından durum bütün koğuş sorumlularına anlatıldı. (71)

Öğleden sonra, Cezaevi Müdürü yanında İç Güvenlik Amiri Yzb. Orhan Şahin (72) olduğu halde koğuş sorumluları ile toplantı yapıldı. Toplantı yapıldı. Toplantıda yirmiden fazla koğuş sorumlusu bulunduğundan bir sözcü seçmek gerekiyordu. Sorumlular aralarında Ruşen'i ve PKK'li T. Yetkin'i sözcü seçtiler. Kadınlar koğuşu sorumlusuna özel sorunları olduğu için, konuşması açısından serbestlik tanındı.

Arkadaşımız koğuş sorumluları ile yapılan ön toplantı da; "hücreye atılma olayı yanında, çok önemli iki ya da üç sorunun talep konusu yapılmasını, talep ve tartışma konusu fazlalaşınca, esas sorunların kaybolduğunu, idare kasıtlı olarak bazı talepleri kabul edip, temel sorunu geri atabiliyordu" tarzında bir öneriyi sunmuş ve öneri koğuş sorumluları tarafından olumlu karşılanmıştı. Buna göre toplantıda;

1-Hücreye atılan arkadaşların derhal çıkartılıp, koğuşlarına gönderilmesi,

2-Yemekhaneler oluşturulup, yemeklerin yatakhane de değil, yemekhanede yenilmesinin sağlanması,

3-Mahkemelerce yasaklanmamış tüm yayınların cezaevine sokulması,

4-Revir'in derhal oluşturularak, faaliyete geçirilmesi ve tutuklu bulunan doktor ve hemşirelerin, arkadaşların sağlık sorunları ile ilgilenmelerine izin verilmesi'nden oluşan bir talep paketi Cezaevi Müdürü'ne sunulması karar altına alınmıştı.

Cezaevi Müdürü talepler karşısında şunları söyledi:

"Tutuklu sayısının çokluğundan, alttaki yemekhanelerin de koğuş gibi

kullanıldığını, ayrı yemekhane oluşturmanın bu anda mümkün olmayacağını kitap sorununun kendi yetkileri içinde olmadığını ve bunun Adli Müşavir ile görüşülmesi gerektiğini ve görüleceğini, (73) Revir oluşturmanın ise sıkıyönetim komutanının yetkilerinde olduğunu ve görüleceğini, askeriye de doktor sıkıntısı çekildiğini ve tutuklu bulunan doktor ve hemşireler den şimdiden yararlanmanın mümkün olduğunu" bildirdi.

Kadınlar koğuşu sorumlusu G.Atay da söz alarak kendi sorunlarını bildirdi ve bu arada;(74)

"..İç güvenlik Amiri Yüzbaşı Orhan Şahin'in gelip,koğuş penceresi ile gözetleme mazgallarından röntgencilik yaptığını,aynı şeyin karşı idare binasından askerler tarafından da yapıldığını,Yüzbaşı Orhan Şahin'in uyarılması",koğuş pencereleri için perde asılmasına izin verilmesini" istedi.

Yüzbaşı Orhan Şahin kıpkırmızı olup,suçlamayı re

Daha sonra,Yarbay,erlerin ve subayların haber vermeksizin kadınlar koğuşu koridoruna girmelerine yasak koydu.Perde asılmasına da izin verdi. Daha sonra karşı idare binasına bakan kadınlar koğuşunun tuvaletinde bir perde gördük.Kendileri çarşaftan asmışlardı.(Askerlerin röntgencilikide çok "doğal"dı ve Türk Ordusu'nun genel yapısı böyleydi)

Yarbay,hücreye alma olayını anlatmaya başladı;"bu konuda haklıyız , cezaevi duvarlarına siyasal slogan yazılamaz..vb.." dedi ve uzun uzun anlattı.Biz de;"hakim kararı olmadan kimsenin hücreye alınmayacağını, koğuşların toptan cezalandırılmayacağını,şayet arkadaşlarımız bırakılmazsa eyleme devam edeceğimizi" bildirdik.Ve hücre sorununun meşrulasma ması için,önüne bir takım engeller koymaya çalıştık.

Daha sonra Cezaevi Müdürü ise, "olayın Kurmay Başkanı'na intikal ettiğini,kendiliğinden hücreden çıkarılmayacağını,üç gün daha kalmaları gerektiğini,ama,sorumluluğu üzerine alarak,ancak yarın çıkaracağını" bildirdi.

Biz ise,derhal çıkarılmasında ısrar ettik...

Daha sonra bize;"gelin hücreye gidelim.Arkadaşlarınız orada herşeyi tahrir etmişler.Siz de görün",dedi.Birlikte hücreye gittik. Gerçekten,hücredeki arkadaşlar,lavabo,musluk,elektrik tesisatı,kalorifer,pencere camı gibi herşeyi kırıp,tahrir etmişlerdi.

(...)

Cezaevi Müdürü, "zarar ödendiği taktirde,arkadaşlarınızı bu gece de bırakabiliriz" diye öneride bulundu.Hem "sorumluluğu alıp,ancak yarın bırakabilirim" diyor,hem de,bu geceye razı oluyordu.Amacı,tahrifatı ödetmek ve kendisini kurtarmaktı.Biz de "öneriyi koğuştaki arkadaşlarla tartışmadan kabul edemeyiz.Ne var ki,önerinin tartışılmasından önce arkadaşlarımızın çıkarılmasını istiyoruz" dedik.Cezaevi Müdürü zararın ödenmesini sağlama bağlamak istiyor,biz de yavaşmayınca,o da hücredekilerle bırakmak istemiyordu.Hücreye gelen sorumlular dağınık bir durumda,herkes hücredeki tanıdığı arkadaşlarla görüşüp konuşuyorlar,bu arada sorumlulardan Enver ile Ayhan,Müdür'e "zararın ödenmesini taahüt ettiklerini bildiriyorlar.Bizim bu taahütten habermiz olmadı.Cezaevi Müdürü -belki de bu taahüt üzerine- "arkadaşlarınızı bırakacağım,koğuşlara haber gönderin ve yemeklerin alınmasını bildirin dedi.Hücredeki arkadaşların bırakılmaları üzerine,yemek boykotuna son verdik.Ertesi gün,Cezaevi Müdürü sorumluları toplantıya çağırdı.Tahrir edilen şeylerin onarılmasını ve yeni alınacak şeyler için de para isteyeceği belliydi.Onun için, Mü-

dür ile görüşmeden önce, sorunu kendi aramızda tartıştık. Zararı ödememeyi oybirliği ile kararlaştırdık...

Cezaevi Müdürü, "arkadaşlarınızın verdiği zarar 24 bin liradır. Bu parayı en yakın zamanda ödeyin. Ki, tamiratı yaptıralım" dedi. Sorumlular adına sözcülüğü yapan Ruşen, Cezaevi Müdürü'ne "arkadaşlarımız zararı ödememeye karar verdiler. Yasal prosedür neyse o yapılsın" dedi. Bunun üzerine Müdür kızarak, "dün arkadaşlarınızın çıkarılmasını sağlamak için söz verdiniz. Bugün ise ikiniz bitti, cayıyorsunuz. Sizinle su içmeye bile gidilmez" diye çıktı. R. Arslan da kendisine, "parsayı vermek için verilmiş bir sözüme yok. Size arkadaşlarımızı hücreden çıkarın, biz talebinizi koğustaki arkadaşlarımıza götürüp, tartışalım. Karara varıp, size de bildiririm" dedi. Cezaevi Müdürü ise, "dün sorumlu arkadaşlarınız Enver ve Ayhan bana ödeme konusunda söz verdiler" dedi. Bunun üzerine Ruşen, sorumluların kendi aralarında toplanmaları için izin istedi...

Sorumlularla "görüşme yeri"nde ortak bir toplantı yapıldı. Sorumlular dan Enver ve Ayhan'a "ödemeye konusunda Cezaevi Müdürü'ne taahhütte bulunup bulunmadıkları" soruldu. Onlar da; "arkadaşlarımızın barakılmalarına sağlamak için söz verdik, ama ödemeye niyetimiz yok" dediler. Bunun üzerine Ruşen, diğer sorumlulara, "iki arkadaşımızın verilmiş sözleri var. Bu bizleri bağlar. İlişkilerimizden düşman üzerinde de saygınlık yaratmak zorundayız. Sonra ilişkiler iki günlük, üç günlük değildir. Ayrıca, en önemli si, eyleme aldatmaca sonucu son vermek de siyasal zaafıdır. Eyleme böyle geçip, böyle bırakamayız" diyerek, sözümüzde durulmasını önerdi. Bu sözler, diğer bazı sorumluların yüksek perdeden "Marksist-Leninist" nutuklar atmalarına neden oldu. Özellikle, Ala Rızgari'den Erdem ile PKK'li T. Yetkin "bizler devrimciyiz, burjuvazinin mallarına elbette zarar veririz, burjuvazinin mallarını korumak görevi bizlere düşmez" gibi suçlamalarda bulundular.

(...)

Bu suçlamalar ve anlayamamazlık üzerine arkadaşımız da onlara; "ben ideolojik olarak bunu burada sizlerle tartışmayacağım. Ne yer ne de zaman elverişlidir. Bir yararı da yoktur. Üstelik tartışmaya gerek de duymuyorum. Yalnız şunu belirteyim, belki ileride yararı anlaşılır: Devrimger çekleşinceye kadar cezaevleri bizim evlerimizdir. Onu korumak görevimizdir" dedi ve oylamaya geçildi. Arkadaşımız dışında, herkes ödemeye yönünde oy kullandı. Karar Cezaevi Müdürü'ne bildirildi. Bu arada TIKKO'cu ve bi koğuş sorumlusu Haydar Aslan'ın (75) eli cebinde müdürle konuşması ve konuşurken sen diye hitap ettiği, Müdür'le aralarında sert tartışmalara neden oldu. Cezaevi Müdürü "bir daha da sorumlularla toplantı yapmayacağım" diyerek, toplantıyı dağıttı. (günler geçti ve ne toplantılar yapıldı ve karşılıklı ne tavizler verdik bir bilirsiniz... Zaten hayat taraflararası ilişkiler ve tartışmalar ve karşılıklı uzlaşmalarla sürüyor, si yaset bu..)

Tahrip ve meydana gelen olay yanlıştı. Zaman bütün boyutları ile bunu gösterdi. Bu aynı zamanda tehlikeliydi de. Bu tür tahriplere pirim verildiği takdirde, cezaevinin diğer yerleri de, düşüncesiz birçok kişi tarafından tahrip edilebilirdi. Elektirik fişini kullanmak, koğustaki lavaboyu kullanmak, bunun gibi birçok şeyi "burjuvazinin malı değil miydi?" Bunları çok iyi biçimde kullanıyorduk. Buradaki öneriyi ise "burjuvazi'nin malını koruma olarak algılıyorduk". Çay yapmak için kimse, araçlarından olmuyordu vb. gibi. Şartlarımız da kötüydü, her gün de kötüleşebilirdi. Bu takdirde, tahrip ile, bindiğimiz dalı kesmiş olurduk. Böylece şartlarımız, kendi elimizle daha da kötü olmuş olurdu. Ve idare de zaten olanı yetinmeyi öneriyordu. Birey gelişmiyordu ki, korsan bir cezaeviydi, henüz tamam

lanmamıştı.İşin peşini bırakmadık.Tahribin yanlış olduğunu,diğer siya - setlere ve yetkililerine bildirdik.Onlarla tartıştık ve anlamaları için uğraştık.

Arkadaşımız Ruşen,konuyu tüm siyasetlere götürdü,görüştü.Çoğunluk,ta hribatin yanlış olduğu görüşünde birleşti.PKK'den H.Durmuş ile görüşü - lürken,T.Yetkin de yanlarındaydı.H.Durmuş,"tahribi biz de tasviyetmiyo ruz.Çok yanlış yapılmış" dedi.Ruşen Talat'ı gösterip,"ama arkadaşın se ninle aynı konuda anlaşmıyor" deyince T.Yetkin,"Hayri abi söyleyince ik na oldum" demisti.Ruşen,"demek aynı şeyi ben söyleyince yanlış, Hayri söyleyince doğru oluyor" (!) deyip ayrılmıştı.

Bu tahrip edilen hücreler (40 tane) hiç onarılmadı.Üç yıl orada bin bir işkence ve zulüm altında kaldık.Hemen hemen herkes buradan geçti ve idare hep bu tahribatı kullanıp,"kırarsanız,alın işte böylece kalın"de di.12 Eylül olunca,binlerce kişi bu tahribin acısını çekti.Burası 37.ko ğuş olarak bilinen,her yeni gelenler ya da koğuşlardan hücreye konulan lara işkencenin en çok yapıldığı yerd.Tahribi yapanlar,onaylayanlar da defalarca burada kaldılar.Pencereler kırık,lavabolar akıyor, elektririk yok,tuvaletler çalışmıyor,boklu hücrelerle burası bir zulüm yeri oldu. Tahribatin tamir edilmemesinin pısmanlılığını,bu hücrelerde gün geçirildi ği zaman herkes duydu ve belirledi.

Cezaevlerinin birer okul olduğu ve onlara gözümüz gibi bakmamız ge - rektiği;ancak,devrimden sonra,onları yararlı yerler haline getirebilece ğimiz anlaşıldı.O soğuklarda;battaniyesiz,taş ve beton üzerinde,sigarasız günlerce aç-susuz bekletildiğimiz bu hücrelerde "burjuvazinin mallarını koruduğumuz için",biz de çile doldurduk.

d- Kemal Pir ve M. Can Yüce'nin gelişleri.

PKK Merkez Komite üyeleri Kemal Pir ve Mehmet Can Yüce,Sason'dan ge - lirlerken Batman yol ayrımında yakalanmış ve on beş günlük gözaltından sonra tutuklanmışlardı.Bir gece yarısı,cezaevi görevlisi Astsubay Orhan bizim bulunduğumuz koğuşun önüne gelerek Ruşen'i çağırdı ve"senin müvek kilin Kemal Pir tutuklanmış,kendisi burada ve senin kaldığın koğuşa gel mek istiyor,kabul ediyor musun" dedi.12 Eylül'e kadar,cezaevinde iste - yen istediği koğuşa gid^bilmekteydi.Gelenler ise,eski koğuş sakinleri - nin izni olmaksızın koğuşa alınmıyorlardı.Bir de,koğuşlar o zaman mevcut larını belli oranda tutuyorlardı.Görevli Astsubay,bunun için haber ver - mişti.

Kemal 12 Eylül öncesi tutuklanmıştı.Gelişinden bir süre sonra da 12 Eylül oldu.Ve o zaman başka koğuştaydı.Kemel Pir ve arkadaşının derhal koğuşa alınmasını söyledik ve getirdiler.Ruşen daha önce Kemal'in Ada - na'da avukatlığını yapmıştı ve oradan tanımaktaydı.

Kemal yanındaki arkadaşını (M.Can Yüce) bize tanıştırdı.M.Can Yüce Varto'nun Üstükran Nahiyesine bağlı Rakasan köyündendi.Mümtaz kendisini hemen tanıdı.Ayrıca,onun köyünü ve bölgesini iyi tanımaktaydı.M.Can Yü - ce,yoksul bir ailenin çocuğuydu.Köyleri de çok yoksul bir köydü...

Sorgulamadan yeni çıkmış insanların yorgunluğunu ve bitkinliğini u - zerlerinde taşıyan bu arkadaşların gerekli ihtiyaçları karşılanarak,ist - tirahat etmeleri önerildi.Yıkınıp,üstlerini değiştirdiler,istirahata geç tiler.Koğustaki arkadaşlarda kendilerine yardımcı oldular.Yalnız N. El - Hüseyini,hoş geldin bile demedi ve hiç ilgilenmedi.Bu,dikkat çekici idi! Koğustaki diğer unsurlar gelen arkadaş tanımayı ve ismini de bilmiyor lardı.Sormak ve öğrenmek istemelerine rağmen,kimseye bilgi verilmedi.

Ertesi gün, bize nasıl yakalandıklarını, bir takım siyasi belirlemeler de yaptıktan sonra, cezaevinin durumunu sordular...

(...)

Cezaevine yeni ve üstelik te soruşturmadan gelen biriyle, hemen detay görüşmelere girilmez. Yeni tutuklanan insanın değişik psikolojik durumu vardır. İlk karşılaştığı kişilerin etkisiyle yanılgılara düşebilir ve düğürlülebilir. Onun için, yeni tutuklanan biriyle, her hatır sorma ve istirahat etmesi, moralize olması ötesinde birşey konuşmama prensibi ile hareket ediyorduk. Gerçi, Kemal, cezaevine girme ve çıkmada deneyimliydi. Zaten, en son olarak da Urfa cezaevinden firar etmişti. Bazı şeyleri biliyordu. Ayrıca onun örgüt içindeki konumunu da biliyorduk. Tüm bunlara rağmen yine de, yeni tutuklanan birinin psikolojisini taşıyordu. Biz Kemal ile ne kadar havadan-sudan konuştuysak da -bizim koğuşa gelmesi de çok dikkat çekmişti, ilerideki baskı dönemlerinde bunu bize kullandılar, ve "İbneler Kemal Fir'de buraya gelmişti" diyorlardı- o, devamlı bize cezaevi, cezaevindeki ilişkiler, ve arkadaşlarının tutumu hakkında, bizim somut görüşlerimizi öğrenmek ve bilgi almak istiyordu. Sorularından ve anlatımlarından, cezaevindeki PKK yöneticilerinin uygulamalarından ve ilişkilerinin den hosnut (!) olmadığı anlaşılıyordu...

Mümtaz, hem Kemal hem de M. Can Yüce'le bazı konuları görüştü, bilgi verdi. Özellikle havalandıрма açıldığı zaman, Kemal'le üç saate yakın volda atarak -içeride konuşmanın sakıncaları vardı- ona, hapishaneyi değerlendirdi. Kendisine olayları en nesnel biçimde aktarıp, önerilerde bulundu: Özetle: "Bu dönemin ağır bir yenilgi dönemi olduğunu, bunun somut siyasi nedenlerini ve sonuçlarını belirledi. Cezaevine sarkan durumun ise dışarının bir devamı olduğunu ve bunun değiştirilmesinin gerekliliği; bunda PKK'ye büyük görevler düştüğünü ve PKK'nin fedakarlık yapması gerektiğini açıkladı. Önemli sorunun, kadroların ciddi bir hapishane eğitimi ile Marksist eğitimden geçirilmelerinin zorunluluğu ve bunun için elimizde varolan metinlerin -Marksizmi öğrenelim Kamppanyası metinleri- okutulması, her siyasi grubun bunu uygulaması gerektiğini belirledik. Ayrıca, ciddi bir haberleşmenin kurulması ve hapishanenin mutlaka ortak yönetime geçirilmesinin gerekliliğini anladık. İlkeli ve kurallı bir yaşam birliğinin oluşturulması ve mutlak örgütlendirilmesi vurgulandı. Bu yoldaki çalışmalar ve bunun nasıl engellendiği örneklendirildi. Ayrıca, komün kurulması ve komün'ün pratik işlerliği ile bazı kuralları açıklandı vb..."

Kemal, anlatılanları iyice dinledi. Bu dönemin "yenilgi olduğu konusunda kesin konuşmamak gerektiğini" bildirdi. Ortak yaşam ve ortak yönetim ile hapishanenin örgütlendirilmesini aynen kabul etti. Komün programına da onayladı ve bunun için varlığıyla çalışacağını açıkladı. Ve sunuları söyledi: "Abi, bizi mutlaka desteklemeli ve yalnız bırakmamalısınız. Biz, sizleri her zaman yanımızda görmeyi istedik. Hatta, dışarıda sizlere program açtık. Ama, sert biçimde eleştirip, katılmadınız. Eleştirileriniz dikkate alındı. -Bizce alınmamıştı- Yalnız yazıp-çizerek bu işlerin gitmeyeceğini sanıyorum. Ama, bu da gereklidir. Biz de bunu önemsemeye başladık ve teorik eğitim planladık. Eksikler, yanlışlar var. Arkadaşlardan bilgi alarak, değerlendirme yapıp, eksik ve yanlışları gidereceğiz ve cezaevinde yönetime -kendi siyasi grubunun- bizzat el koyacağım" dedi.

Biz de kendisine, "her türlü yardımı yapacağız. Avukat sorununu halettik. Ortak Yaşam konusunda birçok siyaseti PKK ile ortak davranmaya razı ettik. Eğer ciddi ve doğru çalışmalar olursa, her türlü desteği sağlarız. İleride, daha detaylı olarak, cezaevi ve siyasi konularda görüşebiliriz" dedik. Can Yüce'el ile detaylı görüşme yapmadık. Zaten durumu da elveriş-

li değildi!

Kemal, "gelişini arkadaşlarına haber vermemizi ve hangi koşuğa kalmasını uygun gördüklerini sormamızı" istedi. H.Durmuş'a haber verdik. Zaten yakalandığını haber almışlardı.13.koşuğa gelmesini uygun bulduklarını ilettiler.Kemal ile Can Yüce bir iki gün kaldıktan sonra,bizim koşuğtan ayrıldılar ve 13.koşuğa gittiler.Onlar gittikten sonra,Mümtaz arkadaş N.El-Hüseyni'ye elestiri yaptı ve Kemal'le karşı tavrının yanlış olduğunu bildirdi...

Az bir zaman sonra 12 Eylül harekâtı oldu.Bunun üzerine koşuğlarda tecrit uygulamaya başladı.Koşuğlararası ilişkiler kesildi.Dolayısıyla Kemal'in de çalışma olanakları az oldu.İlişkilerimiz gittikçe zayıflamaya yüz tuttu.

Kemal Gürcü asıllı bir arkadaştır.Gümüşhane'lidir.Babası ve ailesi yoksul bir ailedir.Kendisi Laz bilinmektedir.Cezaevinde kendisine Türk olarak tavar takınılmıştır.İdare de böyle bakmıştır.Çünkü,kendisine hep "ulan Kemal sen Türksün ne diye bu işlere katılırsın" diyorlardı.Birçok özeliği yanında,mert ve hoşsohbet bir insandı.Hemen ilişki kurmasını ve kaynaşmasını bilirdi.Mütevazı bir insandı.Siyahal çalışmalarında çok sert olduğu söylenmekteydi.Katı ve acımasız uygulamalar yaptığı anlatılırdı..PKK'lilerin çoğunluğu,gardiyan erlerle olan ilişkilerini "Sömürgeci Türk Ordusu düşmanımızdır.Onun her ferdi ile düşmanız" düz mantığına oturtmuşlardı.Kemal böyle değildi.Gardiyanlara kendisi çok sevdirmişti.Bunun üzerine de ona "Türk gözü ile bakmalarınızda" etkisi elbette vardı.Öyle ki,gece geç saatlerde gardiyanı gönderip,bizimle ilişki kurabiliyor ve birşeyler istiyebiliyordu.

Bir gün haber göndererek,oksijen ile tendürdiyot istemişti.Amaç, aslında ilişki sağlamaktı.Gardiyan haber verince,Rusen'de "Kemal'i çok özledim,kendisi ile görüşmek istiyorum" dedi.Kemal'in koşuğ gardiyanı, "senin gardiyan izin verirse,benden de izinlisin abi" dedi.Bizim gardiyan ise,mümkün olan her şeyi yapardı.Devrimci sempaticanı olmuştı.Bizim ilişkilerimiz onu çok etkilemişti.Teskere aldıktan sonra,uzun süre bize mektup yazdı ve bir keresinde "sizleri tanıdıktan sonra hayatı ve insanları tanıdım,ne kadar namuslu insanlar olduğunuzu öğrendim,sizlere her zaman yazacağım ve muz göndermek istiyorum" demişti.Kendisine haber yolladık ve "oğlum 12 Eylül geldi,aman yazışmayı kes,biz sana adam gönderip ilişki kurarız,-daha sonra kendisine bir kişi gönderdik- başına bir şeyler gelir,-mektuplarında gittikçe ileri adım atıyordu-" dedik.Ve ilişkimiz,herkes gibi onunla da kesildi.R.ismindeki bu gardiyan gariban ve çok dürüst bir insandı.Kadınlar koşuğuna da bir süre o baktı.

Rusen,Kemal Pir'in bulunduğu koşuğa gitti.Orada Şükrü Gülmüş'ün (76) yanında bir buçuk saat görüşme yaptılar.O gün,PKK'liler,Bucaklarla çatışmada hayatını yitiren Cuma TAK'ın anma toplantısını (havalandırmada) yapacaklardı.Kemal Pir'de katılmak zorundaydı.Konuşma bu kadar süreye sığdırılmak zorunda kalmıştı.Konuşma daha çok cezaevi üzerineydi.Kemal'e "1 nolu cezaevindeki çalışmalar,cezaevlerine nasıl baktığımızı, diğer siyasetlerin bakış açıları,PKK'lilerin cezaevindeki yanlışları ve bundan sonra neler yapılabileceği gibi konularda" açıklamalarda bulunulmuştu.Cezaevindeki yanlış uygulamalar anlatılırken,PKK'liTerin yaptıkları işkencelere de özellikle değinildi.Cezaevini yakından bilen Şükrü Gülmüş,iskence de dahil,somat olayların hepsinin meydana gelmiş olduğunu söyleyerek,bizi doğruladı.

Sonuç ta,Kemal Pir Rusen'e; "abi,merak etme,hepsi düzelecek.Anlattığınız seyler beni epéyce aydınlattı.Daha önce de söylediğim gibi yönetimi -PKK'nin cezaevindeki yönetimini kastederek- ben alacağım ve sizler-

le daha sıkı ilişki içinde olacağım.Şimdi bir anma töreni var,burada ka lırsan seninde katılman gerekecek,ben senin katılmanı istemiyorum.Gider sen iyi olur" dedi.

Bu,Kemal ile son görüşmemiz oldu.Bir kere de küçük bir not yazarak haber iletmışti.Revir,hastahane ve televizyon çekimleri,basına gösteril me dışında,yanyana bir daha görüşemedik ve 82'deki ölüm orucunda şehit oldu.

(...)

e- i c y ö n e t i m g i r i s i m l e r i .

2 nolu cezaevi büyük bir yerdi.Daha önce durumunu belirlemiştik.Aske ri Cezaevleri tutuklulara yetmeyince (güvenlik de söz konusu olunca) sıkıyönetim buraya el koymuştu! (77) İnşaatı yeni bitmiş bu cezaevinin ilk sakinleri bizlerdik.Cezaevinin A bloku, idare binası olarak yapılmıştı. B, C, D bloklarında ise, sinema, kütüphane, revir, hamam da içinde olmak üzere tutuklu ve hükümlü koğuşları, kadın ve çocuk koğuşu, tecritler yer almaktaydı.E blok ise, üst yatakhane ve altı da yemekhane olmak üzere inşa edilmişti.Kapasitesi normal de 600 kişi idi.Ama, bunun çok çok üzerinde adam dolduruldu.Her yer yatakhane yapıldı, hiç bir yeri kuruluşunun öngörüldüğü gibi düzenlenmedi.Mevcutun 4000 kişi olduğu zamanlar vardı. Sayı ne kadar artarsa artsin buraya sığdırıldı.Yemekhaneler, atölyeler , iş ocakları, her yer yatakhane oldu!Adı cezaevi idi, ama, bambaska bir yapı gösteriyordu.

Hücreler bile ağzına kadar dolduruldu.Bu kadar büyük bir kapasitesi olan bir cezaevinin iç yönetimi sorun olarak ta başından beri karşımızda duruyordu.İdare ile tutuklu, siyasi gruplar arasındaki ilişkiler, hat- ta, aynı örgüt adamlarının birbirleri ile ilişkileri, büyük bir keşmekeş içindeydi.Örtada, bir amaçsızlık vardı.Bunu farketmemek için, ahmak olmak gerekirdi.Bu durumda, iç yönetimi ya biz ya da idare sağlayacaktı.İdarenin araç ve gereçleri ve insan unsuru buna elverişli değildi.Önce önem- semediler, sonradan onlar için de sorun olmaya başladı...

İç yönetim, ilkel ve kurallı olarak bizim elimizde olmasının sayısız yararları vardı.Bu nedenle diğer siyasetler ortak yönetime ikna edilmeliydiler.Biz, ortak yönetimin ve ilkel ortak yaşamın peşini bırakmamış- tık.2 nolu cezaevine gelişimizle birlikte, siyasetlerin yetkilileri ile bir dizi ikili görüşmeler yapmıştık.Fakat, "şatolarından" inmeye rıza göstermeyen siyaset "liderleri"ni ikna mümkün olmadı.İlişkiler 1 nolu cezaevindeki gibi yürüyordu, tek farkı, cezaevinin bina olarak farklı ol- masıydı.İdare gerek acemilliği ve gerekse personel yetersizliği nedeniyle, yemekleri cezaevi girişindeki büyük salona, girişin önündeki demir parmaklıkların yanına getirip koyuyor ve gidiyordu.Seçilmiş 5 kişilik bir yönetici grup, yemekleri paylaşıyor ve koğuş sorumluları alıp götür- rüyörlardı.Görüşü de koğuş sorumluları idare ediyorlardı.Listeler getiri- yiyor sorumluya veriliyor ve koğuş sorumlusu koğuşunu götürüp görüştü rüyor ve geri getiriyordu.Orada, yine, görüşü de koğuş sorumluları idare ediyorlardı.Özellikli, PKK'liler yönetiyordu.Kantin alıs-verişini de sor- umulu gardiyana bildiriyor.Alıs-veriş için çıkıp gidiyor, geziyor, dola- sıyor alıs-verişini yapıp geliyordu.Belirsiz bir ortam oluşmuştu. Ama, idare içeriği tamamen bize bırakmıştı.Yalnız, kapıları havalandırmaya saat lerinde kapatıyordu.Gardiyanlar havalandırmaya çıkarıp gidiyordu. Yani, iç yönetim olanakaları kendiliğinden oluşmuştu.Ama, iki eksikliği vardı:B i r i n c i s i, ilkel ve kuralları belli olmayan ve kimin yönettiği be li olmayan bir yapı vardı; i k i n c i s i, idare hiçbir şeye karışmaması na rağmen, kapıları belli zamanlarda, açıp belli zamanlarda kapatması bi- zim için bir engeldi.Haberleşme olmuyordu ve tecrit (zaten, binanın ken-

di özelliğinden ötürü de) vardı.Alt-üst koğuş bile zor haberleşiyordu. Biz,bu durumu,kendi lehimize dönüştürüp kurallara bağlamayı ve idare üzerinde etkinlik yaratılmasını düşünüyorduk.Eğer arada kapılar da açılır ve içeride de bir yönetim oluşturulursa,bu,çok iyi olurdu.Ama,kimse yanaşmıyordu...

Her sorumlu görüşte görev almak zorundaydı.

Bir görüşmede şöyle bir olay geçti:

Ruşen arkadaş görüşme yerine Muharrem'i göndermişti.Ala Rızgari'cilerin kaldığı koğuşun sorumlusu olan M.Erdem,T.Yetkin'e başvurarak "esas koğuş sorumlusunun görüşmede görev alsın,yerine adam kabul etmeyeceğiz gayet esas koğuş sorumlusu -Ruşen- gelmezse,koğuşa görüş yaptırılmaması gerekir" diyor.Talat da,bu görüş uygun düşüğünden,Muharrem'i geri gönderiyorlar.O gün,görüş saatinde Rusen,M.Hayri Durmuş ile görüşmek zorundaydı.Bu nedenle görüş yerinde bulunması mümkün değildi.Kaldı ki,bulunmasında bir zorunluluk ta yoktu.Rızgari -Ala Rızgari "bölünmesi"nin kininiyle olacak.M.Erdem,böyle bir düşünceyi ortaya atarak,bizimle "mücadele"ettiğini gösteriyor ve "kinini" de tatmin etmiş oluyordu!

Muharrem gelip durumu anlatınca,Ruşen gidip Talat Yetkin'le görüştü.Talat, "ya sen de gelir görüy alırsın,ya da koğuşunu görüştürmem" deyince,Ruşen durumu Hayri Durmuş'a iletti.Hayri ise,Talat'a çok kızdı. Yeri gelmişken,cezaevinin bu aşamadaki "önemli" adamı T.Yetkin'i biraz anlatmak gerekiyor:

Talat Yetkin,Batman'lı bir öğretmen olup,PKK'li Edip Solmaz adındaki kişi Belediye Başkanı seçilince,Başkan yardımcılığı görevine getirilmişti,PKK'nin önem verdiği kadro adamlarından biriydi.Mazlum ile Hayri'nin kaldıkları koğuşta sorumlu olduğundan,diğer PKK'li koğuş sorumluları-çoğunlukla PKK'li- üzerinde otomatikman "etkinlik" kazanmıştı.Elhak bunun "fiyakasını" da iyi yapıyordu!

1980 yılının şeker bayramıydı.İdare bir günlüğüne koğuş kapılarını açtı.İsteyen istediği koğuşa gidip arkadaşlarını ziyaret edip,"bayramlaşa bildi".Bayramın ikinci günü koğuş kapıları açılmayınca,Talat,Ruşen'e başvurup "müdüre birlikte çıkıp -gerekçe de,daha önce sorumlular toplantısında,ikisi sözcülük yaptıklarından ötürüydü- bayramlaşma devam için kapıların açık bırakılmasını isteyelim" dedi.Ruşen,daha önceki kızgınlığın verdiği hissi bir tavırla "ben,Marksist-Leninist ve dolayısıyla materalistim.Bu bayram benim bayramım değil.Bayramlaşma için gidip idareye başvurmam" deyince,aralarında sert tartışma çıkmış,Talat Ruşen' in üzerine yürümüştü.Araya girenler tarafından,kavga önlenmişti...

PKK'lilerin verdiği bilgilere göre,daha sonraları hücrede iken çok kişiliksiz davranıyor ve hücreden çıkarılması için İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım'a yalvarıyor.Hücreden sonra da 29.koğuşta,H.Yeşiladağ sorumlu iken,onun yardımcılığını yapıyor.Aynı kişiliksiz davranışlarına devam ediyor.

5 Eylül direnişinden sonra arkadaşlarımız T.Yetkin ile 30.koğuşta birlikte kaldıklarında,koğuşun kurallarla yönetilmesi tartışmasında, yine karşı çıkmış ve getirilmek istenen kurallarla,sömürgeci Türk Ordusu'nun kurallarını özdeşleştirerek "3 yıldır kurallar anamızı ağıladı, biraz da kuralsız yaşayalım" diyerek;kuralsız,disiplinsiz yaşamayı savunmuştur.

PKK'liler,baskı dönemindeki tavrından ötürü T.Yetkin'e pek yüz vermiyorlardı.30.koğuşta iken birden bire durgunlaştı ve kimsenin kendisiyle konuşmadığını gördük.Bu hal üç gün devam etti.3.günün sonunda,havalandırmaada içerici,koğuşa girdiğimiz zaman o girmede.Beni "illa başka ko

koşu götürün,yoksa içeri girmem" dedi.Blok subayı ile görüştüktan sonra direnişe katılmayanların koğuşuna yani,3.koğuşa götürdüler...

Koğuştaki PKK'lilere başvurup, "son üç gün içinde kendisiyle hiç kim se konuşmadı ve neden gitti,gidisi biçimsizdi" gibi belirlemeler yaparak bilgi istedik.PKK'liler kendi arkadaşları ile ilgili durumlarda çok kapalı dururlar,ama,başkası olunca deşifrede(!)(Üstelik abartarak) hiç beklemezler.İşi geçiştirip bilgi vermediler.Sonradan öğrendik ki,koğuşta gece yatarak,yanındaki yatakta yatan M.D,adlı çok genç bir arkadaşta tasallutta bulunmak istediği için kendisi ile konuşulmadığını ve bu yüzden durgunlaştığını,gitmek zorunda kaldığını söylediler.Vebali boynunat).

f-K o ş u ş d e ş i ş t i r m e z o r u n l u l u ğ u .

Yukarda (c) başlığı altında bir grup arkadaşın hücreye alınması sırasında, "koğuş olarak eyleme katılma koğuş kararıyla olur" ilkesi,koğuşta bulunan diğer bazı kişi ve siyasetlerce çiğnenmişti.Ayrıca," koğuşa yeni yeni adam alma,koğuş kararıyla olur" kuralı da Kawa'cılar tarafından çiğnenmişti.Bu arkadaşlar,koğuşa haber vermeksizin,M.Şahin'i getirmişlerdi.Kuralsız ve ilkesiz ve bir karmasa içinde bu unsurlarla gitmek mümkün değildi.Kendimizi akıntıya bırakamazdık.Sayımızda sorunlara vakıf olmaya ve önüne geçmeye elverişli değildi.

Koğuş olarak,arkadaşlarımızın hücreye alınmalarına seyirci kalamaz - dık ve kalmadık da.Yine,bos yatak varken,yeni insanlar gelip kalacaktı, buda doğaldı.Bu,hangi siyasetten olursa olsun farketmezdi.Çünkü,cezaevi bizim babamızın oteli değildi,bunu hiç bir zaman da böyle görmedik ve görmeziz.Ama,yapılanlar,bizim için ilkelerin çiğnenmesi ve önünün alınması mümkün olamayacak sorunlar ve sonuçlar yaratacak bir durumdu. Bir emrivaki idi.Ortaklaşa hazırladığımız ve oybirliği ile kabul ettiğimiz, ilke ve kuralların çiğnenmesine göz yumulamazdı ve oldu-bittiler kabul lenilemezdi.Fedakarlık sözkonusu ise,hiç kimse,bizim kadar fedakarlık yapmadı ve yapamazdı.Ama,ilkelerden taviz mümkün değildi...

Kimse kendisini,verdiği sözle bağlı hissetmiyor.M.Şahin geldikten sonra,evinde yakalandığı H.M'yi de ardından hemen getirmek istedi ve ge tirtti.Fakat,bu adamla hiç ilgilenmediler.Yaşlı olan bu insan,zor durum da kaldı.Cezaevindeki bilgilendirmenin nesneliği ve bunun derecesi hak kında bir fikir vermesi ve isin biraz da mizah yanının olması bakamın - dan H.Dayı hakkında biraz bilgi aktaralım:

H.M tutuklanınca,M.Şahin ile birlikte,Mazlum ve Hayri'nin kaldıkları koğuşa veriliyor.M.Şahin bizim koğuşa arkadaşlarının yanına gelince,kal dığı koğuştakiler "seni M.Şahin yanına çağırıyor" diye kandırıyorlar. O da,eşyalarını aldığı gibi bizim koğuşa geliyor.M'nin yakın arkadaşının babası ve kendilerini evinde saklamış.Onlara yardım etmiş.H.dayı'yi ala mamazlık edemezdi..

Siyasi cezaevlerine kim gelirse gelsin, "allahın oğlu olsun", diğer kisilerce "seceresi" araştırılır.M.Şahin ile H.M'nin neyin nesi oldukla rını öğrenmek için koğuş sorumlusu olan Rusen,bunların geldikleri koğuş tan M.Doğan ile görüştü.Mazlum, "H.M denen yaşlı adam,uyusturucu ve hap kullanıyor,güvenilmez ve frengili biridir" dedi.Rusen'de "frengili oldu ğunu nereden biliyorsun" diye sorunca,Mazlum, "ayağının altındaki mavi lekelerden" diye cevap verdi.Buyrun! Hem uyusturucu kullanıyor,hem fren gili,baska koğuşa gönderiyorlar.Ayrıca haber de vermiyorlar...

H. dayının uyusturucu müptelası olduğu doğrudu.Frincilik yapan ve gerçekten kabadayı olan H. dayı'nın bu yanı vardı, başka yanları da ola bilirdi.Güvenilir olup olmadığını,ancak süreç içinde anlayabilirdik.Fa-

kat, "frengi" acil bir sorundu.Çünkü, eşyadan bile bulaşabilirdi.Kawa'cılar da kendisi ile yemek yemekten çekiniyorlardı, ilgisiz kalıyorlardı. Bu tavırlar Mazlum'un dediklerini "doğruluyor"du.Ruşen H.dayı ile görüştü: "bulaşıcı bir hastalığı olup olmadığını" sordu.H.dayı da "olmadığı"ni söyledi. "Ayağının altındaki mavi lekelerin ise,yeni aldığı E s e m marka terliklerin boyası olduğunu" ekledi.H.dayı doktor muayenesinden geçmeze içiniz rahat etmezdi.Durumu açıkca söyledik: "Sen de frengi olduğun söyleniyor,onun için, seni doktora muayene ettireceğiz" dedik. O da Ruşen'e "Avukat beg,beni doktora gönder ki,yüzünü kara çıkarayım" dedi ve muayeneyi kabullendi.Biz,koğuştan ayrıldığımız için,H.dayı'nın muayene ettirilip ettirilmediğini bilmiyoruz.Daha sonra lacivert bir terliğe sahip olan Ruşen, ayağında lekelerin oluştuğunu gören ve olayı da bilenler, "abi frengi olmuşsun", "ayağının altında mavi lekeler çıkmış, seni doktora muayene ettireceğiz" demeye başladılar...

Kawa davasından çocuklarıyla birlikte yargılanan H.dayı uzun süre tutuklu kaldı.Hiç kimseye siyasi bir zarar vermedi.Yaşlı,kabadayı ve bonker tavrını, en baskılı dönemlerde bile bırakmadığını,onunla aynı koğuşta kalan birçok arkadaştan duyduk.Çok terbiyeli (!) olduğundan "lan ibnesiz" söze başlamayan Türk askeri,H.dayı'ya da "lan ibne" dedikleri zaman,o da onlara, "ben Diyarbekir'in hamamlarındanin gibi kaç ta nesini ettim" diye cevap verirmiş.Ve yaşlı bu kabadayının sözleri,epeyce işkence görmesine de neden oluyormuş.

Konumuza dönelim.

Komün olarak koğuştan ayrılmaya karar vermiştik.Durumu aramızda tartışırken,cezaevinin bugünkü somut şartlarında, "komünle muhatap olabilecek bir grupla" yeni bir koğuşa gitmeyi düşündük.Kurtuluşçular bizi koğuşlarına davet ettiler.Fakat yerleri yoktu,çok sıkışık durumda idiler. Biz de gidersek,daha da sıkılaşacaktık.Komün üyelerinin ayrılmasına da razı değildik.O sırada PKK'lilerle kalan ve Yarbay'dan koğuş değiştirme yi isteyen Dengiş Kawa cıların başka koğuşa gitmek istediklerini öğrendik.Onlara haber gönderdik.(1 noludan da tanıyorduk,ama, komün onlarla gitmeye razı değildi.Ama,biz zorunluyduk)Kuralları ilettik,ilkeleri söyledik.Arkadaş geldip görüştü.Sonunda kabul ettiler ve birlikte gitmeye karar verdik.Böylece, ancak 20 kişiyi doldurduk ve Yarbay koğuş verdi.Yarbay, önce, "ben yirmi kişiden aşağı koğuş açmam" diyordu...

Fakat, özel bir durum nedeniyle koğuştan daha erken ayrılmamız gerekli oldu.Bu, siyasal kaygılarımızı ve cezaevine yönelik önerilerimizinkuşulara dönüşeceğini gösteren önemli bir olaydı.Koğuşta bulunan iki PKK'li genç, F.Kaya ve H.Ayan, PKK Merkez yönetimindekilere muhalefet ederek, yönetimi eleştiren bir yazılı metin hazırlamışlardı ve bunu Merkez Komite üyelerine verdiler. (78) Yazılarını önceden bizlere ve çok kişiye okuttular.Biz, olumlu ya da olumsuz belirleme yapmadık.Ancak, Mümtaz arkadaş "bu aşamada böyle bir yazılı metin gereksizdir, muhalefet bu aşamada yanlıştır, iyice düşünün" dedi.

Sorun çok önemliydi.PKK içinde ilk defa iki genç,bağlı oldukları yönetimi elestiriyorlardı.PKK içinde büyük bir huzursuzluk,yönetime karşı hoşnutsuzluk vardı.Baskı ve korku,muhalefetin su yüzüne çıkmasına engel oluyordu.Muhalefet daha ziyade,kapalı kapılar arında,dedi-kodu düzeyinde kalıyordu.Muhalefetin bizim koğuşumuzdan çıkması ve ciddi olması,suç lamalarda bulunması iki yönden olumsuzdu:

B i r i n c i s i ; "PKK'lilerin tabanlarından adam ayırttığımız (ilkel düşünceleri çok vardı) düşüncesiyle bize karşı daha kuşkucu davranmalarını ve sonuçta cezaevinin lehine olabilecek hususlarda,onları et-

kileme durumumuz olamayacaktı.Zaten başka kimseyi de takmıyorlardı! Hoş kime de cezaevini ve geleceğini umursamıyordu...

İ k i n c i s i ş Önemli bir konuda,örgüt içi demokrasi isteyen ve haklı bu muhalefet (eğitim yapılması,diğer siyasetlerle ilişkiler vb.. de isteniyordu) bize bağlanacak ve tabanlarında yankılanması engellenecekti.Muhalefet kendi iç dinamiğine göre şekillenmeliydi.

Nitekim bu muhalefet üzerinde çok duruldu(79).(!) A.Yavuz -ki,iki abisi Mustafa ve Emin bu koğuşta olmalarına rağmen- koğuştan alındı. Bunun da muhalefete eğilimi vardı,ama,birsey yazmamıştı. Muhalefetlerine doğrudan hiçbir katkımızın olmadığı F.ve H.,koğuştan giderken -onları da aldılar- "şayet baskı görür ve kendinizi tehlikede hissederseniz ve maddi-manevi birşeye ihtiyacınız olursa,bizim koğuşa gelebilirsiniz" dedik

Daha sonra,Yarbay bize 25.koğuşu vermek istedi,bu şimdiki 2.koğuştu Oraya eşyalarımızı attık.Orası iyi değildi.Tuvaleti temizledik ama, çalışmıyordu.Aşağıdan su çekiyorduk.Aşağı koğuş birkaç tabure ile askerlerin yemekhanesi idi.Buraya bizi vermesini istedik.Yarbay önce olmaz dedi.Ama,sonradan kabul etti ve orası boşaltılınca da bize verildi.0 zaman 27.koğuştu.Yeni düzenlemede 1.koğuş oldu.Böylece,Kawa'cılarla taşınmış olduk...

g- K o r s a n M i t i n g .

Tasınmadan önce,altımızda bulunan 15.koğuşta PKK'liler kalıyordu.Koğuş sorumlusu da Rovi idi.Örgüt içinde ve siyasal çevrede hep bu adla anılıyordu.Bunu daha önce belirlemiştik.Asıl adı S.Çurukkaya olan Tilki Selim,herhalde çok "kurnaz" olduğu için bu ad kendisine takılmıştı.Tilki Selim eski deyimiyle "ismiyle müsemma",renkli bir kişiliğe sahipti!

PKK'nin 1.kuruluş yıldönümünde,PKK'liler,partinin kuruluşunu kutlamayı kararlaştırmışlardı.Böyle kutlamalara,davet edildiği takdirde katılmak ya da hiç olmazsa,bir temsilci göndermek,siyasetler arasında dip lomasi gereği idi.

Kuruluş günü PKK'lilerin buldukları koğuşlarda marşlar söylenerek,sloganlar atılarak kutlama yapılıyordu.Mutlaka koğuş içinde de koğuşmalar yapılırdı.Kutlamanın yapılacağı gün,biz havalandırmaya çıkmıştık.Biraz sonra,Tilki Selim de gardiyana bağırıp-çağırıp,küfürler ederek,kapıyı açtırdı ve havalandırmaya çıktı.Heyacanlı halinden ve bizim kendisini iyi tanıdığımızdan "korsan bir miting" yapmak istediği belli idi.İşi oldu bittiye getirerek,bizi de partisinin kuruluş yıldönümüne katılmaya mecbur etmiş olacaktı.Tam bir üç kağıt...

Rovinin durumundan ne yapacağını anladığımızdan,birkaç arkadaş hemen hiçbir belirleme yapmadan içeri girdik.Zaten koğuş kapısı açıktı ve bazı unsurlar da çıkmışlardı.Selim,bizim içeriye girmek istediğimizi görünce, "PKK'nin kuruluş yıldönümünü kutlayacağız,siz de katılın" dedi. "Biz katılmayacağız" dedik ve içeriye girdik.Ardımızdan bizim komündekilerin tümü içeri girdi.Selim ise,umduğu seyircileri ve kitleyi bulamadığı için rahatsız oldu ve "korsan mitingi"ni yaptı.

Bu duruma çok kızmıştık ve aşağıya bir yazı göndererek kendisini eleştirdik.Daha sonra da diğer PKK'lilere durumu bildirdik. "Böyle emir-vakilere gerek olmadığını ve bize durumu bildirirseniz,biz de toplantılara katılırız.Ama,özellikle Selim'in tavırları bizi rahatsız etti"dedik.İçerideki arkadaşlarda sonradan duruma üzüldüklerini açıkladılar. Selim her işte tam bir karambolcuydu ,bundan hoşlanıyordu.Eğer gidip katılmak isteseydik belki de,kabul etmeyecekti.Bu davranışlar bizi bir yerlere yavaş yavaş götürüyordu.Biz,durumu görüyorduk...

h- Yazılı eylem önerisi ve
yerleşmemiz.

Dengê Kawa'cılarla birlikte önce 25'e daha sonra 27.koğuşa gitmiştik. Daha önceden 14.koğuşadaki önerdiğimiz ilke ve kurallar üzerine anlaşmıştık. Dengê Kawa'cılar koğuşun tek komün olmasını istemediler. Ortak yeme ve içmeye karşın, ayrı bir komün olarak kalmayı uygun buldular. Hangi komün sayısı fazla ise, koğuş sorumlusu o komünde olacaktı. Biz ilk gidişte çoğunlukta olduğumuz için M.Özkahraman koğuş sorumlusu oldu. Koğuşun yaşam koşulları ilkelere ve kurallara bağlandı. İlişkiler belirlendi. Yaşam düzenli bir hale kondu. Eğitim başlatıldı. Komünler kendi iç işlerliklerini kurdular. Saygılı bir ortam olusturuldu. İdarenin laçkalığına karşın, çok disiplinli bir yaşam sürdürdük. Erken kalktık, aravanayı aldık, erken yattık. Havalandırmada zamanı kadar kaldık, asker istese istemese içeri girmeyi tercih ettik. Spor yaptık vb... Kuralları da duvara astık...

Daha sonra Dengê Kawa'cılar adam getirmeye ve çoğunluğu almaya kalkıştılar!

Dengê Kawa'cılar koğuş düzenini bozmadılar, temizlik işlerinde de ve ortak yaşamda da çok iyi davrandılar. Dayanışma ve saygılı ilişkileri her zaman korudular. Zaten birçoğu militan ve genç unsurlardı. Ancak N.'in kaprisleri ile birtakım "atraksiyonlar" yapıyordu.

12 Eylül'e yakın günlerdi. Türkiye'de durum çok gergindi. O günler de, Ordu ve Fatsa bölgelerinde operasyonlar başlamıştı. "N o k t a O p e r r a s y o n u" adı verilen bu operasyonun Diyarbakır'da da uygulanacağı söyleniyordu. Böyle bir operasyon cezaevini de içine alırdı. Tecrübelerimizden, Türkiye'de olağan zamanlarda, yılda bir kez genel arama ve taramalar il il yapıldığı zaman, bu aramalara cezaevleri de dahil edilir ve didik didik arama yapılırdı. Cezaevinin de didik didik aranacağını biliyorduk. Tabii "nokta operasyonu" rutin bir arama olmayıp, operasyon olduğundan, başka şeylere de hazırlıklı olmak gerekirdi.

Durumukesin olarak önce kendi aramızda değerlendirdik. Değerlendirme sonucu şöyle bir karara vardık:

- 1-Komün olarak, bu operasyon için hazır olunacak, zulalar sağlanlaştırılacak;
- 2-Genel siyasi durumun getireceği sorunlar ve sonuçlar hakkında, diğer siyasetler ve koğuşlar uyarılacak;
- 3-Dışarı ile sıkı ilişkiler kurulacak ve Avukatlara durum anlatılacak, onların görüşleri alınacak. Bilgiler nesnelleştirilecek, gerekirse yazılı olarak zula ile dışarı çıkarılacak;
- 4-Bir dizi eylem önerilecek, eylem için de örgütlenme -diğer yollarda nendiği için- denenecekti.

Bunun için, 17 maddelik "Eylem ve Örgütlenme Öneri Programı" hazırlandı. Kısa ve uzun süreli görüş boykotları ile açlık grevlerinin eylem türü olarak seçildiği; eylem önceliklerini ve nasıl yapılacağını, örgütlenmesini, yönetimini, kod ve şifrelerini, haberleşme ağını nasıl kurulacağını içeren yazılı metin, önce koğuştaki Dengê Kawa'cılar komününe sunuldu. Çünkü, aramızdaki bir ilkeye göre, -Temel ilke- "cezaevi ile ilgili kararlar koğuşun çoğunluğunun onaylaması ile koğuş kararı haline gelmeden uygulanamaz, ya da başka koğuşlara öneri olarak götürülemezdi". Dengê Kawa'cılar önerimizi kabul ettiler. Karar, koğuş kararı olarak diğer koğuşlara sunulacaktı.

Koşuş sorumlusu M.Özkahraman,önce gidip K.Pir ile görüştü.K.Pir,prensipte önerilerimizi kabul ederek, "PKK olarak böyle bir eyleme katılacaklarını,isin detaylarının ve teknik kısmının ileride görüülüp halledilebileceğini" söylemişti.K.Pir ile bu görüşme 10 Eylül 1980'de yapılmıştı.11 Eylül 1980'de Muharrem'in duruşması vardı.Duruşmadan sonra,difher siyasetlere götürülecekti.Muharrem'e günlük duruşmada beraat etti ve tahliye oldu. (80) 11 Eylül'ü 12 Eylül'e bağlayan gece darbe oldu. (81) Cezaevinde oğlanüstü meydana geldi ve katı bir tecrit uygulaması ile karası karşıya kaldık.Öneri diğer siyasetlere götürülemedi.(Hoş götürülse de bir sonuç alınmazdı)

Böylece,dışarıda olduğu gibi içeride de 12 Eylül Cuntası'nı hazırlık sız,örgütsüz karşıladık.Bunun faturasını da mutlaka ödeyecektik!

i- 12 Eylül baskını.

Gece geç saatlerden itibaren cezaevinde bir hareketlilik sezinleniyordu.Ve 12 Eylül darbesi,hemen cezaevinde de ağırlığını duyurmaya başladı.Bir ay süreyle görüş yasaklandı.13 Eylül sabahı,kahvaltıda,yken,saat 7.30 da,arama için büyük bir tantana ile koşuş basıldı.Simdiye kadar hiç bu saatte arama yapılmamıştı.Arama yapıldığında bizim komünden olan A.Aydın (Dev-Sol'cu)'in cebinde 17 maddelik direniş ve eylem plânı çıktı.Kahvaltı da,Abdullah henüz elbiselerini giymemiş,pijama ile oturuyordu.Habukibi,sabah erkenden,aramadan önce Mümtaz kendisine uyarıda bulunarak, "direniş ile ilgili eylem plânını zulaya al,bugünlerin hiç belli olmaz" demişti.Abdullah ise,nasıl olsa,aramalar çalışma saatleri içerisinde yapıyor düşüncesiyle,isi ağırdan almış,baskın da olmuştu...

Yakalanan metin çok önemliydi.0 gün,idarenin tam işine yarayan bir metindi.Nitekim,metni bizzat bulan Asteğmen Mehmet, "Ohoo!burası cezaevinin beyni imiş de biz bilmiyormuşuz,meğer cezaevi buradan yönetiliyor mus de bizim haberimiz yokmuş" dedi.N.in tavrı bu aramada da olumsuzdu. Başlı ile sövlenenleri tasdik eder gibi yapıyor ve darbeye "seviniyor"gi bi tavrı takınıyordu.

(...)

Böyle bir metni yakalattığımız olmak bizim için büyük bir zaaftı.Ama,difher koşuşlarda neler çıkmıştı neler.Tüm zulalar desifre olmuştu.Bir anlamlı gaflet,uyarıya rağmen aldırmanın,ihtimal,bu zaafa neden olmuştu!

A.Aydın Asteğmen'e: "Metnin kendisine ait olduğunu ve kimsenin bu metinle ilişkisinin olmadığını" söyledi.Rusen de Asteğmen'e; "A.Aydın'ın davası son aşamaya gelmiştir,böyle bir belge davasına etkileyebilir.Burada yırtıp,bulmamış olursanız iyi olur" dedi.Fakat Asteğmen kabul etmedi.Biraz sonra aramaya İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı Orhan Şahin de geldi.Abdullah onun yanında Asteğmen'den metni istemeye yeltenince; Asteğmen; gözünü yüzbaşını gösterdi,elini de dudagina götürerek "sus isareti"yaptı.Bir daha da metin söz konusu edilmedi.Herhalde aramayı yapan Asteğmen metni yırtıp atmıştı.Bu Asteğmen ki;tüm cezaevi kendisinden gıcık alırdı.Havali biri idi.İnsanlar hiç belli olmuyor.

Bu olay bize iyi bir ders olmuştu.Cezaevinde yakalattığımız - yemler hariç- (82) ilk ve son önemli sey oldu.Bizde,başından sonuna kadar hiç bir sey yakalayamamışlardı.Bu bir kez olmuştu!Baskının en şiddetli olduğu dönemlerde bile zulalarımızı azalttık,ama koruduk.Bu durum idareyi deliye döndürüyordu.Tüm koşuşları delik deşik ediyor,herşeyi çıkarıyorlar,bizde birsey bulunmayınca çok kızıyorlardı.Ayrıca,ihtaralarda hep bizim koşuş üzerine idi. (83) Asteğmen bir de kitap buldu,onu da almada ve "12 Eylül geldi,artık bunları kaldıran,kendiniz halledin" deyip bize bıraktı.

Uyarıya rağmen zula yakalatmış olan A.Aydın çok üzölmüştü, o ki, cezaevinin en büyük zulacısıydı. Elinden hiç bir şey kurtulmazdı. Ama, onuru incimmişti. Bu olay onu öyle bir zulacı yaptı ki, eskisinden de beter oldu. En ince teferruatları bile bulup yakalüyabiliyordu. Artık onun cezaevinde ikinci bir eşini bulmak mümkün değildir desek, abartmış olmayız.

1- 5 g ü n l ü k a ç l ı k g r e v i .

12 Eylül Harekâtından sonra, askeri cunta, dışarıda Kürdistan üzerinde ve Türkiye devrimci hareketi üzerinde baskılarını artırdıkça, baskılar i- ceriye, hapishanelere de yansıyordu. Görüş ve mektuplaşma kesilmiş, koğuş- lararası kesin bir tecrit başlamıştı. Havalandırmaya çıkarmalar da eski- si gibi artık düzenli değildi. Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, dayak da baş- lamıştı. Dayak konusunda, özellikle, baskılar dönemi daha başlamadan, subay ve gardiyanlara küfredenler ve dayak atan koğuşlar hedef seçiliyordu.

Böyle bir dönemde, 1980 Aralık'ının sonlarına doğru, koğuşların yoğun olduğu C ve D bloklarında bes günlük açlık grevine başlamak üzere karar alınmış ve uygulanmaya da konulmuş. Savcılık ve mahkemeye giden gelenler diğer koğuşlara da alınan karar uygulanmaya başlanmış.

Bu sırada bizim kaldığımız koğuş, çok sapa bir yerdeydi. Ancak üstteki TKP/ML'li ve Kawa'cılarının birlikte kaldıkları 2. koğuşla haberleşiyorduk. 2. koğuş, karardan haberdar olduğu halde, açlık grevine başlamış ve açlık grevine başladıktan 2 gün sonra, havalandırmaya çıkarıldığımızda bize an- cak iletiler. Havalandırmada Ruşen'e, "abi, kadınlar koğuşundan G. Atay sana bir yazı göndermişti. Cezaevinde açlık grevi başlatılmış, sizin de başlamanızı istiyorlar" dediler. Ruşen'de, "yazıyı mutlaka görmesi gerek- tiğini" ve bu nedenle istedi. Bunun üzerine "yazı iki gün önce geldi. Fakat kaybettik. Bulursak veririz" dediler. Ruşen de kendilerine, "yazı ba- na geldiğine göre, mutlaka bulup vermelisiniz. Açlık grevine gelince, du- rumu biz, yeni sizden öğrendik. Koğuşun çoğunluğu karar verirse biz de ey- leme katalırız ve sonucu da kadınlar koğuşuna iletmek üzere size bildi- ririz" dedi.

Sonradan sözü edilen yazı bulundu ve gönderdiler. Biz, somut olarak G' nin el yazısını tanımadığımız için, yazının gerçekten ona ait olup olma- dığını bilmiyorduk. Ya da çok zorladığımız için birşeyler uydurup gön- derdiler mi, diye kuşku içinde kaldık.

Durumu hemen komün'de tartıştık. Bizim komün açlık grevine katılma ka- rarı aldı. Dengê Kawa'cılar ise katılmama kararı almışlardı. Özellikle Ru- şen'e gelen mektubun iki gün önce geldiği ve verildiği, kaybolduğunu söyleyip sonradan vermiş olmalarını neden göstererek, "işin içinde bir- oyun var" diyerek, açlık grevine katılmama yönünde oy verdiler. O günler- de çoğunlukta olduklarından, Dengê Kawa'cılarının oy çokluğu ile koğuş ka- tılmama kararı aldı. Koğuştan çıkan bu karar bizleri üzmüştü. (84)

Bu öneri koğuş önünde tartışılırken Mümtaz arkadaş, lehte karar alın- ması için çok çalıştı. Çabaları fayda etmedi ve Mümtaz arkadaş Dengê Ka- wa'cılarının liderliğini yapan N.El-Hüseyni'ye, "şunu iyi bilesin ki, bu cezaevinde saldırı PKK'yi aştığı zaman, daha yoğun biçimde gelip beni ve seni bulacaktır. Bundan kurtaramayız ve o zaman karşı durmamızda çok zor olur" demişti...

İleride başımıza gelenleri ve olacakları tam isabetle gören bu öneri yi, o zaman N.'e anlatmak mümkün olmadı ve olamazdı da. Devrimci mücadele yi entellektüelizm olarak algılayan ve PKK'ye kin duyan, herşeyi de onun la özdesleştiren bu insan, korkusunu ve rahatlığını kamufle ediyordu. Bu, durumun değişmeyeceğini sanıyordu. Emsalsiz bir demogok'tu. Üniversitede-

ki gibi siyaset yapıyordu.Dışarıda ne denli dar grupçuluk yapmış ise, içeride de avınısını yapmak istiyordu.Hapishane bu gibilerle yenilgiye geçecekliZor durumdaydık,duyuyor,düşünüyorduk,uygulayamıyorduk. İş isten geçmişti.Söylediklerimiz bir kulaktan girip ötekiden çıkmıştı. Durum vahimdi.

0 günlerde ilişkilerimiz N. ve komün ile iyi değildi.Ancak,içlerinde militan çocuklar vardı.Onlar da N.'ye başkaldırıyorlardı. "Dostlar bizi alış-verişte görsün" diyerek idare ediyorlardı.Kendisine "koğuştaki komünleri birleştirelim" önerisini götürdük.Aslında,ortalıkta görünmüyor, K.'i ortada tutuyordu.Bu önerimizi "grubunu kaybetmek korkusu" ile reddetmişti.0 bu gruba sarılmış,hesaplarını bunun üzerine yapıyordu. Gidiş TİKP'e doğrudu.(...) Yanındakiler de bunu sezinlemişlerdi...Bir yandan grubunu çoğaltmak için koğuşa adam getirmeye başladı.Çoğunluk elden git mesin ve Yönetimi elde tutmak için ısrarla,ne oldukları belli olmayan kişileri getiİtti.Bu arada kendiliklerinden gelenler de oluyordu. Daha önce kendileriyle çalıştığı ve tanıdığı bu insanlarla ilgili bilgi vermiyor, "tanıyoruz,bizim arkadaşlar" deyip geçiyordu...

Bir gün havalandırmada olduğumuz sırada,tanımadığımız birinin koğuş-penceeresinden,havalandırmaya baktığını ve N. ve arkadaşlarına seslenerek,hatır sorduğunu gördük.Kim olduğunu sorduğumuz da,yeterli cevap vermediler.Ama,bu şahsın gelişinden memnun olmadıkları belli idi. Adını sonra öğrendiğimiz bu adam Sedat Simavi Önder'di,komünlerine almayı da ihmal etmediler.

Mardin Araplarından olan Sedat Simavi Önder'in babası,MİT ajanı olduğu için devrimciler tarafından öldürülmüştü.Dengé Kawa'cılar tüm bunları bildikleri halde,bize bilgi vermediler.Gözleri dört dönen bu adamdan çok kuskulandık,panik göstermedik ve her zamanki taktiklerimizi işletmeye ve gerekli tedbirlerimizi almaya devam ettik.Bu adam,her perşembe günü saat 11.00 de idareye çağırılıyordu.Kendisini sıkı takip ediyorduk.Perşembe günleri görüş günleri idi.Dikkat çekmesin diye,özellikle bugün seçilmişti.Her gidiş ve gelişinde (bazen akşam üzeri yine gidiyordu), "ziyaretçilerim gecikmiş beni ayrı (85) görüştürdüler" diyordu.

Birgün Rusen,kendisine gelen mektupları (tümünü yırtardık) yırtarken Sedat Simavi'nin etrafında dört döndüğünü görür,hiç önemsemeyen bir tavırla davranmaya başlar.Sedat,hangi belgeleri imha ettiğini anlamak istiyordu.Ruşen,mektupların hepsini paramparça ettiği halde karısından gelen bir mektubu kasıtlı olarak büyük dört parçaya ayırıp,çöp kutusunun üzerine atar,yatağına uzanır.Sedat,biraz sonra eline bir süpürge alarak çöp kutusunun etrafını temizlemek amacıyla gider,gözetlendiğini farketmeden atılan mektup parçalarını çıkarıp alır,okumaya başlar. "Balık yeme taklîmişti,"şüphelendiğimiz bu kişinin ajan olduğu kesinleşmişti. Kararımızı vermiştik.Bunun yalnız idarenin değil,üst düzeyde bir görev de yaptığını sanıyorduk.Sonraki gelişmeler ve dışarıdaki ilişkilerini duyduğumuz zaman hayatın bizi doğruladığı ortaya çıktı.Sedat MİT ajanıydı.Biz,idareninin muhbirlerini hiç önemsemiyorduk.Bunlara bizim iş vermemiz mümkün değildi.Arada bir,ufak "işler" verip idare ediyorduk.Önemli olan polis in ve MİT'in içerideki adamı ve bizi denetlemesi idi.Bunu idarenin de bilmesi mümkün olamazdı.İdaredeki er de bu nedenlerle dikkatli davranırdı...

Sedat,Kawa'den gözaltına alınmış ve soruşturması da onlarla yapıldığı halde,davası tek basına açıldı.Birgün sabahleyin iddanamesi tebliğ edildi,öğleden sonra durusmaya çıkarıldı ve ardından da tahliye edildi.Tahliye olanlar o günlerde onbeş gün bekletildikleri halde,Sedat hemen o gün salıverildi!MİT ajanı olan Sedat'a savcılık,cezaevi ve mahkeme 8-

zel bir yöntem uyguladılar.Sedat'ın yargılanma biçimi,Sıkıyönetim Mahkemesi'nin MIT'çe yönlendirildiğinin açık bir kanıtıdır.

Sedat,tahliye olduğu zaman da bizlere, "azizliğini" yaptı. Koğuştan ayrılırken,Rusen kendisine, "Sedat cezaevinde rahat durmadın,bari dışarıda akıllı ol" demişti.Amaç,giderken koğuşla ilgili idareye bilgi ve -rirse, bunu bildiğimizi duyurmaktı.Nitekim,Sedat Simavi Önder, giderken hepimizle ilgili Yüzbaşı Esat Oktay Yıldırım'a geniş bilgi veriyor ve "bunlar Avrupa ile haberleşiyorlar" da diyor.Gerçekte o günlerde cezaevinde bir rapor düzenlenmiş ve koğuştakilere de imzalatılarak dışarı çı karılmıştı.Onun ihbar ettiği,bu rapordur.Bunun için bizlere çok baskı yapıldı.Ayrıca Avukatlar konusunda bir tutanak düzenlenmişti.İç-güvenlik Amiri koğuşa gelerek "nedir bu Şerafettin gibi Avukatları tutuyorsunuz, kendinize daha iyi Avukatlar bulun,örneğin;Kamuran Meral gibi" sözler etmişti.Bunun üzerine de koğuşta yine bir tutanak düzenlenmişti.Bunu Kawa'cılar imzalamadılar.İşte bu tutanak için de bize çok baskı yapıldı . (İleride bunu anlatacağız) Bizden bu raporları ortaya çıkarmamız isteni yordu.Koğuş sorumlusu Kemal'i de çok sıkıştırmışlardı.Kemal "bir suret bende idi,ben yırtım,onlardaki de dışarı çıktı." demişti.Bunu hangi rapor için söylediğini hatırlamamkla birlikte,koğuşun tüm üyelerinin imzaladığı rapor olduğu kanısındayız.Diğeri üzerinde de duruluyordu.Çünkü,Şerafettin Kaya bu tutanağı dışarıda kullanmıştı.

Raporlar yerlerine ulaşmıştı.Önemli değildi artık.Yüzbaşı özel bir arama -tarama yaptı ve kendisi bizzat katıldı.Arama sırasında,Sedat ile ilgili birisinin olduğunu ima etti...

Aramalardan ve baskılardan sonra,N.El-Hüseyni,Sedat ile ilgili bilgi vermediği için,K.Ağırakç'e'nin yanında Rusen'e sözde bir öz-eleştiri yapıtı ve günah çıkardı.(her zaman olduğu gibi) Sedat ile ilgili geniş bilgi verildiği isten çoktan geçmişti!Artık bu anlatış birşeye yaramazdı. Biz,zaten tedbirli davranmıştık.

Açlık grevi tartışılırken,ister istemez bu adam da araya girdi.Dengê Kawa'cılarla ilişkilerimizin iyi gitmediğini anlatmak için,özgün kişiliği de epeyce tartıştık.Bu,Sedat için gerekirdi!.

Gerçekten,Dengê Kawa'cılar ve "liderliklerini" yaptığım iddia eden N.El-Hüseyni ile aramız iyi değildi.Bu koğuşun da işlemeziğini getiri yordu.Avukat Şerafettin Kaya ile ilgili tutanağı dahi imzalamadılar.Yukarıda açıkladığımız bu tutanak çok önemli idi.Bizzat N.'nin de Avukatı Şerafettin Kaya idi.

Koğuşta çoğunluğa geçmiş oldukları bir sırada,koğuş sorumluluğunun devredilmesinin iki gün gecikmesi üzerine,bize haber göndermiş, "bu gece sorumluluğu devretmezseniz,zorla el koyarız" demişti.Hey gidi dünya! (86)

Koğuştaki ilişkilerimizin bozuk olduğu ve aramızda tartışmaların geçtiği bu dönemde,açlık grevi de bizim dışımızda olmuştu.Koğuş kararı ve koğuşun yapısının bozukluğu nedeniyle biz katılmamıştık.Bu,bizim kişiliğimizi çok rencide etmişti. -Ki,bu açlık grevinin hiç etkisi de olmadı- Çünkü,bizim kişiliğimiz koğuşun iç işlerliğini aşan bir durumdaydı. Bu ilke kararı yeterli neden olmuyordu.Biz de aldığımız kararları bozamyorduk.Kalkıp tek başımıza da katılırız diyemiyorduk.Katılmama bizemal edildi.Biz "katılma kararı verdik ama,koğuş çoğunluğu karar vermedi ve biz katılsaydık,koğuşta iki grup olurduk ve bu nedenle zaten kırılırdı da" diyemzedik.Hakkımızda en önemli istismar ve eleştiri konusu bu oldu. Bunu yan çizeneler,çark edenler ve itiraf edenler yaptılar. -sonraki dönem-

k- O c a k B a s k ı n ı .

Kasım ayında cezaevi yönetiminde, kısmi bir değişiklik olmuş, iç güven lik Amirliği'ne Yüzbaşı Orhan Şahin'in yerine Hava Başçavuş Mevlüt (87) atanmıştı.. Müthiş bir anti-komünist ve anti-Kürt'tü. Cezaevinde kendisine "G e s t e p o" adı takılmıştı. Gelir gelmez, işkenceler de başlamıştı. Koğuşlara ellerinde sıyah meşin bir eldiven ve kısa kalın bir zincirle giriyordu ve "Orta-Doğu'nun en büyük ve işkenceci başçavuşu olarak" ken disini takdim ediyordu. Ondan ilham alan Mustafa Asteğmen de sayımlara zincirle gelmeye başladı.

Bes günlük açlık grevinin sonra, cezaevine çok sayıda inzibat gelip, koğuşlara baskınlar düzenlemeye başladı. Bu dönem, yemek duası (ki, o zaman ailemiz sağolsun, afiyet olsun ibaretti) ve götüşe gidip gelirken sı ra ile gitmek ve gelmek zorunluluğu konu. Bu kurallara uymayanlar ve ko ğuşlar toplu davağa maruz kaldılar. İdare personeli ile, tutuklular ara- sında karşılıklı kavgalar başladı. Adı geçen başçavuşun yanında bir de çok namusuz onbaşı vardı.

Hızlı uygulamalar, açlık grevinin ertesinde, yılbaşından sonra başla - mıştı. Yılbaşı sonrasında, koğuşlar tek tek basıldı ve birçok insan hü c relere dolduruldu. Koridorlarda dayak atmaya başladılar. Bağışmalar, koma ya girenler ile bir curcuna başlamıştı. Her taraf kan içindeydi. Radyolar ve televizyonlar da toplandı. Cezaevi bir işkencehaneye dönüşmeye başla mıştı. Ama, bir sistem yoktu, idare gelişigüzel sindirmeye çalışıyordu. İş artık, çıkarından çıkmıştı.

1 nolu cezaevinin o rahatlığı ve 2 nolu'nun ilk zamanlardaki "şato - lar" dönemi sona eriyordu. O rahatlıklar içinde, siyasi gruplara, gelecek zorlu günler için uyarılarda bulunmuş, zorlukları karışılacak "ortak yönetim", haberleşme gibi araçlara ulaşılmasını anlatmıştık. Girişimlerimiz ise, bu gruplarca ellerinin tersiyle itilmişti. Eğer, şimdi örgütlü ol up işleri disiplinli karşılayabilseydik, hiç bir şey olmayacaktı. Çünkü, idare ilk zamanlar çok acemice işler yaptı. Yerine oturtuncaya kadar çok zorluk çekti. Ama, biz örgütsüzdük!

Bu durumda ne yapabiliriz? Rasgele bağırma, kaçışma, kovalamaca diren- me olamazdı! Bunun sonu yoktu. Cezaevine tutuklulardan fazla asker yığıl- dı. Her sözün başında, "gerekirse bir tabur daha getiririz. Emir mutlaka uygulanacak. Kolordu bile gelir" demekteydiler. Bu durumda, bir iki eri dö vüp kaçmak ne olabilir? Tabii bunun adına direnme denebilirse? Özellikle hapishanelerde direniş, siyasal ve sosyolojik bir kavram olarak, başta organize olmayı, yapılacak iste kararlı ve ağır birliği yapmayı, eylem bir liğini gerektirirdi. Belli emir ve kumanda çerçevesinde ve ilkelerle ha- reket gerekiyordu. Cezaevlerinin seçilmiş ve zorunlu direniş biçimlerine propaganda ve ajite ile girmek gerekiyordu. Hersey cezaevi eylemi olmazdı. Elimiz ve kolumuz bağlı ve istenildiği zaman tecrit edilebilecek du- rumdaydık. Durumu anlatamıyorduk ve anlamamaya direniyorlardı. Zorla ceza evi yenilgiye götürüldü. ve isteyip de uygulayamayacakları ortamı rahat- lıkla oluşturdular.

Organize olabileceğimiz koşullar heder edilmişti. Baskı koşullarında organize olmak zordu. Bununbütün koşulları ortadan kalkmıştı. Ufak bir bas kı, cezaevinin üçte ikisini oluşturan PKK'nin asiret anlayışına dönük ola n - dışarıya komünsel gösterilen- örgütsel yapısını yerle bir etmiş, ay nı örgütsel yapı içinde bile örgütsel emir ve kumanda ortadan kalkmıştı. Cezaevindeki sayısal durumumuz, bu olgu karşısında etkinlik kurmaya ve i sı sürüklemeye elvermiyordu. Çok üzgündük ve bu durum bizi yıkıma götürü yordu. Gördüklerimiz ve işittiklerimiz ile hergün acı çekiyorduk. Bu, Kür-

distan için büyük bir tehlike yaratmıstı!

Bu koşullarda, çaresiz ve zorunlu olarak bazı kurallara uyarak geri çekilmeyi uygun bulduk. İmha olabiliirdik. Açıkça, imha eylemine girişilmişti. Geri çekilme de örgütlü olmalı idi. Gücümüz yettiği kadar, gidis-gelişlerde, küçük küçük yazılarla gruplara, sağlam unsurlarla (88) haber göndererek, örgütlü bir geri çekilmeyi önerdik. Hiç olmazsa bununla yapacaklarını büyük ölçüde engeller ve kendimize gelerek, örgütlenme olanaklarını bulabiliirdik. Çünkü, her uygulama, bir süre sonra planladığının üstesinden işler yababilir. Nitekim, uygulamalar düşünülenin ötesinde korkunç bir yere gitti, durmadı, durdurulamadı.

Artık, tek tek askerlerin rekabetleri bile, yeni yeni ve yenilgiyi hızlandırarak uygulamalar türetiyordu. Böylece, düzenlemeler yapıp, belli bir baskı ve terör geldi, oturdu! Onlarda, "istemediklerini" buldular. Kendi beyanları bunu açıkça ortaya koymustu. Bir yetkili "bunun böyle olacağını bilemiyorduk, inanamıyacağım şeylerden bahsediyorsunuz, bunlar nasıl uygulanır" diyordu. Diğer cezaevleri de inanıyorlardı! Biz, kendi elimizle, baskılı sistemli hale getirmistik. Göstermelik direniş, bireysel kahramanlıklar, namus belası ve utanarak geri çekilmeme vb... bizi, imhanın yanına getirdi.

Muharebe ile savaşı birbirinden ayırmak gerekiyordu. Önemli olan savaş kazanmaktı. Savaş, birçok muharebelerden oluşmaktaydı. Muharebede kaybetmek, savaşta kaybetmekle aynı şey değildi. Kaldı ki, o güne kadarki çalışmalarımızı bilenler, geri çekilmadaki sorumluluğun da, cezaevinin örgütsel yapıya kavuşmasını engelleyen siyasal gruplar olduğunu yakından bilirler. Bu açıkça ortaya çıktı.

1- Televizyon programı .

Cezaevinde baskınlar ve baskı dönemi başlatılınca, henüz eski yönetim gitmemiş ve yeni yönetim de göreve başlamamıstı. İki yönetim birden ortalıkta görülüyordu. Yeni yönetim görevi devralmaya yavaş yavaş başlamıstı. İki yönetimin ortak olarak buldukları bir zamanda, birden bire televizyon programı yapılmak istendi. Dışarıya yansıyan bazı haberler ya da baska nedenlerle cezaevinin birçok yerinde kendi düzenlemeleri ile TV programı yaptılar.

Eski yönetimin ileri gelen unsurlarından olan Onbasi Şerafettin adında bir er vardı. (89) Bir gece koğuşa gelerek, sorumlu ve bazı arkadaşlarla görüşmek istedi. Söyle başladı: "biliyorsunuz, cezaevinde yeni gelişmeler var, yeni bir yönetim de olustu. Artık eskisi gibi istediğiniz olmaya cak. Dayak sesleri de geliyor, duyuyorsunuz. Bazı şeyler söyleyeceğim, kabul etmeniz menfaatiniz icabıdır, etmezseniz başınıza hersey gelebilir" dedi. Arkadaşlar, ne olduğunu sordular. O da; "yarın burada bir televizyon çekimi yapılacak, bunu kabul edeceksiniz ve yarına kadar da bana bildireceksiniz. Söylediğimiz gibi olacaktır" dedi. Arkadaşlar bunu kabul etmediler ve yarına kadar sana görüşümüzü bildiririz ancak, "sen ne adına bunu istiyorsun" dediler. Şerafettin, "ben blok çavusuym" dedi ve sonra da, "beni ok subayına vekalet ediyorum, beni iç güvenlik olarak da görebilirsiniz" dedi, ve gitti.

Durumu arkadaşlarla değerlendirdik. Ve kabul etmemeyi karar altına aldık. Sabahleyin geldiği zaman da kendisine bildirecektik. Gelmedi, ancak, sabahleyin erken saatte televizyon kameraları ile, eski bir asteğmen ve yeni yönetimin edamları, değişik erler ve çavuşlar, yeni Cezaevi Müdürü olduğunu anladığımız Einbasi Alaattin Bayar birlikte geldiler. Burada bir çekim yapılacak dediler ve emrivaki yaptılar. Daha önce kadınlar koğuşunda, kentinin önünde, baska yerlerde çekim yapılmıstı. Hemen masalar

getirildi ve düzenlendi, üzerine servis tabaklar konuldu. Bol yemek getirilip dolduruldu. Süslendi ve bazı arkadaşların oturması söylendi. Biz gider kaldık ve E., A. ve H. özellikle, bizi kamufle ettiler. Eğer soru sorulursa, onlar cevaplamak üzere öne geçtiler. Ayrıca, yapılacak yanlış davranışlar, eğilimler içinde tedbir aldılar. Aralara dağıldılar. Arkadaşlar oturunca -koşu dardı çekim için zorluk çekiliyordu- bir subay, "aranızda dus yapmasını bilen yok mu", dedi. Birisi, "ben askerlik yaptım, bilirim" dedi. Bu Münir Kungan idi. Bu bizi çok kızdırdı. Ayağa kalktı ve yemek duası yaptı. O zaman dua, "alahımıza hamdolsun, ordu millet varolsun ve ailemiz sağolsun, afiyet olsun" idi. Subay, "basta bismillahirrahman irahim de denilecekti, neyse önemli değil" dedi. Bir yandan çekim yapılıyor ve bir yandan da söylenenler teybe alınıyordu. Yemek yemeğe başlandı, yemek üzerine, kamereya en yakın yere E. hemen gidip oturdu. Baskaları- özellikle Bedri Şen- birsey yapmasın diye... Kamera ona uzatıldı ve soruldu: "yemekler nasıl, doyuyormusunuz, beğeniyormusunuz? Tatlı ve meyva veriliyor mu" vb.. Ergül, gayet soğuk ve suratı asık bir biçimde, "hep aynı seyler çıkıyor, fena değil" gibi istenmeyen cevaplar verdi. Memnun olmadılar. Çekim bitip çıkarılarken astegmen "ulan allahsız tatlı vermiyor muyuz, meyva vermiyor muyuz" dedi. Ergül soruları, sessiz bıraktı.

Bu çekimden sonra hemen bir rapor düzenledik. Rusen arkadaş bunu zu lada dışarıya verdi. Bulunursa buraya aktarılmalıdır. Bu rapordan sonrada koşusta tüm koşu sakinlerinin imzaladıkları bir tutanak düzenlendi, kom plo anlatıldı. Bu tutanak dışarıya çıkarıldı. Yeni yönetim kendisine bilgi verilmedikten sonra, özellikle, bu tutanak için koşu ve sorumluyu çok sıkıstardı. (yukarıda sözünü ettiğimiz tutanak bu tutanaktır ve televizyon çekimi için düzenlenmişti. Mart 81 tarihinde dışarı verilmiş ve arşivdedir.)

aa- Cezaevi Yönetiminin değişmesi.

Bir aydan beri cezaevi yönetiminin değişeceği ve yeni baskıların uygulanacağı söylentileri yaygınlaşmıştı. Ama, baskılar, eski ve yeni yönetim tarafından birlikte sürdürülüyor; adam dövme, hücreye kapatma, tecrit uygulama vb.. şeklinde devam ediyordu. Görülmedik baskıların uygulanacağı propoganda da sürdürülüyordu. Bu söylentiler, moral bozmak ve yeni yönetimin otorite kurarak gelmesini sağlamak, eski yönetimden farklı bir yapı ile oturmasını amaçlıyordu. Yeni yeni görülmeye başlayan subay ve erler, komando giysisi içinde askerler ortalağı doldurmustu. Bu kadar büyük bir cezaevinin iç güvenlik emiri'nin bir astsubay olması düşünülemezdi. Bu nedenlerle iç değişiklik yapılacaktı. Zaten, Gestapo Mevlüt'ün başlattığı baskılar, bir deneme ve desifrasyon sağlamak ve yeni uygulamaların habercisi islerdi.

Nitekim, Cezaevi Müdürlüğüne yeni bir binbaşı atandı. Bu, Alaattin Bavar'dı. Tüm personel, birdenbire 18 Subat 1981'de değişti. Güvenlik soruşturmasından geçmiş ve her biri ayrı birliklerden gelen erlerden oluşan seçme bir personel göreve başladı. Devir yapıldı. Bu kez açıkça yeni bir yönetimin işbaşına geldiği görülmüyordu. Eskiler vantiklarını yapmışlar ve herkesin niteliğini yenilere bildirerek, hücreye adamları doldurup, devretmişlerdi.

Komando giyimli ve bir tabura yakın asker, doğrudan doğruya saldırı ile işe basıldılar. Saldırı mevlüt Başçavus zamanında, asker dövme, kurallara uymadığı gibi bahanelerle hücreye alınmış olan unsurlar üzerinde yoğun olmak üzere, tüm cezaevine yayıldı. Türk askeri, tutuklular karşısında

gücünü ispat için,herkesi dövüyor. ve küfrediyordu.Koğuşa girmekten korkan askerler vardı.İlk günlerde koğuşlara girmekten korkan ve kapıdan kaçan askerler vardı.Bunlara,tutuklular çok vahşi tanıtılmıştı,ajite edilmişti.Bu ajite ters tepmişti,ama,kısa sürede saldırı ve toplu moral ile durumu kotardılar.

Yönetim değişikliğinden üç gün sonra,adının Esat Oktay Yıldırım olduğunu öğrendiğimiz bir piyade Yüzbaşı,koğuşa gelerek,yanında çavuşlar olduğu halde -ilk zaman çok tedbirli ve korkak davranıyordu- bir masanın üzerine çaktı,ve "o muhtesem konuşmasını" yaptı.

"Ben buraya görev yapmak için Sıkıyönetim Komutanı Kemal Yamak tarafından gönderildim. -Kemal Yamak'tan yukarıda sıkıyönetim komutanları bölümünde bahsetmistik- Herhangibir şekilde yalnız ona karşı sorumluyum. Kurallara uyacaksınız.Herhalde dışarıdan köpek seslerini duyuyorsunuz, benim kendime has yöntemlerim vardır.Ben kurallara uymayana yapacağımı bilirim,sonunda mutlaka uydururum.Bir yöntem olmazsa öbürü olmazsa baskası,ama,mutlakâ uydururum.Her şey yaparım,bundan kimsenin korkusu olmasın.Dayak seslerini,bağırma ları duyuyorsunuz -hiç ses çıkarmadık -Ben...Tunceli'de, Mamak'ta görev yaptım.Oraları hizaya getirdim. Buraya da getireceğim.Ben Kıbrıs'ta da görev yaptım.Savaş yaptım. -Çok,şeddeli (vurgulu) konuşuyordu.- Öldürdüğüm bir rum çocuğunun kanını içtim.Ge rekirse buraya bir tabur değil,ona tabur asker yağar yine yaparım,ama,u yarsanız,ben de insanım,bunun karşılığını veririm.Ben başarılı olmazsam,bu benim hayatıma mal olur..." (90)

Orta boylu,gözlerinin altı torbalanmış,konuştukça çirkinlesen,yüzünden riyekarlık akan bir insandı.Çok yorgun ve kışkulu olduğu belliydi. "Öldürdüğü bir rum çocuğunun kanını içmekle övünen,Türk ordusununbüyü z basısı,bize nesil bir uygulama yapacaklarını haber veriyordu. Böylece, yukarılarda kararlaştırılan ve boyutları,büyük bir bölümü ile meydana gelen olaylara ve gelişmelere değiştirilebilecek olan;cezaevlerinde Kür distanlı devrimcilerin fiziki,siyasi ve psikolojik olarak nasıl yok edileceklerini amaçlayan planı,resmen uygulamaya koyuyordu...

Diyarbakır Sıkıyönetim 2 Nolu Askeri Tutukevi'nde 18 Şubat 1981 den 5 Eylül 1983 tarihindeki direnişe kadar aralıksız devam eden,imha eylemleri ve iskenceler;Diyarbakır cezaevinin adanın nazi kampları ve Saygön zandanları ile yanyana anılmasına neden olacaktı.Bu iskenceler cezaevini direnislere götürdü...

Yüzbaşı yukarıdaki konuşmasını bitirdikten sonra,panodaki tüm yazı ve yönetmelikleri yırttırdı ve yerine küçük bir kağıt astırdı.Bunda 5 maddede vardı.(Üstünde de "G e n e l t a l i m a t - D e v a m l i t a l i m a t" yazan kağıdı astırdı);"1 İstiklal Marşı söylenmesi,2.And (Türküm doğruyum...) içilmesi,3.yemek duası (yazılıydı) yapılması,4."Neyiz"di ye bakırıldığında hep bir ağızdan "T ü r k ü z" denilmesi,5.asılacak yönetmeliğe göre günlük yaşamın her yanına uyulması" vardı.Biz bu konuda kendisine sunları söyledik, "İstiklal Marşı önemli değildir,dua da zaten yapılmaktadır,ancak biz T ü r k ü z diye bağırmayız,andı da içmeyiz burası okul değildir.Yönetmelik hükümlerine de zaten uyuyoruz.Ama, siz onu da kaldırdınız".Bize hiç bir şey söylemedi,önemsemez davranarak,"u yarınız iyi olur",dedi.Bizim üzerimize gelmedi.Yemek duası biçimsel olarak,arada bir yapıldı.Uzun zaman istiklal marşı da okunmadı.Duvara asılan yazıda da sunlar belirtiliyordu;yemek idarece verilecek,bütün ası tıcılar toplanacak. Bir de havalandırma saatleri belirtiliyordu vb...

Aslında bizim üzerimize gelmemesi ileride gelmeyecek anlamında değildir.Birçok sorunu haledip,genel olarak cezaevini bastırıp bize yönlenebi

lirdi, ya da bizden çekiniyordu. Ayrıca, biz yönetmelik hükümlerine uyuyor ve uyulmasını istiyorduk. Hukuki sorunlarla karsısına çıkıyorduk. Çok dik katli davranıyorduk.

n- Kadınlar koğuşu .

Kadınlar koğuşu B blokta ve 1-2. koğuşun (önce 25-27. koğuşların) yapı şığındaydı. 1. tane idi. Önceleri bunlara hiç bir baskı yoktu. İçeriye su-bay dahi girmiyordu. Arama dahi yapılmıyordu. Altlarındaki koğuşta boştu. Mevcutları birara 40 kişiye yakındı. Her siyasetten bir-iki bayan vardı ama, çoğunluk PKK'liydi. Köylü kadınlar fazlaydı. Büyük bölümü tahliye oldular. Bucak'ların kadınları da getirildi. Ve -Y. Bucak'da- başka yere ko muldular.

Kadınlar koğuşunun ve alttaki boş koğuşun kapıları açıktı. Su sorunu- nu bu alt koğuştan karsılıyorlar, ve rahattılar. Cezaevi ile ilişkileri ke sikti. Son zamanda Yarbay'ın emri ile, ara koridor da kapatılmıştı. Yan ta raflarında ayrı bir küçük hamamları da vardı. Kantinden esya aldıkları za man, diğer koğuşlar taşıyıp, kapılarının önüne bırakıyorlardı...

Baskılarla birlikte bunlara da saldırı oldu. Hiçbirşeyi kabul etmiye- ceklerini bildirdiler. Kapıları belli sürelerde kapatılmaya başlandı. A- radabir ara koridoru temizleyen kadınlar, mazgal deliklerinden bize "ken dilerine çok baskı yapıldığını ve durumlarının iyi olmadığını, paraların- nın da olmadığını" söylüyorlar ve "önemli değil direnin" diyorlardı. Ken dilerine bir kaç kez para da gönderdik.

Nisanlısı ve karısı kadınlar koğuşunda olanlar eskiden görüştürülü - yorlardı. Bu görüş çok rahattı. Sonra, bu da kaldırıldı ve bütün hapislane de uygulanan "akraba görüşü" onlar için de uygulandı. Bu, askerin deneti- minde birkaç dakkikalık görüşmeydi.

5 Ocak 1981 deki genel baskında kadınlar koğuşu da basıldı (Yukarıda kısaca ahlatmıştık). Baskına özel olarak eski İç-Güvenlik Amiri Yüzbaşı Orhan Şahin de katılmıştı. Bu baskınla birlikte bağırımlar çağırımlar ol du. Bir süre sesler kesildi. Ama yine havalandırmaya çıktılar.

Daha sonra bir gece, geç saatte aniden kadınlar koğuşu büyük bir sal- dırıya uğradı. Derinden bağırımlar, gürültüler geliyordu ve çok kalabalık tı... Bazı kadınlar havalandırmaya kaçıyorlardı. Büyük kısmın alt ta - raftaki bos koğuşa koyup üzerinde çok sayıda asker saldırmıştı. Uzun bir mücadeleden sonra sesleri kesildi. Bazılarının zorla ırzlarına geçildiği diğerlerine dayak atıldığı tahmin edilmektedir!

Daha sonra alt koğuş tahtalarla bölünerek hücreleştirildi. Bazıları buraya konuldu. Yukarının burayla ilişkisi kesildi. Bölmeler tahta ile ol duğu için, tahta girtiltiler, kapı sesleri geliyordu. Bölmelere birer ran- za konulmuştu. Bir süre sonra, burası kadınlar koğuşunun hücresi oldu ve yeni gelenler buraya konulmaya başlandı. Bir müddet burada kalanlar ku- rallara uyarak yukarıya çıkarıldılar. Bir de doğum yapan bir bayan bura- ya konularak, uyduruk bir soba kuruldu.

Yeni yönetim zamanında artık kadınlar da diğer koğuşlara uygulanan herşeye muhatap oldular ve askeri eğitim de yaptırıldı. Direnişe kadar hiç bir kadınla hapisnenenin ilişkisi olmadı. Tamamen tecrit edildiler . Direnişte büyük bir direnme gösterdiler. Kendileri ile görüşmeler başla- dı. Hepsi büyük bir çöküntünün içine girmişler ve son olarak gördüğümüz bayan arkadaşlar tanınmayacak hale gelmiştiler.

Baskı ve iskenceler sonucunda idareye iş veren ve idare ile birlik olanlar da olmuştu. Bunlar baskı görmediler ve olanakları da iyiydi. Her

seyden yararlanıyorlardı.Kurallara hepsi uyduğu için artık hep birarada kalıyorlardı.İçeriye asker de subayda giriyordu ve esas duruşa geçiyorlardı.Sayım yapılıyordu.Dayak aynen onlara da atılıyordu.Kadınlar koğusunun durumu içler acısı idi.Onlara yapılanlar,çok zordu.Havalandırmada eğitimleri bize çok acı veriyordu.Soyunduruluyorlardı ve yerlerde sürün dürülüyorlardı.Her şey yapılıyordu.Gardiyanları çok namusuzdu.Adı da Ho roz'du! (91)

Burada bir noktayı da belirtelim;Gardiyan askerdi,Türkiye'nin tüm ce zaevlerindeki kadınlar koğuşuna bayan gardiyan ya da polis verilir. Bu uygulama Diyarbakır'a özgüdür.Bunun gibi,Askeri Eğitim'de hiç görülme- mistir...

o - 1 - 8 Ocak 1981 eylemi ve
birinci ölüm orucu.

Yönetimin değişmesi ve saldırıların yoğunlaşmasından sonra, koğuşlar bastırılmış,büyük bölümü ile tutuklular hücrelere doldurulmuştu.Hücre- lerde bulunan tutukluların bir kısmı ölüm orucuna başladılar.Büyük bir kısmı ise,kuralları kabul edip,istenenin de ötesinde,yalvararak kısabir süre sonra koğuşlara gittiler.Hücrede kalanların büyük kısmı da kuralla- rı kabul etmeye başladılar.Saldırı devam ediyordu ve dayak atılıyordu.Ö- lüm orucuna katılanların çoğunluğu PKK'nin merkez kadrolarıydı...

Bu ölüm orucu sırasında biz koğuşlardaydık.Sonradan hücrede olduğu - muz sıralar,ölüm orucuna katılanların çoğunluğu ile konuştuk.Kırküç gün süren ölüm orucunu,bireysel olarak birakanlara karşı bir güvensizlik ve ölüm orucunu birakanların birçoğunda ise utanç duygusu vardı.Neden baş- lanıldığı ve neden bırakıldığı belli değildi.Bu ölüm orucunun bırakılma- sı hapisanedeki yenilgiyi pekiştirdi,perçinledi...Bu eyleme katılan un surların olayı anlatımı şöyledir:

"...

Daha önceki gelişmeleri kısaca belirttikten sonra ölüm orucunu açıkla- mak gerekir.

Bu dönemde Mevlüt İç Güvenlik Amiri olarak 5 Nolu'ya atanmıştı.(İs - kence başlamıştı) Aralık 80'de,Mevlüt Başçavuş'un yönetimindeki asker- ler havalandırmada halay çeken 31.koğuşu aramak istiyorlar. Tutuklular bu aramaya karşı çıkınca bazı askerler dövülüyor.Kolordu'dan gelen tak- viye ile,31.koğuş (o dönem koğuş sorumlusu PKK'den Kemal Aktas'tır) 24. ve 25.koğuşla,en üstteki koğuş (numarası hatırlanmıyor.33.olabilir),şid detli bir dayaktan geçirilip toptan hücrelere alınıyorlar.Bu dayak sıra- sında,birçok kişi komaya giriyor.Yine,80 Aralık'ının son haftasında,daha önce 1 Nolu'dan getirilen,18.koğuşa konulan PKK davası sanıkları,bas- ka bir koğuşa götürülecekleri vaadiyle hücrelere alındılar...Ancak hü- credeki direnme sayesinde,bir kısım tutuklular tekrar koğuşlara götürül- dü.60 civarında tutuklu da hücrelerde kaldı.

Baskının kaldırılması,işkence yapılmaması,savunma olanaklarının ve- rilmesi,hastahane-revir,yemek,görüş,Avukat görüşmesinin düzeltilmesi,i- çeriye kitap,gazete alınması,havalandırma süresinin uzatılması,hücrede- kilerin koğuşlara gönderilmesi vb. sorunlardan dolayı 1-8 Ocak 1981 ta- rihleri arasında açlık grevi yapılması kararlaştırılmıştır.

Bu eyleme,ÖY ile DDKD dışında tüm cezaevi katılacaktı.Tahminen 30 ko- ğuş ve 1000 tutuklu katılmıştı.

Eylem kararı alındığında,süre 1-8 Ocak olarak tesbit edilmisti.Ancak o dönemde diğer bloklarla ilişkiler kesikti.Sonradan haberi olan bazı

Gruplarda eyleme katılıyorlar.

Aramızda alınan karar gereği eylemin 8 Ocak günü sona ereceği bildiriliyordu. Ancak, idareye karşı Süresiz Açlık Grevi'nde olunduğu da belirtiliyordu! Fakat, Kurtuluş ile PKK arasındaki bir haberleşme nedeniyle idare, eylemin başlama ve bitme gününü ve detaylarıyla ilgili bilgilere kalıyor... Ve olaya böylece vakıf oluyordu. Bu nedenle idare, 8 Ocak'a kadar birsey yapmadı. Telaş göstermedi... 8 Ocak'ta gelip; yemekleri getiriyoruz, alacak mısınız? Bu gün almanız gerekirdi! diye soruyor.

Bu dönem Cezaevi Müdürü daha önce Kıbrıs'ta görev yapmış olduğu söylenen Binbaşısı Alaattin Bayar'dı. Eylem sırasında, grevi kırmak için idare psikolojik baskılar geliştirip ve yer yer iskencede uyguluyordu. Kori - dorlarda iskence yapılmış insan seslerinin kaydedildiği bantlar yüksek sesle çalınıyor. Gardiyanlar bağırıp, çağırıyor; ağlayan-yalvaran insan taklitleri yapıyorlardı.

Anacak, bu eylem planlandığı gibi 8. günün sonunda değil 10. günden sonra sona erdi. Bazı koğuşlar ise, daha önce kararlaştırıldığı gibi, eylem 8 Ocak'ta son veriyorlar. Hücrelerde bulunanlar 10. güne kadar sürdürdüler. Özetle bu eylemden tutuklular olumlu bir sonuç alamadılar.

Açlık grevinin başladığı gün, katılanlar, talepleri belirten yazılı birer dilekçeyi idareye verdiler.

Bu eylem sonunda ileri sürülen talepler kabul edilmediği gibi cezaevinde tobyekün bir işkence de başlatıldı. Bu eylem sırasında dışarı ile ilişki kesildiğinden ziyaret boykotu da yapılamıyor. Bu eylemde cezaevin de iç haberleşme (bloklar arası, kapılar arası) büyük ölçüde ortadan kaldırıldı.

Eylemin bitimiyle (1-8 Ocak 81), Kolordu ve İnzibat Kuvvetleri, takviye olarak cezaevine karşı toplu saldırıya geçtiler...

9-10 Ocak tarihinde:

Yazılı-yazısız herşey; kitap, dergi, gazete, satranç, radyo, TV, bağlama, çay kısacası herşeye ya el koydular ya da tahrip ettiler ve dayak başladı... Saldırıyla beraber birçok koğuş dayakla hücreye konuldu. Diyarbakır cezaevi tarihinde tutuklular, ilk defa bir toplu dayaktan geçirildi....

Bu arada, Şubat 1981'e kadar mahkemeye ve görüşe gidis gelişlerde de tutuklular davaktan geçirilmeye başlandı. Yemek duası okutulmaya ve bazı marşlar söyletilmeye çalışıldı... 81 kışında cezaevinde durum böyleydi..

16 Şubat 1981 de bazı koğuşlardan getirilen tutuklular 35 koğuş diye adlandırılan hücrelere konuldu. M. Hayri Durmuş, K. Pir (Kemal o dönemde 36 dadır. 0 da 35'e alınır), S. Çürükkaya, M. Zana, P. Uzun ve diğer bazı tutuklular vardır.

24 Şubat 1981'de Esat Oktay'ın bölüğü eylemlere başladı. Bu arada koğuşlardaki direniş kırılmıstır. Direnen bir-iki koğuşta (örneğin 24 -25) Esat'ın eyleme başlamasından iki hafta sonraya kadar dayanabildiler.

Bu dönem koğuşlararası ilişkiler kesik, Ki mahkemelere gidis-gelişler de bile ilişki kurulamıyordu. Bu direnişi hücreler tek başına götürüyordu. Direnişin niteliği değişmiş, talepler bir tarafa bırakılarak, konulmak istenen cezaevi kurallarına uymamak şekline dönüştü.

Sloganlar ise; İ ş k e n c e y e S o n v e S a v u n m a v e İ n - s a n c a Y a ş a m a H a k k ı' d i. Hücrelerde direnenlerin sayısı azaldıkça, direnenler 4.kata, direnmeyenler 2.ve 3.katlara konulmaya baş -

landı.1.kattaki hücelere ise,ölüm orucundakiler konulmuştu.

Ölüm orucuna (tarihi kesin hatırlanmıyor.1981 Şubat sonu ya da Mart başı olabilir) 1.Grupta K.Pir,H.Durumuş,Z.Yılmaz,O.Aydın,Y.Uzun,A. Ereğ (ölüm orucunun 21.gününde kendi isteği ile bıraktı ve sonra öldü),C.Delibaş,M.Şener,A.Öğretmen,S.Güneyli (bir-iki kişi daha olabilir),katil - mişlardı...

Ali Ereğ'in eylemi bırakması idarenin moral üstünlük kazanmasına neden oldu.Bunun üzerine daha önce organize edilmiş olan 2.grup ölüm orucuna girdi.Bunlar;H.Yıldırım,S.Osman,H.Atmaca,M.Karasu,M.Aslan,Y.Dağlı, P.Uzun,M.Şahin,İ.Gül'er (bir-kaç isim daha olabilir)'dir.İkinci grubun eylemi 15-16 gün sürer

İdarenin savunma olanaklarının verileceği,ve insanca yaşama koşullarının sağlanacağı sözünü vermesi üzerine;1 ve 2. grup toplam 43 gün süren direniş birlikte son verilir.Ancak eylemin sona erdirilmesinden 2-3 gün sonra cezaevi yönetimi eski uygulamalarını olduğu gibi devam ettirmeye başlar...

Bütün koşullarda direniş kırılınca,35-36 da devam etmişti.36 da dadı reniş yavaş yavaş kırıldı.Ve büyük çoğunluğu kurallara uydurulup,koşullara götürüldü.Geri kalanlar ise 35.koğuşa toplandılar.Onlar da kuralları kabul ettiler.Bu direniştekilerin çoğunluğu 83'e kadar 35'te kaldılar..." (92)

Kırküç gün sonra,PKK yöneticileri ölüm orucunun bırakılmasına -Yüzbaşının kandırması çok büyük- ve kurallara uyulmasına karar veriyor,ida reye öneriyorlar!(zaten ölüm orucu esasen bu süreden sonra tehlike olma ya ve önem kazanmaya başlar) Bu aşamada biraz daha direnilse,ölüm olacak ve idare gerileyecekti,hapishanenin kaderi değişebilecekti.

Ölüm orucunun bırakılması sorunu aralarında tartışılırken idarenin bıraktığı adamları vasıtasıyla durum öğreniliyor.Büyük bir zaafıla,ölüm orucunun bırakılacağı belli olmuştur.

Yüzbaşı Esat sevinçle yenilginin seslerini almaya başlamış ve hemen hücreye koşarak,"ölüm orucunu bırakırsanız,sizden yalnızca,subaylar önden kalkmanız dışında birşey istemeyeceğiz" diyerek,isi daha da pekiştiriyor.Ölüm orucunun bozulmasını sağlar. Yüzbaşı için önemli olan ölüm orucunun bırakılmasıdır.5 Ocak baskınından Mart ortalarına kadar,ken dişi bile yatak atarak hücrenin aralığında kalmış,durumun önemini görerek,kilo vermisti.

Ölüm orucunun bırakılmasından iki gün sonra,idare askerleri hücreye yığıldı.Tüm ölüm orucuna katılanlardan "andımızı" okumalarını istedi...Okumak istemeyenleri teker teker alarak tecrit etti,felaket döverek okumalarını sağladı.Idare ölüm orucunu hemen kabul ederdi.Çünkü ölüm orucu bir tehdit aracı olarak kalır ve istenildiği zaman yine gündeme gelir - di...Üzerine gidilmesi gerekirdi.Nitekim üzerine öyle bir gidildiki,göz açtırmadı.Tartışmaya,konuşmaya fırsat vermedi.Nefes aldırmadı.Hapishane nin her yerinde bir kişiye 5-6 asker düşüyordu.Dövebildikleri kadar dövü yorlardı.Yapılmadık şey kalmıyor,andı okuyacağım diyen alınıp getiriliyor ve herkesin önünde okuyarak,yerine geçiyordu.Kimse konuşma fırsatı bile bulamıyor,dayak gözaçtırmaksızın devam ediyordu.Ölüm orucu devam et seydi nihayet bu kadar dayak atılabilirdi.Belki daha az...

Ölüm orucunun bırakılışından sonra,hemen yeni bir direniş biçimi örgütlemenin ya da ölüm orucuna yeniden başlamanın da mümkün olmadığını idare biliyordu.Kimse kendisine gelmeden bastırmak istiyordu.Tartışmaları da dinlemiş ve üzerine gittiği kadar gidiyordu...Onun için,istediği-

ni yapabilmenin rahatlığı içindeydi. Hem bastırıyor, hem de örgütleniyor ve askerini eğitiyordu. Sıkı bir disiplin, merkezi bir emir ve kumanda oluşmaya başlamıştı cezaevinde...

Şayet işin başında ve toplu bir geri çekilme olsaydı, idare istediğini bu biçimde rahat yapamazdı. Ve geri çekildiği zamanda korku devam eder, birtakım istekler de kabul edilebilirdi. Anlaşma ancak karşılıklı uzlaşmalar ile mümkündür. Bunu son zamanlarda anladılar ve karşılıklı oturmaya, bazı şeyleri kabul edip, bazılarını etmemeye alıştılar.

Böylece hapishane hiçbir şey olmaz, biz "burayı yönetiriz" düşüncesinin yanlış olduğu da ortaya çıktı.

Ayrıca, geri çekilme PKK'nin nisbeten örgütsel yapısını korumasını sağlayacak, bu kadar "cılık" olduğu da ortaya çıkmayacaktı. Bu inançla, her de fasında öneri yaptık, ama bize "ne yapalım bizim malımız bu" deyip hiçbir şeyi ırkütmeden ve kabadayınca işleri yürüttüler. Sayısal durumu itibarıyla cezaevinde belirleyici güç PKK idi, PKK'nin çözülüşü, cezaevinin çözülüşü demektir. Ve çözüldü...

Artık, cezaevinde, bireysel namus ve gururun dışında, örgütsel ve siyasal hiçbir şey kalmamıştı. İdare bastırdıkça bastırıyor ve hergün daha da örgütleniyordu. Baskaldırı olmaması için her önlemleri alıyordu. Tam tecrit uygulanmaya başlamıştı. Dayak, işkence ve küfür, aç bırakmanın dozu günden güne artıyordu. İşkence artık, durdurak bilmiyordu. Cezaevinin tümünde sabahın yedisinden, akşamın sekiz-dokuzuna kadar durmaksızın marslar söylenip, eğitim yapılıyordu. Kimsenin başka bir şey düşünmesin emredilen firsat kalmamıştı. Yüzbaşı Esat'ın hoparlörden dediği gibi, "su anda kurallara uymayan bir sinek dahi cezaevinde yoktur" (93) 81 yılının 10 kasımında Atatürk'ün doğum ve ölüm yıldönümünde meydana gelen düzey buydu. Cezaevinin teslim almış herkesi, istediğini yaptıran robotlar haline getirmişti.

İdarenin isteklerinde sınır kalmamıştı. Örneğin, marş söylerken "gırtlığımız yırtılincaya kadar bağıracağız" isteniyordu. Ve bağırıyorduk. Can havline düşmüştük. Kimsenin ortak bir tek sorunu koruması mümkün değildi. Tekil olan, işi kendi açısından savmak ve zararsız atlatmak eğilime gemenleşmişti. Bağırarak bu kezde "bağirtamızdan camların kırılması gerektiği" eğer camlar kırılırsa, "duvarların yıkılmasına kadar bağıracağız" isteniyordu. Çaresiz ve umutsuz bir yaşam sürüyordu. Sonu olmayan bir zaman sürecine girilmisti...

p- İ skenceler vo ğ un la sı y or ve i t i r a f l a r b a s l ı y o r .

İşkence dönemindeki günlük yaşamı ayrıca anlatacağımızdan, burada tekrar olmaması açısından, cezaevinin genel konumunu ve uygulamayı süreç olarak saptamaya çalışacağız.

Açık olan birşey vardı ve görünüyordu. Bizi düşüncelirimizden, yıllardır savunduğumuz davamızdan soyutlamak ve ihanete düşürmek, bu başarılmazsa, hasta, sakat bırakmak, fiziki olarak imha etmek isteniyordu. Uygulamalar buna yönelikti. Bunu yüzümüze karşı söylemekten de çekimiyorlardı. "Öldürmek yok, süründürmek var, hayatınız boyunca çekeceğiniz hastalıklara dıccar edeceğiz.." diyorlardı. "Öldürüp sizi kahraman etmeyeceğiz", diyorlardı. Ama, sorun onları aştı ve birçok insan öldü, öldürüldü. Ve yine açık olan birşey daha vardı; bu işkenceler bir ya da birkaç işgüzar yöneticinin kafasından çıkarıp uyguladığı şeyler değildi. Birkaç yöneticinin yetenekleri de bunu uygulayamazdı. Yukarıda da açıkladığımız gibi belli bir merkezden planlanıp, kaba ve askeri yöntemlere dönük ve evren-

sel nitelikli kurulsal uygulamalardı. İşkence onların eğitimini, geleceğe dönük örgütlenmelerini, bizim ise fiziki imhamızı birlikte getiriyordu. Kobay yerine konulmuştuk. Üzerimizde uygulanan işkence türlerine, yeni yeni yöntemler ekleniyor, sonuçlar elde ediliyordu.

İşkencelerin yoğunlaştığı ve cezaevinin tam istedikleri kıvama geldiği bir sırada, hemen alternatif getirdiler ve i t i r a f l a r ı günde me koydular. Bunu yapanlar iskenceden -ki, kurtulamadılar- ve çok ceza almaktan kurtulacaklardı!

PKK ana davasını yürüten Hakim Binbaşı Emrullah... 'ın önerisi üzerine, sıkıyönetim komutanlığınca uygulamaya konulduğu söylenen itiraflar; cezaevindeki sayısal durumu, soruşturmadaki beyanlar! cezaevindeki idare ile ilişkiler gözönüne alınarak, önce, PKK'den başlatıldı. PKK yöneticileri teker teker çağrılarak, "cezalarının azaltılacağı" ya da "kurtarılacakları" vaatleri ile, kendilerine "baskı ve işkencenin , yapılmayacağı.." söylendi ve itirafa davet edilmeye başlandılar. Önce, kimse itirafa yanaşmadı. Ancak yanaşmadıkça, alttan alta cezaevi idaresince baskılar daha da arttırıldı, aç ve susuz bırakma, dayak karşısında insanlar çaresiz bırakıldı...

Birgün PKK Merkez Komite Üyesi olan M. Hayri Durmuş, 35. koğuş olarak alınan yerdeki tecrit hücrelerinde alınıp, karşı tarafta aynı yapıda olan 37. koğuşta bir hücreye konuluyor. Kendisine kağıt ve kalem verilip bir şeyler yazması isteniyor. Bazılarına göre itiraf yaptığı, bezilerine göre ise, öz-geçmişini yazdığı iddiası vardır. Ama, sonuç bakımından farketmiyor. Hayri bir şeyler yazmaya başlıyor, PKK'nin ileri gelenleri alınıp 37. tecrit hücrelerinin mazgallarının bulunduğu salona götürülüyorlar. Mazgaldan Hayri seyrettiriliyor. "Bakınız, biz uyur muyuz, Merkez Komite Üyesi M. Hayri Durmuş itiraf yazıyor, her şeyi açıklıyor, artık sizin susmanız neye yarar, siz de bildiklerinizi yazın ve kurtulun" diyorlar. Bu olaydan sonra PKK Merkez Komite üyeleri Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit gönüllü olarak itiraf yapıyorlar. İtiraflarında PKK'nin örgütsel yapısı, yaptığı ve açıklamayan bazı eylemler ile ilgili geniş yazılı bilgi veriyorlar.

Hayri'nin durumunu birçok PKK'li biliyor. Hayri son zamanlarda cezaevinde anılmıyordu. Bu konuda çok zorlamalar vardı. Kavgalar bile oluyordu. Bazı unsurlar ise, "bizi ilgilendirmez o kendisini bağlar, Merkez Komite üyesi olması da önemli değildir" diyorlardı. Hayri'ye reaksiyon yükseliyordu. Çok az sayıda unsur onun ismini anıyordu. Durum tam aydınlığa kavuşmadı. Birçok insan bu konuda soyut şeyler söyledi.

Cezaevinde Yıldırım Merkit ve Şahin Dönmez'in itirafları bir dönüm noktası oldu: "Mademki partinin merkez komite üyeleri kendilerini kurtarmak için itiraf yapıyorlar ve artık bizniye yapmasalım" diye düşünen, düşündürülen birçok PKK'li itirafa başladı. Buna, içinde bulunulan koğuşlar ve baskılar da yardımcı oldu. Hapishane korkunç bir kamala itildi. Süratlı olarak muhbirlik ve ajanlık yaygınlaştı. Buna, itiraf yapanlar da yardımcı olmaya başladılar. Örgütsel niteliklerinden ötürü kişileri çok iyi tanıyan unsurlar, itirafları zorlamaya ve kişilerin özel niteliklerini ve onlara hangi kanaldan girileceğini idareye bildirmeye başladılar.

Gönüllü itiraflar dışında, bazı unsurlar da zorla itiraf yaptırılmaya başlandı. Bunun için soruşturmadan daha kötü işkence başladı. Cezaevinde birçok işkence odası oluşturuldu. İşkence aletlerinin bulunduğu yerlerde sabahlara kadar bağırma ve feryatlar, cezaevini çok büyük bir vahşetin içine attı. Buralarda insanlara günlerce işkence edildi. Soruşturma da belli bir günle tahditli olan işkence, burada gün ve saat tanımadı. Si

nırsız, yirmidört saat yapıldı. Psikolojik olarak cezaevi büyük bir panik içinde düşürüldü. İtiraf etmemek , kendini kurtarma ve namuslu olmak yeterli oldu. Direnmek ve siyasal bir tavır geri plâna itildi.

Çaresiz düğen birçok kişi, itiraf yapmak zorunda kaldı. Önceden itiraf yapan bazı kişiler, başkalarını itiraf ettirmede gönüllü görev aldılar. PKK Merkez Komite Üyesi Şahin Dönmez -iddiaya göre; çok önceden parti içinde ajanlık yapmış- ile PKK'li Hasan Garip, bu gönüllü görev alanların başında geliyorlardı. Özellikle Şahin Dönmez, itiraf yaptırmada çok etkin oldu. PKK'lilerin verdikleri bilgilere göre; yi bir örgütçü ve ikna yeteneği yüksek olan Şahin Dönmez, PKK'nin birçok mahalli örgütünü kurmuş, eskiden beri ilk görev alan unsurlardan biriydi. Yüzlerce insanı PKK'ye kazandıran bir kişiydi. Öyle ki, birlikte yargılandıkları Elâzığ Grubunun birkaç kişisi dışında tümünün itirafını sağladı. İtirafın bir kısmı ikna, bir kısmı da işkence ile sağlandı.

Hasan Garip ise, daha değişik biriydi. İşkencelere bizzat katılıyordu. Eski arkadaşlarına en aşağılık işkenceleri yapmaktan bile çekinmiyordu. Sonradan itirafçıların koğuşunda genç bir çocuğun ırzına geçtiği de söylendi!

İtiraf, aydınlanmamış bir kısım olayların aydınlanması, ortaya çıkmamış bazı "suçların" ve "suçluların" açığa çıkmasını sağladı. Birçok insan yeniden soruşturmaya alındı ve yeni yeni davalar açıldı. Aynı zamanda da savcıların iddialarını doğrulayan, polis yaptıklarını kamu oyununda haklı çıkararak bir siyasal durum olarak da kullanıldı. Mahkemeler itirafçıları ikrar olarak temel aldılar ve itirafçı mahkemeleri rahatlatıldı. "Mahkemeler" artık vicdan huzuru (!) ile karar verebilirlerdi. Belki "adalet" gerçekleşiyordu. Elde ettikleri bu başarı (!) kanıtların çürütmesini engellemek için, itirafçılardan dönmeye hiçbir değer vermedikleri gibi, itiraf için cezaevindeki uygulamaları ve işkenceyi dile getirenlerin söylediklerini de tutanaklara geçmiyorlardı. Bunun tek istisnası olmuş - Mahmut Güvenç adlı PKK'li bir sanığın -PKK Viranşehir grubu ile yargılanıyordu- ilk defa mahkemede, itiraf için kendisine yapılanları teker teker anlatması ve anlatılanları ise, üye Hakim Yüzbaşı Erdal Sevinç'in ısrarı üzerine tamamen tutanağa geçirilmesi önemli bir olaydır. Anlatılanların tutanağa geçirilmiş olması, sıkıyönetim açısından büyük bir deşifreydi. Hakim Yüzbaşı Erdal Sevinç, bu davranışından ötürü çok baskı gördü, kendisine kızıldı. Öyle ki, cezaevi İç-Güvenlik Amiri Esat Oktay Yıldırım, Viranşehir grubundan yargılanan sanıkların tümünün önünde "Hakim Yüzbaşı Erdal Sevinç'in anasını yakında tayin ettireceğim" diyor. Gerçekten Erdal Sevinç kısa bir süre sonra Sivas'a, yeni bir görev atandı. Tayini çıkıncaya kadar da grup davalarına çıkarılmadı.

İtirafçılarda önemli bir yeri olan Mahmut Güvenç'in durumuna özel olarak değinmekte yarar vardır.

Mahmut Güvenç, Rusen'le birlikte hücrede kaldığı zaman, itirafçılarla ilgili anlatıkları sunardı:

"....

Ben, Ceylanpınar askeri kanat sorumlusu olarak yargılanıyorum. Üzerime atılmış beş cinayet suçu var. Hasan Garip'in idarenin ajansı oluşundan sonra -çünkü H. Garip Ceylanpınar'lı olup, birlikte çalışmışlardı- bizinde itirafa zorlanacağımızı biliyorduk. Nitekim 29. koğuşta birlikte kaldığımız O. Erdal ile benim üzerinde baskılar birdenbire yoğunlaştı. Aradan bir süre geçince, itiraf için cezaevindeki soruşturmayaya alındım. Alınacağımı bildiğim için kafamda bir oyun hazırladım. Önce itiraf yapacak, sonra da bana yapılanları mahkemede teshir edecektim. Tes

hirin etkili olabilmesi ve söylediklerimin tutanağa geçmesi için, mahkemede de eylem koyacaktım. Eylem olarak birden bire fırlayıp kafamı duvara vurmaya başlayacaktım. İtiraf için götürülmeden önce, düğün-
düklerimi birlikte yargılandığım arkadaşlara O. Erdal ve B. Akbaş'a da söyledim ve diğer siyasetlerden akli başında olanlara - bunlardan yalnız İGD'den davasından yargılanan ve beş yıla hükümlü Lice'li S. Hoca'ya belirledi- bildirmiştim. Alınıp götürüldükten sonra, itiraf yapmadan beni bırakmayacaklarını biliyordum. İtiraf yapacağımı, bu işlerle uğraşan Asteğmen'e (idarenin koyduğu isim Minik'ti ve cezaevindekiler Ayı Asteğmen diyorlardı) söyledim. Bu arada bolca kağıt ve kalem verip itiraflarımı yazmamı istediler. Ben işi aşağıdan alıyordum. Ve itirafı mahkemede sözlü olarak yapacağımı söylüyordum. Beni soruşturmaya alıp Urfa'ya götürdüler. Soruşturmaya benimle birlikte Ayı Asteğmen ve Hasan Garip'te gelmişlerdi. Ben suçlamaları kabul ettim. H. Garip'in kaldığı 14. koğuştan idareye başvurarak gönüllü olarak itiraf yapmak isteyen F. Dumlayıcı da üzerime yeni ifadeler vermişti. Özet olarak, isnad edilen suçların yazıldığı ifade tutanağını imzaleyip, savcılıkta da kabul ettim. Yeni suçlar için yeni bir tutuklama da çıktı.

İtirafımın mahkemede görüşüleceği günü bekliyordum. O güne kadarki, duvarlara itirafçılarla birlikte götürülüp getiriliyordum. Diğerlerini itirafa özendirme için, bizleri kelepçesiz olarak mahkemeye götürüp getiriyorlardı. Sonra mahkemeye gidinceye kadarki süre içinde, salonda ve yolda, mahkemede diğerlerine yapılan işkence ve eğitim bizlere yaptırılmıyordu. Mahkemede en ön sırada oturuyorduk. Anlayacağınız forsumuz yerindeydi. Fakat, arkadaşlarım bana, 'hainsin' diyen bakışlarını hiç üzerimden eksik etmiyorlardı. Bu bakışları hiç unutamıyorum.

Ayı Asteğmen, her duruşma günü bana 'hani sözlü itiraf yapacaktın, niye yapmadın' diyerek, sıkıştırıyordu. Açıklamalarda bulunduğum duruşmalarda hücre çavusunu başıma dikmiş ve itiraf için çavusa emir vermişti. Çavus ikide bir, bana, 'haydi kalk itiraf yap' diyordu. Çavusun beni zorladığını mahkeme heyeti de görüyordu. Çavus bana zorlama yapmaya ve copla dürtmeye devam edince, bende yüksek sesle, 'hadiyse haydi' deyip ayağa kalktım ve durumu açıklamak için söz istedim. Çavusun, bana itiraf yaptırmak için emir aldığını, onun için, sizinde (mahkemenin) gördüğünüz gibi itiraf yapmam için ısrarda bulunduğumu, bazı açıklamalar da bulunacağımı, söylediklerimin önemli olduğunu ve muhakkak tutanağa geçmesi gerektiğini belirttim.

Bu arada Üye Hakim E. Sevinç'in uyarısı ile heyet huzurunda itiraf yapmam için baskı yapıldığı ve baskı yapan çavusun adı sorularak tutanağa geçti. (94)

Cezaevinde nasıl baskı yapıldığını, itirafa nasıl zorlanıldığını, cezaevindeki iskenceleri, işkence tezgâhlarını ve yerlerini, H. Garip gibi insanların nasıl kullanıldığını ve işkenceye katıldıklarını teker teker anlattım.

Anlattıklarımı duruşma hakimi tutanağa geçmek istemiyordu. Üye Hakim Yüzbaşı E. Sevinç ise, anlattıklarımın tutanağa geçmesinde direniyordu. Söylediklerim yazılmasaydı eylem başlayacaktım. Nihayet, duruşma hakimi anlattıklarımı teker teker ve benim anlattığım biçimde tutanağa geçti.

Uzun uzadıya açıklamalardan sonra, cezaevi, soruşturma ve askeri savcılıktaki itirafımı redederek, son olarak da şu açıklamada bulundum:

Ben mahkemede bu açıklamayı yaptığım için, cezaevinde muhakkak öldürüleceğim. Herkese yapılan budur. Örneğin, arkadaşım B. Akbaş'da hasta ol-

duğu için getirilmemiş değil, itiraf için işkenceye alındığı için getirilmemiştir. Şimdi cezaevine giderseniz bu durumu gözlemlenizle görürsünüz. Benim başıma gelecek bellidir. Şimdi cezaevine gider gitmez, açıklamalarımın otürü işkenceye alınacağım. Üzerimdeki baskılar son buluncaya kadar, bu anda ölüm orucuna başlıyorum. Ölümünden cezaevi yöneticileri sorumludurlar.

Herkes soke olmuştı, ben ise çok rahatlamıştım. Cezaevine getirilip, doğrudan hücreme götürüldüm. Kimse bana birşey dememişti. Ertesi gün, Yüzbaşı Esat beni çağırarak, bana 'ölüm orucuna başlamışsın, sayet vazgeçersen ananı' dedi. Ben de, itiraf için üzerimdeki baskılar kalıncasına kaçır vazgeçmiyeceğim, dedim. Tekrar hücreye götürüldüm.

28 gün süren ölüm orucu süresince, hergün vazgeçmem için ikna edilme-ye çalışılıyordu. Nihayet beni mahkemeye çıktığım zaman itirafa zorlayan Onbası -çavuş değil- (37.koğuşun hücre onbasısı) Numan Topaloğ lu kesin söz ve teminat verdiği için, 28.günde ölüm orucunu bıraktım. Beni Yüzbaşı Esat'ın yanına çıkardılar. Yüzbaşı Esat, benden, Atatürk ve Türklükle ilgili bir yazı yazmamı istedi. Ben de genel birşeyler yazdım. Bir daha da bana karışmadılar. Benden sonra O.Erdal'a da karışmadılar. Ölüm orucuna son verisimden iki hafta sonra da beni 37. tecritten 35. tecrit koğuşuna getirdiler, bir hücreye koydular..."

Mahmut Güvenç'in açıklamaları ve özellikle K.Pir ve arkadaşlarının başlattıkları ölüm orucu, itirafların durmasına ve zorla yapılmış itiraf ların da geri alınmasına neden oldu. Gönüllü itiraflar dışında, işkence ile itiraf yaptıran devri kapanmış sayılırdı. Tehdit ve Diyarbakır cezaevindeki eski işkencelere göre çok hafif sayılan işkenceler dışında, büyük bir zorlama yapılmıyordu. İtirafa zorlama, değişik biçimlerde devam etmesine rağmen, biz, itirafa zorlama devrinin kapanmış olduğunu varsayıyorduk. Ölüm orucunda arkadaşların ölmeleri ve arkadaşan da bir grubun daha ölüm orucuna bağlamaları ve bunlarla Ekim'de (82te) varılan bir anlaşma ile işkenceler epeyce durdu, biraz düzelmeler oldu. Artık hiçbir talebi önemsemiyor, Sadece itirafların durması ve yazılı savunma hakkının verilmesi yeterli sayılıyordu. Ve iç-güvenlik amiri Esat'ta ortadan kaybolmaya başladı. Gitti gidecek dendi ve yerine, yanında teğmen olarak görevli olan ve daha sonra Üsteğmen olan Ali Osman atandı. Kısa bir durgunluk döneminden ve kendilerine göre bazı değişikliklerden sonra, yine işkence başladı. Aynı Üsteğmen de azıttı. İtirafklar da başka yöntemler altında şürdürüldü. 83 yılına, iç-güvenlik Amiri olan Ali Osman ile girdik. Esat'ın gidip gitmediğini bilmiyoruz, ama, hiç görünmedi...

İtirafçuların konuldukları 38.koğuş eski çekiciliğini kaybetti ve gönüllü müşterileri dışında başka müşteri bulamadı. Son olarak Şemdinli ve Eruh olayları sanıkları getirildikten sonra yine itiraf oranı yükseldi ve 38.koğuş çalışmaya başladı. Gelişmeleri 4 Ocak 84 direnişinden sonraki dönemde anlatacağız.

İtirafklar, büyük sorunlar yaratmıştı. Sonradan vazgeçilmiş olsa bile, Sıkıyönetim Mahkemeleri "mal bulmuş mağribi gibi" itiraflara sarılmış ve buna göre ceza vermeye başlamışlardı. Hangi koşullarda verilmiş olduğu, gerçeği yansıtmayı yansıtmadığı, mahkemeler için önemli değildi. Önemli olan "suçun" kabullenışı idi.

İtirafkların siyasi sonuçları ise, daha da önemli idi ve itiraf yapanlar arasında çeşitli kategoriler oluşmuştu.

1. Gönüllü itiraf yapıp, itirafını devam ettirenler ve ajanlaşanlar;
2. Gönüllü itiraf yapıp, sonradan geri alanlar;
3. Zor ve işkence karşısında itiraf yapıp, ilk fırsatta geri almış o-

lanlar.

Bu kategorilere siyasi yaklaşım nasıl olacaktı? İtirafa zorlandığı için itiraf yapmamış, fakat ufak bir zorlama karşısında her şeyi döktüre ceğini bildiren kişilerin, zor ve işkence altında çaresiz kalarak itiraf yapmış kişiler karşısındaki imtiyazlı durumlarına nasıl bir çözüm bulunacaktı? Tüm bunlar cezaevinde, üzerinde ileride anlaşma sağlanamayan sorunlar olacaktı.

Ayrıca, itiraflar gazetelere büyük puntular ile yansımış, seri röpor - tajlar yapılmış, televizyon programları oluşturulmuştu. Bunlar kamu oyun - da çok ters etkiler yapmıştı. Bu durum nasıl giderilecekti?

İtiraf konusuna son vermeden önce M. Doğan'ın ölüm olayına da kısa ca değinmek gereklidir.

Mazlum Doğan, bir söylentiye göre 21 Mart'ta yani, "Newroz"da, aslında 23 Mart akşamı tek başına kaldığı hücrede, kendisini kravatla asmak suretiyle intihar etmiştir. İşkence ile öldürüldüğü ya da Newroz'da eylem koyduğu biçiminde yansıtılmıştır. Yanlıştır. Evet Mazlum da herkes gibi ağır baskılar ve işkence altındaydı, ama, resmen intihar etmiştir ve nedeni de dayanma gücünü kaybettiği ve itiraf sorumludur.

Mazlum'un intiharı, itirafların ve işkencenin çok boyutlu olduğu PKK yöneticilerinin itirafa zorlandıkları bir döneme rastlamaktadır. Mazlum son zamanlarda artık dayanamaz bir hal almış, sık sık Esat tarafından idareye ve hilmeyen yerlere götürülüp getirilmeye başlanmıştır. Bu nedenle itirafa da çok yaklaşmıştır. Bir gün aynı katta kaldığı arkadaşlarına, PKK Merkez Komite üyeleri H. Durmuş ve K. Pir'e, haber vererek artık dayanamayacağını ve intihar etmeye karar verdiğini açıklıyor. Fakat, her ikisi de büyük bir reaksiyon göstererek, intiharına şiddetle karşı çıkıyorlar ve kendisine oradaki yöntemlerle yazı da gönderiyorlar. Mazlum ise, bireysel bir eylemle hayatına son veriyor.

PKK'nin reklamda üzerine yoktur. Nitekim, Mazlum'un zorluklardan kaçarak ve arkadaşlarına rağmen, bireysel bir kararla hayatına son verdiğini, Newroz'da konulmuş bir eylem ("Çağdas Kawa" demek için) ve cezaevindeki direnişin ilk kıvılcıklarına hemen dönüştürdüler, marş besteleyip ağıtlar dizdiler. Hatta, bazı yayınlarda, Mazlum'un işkenceye şehit edildiği yazılarak, (95) kamu oyuna sunuldu. Ve iddia edildi. Bu bilerek yapılmaktadır. Biz, hiçbir zaman arkadaşlarımızın işkence altındaki durumlarını kınayamayız ve yapılanları lanetleriz ve tüm işkence altında direnenlere saygı da duyarız. Ama, yalan söylemek mümkün değildir. Bu gelecek kusaklar için yanlış bilgi aktarımındır.

Üzerine istenildiği kadar marşlar bestelenmiş, ağıtlar yakılmış olsun olay istenildiği kadar rasyonelleştirilsin, Mazlum, umutsuzluğundan, dayanmazlığından ve itirafa yakınlaşmasından (itiraf yapmamanın verdiği imtiyaza değil) intihar yolunu, çok kolay olana seçmiştir. Bir gece tüm itirazlara rağmen, hücrede boynuna kravatı geçirip, bunu içerideki tuvalet borusuna bağlamış, ayaklarını karşıdaki lavabonun üzerine koyup kendisini aşağıya sarkıtarak intihar etmiştir. (96) Bir eylem değildir, bir kıvılcım da değildir; sadece umutsuzluğun dahada yükseltilmesi ve lider bir sorun çaresizliği cezaevine bulaştırılmıştır. Bu olaydan sonra direnmeye rine, kişisel kurtulma yolları yaygınlaşmıştır. Zaten bundan sonra Kemal ve Hayri bir eylemin zorunluluğunu anlamışlardır. Evet herkes çaresizliğe düştü, ama, umudunu yitirmeyenler çoğunlukta idi. Hiçbir zaman umudu yitirmemek de gerekliydi. Bunun sonu mutlaka vardı. Kitleye ve genç militanlara legal ve kolay zamanlarda yanlışlar yaptırılanların, sonunda direnme yerine umutsuzluğu göstermeleri, cezaevinde çok kötü bir bunalım yarattı

Mazlum, uyguladığı ucuz ve küçük-burjuva ayak oyunları ve siyaset ile yaptığını ve yaptırdığı işkenceler ve grupçuluk oyunları ile, cezaevinin örgütlenememesinde ve birlikte hareket edilemeyeşindeki engellerin en başında gelir. Bunu bizzat engellemiştir. Bu özelliğinden ötürüdür ki, cezaevindeki direnişler sırasında; ortak değerlerimiz olarak kabul edilen, cezaevinde ölen ve öldürülen arkadaşlarımızın anılmasını kabullendiğimiz zaman, Mazlum'u bunlar arasında saymadık ve PKK'lilere itiraz ettik, PKK'liler "hak vermiş olsalar gerek", ses çıkarmadılar. Mazlum anılmadı. Diğer tüm direnen ve ölenleri andık. Cezaevini yenilgiye götüren en önemli kişidir ve bunun farkasına hepimiz fazlasıyla ödedik...

r- D ö r t a r k a d a ş ı m ı z ı n k e n d i l e r i n i y a k m a l a r ı .

Cezaevinde işkence ve zulme karşı ilk bilinçli protesto eylemi, 17 Mayıs 1983'ün 18 Mayıs'ın 1983'e bağlandığı gece, 33. koğuşta dört kişinin kendilerini yakmaları ile gerçekleşti.

PKK'den yargılanan F. Kurtay, E. Anık, M. Zengin, N. Öner adlı arkadaşlar gece saat birden sonra, kalorifer devridaim kazanın altında, üzerlerine tiner, boya ve benzeri şeyler döküp (97), bidadları kesip naylonları üstlerine dolayarak, el ele tutuşup kendilerini ateşe veriyorlar. Gece anlaşılarak, nöbette kimsenin kalmadığı ve kendilerinin yalnız kalacakları bir ortam hazırlıyorlar. Ki, söndürme ve haber verme mümkün olmasın. (Bu aynı zamanda umutsuzluğun ve kendi kendini imhanın artık eylem türü olarak seçilmesini de gösteriyor) Yükselen ateşler arasında, işkenceyi, zulmü protesto eden sloganlarla bağırıyorlar. Gece olduğu için yahşın karşı koğuşlardan da görülüyor. Ama, kimsenin yerinden kalkması mümkün değil. Uyanan koğuş sakinleri yangını söndürmek istiyorlar, bunun üzerine kendisini yakışanlar "protesto için kendilerini yaktıklarını, eylemlerine engel olmamaları" gerektiğini istiyorlar. Can havlıyla varğışları ile bağırıyorlar. Olay öncesi bir de mesaj hazırlıyorlar, bunu TKP/ML merkez yöneticisi olan M. Elma'ya veriyorlar (98). Müslüm, yangını söndürmek isteyenlere, "arkadaşlar eylem yapıyorlar, eylemlerini kırmayın" diye bağırıyor...

Yangın sırasında, koğuşun içi alev ve dumanlarla doluyor ve yanık koku her taraflı sarıyor. Üzerlerine yapışan naylon bidad parçaları, derilerini aşağı getiriyor. Büyük bir panik oluyor ve koğuşta dumandan boğulmamak için, tüm camlar, koğuştakiler tarafından kırılıyor. Koğuşta büyük bir telaş başlıyor...

Nöbetçi subay ve erler içeri girip, telaşa daha da telaş katıyorlar ve yangını söndürüyorlar. Kendini yakanlar ise, artık ölümün eşliğindedirler. Türk askeri yine insancıl (!) tavrını gösteriyor. Ölmek üzere olan ve yanık içinde tanınmaz hale gelen arkadaşlarımızı, ayaklarından bir cendek gibi sürükleyerek çekiyor ve salona çıkarıyorlar. Yerlerde sürüklenen arkadaşlar slogan atmaya devam ediyorlar ve slogan sesleri koğuştakiler tarafından duyuluyor. Hastahaneye kaldırılan bu arkadaşlar, iki gün sonra öldüler...

Dört kişinin kendini yakarak işkence ve zulmü, bu beklenmedik protestoları, cezaevi idaresini deliye çevirdi. Bu tür eylemlerin önünü almak zor olacaktır artık. Hele Yüzbaşı Esat, olayı kendine hiç yedirmiyor, saldırganlığı daha da artırıyor, "sinek bile kurallara uymaktadır, istediğimi yaparım" dediği için, bu olay onu yıkmıştı. Bir kaç gün hasta oldu. Hatta, "görevden ayrılma isteğinde bulunduğu, ancak kabul edilmediği" söyledi. Askerler, "Esat Yüzbaşı artık burada kalmaz" diyorlardı...

Yangını görme olanağı olan koğuşlar ise, yangın sırasında yatakların-

dan çıkarılmayarak, görmeleri engellendi. İdare böyle bir protesto karşısında gerilemeyeceğini kanıtlamak için, şiddetini arttırdı. Özellikle yakma olayının geçtiği 33. koğuşa çok feci işkence yapıldı. Gösterilen bahane de: "camları niye kırdınız"dı. Günlerce bu koğuştakiler beton üzerinde ve suyun içinde bekletildiler. Sonradan koğuşun bir kısmı hücreye alındı, diğerleri de dağıtıldı. Protesto eylemini çağrıştırmaması için koğuşun numarası değiştirilerek 34. koğuş yapıldı. Zaten, ordu da bu tür cezalar her zaman verir. Ordu da cezalı kapılar, tanklar vb. yıllarca başında nöbetçi ile "cezalarını" çekerler. Bu koğuş da cezalandırılmıştı!

3 Ocak 1984 direnişinden sonra hücreden 34. koğuşa (yahi eski, 33) gittiler. Büyük bir ara boşluğun, bir duvar ve kapı ile koğuş haline getirildiği ve ortasında da iğreti olarak sonradan yapılan bir tuvaletin bulunduğu, rahatça 150 kişiyi barındıracak bir koğuştu. Arkadaşlarımızın yangın ve protesto eyleminin tüm izleri duruyor ve bizleri o günlere ve acılarına götürüyordu. Koğuşta iki tane büyük kalorifer devri-daim kazanı var. Bunların birinin altında kendilerini yaktıkları için, burasının tüm tecrit maddeleri yanmış ve çıplak, siyah izler içindeydi. Bu demir direklerin üzerinde bulunan depo, arkadaşların anısı için adeta bir anıt gibi duruyordu...

s- Bazı ilginç uygulamalar.

Bize yansıyan -baskı dönemlerinde haber alma olanağı yoktu- birçok olayı cezaevinin günlük yaşamı bölümünde detaylı olarak anlatacağız. Bura da, bir iki tane ilginç olayı özellikle belirticeğiz.

aa- Çocuklar koğuşu:

Bu koğuşta bulunanlar yaşları 15'den aşağı ve 18'den yukarı olmayan insanlardı. Bunlar daha önceleri değişik koğuşlarda dağınık durumda idiler. Ani bir kararla bunları toplayıp ve E blokta, yemekhanenin üstünde iç içe iki kısımdan oluşan bir yere götürdüler ve burası çocuklar koğuşu olarak adlandırıldı. Hala da devam etmektedir...

Bu koğuşun oluşmasının en önemli nedeni, bu "çocuklar"ın koğuşlarda ki insanlardan etkilenmelerini engellemek, bunları özel olarak eğitip, karşı-devrimci yapmaktı. Bir de, kamu adına karşı yaşları küçük olanların özel bir yerde bulunduruldukları görünümünü, yasal olarak vermektir.

Çocuklar koğuşuna getirilmek istenenler, diğer koğuşlarda askerler tarafından kendilerine tasallut edilen ve çoğunluğuna "cop kullanılmış" olanlardı. Zor ve dayakla buraya getirilip, burada istenilenlere uymayanlar, tekrar başka yerlere ya da hücrelere gönderiliyorlardı. Burası, iki kısımdan oluşuyordu, bir kısmı yatakhane diğeri camiye çevrilmisti. "Eğitim merkezi" ve medrese olusturulmuştu. Bir süre sonra, bu koğuşa havakor sanları Y. Yalçın ve arkadaşı Doktor Ömer verildiler ve "çocukların eğitimi" ile bizzat meşgul oldular. Tam bir medrese eğitimi yaptırılmaya başlandı. Beş vakit namaz kılınıyor, ezan okunuyordu. Kimse ile görüşürülüyorlar ve devamlı dayak atılıyor. Toplu namazlar ve Allahüekber sesleri ortalığı çınlatıyordu (99).

Bu "çocuklar" renkleri sapsarı kesilmiş, yüzlerinde kıl dahi henüz çıkmamış, gencecik, caizse "tıfıl" gençlerdi. Askerler mahkemelere gidip gelirken -her davadan olanlar vardı- bunlara sulanıyorlar, yüzlerini ve başka yerlerine elliyorlar "oğlum biraz güneşe çıka karar, kız gibi olmuştun" diyorlardı. Onurumuza dokunan bu olaylar, onları da çok rahatsız ediyordu. Direnişten sonra bazıları koğuşlara geldikleri zaman, hiç konuşmayan ve başları önlerinde olan insanlar durumuna gelmişlerdi. Bunlarla özel ilgilenip, morallerini yükseltmek istedik ama, olmadı. Birçoğu daha

sonra kafadan oldular. İdam ve müebbet cezalar aldılar.

4 Ocak 84 direnişinde, bu koşu Allahüekberlerle "işkenceye son" diye bağırması başladı. Zulmü görüyorlar ve koşu lar her türlü yardım yapıyorlardı. Yiyecek gönderiyorlardı. -İple sarkıtarak ve diğer koşu larla geçirerek- Görüşlerde durumu anlatıyorlardı ve buraya da baskın oldu, tüm ilişkileri kesildi. Dayak atılmaya başlandı. Bazıları seslerini kestiler, diğerleri de koşu larla gönderildi. "Çocuk koşu su" çok ilginç ve zor bir uygulama geçirdi. Başlarına gelmeyen kalmadı. Şimdi, birkaç yaş daha büyümüş olarak, bir kısmı "cezalarını çekiyorlar".

bb-Anketler:

Cezaevinde, birisi 12 Eylül'den az sonra ve diğeri de 1982 yılında olmak üzere iki anket yapıldı. Bu anketler tüm sanıklar, bazen de seçilmiş unsurlara uygulandı. Genişçe hazırlanmış ve teksir edilmiş, basılı formlardı. Başımızda askerler bulundurulup, koruklu içinde yaptırıldı. Herkes te reddüt içindeydi. Zaman zaman "bu ceza meselenize etki yapmaz" diyorlardı ve "kimsenin adı belli değil" diyorlardı ama, verilenlerden formların ki min olduğunu anlıyorlardı.

Birinci ankette, örnekleme metodu uygulandı. Her koşu stan yüksek okul mezunu dört kişi sinema salonuna getirilerek, düzenli yerleştirilip, başlarında gardiyanları olduğu halde anketi doldurmaları istendi. Bu ankette, yaş, cinsiyet, tahsil durumu, hangi yazarları daha çok beğendiğimiz, siyasi fikirlerle aile, çevre, öğretmen vb... 'nin etkisi ile mi sahip olduğumuz vb.. gibi sorular vardı.

Anketin sonucunda ise boş bir sahife bırakılmıştı. Bu sahfede ise, "ülkenin esenliğe kavuşması ve ilirlemesi için düşüncelerinizin ne olduğu, metin halinde yazınız" deniyordu. Anket, sıkı yönetimden görevli bir psikolog olarak tanıtılan öğretmen Binbaşı tarafından kontrol ediliyor ve denetleniyordu.

Bizden arkadaşlar da anket için götürülmüştü. Bir ara anket yöneticisi görevli Binbaşı (bazı arkadaşların Üniversite yıllarında Ankara Dil-Tarih ve Coğrafiya Fakültesinde askeri öğrenci idi) Ruşen'in yanına yaklaşıp, anketine baktı. Tahsil derecesinin yüksek okul olduğunu görünce, hangi okul mezunu olduğunu sordu. Ruşen, "Avukat olduğunu" belirtti. "Bak avukatsın, aydın bir kişisin, ülkenin ilerlemesi ve esenliğe kavuşması için niçin düşüncelerini yazmadın" dedi. Ruşen, "benim düşüncelerime devlet olarak çok mu önem veriyorsunuz?" dedi. Binbaşı, "elbette değer veriyoruz, yoksa niçin bu kadar anket ve masraf yapılınsın" dedi. Ruşen, "ben dergi çıkarıyor ve orada ülkenin ve insanların nasıl esenliğe kavuşacağını yazıyor ve düşüncelerimi açıklıyordum. Devletiniz, değil benim düşüncelerime değer vermek, açıkladığım bu düşüncelerimi engellemek için beni tutukladı ve dergiyi de kapattı. Şayet devletiniz gerçekten düşünce lere değer veriyorsa, bunları yasaklamaz, insanlara düşüncelerini açıklayacak imkanlar hazırlar, bizler de kolayca düşüncelerimizi böyle anketlerle değil, orada açıklarız" dedi. Verecek cevap bulamayınca Binbaşı uzaklaşmayı yeğledi.

İkinci anket ise, daha değişik bir muhteva idi. Siyasi tutukluların sosyal ve psikolojik durumlarını, zeka düzeylerini öğrenmeye ağırlık veren, ileri de "ıslah-ı nefis" edip etmeyeceğini tesbit etmeye çalışan bir bo-yuttaydı...

Belli başlı sorular şunlardır:

"...

-Doğum yeri, tarihi, tahsil durumu;

- Ailedeki nüfus sayısı;
- Ana ya da baba üvey mi?
- Kaç kardeşsiniz?
- Annen ve baban kavga ediyorlar mıydı?Tahsil dereceleri neydi?
- Anne ve babanız çocuklarını seviyorlarmıydı?Aralarında ayırım yapıyorlarmıydı?
- Anne ve babanız sizi döver miydi?Anne ve babanıza kızgınmısınız?
- Karşı cinsten arkadaşınız oldu mu?Flört yaptınız mı?
- Karşı cinsten biriyle cinsel ilişkiniz oldu mu?
- Eşcinsel olma eğilimleriniz var mı?Böyle bir ilişkiniz oldu mu?
- Hayvanlarla cinsel ilişki kurduunuz mu?Bu ilişkiden hoşlanıyor musunuz?
- Pişmanmısınız,cezaevinde çıkınca siyasi faaliyette ne düşünüyorsunuz?Devam edeceğimisiniz?
-"

İlginç ve karışık bir anket.Uzun bir metin hazırlanmıştı ve tüm anket sorularına da uygulandı.Bu sorulara samimi cevap verip vermediğimiz ise, anket içinde düzenleme ile kontrol ediliyordu.Aynı soruya ve değişik tarzda başka yerde de rastlıyordunuz.Daha öncekine verdiğiniz cevap ile,buradaki arasında çelişmeler oluyordu.Bunlar dışında,birçok geometrik ve simetirik şekiller vardı.Bunlarla zeka testi hazırlanmıştı.Bunlar Üniver site giriş sınavlarındaki zeka testlerine benziyordu.Özellikle,zeka testini doldururken gardiyanlar "ulan ibne niye onu işaretledin,bak,bu şekil buna benziyor,körmüsün vb.." diyorlardı.Yardımda bulunuyorlardı (!) Böylece anketi daha da bilimselleştiriyorlardı (!)

Ankete bakılırsa,devrimci harekete katılanlar, "bozuk bir aile yapısı ve çevresinin oluşturduğu,bozuk kişilikli insanlardı".Böylesine bilimsel (!) varsayımlara,önceleri çeşitli gazetelerde ve dergilerde rastlanıyordu.İşte,bu varsayımların ağırlık derecesini saptamak ve doğruluk derecesini bulmak,ileriye yönelik siyasetini oluşturmak;en önemlisi;cezaevleri ile ilgili somut bir siyaset belirlemek için,bu tür anketleri yapıyor ve yaptırıyordu.Cezaevlerindeki uygulamalarda,daha sonra bunlardan çok yararlanıldığına gördük ve daha fazla yararlanılmasını ise,verilen eksik ve yanlış cevaplar engellemiştir.Gerçekten ankete,özgür ve bilimsel bir uygulama içinde ve doğru cevaplar verilseydi,önemli verilere ulaşılabilirdi.Sorular ve uygulama,bilimsellikten çok uzaktı.Doğru cevaplar verilmemişti.

Bu anketlerde düşmanı yanıltmak bir görevdi.Onun için,mümkün olduğu kadar az ve yanlış sonuçlara varmasını sağlayacak cevaplar vermek gerekiyordu.Her iki ankette debunu,ciddi biçimde yaptık.Ancak,mümkün olduğu kadar çok cevap ve doğru cevap vermeyi,korku ve panik içinde binbir tereddüt ile marifet sayanlar da eksik olmadı.Nitekim,birinci anketteki,"ülkenin ilerlemesi ve esenliğe kavuşması için düşündükleriniz" sahifesi,Dengê Kawa'cı K.Göçer tarafından "sosyal-emperyalizm" konusunda uzun bir makale ile dolduruldu;Dünyada bütün kötülüklerin anası (Ümmül Kebabıs) "sosyal-emperyalizm" idi (!) "Anarşi ve terörü önlemek için sosyal-emperyalizm geriletilmeliydi..." vb.Sanki,Türk devletinin "anarşi ve terörden kurtulması", "esenliğe kavuşması" bizim görevimizmiş gibi gösteriliyordu.

(...)

cc- Sünnet sorunu:

1980 ve sonrasında,Ermeni örgütleri,Türk diplomatlarına karşı saldırılarını artırmışlardı.Ya da basına yansıyan buydu.Buna paralel olarak,dün

ya kamu oyunda Ermeni sorunu tartışılıyor ve Türklerin uyguladıkları soy-kırım lanetleniyordu. Ermeni sorunu, Kürdistan sorunu gibisahipsiz olmayıp, birçok ülkenin parlamentolarının ve uluslararası resmi kuruluşların gündemine girebiliyordu.

Türk devleti, Ermeni sorunundan gayet tedirgindi. Her taşın altında, Ermeni arıyordu. "Ola ki, Kürdistan hareketinin altında da Ermeni parmağı vardı".

Nitekim, bizimle ilgili olarak, davanın savcısı, uzun bir soy-sop araştırmasına girişti. Bizim Ermeni olup olmadığımızı, aile kökenimizi araştırmaya başladı. Savcılık soruşturması sırasında da, bize, soyumuzda Ermeni olup olmadığı, Askeri Savcı Turgay Çağlar tarafından sorulmuştu. Biz de kendisine, "Kürdistan sorununu dile getirmek, Kürdistan halkının ulusal ve sosyal kurtuluşunu savunmak için, Kürt olmaya gerek yoktur. Türk ol saydık ta aynı şeyleri savunacaktık. Türk arkadaşlarımızdan aynı şeyleri savunanlar var. Bu, insan olmanın, sosyalist olmanın bir sonucudur. Fakat, merak etme biz Kürdüz, demiştik. Daha sonra Mümtaz savcılığa gittiği zaman, kendisi ile tartışan askeri savcı, "Ermeni olup olmadığınızdan kuşkuluyum, araştırıyorum, birşey bulursam yaktım çıranızı" demişti. Arkadaş "yaktığın kadar yaktın, bu konu çok mu önemli" diyerek cevaplamıştı. Biz-zat Mus'a kadar gidip, uzun uzun araştırma yapan, nüfus kayıtlarını elden geçiren fakat, umduğunu bulamayan savcı, oldukça "üzülmüştü". Böyle bir Ermeni "suçlaması" her yerde başladığı zaman, cezaevinde de işkence ve baskıya daha fazla neden olan sorun haline geldi...

1981 yılının sonlarına doğru, genelde bir Ermeni araştırması cezaevinde de başlatıldı. Bu araştırmanın gereği, yeni gözaltına alınanların Ermeni ya da müslüman olup olmadıkları, orada, soruşturma sırasında tesbit ediliyordu. Hıristiyan ve özellikle Ermeni "damgası" ile tutuklanıp cezaevine gelenlerin vay haline! Olmadık işkencelere tabi tutulup, müslüman olmaları ve "Kelime-i Şahadet" getirmeleri istenirdi. "Kelime-i Şahadet" getirip müslüman oluncaya kadar, ayaklarından asılanlar bile vardı. Hele eroin imal etmek suçundan tutuklanıp, anası Ermeni olduğu için, Ermenilik le suçlanan M.H. Erşenel'in başına gelmedik kalmamıştı. Onun yemin billahi, sünnetli oluşu, "Kelime-i Şahadet" getirmesi, Ermeni olmadığını ispata yetmiyordu. Günlerce hücrelerde kaldı, cezaevinde en çok dayak yiyenlerden biri belki de odur. Erkeklik organı yağlı boya ile boyanarak veiple hücrenin demirine bağlandı, ufak bir hareket ile nasıl acı verdiğini ve yağlı boyanın kuruduktan sonra, böyle bir yerde nasıl acı verdiğini düşünün! Ama, yılmadı, hiç taviz vermedi ve siyasi tutuklulara da her bakımdan yardım etti. Siyasi tutuklulardan daha güçlü ve dayanıklı çıktı. Bir iki tavizi oldu. Örneğin, namaz kılma, koğuştan sorumlunun dediklerini bazen yapma vb. gibi. Bunlar da hiç önemli değildi...

Bu gelişmeler, cezaevinde de Ermeni tesbitine başlanmasını getirdi. Bunun en kısa yolu da, tutukluların sünnetli olup olmadıkları idi. Bunu araştırmak için koğuşların teker teker gezileceği bildirildi.

Koğuşlar teker teker dolaşılmaya başlandı. Bütün koğuş sakinleri tek sıraya girip, koğuşun kapısından don katı tuvalet kısmına geçiyorlar ve orada bekleyen Hacı isimli gardiyana donlarını indirip penislerini gösteriyorlardı. Hacı herkesin tek tek penisini tutup, dikkatlice inceliyordu... Sünnetli olmayanların adları tesbit edildi. (100) Sünnetli olmayanlardan birer dilekçe alındı. Bu dilekçe de, "şimdiye kadar fırsat bulup sünnet olmadım. Müdürlüğünüze sünnetimin yaptırılması için gerekeni arz ederim" yazılıyordu.

Müslüman olup olmamak önemli değildi. Önemli olan sünnetli olmaktı.

Bazılarında da,doğuştan "yarım sünnet" dedikleri halleri vardı ve bu da kabul edilmedi.Onlar da sünnet edilmeye mecbur edildiler.Bu tesbitten sonra,ileride,sinema salonunda büyük bir merasim düzenleneceği ve basın-televizyona ve ziyaretçilere açık olarak sünnet düğünü yapılacağı,tüm sünnetsizlerin toptan sünnet edilecekleri söylendi.Ama,böyle toplu bir sünnet yapılmadı!(Bu konuda emir çıkmadı) Sünnetsiz dedikleri herkese "Ermeni" diye büyük baskılar yapıldı.Onlar koğuşlarda gardiyanlarca her zaman cezalandırıldı.Ve çağrılırken Ermeni diye çağrıldı. "Lan o Ermeni yi çağır" gibi.En ağır iskenceler onlara yapıldı.Bu uygulamalarda koğuş sakinlerinin ve sorumlunun tutumu çok önemlidir.Bazı koğuşlarda sorumlular bu kararlara uymadılar ve ezdirmediler.Ancak,çoğunlukla idarenin kararlarına uyup,Ermeni olarak saptananlar,sorumlular ve koğuş sakinleri tarafından çok ezildiler.

(...)

t- H ü c r e l e r b ö l ü m ü - t e c r i t l e r .

Cezaevinin genel görünümünü tamamlamak için hücreleri de kısaca belirlemek gerekiyor.Burası tecrit olarak kullanılmaktaydı.

Cezaevinin C blokunun arkasında ve D blok'a geçişin önünde,4'er kat lı iki tarafta da bulunan ve ana koridorun keşişi ile birbirlerinden ayrılan,giriş kapıları karşılıklı,her katta 10 tane hücreden 40'ar hücreden oluşan 80 hücrelik iki kısımdı.Her kısım da ve katta birer taneden de 4'er k ö r hücre vardı.(iki tarafta 8 tane ediyor) Cezaevinin sağta rafında kalan (35.koğuş olarak adlandırılan) esas tecrit hücresi devamlı kullanıldı,sol tarafında olan(37.koğuş olarak adlandırılan) tecrit hücresi,genellikle yeni gelenlere,disiplin suçları için kullanılırdı.

Bu hücrelerin her katı 10 hücreden oluşmaktaydı.Hücreler esasen 1'er kişilik yapılmıştı.Kalın demir (dikine) parmaklıklı idi.Yarasına yakın bir kapısı vardı,bunun üzerinde bir kilit.Orta yerde enine 1 tabak için dört köşe bir açıklık vardı.Demirlerin araları 10 cm'lik genişlikte idi.Hücreler bir adamın yatacağı uzunlukta idi.Yüksekliği,elinizi kaldırdığınız zaman geçecek kadardı.Yan yana yapıştıkları.Eğilip bir hücreden öbürüne elinizi uzattığınız zaman,belki ellerinizin ucu birbirine değebilirdi.Hücrelerin önünde uzun bir koridor (iki kişinin yan yana yürümebi leceği kadardı),orası da,yukarıdan aşağıya hücre demirlerinden daha incedemirle-parmaklık biçiminde kapalıydı.Koridor sonu bir kapı ile kapanıp ve buradan kat koridoruna geçilirdi.Buraya en yakın katların 1.hücreleri idi.Kat koridorlarının başında da birer kör hücre vardı.Merdiven le en alt kata iniliyordu.Burada gardiyanların,çavuşun ve onbaşının oturdukları masalar,ilaçlar,zincirler,dayak aşıları vb..bulunurdu.Burası en alt katın 1.hücresi ile,demir kapı aralığından konuşabilirdi.

Hücrelerin önünde 4 katın boğuşunu dolduran bir büyük salon vardı.Her hücre oraya bakardı.Salonun en üstünde pencereler bulunuyordu ve bu pencerelerin açılıp kapanması bir belaydı.lve 2.kat hiç güneş görmekteydi. 3.katın önündeki koridor görürdü, 4.kat ise,güneş görebiliyordu. 4.kat,susuz ve çatıya yakın olduğu için,yazıları durulmayacak kadar sıcak ve kışları da durulmayacak kadar soğuktu.Zaten 1.kat dışında su yoktu. 1. ve 2. katlarda yazın bile ceket ve palto ile durulmaktaydı.

Hücrelerin yarısında,ölü yıkama yeri gibi beton yatak yeri,arkasında da tuvalet ve bir lavabo bulunuyordu,kapısı da yoktu.Hücreler 8-9-10-11.koğuşların ara salonlarına bakan koridordan her katı gören mazgal delikleri ile denetleniyordu.Bu mazgallar karanlık olduğu zaman,bakan kimseyi görmek mümkün değildi.

Katları aydınlatacak projektörler vardı.Hem de hücrelerin içindeki elektirik tesisatı çalışmıyordu.Hücrelerde her katta değişik peteklerden oluşan küçük kaloriferler de çalışmazdı.Direnişlerden sonra çalıştırıldı.

Karşımızdaki büyük boşluğun orta yerlerine askerler gelip durdukları zaman,hücreleri görürlerdi. 4.kat görünmezdi. 3.katta zorlanarak görüle bilirdi.Tam ortada durup konuşurlardı.Dayaklar orta yerde,kat koridorlarında,katların önündeki koridorlarda atılırdı.Ayak ve eller hücrelerin demirleri arasından çıkartılarak,vurulurdu.Ayrıca,askı ve özel işkence-ler için hücrelerden çıkarılanlar,gardiyanların bulunduğu yerde işkence edilirlerdi.Diğer yandaki (37.hücreleri) hücreler de aynı yapıdaydı.

Senelerce burada bulunup koğuş yüzü görmeyen arkadaşlarımız vardır.Cezaevinde ise,buralardan geçmeyen çok az kişi kalmıştır.Senelerce, burada,bazan 8 kişi ile,bazan tek,bazan iki bazan üç kişi ile kaldık. İlk uygulamada ise,20-30 kişiyi,ayakta ve günlerce buralara kapattılar.

Hücrede tek kişi kalmak çok zordur.Günlerce oturup karşıdaki duvara bakmak zorundasınız.Burası tam bir hayvanat bahçesi gibidir.Belki oradan da kötüdür.Aşağıdan yukarıya baktığımız zaman,manzara hayvanat bahçesini andırır.Kokuğun bir durum.Üstleri başları perişan,renkleri soluk,demirlere tutunmuş,insanların bulunduğu 4 katlı kafeslerle vahşi bir yer dir.

Direnişlerden sonra,adam sayısı azaltılarak,kantin verilerek,havalandırılmaya çıkarılarak,ortak izlenen televizyon konarak -1.hücreden düğme ile kapatılıp açılan,durma pozisyonunuzu değiştirmeden seyretmek zorunda kaldığınız-,temizlik,revir işleri nisbeten düzeltilerek,su ve gazete verilerek,dayaksız ve işkencesiz vb..ancak "hayvanat bahçesine" dönüşebildi.Şimdi müebbet , idamlık hükümlüler yalnız kalmaktadırlar.

aa- Hücreler cezaevi sistematğinde nasıl kurulmuşlar:

Hücreler teker kişilik yapılmıştır.Her hücreye bir yatak yeri ve üzerine konulmak üzere kayış kapalı bir yatak konulacağı düşünülerek yapılmıştır.Lavabosu çalışacak durumda olacak ve içeride oturulacak bir sandalye ile küçük bir masa,mahkûmun başı ucunda bir küçük dolap konulacaktır.Bu malzemeler cezaevinde vardı ve kullanılmadı.Burası,ağır tutuklular ve genellikle hükümlüler için bir tecrit hücresi olarak kurulmuştur.Mahkûmları,ceza sisteminin genel uygulaması içinde,belli süreler müşahade altında tutmak içindir.Düzenli banyo yaptırılacak,havalandırmaya çıkarılacak ve kapıları gündüzleri kendi katlarında açılabilir,bir yapı şeklinde yapılmıştır.Sıkıyönetim ise,burayı vahşetin ve işkencenin tezgaahı olarak,çiril çıplak bir vaziyette kullanmıştır.

bb- Sıkıyönetimin kullanması:

Sıkıyönetim,insanları beton üzerinde yatırarak,istediği kadar insanı bir araya koyar,vahşet ve işkence altında susuz,aç ve perişan bırakmak suretiyle kullanmıştır.

Cezaevi,hücreleri,iki amaç için (başta olmasada) seçmiştir:

- 1.Burada "azıllı" olanların disipline edilmesi,vurulması,öldürülmesi ve onları kitleden tecrit etmek;
- 2.Gardiyanları eğitmek,burayı cezaevinin diğer bölümüne ve diğer gardiyanlara koz olarak kullanmak.

Bu amaçta başarılı oldular.Herkes,buradan korktu.Burası uydurma,hayali ve abartma şeylerle;korku,kuşku ve işkencehane olarak anlatıldı. Burada olmadık şey kalmadı;ırza geçildi,24 saat marş söyletildi,hergün is-

tenildiği zaman falaka atıldı, dayak atıldı. Adam öldürüldü, su verilmedi, yemek verilmedi, insanlar çıplak vaziyette ve beton üzerinde yatırlıldı. Diğer koğuşlar, burası örneklenilerek sindirildi. Gardiyanlar burada eğitim, koğuşlara gönderildi. Koğuşlarda hücre gardiyanları korkulu bir "mahluk" oldu. İtirafılar burada tezgâhlandı. Burası cezaevinin "şah damarı" oldu. Lider unsurlar günlerce, buralarda tutularak, kitle başsız bira - kıldı, tecrit sağlandı...

cc- Günlük yaşam ve uygulamaları:

Gerek 37. tecrit hücreleri ve gerekse -önemli olarak 35.- 35. tecrit hücreleri vahşetin ve işkencenin, dünya tarihindeki yeri bakımından ciddi ve üzerinde çok düşünülmesi gereken bir uygulama merkezleri olmuşlardır. Sıkıyönetim cezaevinin en önemli yeri buralardır. Burada olanları anlatmak başlı başına bir romancının işidir. Siyasi nitelikte de olsa bazı seyleri belirlemek gerekecektir. Yukarıda kısaca konumunu açıklayarak, 2 nolu cezaevinin genel durumunu tamamlamak istedik. Bu tecritlerdeki uygulamaları ve günlük yaşamı ayrı ve başlı başına detaylı olarak özel olaylara indirgeyerek, bundan sonraki bölümde (Cezaevinde günlük yaşam bölümü) anlatacağız. Uygulamalar anlatıldıktan sonra, tecritlerin durumu daha iyi kavranır kanısındayız. Koğuşlardaki iç ve dış ilişkiler ve günlük yaşamla birlikte, yer yer tecritlerdeki durumda gündeme gelecektir. Tecritlerin durumu ile koğuşların durumu iç-içe geçecektir. Bu bütünsellik içinde cezaevindeki günlük yaşam anlatılmış olacaktır. Böylece, direnişlere nasıl gelindiği ve direnişler ile sonuçları daha iyi anlaşılacaktır.

BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK:

Diyanbakır 2 nolu sıkıyönetim zindanları, dünyanın sayılı işkence ve zulüm merkezleri arasında yerini alacaktır. Bunu nesnel ve doğru bilgilerle aktarmak, geleceğimize ve tarihe ciddi veriler bırakacaktır. Burada, akıl almayan uygulamalar yapılmıştır.

İki temel sonuç elde edebiliriz:

1. Burası, örgütsüz ve bilimsiz kadrolarımız açısından, büyük bir yenilgi merkezi olmuştur. Ama, bizlere çok deney kazandırmıştır.
2. Devlet, birçok uygulamayı, kendisine beceri elde etmek ve deney kazanmak açısından yapmış ve başarılı da olmuştur.

Bu cezaevindeki uygulamalar, kadrolarımızı maddi olarak telefe uğratmış, fiziki olarak imhaya götürmüştür. Atatürkçülük eğitimi başarılı olmamış, ama, sskatlık, hastalık, ölüm olayları ile devlet kazançlı çıkmıştır. Biz bunu deney sayar ve grupsal çıkarılara peşkeş çekmezsek, belki gelecek için önemli ipuçları elde edebiliriz. Reklam aracı olarak seçersek, birşey elde edemeyiz. Burada dünyanın en önemli işkenceleri ve vahşeti uygulanmıştır. Yenilgiye dönüşmüştür, ancak, burada ciddi ve çok önemli direnmeler de olmuştur. Bu direnmeleri "kendiliğinden gelme" olarak değerlendirecek te, direnmelerin boyutları bakımından, en azından insan ögesinin dayanıklılığı ve kararlılığı da vurgulayabiliriz. Biz, devrimci bilimsiz bulunmamak, feodal gururumuz ayakta tutmuştur. Genel olarak köylü unsurların bulunduğu cezaevinde, feodal gurur ve aşiret anlayışı, dayanmanın en önemli unsuru olmuştur. Bir de Kürt insanının dayanıklılığı önemli olaylardan biri olarak te lirtilmelidir. Bizi en başta açlık yenmiştir. Bundan böyle kadroları ciddi eğitmedik ve cezaevlerine örgütsüz koymamak, orada örgütsüz bulunmamak zorundayız. Ama, devlet birçok kişi ajanlaştırmış, kamu oyunu kendi lehine o-luşturmuş, birçok militanı da fiziki olarak imha etmiştir. Bugün, cezaevinde, (çok az bir grup dışında) herkes yapılacak baskı ve işkencelere karşı direnmeye hazırdır. Yeni gelenlerin durumları olmasa idi, cezaevi daha da

iyi olabilirdi...Yeni gelenler,büyük ölçüde itiraf ve devlet yanında yer almaktadırlar.Geri kalanlar ise,hasta,yorgun,sakat ve en ağır cezalara çarptırılmışlardır.

(...)

Artık cezaevini korumak,onları uzun süre orada dayanıklı kılmak gerekmektedir.Bunlara,dışarıda iyi bakmanın yolları araştırılmalıdır.

Cezaevindeki olayları,hiç bir grubu özel olarak eleştirmek için anlatmamalıyız.Bundan sonraki bölümde,özel örneklerle günlük yaşamı anlatır - ken;kisileri kötülemek ve yermek amacıyla değiliz.Doğru olanları ve yapılanların gerçek yanlarını bulup çıkarmak ve sonuç olarak elimize bir somut deney geçirmek istiyoruz.Geleceğe dönük olarak yapılması gerekenleri belirleyebilmek için bu zorunludur.Eğer bir grubun eleştirisi ve yergisi olarak ya da onun lehine yontarak cezaevi anlatılırsa,bir sonuç çıkaramayız.Yapılanlar ortadadır ve yenilginin boyutları da küçümsenmeyecek kadar önemlidir.Saptamalarımızı öylesine nesnel yapmak zorundayız ki, bir bütün olarak Kürdistan hareketinin geleceği için somut verilere varalım.

Orada şehit düşen,direnen tüm arkadaşlarımız için saygı ve minnet duygularımızı hiçbir zaman unutmamalıyız.Kürdistanı ve oraları aklımızdan bir an olsun çıkarmamalıyız.Direnmeyen,kavırtan ve ajanlaşanları da teşhirden çekinmemeliyiz.Ancak o zaman gerçek olana ulaşabiliriz..

İleride,uygulamaların anlatımı,teslimiyet ve direnişlerin belirleme - sinden sonra daha somut sonuçlara gelebileceğiz.

www.arsivakurd.org

5.bölüm

DİYARBAKIR SIKİYÖNETİM 2 NOLU (DAHA ÖNCE 5 NOLU) ASKERİ CEZAEVİNDEKİ SOMUT UYGULAMALAR:KOĞUŞ İÇİ VE KOĞUŞ DIŞI YAŞAM,UYGULAMALAR.TECRİTLERİN DURUMU.

Bu başlık altında,birbirlerine bağlantılı olarak tutuklunun koğuş içi ve koğuş dışı yaşamını ele alacağız.Ayrıca,Tecritlerin durumu da,buna bağlı olarak anlatılacak.Ancak,bunları bir bütünsellik içinde,bölmelere ayırarak yapacağız.Bu açıklamalardan sonra,Cezaevinin durumu somutlaşacaktır.Daha ilerideki bölümlerde,cezaevi yönetimi,işkence ve baskının yapısal karakterini ve diğer cezaevleri ile kısa bir karşılaştırmasını yapacağız.

A-DİYARBAKIR ZINDANINDA TUTUKLUNUN KOĞUŞ İÇİ YAŞAMI,SORUMLULAR VE İHBARCILARIN DURUMUNUN BELLİ VE ÖZEL OLAYLARLA DEĞERLENDİRİLMESİ.

Burada,koğuş içindeki günlük yaşamı ele alacağız.Elbette ki,6 yıllık bir Cezaevi yaşamında,koğuş içi yaşantı aynı olmadı.Türkiye'nin diğer yerlerindeki cezaevleri ölçüt alınırrsa,rahat yaşadığımız günler de oldu.Örneğin;12 Eylül öncesi,-ki,yukarıda biraz belirlemiştik- rahat olduğumuz ve kendiliğinden bir yaşam vardı.Burada anlatılanlar ise daha çok 1981-83 yıllarını kapsıyor.Daha sonraki dönemde de,bundan biraz farklı da olsa,işkence ve baskı azaldı,yaşam düzeldi.Ancak,hiç bir zaman rahat olmadı.1981-83 arası,işkenceden örülmüş ve kurumlaşmış,denetimsiz ve so rumsuz,astığı astık,kestiği kestik bir yönetimin ve küle gibi herşeye , tüm baskılara boyun eğen tutukluların hazin ve vahşi yaşamlarını içer mektedir.Cezaevindeki her olguyu işkence belirlediğinden,ayrıca,işkence anlatılmayacaktır.Zaten,koğuş içi ve dışındakiler başlıbaşına işkence nin anlatılmasıdır.

Daha önce belirlediğimiz gibi,650 kişilik kapasiteli bir cezaevi,öyle anlar oldu ki,4000 kişiye çıktı.Cezaevi görevlileri ve askerler buna dahil değildir.Kapasitenin 5-6 katı tutuklu olunca (sıkıştırma yalnızca yerin olmamasından ve olanaksızlıktan değil,aynı zamanda işkencenin zorunlu sonucu olarak,bilinçli oldu),koğuş olmayan,olamıyacak yerler bile koğuş haline getirildi.Bazen,aynı yatakta 3 kişinin yatması (nasıl yatı lacığını bir deneyiniz) gibi durumlar meydana geldi.Buna karşılık,içindeki sayı 30 ilâ (bu rakkamı biz söylüyoruz) 370 arasında(3 Ocak 1984 dönemine kadar 37.koğuş olarak adlandırılan 40 kişilik tecrit hürelerinin toplam mevcudu 374'tü) değişen 40 koğuş vardı.Bu koğuşlardan birer tanesi,çocuk ve kadın koğuşu,bir de itirafçıların (38.koğuş) koğuşu idi zaman zaman,bir de veremliler koğuşu oluşturuluyordu.Bu,ya teftiş ya da basın ve "heyetler"in gezdirilme zamanlarında,TV çekimleri sırasında , direnişlere yakın zamanlarda oluşuyordu.Zaten,veremliler bir koğuş kadar değil,birkaç koğuş mevcudu kadardı.Her koğuş da birkaç veremli kişi bulunurdu..Ayrıca,12 Eylül'ün ilk aylarında ve yoğun baskıların başladığı dönemlerde,Bucaklar ile Süleymanlar aşiretlerinden içeri alınanların kaldıkları,ya da çoğunlukta oldukları ayrı bir (özel) koğuş da vardı... Bunlar dışında,direnişlerde etliye ve sütlüye karışmayan,katılmayanların kaldıkları 3. koğuş vardı.Ki,direnişler döneminde bu koğuşta,eskinin flaş isimleri Y.Çamlibel,N.Kaleli ve M.Çakman gibileri de kalıyorlardı.(Direnişler ve tecritler bölümünde daha geniş anlatılacaktır)Ayrıca, idareye çok taviz veren ve bazı özel yardımlar yapan ama,hemen hemen aynı baskılara duçar olan bir-iki koğuş daha bulunmaktaydı..Bunların da genel olarak baskı gördüğü,ama,birkaç kişinin tavrı ile ezildiği ve sesiz kaldıkları söz konusuydu..Direnişlerde buralardan katılmama çok oldu.Örneğin;13. koğuş gibi bazı koğuşlar direnişe tavır koyarak katılma-

dılar.Burada,Roja Welat'ın sahibi M.Aydın ile Avukat O.Aydın gibi,DDKD, merkez kadrolarından adamlar da vardı.Bunlar,idare ile ilişkilerini ken di menfaatlerine peşkeş çekerek,tutukluların daha da ezilmelerine neden oldular ve çok iğrenç tavırlara girdiler.

Geri kalan koğuşlar aynı statüde idiler.Böyle kabul edilip,şağı yukarı aynı baskılara uğradılar.Bunlar genel olarak karma koğuşlardı.Koğuş içi yaşantıyı bu baskı altındaki koğuşları esas alarak anlatacağız. Diğer sözünü ettiğimiz koğuşların durumları özeldi.Baskı yok denecek kadar azdı.Ancak,bir bütün olarak baskı altında sayıyoruz.Daha önce de anlattığımız gibi,birkaç kişi dışında bu özel koğuşlar,baskı görmediler..

a-y a t m a - k a l k m a .

Cezaevinde duvara asılı olan yönetmelik'e bakılırsa,yatma saati gece nin 09.00'u idi.Bu saatte ya da daha sonrasına kadar ayak kaldığımız zamanlar istisnayıdı.Çoğunlukla yemek,kışın saat 17.30-18.00'de,yazları ise,18.30-19.00 arası gelirdi.Yemek yemeden akşam sayımı beklenir.Sayımdan sonra,sayımı yapan subay,"yemek ye yat" komutunu verirdi.Bunun anlamı "yarım saat içinde yemeği yemiş,temizliği yapmış ve yatmış olacaksın demektir".Gece nöbetçileri dışında kimse ayakta kalmazdı.

Kalabalık koğuşlarda,yemek sonrası ihtiyaçlar - temizlik,bulaşık yıkama,el-ayak yıkama vb.. - giderilmeden ve özellikle yazları daha güneş batmamış ve insanı bunaltan sıcak havanın serinlemesi beklenmeden yatmış olunurdu.Yatarken,esas duruşta,gözleriniz kapalı (yumuk) olacak,yaz ve kış üstünüz örtülü olacak,yüzü koyun ya da yan yatanın ve gözü açık olmanın cezası büyüktü!Gece tuvalete çıkmak kesinlikle yasaktı.Tuvalete kalkanlar,ertesi gün ya o gecenin nöbetçileri ile ya da koğuşun tümü ile le dayaklanır,ya da başka türlü bir cezaya çarptırılırdı.

Geceleri,(akşamın yedisinden sabahın yedisine kadar)her iki saatte 1 değişmek üzere iki arkadaşımız,birisi nöbetçi "eri",diğeri nöbetçi "onbaşısı" olmak üzere nöbet tutulurdu.Kapı mazgallı erler,nöbetçi onbaşısı çavuş ya da subay (idarenin adamları)tarafından açılırsa;ilk gören arkadaşımız "er" ya da "onbaşısı"(bizimkiler) var gücüyle DİKKAT çekirdi.Koğuşun kapısının 5 adım gerisinde (içeriden birşey atılır,vurulur diye korkudan bu emir verilmişti)nöbetçi"onbaşısı"arkadaşımız önde,"er" olan arkadaşımız geride olmak ("onbaşısı" sağ da,"er" solda) üzere "TEKMİL" için yanyana dizilirler ve nöbetçi "onbaşısı"arkadaşımız "RAHAT,HAZİROL-DİKKAT" komutundan sonra şöyle"TEKMİL"verirdi:

"D/blok,29.koğuş,gece 3-5 nöbetçi onbaşısıyım.Koğuş 42 mevcudu ile ,istirahata çekilmiştir.Nöbetimde vukuatım yoktur,komutanım".

Aynı "TEKMİL"i,"onbaşısı" yerine "nöbetçi eriyim" diyerek "er" arkadaşımızda tekrarlarıdı.Tekmiller,nöbetçilerce vargüçleriyle bağrılarak veriliridi.Yeterince bağırılmamak,tekmillerde şaşırılmak,nöbetçiler ya da tümümüz için cezayı gerektirirdi.Bu,yüksek sesli tekmiller,her gece en azından 10-15 defa ya da daha fazla tekrarlanırdı.Tantanayı seyredini!Amaç, aç-yorgun ve takatsız olan tutukluyu uyutmamak,uykusunu bölmek ve sinirlerini tahrip etmeyi hedefliyordu.Bu konuda başarılıydılar.(101)

Nöbetlerinde canları sıkılan bazı gardiyanlar,genellikle,nöbetlerini gece bir koğuşun önüne giderek ve koğuş nöbetçilerine sataşarak geçirirlerdi.Bu işkenceden zevk almaktaydılar.Kendileri artık "komutan" olmuşlardı.Nöbetçi arkadaşlarımız tekmipli doğru verselerde,bir mana bulup ve bununla yetinmez,bu kez,"koğuşta kaç çift ayakkabı var,bidon kaç tane ,bidonların kaç dolu kaç boş,koğuşta kaç adet süpürge var,bunların da tekmiilde bildirilmesi gerekirdi" deyip,işi çıkmaza sokarlardı.Nöbetçiler,sayar gibi yaparak,gelip tekmiil verir,gardiyan toplamış olduğu bir-

kaç arkadaşına ya da yeni gelen gardiyanlara "hava atmak" için kakhahalarla gülerek,"ulan anasını...ibnesi,tekmil yanlış oldu,tekrarla,yarın" ya da başka gardiyansa,"gardiyanına söyledim,yandı,anani...."derdi.Nöbetçi arkadaş ne yapsın?Tekmili tekrarlar.Yine gülmeler,küfürler bu böyle birkaç kez tekrarlanır.Tüm bunlar yapılırken,koğuşun tümü uyanır,herkesin uykusu bölünmüştür."Ulan...,fısırlaryatın,biz bura da nöbet tutalım,kalk lan!"dedi mi,kalkıp esas duruşa geçeceksin.Eğer ,kaldırmazsa,kimse gözünü açamaz,kıpırdıyamaz.Yapacak şey,içinizden sunurlu bir küfür edip,sinirlerine hakim olup,uymaya çalışmaktır.Çünkü,yarın güç gerekecek,işkenceye dayanmak gerekecektir.En azından biraz olsa da güç toplamak zorundasın.Ama,bazen de çok "cins" arkadaşlar olursa erler,az ama,"tatlı" gırgır yaparlardı.Olan bitene gülmek için kendimizi zor tutardık.Tam bir sinema,tam bir tantana!

Bazen sık sık ve bazen seyrek de olsa koşullara baskınlar yapılırdı.Nöbetçi subay ya da astsubaylar sarhoş olarak,en azgın ve vurucu gardiyanlarla koğuş kapısına dayanırlardı."Koğuş sayıma kalk".Bu komut üzeri ne hemen sayım düzenine geçilir.Bunu seyretmek bile zor.O manzara korkunç olurdu.Bu baskınlar emir üzerine yapılırdı.Çünkü,gece acil durumler (hastalık,ölüm,yangın vb. gibi) dışında koğuş kapısının açılması nın olanağı yoktu,yasaktı.Bu,iç-güvenlik Amiri'nin denetim ve emirleriyle olurdu.

Sarhoş subay ve erler,önce küfrederler,sonra dalga geçerler,"fikir - sel tartışmalara" girerler,kendilerini tatmin etmek isterler,-çünkü , tutuklu konuşmaz - sonra nasihatlar,küfürler,ardından sıra dayacağı..Gece atılan dayak korkunçtur.Hele böyle hoyratça,korku ve panikle uykudan uyardırılıp atılan dayak çok etkili olmaktadır...

İşte böylesi deliksiz bir (!) uykudan sonra,sabahın saat 05.30'unda,"koğuş kalk" komutu ile kalkılır.Herkes on dakikada,o curcuna ve daracık yerde,büyük bir yamata ile kalkıp,elbiselerini giymiş ve yatağını (daha doğrusu birkaç kişi yataklarını) düzenlemiş olmak zorundaydı.Bazen "son sayı üç" gibi sayı da sayılırdı,bu sürede kalkmayan ve hazır olmayan arkadaşlar "yanardı"!Onların sataşmaları gerekli olanlar,mana bulunup seçilir,diğerleri es geçilirdi...

Kalkıştan sonra,ilk iş,traş olmaktı,ama, her gün traş olunmaktaydı.. Jiletler (permatikler),kimse subaya ve gardiyana atmasın diye ya da intihar etmesin diye (onların uydurmaları ile),koğuş dışında tutulur,gardiyanlarda bulunurdu.Gardiyan sayı ile koğuş sorumlusuna teslim eder,sayı ile alırdı.Önceleri verilen birkaç permatik ile,tüm koğuş traş olmak zorundaydı.Örneğin;1982 yılında 17 kişiye bir permatik veriliyordu. Cildi sağlam ve hasta olanlar,aynı jiletle traş olmak zorunda bırakılıyordu.. Yarım saat içinde,tüm temizlik ve traş bitmek zorundaydı.Bu nedenlerle,traş işi düzenlenmeliydi.Herkesin kendi başının çaresine bakması durumunda birşey çözümlenemez ve traş olamayanlar dayak yer,koğuş ceza alır di.Onların yapmak istedikleri kolaylaşmıştı.Söyle bir düzenleme yapıldı.Traş etmesini bilen üç arkadaş seçtik.(Üç kişi yeterliydi,çünkü,en fazla üç jilet veriliyordu,mevcut 54 kişi idi)Her biri 17 kişiyi traş edecekti.Bazen gardiyan 4 ya da 5 tane de verebilirdi.Ama, genel olarak, 3 adet veriyordu.Bu arkadaşlar,dönerli olarak birer liste ve adam seçtiler.Bugün birinci traş olan,ertesi gün 2.,üçüncü ve arkaya doğru giderler,herkes sıra ile olmaya bağladı.İlk gün 17. olan 1. sıraya yükseliyordu ve berber arkadaşların önlerine herkes sakallarını sabunlayarak,hazır oturuyorlardı.Şıpaşık işler geçiştiriliyordu.Buna uymayan ve rahatsız olanlar da vardı.

Traş olayı,en zor koşullar altında dahi,örgütlenmenin ve kolektifçe davranabilmenin mümkün olduğunun bir örneği idi.Ne kadar kolektif dav-

ranılırsa, o kadar çabuk ve düzenli olunabiliyordu. İşler yürüyordu. baskıyı kollektif karşılamak gerektiğini böylece öğreniyorduk. Çünkü, traş işi daha önce keşmekeş içindeydi, itişip kalkışma arasında, harkes traş da olamıyordu. Kavgalar oluyordu. Eskiden ise, bazı unsurlar "komünlerini" sıkıştıırıp, "benim cildim bozuk" ya da "serttir", "bu nedenlerle ben ayrı traş olmalıyım" diyenler, kendilerine verilen tek ve özel jileti de bir sefer de traş olup attıklarını, bu baskılar ve zor karşısında acaba unuttular mı? Şimdi ise, 17 kişi aynı jilette traş olduğu gibi, "sert ve bozuk sakallar" da bu uygulama içinde her gün traş olmaktadır. Bir de, bu verilen jiletler eğer etek ve koltuk altı temizliği yapılacağı günlere denk gelirse, yüz traşından sonra, sırayla etek ve koltuk altı traşı da olup, ondan sonra gardiyana teslim etmek gerekiyordu. Koltuk altı ve eteklerin de bazen kontrolü yapıldığı için, zor da olsa, yüz traşından sonra jilet kırılıp etek ve koltuk altı da traş edilmek zorundaydı. Ayrıca, koltuk altı ile eteklerin traşı bize gerekliydi. Uzun zaman traş edilmeyince, pislik, yara oluyordu. Mantar hastalığı yaygınlaşıyordu.

Daha sonraları jilet işi sistemleştirildi. Her unsura bir jilet altına rak bunlar isim sırasına göre numaralanıp, delikli bir kutuya yerleştirildi ve gardiyana verildi. Traş bir gün var bir yok tarzına dönüştürülecek, traş günlerinde sorumluya teslim ediliyor ve traştan sonra düzenlice kutuya tekrar yerleştiriliyor ve gardiyana veriliyordu. Bu nisbeten b bir uygulamaya göre daha iyiydi. Ama, çok tüketim oluyordu. Kantinden her seferinde birçok jilet alınıyor ve gardiyana veriliyordu, gardiyan bir kaç günde tümünü atıp, yerlerine yenilerini yerleştirip, veriyordu. İçeride herkes traş olduktan sonra, jiletin üzerine kendi numarasını yazıp, o numaranın olduğu yere yerleştiriyordu. Belli bir zorluk ve disiplini olma söz konusu olduğundan, yeni yöntemle rağmen, belli arkadaşlar aynı jilette oluyor, bazılarını açmıyorlar, tasarrufa gidiliyordu. Esasa ilişkin olmayan bir tedbir uygulanıyordu!

Traştan sonraları ise, eğer su varsa, yüz yıkanıyordu. Su açısından alt koğuşlar daha şanslı idiler. Üst koğuşlar da ise, günlerce susuzluktan yüzün yıkanmadığı oluyordu. Üst koğuşlarda traş sonrası, havlunun ucu ile, 4 ve 5 damla suyla yüz silinirdi. Kanayan yerler ve göz çapakları böylece silinmiş olurdu.

Tuvaletlerde ise, büyük abdest sonrası gazete ya da kağıt bulunmazsa, iddianameler ya da mahkeme kararları parçalanıp temizlik yapıldı. Elliler de yıkanmazdı. Çünkü, 40 kişiye 2-3 bidon su verilmekteydi. Bunun 1 bidonu içmeye (her bidon ortalama 120 bardak su alıyordu), diğerleri de kavanaları ve yemek kablalarını yıkamaya ayrılırdı. Eğer birkaç bidon suyun fazla gelmesi söz konusu ise, (bazen oluyordu) ya da karamboldan bir kaç bidon fazladan alınabilirse, genel temizlik yapıldı. Etek ve koltuk altı temizliği yapıldı. Bazen, çok gerekli arkadaşlara başlarını eğerek yıkamaları için, birer sürahi su verilir.

Su, düşmanın elinde en önde gelen baskı araçlarından biriydi...

b-S a y ı m .

Her gün en aşağı iki kez sayım yapıldı. Biri sabah saat 08.00'de ve diğeri de (akşam yemeğinden sonra) genellikle akşam yemeğinden önce yapıldı. Bu sayımları nöbetçi subayı yapardı. Havalandırma girişi ve çıkışı ile, koğuş dışına giden görevliler içeriye geri döndükleri zaman, ayrıca koğuş gardiyanı tarafından sayılırdı..

Nöbetçi subayı yapacağı sayıma hazırlık olmak üzere, yarım saat önce sinden sayım düzenine geçilir ve gardiyanın emri üzerine sayım provası, koğuş sorumlusu tarafından yaptırılırdı.

Sayımda, komutlar, yüksek sesle verilir. Rahat ve hazirollar aynı anda,

ayaklar çok hızlı bir şekilde yere vurularak yapılırdı. Rahat ve hazırol lar sırasında koğuş sallanırdı. Bu yüzden, bazı üst koğuşların zeminleri, çatlamıştı. Sayımlarda rahat ve hazırol yaparken tek ses (rap) çıkarılması zorunluydu. Şayet birden çok "rap" sesi çıkarsa, tüm koğuş cezalandırılırdı.

Sayımlarda sayı sayarken şaşırانlar, nöbetçi subay ve blok çavuşu tarafından hemen orada dövülürdü. Onlar gittikten sonra da şaşırان arkadaş koğuş gardiyanı tarafından küfür ve dayığa uğrardı. En çok heyecanlı olanlar ve Türkçe bilmeyenler şaşırانlardı.

Sayımin başlangıcı, kapının kolunun gardiyan tarafından şakırdatmasıyla başlardı. Subay ve erler hışımla içeriye girerlerdi. Çoğu kez sayımlara Kurt köpeği de katılırdı. Köpek içeri girer girmez, kendisinden korkanları tanıır, korkup kımlıdayanlara saldırırdı. Dişi olan "CO" adlı bu Kurt köpeği ile askerlerin cinsel ilişki kurduklarına çok tanık olduk. Bu nedenle de, köpek sayımda içeri girince, arkadaşların penislerinin civarına saldırırdı. Bu civarı koklayarak, ısırmaaya çalışırdı. Bu anda korkup, kendisini geri çekmek isteyenlerin, bacaklarına dişlerini geçirirdi. Ancak, subay ve erlerin müdahalesi üzerine dururdu. Bu köpeğin saldırıları ve korkusu ile birçok genç arkadaşımız kafadan oldular. Yaralananlar ise, tedavi edilmediler. Askerler "oğlum o aşıldır ve temizdir" derler, "CO" nun bize bulaşmasından ötürü "pislendiği için" üzüldülerdi. Bazen de "CO" sayıma, kapı açıldığı zaman yalnızca girer, bu durumda "CO" ya dikkat çekilir, tekmil verilirdi. Bunu genellikle işgüzar gardiyan ve blok çavuşları yaparlardı. "Hayvan" Orta-Doğu toplumlarında hakaret sözcüğünü çağırırdı. Bundan, bununla kişiliğimiz ve gururumuzla oynayıp, bizleri aşağılıyor ve tatmin oluyordular. Halbuki bizim gözümüzde, Türk Ordusu o kadar aşağılaşmış ve bayağılaşmıştı ki, onun bir mensubuna tekmil vermektense, köpeğe tekmil verip, selam durmayı yeğliyorduk. (102)

c-E ğ i t i m .

Sabah sayımdan sonra günlük programın uygulanmasına geçilirdi. Zaten, bizim sayımdan önce, askerlerin sayımı yapılmış ve günlük özel emirler ve ne yapılması gerektiği belli olmuştu. Günlük özel emirler, hangi koğuşlarda arama yapılacağı, hangi koğuşların çay ya da kantin alacakları, ya da hangi koğuşların cezalandırılacakları ile ilgilirdi. Bu, yalnız blok çavuşlarına ve belirli bir asteğmene verilirdi. Her gardiyan ve subay, bu özel emirlerden haberdar edilmezlerdi. Emirler, bizzat İç-Güvenlik Amiri tarafından verilirdi.

Sabahın erken saatinde, koğuşların arasındaki ve idareye yakın uzunca bir koridorda, İç-Güvenlik Amiri'nin o pis sesiyle "Türküm, doğruyum, çalışkanım..." andına bağlanır ve askerler yüksek sesle tekrarlarırdı. Bu gürlütü gelir gelmez, koğuşlarda bir tedirginlik başlar, ne olacağı düşünölmeye koyulur, ve herkesin suratında bir karamsarlık ve korku belirmeye başlardı. Ardından, yüksek sesle, İstiklal Marşı, (hangisinin önce ya da sonra olduğunu pek farketmezdik, ama, genel olarak İstiklal Marşı önce okunurdu) hep bir ağızdan okunur, bir sessizlik olur ve "İç-Güvenlik Amiri" konuşmaya başlar;

"Arşlanlarım, nasılsınız" der, hep bir ağızdan gardiyanlar "Sağol komutanım" derlerdi. Ve devamla; "Yiyor musunuz?" der, "yiyoruz" derler; "Yediriyor musunuz?" der, "yediriyoruz" derler; "mutlu musunuz?" der, "mutluyuz" derler ve karşılıklı alış-verişten sonra, "herkes koğuşunun başına m a r ş m a r ş " denir ve askerler koşarak giderlerdi. Ne olacağını ve uygulanaacağını bilmezler ve hemen koğuş mazgalını açarak, sorumluya; "lan... hazır mısınız, bir eksik olsun ... " derlerdi. Ondandı sonra, İç-Güvenlik Amiri'nin özel "emirleri" belli kişilere verilir ve uygulamaya başlanırdı. İç-Güvenlik

lik Amiri'nin sesli konuşmasını ve bağırma larını yakın koğuşlar duyarlardı.

Burada,uygulamanın başlamasından sonra,koğuş içi eğitim ve havalandırma eğitimini anlatacağız.Havalandırmaya ayrı yerde değinilecektir.. Bu nedenle,eğitimden kasıt,burada yalnızca koğuş içi eğitim olacaktır.

Koğuş içinde başlıca Üç çeşit eğitim yapılırdı:

"Kitap Okuma,Marş Söyleme ve Yanaşık Düzen" eğitimi.

Okutturdukları ilk kitap,Kara Kuvvetleri Komutanlığının yayınlamış olduğu ve askeri birliklerde okutulması zorunlu olan (ders olarak)"İnkılâp Tarihimiz ve Atatürkçülük" idi.Daha sonra her koğuşa Atatürk'ün,"NUTUK" kitabının alınması zorunluluğu kondu.Sonra bu "NUTUK" okunmaya başlandı.

Kitap,ayakta ve esas duruşta okunurdu.Bir kişi kitabı bir-iki cümle ya da kelime okur,tüm koğuş bunu tekrarlardı.Koğuşun tekrarları da,diger arkadaşın okuması da yüksek sesle olurdu.Kitap okuma,havalandırmaya eğitim için çıkılmadığı takdirde,sabah sayımından öğle yemeğine kadar aralıksız devam ederdi.Okuma işini,gardiyanlar koğuşun gözetlemesinden kontrol ederler ve koğuş kapısı arkasında da kulakları ile dinlerlerdi.Okuma sırasında esas duruşu bozanlar,kıpırdayanlar olursa,ya da,okumaya katılmayanlar (tekrar etmeyenler olabilir,duadıklarından,belli olunca,gardiyan bağırır ve "ulan ibne gelirse..."derdi.Bazen'de kasıtlı olarak bağırırdı)cezalandırılır ve dövülürlerdi...

Belli zamanlarda okunan bu kitaplardan yazılı ve sözlü imtihanlarda yapılırdı.Bunu ya gardiyanlar ya da blok çavuşu yapardı.Bu imtihanlarda hem çavuşlar,hem gardiyanlar çok şığerlerdi.Birçok tahsilli insanı,imtihan etmek,onlara gurur verirdi! Birşey de bilmezler,bazen kasıtlı olarak,yanlış deyip dayak atarlardı.Bir kelimeyi atlamak cezayı gerektirirdi.Kitabı şiir gibi ezberlemek gerekiyordu.Bir heceyi bile atlamak mümkün değildi.Yazılı sınavlar ise,sorular sorulur,yazılı olarak alınır,götürülür ve değerlendirilirdi.Tam not alanlar ödüllendirilirdi. Bu ödüllendirme,havalandırmada eğitim yapılırken bir kez serbest oturmak ve dolaşmaktı.7 Numaradan aşağı not alanlar ise,cezaya çarptırılırdı."Gözüaçık" olanlar,yine,lisedeymiş gibi,kopye çekerler,konuşur,askerleri gırgıra alırlar,soru sorup şaşırtırlardı.En önemlisi de,Türkçe bilmeyenlerin çektikleri ızdıraptı,onlara arkadaşlar yardım edip,yazılılarını yazmak,sorularını cevaplamak zorunda kalırlardı.Çünkü,bazı kati gardiyanlar,bilmeyen olursa,sorumlu ve kitabı okutan eğitimciyide fena hırpalarlardı,koğuşa da toptan ceza verebilirlerdi.Ayrıca,Türkçe bilmeyen ve gariban köylü olan adamlara meydana gelen durumdan ötürüde çok acıyorduk.İnsanın onuruna dokunuyordu.Dil bilmeyen bir insanı zorla imtihan etmek ve ona dayatmak..Ne korkunç bir işkencedir.

İki yıl boyunca devamlı olarak bu kitaplara anlattığımız biçimde ayakta ve esas duruşta,bağırarak okundu..Yüzlerce kez bitirdik.Kur'an gibi ezberledik.1983 yılına gelindiği zaman,KÜLTÜR BAKANLIĞI VE DİŞİNET İŞLERİ BAŞKANLIĞININ Yayınlanmış oldukları,çoğunlukla dini ve Kürt halkının varlığını inkar eden,ırkçı,basit hurafeleri içeren bağınaz kitaplar okutulmaya başlandı.Bir yandan Atatürk'çülük,bir yandan da dini eğitim.Ne kadar güzel bir iş..Arkadaşlara bu kitapları okumak,okutturmamak en ağır gelen işkence biçimlerinden biriydi.Bize,"İbneler,dışarıda Lenin'i,Stalin'i,Marks'ı vb... okuyordunuz,şimdi bunları okumak zor geliyor"diye sataşır ve bunu bize hatırlatmaya çalışırlardı.Bu zor bir eğitim di.Ama,geri tepti..

Koğuşta,kitap okunmadığı zaman çoğunlukla marş söylenirdi."Andımız,

İstiklal Marşı, Atatürk'ün Türk Gençliğine Hitabesi" dahil, 52. Marş öğretilmişti, ve ezberlenilmişti..

Bütün eğitime, zaten "Andımız, Atatürk'ün Türk Gençliğine Hitabesi İstiklal Marşı'nın" on kitabı okunarak başlanırdı. Bu adet olmuştu. Esas duruşta bunlar bittikten sonra, yürüyüş ve eğitim başlardı. Eğitim gibi, mesai 'de bunların okunmasıyla başlardı. Bir kişi yüksek sesle satır satır bunları okur ve diğerleri tekrar ederlerdi.

Bunların, herkese ezberletilmesi vazgeçilmez (göz-altı, soruşturma da dahil) bir siyaset haline gelmişti. Cezaevinde zorla herkese öğretilip, ezberletilmişti. Tür ya da TC vatandaşı olup olmamak, ya da Türkçe bilip bilmemek de önemli değildi. Cezaevine tutuklanıp getirilen kişi, bunları okumak zorundaydı. Bilmiyorsa, öğrenmeden hücreden çıkamazdı.

Burada bir parantez açalım; Alman Hans bile, Her Üçünü de eksiksiz ve hatasız öğrenmişti. O'da diğerleri ile birlikte "Türkü, doğruyum..." di-yerek okuyor ve "Andını" içiyordu.. Bu Hans ve birkaç kişi gazeteci o - lup, cezaevinin hücrelerinde ve koğuşlarında uzun zaman kaldılar. Hans , havalandırmaya çıkınca onu görüyor ve dinliyorduk. Adam Türkçe bilmediği için, ne söylersen onu tekrar ediyordu. Yanlış yaptığı ya da bilemediği zaman askerler, "Ulan ibne.." deyince, onuda tekrarlayıp "ulan ibne." diyordu. Buna çok gülüyorlardı. Devlet "gücünü isbat için" bu yolu seçmiş ti.

Konumuza devam edelim.

Marşlar yerinde sayarak, tempo ile söylenirdi. Marşların bir kısmı güfte ve beste olarak gerçekten Marş'tı. Bunları askerde de söylerlerdi. Bazı "Mehter Marşları, Eskişehir Marşı, İstiklal Savaşı Marşı" gibi. Ama, diğer kısmı ise, uydurma ve bir kısmı da faşistlerin, türkülerden bozarak, yaptıkları marşlardı. "Çarpınardı Karadeniz" gibi..

Tüm marşlarda ırkçılık, Sovyet ve Yunan düşmanlığı ortak karakterdi. Bu nitelikte olmayan marşları ise, yasaklıyorlardı. Örneğin; "Gençlik Marşı" yasaklanmıştı. Ki, bu marşları devrimciler de bozarak yeniden düzenlemişlerdi. Ayrıca, türkülerden bozularak düzenlenen "devrimci" marşlarda yok değil. Biz, bu marşları ne yazık ki, böylesine zor ve işkence altında söyledik ve askerler ile subaylar, buna kıs kıs gülere, seyrettiler..

Diğer marşlar ise, "Moskof ve Yunan Düşmanlığını ve kahpelikliğini ı-lan eden, Türk bayrağını Atina ve Adalara, Moskovaya diken, Kafkasları, Yunan Adalarını, Kıbrıs'ı fethetmiş, buralardan Orta-Asya'ya uzanan" marşlardı.

Marşlar bir gün önceden yazılı olarak verilir ve bir gün sonra herkesin ezberlemiş olması ve koğuş tarafından marş'a uygun makam bulunması istenirdi. Müzik yetenekleri olan ve sesi güzel, boğaz yapısı güçlü olanlardan birisi "koğuş marşçısı" olurdu. Bir türkü bulup, onun makamını verilen marşa uydururdu. Marşçı arkadaşlar bu zorunluluk karşısında, çoğunlukla Mahzuni Şerif'in türkü makamları -en çok bunlar bilinmekteydi- ya da arabeks makamlarını verilen bu marş sözlerine uydururlardı.. Böylece, Mahzuni'ye de büyük haksızlık ederlerdi!

Herkes, teker teker, marşların güftesini ve bestesini bilmek zorundaydı. Bazen bireysel olarak imtihan ederlerdi.. Fizim bulduğumuz koğuşta, birgün, "Ceddin Dede, Neslin Baba" adlı "Mehter Marşı" için imtihan olmuş-tuk, Faşist olduğunu, sivil hayatından örneklerle, açıkça söyleyen gardiyan tarafından yürüyüşte iken durdurulup, esas duruşta bekletilerek, imtihan edildik. Qadıro (A.Ok) adında, toplu silah kaçakçılığında yargılanan ve okuma-yazması olmayan, Türkçeyi de çok az bilen bir arkadaşına sıra geldi (103), O'da marşı "Ceddi Dede, Nasır Baba" diye söyledi. "Neslin'i

bilmiyor ya da unutmuş olacak ki,aklına suç ortağı Nasır geliyor ve "Ta sır baba" diyor "neslin baba" yerinelbu yanlışlık,Abdulkadir Ok'un kışına elli copa maloldu.Tabii bu bizim hepimizin başındaki bir olaydı. Tahsilli olmak ve Türkçeyi iyi bilmek insanı kurtarıyordu!

Marşlar,yüksek sesle ve ayakları yukarı,dizler göğüse degecek şekilde çekilerek söylenirdi.Ses ve ayak temposunun düşmesi ağır cezayı gerektirirdi.Sürünmekten herşeye kadar,akla gelebilecek her ceza!

Binde, "yanaşık düzen" eğitimi vardı.Eğer koşuşta yanaşık düzen için emir verilmişse,yer darlığı engel değildi,eğitim yapılırdı. Beşer kişi alınıp sırayla "sola,sağa dön,dirsek teması hizaya gel" şeklinde "yanaşık düzen" dedikleri "eğitim" yaptırılırdı.Diğerleri ayakta beklerlerdi.Bu beklemede,esas duruş bozulmazdı.Bunu bir eğitimci yaptırdı.Gardiyanlar,önllerinde hata yapan olursa,eğitimciyi de döverlerdi.

Eğitim,saben normal olarak sayım sonrası başlar,akşam sayımına kadar devam ederdi.Öğlen,yalnızca yarım saat ara verilirdi.Cezalı koşuşlar,kalk saatinde eğitime başlarlar,sayımda ara verir,yine devam ederlerdi.Bu eğitim gardiyanın insafına kalmıştı.İstirahat verirse veriridi...

Genel eğitimin yanında bir de"okuma-yazma eğitimi" vardı.Okur-yazar olmayanlara,sözde (okuma-yazma seferberliğine uyararak (!) okuma- yazma öğretiliyordu.Bunlara "âlfayı vâfâ" ile diploma veriliyor,basının ve ko mutanların katıldıkları diploma törenleri yapılıyordu.

Koşuşta,herkes Türkçe konuşmak zorundaydı.Türkçe bilmeyenlerin öğrenme süreleri,bir haftaydı.Görevlendirilen öğretmen bir haftada "öğretmek" ve öğrencinin de "öğrenmek" zorunluluğu vardı.

Eğitim çok ince düşünülmüş bir işkence aracıydı.Ordu'nun kolayca uy gulayabileceği yöntemlerle yapılıyordu.Subay ve asker bunu yapmaya hazırdı.Ayrıca çok yönlü bir amaç da taşıyordu:

Birincisi;bizleri devamlı birşeylerle meşgul etmek amaçlanmıştı.Öyle bir meşgüliyet ki;hem vücudun,hem de beynin o kadar yoruluyordu ki,hiç bir şey düşünemez oluyorsun.Yüksek sesle,inanmadığın ve karşı olduğun marşları -hem biçim hem de muhteva olarak- söylemek,kitapları okumak,insanı maddeten ve manen tahrir ediyordu.Insan vücudu ve psikolojik durumu o kadar ağır baskı altına alınıyordu ki,bunu anlatmak mümkün değil!Ancak yaşananarak öğrenilebilir...Üç yıl,kafamızın içinde,sanki,bir değirmen taşı,dönüp durdu.Bakın,ama görmeyen bir aptal oluverdik.Bu koşullarda,insanın kendini ve çevresini koruması,büyük bir feda karlık ve yürek işi sayılmalıdır...

Özellikle,mahkemede,sorgularımızın başladığı zamanda;sorguya hazırlanmayalım ve birbirimizle aramızdaki gelişmeleri gidermeyelim, anlaşamayalım ve savunma yapmayalım diye,bu eğitim günde 18 saate çıkarıldı.Varın düşünün!Devamlı 18 saat meşgul edildik.Dolayısıyla,insanda bir ya bencilasma meydana gelmekte,otomatik bir makina gibi hareket edilmekte dir.Sanki,cezaevinde dünyaya gelmişsiniz ve bu hep böyle devam edecek gibi bir düşünceye kapılıyorsunuz...Böyle bir duygu geliyor.Dışarıda ki hayat,geçmiş hayatınız ve tanıdığınız yüzler silikleşiyor.Günlerce dostlarınızı,sevdiklerinizi hatırlayamıyorsunuz.Bu,belki de, insanın,koşullara karşı koyabilmesi için,beynin ve vücudun zorlu geliştirdiği bir refleks ve savunmadır.Zaten isim bilmek,olayları unutmak da gerekiyor!Buna da,azami çaba sarfediyorsunuz,çünkü,her an bir soruşturma geçirmek mümkündür.Bu nedenle,ikinci bir zorlama ile bu kez beyninizi başka bir tedbire sokuyorsunuz...Böylesine karmaşık bir yaşam içinde,senelerce mücadele vermek zorunda kalıyorsunuz.

İkincisi; Bu yoğun meşgul edilme altında, insanların siyaset yapmalarını engellenmekte, zorunlu olarak siyasi düşünmekten ve davranmaktan alıkonulmaktadır. Oysa, devrimciler için, siyasi cezaevlerinin "bir okul" olması gerekiyor. Burjuvazi siyasi çalışmayı bilinçli olarak engellemek için bu uygulamaları geliştireyor. Burjuvazi, cezaevlerinin "bir okul" olmasına izin vermiyor...

Üçüncüsü; Tutuklu kitlesini kontrol edebilmektedir. Yapıtırılan tek ve toplu işlerle (eğitim, yürüyüş, kitap okuma vb.), rahatça ve az sayıda personelle, kontrolü sağlayabiliyordu. Örneğin; tutukluların bir kısmı yemek yese, bir kısmı yemek yapsa, bir kısmı çamaşır yıkasa, diğer bir kısmı hamama gidip banyo yapsa ya da havalandırmada bir kısım tutuklu voltatsa, bunların tümünü kontrol etmek zorundadır ve bu zor olacaktır. Çok sayıda personeli bulmak ve eğitmek zorunda kalacaklardır. Tutuklular birbirleriyle rahatlıkla görüşebilecekler, aralarında haberleşme olacaktır. Oysa, "eğitim" ile, toplu olarak meşgulliyet sağlanmakta ve merkezi olarak bir kontrol rahatça yapılmaktadır. Böylece, "disiplin" de rahatça sağlanmaktadır.

Dördüncüsü; Devrimciler, devrimci olduklarına, siyasetle uğraştıklarına pişman etmek amaçlanmaktadır. Çünkü, eğitim rahat bir ortam içinde ve önceden beynin algılamaya hazır hale getirilmesinden sonra yapılır. Onların böyle bir kaygıları yoktu. Çünkü, kendilerinin, bizlerin savunduğumuz ideoloji karşısında ne kadar yanlış ve yetersiz olduklarını biliyorlardı ve bunun bilincindeydiler. Karşınızdaki ideolojiyi, ancak doğruluk açısından daha üstün bir ideoloji ile alt edebilirsiniz. Yoksa, işkence biçiminde sunulan "eğitim" doğru bir içerikte de olsa, amacına ulaşamaz, nitelik sonunda bunu gözleri ile gördüler. "Herkes Atatürkçü oldu" derken, ellerinde kala kala bir koğuş kaldı. Çünkü, doğrular, doğru bir biçim içinde sunulmak zorundadır. Yanlış biçim içinde sunulan doğru artık doğru olmaktan çıkar. Burada, biçim ile muhtevanın diyalektik birliği karşımıza çıkmaktadır.

(...)

Diyarbakır zindanında, Sömürgeci Türk burjuvazisi, Yüce Marksizmi, cüce Kemalizm ideolojisi ile alt etmeyi herhalde tasarlamıyordu. Onun amacı, "suçsuz" görülüp tahliye edilen, edilmek zorunda kalanlara ve "cezasını" bitirenlere;

"İşte bizim cezaevlerimiz ve yöntemlerimiz budur. Bir daha halt eder, devrimcilik, mevrimcilik ile uğraşırsanız, başınıza yine bunlar gelir... Daha kötüsü gelir. Bunu siz de görün, başkalarınıza da anlatın ve bir daha da böyle haltlar etmeyin" düşüncelerini aşılamaktaadır...

Ama, tüm çabası geri tepti. Çünkü, işkence ile, "eğitim" mümkün değildi. Yanlış bir iş yapılmıştı... Bununla, ağır işkence karşısında cezaevindekileri bezdirmek, ihanet ettirmek, intihara sürüklemek amacındaydı. Her şey onların istediği gibi olmuyordu. Olamazdı da. Tutuklu adam, bu zor eğitimin kıyasından köşesinden kaytarmanın yollarını buluyor; beyni, onların istediği şeyler dışında çalışabiliyordu. Aralarında, birşeyleri gizli de olsa görüşmek, olanağını elde edebiliyorduk...

Kitap okunurken ya da marş söylenirken, bir siyasi ve edebi konuya, örneğin; bir hikayeye, bir şiire kafayı takıp, saatlerce onunla meşgul olunabiliyordu. Siyasi sürecin, geçmişin muhasebesini, bu saatlerde kafamızda yapabiliyorduk. O sıkıntılı saatler, böylece uçup gidiyordu! (Hapishane birçok yazar, şair arkadaş yarattı) Bu yöntemleri zamanla bulmuş ve uygulamaya, işi kaytarmaya, muhtevamıza indirgememeye alışmıştık. Kısacası direniyorduk. Gülerek, konuşarak, sanki okunanları tertibi -

yor gibi,etrafımızdaki insanları da korumaya ve kollamaya çalışıyor-duk.

Eh ufak bir olay,saatlerce,bazen günlerce eğlence konusu oluyordu.Örneğin;verilen emir Uzerine,koğuş sorumlusu bizi "İnkilap Tarihimiz ve Atatürk İlkeleri ve İnkılapları" kitabından imtihan ediyordu.Sorumlu ve sıradaki A.KOÇ adındaki bir arkadaş'a "2.İnönü Savaşını" sordu.Ali, so-ruya;kitap ta geçen Mustafa Kemal'in İnönü'ye çekmiş olduğu telgraf ile girdi.Bu telgrafta Mustafa Kemal İnönü'ye;

"sen orada yalnız düşmanı değil,milletin makûs (ters) talihini de yendin" diyormuş.Ali,bu telgrafı anlatarak,İnönü savaşını anlatmaya baş-ladı;aslında başka da birşey bilemiyordu.Ve şöyle dedi:

"Mustafa Kemal İnönü'ye telgraf çekti ve dedi ki;sen orada ters iş-ler yapıyorsun"...A.KOÇ sözünü bitirmeden hepimiz güldük ve sorumlu tek-rar anlattırmaya başladı.Buna,günlerce tekrarlatıp tekrarlatıp güldük.Aslında basit ve normal zamanda belki de gülünmesi mümkün olmayan bir şeydi.Ama, "eğitimlerini" alaya almaya ve gülmeye ihtiyacımız vardı.Elimize geçen bu fırsatı kaçıramazdık.Bizi,esasen güldüren de buydu.(104)

Eğer,koğuş sorumlusu sağlam ise,resmen kaytarmak mümkündür ve bunu ya-pıyorduk.Oturmak,sigara içmek,tuvalete gitmek mümkündür.Koğuşların gö-zetlemelerden görülmeyen zula yerleri vardı.Biz,arkadaşları,sıra ile bu zula yerlere oturur ve dinlenmelerini sağlardık.Yine,yaşlılar ve has-taları su doldurmak ve tuvaleti temizlemek gibi hafif işler için "is-tirahat" ettirirdik...

Bazı gardiyanların istihbaratları vardı.Böyle gardiyanlar,anı bas-kınlar yapar ve durumu incelerlerdi.Ama,biz iş vermiyorduk. Sorumlumuz da sağlamdı.Bir-iki "soytarı" vardı,ama,onları da "idare" ediyorduk... Bazen de yakalandığımız oluyordu.Buna da razıydık. "Her nimet bir kül-fet karşılığı" idi.Pekat, "Minik" kod adlı (gardiyanlar kod adlı idiler) Laz bir gardiyan vardı.Boyu kısaydı.Eiz,adını "bok böceği" koymuş-tuk.Bu gardiyan,kaytarmayı ve gırgırı önlemek için,kendi aklınca bir çözüm buldu ve birkaç arkadaşı (E.Kotan,E.Kıyak,K.Hoca,N,M,R.) koğuş kapısındaki mazgaldan görülecek şekilde öne yerleştirdi ve her kapı ya-da mazgali açışında,bizleri orada göreceğini söyledi.Beş on dakikka da bir kapıyı açıp bakıyor,bizi kapı önünde esas duruşta görmezse, hesap soruyordu.Bu durum,Mart 1982'den 18 Temmuz 1982'ye kadar (bazı arkadaş-ların hücreye götürülüşlerine) devam etti.

Koğuşlarda,ayrıca dini eğitim ve belli ölçüde ibadet zorunluluğu da vardı.Subaylar bizleri,gardiyanlara "dinsiz-imansız", "vatan haini ve T ürkük düşmanı,anarşist,bölücü" olarak tanıtmışlar ve "öldürülmemizin hak" olduğunu empoze etmişlerdi.Gardiyanlar da bizleri imana getir-mek(!) için her yolu deniyorlardı.Askerlik öncesi koyu dindar olanlar, bu konuda daha işgüzar davranıyorlardı.İdare,dini açıdan baskı yapılma-sını gizlice istediğinden (açıktan Atatürkçülük var ya !),gardiyanlara göz yumuyordu.

Gardiyanlar,koğuşun,topluca namaz kılmasını,ramazanda da oruç tutul-masını istiyorlardı.İç-güvenlik amiri de, "biz Atatürkçüyüz,namaz-oruç bize göre değil" diye hava yapıyor ve ramazanı yasaklamış görünüyordu(!) Biz,namaza da,oruca da uymadık.Toptan namaz kılan koğuşlar vardı.

Aslında,tutuklular,namaz ve oruç işkenceden kurtulmanın bir yolu o-larak kullanıyorlardı.Ancak,bazı işgüzarlar bunu çıkarından çıkarıyor-lardı.Bizim bulunduğumuz koğuşta,hapislik hayatından önce,namaz kılan ve oruç tutanlar,hatta hacı olanlar da vardı.Dini baskıların yoğun ol-duğu zaman,bunlara ibadetlerini yapmalarını söyledik.Ve bunlara birkaç

kişi de, göstermelik katıldı. Biz, namaz kılp, oruç tutmadığımızdan ötürü çok baskı gördük. Olur olmaz bahanelerle; dövüldük, sövüldük ve cezalandırıldı. Yolda, şurada-burada, dini sorulara maruz kaldık. Bu sorular, ki, il kel ve gardiyanın kendisinin de cevabını bilmediği sorulardı. Cevap ver sen bir türlü, vermesen bir türlü. Birgün Ruşen'e gardiyan, "len abukat, eliğin öñü nire, arhası nire" dedi. Ruşen de, elin içini öñü, üstünü de ar kasi olarak gösterdi. Meğerse yanlışmış. Doğrusu şuymuş; "namaza niyet edilirken, her iki elin başparmağı kulak memesi hizasına getirildiği zaman, kibleye bakan kısım elin öñü oluyormuş, geride kalan kısmı da arkası. Bu "cahillik", arkadaşın epeyce dayak yemesine neden oldu. Ve "len bi de abukat olicen" gibi, üstüne üstlük laf işitti! (Bazı arkadaşlar, Avukatlıktan çok çektiler!) Halen çekmekte olanlar var(!)

Burada, ilginç bir olayı da anmakta fayda vardır;

F. Tan (Hadi) diye toplu kaçakçılıktan yargılanan, Kızıltepe'li bir şöför, Mardin Soruşturması'nda dayanamıyarak birkaç kişinin adını vermişti. Bundan da büyük üzüntü duyuyordu. Gözaltında iken; "şayet tutuklanırsanız cezaevine gidersem, bundan sonra Allah yoluna namaz kılacağım" demiş. Adını verip tutuklanmalarını sağladığı kişilere karşı, çektiği vicdan azabını ancak böylece hafifletebileceğini umuyormuş. Gerçekten tutuklanıp cezaevine geldiğinde namaz kılmaya başlamıştı. Gardiyan, namaz kılmak için baskı yapmaya kalkınca, Fadıl namazı terketti. Bazılarının baskı ile namaza başladıkları bir sırada, Fadıl'ın namazı terk etmesi çok dikkatimizi çekmişti. Kendisine sorduk ve şöyle dedi; "ben Allah için namaz kılıyordum, kılmaya başlamıştım. Gardiyan için değil"... Diğer konularda pek tutarlı bir kişiliği olmayan bu adamın, namaz konusundaki tavrı çok ilginçti. Ve gardiyan için namaz kılan birkaç kişi de, kısa sürede namazı terkettiler.

(...)

Cezaevinde 1983 yılından itibaren toplu dini eğitim başlatıldı. Müftülük ya da Diyanet İşleri Bakanlığında görevli, din adamları ve vaizler, haftada iki gün mikrofondan tüm cezaevine vaaz vermeye başladılar. Önceleri, bu konuşmalar, esas duruşta ve mutlaka dinlenmek zorundaydı. Sonraları oturarak dinlenmesine izin verildi. Bizim için bu vaazlar "iyi ve kurtarıcıydı". Çünkü, istirahat ediyorduk...

Vaaz konuları sıkıyönetim tarafından seçiliyor ve denetimden geçiri liyordu. Genellikle, "ayrımçılık", "hakkına razı olma", "adam öldürmenin günahı", "emirlere itaat", "baba-ana sevgisi" vb. konulardı. Vaizler iyi seçilmiş, sesleri tok ve dinletecek cinstendiler. Bunlar banta alınmış ve dağıtılmış, merkezi dini eğitim konferansları da olabilir. Çünkü, daha sonra, bu anlatılan konuları içeren metinlerin aynısının bulunduğu kitaplar geldi. Dini olan bu kitaplar, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanmış kitaplardı...

Vaaz için görevlendirilen hocalar, bir keresinde direnişi kırma için de kullanıldılar. 3 Ocak 1984 direnişinde, zulmü ve işkenceyi protesto için ölüm orucuna giden arkadaşların konuldukları 32. koğuşa getirilerek, ölüm orucundaki arkadaşlara özel vaazlar verildi. Hoca işkencenin ve zulmün dince yasaklandığından söz etmeden, "intiharın kötülüğünden ve intihar yoluyla canına kıyanların ahirette cehennemde yanacaklarından, emir verenlere -ulul emre- itaat etmenin, müslümanlığın gereği olduğundan" dem vurmıştular...

Din adına yapılan şeylerin hepsi bir işkence aracıydı. (Zaten, din başlı başına bir işkencedir ve Sıkıyönetim de bunu çok rahat kullanmıştır) Bundan en çok etkilenenler hıristiyanlar oldu. Diyarbakır Cezaevi; Nasuri, Süryani, Ermeni, Yezidi gibi hıristiyan ve Ortodoks, Protestan, kato-

lik mezhepten insanları da barındırdı. Müslüman olmayan bu kişiler de islamlık eğitiminden geçmek zorunda kaldılar. Bu, çok zor bir şeydi. Burada, diğer dinlerin müslümanlıktan iyi olduğu ya da ilericiler oldukları akla gelmemelidir. Onların da bir aşağı bir yukarı aynı durumda oldukları ortadadır. Önemli olan, bir kişiye zorla başka bir inancı kabul ettirmek olayıdır. Türk Devletinin Anayasasına geçirdiği, Kemalist bir ilke olarak dünyaya büyük övgülerle açıkladığı Laiklik sorunu, işte böylesi sahtekar bir uygulama ile gündeme geliyordu. Bu, çok önemli bir yandıdır...

Sonuç olarak, koğuş içindeki yavaşık düzen eğitimi, kitap ve marş okuma, zorla dini eğitime sokulma, büyük bir işkenceydi. Çok dayak yememi-ze neden oldu.

d- yemek.

Sabah, öğle, akşam olmak üzere günde üç kez yemek yenirdi. İç bölük, dış bölük erleri ve tutuklulara, cezaevinin "modern mutfağı"nda yemek pişiriliyordu. 353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluş ve Yargılama Usulü Yasası, askeri cezaevindeki tutuklu bulunan sivilleri "er" statüsünde kabul etmektedir. Buna göre, erlere verilen yemek ve diğer istihkakların (sabun, deterjan, sigara vb...) bize de verilmesi gerekiyordu. Fakat yemeğin en büyük baskı ve işkence aracı olduğunu bilen sömürgeci devlet, bu kuzu da bize karşı kullanmazlık edemezdi. Verdiği her lokma yemeği a-deta burnumuzdan getirirdi...

Sabahları, genel olarak kalk saatinden yarım saat sonra, kahvaltı yapılırdı. Sabah kahvaltısında, yumurta, raçel, zeytin, yağ, peynir gibi şeyler olduğu halde bunlar verilmezdi, yalnız çay ya da çorba verilirdi. Askeriyede, bayramlar hariç, üç çeşitten fazla yemek verilmediği için, bunların hepsi birden verilmez. Örneğin; çay, yağ, raçel birlikte verilir. Çorba ise, tek çeşit verilirdi...

Öğlen ve akşam yemekleri ise, biri tatlı ya da meyve olmak üzere üçer türdür.

Yemekler, genellikle kaliteli idi. 12 Mart döneminde Askeri Cezaevlerinde verilen yemeklerle mukayese edilmeyecek kadar temiz ve lezzetli çıkıyordu. Fakat, doyurucu değildi. Baskı olmadığı dönemlerde dahi, levanızıcıların hırsızlığından olsa gerek, doyurucu yemek çıkmadı...

Ekmekek ise, günde herkese birbuçuk tayin idi. Ama, devamlı olarak l tane verildi. Bazen bir ekmeğin dahi (normal zamanlarda) verilmediği oluyordu. Onun için, 1981 Nisan'ına kadar, takviye için dışarıdan pide alıyorduk. Bizim bulunduğumuz koğuşta, prensip olarak karavana yeme kararımız vardı. Pide'yi çok zorunlu olmadıkça almıydık.

Cezaevine ilk girdiğimiz günden itibaren, gerek kişisel ve gerekse kömün olarak, karavana yemeyi bir kural olarak kabul etmiş ve bunu her toplantıda diğer gruplara da anlatmaya çalışmıştık. Bunun ilke haline getirilmesini önermiştik. Çünkü, uzun süre hapis yatacağımızı ve her isteğimizi istediğimiz zaman bulamayacağımızı da biliyorduk. Karavanaya alınmalı ve karavanadan gelen yemekler yenilmeliydi. Çevremize, devamlı olarak bunu açıklamaya çalışıyorduk.

Baskı olmadığı ve kantinden alış-verişin serbest olduğu zamanlarda, bizim bu tavrımız "sekteklik" ve "gösteriş" olarak kabul ediliyordu. Bunun "sekteklik ve gösteriş" olmadığını, zaman ortaya koydu. Aslında, eleştiriri, diğer grupların liberal yanlarının savunulması ve kamuflesiydi. Ve bir kılıftı. Hâlbuki, biz bu konuda hem gerçekçi ve hem de gelecek günler için tedbirliydik. Kantinden ve dışarıdan biz de mal alıyorduk. Ama, öncelikle, bulgur çorbası da olsa, karavanaya talim ediyorduk. Ancak, verilene bazı destekler yapıyorduk. Hatta, gelişme çağında olan genç arkadaş

lara, sabah, öğlen ve akşam arası ek gıda vermemiz bile tartışma konusu olmuştu.

Ne zaman ki, baskılar başladı, kantinden alış-veriş durdu, herkes bizim gibi "gösterişe" ve "sekterliğe" zorunlu olarak başladı. Bu sırada, artık, bize hak vermeye de başladılar. Ancak, karavanadan yemeğe alışkın olmadıkları için, bu, çok zor oldu. Fakat, sömürgeciler, bizi açlığa öylesine "terbiye" ettiler ki, yağlı-yavan, tuzlu-tuzsuz, acılı-acısız ya da içine deterjan dökülmüş, tükürülmüş yemekleri dahi, ayırım yapmaksızın ye dik, yedirdiler...

Karavanalar, yemekten önce çıkarılıp, mutfağın önüne dizilirdi. Yemekler karavanalara doldurulurdu. Yemekleri almak için Koğuşlardan yeter sayıda tutuklu çıkarılır, uygun adım yürüyüş ve marşla mutfağın önüne kadar gidilirdi. Yemeği almaya gidenler yalnız kendi koğuşlarının değil, birçok koğuşun (her seferinde bir koğuşun adamları kendi bloklarının tümünün yemeğini getirip koğuş kapılarının önüne bırakır, koğuşlar çıkıp alırlardı) yemeğini ve ekmeğini taşırlardı. Gardiyanların yemeklerini de bizim koğuş (Askerler de B/bloktaydılar) ya da B/blok'un yemeklerini taşımaya giden koğuş getirir ve erlerin buldukları yere koyardı..

Yemek taşıma, düzgün sırayla olurdu. Herkes iki karavana ya da iki kasa taşırdı. Bu ağırlık ile düzgün yürümek ve bir damla bile yere dökmek zorundasınız! Ekmeğe ise, büyük bir yatak kılıfı şiltesinin içine dolurularak taşınırdı. Birkaç koğuşun ekmeği, yaklaşık 250 ekmeğe birden taşınırdı ve blokta koğuşlara ayrılırdı. Genellikle bunu bizim arkadaşlara taşıtmak isterlerdi. Mutfakın önüne gidildiğinde, gardiyanlar, "len a vukat ekmeği sen taşıyecen" derlerdi. Fakat, bu arkadaşların taşıyabileceği bir yük değildi. Çok ağır ve biçimsiz bir yükü. Arkadaşlar bir iki zorlanır, birkaç cop yer ve karşılığında bu yükü güçlü-kuvvetli arkadaşlara bırırırlardı. Özellikle E. Kıyak ve D. Öcal (105), yemek görevinde, bazı arkadaşlar ekmeğe taşımak yüzünden dayak yemesinler diye (koğuş, taşıma işinde çok tedbir alır ve adamları ona göre çıkarırdı), "karavana başına marş marş" denilince ekmeğe torbasına hemen yapışırlardı. Diğerle rimiz karavanaları alırdık. Hoş, onların taşınması da kolay değildi. Karavanayı taşıırken ya da yemek dağıtırken yere döken, yalamak zorundaydı (106). Bu nedenle çok dikkatli olmak ve yapabilecek arkadaşlara görev vermek gerekiyordu. Gardiyan, "çıkın" devince, taşımada "usta" olanları karamboldan çıkarıyorduk. Arkadaşlar bilinçli olmazlarsa, özellikle kuru şeyleri; pilav, makarna, helva gibi... hemen kapmaya çalışıyorlardı. Diğer arkadaşlara da, ağır ve dökülecek şeyler kalmış oluyordu. Ve hep onlar işkence görüyorlardı. Örneğin; D. Öcal, N. Uysal, E. Kotan, E. Kıyak gibi arkadaşlar koğuşun taşıma işlerini yüklenmek zorunda kalıyorlardı. Bu arkadaşlar, bizleri yemek yalatma işinden, acele sulu yemek bulunan karavanalara yapışarak kurtarıyorlardı. Diğer karavanaları almamız böylece rahat oluyordu...

Yemek karavanaları koğuşların kapılarına bırakılırdı. Yemek, İç-Güvenlik Amirinin önceden verdiği emir ve talimat üzerine ayarlanırdı. Biz-zat, kendisi gidip yemek dağıtımını görmezse, dağıtım yapılmaz ve yapılsa bile, orada böylece beklerdi ve yemekleri almaya kimse çıkarılmazdı. Örneğin; "birinci koğuşa sabah zeytin, öğlen mercimek, akşam prasa verilecek" gibi belirlemeler yapar ve diğer yemekler verilmezdi. Ya da şu şu koğuşa yemek verilmeyecek dedi mi verilmezdi. Bazen, elindeki ağaçla (!) mutfağın önüne gelip yemekleri orada ayarlatır, örneğin, bir koğuşa gidecek helvayı bir kaç koğuşa böldürtür, diğerlerinin hepsini biraraya toplayıp, askerlere verdirirdi. İyi ve güzel yemeklerde, hep bu uygulanırdı... Askerler de yolda ya da koğuş önünde çalarak bunu yaparlardı. Elli kişi için verilen mercimek, karavananın dibinde dört parmak suydu. Yine elli kişilik koğuşa verilen ekmeğe 5-6 tanedir. Bununla bir koğuş bir tam

gün idar etemek zorundaydı.Kazara,karavanaaya bir iki parça et düşmüş-se,o eti de,gardiyan ya da kendisi,ya da köpek için alırdı.

Kahvaltılık peynir,zeytin,yumurta gibi şeyler ile meyveler koğuşa verilmezdi.Blok çavuşunun odasında bekletilirdi.Blok çavuşu,gardiyan lar ve yardımcıları,ek olarak bunları da kullanırlardı.İfleride gardiyan ları anlatırken,bunların ayrıntılarına,bu arada yemek durumuna yeniden değineceğiz.

Bir insanın ihtiyacına bile yeterli olmayan yemek birçok insan için veriliyordu.Gardiyanlar aç gözlülüklerinden ya da görmemişliklerinden (birçoğu yemekleri burada tanyan "garibanlardı") elli kişiye verilen yarım kilo peyniri ya da on yumurtayı bile vermiyorlar ve gözlerini bun lara da dikiyorlardı.20-22 yaşlarında genç insanlar,kısa süre içinde her önlere geleni yemekten iri yarı kesilip,acayip bir mahlûk olup çıkıyorlardı.

Özet olarak,bize verilen yemekler doyumluk değil,tadımlıktı.Aç kalmaktan herkes iğne ipliğe döndü.Bazı arkadaşlar tanınamaz hale geldi ler.Bir yandan açlık,diğer yandan eğitimin ağırlığı,bizi yedi bitirdi. Arkadaşların birçoğu eğitim sonrası bayılmaya başladılar.Birçok insanın rüyasına,ekmek ve yemek girmeye başladı.Sohbetler,e kmek ve yemek etrafında dönmeye,yemek tarifleri yapılmaya başlandı...Herkes anasının ve karısının yaptığı yemekleri övmeye,anlatmaya koyuldu.Herkeste içeri den çıkınca "lokanta açmak" merakı oluştu...

Bu kadar az yemeğin bölüşülmesi de büyük bir sorundu.Adaletli insanlara ihtiyaç vardı.Bu,başlıbaşına bir öneme sahipti.Örneğin;avuç içi kadar peyniri,o kadar insana nasıl bölüştürecektik?Yöntemi fedakarlıkta bulduk.Az gelen ve bölüşürülmesi zor şeyleri,en çok enerjive ihtiyacı olanlar ile dayanma gücü olmayanlara ve yirmi yaştan küçüklere vermeye başladık.Bazen de tümden bölüştürmeden,az miktar gelmiş şeyleri siyasi olmayan tutuklulara veriyorduk.Siyasi olmayanlara ayrıcalık tanımak zorundaydık: Birincisi;bilinç durumları paylaşmayı kavramaya yet miyordu.İkincisi;koğuşlarda,en çok bunlar muhbir olarak kullanılıyor lardı.Onlara iyi bir yaklaşımla,muhbirlik yapmalarını engellemek istiyorduk.Nitekim,uzun süre kaldığımız bazı koğuşlarda,birçok kaçakçı hat ta Pucak Aşiretinden biri de kaldı (R.Gizligöz).Bunlar,muhbirlik için çok zorlanıp ve dayak yedikleri halde,muhbir olmadılar,hep bizimle bir likte hareket ettiler...

İdare,yemekte şöyle bir siyaset izliyordu:Dayanma sınırına kadar biz leri aç bırakıyordu.Midemiz küçülmeye ve bazı şeylere alışmaya başladığında,birdenbire ve üç koğuşa yetecek kadar (yenilmesi mümkün olmayan miktarda) yemek veriyordu.Gelen yemeklerin hepisini yemek zorunlu luğu da vardı ve dökmülemezdi.Böyle günlerde,çöp ve tuvalet havalandır madaki logar kapakları açılıp kontrol edilirdi.Şayet,çöpte ve lağım lar da yemek artığı görülürse,koğuş sara dayacağına geçirilirdi.Sözde, "dev letin vatan hainlerine verdiği nimet" çöpe dökülüyordu.Küçülmüş mide lerle,bu kadar çok yemeği yemek,aç bırakılmaktan daha fazla bir işken ceydi.Zaten,hepisini yesek dahi,yine kasıtlı olarak bir mana aranır ve yemek bize "zehir" edilirdi.

Bir de,çok verilen yemeklere,aşırı tuz konulur,deterjan,sabun katı lırdı.

Günlerce,ekmek ve yemek bekleyen arkadaşlar,ister istemez yemeğe sal dırırlar,ardından ishal ve büyük bir rahatsızlık başlardı.Su olmadığı için bu kez yanardık.Eğitimde de çok zorluk çekerdik.Çok kişi, altına kaçırırdı...Tuvalet ihtiyacı giderilemezdi.Kasıtlı olarak,lağımı dışa rıdan tıklarlar ya da üst koğuş,kendini bazı kurtarmak için fazla yemeği dö-

ker ve alttaki koğuşun tuvaleti tıkanırdı. Ellerimizle açmaya çalışır , ama, yapamazdık ve gardiyanlar, "ulan ibneler hem yemek veriyoruz, hem de yemeği tuvalete döküyorsunuz" deyip saldıırırlardı. Ancak, kendileri her şeyi ve her zaman tuvalete döküyorlardı. Ekmeği atıp basıyorlardı. Oysa, koğuşlarda bir dirhem bile yere atılmaz ve basılmazdı. Çünkü, yoktu ve ol-duğunda da azdı...

Bu uygulamalardan başka, özellikle, faşist ya da bu eğilimli gardiyanların özel uygulamaları vardı. Bunların fazladan ek işkenceleri de şun- lardı: çoğunlukla yemeklerin içine tükürürler ya da köpeklerin pislikle rini atarlardı. Bizim gözümüzün önünde yemeklere tuz ve deterjan koyar- lardı. En önemlisi su vermezlerdi.

Kavun, karpuz gibi şeyler önceden gardiyan tarafından kontrol edilir, iyi çıkarsa kendisi için alıkonur, kötü çıkarsa, yemek için koğuşa veri- lirdi. Bu tür meyve ve sebzelere kabukları ve çürümüş yaprakları da yen- mek zorundaydı. Şayet, çöpte görülürse, büyük cezaı gerektirirdi. Kaldığı- mız koğuşta hiç bir zaman, portakal, kavun, karpuz vb.. kabuğu yemedik. Bun- ları zulalıyor, bazen çöpe de koyuyorduk. Çöp döküleceği zaman, hem çöpün içinde zulalıyorduk, hem de zulaladığımız kabukları, karambolla götürüp atıyorduk. Bazen yakalanıyorduk. Bunun gibi, yemekleri de sulandırıp tuva- lete döküyor, cezaı da göze alıyorduk. Bütün bunları yapabilmek; hem ko- ğuşun, hem de koğuş sorumlusunun sağlam olmasına ve birlikte hareket e- dilmesine bağlıydı. İleride, koğuş sorumluları bölümünde konuya yeniden döneceğiz...

Tam iki yıl aralıksız süren açlık, vücutlarımızın direncini kırdı, bizleri halsiz düşürdü. Yöntemleri "öldürmek değil, süründürmekti". Hızlı bir verem yayılmaya başladı. Dünyanın hiç bir yerinde rastlanmayan bo- yuta, %16'ya kadar ulaştı. Bunun yanında diğer hastalıklar da yaygın- laştı...

e - t e m i z l i k .

Temizlik, cezaevindeki devamlı uğraşlarımızdan biriydi. Sabahleyin kalkınca, kişisel temizlikle işe başlar, koğuş temizliği ile devam eder- dik. Kişisel temizlik; el-yüz yıkama, günlük sakal tıraşı, haftalık koltuk altı ve etek traş, on beş günde bir bir numara (bazen sıfır) ile saç traş, çamaşır yıkama ve banyo idi. Bunların bir kısmı zorunluymdu. (Traş- lar gibi). Diğerleri ise, suya ve zamana bağlıydı...

Yukarıda da değindiğimiz gibi, haftada bir yüzümüzü yıkayabiliyorduk. Bu durumda, banyo yapma ve çamaşır yıkama olanaksızdı. Cezaevinde çok kul- lanılışlı iki hamam ve büyük bir çamaşırhane olduğu halde, bunlardan yararlanamıyorduk. Askerlerin koğuş ve yemekhanelerine su verildiğinde, ister istemez, alt koğuşlara da su verilmiş oluyordu. Üst koğuşlar ise, alt koğuşlardan su taşıyarak ihtiyaçlarını gideriyorlardı. Bizler, üst koğuş- lara ne kadar gönüllü su taşımak istesek de, taşıtmıyorlardı. Üst koğuş- lar, günde birkaç bidon suyla idare etmek zorundaydılar. Biz, sabahlara kadar, ne eder eyler üst koğuşların bidonlarını temizler, hazırlar ve dol- dururduk. Ama, sabahleyin, askerler birer ikişer bidon kendilerine alıp, onlara birkaç bidon verirlerdi. Hatta, bazen taşıyıp kapılarına koyduğu- muz bidonları akşama kadar onlara vermezlerdi...

Susuzluktan ve banyo yapamamaktan dolayı sık sık bit salgını oluyor ve bit askerleri de tehdit eden bir duruma ulaşıyordu. D olayıyla ilaç lama yapılıyordu (Askerler bit'e "tank" diyorlardı). Temizlik yapılmadı- ğı için ilaç çare olmuyordu. Arama sırasında ve işe götürmede, bazı as- kerler "lan tank var mı?" diye soruyorlar, biz de var diyoruzduk. Bu neden- le bizlere, pek yavaşamıyorlardı. Su olunca gruplar halinde, sırayla ça- maşır yıkanırđı. Soğuk su ile, ne kadar temiz yıkanabilirse o kadar yı-

kaniyor, banyo da soğuk su ile yapılıyordu. Herkese belli ölçüde su verilirdi...

Koğuşun günlük temizliği, temizlik nöbetçileri tarafından yapılır - di. Bunların sayıları, koğuşun büyüklüğüne göre değişirdi. Hasta, sakat ve çok yaşlılar dışında herkes sıra ile temizlik nöbeti tutmak zorundaydı. Aynı ölçüde olmamakla beraber, nöbetçi olmayan arkadaşların bazıları nöbetçilerin temizlik işlerine yardım ederlerdi. Arkadaşlarımız yardım - laşmada duyarlıydılar. Yardımlaşmada en önde olmak, onlara saygınlık kazandıran nedenlerden biriydi. Pazar günü öğleye kadar bitirilmesi zorun - lu genel temizliğe, herkes katılırdı.

Temizlikte en önemli konu, çöp tenekelerinin bakımı ve ayarlanması idi. Her koğuşa, çöp için, boş iki peynir tenekesi verilmişti. Fazladan te - neke ya da başka bir kab kullanmak yasaktı. Çöpler koğuş içinde bekler ve onbeş günde bir çıkarılırdı. Onun için, az çöp çıkarmak ve çöpü iyice yerleştirmek zorundaydık. Fazla yer tutan kağıt ve benzeri şeyleri, le - ğenlerde hamur haline getirip, tuvalete dökerdik.

Arkadaşlar, çöp tenekelerine, süt kutularının jelatınlarından çok gü - zel kılıf ve kalın mukavvaların jelatinle kaplanması ile kapakları yap - mışlardı. Bunlar, çöp kutularının, elden geldiğince temiz tutulmalarını sağlıyordu. Pakat, koku ve sineği, yine de önleyemiyorduk. Bazen, kurtlanma oluyordu. Diyarbakır sıcağında, onbeş gün kalan çöpü içeride nasıl olaca - ğını düşününüz! Bu, cezalı olunca ayda bire ya da daha fazla süreye de çıkabiliyordu. Ama, sayımlarda, aramalarda, subayların gelişlerinde koku varsa, hemen çıkarılıyordu. Bu uygulama ile, bizlere iskence etmek, tiksindir - mek, biktirmek v e sağlığımızı bozmak amaçlanıyordu. Tutukluların kaç - malarının engellenmesi de düşünülmüştü... Belki, tünel kazıp, çıkan top - rağı çöpün içine atabilirdik! Yani bu tedbirlere başvurmaları, tesadüf değildi. Ve her çöp çıkarıldığında küfrediyorlar, "bu kadar çöp olurmu?" diyorlardı.

Sağlığımızı bozmak için her çareye başvuruyorlardı. 1981 yılını 82' - ye bağlayan yılın kışında kaloriferler yakılmadı. O kış, sık sık gele - rek, "ulan anasını ... burası ahır mı?leş gibi kokuyor, bütün pencere - ler açılın" derlerdi. Soğuk hava ve cereyan, "anamızı ağlatmıştı". Gıda - sızlık, yeterli enerji alamama ktan, bir kat daha fazla üşüyorduk...

1982 yazında ise, bu kez pencerinin açılmasını yasakladılar. Gerçek - ten o zaman da içerisileş gibi kokuyordu. Terden sırlı şiklam ve halsiz dik. Gece yatarken "kadere kısmet" deyip bir pencereyi biraz aralardık, bu beş-on dakka sürer v e yakalandığımız da olurdu. Diyarbakır'ın sıcağı bizi mahvetmişti. Eğer, bu biraz açma yüzünden yakalanırsak, hangi saatte olursa olsun nöbetçiler ya da tüm koğuş sıra dayacağına çekilirdi.

Koğuşun içi dayanılmayacak kadar kokuyordu, bu kokuya alışmıştık, an - cak, dışarıdan koğuşa girenler, dayanamıyorlardı. Bazen, dış göreve gidip geldikten sonra, koğuşta mide bulantısı çekiyorduk.

Bu koku, sayıma gelen subaylar ve gardiyan için çekilmez hale gelin - ce, bu kez, bize, kendi paramızla sprey aldirdirdiler. Bu spreyley, çeşit çe - şitti ve çok pahalıydılar. Zorla aldığımız bu spreyleyi koğuşa sıkacak ve onlar geldiği zaman kokuyu önleyecektik (107). Örneğin; bizim koğuş , o zamanın parası ile 8.000 liralık kokulu sprey aldı. Menekşe, lavanta, vb.. gibi birçok kokulu spreyley, koğuş dışında, gardiyan tarafından "mu - hafaza" ediliyordu. Sayıma birkaç dakka kalınca, gardiyan eline bir. sp rey alır gelirdi. Esas duruşta beklerken, bize ön düğmelerimizi açtırır, gelişigüzel üstümüze-başımıza ve koğuşa sıkır çıkardı... Koğuş "güzel kokulu olarak sayıma hazırlanmış" olurdu. Bu vahşetti! Gel görki, sprey-

lerin kokusu bizim ve koğuşun kokuları ile birleşince, ortaya daha da dayanılmaz bir koku çıkmaktaydı. Bu dayanılmazlık onlar içindi, biz, nasıl olsa her şeye dayanıyorduk. Bir süre sonra, spreyden vazgeçmek zorunda kaldılar. Bir de, askerler, spreyleri dışarıda her yerlerine sıkıyor, her koğuşun gardiyanı ayrı ayrı kokuyordu. İtlere bile sprey sıkıyorlardı. Bizim gardiyan minik, "muhafaza" ettiği geri kalan spreyleri kendisine, "CO"ya onun yavrusu "Şeytan" adlı köpeğin, koğuş bitişiğindeki kulübesine sıklararak bitirdi. Askerlerin anlatımı ile bu spreylere, seksi bir durum da oluşturuşuyordu...

Bizlere karşı sistemli bir jenosit uygulanıyordu. Bizleri toptan imhayı göze alamayan sömürgeciler, başka yollarla amaçlarına ulaşmak istiyorlardı. Gıdasızlığın üzerine pislik ve havasızlık eklenince, hızlı bir verem yayılmaya başladı. Bununla da yetinmediler. Veremlilerin aktif olanlarını, daha da yayılması için, koğuşlara bir-iki dağıttılar. Tedavi imkanlarını kısıtladılar. Veremli sayısını % 16'ya kadar vardiirarak, amaçlarına ulaştılar. Biz ise, her şeye rağmen, veremlileri korumaya, kablarını ayırarak sağlamları onlardan korumaya, onlara yemekleri fazla yedirmeye, ilaç imkanlarını onlara kullanmaya vb... o günkü koşullarda, her şeyi yapıp, direnişliyorduk. Her direniş karşısında, yeni yeni işkence yöntemlerine başvuruyorlardı...

Vücutun diğer organlarında da bozukluklar yaratmak ve bizleri ruhsal bunalımlara sokmak için uğraşıyorlardı. Zorla boya aldırarak, koğuşun tüm pencerelerine Türk bayrağı yaptırıp, kapattılar. Tüm camlar kırmızı boyanmış oldu. Bununla da yetinmediler, koğuşların tavanlarına baştan başa Türk bayrağı yaptırdılar. Her tarafta kırmızı ve genel olarak sert renkler kullanılarak, belli bir amaç güdülmeye başlandı. Duvarlara Türk irkçılığını anlatan sloganlar yazdırılıp, her taraf, insanı deli eden bir hale sokuldu. Ufak bir yer de kırmızıya boyanmış ve kapalı camlar, devamlı yanan ışık içeride bırakıldı. Duvarlar slogan dolu ve sabahtan akşama ayakta marş söyleyerek, gıdasız büyük bir sıkıntı...

Önceleri, sadece kendilerini tatmin ve bizleri aşağılamak için bayrak çizdirdiklerini ve bu renkleri kullandıklarını sanıyorduk. Bir süre sonra, bu ışık ve renklerin insana (özellikle kırmızı) sıkıntı verdiğini gördük. Yatarken devamlı kırmızı bir tavana bakıyorduk. Bayrak, insanın üstüne üstüne geliyordu. Seyrede seyrede sınırlarımız bozulmaya başladı. Bu yapı göğsümüzü sıkıştırıyor, bizleri bunaltıyordu. Herkesi sınırlı hale getiriyordu. Ufak-tefek şeyler, arkadaşlar arasında dalaşmalara ve kavgalara neden olmaya başlamıştı.

Bir ara gazetelerde bir doktorun "renklerin insan psikolojisi üzerindeki etkileri" konusunda bir yazı okumuştuk. O yazıda şöyle bir belirlenme vardı: "yeşil ve mavi renkler dinlendirici renklerdir. Beyaz sakinlik, siyah ise karamsarlık verir. Kırmızı ve sarı renkler ise, sınırlarda gerginlik yaratır, insanı hırçın ve kavgacı yapar..." Artık hırçınlığımızın ve kavgacı oluşumuzun nedenini anlamaya ve yapılanların asıl amacını kavramaya başlamıştık. Biz ve özellikle bazı ressam arkadaşların uyarmaları ile, duvarları manzeralarla doldurmuştu. Ama, tavanı ve camları doldurmak mümkün olmamıştı...

Psikolojik yapı bozukluğu, bu yapılanların katkısı ile daha da hızlandı. İntihar olayları, delirmeler çoğalmaya başladı.

Direnışlerden sonra, doktora muayene olmaya olanak bulanların çoğu gözleri için gittiler. Tümünde göz bozukluğu görülüyordu. Mühtiş bir bozulma açtı. Cezaevinin yaş ortalaması çok genç olmasına rağmen, neredeyse genç insanların yarısı gözlük kullanmaya başladı. Diş Dr. KT'ye durumu anlattık. Renklerin yaygın göz bozulmasına neden olup olmadığını sorduk:

"Devamlı kırmızıya bakmak ve özellikle camların kırmızıya boyanması ve kapalı tutuluşu sonucu,içeriye yeteri kadar ışık girmesinin engellenmesi,yaygın göz bozulmalarına neden olabilir" diye cevap verdi.

Gözlerdeki bozulma oranına yakın bir biçimde dış'lerdeki bozulmayı da burada belirleyelim.Diyarbakır'da kimsede "dış kalmadı" diyebiliriz...

f- Gazete ve kitap.

Her şeyde olduğu gibi gazete de önemli bir işkence aracıydı. Hiçbir zaman düzenli verilmedi (zaten uzun zaman yasaktı).Gelen gazeteler,önce idarede incelenir,haber içeriğine göre istenirse dağıtılır ya da dağıtılmazdı.Bazen,belli günlerde,aylarca gazete verilmezdi.verildiğinde de,istediğimiz gazeteyi alamazdık.Gardiyanın getirdiği gazete ile yetinmek zorundaydık ve okunması da dertti.Bazı zamanlar,hiç okunmadan , gazete geri giderdi.

Verilen gazete ve dergilerin hemen hepsi,insanı yozlaştırmaya çalışsan bir amaç için getiriliyordu.Çoğunluğu seks dergileri ve gazeteleriydi.Haber gazeteleri bile verilmezdi.En çok "Hürriyet" gazetesi verilir di.

Biz,bu seks dergi ve gazetelerini ilk defa görüyorduk.Eskiden çıkan "Harman" adlı seks gazetesinin çok çok üzerinde,açık seçik şeylerdi.Aklamızda "Hafta Sonu" vb.. kalmıştı...

Değişik on tane gazete isteriz (gazeteler koğuş adına ve toplu olarak alınırdı),gardiyan beş tane getirirdi.Bunlar da dört tane seks gazetesi biri de "Hürriyet" olurdu.Ya da on istek,beş seks beş de Hürriyet gazetesi karşılanırdı.Bazen de kendiliğinden gazete getirilirdi.Bunlar,satılmayıp elde kalanlar,ya da koğuş ve blok gardiyanlarının aldır tıp kendilerinin okumak istedikleri gazetelerdi.İtiraz edemedik ve almak zorundaydık...

Gazete okumak fırsatı,hemen hemen yoktu.Boş kalmıyorduk ki, gazete okuyalım.Genellikle,gazeteleri,fırsat olursa zulada ve tuvalet kısmında okumaya çalışırdık. Koğuşa alınan gazeteler,ertesi sabah koğuş sorumlusu tarafından aynen gardiyana teslim edilirdi.Gardiyan, elindeki listeye göre,gazeteleri teslim alırdı.Gazetelere hiçbir şey yazılamaz ve çizilemezdi.Gazetelerin bilmecelerini bile çözmek yasaktı...

Sözde,bu tür tedbirlerle haberleşmeyi önlemek istiyorlardı. Mahkeme ve hastahaneye gidış gelişlerde bile,aynı koğuştan olanlar dışında bir araya gelmek olanaksız ve dolaysıyla haberleşme de mümkün değildi.Asıl amaçları,yıpramamıza ve tazeliğini koruyan gazeteleri bayiiye geri vererek,parasını almak,ya da başka koğuşlara yeniden satıp para kazanmak istiyorlardı.Ayrıca,gazeteleri bize okutmamak,bize işkence etmek,dışarıya duymamıza ve anlamamıza engel olmak istiyorlardı.Böylece, biriken paramızın da bu yollarla tüketilmesini sağlıyorlardı.Bir de gazetelerde kuponlar vardı.Erler kuponları düzenli kesmek için gazeteleri topluyorlardı.

Eğer,gazetelerde moral bozucu bir haber varsa,hangi gazete olursa olsun getirilir,satılır,yine aynı yöntemle geri alınırdı.Bazen, bir süre bekletilirdi.Bunları okumak için,istirahat te verilirdi.Okunmasını istedikleri haberi belirtir ve okunmasını isterlerdi.Bunu özellikle ve emirle yaptırırlardı.Bir ara Lübnan'ın İsrail tarafından işgalinden sonra gazetelerde,"İsrail Lübnan'da elli Türk terörist yakaladı, bunlar Türkiye'ye iade edilecek" haberi çıkmıştı.Her gün bir evvelki günün gazetesini -kontrol için bir gün sonra verilirdi- okuduğumuz halde,o gün gazeteleri gününde verdiler.Gazeteleri verirlerken gardiyanlar sevini-

yorlar, hem de bizlerle dalga geçiyorlardı. "Büyükleriniz yakalanıyor" buraya geleinler, "oyup" diyerek, el ve ayak hareketleri yapıyorlardı. İdam ve yakalanma haberleri de bu yöntemlerle okutuluyordu. Bazen de, maazal gardiyan tarafından açılıp, bir gazete uzatılır ve sorumluyla "lan sayım düzenine geç, şu haberi sesli oku" denir, sorumlu da okurdu.

Kara Kuvvetleri Komutanlığının "İnkılap Tarihimiz ve Atatürkçülük" adlı kitabı ile, Atatürk'ün "Nutuk" kitabını, bir de Kuran'ı bulundurabilir ve okuyabiliriz. Bu kitapları idare aracılığı ile satın aldığımız takdirde, yanımızda bulundurabiliriz. Bunların dışında herşey, kanun kitapları bile yasaktır. Devlet, kendi çıkardıkları kanunları bile, cezaevinde yasaklamıştı. Bundan amaç, savunmaları kısıtlamak, savcı ve mahkemelerin ne yaptıklarının bilinmesini engellemek, sanığın kendi haklarını arayamaması, okuma, düşünme olanak ve alışkanlıklarının ortadan kaldırılmasıydı. Fakat, güçleri herşeye yetmiyordu. Kafalara yerleşmiş kitaplarla, zulalardaki kitapları yasaklıyamıyorlardı. İç-Güvenlik Amiri bizzat bizim koğuşa gelerek, "burada kitap gibi adamlar var, siz kitabı ne yapıyorsunuz" demişti...

6- Aramalar.

Aramalar belirsiz zamanlarda yapılırdı. Genel olarak arama yapılacağı bazen sezilenirdi. Bu aramalar çok rahatsız ediciydi. Aniden bir subayın komutasında, aniden bir grup gardiyan ve er içeri girer, "derhal koğuşa terket" diye emir verirlerdi. Hemen koğuşa terkedilirdi. Bu terkediş savaş haline benzerdi. Seferberlikten çıkmış gibi olurduk. Bizleri ya havalandırmaya ya da aradaki büyük salonlara götürürlerdi. Büyük bir panik yaratıp, korku salarlardı. Aslında hiçbir şey olmamasına karşılık, her arama bizler için büyük bir işkence olurdu. Koğuşa sorumlu (bazende sorumlu yardımcısı) da koğuştaki onlarla kalır, sorularına cevap verir, aramanın sonuna kadar beklerdi...

Koğuştan dışarı çıkarılıp, duvar diplerinde tek sıra olduktan sonra, külöt hariç her şeyi çıkarırdık. Aramalarda, bazı arkadaşlar biz koğuştan ayrı ve özel aranılırdı. Dikkat çekmesin diye yanlarına bazı kişiler de katılırdı. Elbiseler didik didik aranır, üzerimizden çıkardığımız ceket, gömlek gibi şeylerin yakaları yırtılır, içinde zula olup olmadığını bakılırdı. Bu, bilinçli yapılırdı. Oysa, onların denetimi ile gelen bu eg-yalardan birşey çıkacağı yoktu. Ayrıca, yırtmadan arama yapmak mümkündür. Sivil haphanelerde gardiyanlar yırtmadan nasıl arama yapıyorlardı? Üstelik, oralarda zulalarda birçok uyuşturucu, kesici de bulunur.

En sonunda külöt ta çıkartılır, daha doğrusu aşağı indirilirdi. Bacak aralarına ve kışımıza bakarlar, daha sonra yukarı çekerdik. Daha sonraki aramalarda tamamen çirilçiplak soyundurulmaya başladık, külöt ta çıkarıldı. Bu, bazı unsurlar üzerinde olumsuz etki yapıyordu(!) Bir keresinde "külöt çıkar" dedikleri zaman, Hacı çıkarmak istemedi. İsrarımız üzerine zorla çıkardı. Utanıyordu. Ayrıca, namaz kıldığı ve su bulamadığı için penisine bir bez sarıp dolaşır, bununla yatar kalkardı. Amacı, sidik bulamamasın ve abdesti bozulmasındı... Soyununca bez bağladığı desifre oldu. Hacı, bir keresinde, "beni öldüreler de böyle yapmasalar" demişti.

Bir kere de Ergül büyük bir tehlike atlattı. Örgütlenme Planı'nı (108) küçük, hamayil biçiminde yazıp ciltlemiştik. Ergül giydiği mayo'ya zula emtişti. Aramada tek külöt katı kalıp, çömelince, alttan sarktı. Bunu karşıdan gören arkadaşlar fena oldular. Yakalanma tehlikesi vardı ve bu çok önemli zula idi. Aslında tüm külötlarda zula vardı. Artık başka yer kalmamıştı. Atlatılan bu tehlikenin sonra, külötlardaki zulalaların yerlerini de değiştirdik ve çoğunu imha ettik. Böylece, Ergül'de bulunan, büyük emekle yaptığımız ve çok önemli zula da imha oldu, bizi çok üzdü. Bundan bir müddet sonra da başka bir koğuştaki külöt zulası patladı

ve aramalar tam soyundurulmak suretiyle yapılmaya başlandı. Artık, arama için çıkar çıkmaz, çarılçıplak olur, yüzümüzü duvara döner ve kışımızı askerlere çevirirdik. Bizim kışlarımızla gırgır geçerlerdi. Sessiz de olsa, "öf be mala bak vb.." derler ve arama böyle rezilce bitirdi. Genç arkadaşların durumu hiç iyi olmazdı...

Aramalar en sıkıntılı anlarımızdı. Bir yandan zulmaların patlayıp patlamayacağı diğer yandan panik, heyecan, dayak, küfür vb.. Arama boyunca, bizlere işkence edilirdi. Sakin bir arama yapılmazdı.

İçerideki arama uzun sürdüğü için, bitinceye kadar dışarıda, havalandırmada çok zorlu bir eğitime tabi olurduk. Her zamankinden daha ağır bir eğitim! Genellikle, "yat, kalk, sürün" yaptırılırdı. Fenalık geçiren ve bayımlar çok olurdu. İçerideki arama bitince, bu kez içcriye alınır-dık. İçerisi anlatılamaz. Ortalık ana baba günü, eşyalar karmakarışık, her biri bir yerde, yırtılmış, dağıtılmış, basılmış vaziyette. Tüm, elbiselerin, gömleklerin, paltoların yakaları, koltuk altları yırtılmış (sökülmüş değil), olurdu. Bir süre sonra, giyindiğimiz elbiseleri, artık dikmedik ve öyle bıraktık. Gömleklerin de yakasını çıkardık ve yakasız kullanmaya başladık...

Koğuştta adım atacak yer kalmazdı, perişan bir vaziyet olurdu. Önce yatakları düzeltirdik. Toz duman içinde bir de gardiyanın "oğlum 15 dak kıkada tertemiz olacak" ve "daha düzelmedi mi?" sesleri gelirdi. Biz pek aldırmazdık, ama, acele de ederdik. Bu arada yemek işi aksardı... Koğuşun ortak mallarını bazı arkadaşlar ayırır ve düzenlerlerdi. Sonra, birbirine karışmış, özel eşya vb.. ayırt edilir, bir yere yakılırdı. Birkaç kişi bu eşyaları teker teker göstererek, "bu kimin" diye sorarlar ve dağıtım başlardı. Birçok eşya sahipsiz ve ortada kalırdı. Büyük bir çöp çukuru vardı. Biz, eşyaları, dikikle ya da yazı ile işaretler ve tüm komünün mallarını niteliklerine göre ayırardık. Aramalardan sonra, özel eşyamız olmadığı için, komünün eşyalarını toparlamak kolay olurdu. Diğer kişiler eşyalarını aramaya koyulurlardı. Üstelik bizim eşyalar çok dağıtılır ve yırtılırdı. Koğuştta bazılarının eşyaları açılmazdı bile..

Aramalarda, para, saat, çakmak, dolmakalem vb.. gibi değerli buldukları eşyalarımızı, askerler her zaman çalarlardı. Göz koyduklarını çalmaya fırsat bulamazlarsa, tahrip ederlerdi. Zaten, bir süre sonra, bu tür eşyalar tamamen yasaklandı. En çok göz koydukları şeylerden biri valiz ve çantaları. Bunların koğuştta bulunmalarını yasakladılar. Bir gün arama son rasi, koğuştaki tüm valiz ve çantaları depoya götürmek üzere koğuş kapısına yağdılar. Ama, askerler bunları yağmaladılar. İzine ve tezkereye gidenler, bunları alıp götürüyorlardı. Çoğunun ellerinde, çanta ve valizlerimizi görmek mümkündü. Biz de, sırf onlara kalmaması diye, tüm valiz ve çantaları kesip, gerekli olmayan yerlerini çöpe ve diğer yerlerini açıp yatakların altına ve çöpün altına serdik, yemek sofrası yaptık... Fermuarlarını da söküp kullandık. Ama, baş edemedik ve çoğunu aldılar. Cezaevinde korkunç bir tahribat ve yağma yapıldı. Binlerce valiz talan edildi...

Aramalarda, yasak olduğu söylenen "şeyler" ele geçirdi. Bunlar, soğan ya da ekmeğe doğramak için, tenekeden yapılmış bıçaklardı. Bir de ekmeğin içinden tutkalla yoğrulmuş satranç takımına çok kızardı. "Ülan bu nimetten -ekmeği kastederek- nasıl kumar aleti yaparsınız" diye, koğuşu sıra dayığından geçirirlerdi. Oysa, kendileri ekmeği top yeri ne koyup, para salonlarda oynarlardı.

Aramalarda bizleri çok güldüren ve düşündürülen bir olayı da burada anlatalım:

12 Eylül'den bir müddet sonra da, hala çamaşırlarımızı dışarıda yı-

ketabiliyorduk.Çamaşırlarla birlikte,yazılı belge alış-verişi yapılabilirdi.Bir gün H.Baran adındaki arkadaşın ceketinin iki omuzuna zula yerleştirdik.Bir omuzda "Avukat Şerafettin Kaya'nın,Avukat tutulmasını engellemek için,idarece yapılan baskıyı belgeleyen metin,öteki omuzda ise,"komün'ün mali hesap raporu" vardı,Komün'de zuluların bazılarını bir-iki arkadaşın başka kimse bilmezdi.Bazı zuluları ise,A. ve terzi olan Neco bilebilirdi.Onun için H.'nin,kendi ceketine zula konulup dışarı gittiği ve geri geldiğinden haberi olmadı.Kendisine "senin ceketin çok kirlenmiş,dışarı gönderip temizleteceğiz,çıkart" demiştik.Meraklı biri değildi ve çıkarıp vermişti.Ceket dışarı gidip,temizlenip geldi.Görüşçümüz zula gönderilmediğini bildirdi.Onun için gelen çamaşırları,eşyaları kontrol etmedik ve kullanıma verdik.H.'te ceketini alıp giyinmişti.Biz,onun içindeki dışarı giden zulunun alındığını biliyorduk.

12 Eylül'e rağmen,içeri soktuğumuz "Rızgari Eğitim Notları"ndan tüm komün üyeleri yararlanmış ve eğitime tabi tutulmuşlardı.Baskılar arttıkça biz zuluları sağlamlaştırıyor,ele vermiyorduk.Bir gece Mümtaz arkaş,sana yağlarının içine sakladığımız "Eğitim Notları"ni hemen değiştirmemizi istedi ve gece bir iki arkadaş -özellikle A.- herkes yattıktan sonra kalkıp,sana yağlarını bozmadan tek tek açarak,aralarından metinleri çıkardılar.Ertesi gün anı bir arama oldu.Zulular kurtulmuştu ve önemliydi.Buna sevinmiştik,ancak,H.'nin ceketinin omuz kısmını yoklayan asker,muska biçiminde bir şeye rastladı,yardı ve içinden dışarı gönderdiğimiz zulunun birini,yani,Komün Mali Raporu çıktı... Bunu subaya verdiler.Ancak,bundan kimsenin birşey anlaması mümkün değildi.Diğer omuzdaki zula ise,geri gelmemişti.Subay,birşey anlamadı ve çekip gitti...

Aramadan sonra,H.'e omuzundaki zula ile ilgili bilgi verildi.Çünkü, idareye çağrılabilirdi.Çağırılırsa "bu ceket benim değildi,benden önce tahliye olanlar koğuşa bırakmışlar, ben de fakir ve ceketsiz olduğum için,bunu bana giyinmek üzere verdiler,bulunan şeyin ne olduğunu bilmiyorum" diyecekti.Ruşen kendisine,"aramada omuzunda zula çıkınca ne düşündün" diye sordu. H.'te "abi öyle utandım ki,hiç sorma.Biliyorsun eğitim yapıyoruz,birkaç gün sonra da Mümtaz abi bizi yazılı imtihan edecek.Bu yazı çıkınca,kendi kendime şöyle dedim:bak işe,şimdi Mümtaz abi,'H. imtihan için kopye hazırlamış' diyecek,diye düşündüm.Onun için de çok utandım.Madem ki siz ne olduğunu biliyorsunuz,gerisi önemli değil" demişti...

İlkokul mezunu,militan,köylü bir arkadaşımız olan H.,zula yakalandığı zaman korkacağına,eğitim yaptıran arkadaşın "acaba imtihan için kopya mı hazırladı" düşüneceği ihtimaline karşı utanıyor.Bu,hizi çok duyulandırmıştı.Zulayı gönderen bizlerin ve dışarıdaki arkadaşların zulayı çıkarmalarını affedilir birşey değildi.Nasıl olur,giden ceket iyice boşaltılamaz ve gelen şeyler iyice kontrol edilmeden kullanırlar,haber verilmez ve duyarlı kılınmazdı... Bu iyi bir ders olmuştu (109).

Daha sonra,arama bittikten sonra içeri girdiğimiz zaman bütün sana yağlarına üstten teker teker bıçak batırıldığı ve kontrol edildiğini gördük. (...)

h- Koğuş sorumluları ve koğuşlarda ihbarcılık.

Cezaevinin en önemli yöneticilerinden birisi koğuş sorumlusudur.Tutuklular arasında seçildiğinden,difer cezaevi yöneticilerinden çok değişik bir pozisyonu vardı.Ve etkisi de büyüktür.Bunu,cezaevi yönetim birimlerinin incelendiği yerde anlatmak gerekirdi.Ama,koğuş yaşantısını ilgilendirdiği için,burada anlatılmasını daha uygun bulduk.

Askerlik te bir kural vardır: "Ordu'da en önemli komutan çavuştur. Çavuş, bölük komutanının gözü kulağı ve eli ayağıdır". Aynı kural, cezaevlerinde -sivil cezaevleri dahil-, koğuş sorumluları için de geçerlidir. İyi bir koğuş sorumlusu; umutsuzluk, çaresizlik bahçesinde açan bir umut çiçeği olabileceği gibi, kötü bir sorumlu da, "cehennem zebanisi" görevini görür.

12 Eylül öncesi koğuş sorumluları tutuklular tarafından seçiliyordu. Seçimde ise, siyasal gruplar çok etken olurlardı. Arada bir anlaşma yapılıp ve seçim sağlanırdı. 12 Eylül'den sonra ise, işkencelerin başlaması ile birlikte, sorumlular, idare tarafından atanmaya başladı. Onun adamları göreve gelir oldular. Kötü bir olayla karşı karşıya kaldık.

Koğuş sorumlusu, koğuştakilerin tüm sorunlarıyla yirmidört saat ilgilenen ve sorunları büyük çoğunlukla çözmek zorunda olan bir yönetici dir. Koğuş sorumlusunun önüne çıkan sorunları çözebilmesi ve idare ile tutuklu arasındaki köprü görevini yapabilmesi için; yönetebilme yeteneğine sahip, kişilikli biri olması ve otoritesinin bulunması gerekirdi. Böyle nitelikleri olmayan kişiyi sorumlu yapma, idarenin içine de gelirdi. İdare, kişiliksiz olan insanları bu göreve getirmek istiyordu. Aslında, yönetebilme yeteneğinde olmayan birini göreve getirme, idarenin de bir ölçüde işine gelmiyordu. Ancak, kişiliksiz olanları ise, tercih ediyordu. İdarenin istediği sorumlu tipi, "iyi bir yönetici -kendisi işleri açısından-, sadık bir ajan, idarenin işkencelerini koğuştakilere aynen yansıtan bir işkenceci" idi. Bu nitelikleri kişiliğinde toplayan, bir çok özentiisi olan, çabuk satılabilen insanları sorumlu olarak atıyorlardı. Ama, bu her zaman mümkün olmuyordu. O zaman, idare, yönetici olma niteliği ağır basan bir arkadaşımızı, sorumlu olarak atamak zorunda kalıyordu. Bu o koğuşta bulunanların şansına(!) kalmıştı.

Cezaevinin unutulmayan ve adlarından en çok bahsedilen kişileri bunlardı. Somut bazı örneklerle, sorumluların koğuş yaşantısını ne kadar etkilediklerini ve idarenin bunları nasıl kullandığını, baskıyı ve zulmü ne kadar göğüslediklerini ya da arttırdıklarını anlatmaya çalışacağız.

Cezaevinde baskı ve işkenceler başladığı zaman, bizim bulunduğumuz koğuş sorumlusu K. Göçer idi. Dengiş Kawa'dan olan ve ideolojik-siyasal olarak N. El-Hüseyni'nin yakınıydı. Kabadayı yanları olan ve dürüst bir kişiliğe sahipti. Gösterişe meraklı idi. Önceden tesbit ettiğimiz ilkelere göre sorumlu olmuştu. Koğuşun aldığı kararlara uygun hareket ediyordu. One çıkarak, tüm koğuşun haklarını korur ve savunurdu. Baskıların yeni başladığı bir dönemde tahliye oldu. Tahliye olmasaydı nasıl bir niteliğe ulaşacağını kestirmek kolaydı... İdarenin işlerini(!) kolaylaştırabilirdi. Genelde başarılı olmasına karşılık, çok salantılar gösterdi. Örneğin; Ajan Sedat Simavi Önder'i bize ve koğuşa bildirmede, gizlidi. Anketlere "sosyal emperyalizm" konusunda makale yazdı. Fakat, tüm bu hataları, kendisine, "siyasi lider" olarak geçinen N. yaptırdı. K. Göçer'in yaptıkları, N.'in yapmak isteyip yapamadıkları ve ondan yansımaları dı...

Baskı ve işkencelerin zirvede olduğu dönemlerde, sorumlumuz A. Aydın idi. Dev-Sol'dan yargılanıyordu. Cezaevinde uzun süre birlikte ve aynı komün içinde bulunduğumuz bu arkadaşın adı, birçok yerde geçecektir. Cezaevinde tanıdığımız bu arkadaş, bizim ve cezaevinin geneli açısından çok başarılıydı. Fedekar ve adaletli bir yöneticilik yaptı ve hiçbir zaman idareye yattı. Bu yapısı ile, her siyasi gruptan insanın takdirini kazanmıştı. Herkes ona güveniyordu. Bu arkadaşın yönetim dönemini anlatarak bazı konularda karşılaştırma olanağı bulabiliriz. A. Aydın, Dev-Sol'a ait afişleri asarken, Ergani'de, birkaç arkadaşla birlikte suç üstü ya kalmıştı. Cezaevinin en eski tutuklusu olan A. aslen Çermikliydi, henüz

bir aylık evli iken yakalanmıştı ve yeni bir öğretmendi. Diyarbakır'da Dev-Sol yanlısı bir derneğin kurucusu ve yöneticisiydi. Özel bilgileri-mize göre, bölgede etkin bir unsordu. Bazı müşterek tanıdıklarımız orta-ya çıktığında, bunlarla ilgili "eyvah nasıl da bilmemiştiz" gibi pişmanlıklar gösteriyordu...

İlk karşılaştığımız zaman bizdeki bıraktığı intiba; meraklı, şımarık ve kendini beğenmiş bir tip olduğu idi. Bu nedenlerle kendisiyle mesafeli bir ilişki sürdürdük. Avukat Şerafettin Kaya, bizim önerimiz ve ara-cılığımızla Avukatlığını üstlenmişti. Böylece, kendisini daha iyi tanı-mak ve ilişkilerimizi geliştirmemiz mümkün oldu.. Daha önce belirledi-ğimiz gibi, 1 nolu cezaevinde KUK-HK çatışmasında yüzüne jilet yemişti ve bu onu çok yıpratıyordu. Bizimle olması iyi oldu ve moral kazandı. U-zun boylu, yakışıklı olan bu arkadaşta, yüzündeki jilet izleri çok hazine ve haşin bir görünüm veriyordu...

Bu arkadaşta yakınlaşmamız, içeriye kitap alınması, bunların çoğaltıl-ması sırasında başladı. Yazısı çok güzeldi ve zula işlerini çok iyi ba-şarıyordu. El becerileri de çok fazlaydı. Kendisi resim öğretmeni-ydi. Bi-zimle çalışmaları içinde, daha bilinçli bir yapı kazandı. 2 Nolu cezae-vine birlikte gittik ve gider gitmez bizim komüne katıldı. 1980 yılından hücreye alındığımız 1982 yılının ortalarına kadar, aynı koğuş ve aynı komünde kaldık. Bizimle birlikte "Marksizmi Öğrenelim Kampanyası -na" katıldı. Bir eğitim biriminin yöneticiliğini yaptı. Olumlu yönde ve çok süratli değişim gösterdi.

K. Göçer'den sonra koğuş sorumlusu oldu. Böyle birine ihtiyaç vardı. Çünkü, durum sıkışmaktaydı. Herhalde, Türk solundan yargılanışı nedeniyle, -idare, Türk unsurları ya da Türk solundan olanları sorumlu yapmayı tercih ediyor- sorumlu olmasına ses çıkarmadılar.

A. Aydın, çok zeki ve anında karar verip, uygulayabilen biri idi. İşe ilk önce askerleri kafaya alma ile başladı. Gardiyanlar ve blok çavuşu su-ratındaki jilet izlerini çok merak ediyorlar ve soruyorlardı. Her sor-duklarında, "... hiç sorma, sivildeki hapisliğimde kabadayı geçinen bi-riyle takıştık. Adam yüzüne bunu yaptı, bende kulağını ve burnunu kestim, artık gerisini bilmiyorum" derdi. Bu belirleme birçok gardiyanın inanma-sına ve korkmasına yetiyordu. Mecbur kalmadıkça A. Aydın'la sataşmaz ve isteklerini de yerine getirirlerdi.

12 Eylül öncesi koyduğumuz kuralları aynen yürütüyordu. Koğuşta oluş turduğumuz disiplin, temizlik ve düzenlilik, onun işlerini kolaylaştırı-yordu. Koğuşun temiz ve düzenli oluşu, ister istemez sorumlunun başarısı olarak yansıyor. Kendisi de çok temizdi...

Askerlerden özel birşey alıp vermek yasaktı. Fakat, A. bunu kırmıştı. Bazı gardiyanlara kibrit çöpünden resim çerçevesi ve benzeri şeyler ya-ıyordu. Koğuşta bulunan ve iyi bir ressam olan S. Yaşar'ın bazı subayve erlerin verdikleri vesikalık fotoğraflarını büyükçe ve yağlı böye ile çok şahane hale getirmesini sağlıyordu. İşkencecilerin menfaat karşılı-ğı işgüzarlıklarını arttırıyordu ve özel emirler dışında baskı ve iş-kence azalıyordu. A. Aydın'da "yok yoktu". Şöför imtihanına girecek asker lere kopyeler hazırlar, dışarıdan adresler verir, ilişkiler kurar ve hat ta bazılarına, kağıtlara aşk mektupları yazardı (110).

A. Aydın, bizlere baskı yapılmasın, koğuş iyi gitsin ve askerler iş al masın; daha da önemlisi içeride yaptıklarımız kamufle olsun diye, her şe-yi yapar ve yirmidört saat ayakta kalırdı. Mazgala kimseyi yandırtmazdı. Akşamları çok yorgun düşerdi...

Koğuşta aldığımız karar uyarınca, sorumlu dışında hiç kimse, gardi-yan, subay ve diğer görevlilere doğrudan doğruya ilişki kuramazdı. Bu,

içeride ihbarcı bulamayan, idarenin işini güçleştiriyordu. İhbarcı yapılmak istenenler özel olarak idareye çağırılıyordu. A. Aydın'ın yöntem ve çalışması idareyi yeni ilişkilere girmeye itiyordu. Bu arada şöyle bir olay gerçekleşti: Koğuşta bulunan F. Tan özel olarak idareye çağırılmıştı. Bu, üstümüzdeki koğuşta bulunan Kızıltepe'li zengin bir adam olan (aynı zamanda A. P. İlçe Başkanı) Hacı Mehmet Ali'nin idareye verdiği bilgi üzerine olmuştu. İdare 1. koğuşu Hacı M. Ali'ye sorunca; "F. Tan doğru biridir, ona muhbirlik görevi verebilirsiniz" demişti. Bunun üzerine F. Tan idareye gitmiş ve kendisine teklif yapılmıştı. Olayı kendisi bize özel olarak sövdedi ve koğuşta bazı isimleri de açıkladı! Elok Çavuşluğundaki bir leyhada bu isimlerin önlerinde İ harfinin bulunduğunu -İ, istihbarat demek- gören arkadaşlar oldu (...). Fadıl'a, bu işten vazgeçmesini söylemedik ve onu idare etmeye, yanlış bilgiler aktarmaya yönlendirdik. Böylece, hedef de şaşırtaçaktık... Bizler için de olumlu bilgiler aktarıyordu. İdarenin tüm baskılarına rağmen "onlar iyi adamlardır, içeride olumlu davranıyorlar, işlerin yürümesi için çok çalışıyorlar" demişti... Adı açıklananlardan biri de K. Haşimoğlu idi. Bu da durumu bize söylemişti.

İhbarcılık teklif edilenler, kabul etmezlerse, çok baskı görüyorlardı. Gözlerine kestirdikleri kişiyi günlerce nedensiz baskıya maruz bırakıyorlar ve dövüyorlardı. Öyle ki, zorunlu kalıp ihbarcılığı kabul etsin diye. Eizim için bu tür muhbirler pek önemli değildi (!)...

Koğuşta ihbarcılığa karşı büyük bir güven oluşmuştu, zorlananlar da bizi haberdar ediyorlardı. Biz de yanlış bilgiler vermelerini istiyorduk. Yeteneklerimiz, teklif alıp bunu gizleyen kişileri bulmaya elverişliydi. Bu tür insanlarla yakın ilişkiler kuruyor, onlara madde ve manevi destekler sağlıyorduk. A. Aydın'ın sorumlu olduğu zaman bu işler çok düzenli gidiyordu. A. Aydın, ihbarcıları çalıştırmıyor, onların idare ile ilişkilerine fırsat vermiyordu. Öyle ki, idare içeriden kimseyi ajanlaştırmadı ve dışarıdan koğuşa adam sokmaya başladı! Yeni gelenlere "bu koğuşta Avukatlar var, onlara dikkat edeceksin ve ne yaptıklarını bize bildireceksin" diye tembihlerde bulunmaya başladılar... Bunları da yenigelenleri de, arkadaşlar hemen kuşatmaya ve çalışamaz duruma getiriyorlardı, bizleri kamufle ediyorlardı...

aa- Dışarıdan "ithal" ajan sokmaya başladılar:

İdare, gardiyanlara slogan attırıyordu: "her koğuşta üç itirafçı, bir ihbarcı!" Bir süre sonra baskılar azınca, slogan "Üç itiraf, bir ölüm"ye dönüştü. Gardiyanlar arasında rekabet gelişti. Çeşitli taktiklerle yönlendirilip, ödüllendirilmeye başladılar. Gardiyanlar kendilerine has ilkel yöntemler de geliştirdiler. Koğuşlar büyük bir baskı altına alınmaya başlandı. İdare, başarısız gardiyanları hemen değiştiriyor ve gardiyanlıktan çıkanlar zor işlere koşuluyordu. Çünkü, gardiyanlık rahattı ve onlar için "ekmek elden su gölden"di. Emirlerinde birçok "okumuş insan" vardı. Bunlara emirler yağdırıp, yönetiyorlar, bunu da ailelerine ya zıyorlardı. "Vatan için, Allah için, komünistleri ve bölücülere" eziyorlardı... Bu uygulama için koğuşlardan ihbarcı ve itirafçı çıkarılması da gerekiyordu...

Yeni bir gardiyan geldi ve adı "Minik"ti. Bu, hücrede ayakçı idi ve manyaklaşmıştı. Yüzünde kıl dahi yoktu. Bunun döneminde bazı ihbarcıları getirilmeye başlandı. Bu, dışarıdan başka koğuş gardiyanlarını getirip, bizleri ölümüne vurdurmaya başladı. Bir kere Ruşen'i bir kere de Mümtaz'ı ölümle karşı karşıya getirdi. Koğuşta, dayakta odun ve kalas kullanmaya başladı. İş azıttı... Koğuşun önünden hiç ayrılmaz, pencereleerin altında dolaşırdı. İmtihan verecek ve başarılı olacaktı, bunu bir kez kafasına koymuşlardı. Üzerimizde herşeyi deniyordu. Artık, ölüm kol gez-

meye başlamıştı.

Bir gün, 35. tacir hücrelerinden 17 kişi koğuşa getirildi. Gelenler içinde mutlaka ihbarcı olmalıydı. Gerçekten gelenlerden 2'si ihbarcıydı ve idarenin adamlarıydılar. Gelir gelmez ortalağı bir kolağan ettiler. "Minik" hücreden gelen gardiyan olduğu için bunu görüp, hemen kendilerine çeki düzen verdiler. Gardiyan "Minik" onlara bir nutuk attı ve "keni disini tanıdıklarına" (!) bildirdi. Dolayısıyla gelenler büyük bir etki altına girdiler. Gelenler içinde iki ajan vardı. Birisi, TKP/ML'nin önemli görevlilerinden ve bölge sorumluluğu yapmış olan H. Yağmur'du. Soruşturmada döktürmüştü... Karısı da tutuklu idi, sonradan tahliye oldu, bu konuda büyük taviz veriyordu. Diğer, PKK'lı T. Arat idi (ölüm orucunda ölen C. Arat'ın ağabeyi). Hüseyin Yağmur ihbarcılığın yanında aynı zamanda itirafçıydı. Her iki muhbirci de İç-Güvenlik Amiri Esat Yüzbaşı tarafından gönderilmişti. Çok önceden, (hücrelerde de) onun için ihbarcılık yapıyorlardı. Bu iki unsur da Ermeni asıllıydılar. Bu niteliklerinden dolayı da ağır baskılar altına alınmışlardı. Yoksul ve perişandılar. Düşmüşler, düşürülmüşlerdi...

Hüseyin Yağmur ve Tacettin Arat ile ilgili, yanlarında gelen arkadaşlar bizleri duyarlı kıldılar. Özellikle, Tacettin, bizlerle yakın ilişki kurmaya hemen başladı. Biz de, çaktırmadan, onun yatağını Mümtaz arkadaşın yanına aldık ve denetlemek istedik. Bizimle yemek yemesini sağladık. Hiç olmazsa kamufle edip, diğerlerine zarar vermesini önlemeye çalışmalıydık. Hizlerle yakın olursa, bizden iş alamazdı ve hedefi de şaşırtılmış olurdu... Hüseyin için de, TKP/ML'li arkadaşları duyarlı kıldık. Ancak onlar gerekeni yapmadılar.

Tacettin, özellikle, bizimle ilgili bilgi aktarıyordu. Ancak Hüseyin Yağmur'un ihbarcılığı daha etkili idi. Tacettin daha sinsî davranıyordu.

Yüzbaşı Esat, Hüseyin Yağmur'a güveniyordu. Hüseyin yaptıklarına karşılık olarak, kadınlar koğuşunda bulunan karısı ile görüştürülüyordu. Her gidişinde uzun uzun kalıyor, geri gelince birseyler uyduruyordu. Gelirken para ile geliyor, bunu karısının verdiği söylüyordu. Bunlar ta wamen yalandı. Karısı ve karısının ailesi de soruşturmada çok iş vermişlerdi. Hüseyin çok dertli ve perişandı... Mümtaz arkadaş kendisiyle konuşmaya çalıştı. Bu konuşmada bütün olan biteni ağılayarak anlatıp, itirafta bulundu. (...) Yavaş yavaş düzelmeye, pişmanlığa başlıyordu.

Burada bir olayı aktarmakta yarar var. İlk geldikleri günlerde bize büyük bir bela açtılar. Baskıların zirvede olduğu bir sıraydı. Bizim davanın da karar aşamasında bulunuyorduk. İdareye gidip "koğuşa tek komün olarak örgütlenmek" istediğimiz söylemişler. Olayın gelişimi şöyle: Bu konuda Hüseyin'in ihbarı da, gardiyanın komplosu ve yüzbaşının prova kasyonu da mümkün. Koğuşa bulunan kaçakçılıktan tutuklu M.H. Erşenel'in üzerinde 50 bin lira kadar para vardı. Bizimle kalmak ve parayı bizewer mek istiyordu. Biz, kabul etmedik ve masrafların adam başına düşecek miktarını sorumluya ver dedik. Daha sonra aramada para üzerinde çıkmış ve idarenin parayı almasını istemişti. Ama, almamışlardı. Bir komlo vardı ve bu anlaşılıyordu. Hatta, "onu komüne alıp, parasını yemek istiyorlar" da demişti. Biz ise, adama yardım etmek istiyorduk... Kantinden yeni gelenlerin ihtiyaçlarını gidermeleri için bazılarımızın üzerine yazılmaları gerekiyordu. Biz, M.H. Erşenel'i kendi üzerimize yazdırmış ve isteklerinin karşılığı olarak da 1000 lirayı sorumluya vermesini istemiştik. Yeni gelenlerin her birini de başka kişi ve grupların yanına vermiştik. O gün bir gardiyan içeri girip, (sanıyoruz ki, blok onbaşısı) biz böyle her köşe başında ayrı şey istemeyiz, yiyeceklerinizi birleştirin, bir dolaba koyun ve ortak tüketin" demişti. A. Aydın'a bunu kim söyledi diye sorduk. A. Aydın kendisine bizzat söylediklerini bildirdi. Bu, komployu daha

da açığa çıkardı... Zorla bütün yiyecek maddeleri birleştirildi, dolaba kondu... Sabahleyin basıldık... Bizimle birlikte N.El-Hüseyini ve E.Kotan da inbar edilmişti.Yüzbaşı Esat maden bulmuş gibi hissimla koğuşa daldı.Birkaç arkadaş dizdi ve koğuşa "tek komün girişimi"nden bahsetti. A.Aydın durumu açıkladı ve bunun böyle olmadığını bildirdi.Askerin bu uygulamayı zorla istediğini, paranın aramada bulunup alınmadığını, bizim parayı almadığımızı açıkladı.Yüzbaşının komposu tutmamış ve ters tepmişti.Yine de üzerimize geliyordu; "her şeyden habermi var, konuşmayın,yakında hücreye alıp sizleri ,askerler her dördünüzü de" dedi.Lu tehditi yutmadık,ancak,hücreye alınmamızın bir provası olduğunu da sezindik.Artık yeni gelenlerle koğuşa adım atılmaz olmuştü... Hemen aynı gün, M.H.Erşenel ve Haydar adlı kaçakçılar, çok kısa sürede hücreden gelmelerine rağmen,yine hücreye alındılar.Çünkü, olayın kamufle edilmesi gerekiyordu.Komponun ortaya çıkması istenmiyordu.Olaydan sonra koğuş sorumlusu A.Aydın da görevden alındı ve yüzbaşı tarafından bir sorumlu ile 2 yardımcı göreve atandı...

Bu olay üzerine,yanımızda bulunan PKK'liler türlü mazeretler uydurarak ayrıldılar.Yanımızda yalnız H.German kaldı.

Yüzbaşı,olay günü,sorumluları önümüzde tayin etmişti.Bu sırada ve biz hakaret altında iken titreyen,sapsarı kesilen biri daha vardı:Dev-Yol'cu K.Kılıç.Yüzbaşı K.Kılıç'ı ortaya çıkarıp,yanına da bazılarını çağırıldı.Koğuş içinde bir o başa bir bu başa gidip geldi. K.Kılıç'a "sen sorumlu olacaksın" dedi. K. titreyerek (o günü unutmak hiç mümkün değil) "komutanım beni bunun için mi çıkardınız" dedi... Yüzbaşı da,"evet" dedi. K.biraz rahatladı.Yüzbaşı devam ederek, "yardımcıların da Z.Karagök ve H.German olacak" dedi.O günden sonra, bizim koğuş sıkıştırıldı ve çok baskı yapmaya başladılar.Ağır biçimde dayak başladı. K.Kılıç, sık sık idareye gidiyor ve gelince, "tövbe yarabim tövbe (!)" diyordu."Ne oluyor K..." diye sorunca, "hemen iş istiyorlar" diyordu!" "Ne iş" istiyorlar dedimiz zaman da "sizinle ilgili" diyordu... Biz de,kendisini idare ediyorduk.O da,hem gardiyanın (çok dövmeye başladılar),hem de idarenin baskısı altında,koğuşu kötü yere çekmeye başladı.Kavgalar etmeye,kuralları (idarenin) zorlamaya ve işkenceyi arttırmaya hız verdi. Böylece,bizim koğuş ta dökmeye başlıyordu...

İşin en ilginç yanı,hücreden gelen PKK'lilerin durumuydu. Bu baskı altında bütün kabadaylıkları sönmüştü.Sanki onlar hücreden gelmemişler ve başka götürebilecekleri yer varmış gibi,korkmaya,kıvırtmaya başladılar.Bunların tavırları çok ilkel ve çok kötü idi.İçlerinde bazı namuslu olanlar vardı ve onlar da bizimle dolaylı ve gizli gizli konuşuyorlardı.Bu gelişmeler karşısında bizim ve diğer bazı arkadaşların durumu ağırlaştı...

bb- Örneklerle koğuş sorumlularının durumları:

Artık cezaevinde koğuş sorumluları idarenin en önemli adamları ve uygulayıcıları durumuna gelmişlerdi.Gardiyanların işi azalmıştı.İhbarcılığa gerek bile yoktu.Sorumlular koğuşun bütün işlerini gardiyanlardan ve idareden daha fazla sıkıştırmaya başladılar.Dayak atmaktan tutun, işkence etmeye,hakları istediği gibi kullanmaya,özel uygulamalara kadar herşeyi yapmaya başladılar.Bazı koğuşlarda "İnfaz Mangaları" kuruldu.Bunlar seçkin kişilerden oluşuyor ve koğuş sorumlusunun denetiminde çalışıyorlardı.Gardiyanın ya da sorumlunun verdiği emirleri yerine getiriyor,cezaları uyguluyorlardı.Genel olarak 5 kişiden oluşan bu "İnfaz Mangaları",cezaevinde;ölüm,sakat bırakma,açlık vb..nin de önünde koruncu bir şeydi!Tutuklu tutukluya ceza verecek ve gardiyanın emirlerini dayakla,işkence ile uygulayacaktı!Bunun anlatılması bile zor...Bu işe,1984 direnişinden sonra,34.koğuşta vakıf olduk.Daha önce de hücrede öğ-

reymiştik, ancak detaylı bilgimiz yoktu. N. Kaleli'nin koğuşunda kurulan "İnfaz Mangası"ndan (111) biri de buraya gelmişti. "Kurtuluş"davası sa niği idi, perişan ve çok kötü durumda, moralsizdi. Koğuşta verilen ce zaları uygulamıştı. Örneğin: gardiyan "şuna şuna 10'ar ağaç vurulacak, gözünü şişirilecek vb.." dediği zaman, emri "İnfaz Mangası" içeride uygula yıp, kapaşı gidip gardiyana tekmil vererek, emirlerini uyguladıklarını bildiriyorlarmış... Bu, çok fazla üzücü ve utanılacak bir durumdu...

Yeri gelmişken söyleyelim: ihbarcılar arasında da bir hiyerarşi var dı. Gardiyan'ın, blok çavuşunun, iç-güvenlik amirinin, cezaevi müdürünün ve MİT'in muhtırları ayrı ayrı idi. Birbirlerinden habersizdiler. Onun için, herkes kuşkucu ve korkaktı. İç-güvenlik amirinin ve cezaevi müdürünün ihbarcıları, gardiyanları da ihbar ediyorlardı. Gardiyanlar da kendileri ile ilgili gayet düzenli davranıyorlar ve bu tür unsurlara yüz vermiyor lardı... Tahminlerinde yanılmıyorlardı. Bazen, gardiyanlar, hiç tahmin et mediğimiz insana, "yavşak, ibnedir" derlerdi! Aniden gelerek, hakkında ya pılmış şikayet konusu ile ilgili sorumluya sorular sorarlardı. İhbarcı ların en kötüsü de gardiyanların ihbarcıları idi. Çünkü, gardiyanlara zararlamak için, her şeyi ihbar ederlerdi. Bir şeyler bulamazlarsa, iftira ederek, tutuklular üzerinde baskı ve korku yaratarak, çıkar elde etmeyi umarlardı.

MİT'e ihbarda bulunanlar ise, günlük cezaevi yaşantısı ile ilgili de ğil, önemli ve uzun vadeli, genellikle siyasi işlerde kullanılırdı.

Bu tür bir hiyerarşi, idarenin tüm adamlarını tetikte tutardı. Bunu, sık sık itiraf ta ederlerdi: "oğlum bizi de ihbar ediyorlar" derlerdi.

Yukarıda belirlediğimiz gibi, idarenin adamı olmayan sorumlular, iş- kencenin bir kısmını göğüsleyebiliyorlardı. Bu tür sorumluların bulun- duğu koğuşlarda (son zamanlarda çok az kaldı); eğitim sırasında tuvalete gitmek, hasta ve çok yorgun olanların kaçamak istirehat etmeleri, ban yo, çamaşır, yemek, nöbet vb... gibi işlerde, eşit ve genel davranılması bir sorun değildi. Eğer koğuşta ihbarcı varsa, bizden olan sorumlular, da ha da ihtiyatlı davranmak zorundaydılar...

Fakat, için en kötüsü, koğuş sorumlusunun idarenin adamı olmasıydı. Bunlar, "Kraldan çok Kralcı"ydılar. Kişisel çıkarları için, idarenin a- damlığıyla yola çıkan bu sorumlularda, süreç içinde, bir değer kalmıyor- du.

Bazı somut örnekler verecek olursak;

- 3. koğuş sorumlusu PKK'lı Hasan BORA: (EKK Batman grubu davası sa- niği) ihbar ettiği arkadaşları, gardiyanlarca dövülmüş, bu olayda Ali SA RİBAL (TKP/ML'den) koğuşun içinde öldürülmüştü. Ayrıca, H. ÇAKIR (Rızgari 'den) ise, ağzına çivi gibi cop çakılmış, bayılınca kendisinden vazgeçil mişti. Ali Sarıbal'ın ölüm olayı ile ilgili tanık arkadaşlara çok baskı yapıldı. Dava sonucu bazı askerler (biçimsel) ceza aldılar. İç- Güvenlik Amir'i'nin, idarenin, savcı ve hakimlerin durumunu kurtaran ve "gariban" bir iki askerin harcanarak durumun kamuflesi sağlandı. Ancak, gizlene- medi...

Hasan BORA, 3. koğuşta kendisine bağlı olarak bir ajan şebekesi deör gütlendirmişti. (...)

- Kawa'dan yargılanan Şaban MENEKŞE'nin koğuşundakiler (27. koğuş) i- se, kendilerinin sorumlu tarafından bizzat "çemçe" ile (kepçe) dövüldük lerini söylüyorlardı. Hatta, bir tutuklu arkadaş, dövülürken üzerinde "çem çe" kırılmıştı. Gardiyanlar Şaban MENEKŞE'den övgü ile söz ederlerdi.

- 35. koğuşta (esas tecrit hücreleri) ve daha sonra 12. koğuşta sorum luluk yapan TKP/ML'li İsmail Hakkı ORUÇ, (TKP/ML'liler kendileri ile

ilgisinin olmadığını söylemişlerdi) hapçı ve lümpen biriydi.Hap için yapamayacağı yoktu.O'na hap yetişmiyordu.Günde üç defa,altı-yedi adet birden alırdı.İdare her gün (ama ona yetmeyen) İsmail Hakkı ORUÇ'a hap vererek,onu kendisine bağlı tutardı.Provakatör biriydi.O'na herşey yap tırılabilirdi.Revir doktoru tarafından da kendisine her türlü ilaç ve rilirdi...

- İzol aşiret reislerinden,Mehmet İZOL'un sorumluluk yaptığı,29.koğuştta herkes namaz kılmak zorundaydı.Funu,Mehmet İZOL kendisi zorunlu kılıyordu.Okur-yazar olmadığı için,ihbar yazılarını koğuştta başkalarına yazdırır ve altında da, "oğlunuz Mehmet İZOL" diye imza atardı.Yüzbaşının ihbarcısı olan Mehmet İZOL,koğuştakileri her zaman tehdit ederek şöyle dermiş; "devlete karşı gelen,Allaha;Allaha karşı gelen de bana karşı gelmiş demektir".Bu söz cezaevinde meşhurdur,İzol'un kendisini devletin ve Allahın üzerinde bir yere koyuşu,her zaman anlatılır ve gülünürdü.Ama,bunda bir gerçekte yatakmaktaydı.Çünkü,aşiret reisi olmak böyle düşünmeyi gerektiriyordu.İZOL,ihbar ve baskıları ile koğuşundakilere çok çektirmişti.Koğuşta,su içmek bile onun iznine bağlı idi...

- 32.koğuş sorumlusu PKK'li Hatip ÇELİK ve yardımcısı yine PKK'li Maruf SAHİN cezaevinin meşhur sorumlularındandırlar.Bunlardan Maruf SAHİN,ihbarcılığı sayesinde,koğuştakiler üzerinde yarattığı korkudan yararlanarak,kişisel çıkar sağlıyan biriydi.Karavana geldiği zaman içindeki etleri kendisi alarak "Allah bugün bana bu kısmeti gönderdi"dermiş.Yine,tutuklulara,görüşlerden gelen eşyalardan beğendiğini zorla almış.İsteddiği eşyayı vermeyen olursa,bir bahane ile onu ihbar eder, dövlmesini sağlarmış...

- 14.koğuşun sorumluluğunu yapan Rızgari'den Hanifi USLU'da,iç-Güvenlik Amiri'nin sorumlularla yaptığı toplantıda "sizinle özel görüşmek istiyorum" demişti.Tutuklularca idarenin adamı olarak görülyordu.Poliste başlayan ve cezaevinde devam eden yasantısı da pisliklerle dolu olan biriydi.İşkence ve baskı yaptığı konusunda somut bilgiler yok.Ancak,ihbarcılığı var (112).

- 24.koğuşta ise,sorumluluğu Ala-Rızgari'ci CEVDET ve yardımcılığına ise,Ala-Rızgari'den Turan BAYRAKTAR yapmaktaydı.Arkadaşların verdikleri bilgilere ve sonradan biraraya geldiğimiz zaman anlattıklarına göre,bu iki kişinin ve özellikle Turan'ın yapmadığı ahlaksızlık kalmamıştı.Çok küfürbaz olan bu kişiler,bizzat işkence de uygulamışlardı.Turan yukarı ranzadan aşağı inmek için herhangi birini çağırınca, o adam eğilir ve Turan onun sırtına basarak aşağı inermiş.Turan yemek konusunda,çok daha fazla işkence yapmıştı.Ağaçta ve tokatla birçok insanı döverek, "sizin hepinizin anasını ulan ne devrimciliği" diyerek hakaretler savurmuş.Yine,ilk zamanlar bu koğuşta bulunan Roja Welât'in sahibi M.AYDIN'ın sağlık görevlisi olduğu,ihbarcılık yaptığı ve tutuklulara çok hakaret ettiği,teker teker anlatılmaktaydı...

- Mustafa AYDIN,daha önceleri Özgürlük Yolu'nun önde gelen adamlarından biriydi.Sonradan,İ.Aksoy ile birlikte (nedenleri çok ilkel) Özgürlük Yolu'ndan ayrıldı.Yakalandıktan sonra,bir müddet Mamak Askeri Cezaevi'nde kalmış.O sırada,Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi aleyhine televizyonda bir açıklama yapmıştı.Yakın arkadaşları,bu konuşmayı baskı sonucu yaptığını söylüyorlardı,ancak,Diyanbakır Askeri Cezaevi'ndeki tavırları,televizyondaki açıklamasına baskının neden olmadığını,bunu gönüllü olarak yaptığını ortaya koyuyordu.Uyuşturucu hap ve alkol "müptelası" olduğu ve siyasi çalışmalarında birçok "suistimaller" yaptığı söylenen M.Aydın ile İ. ve K. aralarında da kadın ilişkilerine deniyle bozuşmalar çıkmıştı.

Müzensiz bir adamdı. Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde çok namussuz ve ilkel davranışlarda bulundu. Kolay hap bulmak için ihbarcılık görevini üstlendi. Sağlık görevini bunun için almıştı, ancak, kimsenin sağlığı ile ilgilendiği yoktu. İlaç almak bahanesi ile sık sık dışarı çıkan ve gardiyanla samimiyet kuran, revire gidip gelen bu adam; gardiyana ve doktora da olur olmaz şeyler söylemekte ve ihbarcılık görevini başarı ile sürdürmekteydi. Hiç bir direnişe katılmadığı gibi, fiili olarak kırmak için uğraştı ve çok sayıda insanla kavga ederek, onların işkence görmelemini sağladı. Koğuşta bulunan birçok insanın 5 Eylül direnişine katılmasını bizzat engelledi. Bunları yanına alıp, direnmeyen koğuşlara götürdü...

Koğuşundakilerin verdikleri bilgilere göre şöyle konuşmalar yapıyor: "kör, topal ve deli bu insanlar mı Kürdistan'da devrim yapacaklar. İyi ki Kürdistan devrimi gerçekleşmemiş", diyerek devamlı moral kırıyor du. Bu gibiler, bu kötü şöhretleri ile mücadele tarihinde yerlerine oturacaklardır. Durup durup koğuşta sık sık "ulan dirrolar ne Kürdistanı, adamı böyle " gibi, manyak manyak küfürleri de ihmal etmeyen M. Aydın cezadan da kurtulamadı...

Bir keresinde kendisi ile görüşten gelirken karşılaştık ve selam vermek istedik. O zaman direnişte bitmişti (5 Eylül direnişi).. Selamımızı almadı ve tanımazlıktan gelerek, askere durduğu yerden bağırırmaya başladı; "komutanım beni götür, bu tanımadığım adamların yanında durmak istemiyorum" dedi...

(...)

Bu tür sorumluların büyük bölümü, direnişlerden sonra, yanımıza, hücreye ve koğuşlara geldiler. Birdenbire "aklanıp paklandılar". Siyasi menfaat ile "kendiliğinden afedildiler". Genç birçok insan gelip "abi bunlarla kalmak bize zor geliyor, bunlar şöyle şöyle yaptılar" diye şikayet etmekte bulunuyorlardı.

Mustafa Aydın gibiler yine esas duruşta durdular, direnişe katılmadılar, ama kıramediler da... Biz normal hakları alıp, yaşamaya devam ettiğimiz zaman, onlar, yanımızdan uygun adımlarla geçip "hava" yapıyorlardı!

(...)

cc- Hücreden koğuşa gidis ve tekrar hücre:

İlginc gelişmeler devam ediyor, cezaevi değişik yöntemlere ulaşıyor du. Ve koğuş sorumluları görevlerini başarı ile devam ettiriyorlardı...

1983 yılında, tecrit hücrelerinde, 10 Mart günü genel bir dağıtım yapıldı. Bu sırada, bizleri de koğuşa verdiler. 50 kişi kadar dağıtılacaktı. Ancak bunlardan dördünü ayırdılar. Bunlar, M. Zana, M. Kotan, R. Arslan ve O. Aydın'dı. 46 kişi toptan bir yere, 25. koğuşa götürdüler. 4 kişiyi ise 12. koğuşa verdiler. Bu, yeni İç-Güvenlik Amiri, Üstegmen Ali Osman'ın uygulaması idi...

12. koğuşa gittik... Daha önce tecrit hücrelerinde sorumluluğumuzuya pan, bizden dört ay önce (her dört ayda bir dağıtım genel olarak yapıldı) bir grupla 12. koğuşa gönderilen İsmail HAKKI ORUÇ'un sorumlu olduğunu ve yardımcısının da yeni tutuklanmış B. Yurtçiçek (113) olduğunu gördük. Şaşırдық... Koğuşta ayrıca birçok "ismi cismi" olanlar da vardı.

Oruç'un ihbarcı olduğunu biliyorduk. Ancak, B. Yurtçiçek ile ilgili olarak uyarıldık. Onun da "ihbarcılık" yaptığını söylediler...

12. koğuşa girerken azıllı gardiyanlar toplandı, bizleri külot katı ettiler ve çok sıkı aradılar, Mehdi'ye sataştılar. Mehdi'ye muhatap olma-

masını söyledik.Çünkü, tecritten geliyorduk ve ne biçim aramalar geçir-miştik...

B. bizlerin ve Mehdi'nin yakından tanıdığı biriydi.Koğuştta tek başına idi,ama,sorumlu yardımcısı da olmuştu.Kimse onunla konuşmuyordu..

E.,Mehdi'nin hemşehrisiydi,Silvan'lıydı.12 Mart döneminde de cezaevinde M.Kotan ve M.Zana ile birlikte yatmıştı,avukatlığını da R.Arslan yapmıştı.Hakkımızda ihbarcılık yapıp yapmayacağını doğrusu merak da ediyorduk.İşbölümü yaparak ve M.Zana'nın İsmail Hakkı Oruç'u,M.Kotan'ın ise,E.Yurtçiçek'i kontrol etmelerine karar verdik... Koğuştu korumayı ön planda tutuyorduk.

Koğuştan içeri girerken,B.Yurtçiçek bir dikkat çekti,görmeliydiniz! Arkadaşlar kendisine "oğlum yavaş ol,ne yapıyorsun" diyorlar ve arkasından da "cemaat şimdi tamam oldu" demez mi? Devam ederek bir iki ek sik var,onları da getirseler tamam" diye ekliyor...

Arkadaşların 12.koğuşa gelişlerinden üç gün sonra,idarece yıllardan beri yapılmayan sorumlular toplantısı yapıldı.Tolantıya,koğuş sorumlusu İ.Hakkı Oruç katıldı.Dönüşünde de bilgi vermedi.Sonradan,başkalarından toplantı ile ilgili geniş bilgi alındı... Oruç toplantıya gitmeden önce koğuştta genel bir toplantı düzenledi ve dediği; "arkadaşlar ben böyle ayrı ayrı yemek yenilmesinden ve tüketiminden yana değilim,ama,bazı arkadaşlar bunu ortak hale getirmemi istiyorlar,bu konularda sizlerin görüşlerinizi almak istiyorum,ondan sonra bir çözüm yapmak niyetindeyim". Bunun üzerine bir tartışma başladı.Funun altında bir kompo olabildi. Birçok kişi gibi M.Zana da "herşeyi birlikte kullanalım" dedi.Bunun iyi bir öneri olmadığı belli idi.Funun üzerine M.Kotan,M.Zana'ın dediği ne açıklık getirerek, "burada bazı arkadaşlar var,paraları vardır, istediklerini almak isterler,onları serbest bırakmak gerekir (kaçakçılar ve lümpenlerdi).Ortak bir yaşam zaten idarenin istediği ve zorunlu kıldığı bir şeydi.Biz gönüllü olarak bazı şeylerin ortak kullanımını yapabiliriz.Buna bazı unsurları koymamak gerekir" dedi.Ve "Oruç"un görüşünü sordu:Oruç, "ben de bu görüşlere katılıyorum,ancak görüşümü biraz düşündükten sonra açıklayacağım ve uygulamaya sokacağım" dedi. M. Zana ile M.Kotan arkadaşlar ters şeyler belirleyerek,durumu kotarmışlardı. M.Zana biraz boş bulunmuştu.Kendisine daha sonra durumu açıkladık...

Bundan sonra sorumlular toplantısı oldu (114).

Sorumlular toplantısında,o zaman İç-Güvenlik Amiri olan Üsteğmen Ali Osman Aydın,İsmail Hakkı ORUÇ'a, "senin koğuştta çok tehlikeli 4 adam verdim.Onları yakından kontrol edeceksin,durumlarından sorumlu sensin",dediği zaman,İsmail Hakkı ORUÇ'ta şu cevabı veriyor: "komutanım, benim koğuştta verdikleriniz profesör gibi adamlar,ben onları nasıl kontrol edeyim".Bu söz üzerine ve toplantının ertesi günü,M.Kotan'ı tekrar hücreye götürdüler.Onun hücreye gidişinden sonra E.Yurtçiçek'in uyar ke edilmesi görevini R.Arslan yükledi.

M.Kotan'ın koğuştta iki gün kaldıktan sonra tekrar hücreye gitmesini lamlıydı.Hücreye götürülüp yerleştirdikleri zaman M.Kotan asteğmene ne den getirildiğini soruyor,Asteğmen de kendisine uyduruk bir cevap veriyor: "Senin görüşün,yatırıldığı paranın üzerine yazı yazmıştı, aslında onu da gözaltına alacaktık,ama,vazgeçtik"... Bunun üzerine M.Kotan cevaben, "para görüşüden sonra,idareye ve oradan,uzun zaman çalıştırıldıktan sonra bizlere dağıtılıyor.Görüşüden alınan para direkt olarak tutuklulara verilmiyor... Üzerine yazı yazılsa bile,bunun önemi yoktu. Kime gideceği belli değil.Ayrıca,bizim görüşülerimiz de bunu yapmazlar.Bu uydurma bir şeydir..." Karar,idarenin koğuşt düzeyinde bir uygulamasıydı ve başka nedenleri vardı... Hücredeki arkadaşlar da Asteğme-

ne, "bunun mümkün olmadığını,uydurma bir şey olduğunu" söylediler... (115)

E.Yurtçücek bizlerin koğuşa gitmemizden çok etkilenmiş ve oldukça da durgunlaşmıştı.E.'nin PKK'lilere büyük bir kini vardı,onu öldürmeye teşebbüs etmişlerdi.Dava Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde görülmüyordu.Mahkemede,E.Yurtçücek,PKK'lilerin aleyhinde ifade vermiş ve PKK'lı M.Karasu'yu da suçlamıştı.Bu nedenlerle,tutuklanıp cezaevine geldiğinden beri,asker ve subayların yanında,hep PKK'lilere küfrediyor,İdare de E.'in bu niteliğini kullanarak,onu "ihbarcı" olarak öne sürüyordu.bayram,PKK'liler ve Sovyet yanlısı siyasetler hakkında rahatça "ihbarcılık" yapıyormuş.Çetin'de E.'nin "kendisini ihbar ettiğini" anlatmıştı.Ama,arkadaşların 12.koğuşa gidişlerinden sonra -özellikle M. Kotan'la görüşmesinden sonra- kimseyi ihbar etmedi ve ilişkilerine önemli ölçüde çeki düzen de verdi.Ancak,bir gün meydana gelen olay bizi oldukça üzdü...

Koğuşa ilaç yapılacağı için -mühtiş bit vardı- yandaki koridora alınmıştık ve orada sıralı biçimde duvara dönüp oturmuştuk. Gardiyanlar E.Yurtçücek'e "ulan profesör hale biraz PKK'ye küfret de görelim" deyince,E.Yurtçücek ağzına geleni saymaya başladı... bunu içtenlikle yapıyordu... Çok kısa süre cezaevine kaldı ve sonra tahliye olduğu söylenirdi (116).Onun hemen ardından da İsmail İskakı Oruç tahliye oldu. Cezaevi iki tehlikeli ve mahlıktan kurtulmuş ve 12.koğuş da biraz nefes almıştı.Bir hafta kadar 12.koğuş içinde ihbarsız yaşandı,sonra olaylar yine birbirini izledi...

Arkadaşların 12.koğuşa gelişlerinin 20.günü,sivil yaşantısında milli tan bir faşist olan (117),para dağıtmakla görevli -M.Kotan'ı da hücreye götüren- asteğmen,para dağıtmak üzere koğuşa geliyor ve bir olay oluyor.Para dağıtırlarken Hoparlörden dini vaaz yayını yapılmaktadır.İlk olarak R.Arslan çağırılıp,posta havalesi geldiğibildiriliyor.R.Arslan defteri imzalıyor.Daha parayı vermemişken,Asteğmen birdenbire, "pişman mısın?" diyor. R.Arslan, "pişman değilim" deyince,bu kez de, "niye pişman değilsin" diye ekliyor...Arkadaş kestirip atmak istiyor: "Pişman olmadığımı için pişman değilim" diyor.Asteğmen daha ileri gidiyor; "peki, sen komünist misin?" diye soruyor.Arkadaş "evet,komünistim" diyor ve asteğmen polemige devam ediyor, "peki, çocuğun var mı?" diyor. Arkadaşın "evet,var" demesi üzerine Asteğmen yoruma geçiyor; "yarın çocukların büyüyecek ve ne şerefsiz komünist babamız varmış diyecekler" diye işi tahrike sokmaya başlıyor.Eunun üzerine R.Arslan şu cevabı veriyor;"şerefsizlik kişiye göre değişen bir kavramdır.Ben şerefli bir kişiyim".. Bu,gayet ince ve koşullara göre söylenmesi gerekli bir cevaptır, yani, "Eana göre de sen şerefsizsin" demek anlamındadır... Asteğmen cevaba çok kızıyor.Ama,o koşullarda böyle bir cevap beklemediği için arkadan hemen nasihate başlıyor.Kapitalist ülkelerle,sosyalist ülkeleri karşılaştırmaya başlıyor ve R.Arslan'a; "sen hiç sosyalist ülkeleri gören biriyle konuşun mu" diyerek bu kez de sözde tartışmaya çekmeye başlıyor.Bu,açıkça tehlikeli bir durum ve provakasyondur.Çünkü,bu konularca söylenecek sözler kaçamak olamazdı.Açık olunca da "resmen komünizm propagandası" olacak... Görevli Asteğmen,askerler ve koğuş önünde suç üstü bir durum yaratılacak,yeni bir yargılama ve ağır bir ceza daha hemen verilecekti.Tanıkta hazırda...Bütün arkadaşlar,böylesine komplolar ile suçlanıp,cezalandırılmamışlar mıydı?Bu karmaşaya gelmek gerekiyordu. Arkadaş; "ben diyeceklerimi mahkemede söyledim.Onun dışında tartışma olanacağım yok,şayet bende tahliye olur ve bir gün sizinle eşit koşullara kavuşursam,o zaman sorularınızı rahatça cevaplarım" diyerek,işin savuşturmak istemişti (118).

(...)

Bu sırada,hoca hoparlörde vaazını bitirip, "muhamet Mustafa salavat el fatiha" dedi.Asteğmen koğuşa göz gezdirdi...Bir kaçakçı ile yaşlı iki kişi dışında kimsenin,vaazın "salavat ve fatiha" davetine uymadığını gördü...

Asteğmen deliye dönmüştü.Bu deliye dönüş onun müslümanlığından,dindarlığından değildi.Çünkü,vaaz verilirken o küfürlere devam ediyordu.Onun kızdığı,bizleri yola getirmek için yapılan işkence,eğitim ve dini vaazların boşa gitmesi idi (119)...

Sıra M.Zana'ya gelmişti.Ona da; "pişman mısın?" diye sordu. M.Zana; "ben pişman mişman değilim,pişman olacak bir suç da işlemedim" dedi.

Kızarak,koğuşa "lan pişman mısınız?" diye sordu.Kimse cevap vermedi. "Pişman olmayanlar elini kaldırsın" dedi.Kimse elini kaldırmadı.Çünkü,tutuklular arasında bu tür sorulara hiç cevap vermemek gibi bir kural yerleşmişti.Ayrıca,bu Asteğmen çok acemiydi.Tutuklular neler görmüşlerdi neler!Kimse kolay kolay ayağa gelmezdi.Aslında,ıdare,bu tür uygulamaları istemiyordu.Gardiyanlar da buna bozuluyorlardı.Asteğmen biraz işgüzarlık yapıyordu.Bu yapı bir direniş getirebilirdi...

Asteğmen gelişmeler karşısında taktik değiştirip; "içinizde suçlu olan var mı?" dedi.Kimse cevap vermeyince yine,bu kez, "peki suçsuz olan var mı?" dedi.Bu soru karşısında,bir kaçakçı ile Urfa eski Belediye başkanı,Avukat F.Yazgan ellerini kaldırdılar.Asteğmen büfür ederek,başını sallayıp,çekip gitti.Ellerini kaldıran F.Yazgan ve bir kaçakçı "durumu kavramadık" diye özür dilediler.Aslında,F.Yazgan muhteva olarak bu şeylere hazır ve gösteriş yapıyor,korkuyordu.Özür dilemesi inandırıcı değildi...

O günlerde koğuşlara televizyon dağıtılmaya başlanmıştı.Meydana gelen olaydan sonra,12.koğuşa televizyon verilmesi mümkün değildi.R.Arslan,koğuşa takılarak,şaka yaptı, "arkadaşlar televizyon almanıza da en gel olduk" dedi.Koğuştakiler ise, "ne demek abi,yüreğimize su serptin" diye,memnuniyetlerini belirttiler.Artık,hücreye alınmak,arkadaşlar için mukadderdi.Arkadaşlar eşyalarını hazırlamaya başladılar... Zaten ilk gittiğimiz günden itibaren hücreye gitmeyi hesap edip eşyalarımızı hazır tutuyorduk.Koğuştakiler bu hazırlığa hayretle bakıyorlardı...

Nitekim,olayın hemen ertesi günü,öğleden sonra gardiyan, "R.Arslan, M.Zana ve Ö.Çetin eşyalarınızı hazırlayın" dedi. Ö.Çetin bir öncel gün koğuşa değil,mahkemedeydi.Buna rağmen onu'da bizim arkadaşların yanına katmışlardı.Bu da,ıdarenin taktiği idi... Ve gidecek yer belliydi...

Arkadaşlar 37.tecrit hücrelerine götürülüyorlar.Ruşen'i zemin kattaki boklu 6.hücreye,Mehdi'yi 2.kata bir hücreye,Ö.Çetin'i de 3.kattaki bir hücreye koyuyorlar.Ruşen'in konulduğu hücrede,TKP üst düzey yöneticisi olduğunu öğrendiğimiz ve TKP davası sanıklarından az ceza alen ve "yargıtavda teraat bekleyen" Ö.Ağın'da var (120)... Birkaç gün sonra,arkadaşları 6.boklu hücreden alıp,aynı kattaki 8.boklu hücreye koyuyorlar.TKP sanığı M.Üzülmez'de buradadır.12 gün boklu hücrede kaldıktan sonra,üst kata çıkarılıyorlar ve 26 gün süren cezasından sonra, yeni oluşturulan 30.koğuşa götürülüyorlar...3 gün sonra R.Arslan buradan 25.koğuşa ve E.Kotan 25.koğuştan 30.koğuşa alınıyorlar...

dd- Sorumlulara ve ihbarcılığa ö z e l bir örnek:

Cezaevinin durumunun daha iyi belirlenmesi açısından özel bir örnek vermek gerekiyor.Bu örnek,aynı zamanda,FKK'nin pragmatizmini de açıklayacaktır.Bu özel örnekte,25.koğuşu sorumlusu Cemal Öger ve kardeşi Süleyman Öger'in durumları açıklanıyor.Diğer benzer tüm sorumlu ve ihbarcılarının durumlarını da açıklar niteliktedir.

Cemal ÖZER ve ağabeyi Süleyman ÖZER, PKK Diyarbakır grubu EK Davası'nda sanık olarak yargılanıyorlardı. Babaları Diyarbakır ve İstanbul'da kuyumculuk yapıyormuş, ayrıca, müteahhitiği de varmış. Her iki kardeş, şımarık büyütmüş zengin çocuklar idiler. Herkesle -tabii dış geçirebildikleri ile- dalga geçerlerdi. Koğuşta kalanlara saygıları yoktu. Cemal, su olsa da ayaklarını yıkamaz ve herkesin yanında rahatça yellenirdi. Uıcık vermek istediği zaman, yüze karşı yükekle sesle geçirirdi... Bu iki kardeşle ilgili, arkadaşlar hücrede yeterli bilgi almışlardı...

25. koğuştakilerin çoğunluğu hücreden 10 Mart dağıtımında getirilenler idi. Cemal bunlardan çok korkuyordu. Özellikle, ruhi bunalım geçiren, tedavi gören ve kendilerine bir çok şey (örneğin; istediği zaman sigara içmek, eğitim yapmamak vb..) serbest olan, PKK'li E. AYTUN ve M. ARSLAN'dan çok korkuyordu. Genellikle, kardeşi Süleyman'ın yönlendirmesine göre hareket ediyordu. Cemal ve Süleyman'ı soruşturmadan da tanyanlar vardı. Cemal, soruşturmada, olmadık pislikler yapmış ve ev ev dolaşarak, tanıdığı PKK'lileri polislerle birlikte toparlamıştı. Polislerle birlikte gittiği ev baskınlarında, doğrudan mutfığa dalar, buzdolabında ne bulursa yer, baskın sonu geri dönmüş, polisler, kendisine "ulan bu gece ne zıkkımlandın" diye sorarlarmış. O da, dolapta bulunanları ve yediklerini anlatmış. Cemal'in bu durumunu, soruşturmada o zaman bulunan İKP ve TKF'li arkadaşlar anlatmışlardı.

Cemal, soruşturmadan gelir gelmez, tecrit hücresinde çok az tutulmuş ve 19 yaşında olmasına rağmen, çocuklar koğuşuna verilmiş, 25. koğuşa -sorumlu edilmişti. Sorumluluğa başlar başlamaz, koğuştakilere kan kustur -muştu. Su içme, tuvalete gitme dahil, her şeyi kendi iznine bağlamış, izin siz bir iş yaparı, hemen ihbar ederek, dövdürmüştü. İç-Güvenlik Amiri Üsteğmen Ali Osman AYDIL'ın ihbarcısı olduğundan, gardiyanlar ve blok çavuşu da ondan çekiniyorlardı...

Ruşen'in koğuşa gelişinden iki hafta sonra, sekiz on kişi dışında koğuşun tümü dağıtıldı. Bir kısmı hücreye, bir kısmı da diğer koğuşlara verildiler. Koğuşun dağıtılmasını Cemal istemişti. İç-Güvenlik Amiri'ne, "koğuştakiler beni dinlemiyor, disiplin kuramıyorum" demiş ve koğuş dağıtılmıştı. Ruşen arkadaş koğuşta kalanlar arasındaydı. Cemal, Ruşen'e; "senin kalmanı ben Üsteğmenden istedim. Yakında savunma yapacağız, yardım edersen diye seni burada bıraktırdım" demişti. Bu ile arkadaşların işi vardı!

Bu arada 1. koğuşu toptan 25. koğuşa getirdiler. Böylece bazı arkadaşlar yeniden biraraya gelmiş oldular. Gelenler arasında E. Kıyak'ta vardı. Yeni gelen arkadaşları Cemal konusunda hemen uyardık. "Aman, sakalı bunun eline vermeyin" dedik. Yeni gelenler olumlu unsurlardı ve dediğimiz gibi de davrandılar. Cemal, çok zeki olduğundan hemen durumu anlamış, hemen Ruşen, Nurettin, K. Albay ve İ. Güröz'ü ihbar etmiş, arkadaşlar o gün elleri ve kollarından iyice bir dayak yemişlerdi. Cemal ve Süleyman Öger, Ruşen'e çok kızıyorlardı. Savunmalarının baştan sona kadar Ruşen tarafından yapılacağını umuyorlardı. Ruşen ise, kendilerine; "siz yazın ben ona hukuki bir şekil veririm" demişti. Onlara böyle bir yardım gerekliydi, çünkü; hem siyasi ilişkilerini öğrenmek, hem de savunmayı kontrol etmek zorunluuydu. Çünkü, nitelikleri itibarıyla, Kürdistan'daki mücadeleye ve örgütlere küfür edebilirlerdi. Aşağılık şeyler yazabilirlerdi. Halbuki, sömürgeci mahkeme karşısında, topyekün durmak bizim için çok önemliydi. Gruplar arasında ayırım gözetmeksiz, hapishane boyunca tüm arkadaşlarımız, hep buna çaba göstermişlerdi. Bu iki kardeşin savunmasını, baştan sona kadar yazmak da, işimize gelmiyordu. Halbuki, aynı gruptan yargılanan M. DEĞER'in savunmasını baştan sona kadar biz yazmıştık. Ortaya iyi bir savunma da çıkmıştı. Bu nedenlerle, her iki kardeş de çok kızgındılar ve

bunu açıkca söylemişlerdi.İşte,ilk ihbar,bu savunma meselesinden sonra olmuştu.

Cemal kendisine R.KOŞAR'ı yardımcı seçmişti ve bunun Cemal'den geri kalan yanı yoktu (121).İlk zamanlar yardımcısı ile araları çok iyiydi, ancak,sonradan bozuldu.Cemal,Ramazan'ı "namaz kılanlara abdest için su vermiyor" diye ihbar etti.Gardiyan durumu sorunca,R.Koşar; "komutanım benim dedem ocaktır (türbe gibi bir şey),ben böyle şey yaparmıyım?" dedi...

Birgün,koğuşa iki yeni tutuklu verilmişti.Her yeni gelen tutukluyu,gardiyan,kapı önünde soyundurup arar ve gözdağı olsun diye dayaktan geçirirdi.O günlerde 25.koğuş gardiyanı,hapçı ve dayak atmaktan hoşlanan, iri yarı bir askerdi.Koğuşa yeni gelen iki tutukluyu,alışılmış işlem -lerden geçirmiş ve cop ta sokmuştu... Boku copu da yıkamak için içeriye,koğuşa vermişti... Olay,herzamanki gibi feci biçimde arkadaşların cnurlarına dokunmuştu.Cemal'in kardeşi Süleyman,olayı arkadaşlara anlatırken,Ruşen,hasta olarak yatmakta olduğu yerden doğrularak, "olayı bize anlatıyorsunuz,kardeşin Üsteğmenin adamıdır.Olay gerçekten onuruna dokundusa,olayı Üsteğmene iletip,gardiyanı şikayet edin.Bu durum hep böyle devam etmeyecek.İleride insanlardan hesap sorulacaktır. Kardeşinden de sorulacağını biliyorsunuz.Bunu fırsat bilip,kendini kurtarmaya çalışsın" demişti.Süleyman da, "birşeyler yapacağız" demişti...

Gardiyan şikayet için,Süleyman ÖĞER,Hüseyin YAĞMUR (daha önce sözünü etmiştik,TEP/KL'den itirafçı ve 1.koğuşun ihbarcısı) ve A.AY (PKK Suruç davasından idama mahkum edildi,kızdığından kafasını duvara vurduğundan,gardiyanlar,emir üzerine olacak ki kendisini dövmeyorlardı)bir dilekçe hazırladılar (122).Dilekçe,ertesi gün sayıma gelen Aatsubaya,teker teker verildi (toplu dilekçe vermek mümkün değildi).İyi bir taktik kullanılmış,ihtarçılıkla dokunulmazlığı olan Süleyman ÖĞER ve Hüseyin YAĞMUR ile,kafasını duvarlara vurmak ve ruhi bunalım geçirmekten dokunulmazlığı olan A.Ay öne çıkarılmışlardı.Fakat,irade dışında gelişen bir olay işleri tamamen ters çevirdi...Tam bu günlerde,Cemal Öger'in ihtarçılığını yaptığı İç-Güvenlik Amiri görevden alınmış ve yerine Abdullah adında yeni bir yüzbaşı ile beraberinde yeni bir Üsteğmen görevi gelmişlerdi.Bu değişikliğin de etkisi ile,dilekçe pek işleme konulmadı,gardiyanlar bir grup oluşturup,şikayetçilerin üzerine gitmeye başladılar.Önce, "ulan Üsteğmen gitti,artık burada bizim borumuz öter" diyerek tehdit ettiler.Sonra Hüseyin YAĞMUR'u çıkardılar ve bir süre sonra yüzü gözü şiş ve perişan halde koğuştan içeri attılar. Ardından Süleyman çağrıldı,ona birşey yapmamışlardı.Süleyman herşeyi anlatmış,şikayetini geri almak için söz vermişti.Aslında,şikayet hiç önemli değildi... Artık,Cemal de sık sık çağrılıyor ve görüşlerine başvuruluyordu.Başka bir komlo düzenlendiği belli idi.Cemal her gidip gelişlerinde krizler geçiriyor,-ki,arada sırada o da yumuşak bazı yerlere kafasını vurma numaraları yapardı- hep yatıyordu.

Sorumluluğu geçici olarak Ramazan Koşar devralmıştı.Gardiyan,R. Koşar'a,bir gün bir kağıt imzalatınca,Birgül hemen müdahale ediyor ve büyük bir reaksiyon ile, "niye bu kağıdı imzalatın,içinde muhakkak bizi suçlu duruma düşürecek bir şey vardır" diyor.Bunun üzerine,Ramazan Koşar,eveleyip-geveliyor,ama,birşey söylemiyor... Ancak,sonradan durum öğreniliyor.Evet,gardiyan Ramazan'a,bazı arkadaşları suçlu duruma düşürecek bir kağıt imzalatmıştı... Yazıda;"R.Arslan,H.German,E.Kıyak,M. Özgül,K.Alabay,M.Öğuz,H.Yağmur,S.Öger,A.Ay -son dört isim dilekçe yazan şikayetçilerdi-,gardiyan koğuşa girdiği zaman topluca saldırarak,dövecekler ve öldürecekler... İçeride örgütleniyorlar.Durumu bilginize sunuyor ve sorumluluk kabul etmiyorum" şeklinde bir ihbar yapılmaktaydı.Gardi -

vanlar,böyle bir yazıyı ele geçirdikten sonra,daha da üzerimize geleceklerdi ve kendilerini haklı çıkaracaklardı...

Kendilerine cop sokulan iki kişi,sorulduğu zaman,durumu olduğu gibi açıklamaya söz vermiş olmalarına rağmen,işkence ve baskı karşısında,"cop sokma olayının meydana gelmediğini" söylemek zorunda kaldılar.İşin,evrilip çevrilip,bazı arkadaşların başına bir komplo açacağı belli olmuştu...

Bu gelişmeler üzerine,şikayetçilerle gardiyan arasında, karşılıklı olarak şikayetlerinden vazgeçme konusunda centilmenlik "anlaşması" yapıldı. "Kabadayı" A.Ay'da şikayetinden vazgeçti.İlginç insanlar!Bu adamlarla hangi devrimcilik,nasıl yürütülür... Örneğin;A.Ay,herkese yer yer kabadayılık taslardı.Hatta arkadaşların arkasından dedi-kodu yapmıştı.Eunu,tüm iyi niyetimize ve kendisine her türlü yardımı yapmamıza rağmen yapmıştı... Demek ki,A.Ay'da bir takım atraksiyonlarla, temelde kendini koruyan ve çok güzel "oyunayan" biriymiş.. Günü gününe uymazdı. Ne zaman ki,idama mahkum oldu,kurtuluş ümidi kırıldı ve hücreye geldi, artık "dörtbaşı mamur bir devrimci olup çıktı"... A.Ay,bir tek insanla geçinmeyen,zavallı biri idi...

Gardiyanın,bu işin peşini bırakmayacağı belli idi.İç-Güvenlik Amir'i'nin değişmesi ile büyük panik ve korkuya kapılan Cemal Üger'in verdiği bilgilerle,olayda parmağı olsun olmasın "kabadayılar susmuş ve geri çekilmiş",iş bizim arkadaşların başına kalmıştı.Hemen,koğuştaki etkin kişilere karşı sindirme hareketine girişildi.Herhangibir bahane ile alınıp dışarı götürülenler,feci biçimde dövülüyor ve getirilip koğuşa atılıyorlardı.Bizim arkadaşlar da sıralarını bekliyorlardı...

Birgün,koğuşta,kitap okunarak eğitim yapıldığı sırada,Ruşen'le yanında sırada duran K.Alabay (123) gülerek sohbet ediyordu. Gözetlemekten bakan ve mana arayan (yönetimde değişiklik olduğu için,kim kime-dumdu-ma bir durumda olan cezaevinde işler oldukça karışık) gardiyan,durumu görüpK.Alabay'ı çağırması,kiminde konuşmasını sormuştu.O da; "Ruşen Arslan ile" konuşuyordum demişti.Gardiyanı büyük bir fırsat çıkmıştı. Zaten yakında değişiklik de olacaktı,bu fırsat kaçırılmamalıydı! Kara listede bulunan iki kişi ile ilgili olarak,gardiyan komplosunu işletmeye başladı...

R.Arslan ve K.Alabay'ı gardiyan dışarı alıp,başka koğuşların üç gardiyanını da çağırarak,tam kırkbeş dakika durmadan arkadaşları dövüyorlar ve R.Arslan ile K.Alabay ölüme karşı karşıya kalıyorlar...Bunun sorumlusu da belli olmayacak,karambola gideceklerdi... Ruşen ağır bir kalp sıkışıklığı geçiriyor...K.Alabay sona doğru bağırıp,"yeter lan" diyor... Dayığı,daha da şiddetlendiriyorlar.Bu sıra K.Alabay bayılıyor ve bırakıyorlar... Ardından,arkadaşlara,sabah,öğlen ve akşam yemeklerinden sonra,üç öğün cezası veriliyor.Arkadaşların her tarafı mor kesilmiş,hareket edemez durumdaydılar.Eir hafta süreyle hayati tehlike için de kalmışlar ve devamlı kusmuşlardı.Bakım ve tedavi de yoktu.İstenilen olmuş,gardiyan hıncını almıştı.Gardiyan,yemekler sonrası dayak cezasını da ihmal etmiyordu.Vücutlarının her tarafı yara içinde olduğu için,yaraların üzerine yeniden vurulması dayanılmaz oluyordu.Ve bu durum on gün kadar devam etti...

Bu dayaktan sonra tüm arkadaşlar "şimdiye kadar böyle bir dayak görmediklerini" söylediler.Gerçekten ölüme vurmuşlardı... Özellikle,hücreden gelen PKK'lı A.Tanrıkulu ve S.Çelik adındaki arkadaşlar bu koğuş önünde bu belirlemeyi yapmışlardı.Ki, "en çok işkenceyi PKK'liler gördü" propagandasını da yapıyorlardı...

Bu dayak olayı E.Kıyak'ı çok etkilemişti.İlk fırsatta R.Arslan ken-

dine gelir gelmez şu belirlemeyi yapıyor; "istersen gardiyanı boğayım, yüzüne jilet atayım, döveyim, ne dersen emrindeyim"... Bunun üzerine Rusen O'na, "sabırlı ol, tahrike kapılma, şayet ben ölürsem,, onlar - dan kişisel değil siyasal hınc almak, arkadaşlara vasiyetimdir" diyor ve bunu "arkadaşlara da iletmesini" istiyor... E.'nin gözleri dolmuş ve o koşullardaki bu davranışı dayaktan ölmek üzere olan arkadaşlara büyük bir moral olmuştu. Fütûn acıları unutturacak bir davranıştı. İnsan, çaresizlik içinde umudunu kaybetmemek için, böylesi sağlam dost ve arkadaşlara ne kadar ihtiyaç duyuyor...

(...)

Cezaevindeki baskı, şiddet ve işkencenin artmasıyla orantılı olarak, idarenin adamı olan sorumlular, ihbarcılar ve ajanların baskı ve oyunları da artıyordu. Ama, yılmamak gerekiyordu. Direnmek ve bu işi uzun vadelili amaçlara doğru götürmek, ulaştırmak gerekiyordu. Genç insanlarda her gün biraz daha umutsuzluk belirirken, onlara her gün "bu işin bir sonu vardır, sonsuza kadar işkence sökmek" diyorduk... Onlar, genç insanlariyse "abi bunun sonu görünmüyor" diyorlardı... Ama, sonu mutlaka görünecekti...

Sorumlu ve ihbarcılarının gücü işkence ve baskıydı. Korku bundandı. Baskı, işkence ve korku manevi haz veriyordu onlara...

ee- Biz saldırıya geçiyoruz ve ajanlarda dökülmeler başlıyor:

Yeni yönetin ile birlikte bazı şeylerin gevşemesi - bilinçli ya da bilinçsiz- ve sorumluların işleri de kırığına gitmeye başladı. Cezaevinde bir belirsizlik vardı ve artık çekilmezlik odağı oluşmaya başlamıştı...

Bu sıralar suyu biraz bollaştırdılar. Bollaştırdılar dediğimiz, üç ya da dört bidon verilen su 8-10 bidona çıkarıldı. Gardiyanlarda değişmeler başladı, yüzbaşı koşuuları gezmeye ve dert dinlemeye koyuldu. İdare, birçok şeye de "hak verir" duruma gelmeye başlar görünmüyor, ya da bunu iç-Güvenlik Amiri yüzbaşı öyle gösteriyordu!

Su bollaşması Cemal Üger'i tedirgin etmiş, "koğuşta çok su kullanılıyor" diyerek şikayette bulunmuştu. Bu şikayet, suyu, yine azalttı. Şayet, verilen kısıtlı su kendine göre yine fazla ise, bu kez gece kalkıp gizlice tuvalete döküyordu. Bir keresinde arkadaşlar kendisini yakalamışlardı. İçme suyunun, bardak bardak ölçülü olarak dağıtıldığı zamanlar da, Cemal, içme suyu bidonundan su alıp çamaşırlarını yıkardı. Hiç kimse çamaşır yıkayamazken, Cemal ve abisinin çamaşır yıkama imtiyazları vardı. Bir ara, E.Kıyak ile Süleyman Üger arasında, su yüzünden bir tartışma çıktı. E.Kıyak vurup vurmama konusunda -hep fırsat kolladı- işaret beklerken, kendisine göz işaretiyle "vurma" denildi. Çünkü, vurma olayı yine başka arkadaşlara bağlanacaktı. Eğer böyle olmasa, Süleyman'ı vurmaktan hiç bir şey onu alıkoymazdı. Süleyman ise, devamlı E.Kıyak'ı dövüşe davet ediyor ve küfür ediyordu. Bir keresinde "eğer benimle dövüşmezsenanının leğeni başına olsun" demişti (124). Koğuştaki arkadaşlar ve özellikle Cemal araya girerek kavga önlenmişti. Cemal, özellikle, E.Kıyak'tan çok korkuyordu. E.Kıyak ilk koğuşa geldiğinde, dalga geçmek istemiş, fakat E.Kıyak Eitlis'lilerin "meşhur şaka yöntemleri"ni kullanarak Cemal'i bastırmişti. E.Kıyak, istediği zaman, yirmi çeşit kaha atabiliyordu. Onda, tatlıdan kıcığa kadar değişen, bir kaha armonisi vardı. Öyleki, meşhur "kıcık" kahkalarından birini attığı zaman, birlikte kaldığımız PKK'lı E.Erdem'in boğazında lokma düğüm lenir, kaşığı yere vurup kalkardı. Cemal, dalga geçmek istediği zaman, E.Kıyak'ın "kıcık" kahkahaları ile karşılaşmış ve bozguna uğramıştı. Artık E.Kıyak'a karışmamış ve ondan çekinmeye başlamış, ayrıca, iyi bir tehditte yemişti. Korkusundan o-

lacak,abisine,E.Kıyak'a setaştığı için kızıyordu.Nitekim,abisine,"ulan abi bunlar -E.Kıyak'ı kastederek- Bitlis'lidir. adamlardır. Bizi bulamazlarsa babayı bulur,onu öldürürler" dediğini,alt ranzadaki M. C. AZBAY (KUK davasında yargılanıp,idama mahkum edildi.Çok dürüst ve namuslu bir arkadaştır.Sonunda tüberküloz oldu) duyup,bize söylemişti.Cemal,ısrarla E.Kıyak'ı abisi ile barıştırmak istiyordu.E.Kıyak,barışmayı kabul etmiyor ve Cemal'e; "ben hala anamın leçeğini başımda taşıyorum,ne zaman abini bulamazsam,yerine babanı öldürüp intikamımı alacağım" diyordu.Böylece,Cemal'in "babasının E.Kıyak tarafından öldürüleceği kuşkusunu" pekiştiriyordu.Cemal'in tüm ısrarlarına rağmen, 5 Eylül Direnişi'ne kadar,E.Kıyak,Süleyman ile barışmadı.Direnış başlayınca arkadaşlar ilk olarak,Cemal'i sorumluluktan alıp yerine üç kişilik "Sorumlu Komitesi" oluşturdular.Bu komiteye,Rızgari'den E.Kıyak,PKK'den H.German,TKP/ML'den Z.Karagök giriyor... (125).Ayrıca, "Cemal ve Süleyman dövülerek koğuştan atılmaları" önerisi yapılıyor.Bu öneri tartışılırken,25.koğuşun üzerindeki 27.koğuştan biri,K.Ağırakçe'yi çağırıp arapça birşeyler söylüyor.Başına neler gelebileceğini sezinleyen Cemal, K.Hocaya, "Hoca,üst koğuştan ne söylüyorlar" diye sorar.K.hoca da şakaçı tavrı ile, "hiç,ne olacak,anamın Amşe'nin hatırını soruyorlar"der.. Oysa,27.koğuş,Cemal ve Süleyman'ın dövülüp dışarı atılmalarını istiyordu.Ancak,beş dakika sonra,yeniden seslenip,önerilerini geri aldılar.İzmit arkadaşların "Cemal ve Süleyman'ın dövülüp dışarı atılması" önerileri de diğer gruplar tarafından kabul edilmedi...

Cemal ve Süleyman da direnişe katıldıklarını söylüyorlardı. Dövülme önerisi "taktik bir hata" kabul edilip,reddedilince,E.Kıyak gidip Süleyman ile barıştı.Bu barışma,cezaevindeki dengenin değişmesi yüzünden büyük bir korkuya kapılıp,öldürülme psikozu içine düşen bu iki kardeş-e,büyük bir güven ve rahatlık verdi.

Koğuştaki dağıtım oluncaya kadar kaldılar.Dağıtımda R.Arslan ile birlikte 6.koğuşa gittiler.15 gün kadar 6.koğuştaki kaldıktan sonra,iki kardeş idare tarafından alınıp,direnmiyenler koğuşuna götürüldüler. Orada birkaç gün kalan ÖĞER kardeşler, "devrimcilerin" kendilerini afedeceklerini umud ederek, idareye başvurup,kendi istekleri ile 37.tecrit hücrelerine geldiler...

ff- Önemli bir olay deşifre oluyor:

Sorumluların durumlarını biraz detaylı tutarak,durumun anlaşılması- nı sağlamaya çalıştık.Bu arada,önemli bir olayı da anlatmadan geçmiyeyeceğiz.Aslında,cezaevi,özel birçok anı ile dolu,zengin deneyler ortaya koymuştur.Ancak,bu metni siyasal bir içerikte sunmaya titizlik gösteriyoruz.Ama,yer yer,ister istemez bazı özel anı ve olayları da açıklamak zorunda kalıyoruz... Bunu ayırt etmek zor.Mümkün olduğu kadar anıları dışarıda tuttuk. Bu anılar,ciltler doulusu yazılabilir,bunun yazımı ayrı bir iştir.Ve ayrı bir yerde olacaktır.

(...)

Koğuşlar dağıtılınca,6.koğuşa düşen Cemal,yine sorumlu gibi davranmaya ve gardiyanlarla ilişki kurmaya başladı.Gardiyanlarla ilişkileri görünce,arkadaşlarımızdan bazıları işe kızıp,durumu protesto ediyorlar ve verip veriştiyorlar.En çok reaksiyon gösteren TKP/ML'den A. ve DD KD'li İ.Temiz'di.A.Ayrıca,İ.Temiz'den sorumluluğu yüklenmesini istiyor. Cemal'in ilişkilerinin kırılabilmesi için İ.Temiz sorumluluğu yükleniyor ve Cemal'i geri plana iterek,ilişisini kesiyor.Diğer koğuşlardan gelenlerin de istek ve onayları ile,İ.Temiz koğuş sorumlusu olarak kalıyor...

İ.Temiz birgün, "Cemal'in 25.koğuştaiken çağırıldığını,birbuçuk se-

at kaldıktan sonra,yorgun ve bitkin halde döndüğünü,işte o zaman gardiyanların Cemal'i" belirliyorlar ve "bunu ortaya çıkarmak için uğraştığını" açıklarak,arkadaşların görüşlerini almaya çalışıyor.Olay,R.Arslan'ın kafasında da hemen çarışım yapıyor.Gerçekten, İ. Temiz'in bahsettiği gün Cemal koğuştan içeri girince,yorgun ve bitkindi.Ter içinde kalmıştı. K.Hoca da o gün "benim bu taraklarda bezim yok,ama,dün ya dese bunu" demişti.Bu belirlemeyi, K.Hoca'nın her zamanki şaka cılığına veren arkadaşlar, "ne diyelim,bu konuda Bitlis'li,Urfa'lı ve Mardin'li arkadaşların bilirkişilikleri geçerlidir" demişlerdi.Aynı olayla ilgili,başka arkadaşların şüpheleri de aynıydı.Cemal'in gardiyanlara yaklaşması,bu durumu kuvvetlendiriyordu.

İ. Temiz,yeninde N.Pişken olduğu halde anlatımını sürdürüyor: "O gün ben Kızıltepe'li F.Tan'ın yanındaydım.Cemal içeri girince,F.Cemal'in yüzüne bakarak, 'İbo oğlum bunu,her halinden belli", demişti. Cemal gelince,bir tutam pamuk alıp tuvalete gitti,ardından ben de gittim.Çöp kutusunu araştırdım ve pamuğun fitil yapılıp küçük temizliğinde kullanıldığını gördüm.Artık şüphem yoktu.Bu ... kendini bile,bizi gardiyanlara ve idareye peşkeş çekiyor" dedi.

Yanlarında bulunan N.Pişken'de onaylıyarak, "bir gün ben gece nöbet çisi idim.Yardımcı gardiyan ile Cemal'in çok samimi konuşmalarını gördüm.Gardiyan dudaklarını ıslatıp,Cemal'e sulanma numaraları yapıyordu"dedi.R.Arslan'da K.Hoca'nın tesbitini nakletti ve"iki Mardinli aynı konu da birbirine uyan rapor verdikten sonra,bize birşey söylemek düşmez" dedi.İ. Temiz'e,bu durumu Cemal'in kendisine itiraf ettirmesi söylendi.Şayet itiraf ederse,cezaevindeki eski yaşamına bir daha devam edemezdi.Böylece,her onun,her de idarenin durumu çok sıkışır,bizde,bunu idareye sezinletmeye çalışır ve önemli bir şantaj olarak kullanırız.Artık,cezaevinde yapılanları,ihbarcıları,idareyi deşifre zamanı gelmiştir. Her olayı ortaya çıkarmalıyız,görüş ve düşünceleriyle arkadaşlar karar aldılar.Ortak ve ciddi bir çalışmaya başlandı...

İ. Temiz,elverişli ve ayarlandığı bir yer ve zaman yaratarak, Cemal Öger ile konuşuyor.Konuşmalarını onlarla ilgisiz görünerek N.Pişken'de dinliyor.İ. Temiz,kendine özgü ve yavaş ve sakacı üslubu ile Cemal'i sıkıştırıyor.Cemal,kaçış yolu bulamıyor ve askerlerin kendisini ... itiraf ediyor.Ayrıca,İ. Temiz'e sus payı vermek istiyor ve "İbo kimseye bunu söyleme,gel sen de beni ..." diyor,yalvarıyor.İbo durumu hemen arkadaşlara iletiyor.Konuşmaları dinleyen (zuladan) N.Pişken de arkadaşlar tarafından dinleniyor, İ. Temiz'in dediklerini doğruluyor.İ. Temiz,Cemal'e bu itiraf yaptırdıktan birkaç gün sonra tahliye oldu ve giderken arkadaşlar kendisine "İbo tahliye olmadan önce tarihi bir görev yaptın" dediler ve uğurladılar.Gerçekten tarihi bir görevdi!Bu ... bize ve cezaevine çok çektiymişti...

Aslında,o koşullarda askerlerin her şeyi yapması doğaldı.Bunu kinamak söz konusu değildi.Ama,bu adamın deşifresi gerekliydi.Birçok arkadaşımıza cop sokulmuş,ırzına geçilmişti.Biz bunu kinamıyoruz. Ancak, bu sorumlu geçinen namussuz adamın nasıl işler çevirdiğini ortaya koymak gerekiyor.Bu işi de kendisi isteyerek yapmıştı.İdarenin adamına askerler kendiliğinden böyle bir uygulama yapamazlar.

İşte,Cemal böyle bir sorumluydu.Namussuz ve ahlaksız bir insandı.Nasıl siyasi bir olaya katılmış.Lunu görünce,insanın değişmeye ve gelişmeye inanası gelmiyor.Tutuklular üzerinde baskı ve işkence yapmakve kendini tatmin etmek için,her şeyi ve hatta bile (...) kullanabilen idi.Abisinin de ondan aşığı kalan tarafı yoktu...

İşte işin en can alıcı yanına geldik.Bu iki krdeş, hücrede

gönüllü kalmaya başladıkları zaman, hem de direnişten sonra PKK bunlara sahiplenmeye başladı. Onlar da, direniş sonrası kendilerini **affettirmek** için, babalarının zenginliğine ve kendi şımarıklıklarına dayanarak, getirdikleri düzinelerle bot, kocuk vb.. gibi eşyaları PKK'lilere dağıttılar. PKK, hiçbir şey olmamış gibi bunlara sahip çıktı. Bunlar da; en önemli bir dönemde, direnişten çakıldığı ve ne olacağı henüz belli olmayan; cezaevinin darma dağınık olduğu, önemli kararların alınması gerektiği ve tartışmaların sürdüğü bir zamanda; tecritte herşeyi dinlediler, herşey vakıf oldular ve daha sonra yine yaptılar. Rahatlarına düşkün böylesi insanların ve şımarık çocukların gelip tecritte kalmaları bile, PKK'yi akıllandırmadı. Bunu kavrayamadılar. Tüm insanların tepkilerine ve kendi arkadaşlarının tavırlarına karşı bile, bunları korudular, bunlara iş verdiler. Bu durum, diğer grupları çok etkiledi. PKK'lilerin hiç değişmedikleri ve işleri idare ettikleri, grup çıkarlarını öne aldıkları, bir kez daha ortaya çıktı. Çok eleştirildiler. PKK'nin eleştiriye verdiği cevap ise, "şimdi ihbarcılık yapmıyorlar, biz bunların olansklarından yararlanıyoruz" oldu. Acaba, ihbarcılık etmiyorlar mıydı? İhbarcılık nasıl edilirdi? Böylesi insanlar, yine, danışıklı olarak buraya konulmuş muydu? Bu sıkı zamanda bunların yanında birşey konuşulur muydu? En azından bir öz-eleştiri gerekmez miydi? "Benim malım olsun da nasıl olursa olsun" mantığı, herşeyi hallediyordular gibi birçok insan kamufle edildi. Direniş, anlamsız bir zemine oturmaya başladı. Artık, o eski askerler de, "şimdilik ihbarcılığı bırakınız, işkence bile yapmıyorlardı. İdare de hiçbirşey yapmıyordu". Bunu nasıl çözecektik!

PKK'nin içinde o kadar itirafçı, ajan, ihbarcı çıkmıştı ki, cezaevinde ciddi bir arınma halinde, nitelikleri yok olacaktı. Grupsal etkinliklerini yalnız nicel olarak değil, nitel olarak da kaybedeceklerdi. Bunun hesabını çok ucuz yapıyorlar ve tüccar gibi işleri yorumluyorlardı. Bu nedenlerden dolayı, cezaevinde devamlı olarak arınmaya ve saflaşmaya karşı çıkıyorlardı. Cemal gibi ihbarcı ve namussuz adamlara bile sahiplenmeye çalışıyorlar ve pragmatizmlerini rezilce gösteriyorlardı. Evet, cezaevinin genel konumu içinde pragmatist bir anlayış olacaktı ve koşullar da bunu gerektiriyordu. Ama, böylesine bir bakışla ya da böylesine bir adam için pragmatizm'e sığınılmazdı. Bunları, en azından, tarafsız kılmak ve en azından kitleye göstermek, teşhir etmek gerekiyordu. Diyarbakır Cezaevi'nin en olumsuz yanlarından biri, böylesi bir arınmayı sağlayamamak oldu. Bunu, PKK engelledi. Bundan çok büyük zararlar gördük, ileride de Kürdistan devrimi bundan çok büyük zararlar görecektir. Tüccar gibi, "benim malım, benim malın" havasındaydılar. Önerilere ve eleştirilere rağmen, itirafçılara, ihbarcılara ve ajanlara zemin yaratıldı. Bunlar, tek tarafı affedildi. Onlarla, namuslu arkadaşlarımız, hiç birşey olmamış gibi bir kefeyle konulduklar. Bu, cezaevinde birliği zedeledi, daha sonraki direnişlerde ise, parçalanmaya vardı. Bunda, PKK'nin günahı çok büyüktür. Yalnız bu adamlar için değil, tüm adamları için aynı yöntemi uyguladı, ancak bu geri de tepti. Diğer siyasal gruplar ise, bu tür unsurları, tek tük olmalarına rağmen arındırdılar ve tecrit ettiler...

Sorumlular ve ihbarcılar ile ilgili bölümü burada bağlarken, şunu da belirtelim:

Diyarbakır Cezaevi; Cemal ÖÇER, Hasan BORA, Hasan GARİP, Mehmet GÜVENÇ, Mehmet İZOL, Maruf ŞAHİN, Hatip ÇELİK, Ekrem DAL, Fehmi YILMAZ, Hanifi USLU vb.. gibi namussuz, satılık, hain ve kötü sorumlular gördü. Ama, A. AYDIN (...), H. GERMAN (...), H. YEŞİLDAĞ (...), H. KILIÇ (...) vb.. gibi namuslu, direnen, devrimci sorumlular da gördü. Her kişi ve grubun ittifak ettiği, direnişlerden sonra hazırlanan "Genel Rapor" da üzberlerinde birleşilen bu sorumlular; en zor zamanlarda, bu görevi yüklenmişler ve aynı gözeteksizsin, her devrimciyi korumuş, karşı-devrimcileri ise korumamışlar

di.En çok işkenceyi bunlar görmüş ve dayağı da bunlar yemişti.Hepsi en ağır hastalıklara düşer olmuşlardı.Bunlar,insan üstü çaba göstermişler di.Bu,yiğit,fedekar,devrimci ve namuslu arkadaşlara,minnet ve şükranla rımızı iletiriz.Tüm Diyarbakır Cezaev'nde yatan insanların tanıdığı bu arkadaşlarımız her zaman saygı ile anılacaklardır.

(...)

i- Türkçe'den başka dil yok.

Cezaevinde en önemli zorluk ise,Türkçe'nin zorunlu konuşma dili olarak uygulanmasıdır.Bunu,ilk görüşte yadırgamayabilirsiniz.Ama,Kürtistan'da,Kürtçe'den başka dil bilmeyen ve zavallı köylük unsurların böyle bir uygulama içinde karşılaştıkları zorlukları bir düşününüz. Bir de, yakalanan ve Türkçe bilmeyen insanların zorla Türkçe konuşmalarının sağlanması,nasıl bir sonuç verdiğini düşününüz...

Diyarbakır bölgesinde en önemli ayrıcalık,diğer bölgelerden hemen fark gösteren belirgin durum,Kürtçe'nin özellikle yasaklanmasıdır. Bu, hemen her yerde belirdir.Diyarbakır şehrine nereden girerseniz girin ya da cezaevinden içeriye girer girmez,Türkçe sloganlar ve Türk olduğunuzu belirleyen cümleler ve özellikle "Ne mutlu Türküm diyene", "Türk övün,çalış,güven" pankart ve panoları ile karşılaşacaksınız.En ilginç de cezaevinde görüş yerinin üzerindeki tabeladır:

"TÜRKÇE KONUŞ ÇOK KONUŞ".

Evet,dilini konuşamıyan insanların çektiklerini,burada anlatmak mümkün değildir.Türkçe bilmeyenlerin yedikleri dayak sayılamaz. Cezaevine ilk geldikleri gün,kapı altında, "sen nesin" sorusuyla karşılaşırılar. Kendilerine, "ibne Türkçe konuşacaksın,başka dil yok" denilir.Bu,cezaevi yaşamı boyunca devam eder.Kürtçe dışında Arapça da yasaklanmış görünüyordu,ama,askerler bunu pek önemsemiyorlardı.Fakat,fırsatta vermiyorlardı.Çünkü,A tatürk, "Türk dilini diğer dillerin boyundurduğundan kurtarmayı" söylemişti.Bu önemliydi.Dil,bir ulusun en önemli özelliği idi. Asimlasyon bunun üzerinde olmalıydı.Bunu,asker,işkence aracı yapıyordu. Ama,iddare ve yukarısı,sorunu, "bilimsel" olarak bir yere oturtmak istiyordu...

Bunun için,okuma-yazma kursları,sesli kitap okutmalar,sesli marşlar,şiiirler ezberletme vb.. yapılıyordu.Görüşe gelen ve Türkçe bilmeyen insanlar,geldikleri gibi geri gidiyorlardı.Çünkü,onlara da,cezaevinin dışında bu telkin yapılıyor ve kendilerine,eğer "Türkçeden başka dil kullanırlarsa,görüşten çıkarılacakları" bildiriliyordu.Zavallılar, ne yapabilirler,korkuyorlardı.Cezaevinde de Kürtçe konuşan bir arkadaş olursa (ki,oluyordu),hemen görüşten çıkarılır,dövülüp,görüş yasağı verilir.Bunu,diğer cezaevlerinde yapmak mümkün değildir.Peki,dil bilmeyen insanlar,nasıl görüşeceklerdi?Eu görüşmenin adı neydi?Tüm direnişlerde bunu gündeme getirdik ve bir ara dil bilmeyenler için,tercüman askerler kabul edildi. "Siz ona söyleyeceksiniz,o görüşünüzü ve görüşünüzü ona söyleyecek,o da size aktaracak".Buyrun ve bunu düşünün!Bunda başarı olamadılar.Arkadaşlar,bunu yıkmaya ve kırmaya başladılar.İddare de, böyle durumlarda görüş iptal etmeye başladı.Sorun,iddare ile aramızda çok tartışma konusu oldu.Dilini konuşamamak zor ve anlamsız bir olaydı!Zaten,Türkçe bilenler bunu yapıyorlardı.Kasıt yoktu,bildiği halde konuşmamak söz konusu değildi.iş,önemini Türkçe bilmeyenlerde gösteriyordu.Bunu da,kabul etmiyorlardı.Türkçe bilmeyen Avrupalıların (Alman Hans'in durumu) durumunu da yukarıda anlatmıştık.Eu bir vahşetti...

Mahkemede tercüman kullanılıyor,.soruşturmada tercüman kullanılıyor,cezaevinde tercüman kullanılıyor,ama,yine de, Türkçeden başka dili kabullenemiyorlardı.Bu bir gerçekti,herkesi dili ile konuşurmak zorun

daydılar.İşkence yaparak,bunu engellemek olmazdı (126).

j- Bazı cezalara kısa örnekler.

Cezaevinde en önemli uygulama sigara konusunda idi.Bunu, idare ve so ruşturmacılar çok ciddi ve bilinçli olarak kullandılar.Bu konuda,ciddi düşünmek ve tedbir almak gerekmektedir...

Sık sık sigara cezası verilir,sigaralar toplanır ve belli bir süre içilmesi engellenirdi.Ama,tümden kaldırılmazdı.Çünkü,ilişkiyi kesmemek, ancak,ceza olarak da kullanmak gerekiyordu.Sigara konusunda birçok arkadaş olumsuz tavırlar koydu.Sigara yasaklamalarında,hücrelerde "bir sigara 5 cop" hangisi diye gardiyanlar bağardıkları zaman,birçok kişi,"evet bir sigara 5 cop" diye kabulleniyorlardı.Birçok kişi sigara ile çzöldü.Birçokları çöplüklerde sigara aradı...

En büyük ceza da istediğin sigarayı içmemekti.Zorunlu olarak filtreli içecektin.Bunun iki nedeni vardı:birincisi biriken paramızı boşuna ve mutlaka tüketmek,ikincisi,haberleşmeyi önlemektir.Çünkü,filtreli sigaraların jiletinleri kapalı idi...

İstedğin sigarayı alamadığın gibi istediğin miktarı da alamazdın, 5 istersen 10 getirirler,on istersen hiç vermezler.

En önemlisi, toplu sigara içmek zorunluluğu idi.Ceza verilip sigaralar toplandıktan sonra,aniden serbest edilir ve içen içmeyen herkese,"lan herkes sigara paketlerini açsın,dudağına üç sigara koysun,esas du ruşa geçsin" denirdi.Bunu hazırlardık ve "hep beraber yak" denilince,sonuna kadar içirilirdi.Pencereler kapalı olduğu için,göz gözü görmez ve bayılanlar,kusahlar olurdu.Bu,büyük bir ceza idi.

Bir ceza da duvarların köşelerini kemirme idi.Bunu,zavallı,garibanlara yapar ve gülerlerdi.Arkadaşların dişleri perişan olurdu...

Televizyonu saatli kullandırıyorlardı.Aslında biz televizyonu istemiyorduk,onlar verir ve istedikleri zaman da alırlardı.Televizyonun alış parası da koğuştan çıkardı.Tüm televizyonlar tutuklular tarafından alınmış ve idarenin zimmetine geçmişti.Biz de,televizyonlara yerleştilerilmiş dinleyici alet olabilir kuşkusu vardı...

Televizyonu şöyle kullandırıyorlardı:

Gardiyan gelir,"lan sorumlu bu gece saat 9'zu on gece televizyonka panacak tamam mı" dendi.Belki,o saatte denk düşen bir programın seyredilmesini istemiyorlar,ya da kasıtlı bir davranış,hangisi olursa olsun,bir işkence idi.Pazar günleri gelip "lan televizyonu kes,eğitime kalk derlerdi".Gelin içinden çıkın.Bir gün gelir televizyonu alır,birkaçgün sonra yeniden verirlerdi.Koğuşlar arasında tam bir rekabet aracıydı...(127).

Yatarak koğuşa girmek,el ve ayak üstü hayvan gibi koğuşa girmek vb.öbür müsün, öldürür müsün?

(...)

Son olarak önemli bir olaya değinerek bu bölümü bitirelim. Bir gün gardiyan "lan 40 yaş ve yukarı olanlar varsa çıksın" dedi.Koğuştan M. Kotan,Hacı ve E.Tan çıkarlar.Dışarıda gardiyan "sizleri muayene edip,yeni uygulama ile oluşturulan ihtiyarlar koğuşuna götüreceğim" der.... Bize soyunmalarını emreder.Hacı tereddüt geçirir,M.Kotan kendisine gizlice "soyun" der.Soyunup külot katı kalınca,"lan külotları da çıkara-caksınız,bakacağım" der... Ve arkadaşlar külotlarını da çıkarırlar."Ya allah ya sabır!" Gardiyan elinde copu sallayarak etraflarında dolaşır. Biz "öncü ve aydın olduğumuz için,hep öne çıkmak zorundaydık ve köylü-

lere moral vermeliydik".M.Kotan'da öyle yapıyor ve soğukkanlı olarak, öne çıkıyor.Kaybedecek birşeyimiz yoktu.Tedirgin olunca daha da üzerinize gelirlerdi.Birçok genç unsura yapılan doğal şeylerdi...Mazgali a- çan gardiyan içeriden "zeytinyağı var mı" diye sorar,olmadığını söyle- diler (kendisi de biliyor).Yardımcısına, "zeytinyağı getir" der. Arka- daşların etrafında dönmeye ve '....' seyre başlarlar.Copu Anüs civarı- na sürtmeye... vb... başladı... Tu merasim devam edereken,yardımcısı ge- lir ve zeytinyağı getirir.Gardiyan, "lan hiç cop yediniz mi,yemediniz- se,şimdi yersiniz" der.Tu sırada F.Tan,diz üstü çöker ve;"komutanım be ni bu yaştan sonra etme,ayağını öpeyim" der... M.arkadaş buna çok bozulur ve üzülür... Hala,namusu olanlar vardı.Bu merasim,cop so- kulmasından daha kötüydü... Tam bu sırada,salondan Sarı Üsteğmen geçi- yor.Durumu görüp gelir ve vaziyeti görünce şaşırır,gardiyanı ne yaptı- ğını sorar. (Bu Üsteğmen iyi sayılırdı.Uzun süre cezaevinde kalamadı.Söy- lentilere göre kendi isteği ile gitmişti).Çok kızar,gardiyanı "hemen üstlerini giyinsinler" diye emreder ve "bunları revire götür" der.Gar- diyan çok bozulmuştu... Hatta gardiyanı bir iki de vurur... Tabi, gar- diyan bunu bize bırakmıyacaktı.Arkadaşlar üstlerini giyindikten sonra onları revire götürür,ancak,içeriye koymadan,dolaştırır ve geri geti- rip koğuşa sokar.Mazgali açıp "havalandırma düzeni al" der...Koğuşa ha- valandırmaya çıkarır ve haşat eder... böylece arkadaş,cop sokulmak- tan kurtulur...

Daha neler neler... Konunun tamamlanması açısından kısaca değinilen cezalandırmaları ileriki anlatımlarımızda,mümkün olduğunca somut olay ve kişilere indirgeyerek detaylandırmaya çalışacağız.

(.....)

FU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK:

Artık yapılanlar canımıza tak demmişti.Yenilginin ve köleliğin neğe- ni belliydi.Direnmemiştik,direnilmemişti,yanlıı yapılımtı.İşkence bir yana,siyasal olarak da artık çekilmiyordu.Birşeyler yapılmalıydı..Ama, nasıl?Ne yapılmalıydı?

Cezaevinde,artık,çok güçlü direniş belirtileri başlamıştı.Tek tek de olsa başkaldırılar belirginleşiyordu...

A Ç I K L A M A L A R

- (1) Bunları yönetenler,sıradan bir-iki er ya da subay değildir.Askeri-Sivil Savcılarının,bazı Hakimlerin,Adli Müşavir'in,Cezaevi Yöneticilerinin,MİT ve Polislerin,Genel Kurmay Koordinasyon Temsilcilerinin,Tabiplerin,Psikologların vb...katılmaları ile oluşturulan kurullar tarafından yönetilmiştir.Hapishane Raporu'nun birçok yerinde gerekli açıklamalar var.
- (2) Ankara Emniyet Müdürlüğünde soruşturmada olduğumuz sırada,Dev-yol,Rızgari sanıklarından iki kişi öldürüldü(Rızgari'den Yaşar GÜNDOĞDU).Birçok işkence olayı oldu.Bizzat tanık olduk ve haklarında soruşturma açılan polis memurları beraat ettiler.
- (3) İlerici-Demokrat polislerin örgütü,kısa adıyla POL-DER ve Gerici ,sağ görüşlü polislerin örgütü,kısa adıyla POL-BİR'dir.Bunların durumu,12 Eylül öncesi dönemin anlatılmasında çok önemlidir.Özel olarak incelenmelidir.
- (4) CHP iktidarı zamanında,Üzerinde uzun uzun tartışmalar yapılmış ve yeniden,üstelik daha akıllıca örgütlendirilmesine girişilmiş,ama ,başarısızdır.Bu nedenle,örgütsüz ve istihbaratsız olarak yakalanmışlardı.
- (5) Daha sonraki dönemde,bir askeri savcının belirlediği şu durum önemlidir;"niçin geldiniz,gidiniz,biz sizleri aramıyoruz" dediği birçok sendikacı,işçiden şu cevabı alıyorduk,"tutuklanmak için geldik".
- (6) Daha sonradan siyasi bir çok yorum yapıldı.Hatta Doğru-yol Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk "Gelirken öne sürdüğü nedenleri kaldırmadan kalkan sıkıyönetim" diyerek,12 Eylül Cuntası'nı eleştirmiştir.
- (7) 12 Eylül'den sonra bazı "baba"ların yargılanmalarında çok teşhir edildi.Bir kısım Emniyet Müdürleri ile general rütbesindeki subayların,makam otomobilleri ile,"baba"lar hesabına uyuşturucu taşıdıkları,her türlü karanlık işlere katıldıkları ortaya çıktı.Gazinocular kralı olarak bilinen Fehrettin Aslan ile meşhur "baba"lardan Dündar Kılıç,İstanbul Eski Emniyet Müdürü Şükrü BALCI'ya her ay ödeme yaptıklarını açıkladılar.Behçet CANTÜRK'ün davasında;Ordu Komutanları ve Vali'lerin Ajda Pekkan,Ahu Tuğba,Melek Görgün vb... gibi bizzat Behçet'in Antalya'da bulunan yatında eğlence partilerine katıldıkları isimleri ile ortaya çıktı.Daha bunlar gibi neler neler...
- (8) Artık sağ ve sol polisler iyice kutuplaşmıştı.Sosyal-demokrat ve bürokrat nitelikli polisler ise,bilinen yanları ile hep güçlü olan Adana Emniyet Müdürü Doğan YURDAKUL'un ölümü üzerine Adana ve Ankara'da POL-DER eylemler koydu ve bunun üzerine devlet korktu.Özellikle,Ankara'da binlerce polisin cenaze töreninde askerlerle çatışmaları zar-zor atlatıldı.YURDAKUL'un cenazesini Emniyet Genel Müdürlüğü önünden alarak yürüyüşe geçen polislerin önünü kara Kuvvetleri Komutanlığına az kala askerler kestiler,yürüyüşü devam ettiremeyeceklerini söylediler.Bunun üzerine tüm polisler silahlarını çekerek,karşı koydular.Yönetici subay askerleri geri çekip,"yürüsünler,karışmayın" diyerek "akıllıca" ciddi bir çatışmayı önlemiş oldu.Polisler ise,her şeyde kararlı görünüyordular.Bu ve buna benzer potansiyelleri önemsemeliyiz.Ama,o gün gerekli biçimde önemsenmedi.Ve askere rağmen polisler yürüdüler..

- (9) DAL:Resmi adı ilgililerce "Derinliğine Araştırma Laboratuvarı"olarak açıklanmıştı,Argo olarak ismi,"Dil Açma Laboratuvarı" idi. DİSKO:Diyarbakır'da soruşturmanın argo ismi.Resmi adı ise,"Askeri disiplin yuvası"ydı.
- (10) Diyarbakır'da,genellikle,MİT'te havacı subaylar çoğunluktadır.Sive rek yolu üzerinde,Karacadağ mevkiinde bulunan 2.Taktik Hava Üssü'nün subaylarıdır bunlar.Burası daha önce Amerikan Hava Üssü idi.Bu durumu ile,belki de isim değişikliği yapılarak Amerikan Üssü kamufle edilmek istenmektedir!
Mahkemelerde bile havacı subaylar araya serpiştirilmiştir.Inzibatlar da karmadır.Böylece Türk Silahlı Kuvvetlerinin "birlik ve bera berlik" içinde bulunduğu görünümü verilmek istenmektedir.
Havacılar,genellikle toplumsal olarak daha da soyutturlar.Hukuktan toplundan,olaylardan habersiz, getirilip oturtulmuşlardır.Mahkemelere "renk katmakta"dırlar.Sıkıyönetim uygulamasında bu "karmalaştırma" her yerde yapılmaktadır.Karacalar ağırlıkta olduğu için,dışarıya gösteriş olsun diye havacı,denizci ve hatta jandarma subayların da görevlendirildikleri görülmektedir.Böylece,her kesim tatmin edilerek,denge sağlanmaktadır.
- (11) Hakimler genellikle Çerkez ve Arap unsurlardan seçilmektedir.Kürt asıllı hakimler ise,bu yanlarını inkar etmek için,Kürt olmayı suç saymada çok gönüllü ve başarılıdırlar.
- (12) Savcı Turgay Çağlar,özellikle bizlere çok sataşmıştı.Bir keresinde,Müntaz'a " o mektepteki karnı dolu kızla mı evlendin?" demişti.Arka daş diklenmiş ve " o bizim arkadaşımızın karısıydı,eğer inanmıyorsanız Cumhuriyet Gazetesinde çalışıyor,git sor" demişti.Hemen konuyu değiştirip,yıllık yapıklık,"bana epeyce yardım ettiniz mektepte... Bir keresinde Talebe Cemiyetinin önünde durduğum sırada,gelip,'hem şehrim bir isteğin mi var' dediniz ve benim sebeke çıkarmama yardım ettiniz" diyerek,içindeki kompleks boşaltmaya çalışmıştır.Arkasından,esas söylemek istediğini ekleyerek,"o zamanlar kartaldınız" şeklinde dalga geçmeye,bizi gırgıra getirmeye çalışmıştır. Ve Talebe Berneği seçimlerinde "ben size oy vermedim,Sağ'ın adayı Mevlüt'e verdim,o hemshehrimdi" diyerek,ideolojik görüşünü de ortaya koyuyordu.
- (13) Diyarbakır eşrafından biri ile kirvelik ilişkisine girdi.Kirvesi ,(adını hatırlamıyoruz)büyük rüşvet işlerinde aracılık ederek,Ahmet Bayazıt'la büyük vurgunlar kazandırmıştır.A.Bayazıt, yalnız soruşturma ve yargılara işlemleri ile rüşvet almakla yetinmemiş, idari işlerden de büyük vurgunlar yapmıştır.Belki,bunlar Sıkıyönetim Komutanı adına yapılmıştır.Çünkü,Sıkıyönetim Komutanları her işi bunun eline bırakmışlar ve ona çok güveniyorlardı.
Ahmet Bayazıt Maraşlıdır.Bayazıt Ailesindedir.Bunun Doğubayazıt'lı "Bayazıt" ailesi ile de akrabalığı var.Aslen Kürt olabilir.Anacak,büyük bir Kürt düşmanıdır.Bu niteliğini her zaman ortaya koyar ve bununla övünürdü.Müntaz ilk Diyarbakır'a getirildiği zaman onun yanına çıkarılmış ve evrakları inceledikten sonra "bu sözler senin mi,hala bıkmadın mı?Bu işlerin sonu yok,biz en iyi Türk'lerdeniz ,vb..."gibi sataşmalarda bulunarak,ne düşündüğünü açıklamıştır.
- (14) Bir Kürt ailenin yanında büyüdüğü belki doğru olmayabilir.Bu,Ankara Eski Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcısı Aykut Kutlay olabilir!İyi hatırlamıyoruz..
- (15) Bunu Diyarbakırda geçen bir olayla daha somut açıklayabiliriz: KUK davasının soruşturmasını,Hüseyin İSTANBULLU adında sivil olan

bir savcı yürütüyordu. Bu savcının Sosyal-demokrat olduğu söylenmekteydi (hoş, Kürdistan'da Sosyal-Demokrat olsa ne yazar!). Müthiş rüşvetçi bir adamdı...-hangisi değil-Hüseyin İSTANBULLU, soruşturma sonucu iddianamesini düzenlemiş, yasa gereği Sıkıyönetim Komutanı ve sanık Avukatlarına tebliğ etmişti. Aynı biçimde, sanıklara da tebliğe çıkarılmıştır.

Bu iddianameyi okuyan mahkeme ve onun arkasındakiler küplere biner, Çünkü, bu iddianame istediklerinin dışında. Hemen Komutana başvururlar. Komutan istek üzerine hemen bu iddianamenin toplatılmasına ve yeniden bir iddianame düzenlenmesine dair emir verir.. Yasalara göre böyle bir yetkisi yoktur. Hukuk açısından da büyük bir skandal oluşturacağı ortadadır, buna rağmen böyle bir emir verir...

Sanıklara henüz tebliğ edilmeyen iddianameler, cezaevinden geri istenir, fakat Avukatlara bir kez tebliğ edilmiştir. Emri veren Kemal Yamaç, polis aracılığı ile Avukatlardan da iddianameleri zorla aldı. Fakat, hesap ta olmayan birşey olmuştur. Bunu sezinleyen Avukatlardan bazıları iddianamenin fotokopisini çekmişler ve hiç ses çıkmadan ellerindeki iddianamelerin asıllarını polise verirler. (ver meselerdi görürlerdi...) Davaya savunma safhasına gelince, -ki, direnişler sonrasında rastlıyordu ve eskiye oranla savunmalarda bir "yumuşama" vardı- Avukatlar esas iddianamenin fotokopisini ortaya çıkarırlar ve olayı başından sonuna kadar anlatmaya başlarlar. Durum teşhir olmuştur, Sıkıyönetim kötü duruma düşmüştür!

Diyarbakır Sıkıyönetim yetkilileri işte böyle pervasızdılar.. Maazallah(!) DİSK ya da BARIŞ DERNEĞİ DAVASI'nda (bunların adları büyükçe yazılmalıdır) böyle birşey olsaydı -"ah! zavallılar ne zorluk çektiler"-yer yerinden oynardı ve kamu-oyunu oluşturan "basın ve hukukçular", "barolar" ve diğer "ilgili" kuruluşlar (bunlara hesap nasıl sorulacak?)'in haberleri olmasına rağmen bu skandal karşısında kollarını bile kıpırdatmadılar.. Her halde Kürdistan'da yapılan şeyleri kanıksar olmuşlardır. Bu, hukuk açısından önemli olay, KUK davasının tozlu dosyaları arasında kaybolup gitti.. Bizim açımızdan gitmeyecek ve Türk "demokratları ile sosyalistleri"nden hesap sorulacaktır. Bunların büyük bölümü Kürdistan'daki tüm uygulamalara ortakdırlar..

(16) Kemal Yamaç'tan sonra Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığına, Genelkurmay İstihbarat Dairesi Başkanı Korgeneral Suat İlhan atandı. Genel olarak Diyarbakır'a gelenler 1 yıl kalmaktadırlar.

Sıkıyönetim Komutanı olarak görev yapan Suat İlhan, daha sonra emekliye ayrılarak, ATATÜRK YÜKSEK DİL VE TARİH KURULU BAŞKANLIĞI'na getirildi. Halen bu görevi sürdürmektedir.

Suat İlhan'dan sonra, Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığına Kaya yazgan getirildi. Kaya Yazgan şimdi Genelkurmay 2. Başkanı'dır.

Suat İlhan ve Kaya Yazgan'dan sonra en azgınları olan Kemal Yamaç atandı ve Diyarbakır'ı işkence ve zulüm tezgahına çevirdi. Cezaevinde ki işkenceleri bizzat yönetti (Bunu daha önce açıklamıştık). Kemal Yamaç Diyarbakır'dan Ege Ordu Komutanlığına ve oradan da Kara Kuvvetleri Komutanlığına getirildi. Halen bu görevdedir. Ve Genelkurmay Başkanı olma yolunda kendisine kesin gözü ile bakılmaktadır.

(17) Sıkıyönetim Komutanının tüm işlerini, Sıkıyönetim Kurmay Başkanı yapmaktaydı. Hatırladığımız kadriyle, Kurmay Albay ve da Tuğgeneral rütbesindeydiler. İşkenceler dönemi bu görevi götüren ve cezaevinde işkence ve baskıyı planlayan Kurmay Başkanı Albaydı ve çok kötü bir adamdı. Kısa boylu, gözüklü biriydi. Sinsi, hain görünümü olan bu adam uygulamalara bizzat katıldı. Cezaevinden çıkmadı. Elinde sopalarla dolmuş ve direnişlerdeki pazarlıklarda bulundu.

- (18) Kürdistan'daki direnmelerin her döneminde, alevi-sünni çatışması ö-
ne çıkarılmış ve aşiretler birbirine düşürülmüştür. Nitekim, 1925'de
ki Şeyh Sait direnişinde alevi aşiretlerin bir kısmı direnişin kar-
şısında olmuşlar ve direnişin bastırılması için, hükümet yanında ta-
vir takınıp, yer almışlardır. Aynı şey, bu kez 1938 Dersim Direnişin-
de Sünni aşiretler için söz konusu olmuştur.
Sömürgeci devlet, Kürdistan'daki mücadelenin alevlendiği dönemlerde
bu çelişkiyi dürterek hızlandırmıştır. Maraş Olayları'nda da olan
budur. Kürt Halkının anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadelesine
karşı bir komplo söz konusuydu. Yoksa, Türk "solu"nun iddia ettiği
gibi -şimdi dönemleri var- gibi, "devrimcilerle faşistler arasında-
ki çatışma değildir. Devletin resmi arşivleri ve yargılamalar sıra-
sındaki dökümanlar yavaş yavaş ortaya çıkmaktadır. Tarih, ileride, Ma-
raş Olayları'nın gerçek yanını en ince noktasına kadar ortaya çık-
racaktır. Türkiye'de eskiden beri bir adet vardır: olaylar geçer, se-
neler sonra bazı "demokrat" geçinenler ve gazeteler, nereden alın-
dıkları bilinmeyen "belgeler"le eski olayları açıklarlar. Olay sıra-
sında yapılan değerlendirmeler ve saptamaların doğru olduğunu ve kime
ait olduğunu da söylemezler. Şimdi de Türkiye'de eskileri açıklama mo-
dası yaygındır, adeta bir yarış vardır ve bundan övünülmektedir...
- (19) Biz, birisi profesyonel olmak üzere, davaya bakmak için üç Avukat ve
reçektik. Profesyonel olarak Avukat Şerafettin Kaya görev alacaktı.
Kendisi bunu kabul etmişti. Diğer verilecek Avukatlar için isim de
bildirmiştik. Profesyonel iki Avukat için öneri de yapmıştık. Profes-
yonel arkadaşlar, usul hükümlerini iyi bilen, dava boyunca ayrılmaya
cak ve güvenlikleri sağlanacak kişiler olacaktı. Mahkemeler kar-
şısında taktikleri kendileri saptayacaklardı.
- (20) Kürdistan'da mevcut siyasi gruplara sunulan güçbirliği düzeyi ile
ilgili görüşmelere esas alınan deklarasyonun tam metni:

"DEKLERASYON

İLKELER:

KAPİTALİST KÖLELİĞE KARŞI MARKSİST-LENİNİST MÜCADELE TEMELİNDE AN-
TI-SÖMÜRGEÇİ ULUSAL DEMOKRATİK MÜCADELE BİRLİĞİ,

- 1-Emperyalizme ve faşizme karşı;
- 2-Sömürgecilğe ve Türk/Arap/Fars burjuvazisinin Kürdistan'daki sö-
mürgecilğine karşı;
- 3-İşbirlikçiliğe (işbirlikçi Kürt ticaret burjuvazisi, ağalık-seyh-
lik-seyit-dedelik kurumlarına, her türlü feodal baskı ve sömürü -
ye) ve bütün biçimler içindeki gericiliğe karşı;
- 4-Şövenizme ve sosyal-şövenizme karşı;

DEVRİMCI PROLETARYANIN DÜNYA DÜZLEMİNDEKİ TOPLUMSAL DEVRİM STRATE-
JİSİNİN GENEL-TEMEL VE VAZGEÇİLMEZ İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA MÜCADELE
EDER.

PROTOKOL:

Türkiye özgülünde anti-sömürgeci ulusal demokratik mücadele bir-
liği aşağıdaki protokol hükümlerine uyar:

- a-Militarist-sömürgeci Türk burjuvazisinin anti-komünizm ve an-
ti-Kürdizmine karşı mücadele eder;
- b-Sosyalist siyasal güçlerin birliği ve önderliği temel olmak ü-
zere, tüm devrimci güçleri, yurtseverleri, demokratları deklarasyon
ilkeleri düzeyinde örgütlendirir;

c-sayısal çokluğa göre değil, niteliklere göre (nesnel olarak ortak payda etrafında yer alan) grupların eşit olarak temsilini öngörür, bunun için;

d-Demokratik inşaa ve kolektif önderliği esas alır;

e-Yatay ve dikey örgütlenme bütünselliğini gerçekleştirmek için çalışır;

f-Siyasal çalışma alanını öncelikle işçi sınıfı ve yoksul köylülük içinde yoğunlaştırır;

g-Toplumsal devrimin mihveri etrafında, ulusal ve demokratik muhalefete bilinçli bir ifade verir;

h-Grup çıkarlarını reddeder, dar grupçu anlayışı teşhir ve mahkûm eder;

ı-Propaganda ve ajitasyonda serbestliği reddeder, bu faaliyetleri deklarasyon ilkeleri çerçevesinde merkezileştirir;

i-Merkezi yayını, gerçekleştirir;

j-Merkez yayını, deklarasyon ilkelerinin siyasal çalışması ve nesnel teorik bilgilendirme için kullanır;

k-Türk Solu'nu temsil eden gruplar, kolektif önderlik kurumunda, temsil edilemezler, ilişkileri ittifaklar düzeyinde ele alınır;

l-İlkeleri ihlal eden, deklarasyona ters düşen gruplara karşı kolektif olarak mücadele eder.

Bak: Rızgari/9, Şh, 9-10, Kasım 1979.

(21) Mamak Cezaevinde çatışmalar olduğu zaman, PKK'li D.Yıldırım'a "Diyarbakır'a nakledilirsem, ilk çalışmam bu çatışmanın ortadan kaldırılması çalışması olacaktır ve arkadaşlarımız da bunu yapmaktadırlar" şeklinde bir açıklama yapan Rugen, kısa bir süre sonra, Diyarbakır Sıkıyönetim Askeri Cezaevine gönderilmiştir.

(22) Buna en iyi örnek, Ankara Mamak Askeri Cezaevi'dir. Bu cezaevinde faşistlerle devrimciler ayrı ayrı koşularda kalyorlardı. Adını ettiğimiz tarih 8 Ekim 1979 ila 28 Mart 1980 arasındadır. Daha sonraları uygulama değişmiş ve birarada kalma zorunluluğu getirilerek, oldukça kötü sonuçlar vermiştir.

Mamak'da ayrı ayrı kalmaktan ötürü, mahkemeye, revire, görüğe vb. gittikleri zaman, karşılaşmak zorunda olduklarından aralarında kavgalar oluyordu. Bu nedenle her iki grup birbirlerine karşı gereken önemi de alıyorlardı.

Gece koşuşu için nöbet tutulmuyordu. Faşistlerin herhangi bir biçimde anahtarları elde ederek -koşuşu kapısının anahtarları dışarıdaki inzibat erinin elindeydi- herkesin uyuduğu bir zamanda koşuşa saldırmaları mümkün künü ve bu durumda çok zarar görecektik. Önemiz bile mümkün. Bu -nun için gece nöbet tutulması gerekirdi, önerdik, ama kabul etmediler. Bir gece, dış kapıdaki demir parmaklıklardan geçemeyecek kadar büyük çar elmayı sorumlumuz (D.Yıldırım) ile birlikte inzibata vermek istedik, elma geçmeyince, inzibat kapıyı açtı ve içeri girerek, elmayı aldı. Bu bizim için bir deneydi. Nöbet tutma konusundaki önerimizin önemi gösteriyordu. İnzibat içeri girdiği zaman, üzerine çullanarak, anahtarları alabilirdik. Nitekim, zemin katta biri devrimcilerin, diğerinde faşistlerin kaldıkları iki koşuşun da anahtarları aynı inzibatta idi. Bir süre sonra devrimciler ile faşistler arasında çıkan kavgaya sonunda, gece nöbetine bütün gruplar ikna oldular. Koşuşta nöbet işi kabul edildi, herkes nöbet tutmaya razı oldu. Koşuşta birbirlerini suçlayan, hain olarak nitelleyen, birbirlerine "Maocu bozkurt" ya da "Sosyal faşist" diyenler, bu tür suçlamalar yapanlar da vardı. Böylece, nöbet tutanlara, yani, "Maocu Bozkurt", "Sosyal Faşist", "Sosyal Faşist" "Mao'cu Bozkurt" a canını emanet edip işini götürüyordu. Bir gün, Türkiye'de Eski TÖB-DER Genel Başkanı G.Gazioğlu ile sohbet ederken ;

"yahu hoca, sen canını "Mao'cu Bozkurt"a, o da senin gibi "Sosyal Faşist'e teslim ediyor, bu nasıl iştir?" dedik.
G.Gazioğlu' da her zamanki şakacı tavrı ile;
"Orayı karıştırma, muhakkak bu işte bir yanlış var" diye cevapladı...

- (23) Cezaevinden bu konuda gönderilen metin çok önemlidir ve Rızgari arşivindedir.
- (24) KUK ile HK arasında çatışma olmuş ve birbirleri ile ilişkileri çok bozuktu. 28. koğuş dardı ve yer yoktu. Herkes hemen hemen ikili yatıyordu. Bir ara, HK'li birkaç kişi hastahaneye getirilmişti (Elazığ'dan getirildiklerini hatırlıyoruz). Elleri kırık, yaralı, alçıda bulunan bu unsurları hastahaneden 28. koğuşa getirmişlerdi ve Elazığa sevk edilmek için bekliyorlardı. Yer olmadığından HK'liler, gece onları ya tırap, yemekhanede sabahlıyorlardı (ya da yatıyorlardı). Gündüzleri ise, yaralılar yemekhanede oturuyorlardı. Mümtaz sorumluya bu arkadaşlara yer verilmesini söyledi. "hem misafir hem de sakat oldukları için durumu önemsemek gerekiyordu. Hiç aldırış etmediler. Lunda sonra Mümtaz sorumluya giderek, "eğer yer bulamıyorsan ben ve Ruşen yerimi zi onlara vereceğiz" demişti. Kabul edilmişti. Ancak, HK'li Yıldırım Ba yazıt, çok hırçın, kötü ve bozguncu birisiydi. Kabul etmedi ve yaralılar aynı biçimde yatmaya devam ettiler. Aslında yer yoktu, birçok kişi yerde yatıyordu. Ancak, bunların durumları alçılı oldukları için, zordu..
- (25) Bu olayın ve benzerlerinin, ilerideki yenilgileri nasıl etkilediğini göreceğiz. 2 Nolu Cezaevi incelendiği zaman görüleceği gibi, bütün siyasetçi gruplar ve unsurlar, ah ve vah ederek, geçmiş günlerin bozuk ilişkilerini gündeme getirdiler. Ama, süreç bu tavırlarında hiç de samimi olmadıklarını isbatladı.
- (26) M. Öztürk, cezaevindeki ilişkilere çok zarar vermiştir. Bununla ilgili özel olarak ciltler dolusu yazılabilir..
- (27) Bu tür olaylar sonradan rahatça konuşulur ve anlatılır olmuştur. Bir gün yanyana hücrelerde bulunan E ve P. Uzun birbirleri ile galkaşıyorlardı. Biraz da iğneleyici idi. P. Ruşen'e "abi, şayet 1 Nolu'da olsaydık, E, örgütsel bir kararla beni ifadeye aldırır ve iyice benzettikten sonra, getirip yatağıma yatırır. Başıma da nöbetçi dikerek, birkaç gün yataktan çıkmamamı tenbih ederlerdi. İdare'ye ve diğer siyasetçilerin unsurlarına, "Paşa ağır hastadır, onun için yatıyor" derlerdi.. Bunun üzerine E "Paşa, geçmişte kalmış şeyleri şimdi ortaya atman ayıp olmuyor mu?" diyerek tepki göstermiş, fakat uygulama biçimini inker etmemiştir..
- (28) Adı geçen UDG (Ulusal Demokratik Güçbirliği), ÜY, KUK ve DDKD arasında oluşturulmuştu. Bu konuda gereken eleştirileri yapmıştık. UDG (UDG'nin Kürdistan'daki taklidi) son zamanda resmen iflas etmişti. Cezaevindeki koşullara tamamen ters olarak yeniden hortlatıldı.. Bunun üzerine, cezaevinde bu gruplar birlikte hareket etmeye başladılar. Bu, aynı zamanda ÜY'nun bir isteği idi. Onun önerdiği istikamette davranış gösteriyorlardı.
- (29) Kürdistan'da öldürülen kişilerin ailelerine ödenen tazminatın adına "Kan Parası" denilmektedir.
- (30) Bu olay üzerine, Mümtaz arkadaş çok kızdı ve hemen Gevrê'yi bulmak için onların bulunduğu kısma gitti, Gevrê'ye, "...sen niye bu kadar korkaksan, bizim ilişkilerin var, dışarıda Avukat arkadaşlar senin devanla uğraşıyorlar. Ruşen birtakım insanlarla senin için görüşme -ler yaptı. Sen bizim haberimiz olmadan kalkıp, burada haraç veriyor -

sun, korkma biraz diren.."dedi.Gevrê, ağladı ve "burada ne desem boş" dedi.Durumunu FKK'lilere götürmek istedik,"bunu mümkünse yapmayın" diye, adeta yalvardı..

- (31) Üzerimizde baskılar artınca, görüşçülerimiz daha da çoğaldı. Bu kez, soyadı tutmayanları ve erkekleri görüşe almadılar. Ailelerimizin ilgileri sömürgecileri çileden çıkarıyordu. Görüşçülerimize de işkenceye başladılar. Görüş için sırada bekleyenler, askeri eğitime tabi tutularak, yat-kalk talimi yapmaya başladılar. Coplanıp, süründürüldüler. Hakaret gördüler.. Bunlar yetmezmiş gibi gözaltına alınarak, tehdit e dilmeye başlandı. İşyerlerine gitmeye ve baskı yapmaya, yıldırma ya çalıştırdılar. Fakat, yıldırmadılar. Yüzlerce kilometre uzaktan gelenler 1 dakika bile görüşmeden çekip gittiler. Görüşçülerimizin desteği, direnişlerde de önemli oldu. Bütün bu nedenlerden görüş önemliydi, bunu iyi kullanmak gerekiyordu.
- (32) 5. talep'teki otobüs sorunu 1 Nolu'da değil 2 Nolu'ya gittiğimiz zaman yerine getirildi. 1 Nolu'da otobüs ihtiyacı yoktu.
- (33) N'in karısı bizim bazı arkadaşların akrabası idi. Görüşe geldiği zaman bizim arkadaşları da sorar, ihtiyaçlarını getirirdi. Görüş boykotuna da N ile tartışmamızdan sonra, Karisi görüşe gelince bizim arkadaşlarla görüşüyordu. N tembih etmiş olabilir. Aslında birşeye ihtiyacımız yoktu ve her seferinde saol diyorduk, ama, yine de bu durum bizleri üzmişti!
- (34) Serok, Kürtçe başkan demektir. Burada Başkomutan olarak kullanılmıştır. Cahs ise, Kürtçe eşek sıpası anlamındadır. Güney Kürdistan'daki mücadelede düşmanla işbirliği yapanlara bu ad verilmiştir. Giderek, tüm Kürdistan'da aynı anlamda literatür'e yerleşmiştir. Şimdi, siyasi literatür'de hainlere bu ad verilmektedir.
- (35) Bu metin, 27.7.1980 tarihli olup, 8 sahife el yazmasıdır. Diyarbakır 1 Nolu Sıkıyönetim Tutukeviden dışarıya gönderilmiştir. Rızgari Arşivi.... bulunmaktadır.
- (36) Bak: Rızgari Arşivi, 4 Sahifelik el yazması metin, 16 Haziran 1980 tarihli, Diyarbakır Sıkıyönetim 1 Nolu Tutukeviden dışarı gönderilmiştir. "BURJUVAZİ'NİN ZİDDANLARINDA ASGARİ MÜSTEREK, ORTAK YAŞANTI VE DAVRANIŞTIR" başlıklı, Siyasetlere verilmiştir, ancak cevap alınamamıştır..
- (37) PKK tabanındaki unsurlar diğer siyasetlerdeki etkin unsurlarla konuşulmuyorlardı. Yasaktı. Konuşan hemen sorguya çekilirdi. Firçokların bize bu konuda belirlemeleri oldu. Bize karşı ilgi de vardı, da valarının takibi olsun, siyasal ilişki olsun, bu ilgiyi PKK kontrol e diyordu.. PKK Üyelerinin "uyarılmasından" korktuğu kadar, Üyelerine güveni de yoktu. Baskı kullanıp, aradaki bağı koruyordu. Kendi Üyelerine diğer siyasetlerin ne söylediklerini ve ilişkilerini öğrenmek için istihbarat ağı kurmuştu (!) Biz, bu görevlilere KIU (karşı istihbarat) uzmanı diyorduk. Çok gırgırdı...
- (38) Mazlum yalnız bu metni değil, yukarıda 36. açıklamada sözünü ettiği -miz metni'de düzenleyip, dışarı vermiş ve kullanmıştı. "Bilimsel Çalışmalarında" böylesi birçok metnin görülmesi mümkündür..
- (39) 2 Nolu'da bizim bulunduğumuz 14. koğuşa geldi ve bizimle kalmak istedi, almadık. Durumunu birçok kişi bildiği halde, bizim yanımıza gelmesini kabul etmişlerdi. Ki, mazlum'un koğuşunda kalıyordu. Daha sonrada baskılar başladığı zaman idare tarafından koğuş sorumlusu yapılmış, koğuşundakilere kan kusturmuş, askerler ve subaylara tağ çıkarırcasına işkence yapmıştı.. Birçok inсандan bunu dinledik. Yargılaması .

başlayınca itirafta bulundu.İdareye çok büyük katkıları oldu.Daha sonra az bir ceza aldı ve paçasını kurtardı..Şimdi tahliye olması gerekir.

Daha sonraları itiraf yapan ve PKK'nin etkin Üyelerinden Hasan HU sayın Karakuş (Milvan Eolge Sorumlusu ve bazı yerlerde de "Askeri Konsey Üyesi" olarak adı geçmektedir);"Fehmi Hoca sonradan devletin adamı olmadı,tutuklanmadan önce de hareket içinde bir ajandı" diyerek,açıklamalarda bulundu.

- (40) Ş.Kaya'ya ilettiğimiz bu olayı ,kendisi daha sonraları Suriye'ye gittiği zaman bizzat İ.B'den sormuştu.İ;"babam,burada Kak Ş..diye bilinen sana ulaştırılmak üzere T-KDP aracılığı ile para yardımı yaptı.Eu para yanlışlıkla -o yanlışlık diyor- benzerlikten dolayı Av.Ş.E'ye iletilmiş,O'da üzerine yatmış!"diyor.Siz,şu dünya'nın işine bakın!..
- (41) Esrar içtiği iddiasıyla PKK'liler tarafından dövülen kişidir.Yukarıda bahsedilmişti.
- (42) Pizzat kendisi Mümtaz'a beyanda bulunmuş ve "size bir kurumum geçmedi"demmiştir.Yaninde bulunan birkaç kişinin huzurunda Mümtaz" bu ayıtlığını bize ver,böylece bize de geçsin"diyerek işi gırgıra getirmişdir.Son zamanlarda birkaç arkadaşımızı işe almış ve bize de iyilik(!) etmişti..
- (43) M.Yokuş,Diyarbakır'da kimseye söz hakkı vermeyen biriydi.Cezaevin de hakkında çok şey anlatıldı,bunları buraya geçirmek olanağımız yok,ancak,bazı kısa belirlemeler yapmak gerekiyor.M.Yokuş,soruşturmaya alındığı zaman resmen polisle anlaşarak,birçok unsurun yakalanmasını sağladı.Soruşturma ve mahkeme durumu özel olarak araştırılmalıdır.Ezzat soruşturmadan serbest bırakılmıştır.Yanında bulunanların ilginç beyanları vardır!
- (44) Siyasetler bu belirlemeleri yaparak kendi durumlarını kamufle etmek istiyorlardı.Hiçbir şeyden haberlerinin olmadığını göstermek,kendilerini savunmak amacını güdüyorlardı.Halbuki ilişkiler çok a çıktı,bu siyasetler her şeye ortakılar..
- (45) Pu RAPOR,Rızgari arşivindedir.Bu metin incelenmelidir.
- (46) Değerli arkadaşımız İ.Besikçi 'nin, "Kürdistan sorununda geri adım teslimiyet getirir,ne yapıp edip geri adım atmamalı,atarsanız üzerinize çullanırlar..." belirlemesini unutmamak.
- (47) Bu konuda Ş.Kaya'dan en geniş bilgi alınabilir..
- (48) Avukat G,müvekkileri ile görüşmeye geldiği zaman bizim arkadaşlar la karşılaşmış ve çıkmıştı:"bizler hakkında çok şeyler konuşunuz,yazdınız -Rızgari 8 ve 9. Sayılarda yazılanları kastediyor..- arkadaşımız H.için ...demişsiniz.Aileleriniz bizleri görünce laf atıyorlar,dedi-kodu yapıyorlar vb..."demmişti.Ruşen'de,"dergide yazılanlar hafif kalır..Ayrıca,dedi-kodu'yu da sizler yapıyorsunuz.Şimdiye kadar seninle ilgili de yaptılar,biz koruduk..(...)"şeklinde belirlemeler yapmıştı.Mümtaz'da G'ye "söylediklerin yanlışdır,biz kimse hakkında böyle belirlemeler yapmadık"diyerek,gelişmeleri uzun uzun açıklamıştı.Kendisi hakkında söylenenleri aktarmıştı.
- Bir daha bizimle görüşmeye gelmedi.Haklıydı!"Allah kimseye birden bire böyle Merkez Komitesi üyeliği nasip etmiyor.."
Gün oldu,devran döndü..Ala Rızgari,H'nin teşhiri için Suriye'lerde konferanslar düzenledi..Pirçok yayın yaptı,mektupları bile yayınladılar...Acaba,O zaman G.Hanım bizi ve cezaevindeki konuşmalarla

rını hatırladı mı? Merak eder dururuz..

- (49) R.Arslan,"devrimcilere yönelen bir suç ve davranış olmamak kaydı ile"PKK'lilerin Adana'daki tüm davalarına bakıyordu.Diger bölgelerdeki PKK davalarını da arkadaşlarımız takip ediyorlardı.Adana'daki PKK davalarından biri de Kemal Pir'in davasıydı.Hayri,tüm bunların bilincindeydi..Sırf hıncını ortaya koymak için,geçmişteki bir olayı getirmişti.Bunun başka anlamı yoktu..
- (50) Mahmut Bilgili,kısa bir süre Ş.Kaya ve C.Bilek ile birlikte çalışmıştı.Yapılan baskılar üzerine görev yapamaz hale gelince,Diyarbakır'dan ayrılmış ve askere gitmişti.Hakkında açılan dava sonuçlanınca,cezasını Diyarbakır 2.Nolu Cezaevinde tamamladı.Namuslu,dürüst bir insandı.
- PKK sempatisini olan M.Bilgili,Ankara'da bazı unsurların davalarını takip etmişti.Daha çok akrabalık ve arkadaşlık ilişkileri nedeniyle takip ettiği davalar Diyarbakır'a nakledilince,burada da davalara katılmış,daha geniş ilişkiler içinde,açılan büro faaliyetlerini götürmüş,diger Avukat arkadaşlara gerekli yardımı yapmıştı.
- M.Bilgili 1985 yılında yurtdışına çıkmış,Fransa'da siyasi mülteci olarak bulunduğu sırada PKK'lilerce baskı altına alınarak,kendi beklentisiyle "yerine getiremeyeceğim öneriler" nedeniyle Fransayı terk etmek zorunda kalmıştı.Arkaadaşlarımızın yardımı ile Hollanda'ya getirilip iltica etti.Burada siyasi mülteci olarak bulunduğu sırada PKK'liler tarafından hunharca kalledildi...
- Hollanda'da bulunduğu sırada görüşmek isteyen M.Bilgili ile arkadaşlarımız görüştiler."Baskı altında olduğunu,hayatının tehdit edildiğini,öldürülmek tehlikesi ile karşı karşıya bulunduğunu"belirten M.Bilgili,kendisine yardım edilmesini istedi.Çok ciddi açıklamalarda bulunarak,siyasi önerileri de tartışabileceğini belirtti..Hollanda'dan alınıp başka bir yere yerleştirilmesi için çalışmalar sürerken cesedi kanalda bulundu...Türk devletinin ve polisinin başaramadığını PKK'liler yapmıştı.Kürdistan için devrimci bir değeri ortadan kaldırmışlardı.Onu yakından tanıyan arkadaşlarımızın bazılarınının M.Bilgili ile ilgili acıları büyük oldu...
- (51) Siverek'teki,PKK-Bucak Aşireti arasındaki çatışmada,Ala Rızgari'nin de bulunduğu ve mücadelede öncülük ettiğini açıklayan bildiri meşhur(!)'dur...Biz,Siverek çatışmaları üzerinde özellikle durulması gerektiğini düşünüyoruz.Bu süreç çok önemlidir.Olaylara taraf olanlar arasında ve Cezaevinde bulunan tutuklular arasında bu konuda çok sert tartışmalar oldu ve eleştiriler kifürlere vardı...Siverek'ten bu olaylar nedeniyle tutuklananlar arasında çok farklı görüşler ve değerlendirmeler olduğunu da ekleyelim...
- (52) Nakiller Ankara'dan açır Askeri Hakliye uçakları ile olmaktadır.Uçak Etimesgut'tan kalkar,Merzifon'a iner,oradan kalkar Kayseri'ye iner,oradan kalkar Malatya'ya iner ve oradan da kalkıp Diyarbakır'a varır.Sabah kalkan uçak bu nedenle ancak akşam Diyarbakır'da olur.Uzun ve yorucu bir yolculuktur.
- (53) Rızgari'deki ayrımadan sonra oluşturulan Ala Rızgari Dergisi'nin sahipliğini İ.Delen yüklendi ve ilk sayı nedeniyle tutuklandı,Van Cezaevinde bulunuyordu.R.Arslan,N.Özbingöl'e(daha sonra Ala Rızgari MK üyesi)"İ.Delen'e haber ilet,kendisi ile görüşmek ve davasına girmek istiyorum"dediği halde,hiç bir haber gelmemişti.
- (54) Ala Rızgari'cilerin kendi içlerindeki eleştiri ve suçlamalarını bize anlatmalarını önerdik ve dinlemedik.Sözü edilen arkadaşları eğer görürsek,eleştirileri onlara yapabileceğimizi bildirdik.Bizimle ilgili belirlenen haklılık üzerinde de durmadık.İçinde bulunduğumuz durum ve koşullar çok kritikti...

- (55) Bu arkadaşlardan Burhan Akdağ, önüne koydukları boku yemediği için, ağır işkence görmüş ve boynunu kırmışlardı. Boynu her taraftan askıya alınmıştı. Yaşamını cezaevinde sürdürmektedir. A. Zengin ise, son olarak kafadan olmuştu, şimdi tahliye olduğu söylenmektedir.
- (56) Cezaevine sokulan fotoğraf makinaları önemli görevler görmektedir. Bize gönderilen küçük ve kullanışlıydı, ancak, çekim sırasında çokca ses çıkarıyordu. Her mesafeden çekim yapılabiliyordu. Bu, profesyonel bir iş olarak ele alınmalıdır..
- (57) N.E. Hüseyini, Dengé Kawa'cılarını eğitime aldıktan sonra, aralarında gerçek ilişkiler başladı. N. TIKP'le anlaşmıştı ve TIKP'in o günkü anlayışına göre, Amerika'ya "ara güç" olarak bakıyordu. "Rus Sosyal-Emperyalizmi, Amerikan Emperyalizmi'nden daha tehlikeliydi. Bu nedenle Rus-Sosyal-Emperyalizmi'ne karşı olan Amerikan Emperyalizmi, bir aragüç olarak desteklenmeliydi". Türk Solu'ndan ithal edilen bu görüşe, N.'in TIKP ile anlaşmasından habersiz birçok Dengé Kawa'cı karşı çıktı. Ve N.'i "karşı-devrimcilikle" suçladılar.. Siirt ve Batman bölgesinde Dengé Kawa'ya bağlı dernek yöneticileri olan arkadaşlar, N ile ilişkilerini bize anlattılar. Komünden de ayrıldılar. Bizimle birlikte kalmayı önerdiler. Biz, Komünü yeni kurmuştuk ve ayrılan arkadaşların mahkemeleri de yakındı, tahliye olmaları bekleniyordu. 2 Nolu'ya taşınma yakındı ve taşınma hazırlıkları sürüyordu. Kendilerine "durumu yaygınlaştırmayın, mahkeme sonucunu bekleyin, şayet tahliye olmazsanız beraber kalmanın bizim açımızdan sakıncası yoktur. Tahliye olursanız burada kalacak arkadaşınız, S. Yüksekbağ bizimle kalabilir. Sonuç olarak tahliye oldular. S. bizimle kalmaya karar verdi. (S. bazı siyasal önerilere olumlu cevap vermiş, ÖP'ni kabul etmişti. Öz-eleştirisini yazılı hale getirmişti...) Gasp suçundan yargılanan Şırnaklı Mehmet adındaki arkadaş da bizim Komüne girdi, bir gün sonra ayrıldı.. 2 Nolu'da N. hiç bir zaman S. ile konuşmadı. S. ye karşı çok ilkel ve ziyaretler aldı. Nihayet N. iki kişi ile kaldı. N.'in deşifrasyonunda S'nin payı büyüktür. Bu genç insana karşı N.'in tavrı ilginçti..
- (58) İSO, yaptığı işkencelerle meşhur bir gardiyandır. Ağır mahkumların, çoğunluğu İso'yu tanırlar! Adalet Bakanlığı, disiplini bozulan (!) Cezaevlerine İso'yu görevli olarak gönderir. İso, disiplini (!) sağlardı ve dönerdi.. Namussuz bir adamdı ve herşeyi yapardı.. Ankara Cezaevindeki isyandan sonra Bitlis'e sürülen ve sonra idam edilen Nejjedet ADALI'da Bitlis'e gelmiş ve İso, buna çok işkence etmişti. Bu olaydan sonra devrimciler tarafından İso'nun evi bombalanmıştı..
- (59) Kendi beyanları şudur: "Rızgari'nin ağırlıklı olduğu yerlere giremedik". Tunceli'yi bir tarafa bırakırsanız, Rızgari'nin güçlü olduğu alanlardan cezaevinde bir tek PKK sanığı yoktu. Bu bölgede PKK'nin a çık ve elle tutulur siyasi bir çalışmasına da rastlamadık. Bu konuda ciddi değerlendirme yapılmalıdır.
- (60) PKK'lilere verilen bu metin çok önemlidir. Bizzat Mazlum Doğan arkadaşlara söyle belirlemeler yapmıştır: "abi bizi çok sert eleştirmişsiniz, cevap vereceğiz. Ancak, çok önemli ve doğru belirlemeler yapmışsınız. Bu, mutlaka uygulamaya geçirilmelidir..." Ancak, ne 1 Nolu'da ve ne de 2 Nolu'da cevabı verilmedi.. Bu metin, Rızgari Arşivindedir.
- (61) Ali Ereğ (cin Ali), 2 Nolu Cezaevindeki 1. Ölüm Orucu'nda (ilerideki bölümlerde, 2 Nolu'da 1-8 Ocak Eylemi ve Ölüm Orucu ile ilgili geniş bilgi var), kendi isteği ile eylemi bıraktıktan sonra, acele ile ve çok miktarda yediği için, miğdesi delinerek öldü..
- (62) Yarbay Lütfü Güner, insançıl ve her şeyi tutuklular lehine çözmek için mümkün olan çabayı harcardı. Tutukluların yakınmaları için, şehirden bulunan hamamcılarla pazarlık eder ve "kulağı çekildiği" i -

çin sonradan vazgeçtiği söyleniyordu. Ancak, çok rüşvetçiydi ve küçük paralara tenezzül ediyordu. Mahkemeler ile tutukluklar arasında arabuluculuk yaptığı da söyleniyordu. H. Zeyrek, Yarbayı çok iyi kullanıyordu. Yarbaya, işkenceci değil, herkese yardım ederdi. Yumuşaktı... Bir keresinde, Urfalı olan ve çocuk yaşta bulunan Lütfü ismindeki tutuklu ile arasında şu olay geçmişti: Cezaevinde yer olmadığı için geceleri idare kısmında yatan ve gündüzleri tutuklular tarafına geçen çok kişi vardı. Bunlardan biri de Urfalı Lütfü'yü. Bir gece askerler kapıyı açmıyorlar ve Lütfü bağıriyor, "Yarbay, ula Yarbay, oğlum Yarbay... kapıyı aç.." diyor. Bağırmalar üzerine Yarbay geliyor ve demir parmaklıkların önünde durarak, "oğlum.. Lütfü ne istiyorsun" diyor. "Kapıyı açtırıp, bunları hemen bu tarafa alın ve istirahat etsinler" diye emir veriyor...

- (63) M. Hayri Durmuş'un niteliğini yukarıda belirtmiştik. Şunu ekleyerek daha da somutlaştıralım: Hayri, sert mizaçlıydı ve görüşmeleri sinirli götürürdü. Acık yürekli idi, görüşlerini kısa ve net belirtirdi. Ayak oyunları yapmazdı. Biz, PKK ile görüşmelerimizi Hayri ile götürmeyi tercih ediyorduk.
- (64) Biz, şöyle bir belirleme yaptık: "Eğer, bütün bu anlattıklarımız dik kate alınmaz ve bize rağmen bir eylem koyarsanız, biz de katılırız ve biz eylem kırıncı ve korkak değiliz".
- (65) Ağır Cezalık olma şöyleydi: Ya hakkında yürütülen soruşturmanın cezalandırılmasını istediği maddeye ya da idarenin saptamasına göre kişiye "ağır cezalık" denirdi.
- (66) Kışın önünde gitmek için hazırlık yapıyorduk. Bu sırada birçok insan, yanımıza gelerek, ağlamaya, koşuşturmaya ve gitmek isteyenlerle istemeyenlerin bağırmaları ortalgı çınlatıyor. Bu, çok hazin bir manzaraydı. PKK ise, nakil işini kendi menfaatleri açısından yürütüyor. Herşey de olduğu gibi hesaplar yapıyor, bazı insanların yeni oluşturulan cezaevine yerleştirmeye çalışıyordu. Ancak, bu kez, hesabı tutmamıştı. "Lider" unsurlarını gönderemediği zaman, tecrit olacağını sanıyordu. Tabanı ise, tersine durumdan çok memnundu...
- (67) Nakil sırasında koğuşlardan idare tarafına geçenler, sanki cehennemden kurtulmuş gibi büyük bir rahatlık duyuyorlardı. Ancak, nereye gidileceği ve ne yapılacağı düşünülüyordu. "Mal ve Mülklerini" de gram gram tartıyorlardı!
- (68) 2 No'lu Cezaevine taşındıktan sonra siyasetler tarafından kurulan "dergâhların" ömürleri uzun olmadı. "Saltanat" gözlerinde kaldı...
- (69) M. Emin YAVUZ, kardeşleri ve babası içerdeydiler. Ailenin yalnız kadınları dışarıda kalmıştı, onlara da gözaltında çok baskı ve işken ce yapılmıştı. Halen de yapılmaktaydı. Hilvan'lıydılar. Avukat Ş. Kaya, ailesinin durumunu çok iyi bildiği için, dışarıda gereken her yardımı yapıyor ve tutuklu bulunanların da Avukatlığını sürdürüyordu. Mustafa adındaki kardeşleri belli bir süre sonra tahliye oldu. Babaları da belli bir süre yatıp çıkmıştı. M. Emin Yavuz ise, soruşturmada PKK'ye "küfrettirildiği" için ezikti ve içeride tecrit edilmişti. PKK'nin bu kararını protesto için, 1 No'lu da açlık grevi yapmıştı. Yine PKK'den tecritli olan N. Kaya ile yakın arkadaşlıkları vardı ve birlikte hareket ediyorlardı. M. Emin Yavuz cezaevinde epeyce bocalama geçirdi ve yargılama sonucunda Müebbet ceza olarak tecrit hücrelerine getirildi. Başta huku ki yardım (Temyiz Dilekçesi) olmak üzere, kendisine her türlü yardım yapmıştık. PKK'liler ise, onunla konuşmuyorlardı. Çok duygusal olan M. Emin Yavuz, iyi saz da çalıyordu. Son olarak, 1988 yılındaki Cezaevi Direnişinde Ölüm Orucu'na giden M. Emin Yavuz'un durumu ağırlaşmış, hastahaneye kaldırılmıştı. Yapılan müdahale yetmemiş ve mide kanamasından şehit düştü...

M.Emin Yavuz'un en küçük kardeşi Ahmet'ti.Çok gençti.Uzun süre çocuk koğuşunda kalmıştı.Anlatılmayacak kadar baskı ve işkence görmüştü.Militan bir insandı.Ancak,son hali perişandı ve çok çökmüştü adeta yaşlanmıştı.Halen içeridedir ve ağır ceza aldı.Biraz ileride "koğuş değiştirme zorunluluğu" bölümünde adını ettiğimiz Ahmet, bazı arkadaşları ile birlikte PKK'ye muhalefet koymuş ve yazılı bir metinde vermişti.(2 Nolu'yu taşınıldığı zamanlar)Şimdi ki durumunu kesin bilmekteyiz.

- (70) Klasinkof Fahri,kendisinden şüphelenildiği için TKF/ML'den tecritliydi.Gerçekten tavırları çok kuşku vericiydi.Sık sık Kolordu' nun karargahının bulunduğu yere götürülürdü.Çok fakir bir insandı.. M.Kotan kendisi ile konuştu ve "sık sık Kolordu'ya gidiyorsun,sana birşey mi teklif ediyorlar" dedi.Fahri ağlamaya başlayarak şunları söyledi:"Polis'te kurtarılmak vaadi ile düşürüldüm,fakat yakamı onlardan kurtaramıyorum,peşimi bırakıyorlar"dedi.Arkadaşlar,durumunu değerlendirdiler ve vereceği zararın asgariye indirilmesi amacıyla kendisine yardım edilmesine Komün olarak karar verdiler.M.Kotan,kendisi ile özel olarak ilgilenmeye,para ve sigara yardımı yapılmaya başlandı.

Birgün anası görüşüne gelmişti,görüşükten sonra,Fahri koğuşa döndü ve ağlamaya başladı,saatlerce ağladıktan sonra şu belirlmeleri yaptı;"bu ihtiyar kadın nasıl bana bakar,işi zor,kimsemi yok...vb" Bu yapıda insanları polisın kucağına atmamalıyık.Kimse önemsemiyordu.Tecrit diye,işin içinden çıkılmazdı!Ayrıca,Fahri'nin tecriti cezaevi ile ilgili de değildi,nedenini de bilmiyorduk..Neyse,uzun süre,başka koğuşta kalmasına karşılık,arkadaşlar,kendisiyle ilgilendiler.Baskı dönemi başlayınca ilişkiler kesildi.Direnişlerden sonra da ne olduğu ve nerede olduğu ortaya çıkmadı..

- (71) Sloganlar genel olarak "Kahrolsun Sömürgecilik"(biz buna katılıyor duk)ve "Bıjı PKK"(biz buna katılmıyorduk) idi.Alttaki koğuşta S.ÇÜ rükkaya vardı ve yukarıya bağırarak,"N.duyuyor musun,halkımız slogan atıp,bize cevap veriyor"demiş ve "yandaki koğuş dışarıya yakındır,sor bakalım,halkımız kapının önünde mi,slogan atıyor mu?"şeklinde soru sormuştu.Yandaki koğuşta kalan İ.H.Oruç,"yahu ne halkımız,slogan sesleri boğuk boğuk hücrelerden geliyor,siz de dışarıdan geliyor sanıyorsunuz" diye cevap verince,asağıya bildirdiler., Ve bunun üzerine aynı S.ÇÜrükaya "yahu bu Divarbakır halkı birşey yaramaz,bunları tanırım,adam çıkmaz"dedi..Siz değerlendirmeleri ne bakın!

Koğuşlarda sigara da sorun olmaya başlamıştı.1 Nolu'dan gelince sigara sıkıntısı çekilmeye başlamıştı.1 Nolu'da verilen Asker sigara sını kimse içmiyor ve atıyordu.M.Kotan,çöpten çıkarıp,temizliyor , kaldırıyordu.Nakil de bunları da getirmişti.Orada "bunların hepsini size içireceğim"demişti.Gün geldi,koğuşlardan ve hücrelerden sigara talebi gelmeye başladı.Gönderilecek her 2 paket sigaranın yanına,bu çöpten çıkarılmış Asker sigaralarından birkaç paket koymak suretiyle gönderdik ve tümünü bitirdik.Çok güzel içilmişti!

- (72) 2 Nolu'nun ilk İq-Güvenlik Amiri Orhan Şahin,buradan alındıktan hemen sonra"Sıkıyönetim Arama ve Köy Baskınları Grubu"na verilmişti. Polislerle birlikte köyleri basıyor ve "bize silah getirin" diye rek işkence yapıyormuş.Köylüler "yok" dediklerinde,"biz de var,satın alın ve yine bize teslim edin"dermiş.Köylüler para ile bunlardan silah alıp,yine onlara teslim ediyorlar.Bu yöntemle O.Şahin ve yanındakiler milyonları vuruyor,hem işkence,hem de zengin oluyorlar.Yakalanıp,yargılandılar ve O.Şahin 12 yıl ceza aldı.Yanındakiler de ceza aldılar.Son olarak Diyarbakır Askeri Cezaevinde yatıyorlardı."Kadere bakın!"

- (73) Adli Müşavir Ahmet Bayazıt,direnişlerin birinde gelip,birçok konu-

da konuşma yapmış ve ayrıca,"içinizde Avukatlar var,onlara sorun a kıl versinler"demişti.Geçen dönemden edinilen tecrübelerle (1971 dö nemi kastediliyor) dayanılarak içeriye kitap verilemeyeceğini be - lirterek,"bu konuda üstelemeyin,71'de içeriye kitap verdik,lümpen - ler bile siyasi olup çıktılar,bu kez yağma yok"diye devam etmiş ve "ben yasal olanı yapıyorum"demişti.

- (74) G.Atay,kadınlar koğuşu sorumlusu idi.Çok sert davranan,kaşları de - vamlı çatık duran ve normal zamanda bile koğuştakilere baskı uygu - layan,zulmeden biriydi.Kadınlar kendisinden çok yakınıyorlardı(..) Birçok olumsuzluğuna rağmen,baskılar döneminde gerekli biçimde di - rendi,işkenceler sonucu birçok hastalıklar edindi... Sorumlular toplantısında G.Atay'ın açıklamalarına içerleyen İç-Gü - venlik Amiri Orhan Şahin(72 nolu açıklamada sözünü ettik),baskılar başlayınca,cezaevine gelip,o zamanki İç-Güvenlik Amiri Yüzbaşı E - sat'tan G.Atay'ı bir süre kendisine teslim etmesini istemişti.Bir - den G.Atay'ın bağırma sesleri gelmeye başlayınca,kendisine işkence yapıldığı ve hatta ...geçildiği söylendi.M.Kotan,salonda O.Şahin i le birkaç er ve bir çavuşu kadınlar koğuşundan gelirken görüyor,O. Şahin'in ellerini çırpıtmasını ve kan-ter içinde kaldığını,yanıdaki lere ise,"...karısı,işte böyle olur"dediğini işitiyor..Koğuş önün - de ise,blok çavuşu,"....,yüzbaşıya,faşist köpek demiş"diyerek,G.A - tay'den ve ona yapılanlardan bahsediyordu..Yüzbaşı kendisi mi yap - tı,askerlere mi yaptırıldı,bilemiyoruz.Çünkü,bu yüzbaşı (O.Şahin) i - le ilgili ...söylentileri vardı.Bir çavuş ile basılmıştı..Ancak,bu olayla kalmadı,kadınlar koğuşu Esat zamanında da sık sık basıldı.. Bu konuları direnişlerde Ortak Rapora aktaralım dedikimizde,PKK'li ler kabul etmediler.Çünkü,cezaevinde "ayıp şeyler konuşulamazdı.."
- (75) Haydar Aslan,TKP/ML davasından yargalanıyordu,tahliye olduktan son ra,Hani ilçesinin bir köyünde Jandarma ile girilen silahlı çatış mada şehit düştü.Yiğit ve çok mütevazı bir arkadaştı.. Cezaevi Müdürü ile olan tartışmasından sonra kendisine yapılan e - leştirilere hak vermiş ve R.Arslan'a şunları belirlemişti: "Bu tür konuşmanın yanlış olduğunu ben de biliyorum.Ancak, Cezaevi Müdürü'nün tavrı ve tahrik edici konuşması zoruma gitti,böyle dav - ranmak zorunda kaldım..."Haydar'ın hanımı da kadınlar koğuşunda i - di.Çok yürekli ve sağlam bir kadındı.Adı Nazlı Aslan olan bu kadın çok küçük yaştaydı.Kendisine çok işkence yapıldı.Kadınlar koğuşuna yapılan bir baskında Nazlı'nın üzerine CO(köpek) saldırtıldı.Zaval lı kadın havalandırmaya kaçıp,bağırma başladı..Ayrıca,arzına ge - çildiği iddiası da var.Nazlı direnen kadınların başında ydı.Bir sü - re sonra Elazığ Cezaevine nakledildi ve daha sonra tahliye olduğu - nu söylediler...
- (76) Ş.Gülmüş,tahsilini Kırşehir'de tamamlamıştı,ilkokul öğretmeniydi.. Ankara'da Komal Yayınevi'ne gelip giden ve Rızzari'ye sempati du - yan bir arkadaş olduğu söyleniyordu.Tanıyanlar vardı..Kendisi ile birçok kez konuştuk.Mardin'de bir adam öldürme olayı nedeniyle i - dama mahkum oldu.Çok saygılı bir insandı ve dürüst kişiliği ile he men hemen herkesin sempatisini kazanmıştı.İşkence ve baskıdan ol - dukça çökmüştü.Son olarak birkaç Ölüm Orucu'na da katıldı..
- (77) Burada Rızzari Ana Davasını yürüten Askeri Savcı Turgay Çağlar ile R.Arslan arasında geçen ve daha sonra M.Kotan ile de aynı düzeyler de yaptığı tartışmayı aktarmakta yarar var: Turgay,R.Arslan'ın ifadesini alırken,penceresinden görülen Dicle Ü niversitesinin binalarını göstererek,"nasıl olsa on yılda bir yöne time geliyoruz.Bak 1990'da gelince,karşıda görünen Üniversiteye ta şınacağız..(M.Kotan ile tartışmasında ise,"eğer sizin dedikleriniz olursa,mahvolduk,gelecek sefer Dicle Üniversitesine bile sığmayız" demişti)"deyince,R.Arslan şunları söylüyor:

"İşte bunu doğru söyledin.Şayet biz,başaramaz ve siz yine gelerseniz,1990'da buralar size dar gelecek..12 Mart 1971'de Savcılık ve Mahkemeler aynı binada idi ve burası yeterliydi.Ki,onun da üst katı erlerin yatakhanesiydi.Şimdi,altlı,üstlü orası ve burası yetmiyor.Kaldı ki,tüm Kürdistan -Gaziantep hariç- Diyarbakır'a bağlı idi.Şimdi,Erzurum,Erzincan,Kars,Ağrı ayrı bir bölge,Elazığ,Tunceli, Malatya,Bingöl ayrı bir bölge,Gaziantep,Maraş,Adana'ya bağlı ayrı bir bölge,Muş Elazığ'a bağlı,Diyarbakır,Mardin,Urfa,Van,Hakkari ayrı bir bölge olarak oluşturulmuş,hepsinde sıkıyönetim savcılıkları ve mahkemeleri var.Size yalnız bir bölge bağlı ve yalnız ona bakıyorsunuz..Hakim ve savcı bulmakta bile zorluk çekiyorsunuz.İşte bu sizin yenilginizdir.Bu işlerin sonu gelmiyor.Baskı sökmüyor.Tarihin tekerleği bizden yana dönüyor.Bunu sende anladın ve ağzınla itiraf ettin.." demiş ve Savcı T.Çağlar susmuştu.Biz 1971'de çoğala-cağız demiştik,inanmamışlardı.Bu kez de inanmıyorlar.Zaman,kimin ,doğru olduğunu gösterdi ve gösterecek..

- (78) H.Ayan ve F.Kaya,çok yetenekli ve akıllı iki genç insandı.Namuslu,dürüst olan bu insanlar,uzun süre de direndiler.
- (79) Bu olaydan sonra PKK yöneticileri bizim bulunduğumuz koğuşa her ta raftan yüklendiler.Gelip-gitmeleri arttı.Konuştular,tartıştılar ve ilişkileri,biz ayrıldığımız zamana kadar sürdürüldü.
- (80) M.Özkahraman hakkındaki karar Aakeri Savcı T.Çağlar tarafından a - leyhe temyiz edildi ve bozuldu.Rızgari Davası ile birleştirilip ye niden yargılandı,8 yıl ağır hapis cezası aldı.Çeza onaylandı ve ke sinleşti.Şimdiye kadar yakalanmayan M.Özkahraman kaçak bulunuyor..
- (81) 12 Eylül'de darbenin olduğu sabah,M.Kotan bildiriyi duyuyor ve nö - betçi olduğu için koğuşu uyandırıyor.İlk olarak N.Hüseyini'yi kaldı rıyor ve darbe olduğunu söylüyor.N.saşkın bir halde,"ne darbesi"di yor ve M.Kotan "beklediğimiz darbe" diyor ve gerekli tedbirlerin a lınmasını öneriyor.Yapılacak baskınlara hazırlanmaya başlıyoruz...
- (82) Aramalar sırasında,idarenin önemli zulaları ortaya çıkarmaması ve aramayı çabuk bitirmesi için,bulunabilecek yerlere konan,yasak,fa - kat önemsiz şeylere cezaevi dilinde YEM denir.Idare,bunlarla yeti - nir ve aramayı uzatmaz..
- (83) Bizim bulunduğumuz koğuşun aramasına,her zaman,uzman biri katılır - dı.Genellikle,hücre çavuşu Mevlüt Aygün'ü getirirlerdi.Çoğu kez,İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı Esat Oktay YILDIRAN,bizzat aramalarda bulu - nurdu.Birşey bulamayınca deliye dönerdi.Devamlı,"birşey çıkarsa"der ve elini şaklatırdı..Ama,bulamazdı.
- (84) Yukarıda da değindiğimiz gibi,koğuş kuralları vardı ve en önemli o lan ilke'de,"diğer koğuşlardan gelen ya da gelecek önerilerin-özel ya da cezaevi ile ilgili olsun- koğuşa tartışılıp,çoğunluğun kara rı ile hayata geçirilmesiydi".Bu ilke nedeni ile N.E.Hüseyini,bize, çok kazık attı.Ama,bu ilkenin yararı,onun kazıklarından daha önem - liydi..
- (85) Görüş günlerinde,koğuştan,görüşü olanlar,hep birlikte çıkarılırlar dı.Görüş bitince,birlikte geri getirilirlerdi..
- (86) N.E.Hüseyini,"talebe devrimciliği" ile hareket eden ve oldukça kor - kak davranan biriydi.Cezaevinde baskılar başlayınca,M.Kotan;"saldı rı PKK'lileri aşarsa,gelir bizi bulur,direnmek gerekir.."dediği za man,"benim PKK'lilerle hiçbir ortak yanım yok,onlara yapılan baskı lar beni ilgilendirmez,vb.."diyen,N.E-Hüseyini'nin,M.Kotan arkada - sını uyarısını anlaması için,1981-1983 uygulamasını ve ağır baskıla rı görmesi gerekiyormuş!Hücreye getirildiği zaman,hiç kimse ile ko nuşmadığı ve bir deri-bir kemik olduğu sıralar bile,yine kendisini koruyan arkadaşlarımız,moral de veriyorlar ve ayakta tutuyorlar... 1983 yılında 25.koğuşa gidince,orada,E.Kotan'a "günah çıkarıyor"ve R.Arslan ile M.Kotan'ın"tüm uyarıları,belirlemeleri,cezaevi ile il

- gili tesbitleri doğru çıktı. Yanlış yaptık ve onları yalnız bırak -
 tık vb.."diyen N.E-Hüseyini,geç de olsa arkadaşların haklılığını ve
 kendi yanlışlığını teslim etmiş oluyor! Hücreden sonra R.Arslan ile
 de karşılaşılıyor,olumlu tavır takınıyor,utanma duyguları içinde,
 özel bir takım davranışlarda bulunuyor...
- (87) Havacı Başçavuş Mevlüt çok kötü bir adamdı.Diyarbakır'da,Televiz -
 yon tamir dükkanı olduğu söyleniyordu.Ancak,iyi eğitilmişti ve ce-
 zaevini önce bu karıştırdı.Bunun yaptığı tesbitler üzerine,yeni ge-
 len yönetim uygulama yaptı.Cezaevinde uzun zaman görüldü,Soruştur-
 mada da buna rastlayanlar var..Cezaevinde sık sık hoparlörden sesi
 duyulurdu:"...kahpe düşman,kahpe Yunan,Kahpe Moskof..yüzü gülmez ü
 vey ana gibisin..."gibi "kahramanlık"siirlerini,kalın sesi ile o -
 kurdu.Bu namussuz adam,cezaevini desifre etti.Daha sonraki uygula-
 maların gerisinde kalmasına rağmen,yönetimde iken çok başarılıydı.
- (88) Yapılan öneri üzerine bir kantin açılmıştı.Belli ölçülerde isteni
 len şeyleri de satıyordu.Burada görevli dört askerden biri,bizzat,
 kantini çalıştırıyor,digerleri ise,eşya getirme götürme ve dağıtım
 işleriyle uğraşıyorlardı..Burada çalışan askerlerle ilişkilerimizi
 çok iyi götürüyorduk.Tümü devrimci sempaticanı idiler.Cezaevi için
 den dışarıya haberleri bunlar aracılığı ile,küçük notlar ya da söz
 lü olarak iletiyorduk.Avukatların yazıhanelerine de gidip geliyor-
 lardı.Baskılar döneminde,yönetim karma iken bunları değiştirdiler.
 Kalan iki askerden biri kendi isteği ile başka yere gitti,digerini
 ise,ilişkilerini azaltmasına karşılık "esrar içme" ayağına getirdi-
 ler,hakkında dava açtılar,sonunda beraat ettiğini öğrendik.Kantine
 bir de asteğmen Mustafa bakıyordu,önceleri iyi görünmesine karşı -
 lık,sonradan çok kötü bir insan oldu,bela kesildi..
- (89)Şerafettin onbaşı çok namussuz biriydi.Aslen Erzurumlu olup,İstan -
 bul'da Çeliktepe'de oturuyormuş.Baskı olmadığı dönemlerde,kendisi-
 ne tutuklular tarafından çok hakaret edildiği ve dayak atıldığı i-
 çin,baskılar başlar bağlamaz hincını almak için bela kesildi.Eski
 yönetimin en muteber adamıydı.Yeni yönetime de yol gösteren,bazıla-
 rını özel olarak işaret eden,koşulları desifre eden,yeni gelen er-
 lere cezaevini tanıtan,astığı astık,kestiği kestik biriydi ve onun
 dediklerini aymen uyguluyorlardı..Gelen paraları o dağıtıyor,zorla
 imza attırıp ama,paraları vermiyordu.Birçok insanın parasını verme
 mişti.Dışarıda paraları görüşçülerden alıyor,bazı zavallı adamlara
 "sen bana ver,ben veririm"diyerek kandırıyor,getirip vermiyordu...
 Bu tür insanlar adına da bir yazı uydurup,dışarı götürüyor ve gö-
 rüşçülere sanki vermiş gibi görünüyordu.Binlerce lira parayı baska-
 den bu namussuz adam ile ilgili bir olayı buraya aktaracağız:
 Birgün gözünü şişirmişlerdi ve kendisine sorduk,"önemli değil,çarp-
 tim" dedi.Oysa,olay şöyleydi;Koşullarda askerleri dövmeye başladık
 larında asteğmen bunu alıp(iri yarı olduğu için) bir koğuşun önüne
 götürüyor ve koğuşa bağıriyor:"ulan teke tek gelin erkekseviz","i-
 çinizde bununla dövüşecek var mı"diyor..Şerafettin,gözüne ayakları
 sakat Ankara'lı Metin'i kestiriyor.(Metin daha sonra kafadan oldu,
 militan bir insandı.Hüküm aldı,halen cezaevindedir.Ankara'nın Tuz-
 luçayır semtindedir)Metin'i dışarı çıkarıyorlar,koğuş pencerele-
 ren dışarı bakıyor ve Metin ile Şerafettin konuşuyorlar.Metin bok-
 sördü,ama,Şerafettin bunu bilmiyordu,aldanmıştı..Metin,gözünün Üze-
 rine bir tane koyup,yere yıkıyor ve temizce Şerafettin'i dövüyor..
 Koğuş pencereden alkışlıyor ve Asteğmen,askerler kaçıyorlar.Bu o -
 laydan gözü morarmıştı.Artık bu koğuşa yapılmadık kalmadı ve Şera-
 fettin gidip,askerleri toplayıp,ikide-bir bu koğuşa gelirmiş,Koğuş
 ellerinden çok çekmiş.Metin de akla gelmedik baskı ve işkenceye ta-
 bi tutuldu..

- (90) Sıkıyönetim Komutanı Kemal Yamak, bizzat askeri birlikleri tek tek, askeri birlikleridolaşarak, Devegeçidi askeri birliğinde şunları belirtiyor: "bana birkaç Yüzbaşı gerekli. Komünistleri ve bölücüleri iyice hizaya getirecek ve onlara ders verecek. Böyle biri aranmaz da yok mu?" Bu konuşma üzerine, Yüzbaşı Esat ortaya çıkarak görev almak istediğini belirtmiş ve bunun yanında da Cezaevi dış bölümünde de başka bir Yüzbaşı olmak üzere iki Yüzbaşı Kemal Yamak tarafından görevlendirilmişti. Gerçekten Yüzbaşı Esat tam yetki ile çalıştı. "Herhangibir Şekilde" diye söze başlayan Esat, hiç bir zaman sorumluluğu olmadan, istediği gibi yönetti. Herseyi kendisine bağladı. Ceza evini kana ve zulme boğdu. Bu uygulamalara Kemal Yamak'ta bizzat katıldı. Birçok insan öldürüldü..
- (91) Kadınlar Koğuşu'nun gardiyanına "HOROZ" adı takılmıştı. Cezaevindeki kod adı buydu ve böyle tanınırdı.
- (92) Bu açıklamalar, 1. Ölüm Orucu'na katılan ya da o zaman hücrede bulunan, halen cezaevinde kalan ya da bugün tahliye olmuş arkadaşların, kendi anlatımlarıdır. Özetle alınmıştır. Daha geniş metin var.
- (93) 10 Kasım 1981'de Cezaevi tümüyle teslim alınmıştı. Atatürk'ün 100. Ölüm Yıldönümü törenlerle anıldı. Bu törenler baskı ve işkencenin en yüksek boyutunu gösteren önemli bir olaydır. Sabah saatlerinden itibaren tüm koğuşlar, içeride Atatürk fotoğraflarıyla süslenmiş koğuşlarında esas duruşa geçirildi. 9'u 5 gece bütün cezaevi saygı durusunda bulundu ve ardından merkezi yayınla İç Güvenlik Amiri Yüzbaşı E. Oktay Yıldırım, "rahat, hazır ol" komutu verdi ve korkunç bir sessizlik içinde, yine korkunç bir ayak vurma ile bütün koğuşlar toplu olarak, herkes kendi koğuşunda İstiklal Marşını okudular. Pencere açık, 4.000 kişi avazı çıktığı kadar bağırdı yordu, bunu anlatmak çok zordur ve o günleri hatırlayanların tüyle-ri diken diken olur sanıyor. Unutulması mümkün olmayan bir gündü! Bu törenlerden sonra TV çekimi oldu. Öğleden sonra ise, merkezi yayını yapıldı. Bu yayında, Kemal Pır "Atatürk'ün Gençliğe Hitabesini", M. Hayri Durmuş, "Atatürkçülük üzerine" bir yazıdan alındığını sandığımız "Türklük ve Türklüğün tarihi süreci" üzerine bir metni ve Gö nül Atay' da bir şiir, okudular. Bu arkadaşların gönülsüz ve baskılarla okudukları kanısındayız, ancak gönüllü olarak ve çok makamlı, şeddelli okuyanlar da vardı. Örneğin; M.S. Bilgin uzun bir şiir okudu; bu şiir "o gemi niçin böyle ağır geliyor, yoksa yükü mü ağır, hayır, O Mustafa Kemal'i getiriyor" mısralarını içeren (şimdi hatırladığımız kadarıyla) bir şiirdi. Ayrıca, daha sonra sözünü edeceğimiz Hava Korsanlarından Doktor Ömer, İstiklal Marşının on katasını şiir biçiminde ve çok makamlı okudu... Bu arkadaşlar o günlük ilişki ve bağlantılarında cezaevindeki uygulamaları gönül rızası ile kabullenen ve İç-Güvenlik Amiri'nin en önemli yardımcılarıydı... Ömer, çocuklar Koğuşu'nun işkencecisiydi.. İşte, Esat Oktay Yıldırım, bu günden sonra yaptığı bir konuşmada, "cezaevinde sinekler bile kurallara uyuyor" demişti...
- (94) Bu askerin adı Numan Topaloğlu'dur ve aslen Artvinli'dir. Sarışın, uzun boylu olan Numan Gürcü idi. İri kıyım biriydi ve çok namussuzdu. Çok gösteriş meraklısı, havallı bir insandı. İtiraf zamanında çavuş değil, bir koğuşun gardiyanıydı. Daha sonra 37. tecrit hücrelerin de onbaşı ve ondan sonra da 35. tecrit hücrelerinin çavuşunu yaptı. Numan Topaloğlu, birçok insanı öldürmüş ve sakat bırakmıştı. Sağcı bir düşünceye sahipti, bunu açık-seçik belirliyordu. Lise mezunuydu, üniversiteyi okumadığından kendisinde aşağılık kompleksi oluşmuştu. Bunu her vesile ile açıklıyordu. Tahsilli insanlardan özel olarak kıcık alıyordu. Mahkemelere giden askerler önlerine gelen el biseyi giyip, rütbe de takabiliyorlardı. O nedenle Numan'ı çavuş görmüş olabilir. Açıklama yapıldığı dönem 35. hücre çavuşu Mevlüt Aygün'dü ve bundan sonra da "kambur" takma adlı birisi olmuştu...

- (95)Avukat Hüseyin Yıldırım adına Avrupa'da yayınlanan "Kürdistan Halkının Diriliş Mücadelesi, Diyarbakır Zindanı"adlı kitap.Bakınız ,sahife 77-101,Mazlum Doğan için belirlemeler.Adı geçen kitabın ciddi bir e-leştirisinin yapılması gerekmektedir.Ayrıca,bak:Sunuş bölümü,burada da H.Yıldırım'ın kitabı ile ilgili belirlemeler var.
- (96)M.Doğan'ın intiharını ilk olarak yemek dağıtan M.Demir ve S.Çelik a-dındaki arkadaşlar görüp,bağırarak askerleri çağırmışlardır."Komuta nım Mazlum intihar etmiş" sesleri üzerine gelen gardiyanlar,M.Doğan 'ın cesedini içeriden çıkarmışlardır.Kimsenin bunu görmesi mümkün o-lamaz ve üst katta bulunan birkaç(hücrede) arkadaş ise,battaniyele-re sarılı olarak birşeyin götürüldüğünü ancak görebilirler,bu ise,o koşullarda her zaman olan şeylerdir ve revire,hastahaneye, idare vb. gibi yerlere taşınan birçok insan olmaktadır.Ayrıca,kağıt ve kalem, yoktu,bir mesaj bıraktığı PKK'lilerin uydurmalarıdır.
- (97)O zaman içeride resim ve yazı yazılıyordu ve her tarafı kaplayacak A-tatürk resimleri ile donatılıyordu.Koşuylararasında rekabet ve rek-lam vardı.Boyalar bu faaliyetler içindi.Bu,adını ettiğimiz koğuş i-se,en çok işkence gören ve o oranda da fazla yazı yazan ve resim ya-pan bir koğuştu..
- (98)Müslüm Elma,TKP/ML davası sanığı idi.Militan bir arkadaştı.Ölüm Oru-cu'nda sakatlandı,yargılama sonucu İdam'a mahkum oldu,şu ana kadar da hücrede bulunmaktadır.Müslüm olayın en canlı tanığıdır.Hücrede , "yangın olayında arkadaşlar,özellikle,PKK yöneticilerini ve cezac-vindeki yenilgiyi protesto için eylem koydular"dedi.Bunu,herkese a-çık olarak belirledi.Sorulan sorular üzerine de;"beni fazla konuş -turmayın,koşullar elverişli değil,şimdilik bu kadar,ancak sunu be -lizleyeyim ki,sloganları arasında 'yaşasın PKK' yoktu"diye ekledi.. Öten arkadaşlar,son zamanlarda üzerlerinde en çok baskı uygulanan, itirafa zorlanan arkadaşlardı.Özellikle,ferhat üzerinde idare çokça duruyordu.İtirafın kurtulma en etkin bir neden sayılmaktadır..
- (99)Yılmaz Yalçınar ve arkadaşı,Diyarbakır'a kaçırıldıkları uçağı indirmiş iki hava korsanı idiler.Sağ düşünceye sahip ve kendi yapılarında ol-dukça meşhur kişilerdi.Hava alanında bunların operasyonları 1 dakı-ka sürmüştü!
Cezaevinde İç-Güvenlik Amiri'nin akıl hocaları ve Sañcı eğitim ile, marşların yönlendiricileri bu iki Hava korsanı idi.Yüksek seviyeler de korunuyorlardı!Bunlar,İran ve Afganistan'a"Din kadeşlerinin im-dadına ve din uğruna savaşmaya giderken"yakalanmışlardı.
Cezaevinin çocuklar koğuşu bunlara teslim edilmişti.Çocuklara dayak ve işkerce ile Medrese Eğitimi yaptırıyorlardı.Bu eğitimin yanında, anti-din bir uygulama ile sözde Atatürkçülük Eğitimi de yaptırılı-yordu!Böyle bir çelişki içinde cezaevi yönetiliyordu.Bir yandan Ata türk'ün resimleri yapılıyor,sözleri yazılıyor,onu öven marşlar söy-litiliyor,cezaevi tümden Kemalist kesilmişti.Ama,öbür yandan toplu namaz sesleri yükseliyordu.İç-Güvenlik Amiri hoparlörden "yılbaşını biz bayram sayıyoruz,bu gavurların bayramıdır,herkes erkenden yata cak"diye emirler veriyordu.İlginç bir görünüm vardı cezaevinde!
- (100)Hacı edli Gardiyan,hücrede birçok kişinin arzına geçen,sapık bir in-sandı.Bu tür işlerde kullanılıyordu.Yüzbaşının sadık adamıydı..
- (101)Bu tekmiller,özel olarak,bazı kişilere idarece düzenlenerek ve kasıt-lı olarak yaptırılırdı.Amaç,seçilen kişiyi şasirtmak ya da uyur hal-de bulmak,ayakta görmemek vb.. nedenlerle koğuş önünde kötü durumla-ra düşürmekte.Ayrıca,bundan ötürü ceza verildiği imajını yaygınlaş-tırmak,sabah işe koğuş gardiyanınca ağır biçimde dövdürmek içindi..
- (102)"CO" adlı bu köpeğe çok önem veriliyordu.Özellikle İç-Güvenlik Amiri 'nin sev. ilisi idi.Bir keresinde,bizleri hücreye götürürlerken Yüz-başı Esa: "CO"ya şöyle sesleniyordu:"oğlum Co gel buraya".Daha son-

ra "CO"yu kucaklayıp,severek "bütün cezaevi sana kurban olsun"diyerek,onun önemini(!)belirliyor ve oradan geçen tutukluların değerlerini düşürüyordu.

Bu köpek çok bakımlı idi.Devamlı et yedirilmekteydi.Askerlerin birçoğu'nun da sevgilisiydi.Bununla cinsi münasebette bulunmak isteyen askerler,birbirleri ile kavga ederlerdi.Bir keresinde bulunduğumuz koğuşun önündeki merdivenin dibinde CO yüzünden askerler kavgaya tu tuştular,asteğmen(Kambur) gelip bağırdı,"oğlum,düşman karşısında utanmıyor musunuz?"diyerek kavgayı önlemeye çalışmıştı.Koğuşun gece nöbetçisi olan arkadaşlar tartışmaları bizzat duymuşlardı.Cezaevine yeni gelenlerin üzerlerine de "CO" saldırtılırdı.Dış kapıdan hücrelere kadar yeni gelenleri sürükler,kovalardı.Velhasıl "CO" nun hikayesi uzundur..Diyarbakır cezaevindekiler onun derdini bilirler...

(103)QADIRO(A.Ok),okuma-yazma bilmeyen bir arkadaştı.Ehliyetsiz olmasına karşılık,günlerce Mardin-Gaziantep arasında on tonluk kamyonu yük-lü olarak götürüp getirmişti,bunu devamlı anlatırdı.Bir gözü şaşıydı ve bir ayağında sakat.. "Ah,ah"diye sözlerine başlar ve "abi eğer,yakalasalar,cüzdanın içine(nüfus) bir 500'lük koyup işi idare ediyorduk"derdi.Cezaevindeki haline acır dururdu.Zengin bir ailenin çocuğu idi,rüşvetle az bir ceza alıp,baska cezaevine gönderildi ve sanıyoruz,şimdi tahliye olmuştur.Kendisine moral verip,"burada arslan kediye boğdururlar" dediğimiz zaman bizleri onaylardı ve içini çekerdi.Çok dayak yedi ve işkence gördü.Acıdakları için tüm arkadaşlar,ona birşeyler öğretmeye çabalarlardı.Özellikle tekmillerde çok zorluk çekiyordu.Her gece kendisine öğretilmesine karşılık,yine de şaşırırdı."Menaf oğlu,1944 doğumlu,Abdulkadir Ok,"Mardin,emret abec" derdi.Bir türlü "komutanım" diyemedi..şen ve şakrak,namumlu bir insandı.Siyasal değildi.Ancak,cezaevinde oldukça siyasallaştı ve "yeminler etti".

(104)İlkokul mezunu olan A.Koç,Bismil İlçesi'nin bir köyünden getirilmişti.Futbol kıyafeti ile yakalanmıştı.Çok iyi spor sipikerliği yapı-yordu.Tek derdi "mamur"(memur) olmağı.. "Ah,bir nüfus mamuru olsam" deyip dururdu.Matrak bir insandı.Çok zeki bir insan olmasına karşılık,hep zavallı görünürdü.A.Koç'un kulakları çınlasın!Arkadaşlarla,sohbet ettiği zaman şunları söylüyordu:"abi,beni de dışarıda yazın,ben de kitaplara geçeyim".Eğer,bu kitabı görürse,böylece "kitaplara geçtiğini" öğrenmiş olacak...

(105)D.Öcal,Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü Narkotik Şube'de polis Memuru iken,iki polis arkadaşları ile birlikte(bunlar POL-DER'li) Emniyet Müdü-rü'nün komposu ile ,PKK adına hırsızlık yapmak ve suçluları kaçırmak,saklamak iddiası ile yargılanıyordu.Sonunda cezaya çarptırıldı.Çok konuşan,ama titiz ve fedakar bir insandı.Diğer arkadaşları,D.Öcal'ın soruşturmada konuştuğunu iddia edip,devamlı ona çıkışıyorlardı.Oysa,onlar örgütlü ve D.sempatizandı.Ve diğerleri de poliste ifa de vermişlerdi,bu ölçü de değildi.Arkadaşları da D.Öcal'ın bulunduğu koğuşa geldiler.Çok perişan duruma geldiler,sonunda idareye dilekçeler vererek;"Atatürkçü olduklarını,bölücülüğe karşı olduklarını vb.."bildirdiler.Bu davranış içinde çok kötü ilişkilere girdiler D.Öcal ise,direndi ve cezaevinin en çok işkence gören insanlarından biriydi..D.Yatakcılıktan,diğerleri ise,Örgütten yargılanıyorlardı..Biri HK yanlısı,diğeri ise,CHP yanlısı idi..D.ise,devrimcilere sade ce yardım etmişti.Onlar ikisi de beraat ettiler,D.ceza aldı.Cezaevi standartlarına göre D'nin soruşturma ifadesi de hiç önemli değildi.Dışarıda önemli fedakarlıklar yapmıştı.Emniyet Müdürü,Narkotik Şube Müdürü'nün işlerini önemli ölçüde bozmuştu.Kendisine kin güdüyorlar dı ve soruşturmada bizzat Emniyet müdürü işkence yapmış,D'nin çenesi

ni kırmıştı ve yüzü çok kötü duruma girmişti. D. yüzündeki bozukluk -
tan üzülüyordu. "Bunu onlara bırakmam" diyordu. Ve şu olayı anlatıyor-
du: "Ergani'ye esrar otu sökmü için görevli gitmiştik. Gittiğimiz de
tarla sahibinin yanında Emniyet Müdürünü de gördük ve şaşırık. Mü-
dür bize, 'sökmeyin' dedi. Dinlemedik ve sökmeye başladık.."

- (106) Yemek taşıdığı zaman yere döktüğü yemeği yalaması için B. Akdağ'a em-
redilmiş, yalamadığı için de, tekme ile çenesi kırılmıştı. Bu arkadaşına
bakım olmadı ve uzun süre hücrede kaldı. Sonunda kemik veremine dö-
nüştü.
- (107) Paramız çok miktarda biriktiği için bu yollarla harcıyorlardı. İçe-
riye para alınması hem görüşçülerimizin hem de dışarının dikkatini
çekirdi. Böyle harcanınca, hem para alınıyor hem de birikimi engel
leniyordu. Bir de para idarece çalıştırılıyordu..
- (108) Bu metin, "Kürdistan Komünist Partisi Örgütlenme Planı"ydı. 1980 yılın-
da (Mart ayı) çıkarılmış olan bu metnin, "YEKİTİ" Dergisi'nde de ba-
zı yerleri hariç yayınlandığını daha sonra öğrendik. "YEKİTİ" Kürdis-
tan Komünist Partisi Örgütlenme Komitesi Merkez Yayın Organı'dır.
- (109) Koğuşta, özellikle okuma-yazma bilmeyenlerin İstiklal Marşı ve diğer
marşları bilip bilmedikleri imtihan edilirdi. Arkadaşlarda bu unsurlara
öğretmeye çalışıyorlardı. H. Baran istediği için E. Kıyak'ta ona İs-
tiklal Marşı'nı öğretmiş, ancak, bunu bir uzun havanın makamında öğ-
retmişti. Havalandırmaya çaktık ve sıra H. Baran'a geldi, İstiklal Mar-
şını öğretilen makamda okudu; "kurkma...sünmez..." Arkadaşlar kendile-
rini zor tutuyorlar gülmek için. Ancak, H. Baran'ı perişan edecekleri
için de kızıyoruz. Kim öğretti diye merak içindeyiz. Hem İstiklal
Marşı, hem de gırgır.. Asker çaktı ve kızdı. Neyse içeriye girdik ve H
Baran'a sorduk. Kıp kırmızı kesilmişti ve "...E. Kıyak öğretti" dedi...
Yiğit bir arkadaştı. Bu olay onu sarımsı yaptı. Herşeyi öğrenmek istiyor,
okuma-yazma bilmediği için yapamıyordu..
- (110) Askerlerin şoför olmalarını, İç-Güvenlik Amiri onlara bir ödül olarak
kullanıyordu. Sivil hayatlarında da bir iş bulmaları için, gidecekleri
zaman onlara bonservis biçiminde bir yazı vereceğini söylüyordu.
- (111) İnfaz Mangası görevlilerinden biri de, Diyarbakır DHKD Başkanı ve Öz-
gürlük Yolu'nun önemli adamlarından K. Kızıl'dı.
- (112) H. Uslu ile M. Kotan bir keresinde hastahaneye giderken karşılaşıyor-
lar. Sıkı bir dönem ve 35. tecrit hücrelerinden getirilenler ile di-
ğer koğuşlardan getirilenler ayrı ayrı götürülüyorlar. M. Kotan , 35.
tecrit hücrelerinden getirildiği için diğerlerinden ayrı tutulmakta
dır ve bütün baskı ve dayığı göze alıp H. Uslu ile görüşmek ister...
"H..nasılsın, moralini bozma ve idare ile ilişkilerini kes" der. H. Uslu
başını öne eğip ve konuşmaz, askerler duyarlar, "...lan ne konuşu-
yon" diyerek müdahale ederler, dönüştü M. Kotan'ı temiz bir islatır-
lar. Komaya sokarlar.. Daha sonra, H. Uslu, koğuşta, bazı arkadaşlara "çok
utandığını ve üzülüğünü" belirlemiş.. Günah çıkarmış, ama neye yarar
ki!
- (113) B. Yurtççek, tüm Diyarbakır civarında ve daha doğrusu Türkiye'de ken-
disini tanıyanlarca "BAYRAM ZEDUNG" olarak bilinir. Gardiyanlar ise, o-
na, "profesör" diyorlardı!
- (114) O gece İ. H. Oruç, çok miktarda hap almış ve uykudan uyanarak, gece nöbe-
ti sırasında M. Arkadaşı çağırıp uzun uzun ve ağlayarak konuşur. Dert
yanar. Kendisinden kuşkulandığını ve hücrelerde olup bitenleri de-
taylarına kadar anlatır (...)
Bu arada, R. Altun'dan da (Şirket) çok kötü bahseder. İlk Ölüm Orucu, İ
dare ile ilişkiler ve tavizlerden söz eder! Bunları hep ortaya çıkar-
acağıni söyler..
- (115) M. Kotan'ı hücreye götürüp, 1. kattaki 5. hücreye koyarlar. Kattaki arka-
daşlar durumu sorunca M. "bireyciliği, liberalizmi" genişçe anlatır. Ve
neden getirildiğini bilmediğini iletir, hücre önünde Asteğmenle olan
konuşmayı arkadaşlara söyler. Bu hücrede bir müddet kalır ve arkadaş

lar gereken ilgiyi gösterirler.Su olduğu için,bir yıldır biriken ve yakanamayan çamaşırlarını yıkar.

Ş.Gülmüş bir not gönderir.Bu arkadaştan daha önce 76.nolu açıklamada bahsetmiştim.Ş.Gülmüş,yazdığı notta adını vermediği bir şirden iki misra yazmıştı.."..abi namuslu olmak yetmiyor,namusun mihenk taşında vuruşmak gerek"diyordu..Arkadaşa M.Kotan hemen cevap vermiyor bir süre sonra şunları yazıyor:

"Ş.ne amaçla bunu yazdın bilemiyorum.ama,ben şirden pek anlamam.Koğuşa götürülüp getirilmede idarenin taktikleridir.Ancak,burada biraz şirden hoşlanmaya başladım.Aldığın mısralar O.Kotan'ın şiiri -dir.Hangi koşullarda ve hangi düşüncelerle yazmış bilemem.Ancak;bazen namuslu olmak yeter ve artar bile,bazen de namusun mihenk taşın da bile vuruşmak yetmez ve yetmiyor.Burada bunu görüyorsun herhalde yanlış anlama,ama,yazdığını pek anlamadım"diyor..Bunun üzerine S.Üzütüsünü bildiriyor ve "herhangibir amaçla yazmadım"diyor..

(116)B.Yurtçiçek ile M.Kotan bir-iki gün de olsa epeyce konuşma fırsatı ele geçirmiş ve kendisine birçok soruda sormuştu.O günkü koşullarda, hücrenin ve işkencenin verdiği rahatsızlık ve sınırlılık,unutkanlık da olsa,bazı şeyleri öğrenmeye çalışmıştı.Onunla aynı siyasi yapıda bulunan arkadaşlar sorulmuş,onlarla ilgili "çok rahat oldukları,ticaret ile uğraştıklarını"belirtmişti..Kendisinin"TIKT'e geçtiği ve Aydınlık Gazetesi (1980 öncesi çıkan) yanlısı olduğunu"da açıklamıştı.Çin üzerine sorduğumuz sorulara ise,soyut cevaplar vererek,bu konuda "arkadaşlar geniş bir inceleme yapıyorlar" demişti.Daha birçok konuda görüşme fırsatı varken,M.Kotan koğuştan alınmıştı.Ayrıca,Di-yarbakır bölgesinde bir ansiklopedinin dağıtım işleri ile uğraştığını da söylemişti.Eski karısından (S) ayrıldığı ve yeniden evlendiği ve bu karısından da (!) ayrılmak için boşanma davası açtığını ve sonuçlanmak üzere olduğunu,özellikle kendisi belirlemişti...

Burada B.Yurtçiçek ile ilgili önemli bir konuyu da aktaralım:
D.Periçek ile ilgili Ankara Askeri Mahkemesinde ve kamuoyunda açıklanan görüş ve savunmalarla ilgili soru sorduk,bunları savunmaya cesaret etmedi!"D.sorgu ve savunmalarında;Devlet Partisi'nden -Cunta için- bahsetmiş ve devletin uygulamalarının olumlu şeyler olduğunu, savunulabileceğini,Atatürk'ü en iyi kendilerinin savduklarını,MİT'e yardımcı olduklarını vb.."söylüyor,bunlara ne diyorsun demistik? Bunlara açık cevap vermedi,kıvırttı ve terör ile Aydınlığın yayınları konularında savunmalar yaptı...Mahkemedeki sorgu ve savunmalarla ilgili pek bilgisinin olmadığını söyledi..

(117)Bu asteğmen çok "kıcık" bir adamdı.Sayımlarda ve para dağıtımında koğuşlarda herkese hakaret ederdi.Militan bir faşistti.Her seferinde,kinini kusardı.Aısa boylu,gözlüklü,esmer,pis bir insandı..Bu ideolojik bir karşı oluş değil,gerçekten böyle insana benzemeyen bir yapı sı vardı."karnındaki ...suratına vurmuştu".

Tecritte,Ankara Tuzlucağayırda oturan Deli Metin vardı.Bu asteğmen gelip birgün Metin'le tartışıyor,"Metin hatırlıyor musun,sizi Ankara'da Demirlibahçe'den Tuzlucağayır'a kadar nasıl kovalamıştık".Demek ki Ankaralı idi ve militan bir faşistti. endi ağzı ile düşmüştü.Metin'de onu şöyle cevaplıyor,"sen de hatırlıyor musun,biz de sizi Demir-libahçe'nin içine kadar kovaladık,dövdük,nasıl da kaçırdunuz".Buna karşı,"tamam hatırlıyorum,ama,siz çok kalabalaktınız"demiş.Bu adam sık sık gelip tartışma açmak isterdi,kimse ona muhatap olmazdı.Herkese sataşırdı,ama Metin muafı.Çünkü,H.Hüseyn Karakaş'un itirafindan sonra Metin kafadan olmuştu,hem de Ankaralıydı,asteğmen gidip gelip Metin'i buluyordu.Metinle sesli konuşup,bizleri sınırlendiriyordu.Birgün Metin'i çok kızdırmış ve Metin'de;"ulan her yanın faşist olsa ne olur,yani.Erkeksen beni buradan çıkar,dışarıda(hücrelerin önünü kastediyor) görüşelim"diyor.Ve"biz eşit şartlarda değı-

liz,bundan yararlanıyorsanız,bu işleri de bilmiyorsunuz.Seni idareye şikayet edeceğim" diye ekliyor.Ancak,Metin şikayet etmedi,ama sorumluz şikayet etti ve "bizleri gelip tehrik ettiğini,olay çıkarsa sorumlusunun Asteğmen olacağını"bildirdi.Bunun üzerine bir ara ortalıkta görülmedi,işkenceye katıldığı ve adam dövdüğü söyleniyordu.Daha sonra görevden alındığını duyduk.Anti-Komünist ve Anti-Kürt,namussuz bir adamdı velhasıl..

(118)Yukarıda sözünü ettiğimiz Asteğmen M.Kotan'ı koğuştan hücreye götürürken aynı satışmalarda bulunmuş ve "pişman mısın?" diye sormuştu. M."pişman olacak birşey yapmadım,ben kendimi suçlu görmüyorum" demişti. Tartışmak istemiş,ancak M.tartışmamıştı.Askerlerin yanında kaba davranarak,"senin karın şimdi kimbilir nerede ve kimindir,sen de burada çile doldur,vb..." diyerek satışmalarını sürdürmüş,arkadaş ise durumu bildiğinden cevapsız bırakmıştı,provakasyona gelmemişti.. Hücreye getirdikten sonra yine satışmaya ve tartışmak istemeye devam edince,sorumlu K.Altun müdahale etmişti..

(119)Sık sık hadislerden bahseden vaizler söylenirdi.Örneğin,"...Enes rivayet ediyor,radi Allahu enh(Allah ondan razı olsun) Muhammedin bir deveysi vardı,Muhammed öldü,o deve yemedi,içmedi,o da öldü.Muhammed'in bir merkebi vardı,Muhammed öldü,o merkepte gidip kendisini kuyuya attı,o da öldü..."İşte böyle anlatımlarla "dini eğitim" yaptıklarını sanıyor ve medet umuyorlardı!

(120)Henüz davaları açılmamış olan bazı TKP ve İGD'lilerin hücreye alınarak itirafa zorlanmaları söz konusu idi.O dönem cezaevinde baskı ve dayakla açık itiraf dönemi kapanmıştı.Bunlar biraz da "şanslı" idiler yoksa,tümü itirafa(bir ikisi belki hariç) düşebilirlerdi.Nitelikleri ve siyasal yapıları elverişli idi..Hücreye götürülen iki TKP'lide R.Arslan'ın kaldığı koğuştan götürülmüşlerdi.(Abdülbaki ve M.Üzülmez)R.Arslan TKP'li Ö.Ğın'a cezaevi ve itiraflar konusunda geniş bilgi vererek,"yalnız psikolojik baskı ve itiraf yaptırmak ve a janlaştırmak istediklerini,sert ve kararlı tavır koşanların üzerine gidemediklerini,ama,yakasını da bırakmadıklarını,karısının kadınlar koğuşunda olmasını kullanabileceklerini,eşyle görüşme teklif ederlerse,'görüşecek birşeyim yok'deyip,kesinlikle reddetmesini" birer birer anlatarak,ayrıca moral vermeye çalışmıştı..Bu arkadaş tavırları ve dayanma gücü ile itirafa gidebilecek bir arkadaştı!TKP Merkez Komitesi üyesi ve bu nedenle de polis ifadesini kabul vardı ve ifadesi çok detaylıydı.Hatta iddianame bu ifadenin üzerine oturtulmuştu,daha sonra bunu gözlemledik.

Ruşen,kendisi ile tartışmada "bizi ve Kürdistanı nasıl değerlendirirsiniz?" diye soruyor ve Ö.Ğın,"milliyetçi olarak değerlendiriyorsunuz ve bu değerlendirmeye uygun olarak da ittifakçı güç olarak kabul ediyoruz" demişti.

Kendilerinden başka herkesi sapma içinde gören"anlı-şanlı(!)altmış-altı yıllık(Kızılordu'yu bekleyiş hasreti gözlerinden akıyor)TKP"nin şimdiki bir üst düzey yöneticisi,ne acı gerçektir ki,hücrede yemek dağıtılırken,dağıtıciya; "biraz daha koy" diyerek baskı yapıyor ve R.Arslan'ın birçok uyarı ve eleştirisine muhatap oluyor,ama,tavırlarından vazgeçmiyordu.Her konuda tekilci ve liberal bir insandı,ileride daha geniş anlatmak mümkün olacaktır.

Soruşturmada TKEP'li F.Söker ile birlikte kalmıştı ve F.Söker şunları belirlemişti:"Ö.Ğın,soruşturmada hekesin yemek hakkına tecavüz ediyor ve bu konuda sık sık o koşullarda bile kavgaya çıkarıyordu.Benimle de kavgaya etti,şimdi ise,komünizm'den dem vuruyor vb.."demişti.Birçok arkadaş daha sonra detaylı bilgiler verdiler ve bu Ö.Ğın'ı herkes gözleri ile gördü!..

(121)R.Koşar,Kaşa davasından yargılanıyordu.TCDD Yollarında memur olarak

çalışıyordu."Beş Parçacılar" diye bilinen bir grubun "lider"lerinden A.Rıza Koşar'ın kardeşidir."Kawa adına Van'da tren soygunu'ndan"hak kında iddialar vardı.

Bununla ilgili bir anıyı burada anlatmak istiyoruz:Biğün E.Kıyak,F Tunçtan ve Tatvanlı Ş.feribotla Tatvan'dan Van'a giderlerken,R.Koşar kendilerine sataşır -sataşmadan duramaz- ve kendisinden şüphe lendikleri için feci biçimde dövüyorlar.R.Koşar kaçıp saklanıyor.Ar kadaşlar ise,tutup göle atmak için aramaya koyuluyorlar,ama,bulamıyorlar.E.Kıyak,R.Koşar ile bu konuyu cezaevinde hiç konuşmamıştı,R.Koşar kendisini dövenlerin birinin de E.Kıyak olduğunu da bilmiyordu.5 Eylül direnişi sırasında koğuşlar dağıtılırken,E.Kıyak ve bazı arkadaşlar eşyalarını hazırlamış beklerlerken,R.Koşar koğuşun ortak eşyalarını alıp götürmek istiyor.Arkadaşlar kendisine çıkışıyorlar.E.Kıyak'ın korkusu ise,R.Koşar ile aynı koğuşa düşmekti..E.diğer arkadaşlara şunu söylüyor:"benim zaten şansım yok,göreceksiniz bu ... ile aynı koğuşa düşeceğim".Kızgın olduğu için R.Koşar'a da "ulan... çocuğu Koşar,o zaman seni nasıl da feribottan denize atmadık,Bugün, başımıza bela olup çıktın" der.Böylece,R.Koşar kendini dövenlerden birinin de E.Kıyak olduğunu öğreniyor.Bunun üzerine,"O gün beni.... vurdunuz" diyor.

Koğuşta bulunan Tatvanlı S.hemen "Oğlum Koşar,sen Tuğ'da (eski Tatvan) zambanalık etmeye kalkışırken,kafana kürekle vurmştuk,keşke o gün küreği biraz daha derin vursaydık,E.'nin dediği gibi,seni başe lası etmekten kurtarırdık" diyerek,R.Koşar'ın kafasının yan tarafın daki boydan boya belirgin olan yarığın nedeni de anlaşılmış oluyordu..Bu tür geçmişin kinlerini içlerinde taşıyan R.Koşar gibileri idare iyice kullanıyordu..(Tatvanlı S.ÖY'dan yargılanıyordu)

(122)Cop sokulması olayını şikayet edenler arasında PKK Batman Grubu sanıklarından M.Öğuz'da vardı.Sikayet için öne çıkarılanlardan ayrı olarak,M.Öğuz gönüllü olarak bu işi yapmıştı.Ve şikayetten sonra bir grup gardiyan tarafından dövülüp,perişan ve baygın vaziyette koğuşa getirilmişti.Kapıyı kapatan gardiyan,mazgali açarak,"içinizde başka anası....şikayetçi var mı?"demmişti.A.Ay,"var ulan var" deyip,kapıya koşuyor ve iki metre mesafeden bir uçuş yaparak,kafasını emek dola bına vuruyor.Bu dolap çeliktendi.Bunun üzerine,gardiyan korkusundan mazgali kapatıp kaçıyor.25.koğuşun emek dolabının kapısı,A.'nin ka fa vurusundan dolayı çökmüştü..

(123)K.Alabay,ÖY.davasından yargılanıyordu(TKSP).Bu arkadaş "İç-Anadolu"olarak adlandırılan bölgede yaşayan Kürtlerdendi.1970 öncesi TIP'te, çalışmış bazı arkadaşlar babasını tanıyorlardı.Kanımızca, " Mecburi İskan"sonucu buralara gitmiş ailelerdendi.K.Alabay,dürüst bir insandı.Gardiyan R.Arslan'ın adını verdiği için çok pişmandı.Her haliyle üzgün olduğu belliydi.Kendisine moral veren arkadaşlar, Ö-nun ezikliğini görüyorlardı."Bunun gibi birçok neden bulunabilir ve sonuçta aynı komplo olurdu,ancak böyle oldu"diyerek teskin edilmeye çalışılan K.Alabay,durumu bir türlü hazmedemedi..

(124)Kürdistan'da bir erkeğe "karı" diye hitap etmek büyük hakarettir.Argo olarak karı diye hitap edilmez ve evli ise,"karının leçeği başına"denilir.Evli değilse,"ananın leçeği başına" denilir.Leçek,inceden bir kadın başörtüsüdür.Beyaz renktedir.Süleyman,E.Kıyak'a "ananın leçeği başına olsun" demekle,"sen kadınsın" demek istiyordu ve tahrik ediyordu.E.bu"ayağa" gelebilirdi.Ama,gelmedi..

(125)Direnişler ayrı bir bölümde anlatılacaktır.Cemal ve Süleyman'ın durumları ve anlatılan konunun burada açıklığa kavuşması için,kısaca, gelişmeye değinilmiştir.Bunların,direnışlerden sonraki durumları da çok ilginç olduğundan,burada belirleme yapmamızda fayda gördük.

(126)Türkiye'de son zamanlarda KÜRTÇE'nin "serbest bırakılması" ya da "ka

bul edilmesi" vb...konularındaki tartışmalar çok ilginçtir!Bu konunun siyasal içeriği bu metnin kapsamını aşmaktadır.

(127)Cezaevinde,Televizyonu kullanarak bir yarış düzenlendi.Konu da "Atatürkçülük ve ilkeleri" idi.Bunun üzerine zaten varolan koşullar arasını rekabet daha da hızlandı ve koşullar büyük bir yarışa girdiler..Kazanan koşullara sözde televizyon verilecekti.Her blokta ancak bir koşu televizyon alabilecekti.Arkadaşların buldukları koşu "Atatürk ve İnkılap Tarihimiz" adlı okutulan kitap esas alınarak N.HÜ -seyin bir yazı hazırlıyor.Bu yazıya katılmak bir bela,katılmamak yine belaydı.Ancak,hazırlanan metne katılmak mümkün değildi,bu halile verilemezdi.Arkadaşlar müdahale ederek,metni düzenliyorlar.Övücü ve ideolojik olarak yazılmaması gereken yerler ayıklanarak(mümkün olan kısımlar),anti-emperyalist belirlemeler ve "işe gelen" anlatımlar eklenerek verilmesi sağlanıyor,böylece yarışmaya katılmama düşüncesi de kamufle ediliyor.A.Aydın tarafından yazımı sağlanarak,arkadaşlarca kontrol imkanı ele geçiriliyor.K.Arkadaş,hazırlanan metnin arka kapağını müdahale ile düzenliyor.

Yüzbaşı,"bunlar hep kendi açılardan yazmışlar" diye Blok Çavuşuna çıkıyor.(verilen bilgiye göre bunu öğreniyoruz)Zaten değerlendirmeyi Blok Çavuşu ve Astegmeni yapıyorlar,yüzbaşı hiçbir şey bilmediğini göstermemek için ve bu tür işleri zorla yaptırıldığından,"ilgisi yokmuş" gibi davranırdı.Sonuçta,B/Blok'ta 1. koşu vermeyi de kararlaştırıyorlar.Zaten,B/Blok'ta kadınlar koşusu ayrı bir statü içindeydi,O'na vereceklerdi.Diğer koşulardan 2'sine televizyon kullandırmak maddeten mümkün değildi.200'er kişilik ve uzun salonlardan oluşuyorlardı.Diğer koşu biri,oda oda idi.Hepsine verilemezdi.Oyun tutsun diye 2.koşu da verilemezdi,çünkü,hazırlanan metinler açısından değerlendirmede kasıt ortaya çıkardı.Biçimsel olarak,1.koşu (B/blok'ta) verildiği açıklanıyor.Çavuş;"sizin koşu kazanamazdı,ben ağırlığımı koydum"diyor!Değerlendirmede de 1. koşu metni diğer kazananlar gibi tam not almıyor! Buna rağmen bir-iki günden(o da tehditli) başka kullanılmadı,burası da ayrı bir sorun. Alınışı için de para koşuştan çıktı..

D Ü Z E L T M E

<u>Yanlış</u>	<u>Doğru</u>	<u>Sahife</u>	<u>Paragraf</u>	<u>Satır</u>
Eğiniilmesi	Eğilinmesi	10	4	5
karanbola	karambole	11	1	18
farklılıklar	farklılıkları	11	5	3
28 Aralık 78	26 Aralık 79	12	4	3
Kompleksi	Kompleks	35	6	1
demekdirler	demektedirler	51	2	2
sizinl	sizinle	56	2	5
Askerlerin	Askerlerini	63	3	1
Hepimizin	Hepimizin	66	2	8
Bilirlemeler	Belirlemeler	67	3	10
uzellikle	özellikle	67	3	23
aslındı	aslına	68	3	11
örouya	orduya	70	4	1
yenilgider	yenilgiden	70	5	16
doludur	doludur	82	3	5
vardır	vardır	97	5	4
reddetmişlerdir	reddetmişlerdir	101	8	5
ili	ile	101	8	5
İdarebilmektir	İndirebilmektir	105	6	3
Olaylardan	Olaylardan	105	7	6
es iden	eskiden	109	5	8
1978	1979	112	5	5
26 Aralık 1978	26 Aralık 1979	112	5	9
engelleme	engelleme	116	4	3
siyasal	siyasal	124	6	5
"gönülller"de	"gönülller"den	125	2	2
bikaç	birkaç	126	1	17
karad	kadar	127	2	8
kuyruk	kuyruk	127	3	4
meselelere	meseleleri	127	5	3
B.Batı	B.Batı ile	127	5	12
bulunmasıydı.	bulunmasıydı	127	6	7
görüş	görüş	128	1	8
isteklerimizi	isteklerimizi	128	2	1
ile	ile	128	2	22
suçundan	suçundan	133	2	2
M.Kaleli	N.Kaleli	137	9	3
yarattı	yarattı	139	3	3
parkı	parkı	152	3	14
zekası	zekası	153	2	3
"devrimci"	"devrimci"	153	3	4
De -Maden	Dev-Maden	157	2	4
suçlamayı re	suçlamayı reddetti	179	4	1
bi	birinci	180	4	8
Can Yüce'el	Can Yüce'l	182	5	5
sineme	sinema	184	2	5
davranışlarına	davranışlarına	185	8	5
oluşundan	oluşundan	187	2	4
olağanüstü	olağanüstü hal	190	1	8
bugünlerin	bugünler	190	3	9
incinmişti	incinmişti	191	1	3
Cezaevinde	cezaevinde	195	4	1
habercesi	habercisi	196	3	12
Anacak	Ancak	200	4	1

<u>Yanlış</u>	<u>Doğru</u>	<u>Sahife</u>	<u>Paragraf</u>	<u>Satır</u>
getirilmemiş	getirilmiş	206	1	1
zorlandığı	zorlanmadığı	207	1	1
Ordu da	Orduda	209	1	8
vahşetin	vahşetin	215	2	2
Tür	Türk	224	3	3
saban	sabah	225	4	1
dışarıya	dışarıyı	235	8	6
K.Al	K.Alabay	252	6	6
kahka	kahkaha	253	6	18

DİKKAT! Sahife 125'de, "Ortak yaşam, ortak yönetim" başlığı altındaki bölümde, aşağıdaki paragraf unutulmuş;aynısını aktarıyoruz.

1 Nolu cezaevinin siyasi yapısını ve düzeyini anlayabilmek için, cezaevindeki yaşamı, iç işlerlikteki yönetimi sağlama konusundaki çalışmaları ve bu çalışmalar içindeki meydana gelmiş olayları anlatmamızın zorunluğu vardır:

Bu paragraftan sonra "Günlük yaşam..." diye devam eden diğer paragraf ise, "aa- Günlük yaşam" başlığını taşıması gerekiyor.

HAFİSHANE RAPORUİÇİNDEKİLER :

<u>Konu</u>	<u>Sahife</u>
SUNUŞ	5 - 6
GİRİŞ	7 - 14

1. Bölüm (15 - 73)

A- KÜRDİSTAN olgusu	17 - 18
B- SORUŞTURMALAR (Polis ve MİT), DEVLETİN SİYASAL TAVRI	18 - 21
a- Genel olarak Polis'in Yapıcı	21 - 23
b- Emniyet Örgütü, Kuruluş - İşlerlik	23 - 26
c- Polis'in (MİT ve Askeri İstihbarat dahil) Taktikleri	26 - 31
d- Sanıkların zaafı	31 - 42
e- Operasyonların Kaynağı	42 - 45
f- Polis'in uyguladığı işkence yöntemleri	45 - 53
g- Genel olarak Polis'in mutlaka uyguladığı işkence yöntemleri	53 - 56
h- Polis fişlemesi ve ifade tutanağındaki sistematik	56 - 58
i- Bölgeler arasındaki farklı soruşturma merkezleri	58 - 69
j- Soruşturmadan sonraki uygulama	69 - 70
k- Bazı sonuçlar	70 - 73

2. Bölüm (74 - 107)

TÜRK DEVLETİNİN ceza siyaseti,
KÜRDİSTAN'DA UYGULAMALAR

a- Genel olarak devletin Kürdistan'daki ceza siyasetinin çerçevesi	76 - 78
b- Ceza siyaseti'nin uygulayıcıları	78 - 89
aa- Hakimler ve mahkeme	78 - 83
bb- Savcılık Müessesesi ve savcılar	83 - 88
cc- Adli Müşavirlik ve Adli Müşavirler	88 - 89
c- Ceza Siyasetinin Görünmeyen Uygulayıcıları	89 - 90

aa- Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı: (Kurmay Başkanlığı)	90 - 91
bb- Milli İstihbarat Teşkilatı ve Polis	91 - 94
cc- Sıkıyönetim Koordinasyon Dairesi ve Genel Kurmay	94 - 95
d- Mahkemelerin durumu ve yargılamadaki uygulamalar	95 - 96
aa- Genel olarak güvenlik önlemleri, "Adalet" ve "Hukuk Yargılaması"	96
bb- Mahkemelerde aleniyet (açıklık)	96 - 97
cc- Delil ve belgelerin verilmemesi ve değerlendirilmesindeki yöntem	97 - 98
dd- İddianame ve Tebligat	98 - 99
ee- Sorgu, Savunma, Avukatların durumu	99 -100
ff- Tanıklar ve Tercümanlar	100 -101
gg- Mahkeme Kararları ve Gereçekler	101 -102
hh- Rüşvet ve Tahliyelerin Keyfiliği	102 -103
ii- Basın ve TRT	103 -104
jj- Ziyaretçiler ve Dinleyiciler	104
e- Kürdistan'daki topluların uygulamaları	104
aa- Operasyonlar, askeri bir harekattir	104 -105
bb- Topyekün suç ve suçluluk	105 -106
cc- Aile ve aşiret suçlaması	106
dd- İhbarcılık, siyasal tercihlere göre bölünmeler	106
ee- Sorgulama, işkence, dayak topludur	107
ff- Basının kamu-oyu oluşturması	107

3. Bölüm (108 - 169)

H A P İ Ş H A N E L E R (SORGULAMA-MAHKEME-CEZAEVİ ÜÇGENİNİN OLUŞMASI/UYGULAMALAR)

A- GÖZALTI	
a- Eski durumu	109
b- Sonraki gelişmeler	109 -110
B- HAPİSHANELER (Askeri Ceza ve Tutukevleri)	
a- Ceza ve Tutukevlerinin durumu ve oluşmaları	110 -111
b- Siyasal Cezaevlerinin içerik- leri ve KÜRDİSTAN'DAKİ ÖZGÜL konumları	111 -115
C- 1 NOLU DİYARBAKIR ASKERİ CEZA VE TUTUKEVİ	115 -116

a- İ d a r e - T u t u k l u İ l i Ő k i l e r i	116
b- G r u p l a r a r a s ı  a t ı Ő m a l a r	116
aa- P K K - K U K  a t ı Ő m a s ı	116 - 119
bb- K U K - H K  a t ı Ő m a s ı	119
cc- E s r a r c ı l ı k v e H a p  ı l ı k O l a y ı	119 - 121
dd- S i y a s i t u t u k l u n u n s i y a s i t u t u k l u y a c e z a e v i n d e i Ő k e n c e s i	121 - 122
ee- H a r a  a l m a o l a y l a r ı	122 - 123
ff- H a p ı Ő h a n e l e r a y r ı l s ı n g  r  Ő Ő ũ	123 - 125
c- O r t a k y a Ő a m - O r t a k y  n e t i m	125
aa- G  n l  k y a Ő a m	125 - 127
bb- B e l e d i y e d e n g e l e n y a r d ı m	127 - 129
cc- K a d ı n l a r K o  u Ő u	129 - 132
d- S i y a s i  a l ı Ő m a l a r	132 - 133
aa- O r t a k p l a t f o r m	133 - 134
bb- İ l k e l i O r t a k Y a Ő a m v e İ l k e l i O r t a k Y  n e t i m	134 - 140
cc- K o m  n k u r m a g i r i Ő i Ő i m i z	140 - 141
dd- C e z a e v i n d e e ę i t i m v e y a y ı n m e s e l e s i	141 - 143
e- C e z a e v i n d e k i a j a n l a r	143 - 147
f- 1 N o l u c e z a e v i n d e b a z ı  z e l i l i Ő k i l e r	147
aa- Y .  a m l ı b e l O l a y ı	147 - 148
bb- N . K a l e l i i l e i l g i l i b i r b e l i r l e m e	148 - 149
cc- M e h d i ' n i n b e l i r l e m e l e r i	149 - 154
dd- S o r u Ő t u r m a n ı n r a p o r e d i l m e s i	154
ee- A v u k a t l ı k B  r o s u n u n o l u Ő m a s ı	155 - 157
ff- A l a R ı z ę a r i ' y e o r t a k s a v u n m a  n e r i s i	157 - 158
gg- R u Ő e n ' i n t u t u k l a n m a s ı n d a k i k a s ı t v e b i r i h a n e t  r n e ę i	158 - 160
hh- V e k a l e t n a m e i Ő i	160
ii- P K K ' l i l e r i n o y n a d ı k l a r ı p i y e s	160 - 161
jj- F o t o g r a f m a k i n a s ı v e i Ő k e n c e i l e t u t u k e v i n i n t e s b i t i n e  a l ı Ő m a	161 - 162
kk- N u r e t t i n E l - H  s e y n i	162 - 163
ll- B i r  r n e k : C e z a e v i n d e k i d u r u m u n v e g r u p l a r a r a s ı i l i Ő k i l e r i n y u r t Ő e v e r n i t e l i k t e b i r i s i t a r a f ı n d a n d e ę e r l e n d i r i l i Ő i	163 - 165
g- P K K ' y e y a z ı l ı e l e Ő t i r i -  n e r i v e c e v a p s ı z l ı k	165
h- 1 N o l u ' d a d i r e n i Ő l e r	165 - 169
BU B  L  M D E S O N U  O L A R A K	169

4. B ö l ü m (171 - 216)

2 NOLU SIKIYÖNETİM ASKERİ TUTUKEVİ

a- Nakil	172 - 174
b- Koğuş Yönetimi ve ilişkiler	174 - 177
c- Bazı koğuşların hücreye gitmeleri ve hücrelerin tahribi	177 - 181
d- Kemal Pir ve M. Can Yüce'nin gelişleri	181 - 184
e- İç yönetim girişimleri	184 - 186
f- Koğuş değiştirme zorunluluğu	186 - 189
g- Korsan Miting	188
h- Yazılı eylem önerisi ve yerleşmemiz	189 - 190
i- 12 Eylül baskını	190 - 191
j- 5 günlük açlık grevi	191 - 193
k- Ocak Baskını	194 - 195
l- Televizyon programı	195 - 196
aa- Cezaevi Yönetiminin değişmesi	196 - 198
n- Kadınlar koğuşu	198 - 199
o- 1-8 Ocak eylemi ve birinci ölüm orucu	199 - 202
p- İşkenceler yoğunlaşıyor ve itiraflar başlıyor	202 - 208
r- Dört arkadaşımızın kendilerini yakmaları	208 - 209
e- Bazı ilginç uygulamalar	209
aa- Çocuklar koğuşu	209 - 210
bb- Anketler	210 - 211
cc- Sünnet sorunu	211 - 213
t- Hücreler bölümü - tecritler ..	213 - 214
aa- Hücreler cezaevi sisteminde nasıl kurulmuşlar	214
bb- Sıkıyönetimin kullanması	214 - 215
cc- Günlük yaşam ve uygulamaları	215
BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK	215 - 216

5. B ö l ü m (217 - 259)

A- DİYARBAKIR ZINDANINDA TUTUKLUNUN KOĞUŞ İÇİ YAŞAMI

SORUMLULAR VE İHBARCILARIN DURUMUNUN BELLİ VE	
ÖZEL OLAYLARLA DEĞERLENDİRİLMESİ	
218 - 219	
a- Yatma - kalkma	219 - 221
b- Sayım	221 - 222
c- Eğitim	222 - 229
d- Yemek	229 - 232
e- Temizlik	232 - 235
f- Gazete ve kitap	235 - 236
g- Aramalar	236 - 238
h- Koşuş sorumluları ve koşuşlarda ihbarcılık	238 - 241
aa- Dışarıdan "ithal" ajan sokmaya başladılar	241 - 243
bb- Örneklerle koşuş sorumlularının durumları	243 - 246
cc- Hücreden koşuşa gidip ve tekrar hücre	246 - 249
dd- Sorumlulara ve ihbarcılığa özel bir örnek	249 - 253
ee- Hiz saldırıya geçiyoruz ve ajanlarda dökülmeler başlıyor	253 - 254
ff- Önemli bir olay deşifre oluyor	254 - 257
i- Türkçe'den başka dil yok	257 - 258
j- Bazı cezalara kısa örnekler	258 - 259
BU BÖLÜMDE SONUÇ OLARAK	259
AÇIKLAMALAR	261 - 283
DÜZELTME	284 - 285

"....

Bütün ömrünü ve herşeyini, saklısız-gizlisiz mücadeleye ve halkının yararına vermiş olanlara (siyasi nitelikleri olmayıp, Kürt ve Ermeni olduğu için hapisyanenin ve soruşturmanın kahrını aynen çekenlere de)

Yiğit ve fedakar militanlara,

HANGİ SİYASİ GRUPTAN OLURLARSA OLSUNLAR, derin saygı ve sevgilerimizi iletmeyi bir borç saymaktayız.

ONLARI VE UYGULAMALARI (!) UNUTMADIK. YÜREKLERİMİZDE HER ZAMAN TAŞIYORUZ. VE TAŞIYACAĞIZ.

YARININ GÜÇLÜ, ONURLU ve Birleşik, Bağımsız, Özgür Kürdistan'ı BU İNSANLARIN OMUZLARINDA, ÖLMÜŞLERSE ANILARINDA YÜKSELECEKTİR..

Diyarbakır Cezaevi'ndeki madrabazların, hainlerin, dönemlerin ve kendi yüreğinin kabuklarında yaşayanların, pislik üreticilerinin dışında;

Sömürgecilerin korkulu rüyaları, Kürdistan'ın DEVRİMCİLERİNE, YURTSEVER ve DEMOKRATLARINA, KOMÜNİSTLERİNE, daha önemlisi MİLİTANLARINA, DİRENEN ve ACI ÇEKEN, SAKAT KALAN ve BU YOLDA ŞEHİT DÜŞEN İNSANLARINA bin selam olsun." (Önsöz'den).